50.

Port ~~18~~ 7

Caramuel

VL 7414

PHILIPPVS
PRVDENS
CAROLI V. IMP. FILIVS
LVSITANIÆ
ALGARBIÆ, INDIÆ, BRASILIÆ
LEGITIMVS REX
DEMONSTRATVS.

Prototypi Christi transfossi vulnere quino
Æneus est Moysi vera figura Draco.
Quinque Crucem clypeis Cruciger, quia Marte subegit
Maurorum Lunas quinque Monarcha tulit.
Quolibet in clypeo formauit stigmata quinque,
Vt cor sit clypeo Christus et altus apex.

Sæpè reuerſurus fugit Draco ſigna Leonis,
Sæpeque reſtituit colla ſuperba pedi:
Nec fugiet. Capitur iuſtè; defendere PRVDENS
Armatis manibus ſcit ſua iura LEO.
Zodiacus
Lunæ orbita
Dant vires mundo, dant tibi Olympe Viros.
Vnica cæleſti PHOEBE regione refulget,
In Luſitano Stemmate quinque micant.
Victæ, ecliptate Victoris Stemma figurant:
PHILIPPVS
PRVDENS
CAROLI V. IMP. FILIVS
LVSITANIÆ
ALGARBIÆ, INDIÆ, BRASILIÆ
LEGITIMVS REX
DEMONSTRATVS
A D. Ioanne Caramuel Lobkowitz
Religioſo Dunenſi Ord. Ciſter.
S.T. Doctore Louanienſi
et Melroſenſi Abbate.
ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA
BALTHASARIS MORETI.
M.DC.XXXIX.
E. Quellinus pinxit.
I. Neeffs sculpsit.

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.

PHILIPPO MAGNO LVSITANIÆ HVIVS NOMINIS TERTIO HISPANIÆ INDIÆQ. REGI QVARTO.

AVO Tuo Potentiſſimo Hiſpani Heroës Luſitanorum omnium corpora, non omnium animos *ſubiugarunt. Corpus ſubijcitur militari potentiæ; animus fortunâ

** Nondum à Castellano Achille fuerat victus animus Hectoris Pincti Lusitani, viri doctissimi, dicentis cùm Madritum veniret:* Ecce iam ſum in corde Caſtellæ; ipſa attamen nondum in meo. *Vtinam Hector non supersit alius in Lusitaniâ!*

ſuperior, nec à milite intercipitur, nec bellico terrore ſuperatur. Solùm RECTÆ RATIONI corda ſubſunt, ſi fuerint generoſa: ceterùm ille vnicè negabit generoſitatem Luſitanicis, qui inuidiâ ductus nec Hiſtoriis voluerit credere, nec eorum facinora pluſquam humana venerari. Sum igitur TVÆ MAIESTATI lucratus Luſitanorum corda, quibus Te legitimum Monarcham demonſtraui; illa, inquam, inuictiſsima, quæ non armis, ſed potuerunt vinci elocutione armatâ fortiſsimis argumentis. Tranquillè ergo Luſitanicâ Coronâ fruere, quam poſſediſti: non enim fruitur qui poſſidet, ſi cauſ-

ſa

ſa turbationis adſit. Pacem publicam olim Competitores armis, nuper ignobiles audaciâ, ſemper adorti fuerunt exteri calamo inuido & adulatione maleſuadâ. Propugno pacem publicam contra vniuerſos; ne tranquillitas illa deficiat, ſine quâ felix eſſe non poſſes. Obruo Competitorum arma, cùm demonſtro eſſe iniuſta: exercitus enim numeroſi, ſi iniquè ſint conſcripti, ſunt debiles. Proſterno ignobilium audaciam, cùm confuſionem elimino, cui ignobilium vana temeritas innitebatur. Tandem Auctores peregrinos proprijs armis confodio, cùm ex eorum principijs oſtendo illos

&

& in cognitione deficere, & in diſcurſu exorbitare. Exorbitarem etiam ipſe, ſi cùm alios TVÆ MAIESTATI vel inuitos ſubigo, vltrò non ſubderer obſequij gratiâ. Hæc eſt natura mea: cùm SACRÆ MAIESTATI TVÆ ſubſeruio, numquam ago, ſed agor, qui aliud agere nequaquam poſſem. Affectus me infuſus, me inclinatio congenita & indita deuotio manuducunt, vt illi ingenium dedicem, cui ſacram feci voluntatem. Illud CATHOLICÆ TVÆ MAIESTATI prædeſtino, qui DEO auſpice neque ſtudio neque labori valedicam, quouſque omnium Regnorum, quæ iuſtiſſimè

mè possides, & moderaris clementissimè, Te Monarcham legitimum ipsamet Inuidia, me demonstrante, confiteatur. Hoc vnum ambio, hoc me adsecuturum esse spero

S. Catholicæ M. T.

æternùm deuotus

I. Caramuel Lobkovvitz.

** OCCA-

OCCASIO SCRIBENDI.

ADHVC puer legebam, ſed impatiens, Gallorum illos Libros, quos audax mens dictauerat, & calamus exceperat inuerecundus. Erudiтiſſima Volumina edidit his annis Gallia: floruit olim ingeniis; quorum lucubrationes fructificarunt applauſum, opinionem, famam. Hiſpani, Græci, Latini, & ferè omnes Auctores veteres iam eloquuntur Gallicè, induſtriâ & labore Interpretum doctiſſimorum. Omnium nationum ſcientias, proprias Gallia reddidit, cùm earum inſtitutiones in Gallicum idioma tranſtulit. Futura eſſet ſemper laudibus maior, ni inuidia ambitionem dedecoraret generoſam. Omnes non carpo, ſed ſolùm Scriptores illos, quorum iudicium offuſcat adulatio: reos ago, qui tales Reipublicæ peſtes permittunt. Non omnes Gallici Iuris intelligentiam profitemur: plerique legimus paralogiſmos illos, quibus Arroyus, Caſſanus, Scipio Dupleix, Scheuola, & Ludouicus de S. Marthâ, & alij Regem Catholicum de tyrannicâ vſurpatione incuſant, & ad vltima vtriuſque maris littora extendunt Regis Chriſtianiſſimi abſolutiſſimam iuriſdictionem. *Tam legitimo titulo*, inquiunt, *poteſt Rex Ludouicus conterminas regiones intercipere, quàm propriam retinere.* Quid ſi acquieſcerem, & ſtatim ſubſumerem; *Atqui tyrannicè conterminas Prouincias inuadit, ergo & tyrannicè retinet Gallicum ſceptrum?* Dura eſſet illatio Re-

gi

gi Galliæ; legitimè tamen exorta ex illorum principiis, qui prouidentiæ expertes sibi proponunt scopum lucrum, & iaculum adulationem. Quos olim, inquam, puer rationibus conuincere non poteram, speraui vt absentes, præsentes, terreret animus ætate maior. Ambio Legum notitiam, vt Catholici ius, quod mei Maiores armis fidelissimè propugnauerunt, stylo demonstrarem. Ne igitur legum studium esset inefficax, illi coniunxi Metaphysicum in Vniuersitate Complutensi. Dum ambiguis studiis traherer, siue potiùs distraherer, nomen, Deo auspice, dedi satis iuuenis militiæ Cistertiensi; vbi contigit intimam contrahere amicitiam cum Illustrissimo D. Dionysio de Portugal, Domini Antonij Filio, & Emanoëlis Regis Pronepote: à quo didici caussas atque rationes secretissimas, quibus Antonius suas partes defenderat.

Vrgentibus variis negotiis in Belgium venio; Bruxellæ ab Excellentissimo Domino D. Emanoële de Portugal, Illustrissimi D. Dionysij Fratre, & D. Antonij Primogenito excipior non vt hospes, non vt amicus, sed verè vt filius. Fuit hic Excellentissimus Heros præditus generositate singulari, cui cælitus additum fuit ingenium felicissimum, & notitia linguarum admirabilis. Ita percalluit controuersias, vt ad Angliam, Hollandiam, & alias Schismaticas regiones crediderim quà Hæreticomastigem diuinitus legatum fuisse. Ipsius liberalitas munificentissima donauit me Chirographis Domini Antonij: inter quæ reperi Testamentum quod propriâ manu proximus morti delineauerat, ex quo plurima licuit inferre ius Catholici demonstratura.

Excellentissimus Heros Emanoël in caussâ fuit

vt secretissima diplomata legerem, & coniungerem apologias omnium Competitorum : ipse in occasione vt varios per litteras consulerem; varios inquam Antonianos, qui profugi voluerunt priùs finem vitæ imponere quàm defectioni. Omnium rationes coniunxi; quas eneruo atque dissoluo singulatim.

Dum Competitorum paralogismos sedulo studio examinarem, accidit vt in Lusitaniâ nonnulli turbarentur, & seditionis speciem excitarent; hæc me solicitauit, vt ab aliis negotiis supersedens hanc vnicam demonstrationem agerem. Promouit editionem Serenissimi nostri Principis Cardinalis fauor, qui maximi illos facit, qui se totos Regi Catholico dedicauerunt: inter quos meritò recensendus venit D. Ludouicus Antonij nepos, & abnepos Regis Emanoëlis, qui mihi stimulos addidit his litteris.

Nuebas de la salud de V. P. estimo, aunque mas su buena compañia: à cuyo seruicio no faltarè, siempre que quisiere mandarme.

Hazeme V. P. tanta honra, que à no conocer lo Pygmeo de mis mericimientos, tubiera la merced por deuda, y estubiera en peligro proximo de vana gloria.

Honranme naturales y estraños con nombre de Principe de Portugal, pero estoy muy lexos de entenderlos. Porque si ser Principe de aqueste Reyno, es heredar sangre Real de Monarcas inuictamente Lusitanos, y con ella obligaciones grandes de derramarla en seruicio de mi Rey y Señor Don Filipe el Grande, Quarto de este nombre en Castilla, y Tercero en mi Patria, nunca negarè tan generoso titulo. Pero si con el pretende la adulacion de Gente menos cuerda significar otra cosa, no admitirè renombre tan descaminado, pues solo conosco al Rey nuestro S^r. por Principe

cipe de Lusitania. Esta verdad no e dexado de apoyar con las armas, procurando conseruar con riesgos de mi vida el credito de mi Persona.

Gustaria infinito, que V. P. como quien tan de rayz conoce los terminos de esta difficultad, me hiziese merced de informar al mundo por escrito de puntos que en confidencia emos tratado algunas vezes, paraque conste á todos mi buen zelo, y la justicia de las armas de Don Filipe el Sabio sucesor legitimo de Rey Henrique. en orden á esto le offresco á V. P. asistirle con mi Persona, hazienda, libros, y qualesquier papeles que le puedan ser de prouecho para hazerle este seruicio al Rey nuestro Señor. Y quanto es de mi parte, quedaré yo muy obligado á seruirle mucho á V. P. á cuya Persona de Dios el puesto, que sus Letras merecen, y guarde por largos y felices años. de Bins, Octubre 4. de 1637.

MYSTICA ICONVM EXPOSITIO.

Volui hoc Opus selectissimis figuris exornare: volui mentis meæ ideas credere penicillo, qui inuito tempore æternùm tibi restituet Lusitaniæ Reges rediuiuos, vt adspecti instruant, qui exigunt venerationem cogitati.

STEMMA LVSITANICVM.

Pingitur in superiori scuti parte Crucifixus splendidissimis radiis ornatus, qualis asseritur Regi Afonso apparuisse. Vide descriptionem ecstaseos, quam ipse Rex sub iureiurando edisserit, *paginâ* 116. Pendentis Christi Domini imago est Clypeus Lusitanicus, vt constat ex ipsius stemmatis institutione. *Præcipio successoribus meis*, ait Rex Afonsus, *vt scuta quinque in crucem partita, propter Crucem & quinque Vulnera Christi, in insigne ferant, & in vno-*

quoque triginta argenteos; *& super*, *serpentem Moysis ob Christi figuram*. Hæc Lusitanici scuti delineatio correspondet præcepto Domini indicentis: *Insigne tuum ex pretio*, *quo ego humanum genus emi*, *& ex quo ego à Iudæis emptus sum*; *compones*. Christus autem Dominus triginta argenteis emitur, & quinque vulneribus nos emit Deo. Olim in singulis scutulis argentei triginta pingebantur; cumque in sigillis minoribus tantus numerus non posset exprimi, decretum est ab ipso Afonso, vt quinque orbes candidi singulis scutulis inscriberentur: tum, quia quinquies quinque sunt xxv. quibus si addas quinque scutula, habebis argenteorum numerum desideratum: tum, vt numerus quinarius, qui apud Lusitanos faustissimus, vbilibet exprimeretur. Hic numerus index est Vulnerum Christi, quæ Lusitani innatâ deuotione colunt. Hic illam celeberrimam victoriam exprimit, quam in Ouriquio campo obtinuit Afonsus; vbi cecidit quinque Reges.

Olim Crux erat Insigne Lusitaniæ: hanc Afonsus formauit quinque scutulis Christi Vulnera significantibus; nullibi enim aptiùs Domini Vulnera collocantur quàm in Cruce; superposuit galeam coronatam, & ipsi Moyseos draconem insidentem. Omnia hæc connectunt Disticha:

Prototypi Christi transfossi vulnere quino
Aeneus est Moysi vera figura [a] *Draco.*
Quinque Crucem clypeis [b] *Cruciger*, *quia Marte subegit*
Maurorum Lunas quinque, *Monarcha tulit.*
Quolibet in [c] *clypeo formauit stigmata quinque*,
Vt cor sit clypeo Christus & altus apex.

Ioannes III. Lusitanicas Quinas (sic ipsi nominant) septem castellis circumcinxit Sacramenta

[a] Numer. 21, 8. 4. Reg. 18, 4.
[b] Monarcha Cruciger, quia Crucem habebat pro insigni.
[c] Lunæ sunt insignia Maurorum militaria.

ta Ecclesiæ Catholicæ significantibus. Vide ea quæ expendo in meo Hispano Stemmate, capite VIII. conceptu primo.

FRONTISPICIVM.

Fortuna nonnisi politicum est cælum, cui consonat in inconstantiâ: ad apogæum euexit Lauros & glorias Lusitanicas. Esto huius Prouinciæ inuictæ stemma cælestis epicyclus, quinque peltis seu scutulis Mauricis in Lunæ figuram expressis exornatus. Lunatas parmulas depinxi, memor illorum Regum, quibus insigne Luna: illorum, inquam, quos deleuit Afonsus, primus Monarcha Lusitaniæ. Hæc victoria euexit ad Fortunæ obsidem imperium & famam Lusitanicam, iter & modum subiecto Tetrasticho exprimente:

Vnica cælesti [a] *Phœbe regione refulget,* [a] *Φοίβη, id est Luna.*
In Lusitano stemmate quinque micant.
Victa, eclipsata, Victoris stemma figurant;
Dant vires Mundo, dant tibi Olympe viros.

Caput Draconis sectio est Lunæ Orbitæ Zodiacique: retrocurrit, iuxta Copernici definitionem, singulis diebus, tribus minutis, ac propterea singulis annis grad. 19. & 20. scrup. Hinc est quòd Draconis caput sæpissimè subfuerit Leonis signo, & sæpè iugum excutiens fuerit regressum. Cælestis Draco, sed reuersurus, Leonem effugit.

Leo coronatus, Regem Leonis indigitat; illius, inquam, Regni, quod Leo olim, sed Legio inpræsentiarum nominatur. Draco Portugallensi scuto impositus, index est Lusitaniæ. Hæc olim Leonis Regi suberat: Leoni enim & Portugalliæ præerat Alfonsus Magnus, qui dedit Ordonio filio suo Portugalliam. Separata fuit à Leone Lusitania,

nia, ſed reuerſura; quia ſub principium anni 1064. reperio Fernandum Magnum Caſtellæ, Leonis, & Luſitaniæ Regem: poſt cuius obitum iterùm à Leone diſceſſit Luſitania ſub Garciâ proprio Rege. Iterùm vnitam Leoni Luſitaniam ſeparatam, quoad proprietatis dominium Alfonſus VI. Caſtellæ Rex anno 1094. dans Tarejam filiam ſuam Comiti Henrico, & in dotem Comitatum inuictæ Portugalliæ: quoad ſupremam iuriſdictionem, à Leone hoc Regnum abſtrahit Afonſus Henrici atque Tarejæ filius, cùm inuito Leonis Rege coronatur. Ecce Luſitania ſæpè, reuerſura tamen, inuicto Leoni valedixit; tandem auſpiciis Philippi Prudentis, Leonis Regis, numquam diſceſſura, ſubigitur.

Vide paginas 6.7. 97.

Ecce curioſam proportionalitatem, ſi cæleſtium contemplatione delecteris: ita Lunarem Draconem Leoni compara, vt Regi Leonis Luſitanicum. Vtrumque reſpicit hoc Epigramma delineationi ſuperpoſitum, & explicans conceptum myſterioſum.

Sæpè reuerſurus fugit [a] *Draco ſigna Leonis,*
Sæpeq; reſtituit colla ſuperba pedi:
Nec fugiet. Capitur iuſtè; defendere [b] PRVDENS
Armatis [c] *manibus ſcit ſua iura* LEO.

[a] Luſitania.
[b] Philippus Prudens quà Leonis Rex.
[c] *Manibus*, id eſt *exercitibus*.

REGVM EFFIGIES.

Expreſſerunt varij auctores Imagines Portugallenſium Regum. Exſtant in Aulâ Vlyſſiponenſi ad viuum, vnde diligentia Marizij eas excepit; in hoc infelix, quòd nactus fuerit ſculptorem incurium. Vaſconcellius apud Belleros editur anno 1621. Regum omnium effigies continens, ſed non ad viuum: etenim penicillus audax eò reſpe-

respexit, vt pulchras potiùs efficeret quàm veras: alij aliter delineauerunt. Mediâ viâ insistens, Marizias effigies donaui subtili perfectione, & Vasconcellias veritate, nactus Pictorem celeberrimum E. Quellinum, & C. Gallæum optimum sculptorem. Vterque in suâ arte perfectissimus solertiâ summâ satisfecit. His felices delineationes debes; Domino autem Balthasari Moreto, & mihi, eos impendisse, vt seruiremus tuæ curiositati.

PRÆLVDIVM AD LECTOREM.

SECVNDO, *tertio & quarto Libro obsoletos titulos reuoco, quibus iustißimè potuit Catholicus Monarcha ad Regni coronam adspirare: volui eos sæpè intermittere, sed non licuit per Gallos, qui Catharinam suam tuentur non nisi iure, etiam si esset verum, decrepito. Placuit consulere curiositati, & ita hanc materiam discutere, vt nihil non examinarem. Ideò breuiùs præstrinxi antiquos illos titulos, vtpote quos minoris facio. Libro quinto ex professo controuersiam exagito quæ anno* M.D.LXXX. *disputabatur. Huius cognitio intentum est operis, & scopus quæstionum præmissarum.*

De Pontificis auctoritate venerabundus tracto, & ad Ecclesiasticas res directam limito; scio enim illum posse indirectè facere quæcumque necessaria fuerint Ecclesiæ conseruandæ. Ceterùm, cùm Ecclesiæ perennitati non noceret legitima Lusitanorum Regum successio, censeo iniurios esse Pontifici, qui crediderint, eum aliquando contra Lusitanica iura dedisse Coronam Lusitaniæ. Hac ideâ instructus perlege Librum secundum & primam Disputationem quarti; vbi de directâ Pontificis auctoritate dissero: non enim, vt vidimus, indirecta inpræsentiarum locum habet.

*Regna & feuda spiritualia admitto; quæ consistunt non in politicâ subordinatione, sed in submißione aliquâ incorporeâ ex merâ deuotione natâ. Admiserat ante me Dominus Brandao, quem cito & sequor Libr.*5.*Disp.*1.*n.*35. *Est doctrina optima vt Pontificum decreta defendamus, quæ malè exposita lædunt Ecclesiasticam auctoritatem. Obijt nuper Madriti Carolus Archidux Austriæ; & declaratur vt Rex*

Mona-

Monaſticus à variis Religionibus: ex cuius declarationis vi non adquiſiuit, nec adquirere potuit politicam iuriſdictionem, vtpote poſtumus; adquiſiuit tamen ius in ſuffragia Eccleſiaſtica. Ex vi iſtius declarationis ſinguli Religioſi tenebantur tot ſacrificia pro illo offerre, quot pro Regibus Hiſpanis aſſolent. Omiſsâ indirectâ illâ Pontificis auctoritate, quæ hîc locum non habet, Pontifex poteſt dare titulos ſpirituales & myſticos vbilibet, & hos directè; poteſt & ſæculares in Territorio Eccleſiaſtico, in quo eſt verus Monarcha. Ita Lib.2. num. 16. Ceterùm nec omnia bona dare poteſt, ſed illa vnicè quæ perſonæ Pontificis ſunt data, non quæ Apoſtolicæ Sedi, non quæ Eccleſiæ: hæc enim vltima non ad Pontificem ſed ad Eccleſiam pertinent; & ideò non niſi ab Eccleſiâ poterunt alienari. Ita Libr. 5. Diſput.3. num.107. Hinc conſtat, Patrimonium Eccleſiaſticum eſſe duplex, aliud Pontificis, & aliud Sedis Apoſtolicæ. Hæc doctrina conſonat Conſultiſsimis viris, qui etiam in Regno diſtinguunt bona Regis & bona Coronæ. Vide inter alios Michaëlem Aguirre Part. 1. num. 41. 42. apud Beſoldum.

Præſcriptionem non reperiri in iure naturali affirmo cum omnibus Iuriſconſultis; pertinet enim ad iura poſitiua, pro quorum varietate eſt varia. Doctiſsimi viri in Sceptro admittunt præſcriptionem; Galli ſibi nocent, cùm negant: ſi concederem, non nocerem intento, officerem tamen veritati. Non intelligam præſcriptionem in Sceptro, vel aliâ ſupremâ auctoritate, quouſque rationi, quam Libr.2. num.38. attigi, fiat ſatis.

Cognato Agnatam præponi non debere doceo paginâ 420. *quapropter nec Catharinam Philippo Hiſpaniæ Regi. Dedi auctores aliquot; præter quos in eâdem ſententiâ reperi alios Auctores illuſtriſsimos, quorum præcipui Ioan. Ananias* Conſil.4.dub.2.verſ. Sed quorum agnatorum.lib.5. *Alexander* Conſilio 188. colum. 2. ad fin. lib.6.

*** 2 *Aimon*

Aimon Crauet. Conſ. 180. & Conſ. 250. & Conſ. 306. num. 5. & Conſil. 210. num. 3. *Alciatus* Conſil. 69. quod incipit, Viſis his. colum. 1. *Antonius Gabriel* libr. 6. de Verb. ſignificatione, concl. 6. numero 50. *Baldus* Conſil. 473. Circa quæſtionem. colum. 3. n. 5. verſu, Sed quorum agnatorum. libr. 5. *Paulus de Caſtro* Conſil. 190. Nouiter, col. 1. num. 3. verſ. Sed aduertendum eſt. libr. 2. *Pariſienſis* Conſilio 22. numer. 41. & Conſil. 40. num. 43. libr. 3. *Pedemontanus Senatus* Deciſ. 127. num. 4. *Brunus* in Tract. de Statutis feminas excludentibus articul. 5. quæſt. 13. num. 27. & artic. 6. memb. 1. quæſt. 2. numer. 75. & artic. 12. num. 128. *Mar. Soc. Iun.* Conſil. 1. num. 115. volum. 1. & Conſ. 30. colum. 6. vol. 1. & Conſ. 9. volum. 3. & Conſ. 10. colum. 1. volum. 2. *Franciſcus Albertus* Conſil. 152. *Angelus* Conſilio 281. *Cornelius* Conſil. 13. colum. 3. verſ. Et habeo. libr. 2. & Conſilio 336. primo Conſultationis articulo, columm. 3. num. 7. verſ. Idem etiam in ſimili. libr. 1. & Conſilio 229. colum. 3. libr. 2. & Conſil. 271. libr. 4. *Decius* in Rub. Vnde legit. & in l. 2. nu. 95. de Reg. iuris, & in Conſil. 13. col. 2. & Conſil. 563. & Conſil. 589. ſub finem, *Tiraquellus* de Retractu §. 1. gloſſ. 9. numero 192. *Riminaldus* Conſil. 121. lib. 1. *Michaël de Aguirre* in Apologiæ pro Philippo II. Part. 2. numero 131. *apud Chriſtophorum Beſoldum* Conſilio 1. *Quod & confirmatur doctrinâ eiuſdem Michaëlis, quam expendit & probat* citatæ Apologiæ 2. Part. nu. 171.

Repræſentationem in Luſitanorum Regno non admitto; quia excludi legibus particularibus oſtendo Libro 5. *Diſputat.* 8. *Quæſt.* 2. *à num.* 3. *paginâ* 398. *Ceterùm, contra illam doctrinam occurrit clauſula ex Afonſi V. Epiſtolâ ad Comitia Regni, quam dedi paginâ* 319. *vbi ſic tranſtuli:*

tuli : Decerno, quòd ſi acciderit, id quòd Deus auertat, nempe quòd Princeps meus præ reliquis amatus & æſtimatus filius (*nempe Joannes II.*) obeat ante me, ſi ex eo ſuperſit legitimus filius ſeu filia, ille aut illa heres ſit Regnorum, videlicet Luſitani & Algarbici, non verò alius meus filius aut filia. *ex quâ arguis ſic: Si non daretur Repræſentatio in Sceptro Luſitanico, filius ſecundus deberet præponi nepoti filio primogeniti ante patrem defuncti; atqui contrarium ab Afonſo V. decernitur: ergo in ſucceſſione Sceptri non eſt excludenda politica Repræſentatio.*

Reſpondeo, hac Afonſi Epiſtolâ duo puncta aſſeri, nempe Feminas eſſe capaces Sceptri, nec non Repræſentationem in Sceptro Luſitaniæ non cognoſci. Paginâ 319. *indicaui quoad primum, hanc Regis declarationem conſonare communi Juri & Hiſpanorum intemerandis legibus: aſſerui numero* 27. *non condi nouum ius, ſed vetus confirmari. Addidi, Regum declarationes (nempe ſi à Regno admittantur) debere haberi quaſi leges. Cumq; hæc Regis Afonſi V. declaratio, in quantum aſſerit Feminas debere admitti in Regum ſucceſſione, ſit à Regno admiſſa à multis annis, debet habere legis vim. Eadem autem declaratio in quantum Repræſentationem eliminat, cùm legibus antiquis Luſitaniæ opponatur, & facta ſit priuatim extra Comitia, & à Comitiis non fuerit confirmata, vim legis obtinere non poterit; imò Repræſentationem eſſe contra ius Luſitanicum colligo ex eâdem Epiſtolâ, paginâ* 415.

Accedit, quòd licet admittamus, hac Epiſtolâ Repræſentationem in Luſitaniam introduci, nihil ſequetur, quod nobis perſuadeat Repræſentationem locum habere inpræſentiarum. Ratio eſt; quia ex hoc teſtimonio etiam malè expoſito ſolùm ſequitur, Repræſentationem directam debere in Sceptro admitti, non verò tranſuerſalem : cumq; in præſen-

ti lis sit de successione transuersali, directa Repræsentatio nec prodesse nec officere potest. Herculè, quidquid sit de directâ Repræsentatione, indirectam non reperiri in Sceptro Lusitanico benè notauit Michaël Aguirre in Apologiæ pro Philippo II. Parte 1. num. 206. *apud Christophorum Besoldum* Conf. 1.

Regnum supremus Maioratus est, non subest legibus particularium Maioratuum, sed subditur institutioni propriæ, & communibus Maioratuum legibus, quæ nullo modo sunt institutioni ipsius contrariæ. Eapropter paginâ 127. 283. 290. *&* 401. *affirmo, de Maioratu Regio vt de omnibus aliis philosophandum esse, quando desint leges particulares; quia à legibus & institutionibus Maioratuum priuatis non debet Dignitas Regia dependere, vt expendo paginâ* 333.

Addo paginâ 334. *hæc verba:* Datis legibus de successione Regum, & deficientibus de successione alicuius Maioratus, successio in illo Maioratu debet esse similis non iuri communi, sed iuri Regio. *Hæc veritas facilis est, si semel sciamus, Maioratuum successionem solùm subiici legibus positis in ipsâ institutione; vnde diuersi Maioratus habent regulas varias, quæ nihil aliud sunt quàm priuata successionis iura, auctoritate publicâ approbata. Si in Maioratus institutione declaretur, successores debere suffici iuxta commune ius, tunc id in priuatum transit: eodem modo philosophor, si detur Prouincialis lex, indicens vt successio illorum Maioratuum, in quorum institutione contrarium non decernitur, sit similis iuri communi. Quòd si alicuius Maioratus successio non habeat regulas particulares, nec detur lex Prouinciæ nec consuetudo (hæc enim interpretatiuè est etiam lex) reducens ad commune ius exleges successiones, tunc debet subesse Maioratus priuati successio iuri Regio, vtpote*

præ-

præcipuo & principali. Quod benè adnota, quoniam sæpissimè prodesse poterit.

Est quæstio celeberrima, vter debeat præponi in successione, filius maior Principis nondum Regis, an minor, si eiusdem iam Regis. Puta, Afonsus II. Lusitanorum Rex, antequam Patri suo succederet, habuit Sancium, postquam fuit Rex, Afonsum: petitur; Vter debeat Petro succedere, Sancius an Afonsus?

Respondeo. Stando iuri communi, vtrumque est probabile. Credunt aliqui excludi debere à Sceptro Lusitanico filium maiorem nondum Regis; quoniam ita sentit Acursius & Bartolus: quorum sententiæ Lusitanico Regno sunt leges. Vide paginam 363. numero 95. Item, quoniam excluso Roberto, Mathildis Comitissæ Boloniensis & Afonsi II. nondum Regis filio, approbante & consentiente populo sufficitur Dionysius, quem ex Beatrice habuit Afonsus iam Lusitaniæ Rex. Verùm hæ rationes non vrgent; quia Acursius & Bartolus admittitur in dubiis & difficultatibus quæ ex iure proprio non possunt declarari; cúmque de facto sine contradictione successerit Patri postumo Sancius, & non Afonsus, sequitur hoc fuisse ratum in iure Lusitanico, vt noto paginâ 365. §. Ceterùm. Robertus autem non excluditur à Regno, quia erat filius Afonsi nondum Regis; sed quia non erat filius Afonsi. Igitur iura Lusitanica postulant vt maior minori filio præponatur.

Probationum aliæ respiciunt factum, aliæ ius. Illæ sunt merè Historicæ; pendent ab instrumentis indubitatæ auctoritatis. Hæc quò magis publica, eò magis sunt infallibilia. Talia sunt Maioratuum institutiones, donationes, vltimæ voluntates, priuilegia, condemnationes, inscriptiones lapidum, & epitaphia. Secundæ auctoritatis illi Scriptores sunt, qui Historias sui temporis publicauerunt. Auctoritatis

ritatis infimæ illi, qui antiqua referunt, non tamen probant. Prodest etiam traditio, & communis modus opinandi.

In iure Lusitanico (Ordinationum libro 2. titulo 5.) decernitur, quòd omnia dubia ex Regni Legibus primariò decidantur. Ita Afonsus Lucena & Felix Texeira in allegationibus pro Principe Duce Catharinâ quæstione 4. numero 17. *Quod consonat sententia Baldi, Matthæi de afflictis* Decisione 226. numero 4. & 51. *Antonij de Gamâ* Decis. 307. numer. 21. *Leges Regni constat probabiliter esse illas, quas Rex Afonsus I. Lamegi tulit; & inferiùs inuenies Libro 2. numero* 10. *His sanè Legibus non concedo euidentem, sed probabilem auctoritatem, subscribens Brandaoni* Monarch. Lusitan. libro 10. capite 13. *Lex probabilis potest secunda admitti, & reijci, si fuerit aduersaria. Lamegenses semper admitto; & quas reijcere possem, paginâ* 250. *expono. Legibus Regni adnumero Regum Testamenta, contractus, Epistolas, si non priuatim sed publicâ auctoritate facta.*

Præterea, si quidpiam non decidatur Legibus Regni Lusitanici, ad Leges Hispaniæ recurrendum esse statuit Ordinationum idem liber titulo 2. §. 1. consonans text. in cap. Cùm olim. de Consuetud. cap. Super eo. & ibi gloss. pænult. de Cogn. spirit. *Notant Paulus de Castro, Aretias, Rochius, Bursatus, Boërius, quos refero & sequor Libro 5. Disputat. 4. numero 5. Inter Hispanicas, præcipuæ apud Lusitanos illæ quæ* Leyes de las partidas *nominantur. Vide Libr. 5. Disputat. 3. num.* 138.

Quidquid nec Lusitanicâ nec Hispanâ Lege possit resolui, ex Cæsarum legibus determinetur. Ita Ordinationum libr. 2. tit. 5. §. 1.

Cúmque Cæsareum Ius sæpè sit intellectu difficile, &

& nonnumquam illustretur oppositis expositionibus, decreto Ordinationis iam citatæ admissæ sunt Glossæ Acursij Legum expositrices; nisi fortè communi Doctorum sententiâ reprobentur.

Siquid tam exoticum fuerit, vt nec ex Acursij Glossis sufficiat iudicari, subiaceat Bartoli sententiæ, licet sit contra aliquos; non tamen si fuerit contra communem opinionem. Sic Ordinationum liber vbi suprà.

Hinc docemur clarissimè, quænam Leges debeant alijs præponi, & quibus debeamus vti in controuersiæ istius resolutione. Præter dictas leges, sæpiusculè aliarum Prouinciarum iura & Auctorum testimonia expendo maioris eruditionis caussâ. Legum enim æquitas penitiùs innotescit, cùm decretis aliarum Prouinciarum consonant; & testimonijs iuniorum confirmantur.

LVSITANIA

Arma mihi imperium terræ, maris anchora, veram
Crux dedit vt noſcant Regna ſubacta Fidem.

LAVS LVSITANIÆ.

Regnorum Regina potens, quam Solis ab ortu,
Solis ad occaſus Orbis vterque colit.
Regna tibi Regeſq́; Deo [a] *fuit vtile vinci;*
Et, cur ſe victum gaudeat, hoſtis habet.
Vana Superſtitio veſtris procul exulat oris,
His vult priſca Fides cum Pietate coli.
Dira lues imis gliſcens Mauruſia venis,
Quàm citò, quàm validâ lerna reſecta manu!
Vna dies [b] *centum Maurorum millia vidit,*
Millia Maurorum perdidit vna dies.
Prodigium [c] *eſt, quantos Turcarum ſcandis aceruos;*
Quot generoſa tuo ſub pede colla iacent.
Inſultare iuuat tibi nunc Sultane, triumphi
Pars quota tu noſtri, pars quota laudis eras?
India diues opum fuit haud tibi cauſſa viarum;
India virtutum ſed tibi cauſſa fuit.
Barbara barbaries proprijs immerſa tenebris!
Quamuis ſole calent corpora, corda carent.
Optat & ardet opem tibi [d] *Lyſia ferre; ſed obſtant*
Æquora & emenſo mille pericla mari.
Non tamen hæc terrent; ſed tendit in ardua Virtus:
Nec iuuat ex facili ſecta corona iugo.
Inuia virtuti nulla eſt via: Lyſia, noſtras
Fertilis in palmas India, dixit, erit.
Dixit, & extremo poſitas ſub Veſpere terras
Luſtrat, & illuſtrat pectora cæca fide:
Quà graditur fulgens clypeo & [e] *cæleſtibus armis,*
Pulſa ſuperſtitio, fanaq́; lapſa ruunt.
Sponte ſuâ regio ſubdit tibi [f] *Congia faſces;*
Quemq́; ignorat adhuc, inuocat illa Deum.

[a] Vide verba Chriſti alloquentis Afonſum primum Luſitanorum Regem, pag. 116.

[b] Memorabili prælio ad Carteiam 200000. Maurorum cæſa.

[c] Celebris victoria de Salado, quâ Afonſus IV. fudit Mahumetanos.

[d] Luſitania.

[e] Inſignia Luſitaniæ quinque Vulnera cælitus Afonſo I. exhibita.

[f] Congi Rex legationem mittit ad Philippum II. & Paulũ V. Pontificem.

g Indorum Plurimi Reges Christiani.

h Vrbes à Lusitanis subactæ.

Quid memorem toto [g] victos Oriente Tyrannos
Colla Dei placido supposuisse iugo.
Victa [h] Ceilanum, Malabarica, Jaua, Molucæ:
Nomina sunt ipso pænè tremenda sono.
Dicere difficile est quot habet Victoria palmas:
Non satis in palmas India tota tuas.
Vince mari, iam terra tua est noua caussa triumphi;
En [i] pirata tuas qui vocat ecce rates.
Adnuit, & subitò cogunt data claßica classem.
Prædo miser! prædæ pars fuit ille tuæ:
Viuat io! faustis io Portugallia cœptis
Perge, breuî portus totius Orbis eris.
Iure tibi Hesperius pendit vectigal Eous:
Tu Christo Eoos subdis & Hesperios.
Tot spolijs diues, tantis saturata triumphis,
Gemmis clara, suo fulget opima Tago.
Ast bona tot quantis liuor petet vndique telis!
Possessæ cruciant ne rapiantur opes.
O quis erit cultor, quis custos diuitis horti?
Quis dabit ipsa tuis tuta fruare bonis?
Quis viduata suo defendet Regna Monarcha?
Quæ satis apta manus orphana sceptra reget?
Pone metum; veniet præsens tutela Philippus:
Ille tui, victrix Lysia, Rector erit.
Ex se pendentem totum dum conspicit orbem,
Nil nisi te solam, quam tueatur, habet.
Ille Pater patriæ, faciet te parta tueri,
Ille dabit tantas ne ferat hostis opes.
Jure Patrem patriæ gens Lusitana Philippum,
Iure vocat natos hic pater ipse suos.
Sed quid ego hæc? meruit claros ea caussa patronos.
Lis est arbitrio non dirimenda meo.
Caramuelus adest, iusti librator & æqui,
Et Themidos magnus Mysta, sacerq; cliens:

i Delent piratas Mamorā eorum nido expugnatâ.

Quem

Quem Grudio certans Sapientum turba Lyceo
Abdita [k] *rimantem vidit, & obstupuit:*
Et Sophiæ sacrâ redimitum tempora lauru,
Eximio meritum iussit honore coli.
Caramuelus adest magno sua sceptra Philippo
Monstrans iusta, quibus Lysia Regna regat.
Lysia viuat io virtute inuicta Philippi:
Ipse suo inuictus robore, & illa suo.
Iura Philippe tua hoc tanto tueare Magistro:
Iure tibi solitas India portat opes.
Rex felix Regnis, felicia Regna Philippo.
O Vir, non ipso, quem regis, orbe minor!
Rex & Regna simul felicia vindice tanto;
Cui vix quæque parem sæcla tulere virum.

[k] Steganographia Trithemij hactenus incognita ab eo elucidata.

Cecinit ANDREAS ALOYSIVS DE ZAMORA.

ERYCI PVTEANI, CONSILIARII, HISTORIOGRAPHI, ET PROFESSORIS REGII DE HOC OPERE IVDICIVM.

SIQVIS Europam in Orbe terrarum quaſi Reginam conſideret, Hiſpaniam capitis, Luſitaniam verò coronæ imagine circumſcriptam inueniet. Coronæ, ſed Radiatæ: quæ tum demum pleno fulgere cœpit iubare, cùm à PHILIPPO, verè PRVDENTE, maieſtatis ἀκτινοβολίαν accepit. Iura ſiuè Diuina ſiue Humana conſulantur, alium ſpoliata SEBASTIANO ſuo & paulò pòſt HENRICO prouincia habere Dominum non potuit, quàm qui Legitimus erat; hic autem PHILIPPVS; Patrem veriùs, quia maiorem imperio affectum adferebat. Hæc Iura variè quidem, & à varijs expenſa ac diſputata ſunt; neque pòſt arma calami ceſſauêre. Ab vno tandem, ſi ingenium, doctrinam, eloquium ſpectes, Magno, Eximio ac Diuino planè Viro, D. IOANNE CARAMVELIO, extra controuerſiam & ambiguitatis aream aleámque collocata. Veras hîc Legitimæ Succeſſionis lineas video, in lucem ac notitiam luculentâ Diſquiſitione prolatas; fallentem autem opinionis ſiniſtræ fucum bonâ fide deterſum. Clara & diſtincta tota ſcriptio eſt, Rationibus ſolida, Auctoritatibus robuſta. Breuiter dicam: Siquid in tam arduo argumento vel noctis vel crepuſculi reliquum erat, Veritatis radio diſſipatum eſt. Etenim, faces quidem hactenus homines Boni & Docti in ſubſidium cauſſæ, velut tenebris obluctantes, accenderant: ſolus CARAMVELIVS Solis inſtar, clariſſimum cælitus diem, remotis omnibus nebulis nubibuſque inuexit. Quæ ſumma eſt, & ipſo expreſſa Operis titulo, PHILIPPVS PRVDENS LVSITANIAE, ALGARBIAE, INDIAE, ET BRASILIAE LEGITIMVS REX DEMONSTRATVS.

Sic ſentio, ſic ſcribo

ERYCIVS PVTEANVS.

Louanij, in Arce, VI. Eid. Iunij, M. DC. XXXIX.

EPÆ-

EPÆNETICON
IN AVCTORIS LAVDEM.

Hoc qui legetis scripta Volumine,
Caramuelis (dicite posteri)
Mens hic relucet, abditosque
Ingenium penetrans recessus.
Obliuioni tradita reddidit,
Et perspicaci mentis acumine
Dudum sepultam Veritatem
Ambiguo patefecit Orbi.
Fumosa Regum stemmata; dentibus
Quæ tempus atrox roserat inuidis,
Antiquitatis ruminator
Ad rigidam seriem reduxit.
Hos Lusitani Regni anademate
De Iure solos nominat inclytos,
Quos ex Thareiæ Patre monstrat
Legitimo genitore natos.
Hi sunt Monarchæ Legionensium,
Hi quos Iberus poplite cernuo
Septemdecim Sceptris potentes
Et meritis grauidos adorat.
Hi quos per omnes Fama vehit plagas,
Æquatque Olympo, quos statuit Deus
Exempla Regum, Principumque,
Austriacos quatuor Philippos.
Quem Martis ensis soluere nesciit
Nodum, pusillo temporis ambitu
Caramuelis maior ense
Præualuit benè nota Virtus.
Ad magna magnis ingenijs via est.
Ex hisce Lector collige, si potes,
Carámueli quanta mens est;
Nam digitum Polyphemus offert.

Accinebat D. Bernardus Bottyn
Dunensis Relig. &c.

IN

IN AVCTORIS LAVDEM

Anagramma.

IOANNES CARAMVELIVS.
MARO, LIVIVS, AN SENECA.

PRincipibus functis das vitam; illi tibi famam:
Alterius sic res altera pensat opem.
Auctorem libri mens est tibi nosse? rogato,
Si sit fortè MARO, LIVIVS, AN SENECA?

REGNIS LAPSA IVNGIS.

Aliud.

IOANNES CARAMVEL.
O MANVS ÆNEA CLARI.

DExtera Caramuelis ouat, non indiget armis
Aenea, victrici caussa timoris abest.
Non timet inuidiam, manibus qui sæpè momordit
Herculeis dentes ferreus inuidiæ.
Non timet hostiles hæc Aenea dextera dextras,
Horret inhumanas nec manus ista manus.
Externus reliquas, sed Mars intrinsecus istam
Armat naturâ, non tamen arte manum.
Quod Marte externo partum violentia sumit,
Quod partum proprio Marte perire nequit.

D. Benedictus de Bacquere
Dunensis Religiosus.

PHI-

PHILIPPVS PRVDENS CAROLI V. IMP. FILIVS LVSITANIAE LEGITIMVS REX DEMONSTRATVS.

PROOEMIVM.

§. I.

Breuis descriptio Lusitaniæ.

HISPANIA à *Pane* dicitur, qui Deus æternè-vniuersalis; sic à Græcis cognominatus, quòd πᾶν, hoc est *omne*, in suâ comprehenderet omnipotentiâ. Caussam nominis dedi in libro Hispani stemmatis, capite primo. Regio est Occidentalis; atque ideò non rarò audit Hesperia, ab Hespero Planetâ vespertino. Diuiditur in tres Prouincias, Bæticam, Tarraconensem, Lusitanicam. I. *Hispaniæ etymon.* *Diuisio Hispaniæ.*

Huic vltimæ quis nomen dederit, adhuc sub iudice. Texeira ad Lusum Regem recurrit antiquissimum, filium Liberi patris; alij ad Lysam ipsius Liberi socium cum Luso bacchantem: vnde Lusitania sæpiùs, non rarò Lysitania, apud optimos auctores dicitur. Texeira in Compendio de Portugalliæ ortu pag. 3.

 Cir-

Lusitaniæ limites. Circumſcribebatur olim diuerſis finibus: mutatis autem rebus & gentibus, quid mirum ſi & limites Regionis variarint?

Gallorum expeditio in Hiſpaniam. Anno ante Natiuitatem Chriſti Domini 290. Gallos, Celtas & Braccatos profectos in Hiſpaniam fuiſſe, oſtendunt antiqua monumenta. Ab his graſſantibus, Interamnis Prouincia (hæc eſt Lyſiadum Meſopotamia) occupata eſt. Nouas vrbes victores aduenæ & ciuitates erexerunt: inter quas Braccara obtinuit nomenclaturam à Braccatis; quam hodieque retinet. Erat hæc Regio Gallis perfugij inſtar: ad quam turbato Oceano appellebant quaſi ad communem portum; vnde primò Gallorum nautarum portus, indeque Portugallia audire cœpit.

II. *Luſitaniæ Prouinciæ quot?* A Coſmographis Luſitania diuiditur in Regiones quatuor, Interamnem, Tranſmontanam, Ciſtaganam, & Tranſtaganam: quarum duæ priores, iuxta Strabonis opinionem, pertinent ad Hiſpaniam Tarraconenſem.

Amœnitas & vbertas. Harum amœnitas vbertaſque confirmant non vanas illorum coniecturas, qui in hac Prouinciâ collocant Paradiſum terrenæ voluptatis. Herculè, ſi Paradiſus ea non eſt; talis eſt, vt eſſe potuerit. Præter illa, quæ apud Marinæum Siculum, & Damianum à Goës, auctores celeberrimos, legis, ſubiungam quædam notitiâ digna. *Fluuij.* *Tagus* fluuiorum imperator coronat cornua non ſolùm floribus, vt alij fluuij, ſed & arenis aureis, vt fama celebrat, experientia antiqua neotericaque confirmat; diciturque à Luſitanis *Texo*. *Munda* (vulgò *Mundego*) fluuius, venerabundus fimbrias Academiæ Conimbricenſis oſculatur, atque margini ſæpiùs recuſanti tributat auri ramenta perfectiſſimi. *Lethe fluuius.* *Lymia* apud Metrographos antiquos celebris, Λήθη Æolicè cognominatur; & creditur nociuus reminiſcentiæ organo propter exceſſum humoris; atque hinc fabulæ occaſio, & radius Poëtarum ſacramentis.

III. *Montes.* In hac regione protuberant excelſi montes, qui Atlantis æmuli præſumunt excedere regionem igneam, atque ſoluto

to

to æthere capita inculta coronare. Ex iis illustrior ille, cui à Stella nomen, quòd sidera propior obseruet. Tutus est lacu atque tenebris nemorum. Illius aqua insipida communicatur ab Oceano, licet viginti leucis dissito. Lacus & Oceani communio ostenditur ex æstuum reciprocatione quotidianâ, adnotante Texeirâ ex accolarum testimonio. Procellæ fatigantes maria, lacus vndas concutiunt, & alterant; quas sæpè fragmentis nauium per subterraneos aditus excussis donant, & incolas admiratione. Nec huic absimilis habetur *Chaues*: qui mons est aquis flauis adhærens in territorio Transmontano.

Stella mons. Texeira ibid.fol.4. *Chaues mons.*

Plinius fontis meminit liquidâ crystallo exuberantis, & quidquid attingat absorbentis: hunc constituit in agro Hispaniæ Catanensi, vbi non reperitur. Sed qui in loco fallitur, historiam protulit sincerè veram. Nam non longè à Conimbricensi ciuitate, studiis litterarum diuite, in agro Cadimâ apud Tentugallense municipium, Feruentiæ fons præ se fert rarum spectaculum: est etenim tam ambitiosus, vt quæ semel intinxeris,* paulatim adtrahat, atque tandem (ni summâ vi abmoueantur) absorbeat.

Fons ingenij admirabilis. *Plinij error correctus.* ** Testes vidi nonnullos oculatos.*

Iuxta hunc, ex Plinio & aliis auctoribus, innotescit alius qui iniecta respuit. Ceterùm obliteratam video huius aquæ notitiam, non tamen apud omnes memoriam.

IV. Interamnis Prouincia (cui primariò competit nomenclatura Portugalliæ) per octodecim leucas extenditur: in latitudinem quà maxima, duodecim; quà breuissima, quatuor horis transitur. Finibus angustis describitur, augusto tamen rerum fœnore & annonæ abundantiâ. Præter Braccarensem Ecclesiam (quæ de Hispaniæ Primatu contendit) continet hæc Prouincia Ecclesias Collegiatas quinque, centum & triginta Monasticas amplissimo censu ditatas, habetque plus minùs MCDLX. Parochiales. Est celebris perenni scaturigine millies viginti-quinque fontium. Fluuij, ducentis pontibus quadrato lapide constructis, sunt peruij. Naues excipiunt octo portus maritimi,

Regio Interamnis. *Ecclesiæ.* *Fontes.* *Pontes.* *Portus.*

loci naturâ ſecuriſſimi, muniti vndique arcibus, & mercium opulentiâ diuites.

COMITATVS LVSITANIÆ.

V. *Antiqua Luſitaniæ deſcriptio.* Si delineare volueris terminos Portugallenſis Comitatus, cautè legas auctores, quia ferè omnes in deſcriptione iſtâ errauerunt. Aſſero, Henricum Comitem dotis titulo nihil in Gallecià obtinuiſſe: ſubſcribo Antonio Brandaoni diligentiſſimo Hiſtoriographo in Monarchiæ Luſit. Par. III. lib. VIII. cap. X. Fauet huic reſolutioni Autocolon ſcriptum anno à partu Virgineo 1097. à Sancio Tellez in fauorem Epiſcopi D. Creſconij; vbi inter alia dicitur, *Comite Domino Henrico dominante à flumine Minho vſque in Tagum.* Comitatus ergo Portugalliæ breuiſſimis deſcriptus finibus comprehendebat Beiram, quæ eſt inter Dourum & Minhum. Transminhanæ vrbes tunc pertinebant ad Galleciam; ad Legionem & Caſtellam, Tranſdouranæ.

§. II.

Ante Afonſum Henriquez, qui audit primus Luſitanorum Rex, fuiſſe alios Reges plurimos in Luſitaniâ.

VI. *An veteris Hiſpaniæ Reges cenſeri debeãt fabuloſi.* Sileo adoleſcentis Hiſpaniæ Reges vetereſque Principes, qui regiminis clauum tenuerunt ante Chriſtum; quorum excellentiſſimi, inuictiſſimi, nec non & celeberrimi fuerunt Reges Luſitaniæ. Seueriſſimo iudicio cenſet Mariana, hanc Hiſtoriam eſſe fabuloſam; cur non & nos, chimæricam eius cenſuram? non prodeſt cenſêre, ſed intereſt & cenſuram probare. Curiosè Brittus in Luſitanæ Monarchiæ Part. I. ſcribit, Chronicum Regum Luſitanorum: vbi illorum geſta præclarè-generoſa expenduntur, inuitantia curioſos animos, ſapientes allicientia, & ignauos inerteſque exemplo viuido animantia. Miſſos ergo faciam hos Reges, vt ſolùm curiosâ breuitate eos recenſeam, quos potero authographis & inſtrumentis publicis notiores facere.

Dum

Dum Romanorum inuictè-maximum Imperium ad decrepitam annosamque senectutem debilius venerat, aliæ enascentes Nationes paruipendere cœperunt militares aquilas: inter eas Alani & Sueui, Septemtrionalium regionum incolæ, Australem Europæ regionem Hispaniam deuorarunt: descenderunt ad minorem altitudinem poli, vt adscenderent ad maiorem fortunæ. Facti igitur Lusitaniæ Domini, hoc Occiduum territorium per annos multos gubernarunt. Eorum genealogia non exstat, sed aliquorum Regum nomina diligentia mea & aliorum inuênit in instrumentis & monumentis variis. *Senectus Romæ decrepita.*

In fine Martyrologij, quod in vsu est in Monasterio de *Carquere*, leguntur hæc verba: *Rapansianus Lusitaniam à Romanis capessit. Fuit Alanus quidem & Lusitaniæ Rex; sed breuiter à suis * occisus successit Attacius, qui vltra Lusitaniam suum Regnum dilatauit, sed à Rege Gottorum interfectus occubuit.* Vides hîc duos successiuè Lusitanorum Reges Alanos, Gottis in Orientali Hispaniâ regnantibus. VII. *Veteres Reges Lusitaniæ.* * Ego dicerem, *occiso.*

Reperitur etiam in antiquis Autographis Attases Lusitanorum Rex, qui obiit sine filiis; & inuasit Regnum hoc Hermenericus Galleciæ Rex, qui posteà vtriusque Regni Monarcha dicebatur, nempe Lugensis & Bragarensis. Sub Sueuis Regibus, Regni metropolis fuit Braga. Venerabilis hodie id antiquitas indigitat in membranis & marmoribus variis. In quodam manuscripto Breuiarij, quod adhuc exstat in Ecclesiâ Bragensi, vltimo folio legitur: *Scriptum est dum Bracaræ regnabat Theodomirus.* Bracara eadem olim, quæ in præsentiarum Braga. Reperitur etiam Epistola quædam eiusdem Theodomiri ad Episcopos congregatos in Synodo Lugensi, quæ incipit: *Cupio, sanctissimi Patres, vt prouidâ vtilitate decernatis in prouinciâ Regni nostri*, &c. In hac Synodo declarata est metropolitana Ecclesia Dumensis, quia pertinebat ad familiam Regiam. Ergo ex huius Synodi actis liquet, Regis familiam frequentare hanc Ecclesiam: ergo Rex erat Bragæ, *Attases Lusitanorum Rex.* *Theodomirus Rex.*

quia Dume etiam hodie eſt Eccleſia ad Septemtrionem in eâdem ciuitate. Scribebatur hæc Epiſtola ærâ 607. hoc eſt anno Domini 569. Ex aliis Autographis, quæ exſtant in Bragenſi hac Eccleſiâ, innoteſcit Myron Luſitanorum Rex, cuius curia in eâdem ciuitate. In quopiam inſtrumento exhibito ærâ 610. hoc eſt anno 572. legitur: *Poſt, * peracto Bracarenſi Synodo, ibidem in diebus glorioſiſſimi Domini Myronis Regis, in præſentiâ ipſius Regis.* Tandem in quopiam donationis inſtrumento factæ à D. Afonſo Magno reperias: *Eccleſia ſanctæ Mariæ * Bracharenſis, quod eſt cæmiterium Regale.* Ergo Reges non habitabant modò, ſed & ſepeliebantur Bragæ.

Myron Rex.

* Melius, *peractâ Synodo*,

**Bracara*, vel *Brachara*, iam *Braga*.

VIII. Perennauit Sueuorum Regnum (colligo tum ex aliis, tum etiam præcipuè ab Iſidoro) annos 177. ad decimum ſeptimum Regni Leouigildi Gottorum Regis, atque Chriſti 585. quo anno vnitur Luſitania Hiſpaniæ. Separatur iterùm anno 697. cùm Flauius Egica dedit Galleciæ Regnum ſuo maiori filio VVetizæ: & præfuit ad annum 701.

Sueuorum Regni terminus.

Regis Roderici effrenis luxus, & Comitis Iuliani temeritas, perdiderunt Hiſpaniam: ſubiugata fuit à Mauris; quæ nondum victa: & ſub eorum tyrannide habuit in variis Prouinciis varios Reges.

Maurorum expeditio.

IX. Recuperatur, & liberatur à durâ ſeruitute, partim victis partim eliminatis Mauris à Legionis atque Ouiedi Regibus; & iterùm à noſtris donatur hæc optima Prouincia Regni titulo. Nempe Alfonſus Magnus aliquot annis ante ſuum obitum dedit filio ſuo Ordonio Portugalliam & Galleciam cum titulo Regis. Conſtat ex priuilegio, quod exſtat in Bragenſi Eccleſiâ, quod dabatur in Februario menſe anni 909. atque definit in hæc formalia verba: * *Regnante in Galleciâ, & in extremâ * Minij, & in extremâ * Dorij Ordonius Rex Aldefonſi filius.*

Luſitania olim Regnum, non Comitatus.

*Corrigo, *Regnabat.*

* *Minius*, iam *Minhus*.

* *Dorius*, iam *Dourus*.

Anno Domini 1064. obiit D. Fernandus Magnus: poſt quem diuiditur iterùm hoc Regnum Luſitaniæ ab aliis. Remanſerant tres Fernandi filij, Sancius, Alfonſus, & Garcia. In

In Castellâ successit Patri Sancius, Alfonsus in Legione, & in Galleciâ & Lusitaniâ Garcia. Huius Garciæ hodie exstat epitaphium in marmore exarato antiquis characteribus hoc modo: *Lusitania separatur à Castellâ.*

H. R. DONNVS GARCIA REX PORTVGALLIÆ,
ET GALLECIÆ, FILIVS REGIS MAGNI FERNANDI.
HIC INGENIO CAPTVS A FRATRE SVO IN
VINCVLIS OBIIT. ÆRA M.C.XXVIII. KAL. APR. XI.

Requiescit is Rex in Ecclesiâ Legionensi: & ex lapide surgit opere releuato; ligata compedibus catenisque ipsius imago, iacentis indigitans miserabilem atque aduersam fortunam. Brandao lib.x. Monarch. Lusit.cap.VI. & ante eum Garibayus lib. XXXIV. cap.IV. pag.773. Ioannes de Rojas in Epit. success. cap.v. num. 30.

Deuiuente D.Garcia, iterùm Lusitania adunitur Castellæ; & separatur anno 1094. cùm Rex Alfonsus VI. dedit in dotem Tarejæ filiæ suæ, nupturæ Comiti Henrico, Maurorum fulmini cælitus-inuictissimo.

Remansit sub Comitatus titulo vsque ad annum 1143. in quo celebrata sunt Comitia Lamegensia; in quibus Afonsus Infans, Comitis Henrici filius, creatur primus Lusitaniæ Rex. *Lusitania fit Comitatus.*

Perennauit hæc separatio annos 486. & Lusitania habuit proprios Reges annis 437. nempe vsque ad annum 1580. quo iterùm Lusitania vnitur Regno Castellæ sub Philippo II. Caroli V. Cæsaris filio, herede legitimo.

§. III.

Proreges, Interreges, Vicarij, Consules, Domini, Comites, & Duces, qui toti Lusitaniæ præerant iurisdictione absolutissimâ ante Afonsum Henriquez, primum in hac serie Lusitanorum Regem.

REges Castellæ erant & Reges Portugalliæ; quæ per Proreges & Consules administrabatur. Ærâ 1125. X.
vt constat ex Gottorum historiâ, Consules Rebuspublicis præ-

præponebantur. Regioni, quæ à Douro ad Mundam sita est, præerat Sisnandus. Hic in antiquis monumentis sæpè Comes, sæpiùs Consul vocatur. Huius munificentia ditauit Rodericum Presbyterum oppidi sancti Christophori, quod interiacet Sousæ & Alliabro. Huius rei exstat autographon, cuius tale est initium: *Tempore illo, quo Serenissimus Rex Donnus Ferdinandus, ego Consul Sisnandus accepi ab illo potestatem Colimbriæ, & omnium ciuitatum, siue castellorum, quæ sunt in omni circuitu eius, scilicet ex Lameco vsque ad mare, per aquam Durij vsque ad omnes terminos, quos Christiani ad Austrum possident: quæ ille gladio & regali dominatione, adiuuante Deo, abstulit Saracenis, & restituit Christianis. Deditq; supradictus Rex mihi supradictam terram ad ædificandum, & populandum, & faciendum cuncta quæ mihi benè visa fuerint; vt & omnia quæ ego mandauero & firmauero sint firma, & benè stabilita in omnibus sæculorum temporibus. Post mortem igitur supradicti Regis obtinuit Regnum gloriosissimus filius eius Rex Donnus Alfonsus, qui omnia quæ mihi suus Pater mandauerat, confirmauit; & coram Comitibus & cunctis Maioribus sui Palatij scriptum priuilegium roborauit. Itaque, ego supradictus Sisnandus*, &c. In Ecclesiâ Conimbricensi in Donationum libro exhibet Abbas Petrus patentes litteras, & in illis ait: *Erexit ipse honorificus Rex Principem ibi magnum Ducem & Consulem fidelem Dominum Sisnandum*. Notat Sandoual in Regis D.Fern. Chron. fol.14. hunc Sisnandum esse Ecclesiasticum Heroëm, nempe Episcopum Iriensem; ac perinde multi probabiliter edisserunt fuisse sacerdotem.

Sisnandus Lusitanorum Comes, & Consul.

Exstat copia huius autographi apud Brandao in Monarch. Lusit.p.3. lib.8.c.4.

Sisnandus Principis & Ducis titulo donatur.

Hinc constat, Ferdinandum Hispaniarum Regem non donasse Sisnando Portugalliam, sed commisisse; quia aliàs non indiguisset confirmatione Afonsi: nec decuisset donasse Ecclesiastico, qui moriturus erat sine legitimis heredibus.

XI.

Lusitaniæ Domini Sisnando subditi.

Sub idem tempus reperio alios in Lusitaniâ Dominos, &, vt colligo, Sisnando subditos. In territorio Aroucæ anno

anno 1085. leguntur dominium obtinuisse Egas Ermiguius, Odorius Tellez, atque Gauinus Froylas, vt constat ex donationis * diplomate, quod exhibuit Erus, Zachariæ filius, in fauorem Monasterij Aroucensis. Anno verò 1092. mutata reperiuntur cuncta: tunc enim temporis dominabantur Monius Viegas, Odorius Tellez, atque Aluarus Tellez, vt constat ex * Protocolo Adefonsi Confessi exhibito in fauorem eiusdem Monasterij.

* *Exstant in Aroucæ chartario.*

Arx sanctæ Mariæ Feirensis gubernabatur à D. Flacentio anno 1093. vt constat ex Autographo quopiam, quod exstat in Cœnobio de Grijo.

Ante annum 1071. regnabat in Castellâ Garcia; & præerat Prouinciæ, quæ inter Dourum & Minhum, Comes Nuñus Mendez. Tumultuatur populus: conscribit militem Garcia Rex: opponitur exercitus Lusitanorum: conserunt arma simul ad Pedrosum (quæ est inter Bragam, atque Cauadum fluuium) ibique occiditur Comes Nuñus. Ita Sandoual in huius Regni Chron. & Gottorum Historia anno 1071.

In Bragensis Ecclesiæ Autographéo reperies in quadam scripturâ anno 1082. *Facta charta ærâ 1123. Kal. Augusti, regnante Illustrissimo Rege Alfonso in Legionense, mandante Flauias Comite Rodrigo Velasci*, &c. Constat hinc, Rodericum Velazquez Flauijs præfuisse. XII.

Paius Goterres subscribit, vt Regis Vicarius, in donatione Galindi Aluitiz factâ eodem tempore.

Anno 1072. Egas Gomez dominabatur territorio Sousæ & Pombeiri, vt constat ex Archiuis antiquis istarum ciuitatum.

Videns Alfonsus terminos istius Prouinciæ dilatatos, *præposuit Rex his locis à se captis generum suum Comitem Raymundum, maritum Donnæ Vrracæ, & sub nomine eius Suarium Menendi*. Ita Historia Gottorum anno 1094.

Raymundus Lusitaniæ Præpositus.

Hi ſunt Proreges atque ipſorum Vicarij, qui ante Henricum Comitem in Luſitaniâ gubernarunt. Quo anno Portugallia donata fuerit Henrico, ex nullo Hiſtoriographo conſtat; exſtat tamen originale in Autographéo Aroucæ, vbi legimus: *Regnante * Alfonſus Rex in Toledo, in Colimbriâ Comes Henricus.* Datum xv. Kalendas Ianuarij æræ 1133. hoc eſt XVIII. Decembris anni 1094. Tertiâ decimâ Februarij die anni ſequentis iam duxerat Tarejam Regis Alfonſi filiam. Conſtat ex Regis priuilegio, quod conceditur ſanĉti Seruandi Monaſterio; in cuius fine: *Henricus gener Regis, cum vxore Tarejâ, quod ſocer fecit confirmo.* Recepit Luſitaniam in dotem Tarejæ vxoris ſuæ Henricus, atque Comitis titulum: nihilominùs vocatur Portugalliæ Dux in aliquibus antiquis inſtrumentis. Notat Brandaon in Monarch. Luſitan. Part. III. lib. VIII. cap. XI. §. vltimo. Ab hoc Comite Henrico originem traxerunt omnes Monarchæ Luſitani: cuius ſeriem dabit Liber primus, iura reliqui examinabunt.

**Conſidera Luſitanorum veterum in Latinitate Syntaxin.*

LIBER

LIBER I.

GENEALOGICVS

ORIGINEM

RES GESTAS

SVCCESSIONEM

REGVM LVSITANIÆ

EX

MONVMENTIS FIDELISSIMIS

RECENSET.

HENRICVS COMES PORTVGALLIAE
VIXIT ANN. LXVII. OBIIT ANNO MCXII.

HENRICVS LVSITANIAE COMES REGVMQVE PARENS.

HENRICVS Comes, Parens Regum Portugalliæ. Eius originem deſcriptam curioſo Lectori damus: ſed cuius filius ipſe ſit, ignorant plurimi; & non pauci, re minùs expensâ, fruſtrà nituntur ſatisfa-cere. Texeira à veritate deuiat toto cælo, reliqui totâ ter-râ. Ceterùm, vt probabiliorem ſubiiciam genealogiam, quæ reperitur apud auctorem Anonymum, Monachum Benedictinum Monaſterij Floriacenſis ad Ligerim, qui fuit contemporaneus Henrico Comiti de Portugal. *Is ſe non intendere*, ait, *deſcribere*, *quotiens Alfonſus Rex ſigna conſeruit ſtrenuè militaria cum Saraceno milite*; *non victo-rias, quas contra illum obtinuit: ipſe etenim qui illum fugaue-rit, ipſe qui ſubiugauerit Toledum vrbem excellentiſſimam. Duxerat Conſtantiam Roberti Burgundiorum Comitis fi-liam: ex quâ ſuſcepit filiam, quam dedit in vxorem Rex Raimundo Vltraſaonenſi Comiti. Habebat idem Rex aliam filiam, ſed extra matrimonium; & hanc dedit Henrico, Ne-poti eiuſdem Ducis Burgundiorum: hóſque oppoſuit Agarenis in confinibus ipſius Hiſpaniæ, hoc eſt in Portugalliâ.* Hinc inferes notatu dignum, Conſtantiam, vxorem Alfonſi Ca-ſtellæ Regis, eſſe ſororem patris Henrici Portugallenſium Comitis, atque Roberti Burgundiæ Ducis filiam, Roberti Regis Franciæ neptem, proneptemque Hugonis Capeti. Hæc veritas, quæ aliis Hiſtoriographis omnino incognita, lucem præbet aliquibus difficultatibus, à me exponendis cùm agam de iure Catholici in Nauarram.

Comitis Henrici anteceſſo-res.

- HVGO Capetus Rex Franciæ, coronatus anno 988. Obijt anno 996. An iustè excluſerit Sereniſſimam Brabantiæ Ducem, à quâ deſcendit Rex Catholicus, expendam Libro integro.
 - Robertus Rex Franciæ, duxit Conſtantiam Comitis Prouinciæ filiam: qui obijt anno 1030. Iulij die 20.
 - Hugo Rex.
 - Henricus Rex Franciæ, duxit primò Mathildem Conradi II. Imperatoris filiam; ſed,nō conſummato matrimonio, duxit ſecundò Annam Georgij Regis Ruſſiæ filiam. Obijt Rex anno Domini 1060.
 - Ex *Annâ* Philippus I. Rex Franciæ, duxit Bertham filiam Comitis Hollandiæ: & obijt anno 1109.
 - Ludouicus VI. dictus Craſſus, Rex Frāciæ, duxit Aliſſam filiā Humberti Comitis Mauriennæ, nunc Sabaudiæ; & obijt anno 1137.
 - Philippus Rex.
 - Ludouicus VII. Rex duxit Leonorā Duciſſam Aquitaniæ: quâ repudiatâ, Conſtantiam filiam Regis Hiſpaniæ; poſt huius obitum, Aliſſam filiam Comitis Campaniæ. Obijt Rex anno 1180.
 - Robertus Comes Drocenſis.
 - Henricus Monachus Claræuallenſis, poſteà Archiepiſcopus Rhemenſis. Obijt 1175.
 - Petrus Dominus de Courtenay.
 - Conſtantia, nupta primò Euſtachio Comiti; ſecundò Raimundo Comiti Toloſano.
 - Henricus.
 - Conſtantia, nupſit Boëmundo Principi Antiochiæ, filio Regis Siciliæ.
 - Maria.
 - Hugo, duxit Comitiſſam Viromādiæ.
 - Odo.
 - Aleis, nupta Balduino Comiti Flandriæ.
 - Robertus Dux Burgundiæ, duxit anno 1002. Helam de Gemur: & obijt ipſe an. 1075.
 - Hugo obijt anno 1057.
 - Henricus Princeps Burgundiæ, duxit N. Obijt Patre ſuperſtite anno Dñi 1066.
 - Hugo Dux Burgundiæ, duxit Iolentam filiam Comitis Niuvernenſis: poſteà Monachus Cluniacenſis. Obijt 1097.
 - Odo poſt fratrem Dux Burgundiæ, anno 1098. fundauit Ciſtertium: ibidē anno 1102. ſepultus. Duxit Sibyllam filiam Comitis Burgundiæ: quæ Vidua fit Monialis in Fonte-ebraldi.
 - Hugo Dux Burgundiæ, duxit Mathildem. Obijt anno 1142. Sepelitur Ciſtertij apud Patrem.
 - Henricus Monachus Ciſtertij. Obijt 9. Martij 1139.
 - Aleis, nupſit primò Bertrando Comiti Toloſano; deinde Willelmo Comiti de Ponthieu.
 - Horma.
 - Robertus, Lingonenſis Epiſcopus, deinde Monachus Moliſmenſis.
 - HENRICVS COMES Portugalliæ, duxit Thareiam filiā Alfonſi Regis Hiſpaniæ. Obijt Comes anno 1112.
 - Vrraca, vxor Veremudi Paaz da traua Comitis de Tranſtamare.
 - Thareia, nupſit Ferrando Mendez.
 - AFONSVS HENRIQVEZ primus Luſitanorum Rex.
 - Petrus Nothus, poſtquam bello eſſet celeber, ſumens habitum monaſticum Ord. Ciſt. in Alcobaziâ, celebrior factus eſt.
 - Raynaldus Abbas ſancti Petri de Flauiniaco, Ordinis S. Benedicti.
 - Conſtantia, nupſit primò Hugoni Comiti de Chalon; ſecundò Alfonſo VI. Regi Hiſpaniæ: ipſa obijt 1108.
 - Alderada, nupta Willelmo Comiti de Potiers, Duci Aquitaniæ.
 - Robertus.
 - Simon.
 - Aleis, nupta Reinaldo Comiti.
 - Hadiorgis, nupta Raginardo Comiti Hannoniæ.
 - Giſla.

Hæc

Hæc eſt verior Henrici Comitis genealogia. Hanc approbant ſolertiſſimi Chronologi; ex quibus, non inferiore laude dignus, Petrus Pithœus in Annalibus & Hiſtoriâ Francorum à Roberto I. Rege vſque ad Philippum I. Theodorus Godefroyus de Origine Regum Portugalliæ; Iacobus Auguſtus Thuanus, Parlamenti Pariſienſis Præſes, in Hiſtoriâ ſui temporis; Prudentius de Sandoual, Epiſcopus Pampelonenſis, Hiſtoriographus Regis Philippi III. Andreas du Cheſne, Regis Galliæ Geographus, in Hiſtoriâ Burgundiæ, & in Hiſt. domus de Vergy; Antonius Vaſconcellius Ieſuita in Anacephalæoſibus actuum Regum Luſitaniæ; Sceuola, & Ludouicus de ſanctâ Marthâ, in Hiſtoriâ genealogicâ Regum Franciæ: ſubſcribuntque ferè omnes Auctores recentiores.

Obijt Henricus in ciuitate Aſtorgâ, & ſepelitur in Eccleſiâ Bracarenſi. Præfuit Luſitanis annos 23. Obijt anno 1112. ætatis ſuæ 67.

Sub quibus conditionibus Portugalliam ſuſceperit, inferiùs aptiore loco demonſtrabo.

AFONSVS PORTVGALLIAE REX I.
VIXIT ANN. XCI. OBIIT ANNO MCLXXXV.

AFON-

AFONSVS I. LVSITANIÆ REX I.

AFONSVS Henriquez, hoc eſt Henrici filius, ſucceſſit deuiuenti Patri anno 1112. Ducem vocatum fuiſſe annos XXVII. auctor eſt Texeira in ſuo Compendio de Portugalliæ ortu: vbi nihil probat; ego, ne quid remaneat minùs firmum, confirmo ex diplomate Innocentij III. vbi ait: *Ceterùm, cùm idem Pater tuus ad tempora felicis memoriæ Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri Ducis eſſet nomine appellatus*, &c. Hoc priuilegium citatur à Baronio ad annum 1179. Tom.XII. n.16. & à Brandaon in Monarch. Luſit. lib.x. cap.x. Vtrùm ante Alexandrum Papam fuerit Rex, non eſt neceſſarium expendere, cùm ſit omnibus notum, ſed hoc de Ducis titulo adnotaſſe ſufficiat.

In campo Ouriquio, conſerturus pugnam cum Iſmario & alijs quatuor Saracenorum Regibus, à tumultuante populo Rex acclamatur; & pòſt confirmatur in Comitijs Lamegenſibus ſine Legionenſis Monarchæ facultate: an validè, Libro ſecundo reſpondebo. Duxit Mafaldam (Caſtellani Mathildem nominant) Manriquij de Larâ filiam, Henrici Comitis de Larâ, Principis de Molinâ, apud Caſtellanos commendatione ſereniſſimam: ex quâ ſuſcepit filios eo ordine quem exhibet ſtemma ſubſequens: *Vxor Afonſi.*

AFONSVS Henriquez.
- Henricus, obijt infans. Ponitur à Vaſconcellio, & omittitur à Texeirâ.
- Vrraca, vxor Ferdinandi Regis Legionis; ſed à Pontifice ſummo ſeparatur.
- Thareia, alijs Mathildis, nupſit Philippo I. qui fuit ſeptimus decimus Flandriæ Comes, & filius Theodorici Comitis Flandriæ, & Sibyllæ: vnde Balduinus & Henricus, Conſtantinopolitani Imperatores. Iacet hæc Thareia in Monaſterio Claræuallis.
- SANCIVS I. Portugallenſium Rex, hoc loco ponitur à Vaſconcellio, ſed à Texeirâ in primo.
- Mafalda, vxor Raymundi Berengarij Barcinonæ Comitis, ponitur à Texeirâ.
- Petrus Afonſus, filius naturalis, Magiſter militiæ Rhodienſis. Obijt anno 1207. Scalabi. Sepelitur in templo S.Ioannis.
- Thareia notha, nupſit Sancio Moñiz de Souſâ.

In ſcuto Henrici Comitis Luſitaniæ erat crux: hanc formauit Afonſus quinque clypeis; in quorum ſingulis pinxit triginta argenteos, pòſt quinque. Huius ſymboli hieroglyphicam expoſitionem ediſſero in meo Hiſpano ſtemmate; & ſic non eſt opus repetere.

SANCIVS PORTVGALLIAE REX II.
VIXIT ANN. LV. OBIIT ANNO MCCXII.

SAN-

SANCIVS I.

LVSITANIÆ REX II.

REGNAVIT annos XXVI. & plurimas victorias contra Mauros obtinuit; septusque milite triumphante, Andaluziam lustrauit, & Hispalin vsque peruênit. Nascitur Conimbricæ die XI. Nouembris anno 1154. Duxit vxorem Dulcem (Aldonçam Lusitani nominant) filiam Ramonis Berengarij, Comitis Barcinonensis, ex Petronillâ legitimâ coniuge, filiâ & herede Ramiri Regis Aragoniæ: qui posteà Monachus factus est, vt anteà fuerat. Eius genealogia hæc est:

II. SANCIVS I. Portugallensium Rex.

- Thareia, vxor Alfonsi consobrini sui Regis Legionis. Hæc Pontificis auctoritate separatur, & fit Monialis Cistertiensis in Loruano; vbi sanctissimè deuixit, & marmore condita iacuit vsque ad annum 1617. quo eius corpus, detecto tumulo, incorruptum repertum fuit.
- Mafalda, vxor Henrici I. Castellæ Regis: ob consanguinitatem iussu Pontificis à viro seiungitur, & fit Monialis Cistertiensis in Cœnobio Aroquensi prope Lamecam vrbem. Obijt 2. Maij anno 1290. miraculis clara. Eius corpus anno 1617. integrum etiam reperitur.
- Sancia, Domina Alenquæ. Fundauit Cellas, Ordinis Cistertiensis Cœnobium. Sepelitur Loruani, in eiusdem Ordinis Cœnobio.
- Blanca, sepelitur Conimbricæ.
- Berengela virgo, sepelitur Loruani iuxta Patrem.
- III. AFONSVS II. Lusitanorum Rex.
- Ferrandus duxit Ioannam, Balduini IX. Comitis Flandriæ & Constantinopolitani Imperatoris filiam: qui ratione vxoris accepit Flandriæ Comitatum. Bella gerens contra Philippum II. Galliæ Regem capitur; & Parisijs in arce Luparâ vitam cum morte commutauit.
- Petrus Comes Vrgelensis, Balearium Insularum Rex.
- Henricus, obijt natiuitatis die. *Texeira.*
- Illegitimi:
 - Vrraca, moritur infans.
 - Martinus Sanchez de Portugal, duxit Eulaliam Perez, Comitis Petri de Lancastro filiam.
 - Tareia Sanchez de Portugal, Afonso Tellez nupsit.
 - Ægidius Sanchez de Portugal, infans obit.
 - Rodericus Sanchez de Portugal, moritur infans.
 - Constantia Sanchez, Monialis.

In gratiam Astronomorum hæc subiungo. *Anno* 1199. (ait Vasconcellius in huius Regis Vitâ num. 10.) *prodigiosa quæpiam solis defectio contigit, quâ, post hominum memoriam, ferè nullam vidit ac sustinuit orbis horribiliorem; hunc verò tam insolitum mundi laborem multiplex ac horrenda hominum calamitas consecuta est.* *Prodigia.*

Sed Texeira ibidem fol. 8. b. *Anno* 1199. ait, *multa signa & prodigia apparuere, ciuitatum ac oppidorum multorum casus præuia. Lunæ eclipsis diem totum vnum hominum oculis caliginem tenebrasq; offudit.* Cur diem totum? an aptiùs totam noctem? sed neque hoc possibile. Examinent, quibus vacet, Astronomi.

AFONSVS PORTVGALLIAE REX III.
VIXIT ANN. XXXXVIII. OBIIT A°. MCCXXXIII.

AFON-

AFONSVS II.

LVSITANIÆ REX III.

NASCITVR Conimbricæ VIII. Kalendas Maij, anno à partu Virginis 1185. Ob obeſos artus *Pinguis* cognominatus. Plurima ſtrenuè geſſit contra tyrannidem Saracenorum: quorum adhuc exſtant in Grapheothecis Regijs monumenta illuſtriſſima. Duxit Vrracam, Alfonſi IX. Caſtellæ Regis & Leonoræ filiæ Henrici Regis Angliæ filiam. Eius ſtemma tale eſt:

Don Afonſo, a quem por ſua corpulencia chamarão o Gordo.

III. AFONSVS II. Luſitaniæ Rex vxorem habuit Vrracam, Alfonſi VIII. Caſtellæ Regis & Eleonoræ Anglicæ filiam.

- IIII. SANCIVS II. Portugalliæ Rex, natus 1207. obijt cælebs anno Domini 1246.
- V. AFONSVS III. Luſitanorum etiam Rex, expulſo fratre, habenas obtinuit Portugalliæ.
- Ferrandus, vulgò, *O Infante de Serpa*, duxit in Caſtellâ D. Sanciam Fernandez, Fernandi de Larâ filiam. Meminit huius Infantis de Serpâ Bzouius anno 1239. eique Gregorius IX. concedit Indulgentias, quas olim tranſeuntibus ad Terram ſanctam. Duarte Nuñez aſſerit, hunc Infantem iacere in Alcobaciâ; ſed fallitur, demonſtrante Brandaon in Monarch. Luſit. Part. IV. libr. III. cap. XX. nam ille Ferrandus, qui inibi ſepelitur, eſt filius Afonſi III.
- Vincentius, obijt Infans. Sepelitur in Alcobaciæ Monaſterio. Multi dubitant, vtrùm non ſit Afonſi III. filius.
- Lianora, nupſit Regi Daniæ. D. Rodrigus lib. VII. c. V. aſſerit eſſe mortuam ſine prole; ſed fallitur, vt poſteà demonſtrabo.
 - N. Rex, duxit D. Lianoram filiam Infantis de Serpa, teſte Duarte Nuñez in Vitâ Afonſi II. fol. 70.
 - Maria, nupſit N. Domino de Friſſe, Primati Daniæ.
 - Anna, nupſit Principi de Lobkovvitz; à quâ Principes, Duces, Comites atque Barones Lobkovvitzij, huiuſque Libri Auctor, ex lineâ maternâ.
- Ioannes Afonſez, iacet Alcobaciæ ad portam Capituli ſub hoc Epitaphio: *Æra 1272. 7. Idus Octobris Ioannes Afonſi filius inclytæ recordationis Donni Afonſi, tertij Regis Portugalliæ. R. in pace. Amen.*

Illegitimi:

- Afonſus Martins Chichorro. Ita Texeira.
- Ferrandus, teſte Vaſconcellio, obijt cælebs; iacetque Alcobaciæ.

Cœnobium de Spinâ fundatur an. 1143. à D. Sanciâ, & augetur à fratre Alfonso, quem vocant Historici Imperatorem Hispaniarum.

Est Regale Cœnobium de Spinâ Ordinis Cistertiensis, dissidens à Vallisoleto leucis sex, & tribus à Rioseco, religione & sanctitate venerabile. Ecclesiæ atque Capitulo interiacet sacellum optimè fornicatum, duplici sese ostio Claustro pandens, vnico Ecclesiæ: hîc duo sepulchra ex marmore optimo, ad vlnæ altitudinem à pauimento elata; in quorum dextero epitaphium:

LIANORA AFONSI III. LVSIT. R. FILIA. IANI DACIÆ R. CONIVX. CHRISTERNI R. MATER. M. P.

In sinistro, charactere minùs diruto inscriptio:

HIC IOANNA LIANORÆ REGINÆ CONSANGVINEA. R. IN. P.

Hinc constat, Lianoram habuisse filium cognomento Christernum, Regem Daniæ, aut alterius regionis Septemtrionalis: constat etiam falli Archiepiscopum D. Rodrigum, cùm libri VII. capite V. ait, *Habuit etiam*, puta Afonsus II. *filiam Lianoram, quæ nupsit Regi Daciæ: & ibi fuit mortua sine prole.* Constat bifariàm falli: tum quia Lianora non obijt in Daciâ, sed in Castellâ; tum etiam quia habuit prolem.

In Indice antiquo Monasterij, vbi sunt ferè omnium instrumentorum transsumpta, reperies in limine descriptionem antiqui ædificij, & fol. 5. hæc verba: *In Claustro Lectionis sepeliebatur Lianora Regis Afonsi filia: hæc nupserat Iano Daniæ Regi, & habuerat filium Regem Christernum, neptem Mariam vxorem Domini de Frisse Primoris Daciæ, matrem Annæ, quæ nupsit Principi Lobkovvitz; à quâ hæc familia. DD. Alburquerquij Claustrum nouum ædificarunt; & in sacello apud Capitulum ossa Lianoræ & Joannæ consanguinearum mœsti posuerunt.*

Antiquum illud Claustrum iam est dirutum; & prædecessorum nostrorum reliquiæ venerabiles quiescunt sub Ioue: lapides aliò transtulit auaritia; & incultæ frondes, quas sponte terra illa parturit, sepulchra ornarent, ni armentis

mentis pecoribuſque concederentur. Lugeo, qui refero; corrigant qui faciunt: ſancta etenim non debent tractari niſi ſanctè.

Circa annum 1621. præerat illi Cœnobio Reuerendus admodum Pater D. Laurentius de Cueto, Beatæ Mariæ de Vela Frater, vir ſummæ ſanctitatis atque exemplaris vitæ. Hic erat in ea ſententiâ, vt crederet, hanc Lianoram eſſe eamdem cum illâ, cuius corpus quieſcit in latere altaris ſummi ſub figurâ marmoreâ premente Emblema illuſtre his characteribus, *D. Laurentij de Cueto laus.*

EXPECTATISSIMA
LIANORA, &c.

Ideò hos tumulos ex locis deſignatis extraxit: & ex vno fecit altare ſacelli, quod in eodem Clauſtro opponitur Eccleſiæ portæ; ex altero, altare alterius ſacelli, quod eſt in Clauſtri latere, quod opponitur ipſi Capitulo: in hoc tamen prudens, quòd iuſſerit inſcriptiones ſeruari; exſtantque hodie in ipſiſmet lapidibus, quamuis hi facti ſint exules à proprijs locis.

Collige ex his (ſed alia non omittas) poſt Regis Daciæ mortem, Lianoram ad Hiſpaniam remeaſſe; nec miror: Regina vidua ſummis ſe expoſuiſſet laboribus, imò & periculis, ſi non confugiſſet in patriam. Teſtor Sereniſſimam Reginam Galliæ Mariam Mediceam: quæ, licet Regis Vxor, Regis Iuſti atque duarum Reginarum Mater, impiè tractata ab inuidiâ, confûgit in Belgium; vbi hoſpes recipitur à Monarchâ Catholico, eoque clementiſſimo.

Sed cur ad Caſtellam Lianora? an non præſtitiſſet Luſitania? Fortè aut Patris ſeueritas, aut Fratris parcitas, coëgerunt viduam confugere ad Regem Caſtellanum. Monarchæ enim Catholici iam à multis ſæculis benigniſſimi ſunt hoſpites Reginis peregrinis.

SANCIVS PORTVGALLIAE REX IIII.
VIXIT ANN. XXXVIIII. OBIIT A°. MCCXXXXVI.

SAN-

SANCIVS II.
LVSITANIÆ REX IV.

AFONSI II. filius fuit à veſtibus longioribus *Capello* nominatus. Regnauit annos XXVI. & duobus vltimis à Regno deponitur. Notat id Ioannes Veſæus Part.I. cap.XIX. Antonius Brandaon in Monarchiæ Luſit.Part.IV.à cap.XXV. Vaſconcellius,Marizius,& alij. Iuſſu Summi Pontificis depoſitum fuiſſe, aſſerit Texeira in Compendio de ortu Portug.fol.10. Erat (ſi vulgo credimus) Sancij ignauia & negligentia maxima,regiminique communi peſſima; ideò licuit populo, non alij, illum deponere, non tamen niſi in Comitijs coniunctò. Ingreditur Sancij frater in Portugalliam; à Sancio non admittitur.Legitur in Caſtellâ miles à Fernando Monarchâ: ingreditur is in Luſitaniam contra Afonſum III. Sancij fratrem; ſed, re infectâ, remeat in Caſtellam. *Dicitur Capello à veſtitu longiori.*

Inquiris, Vtrùm bellum Sancij Luſitaniæ, & Ferdinandi Caſtellæ Regum contra Afonſum Tertium fuerit iuſtum: videbatur aliquibus quòd non.Rationem notat Brandaon in Monarch.Luſit.lib.XIIII. cap.XXVIII. Part.IV. videlicet Summum Pontificem procedere ex ſubreptitijs ac commentitijs titulis,natis ex informatione falſâ,atque prorſus iniquâ, ideoque ſine culpâ Pontificis,eſſe illam depoſitionem inualidam; quia Sancio imponebantur crimina quæ non commiſerat. *Bellum Sancij & Ferdinandi an iuſtum contra Afonſum.*

Ceterùm, bellum hoc Caſtellani fuit iuſtum, quia nondum erat Sancius à Comitijs Portugalliæ depoſitus; quia, vt benè ediſſerit Vaſconcellius num.7. *vix vllus fuit illuſtri loco natus, qui Afonſi Comitis partes ſuſciperet:* idcircò Sancius tenebatur Tyranno ingredienti reſiſtere; nec licitè ſubeſſe poterat (erat etenim perſona publica, & nondum exſpes ſucceſſionis)& perinde Ferdinandus Caſtellæ Rex iuſtè poterat ſuppetias ferre Regi Sancio, iuſtè ſe defendenti contra Afonſum iniuſtè militantem.

Duxit Sancius Menziam filiam Lupi Dias de Haro, Cantabriæ Domini; ex quâ nullos habuit filios. *Sancij Vxor.*

AFONSVS PORTVGALLIAE REX V.
VIXIT ANN. LXVIIII. OBIIT A°. MCCLXXVIIII.

AFON-

AFONSVS III.
LVSITANIÆ REX V.

NASCITVR Conimbricæ die quintâ Maij 1210. & trigeſimo ſeptimo ætatis, nempe anno Domini 1247. coronam aggreditur felix & triumphans, licet ſine iuris titulo vel apparenti. Gubernat, adhuc Sancio ſuperſtite, duobus annis. Tyrannis maxima, tolerata tamen à pluribus; quia Afonſus, quamuis tyrannicè præpoſitus, fuerat legitimus Regni heres, futurus poſt Sancij obitum legitimus Luſitanorum Rex. Duxit Mathildem Bononiæ Comitiſſam; &, eâ adhuc ſuperſtite, Beatricem Alfonſi X. Caſtellæ Regis filiam. Hoc matrimonium verè fuit illegitimum; & in cauſsâ, vt toto duodecim annorum curriculo à Pontificibus maximis excommunicaretur. Mortuâ Mathilde, Clemens IV. Regem excommunicationis ſoluit vinculo, ac coniugium confirmat. Ex Beatrice habuit Afonſus ſobolem ſequentem. *Afonſi Vxor.*

AFONSVS III. Luſitanorum Rex.
- Afonſus, Dominus de Portalegre, duxit Violantem, Ferdinandi III. Regis Caſtellæ ex Emanuele filio neptem.
- Ferrandus obijt infans; & ſepelitur in Alcobaciâ.
- DIONYSIVS I. natus anno Domini 1271. ſeptimo Idus Octobris, duxit Iſabellam, filiam Petri Aragoniæ Regis.
- Blanca, priùs in Loruano, Ordinis Ciſtertienſis, deinceps Burgenſis Monaſterij, quod dicitur *las Huelgas*, Abbatiſſa. Ibidem ſepulta.
- Conſtantia, obijt infans: moritur Hiſpali, & ſepelitur in Alcobaciâ.

Ex pellicibus habuit illegitimos filios; Ægidium, de quo vix aliqua reperi notatu digna. *Regis nothi.*

Ferrandum Afonſum de Portugal, Equitem Templi. Iacet in S. Dominici Eccleſiâ Santarenenſi, in ſacello SS. Coſmæ & Damiani.

Afonſum, cui nupſit D. Maria de Ribeirâ.

Martinum: huic mater fuit Afra. Ex eo proueniunt Comites de Sosâ.

Leonoram: nupſit hæc Comiti, qui apud Vaſconcellium dicitur Garcia de Sousâ, & apud Texeiram Gundiſſaluus.

Afonſus Rex ſtemma Luſitanicum zonâ purpureâ circumcinxit; & in eâ ſeptem caſtella aurea collocauit. Moritur Vlyſſipone anno à Virgineo partu 1279. Fuit duobus annis intruſus, & XXI. verus Rex. Ergo habenas Regni obtinuit tribus & viginti annis.

Si quis velit Afonſi III. contra Sancium II. partes tueri, aſſerat, Afonſum fuiſſe legitimum Afonſi II. heredem; quia Sancius erat filius Afonſi nondum Regis, & ideò in opinione probabili exheres. Vide ea quæ dicemus inferiùs Libr.V. Diſp.IV. à num.95.ad 97. Ego autem hîc, & ibi, Sancium verè Regem admitto.

QVÆSTIO INCIDENS.

Vtrùm Afonſus III. ex Mathilde Bononiæ Comitiſsâ habuerit ſucceßionem.

HVius difficultatis reſolutio maximè neceſſaria eſt: ex eâ enim pendet deciſio litis, creandæ à Chriſtianiſſimâ Reginâ in Libro vltimo. Texeira cognoſcit filios tres, Ferrandum Petrum, Robertum, & Conſtantiam. Verba Texeiræ ſunt:

Suſcepti ſunt (puta ex Mathilde) *filij,* [a] *Ferrandus (& ſecundùm alios* [b] *Petrus) qui quidem in pueritiâ in Vlyſſipponenſi ciuitate obijt, atque in Conuentu ſancti Dominici, Ordinis Prædicatorum, ſepultus eſt.*

Robertus, qui cum Mathilde matre apud Gallos manſit, & in Comitatu ſucceßit: à quo Sereniſsima & Chriſtianiſsima Regina Catharina de Medicis, Henrici II. Francorum Regis Vxor, & Henrici III. Francorum & Poloniæ Regis Mater, genus & originem duxit.

Conſtantia, quæ in cunis obijt.

Chronologus antiquus Luſitaniæ apud Antonium Brandaonem in Monarchiæ Luſitan. Part. IV. libr. XV. cap. XXII. aſſerit, eſſe conſtantem traditionem, habuiſſe Afonſum Filios ex Reginâ Comitiſsâ Mathilde.

[a] *Andreas Fauinius Tract. de Honor. tit. Regum Port. libr. XX. fol. 1020.*

[b] *Ludouicus, & Scæuola de Sanctâ Marthâ in Geneal. Regum Franc. in ſtirpe Portugalliæ; ſed aſſerunt hos eſſe filios non Afonſi, ſed alterius Mariti.*

Ferran-

Ferrandus Lopez affirmat, famam eſſe, quòd quando Bononiæ Comitiſſa venit in Luſitaniam, conducebat filium, quem ex Rege ſuſceperat; addit, hunc fuiſſe dilectiſſimum Afonſo Regi, non ſolùm quà filium, ſed potiùs quà ſtrenuum militem. Duxit hic N. Mathildis filius, filiam D. Petri Caſtellæ Infantis pulcherrimam adoleſcentem. Ceterùm de hoc anonymo Infante non eſt quod prolixiùs agamus, cùm confuſa notitia non expoſuerit, vtrùm reliquerit poſteritatem.

Aliqui exiſtimant, Afonſum Dionyſium, quem inter nothos numerauimus, fuiſſe Mathildis filium: porrò ſi fuiſſet, exſtaret ipſius in Autographis multa notitia; atque ideò ſubſcribo Antonio Brandaoni, loco citato aſſerenti, hunc eſſe ex vltimis Afonſi filijs, illum ſcilicet, quem nutriuit Martinus Pires Regius Sacerdos, vt & ipſe Rex expoſuit in clauſulâ ſui teſtamenti. Superfuit hic infans puellus poſt Patris obitum: quem Rex Dionyſius ad dignitates maximas promouit; & tandem ſanctæ Iſabellæ Vxoris ſuæ œconomum ſummum conſtituit, & honoribus magnis donauit.

RESOLVTIO.

Nihiloſeciùs, vt Catholicè loquar, aſſero, Reginam Comitiſſam nullum habuiſſe filium.

Hæc concluſio, ſicut & contraria, videbatur Antonio Brandaoni probabilis; quia neutra antiquis Autographis demonſtrabatur: atqui iam negatiua pars, quam tueor, ſcripturis authenticis clarè conuincitur; ergo iam, in ſententiâ eiuſdem Brandaonis opinio aſſerens non eſt probabilis.

RATIO PRIMA.

Probo primò, Mathildem non habuiſſe liberos, ex ipſius teſtamento: in eo ipſa legat marito ſuo Afonſo viginti mille libras, & totum ius quod habebat ad ſummam aliarum quatuor millium, quam ſibi debebant Flandriæ *Mathildis teſtamentum.*

Comites. In hoc teſtamento meminit Ioannæ, quam ſuſceperat ex primo Marito Philippo, filio Philippi Regis Franciæ, & Gaucheri de Chaſtillon, Domini de Monjoy, cui nupſerat ipſamet Ioanna; non tamen meminit aliorum; ergo non habebat alios filios. Patet; quia aliàs etiam ipſorum meminiſſet. Hoc teſtamentum conditur anno 1241. & refertur ab Eduardo Nuñez 1. Part. Chron. Portug. vbi efficaciter confutat opinionem oppoſitam. Exſtat hoc teſtamentum in turre *de Tombo*, teſte Antonio Brandaone ſuprà loco citato.

Reſponſioni occurritur.

Ad hanc rationem reſpondent aliqui, ex eo eſſe inefficacem, quòd poſt annum 1241. in quo teſtamentum hoc conditur, conuixerint Afonſus & Mathildis adhuc per annos quatuor; ergo potuiſſet tunc ſuſcepiſſe filios quæ necdum habuerat.

Sed hæc reſponſio non ſatisfacit; quia, mutatis heredibus, debent mutari teſtamenta: atqui hoc perennauit, ac executioni mandatum fuit; ergo heredes non fuerunt mutati: ergo non habuit alios filios qui ſuccederent hereditariò.

RATIO SECVNDA.

Epiſtola ad Pontificem maximum.

Probatur ſecundò eadem veritas ex Epiſtolâ quam ſcripſerunt Primores atque Prælati Luſitaniæ Vrbano IV. quâ poſtulant, non vt legitimentur Beatricis filij; (ſciebant enim huiuſcemodi Heroës non ſufficere Pontificum legitimationem ad hoc, vt nothi Luſitanico donentur ſceptro) ſed vt Afonſum Regem excommunicatione latâ abſoluat, & Matrimonium Regis & Beatricis confirmet, diſpenſando in impedimentis, ſi qua poſt Mathildis obitum perſeueraſſent. Impetrant poſſe ſimul conuiuere, vtque eorum filij poſſint ſuccedere, ac eſſe heredes Coronæ Luſitanicæ; ergo hinc colligitur, Afonſum non habuiſſe filios ex Mathilde: non enim de legitimando ſucceſſore curaret Portugallenſis populus, ſi Regni habuiſſet legitimos & veros ſucceſſores.

RA-

RATIO TERTIA.

Nulla actio, quamuis insolentissima, sine colore vspiam fuit facta. Repudiabitur ergo Mathildis sine iure, an etiam sine titulo? nullatenus; quo ergo? titulo sterilitatis. Hunc ab aliquibus notari video. Ergo si Mathildis, quà sterilis, ab Afonso contemnitur, cur creditur habuisse filios? Hic titulus potiùs ex traditione quàm ex Historijs liquet, atque ideò non apud vniuersos eiusdem efficaciæ. *Color in rebus politicis numquam deest.*

RATIO QVARTA.

Deuiuenti Afonso successit Rex Dionysius anno 1279. sine contradictione: nec aliquis in foro Martis aut conscientiæ aliquam protestationem fecit; ergo non erant ex Mathilde filij. Patet consequentia: quia hi ius suum omnimodè potuissent defendere, ac debuissent ad Regnum adspirare.

Nec sufficit dicere cum Brandaone, illos reuerà adspirasse, sed scriptorum negligentiâ hoc non fuisse adnotatum. Non, inquam, sufficit; quia nihil debemus asserere quod non sit probabile, & aliquibus ex caussis constet: & in re historicâ leuis asseritur, quicumque sine antiqui auctoris testimonio facinora antiquorum asserit. *Brandaon carpitur.*

Ad illud quod de foro conscientiæ dicebamus, respondet Brandaon suprà: *Nem ha para que recorrer a materias de consciencia, que ja sabemos del Rey Dom Afonso o Terceiro, & de seu Sogro Dom Alfonso o Sabio, não serem os mais escrupulosos que ouue no mundo.* Hoc est: *Nec iuuat recurrere ad conscientiæ materias; scimus etenim Regem Afonsum III. & ipsius Socerum Alfonsum Sapientem, non fuisse totius mundi scrupulosissimos.* Benè. Constat etenim ex illo secundario matrimonio, cuius rei sunt & Alfonsus Sapiens, qui Beatricem dedit, & Afonsus Tertius, qui recepit. *Conscientia Regum qualis.*

Verè

Dionysij & Isabellæ laus.

Verè contra hos non prodeſſet proponere puncta conſcientiæ; ſed addo, Dionyſium benè moratum fuiſſe, ac coniugem ſanctiſſimæ Iſabellæ. Quomodo hic pius Rex cum ſanctâ ſuâ Coniuge retinuiſſet Regnum alienum? cur non Mathildis filij appeterent conditionem regnandi?

Afonſi ſtatura & mores.

Porrò Afonſus Rex faciem habuit magnificè liberalem, & cæſios oculos: tantæque fuit proceritatis, vt admirationi cadauer eius fuerit ſpectantibus, cùm Rex Sebaſtianus tumulum defuncti recludi iuſſit. Corporis verò magnitudinem animi celſitudo ſuperabat; fuit enim liberaliſſimus, vt teſtantur caſtellorum & oppidorum ad Regiam hereditatem ſpectantium ſchedæ, quæ in publici Chartophylacij turre aſſeruantur: in Regni adminiſtratione ſingularis eius eluxit prudentia; adeò vt nihil in eo deſiderari poſſit, ſi ſinceram aliàs religionem ingrati erga Mathildem animi nota haud violaſſet.

QVÆSTIO ALTERA.

Vtrùm, ſi Afonſus III. ex hypotheſi habuit ex Mathilde liberos, Regina Chriſtianiſſima originem traxerit aut ab ipſo Afonſo aut alio Luſitanorum Rege?

PRobaui, Mathildem ex Afonſo nullos habuiſſe filios. Sed eſto, receperit; quid inde? illorum poſteri ad coronam adſpirent, non tamen Sereniſſima Regina Galliæ, quæ non deſcendit ab Afonſo, nec ab iſtâ Mathilde, vt ſequens docebit genealogia.

EVSTA-

I.
EVSTACHIVS, Comes Bononienſis, frater Godefridi & Balduini Regum Ieroſolymæ, duxit Mariam filiam Macolmi Regis Scotiæ, ſororem Mathildis Reginæ Angliæ.

Rudolphus, moritur Patre ſuperſtite.

II.
Mathildis, Comitiſſa Boloniæ, vxor Stephani Comitis de Mortain; qui etiam fuit Rex Angliæ quãdiu vixit. Obijt ipſa an. 1151. ipſe 1154.

III.
Euſtachius, Comes Bononiæ, duxit Conſtantiam Filiam Ludouici VI. Regis Franciæ. Obijt ſine liberis.

IV.
Willelmus, Comes de Mortain in Angliâ, duxit filiam vnicam Willelmi de Warenne, Comitis de Surrey. Obijt ipſe ſine filijs ann. 1160.

V.
Mathildis, Monialis & Abbatiſſa in Angliâ, ſucceſſit Willelmo in Bononienſi Comitatu. Nupſit, quamuis Monialis, anno 1159. Matthæo fratri Theodorici Comitis Flandriæ; ſed per ſententiam cogitur regredi ad Monaſteriũ, & Matthæus retinet Comitatum quẽ ei vxor attulerat. Ipſa obijt anno 1183. ipſe cadit in bello 1173.

Domina N. nupſit Domino N. Comiti.

VI.
Ida, Comitiſſa Bononiæ, nupſit primò Matthæo Comiti ſecũdò Gerardo, Comiti Gelriæ; tertiò Bertoldo, Duci Zeringiæ: ſed ab hoc ſeparata ob impedimẽtum, nupſit quartò Raynaldo, Comiti de Dãmartin.

Mathildis, nupſit ann. 1179. Henrico Duci Lotharingiæ & Brabantiæ; qui obijt 1235. ipſa verò 1212.

VII.
Ex quarto Marito.
Mathildis, Comitiſſa de Dammartin & de Bononiâ, nupſit primò Philippo Comiti de Clermont, filio Philippi Regis Franciæ; qui obijt ann. 1233. Secundò nupſit Afonſo III. Portugalliæ Regi, qui eam repudiauit; quia ex eâ prolem procreare non poſſet. Obijt Mathildis an. 1254.

Ex primo Marito.
Ioanna, Comitiſſa Bononiæ, nupſit anno 1236. menſe Decembri Gaucherio de Chaſtillon, Domino de Monjay & de S. Agnano, qui cecidit in prælio 1250. nullâ relictâ prole. Illa obijt anno 1251. menſe Decembri.

Henricus II. Dux Lotharingiæ & Brabantiæ, obijt ann. 1247.

Henricus III. Dux.

VIII.
Maria, nupſit Ottoni IV. Imperatori. Hæc poſt mortem Mathildis obtinuit Comitatum Bononienſem ex decreto Parlamenti. Obijt ſine liberis anno 1260.

Margareta, nupſit Gerardo Comiti Gelriæ. Moritur anno 1231.

IX.
Aleis, nupſit Willelmo Comiti Aluerniæ. Hæc poſt ſororem Mariam ſucceſſit in Comitatu Bononiæ ann. 1260.

Mathildis, nupta Florentio Comiti Hollandiæ. Moritur ann. 1267.

Godefridus, Dominus de Herſtal, obijt anno 1253.

X.
Robertus, Comes Aluerniæ & Bononiæ, duxit Leonoram. Ab hoc, Comites Bononiæ deſcendunt vſque ad Chriſtianiſſimam Reginam Galliæ Catharinam de Medicis, quæ perperã ad Mathildem Portugalliæ Reginã genus ſuum referebat.

Guido, Archiepiſcopus Viennenſis.

Willelmus de Aluerniâ, deſignatus Epiſcopus Leodienſis ann. 1281. non obtinuit confirmationem.

Maria, quam Auunculus Dux Brabantiæ Henricus II. ann. 1238. dedit in vxorem Waltero Bertholdo Domino Mechlinienſi.

N. nupſit Comiti Delphinatus ſuperioris.

Hæc eſt vera Bononienſium Comitum genealogia. Non vacat per ſingulas generationes demonſtrare, quoniam rata res eſt, & ſatis euidens. Ceterùm ne videar ſupponere quæ debuiſſem probare, Lectorem candidum certiorem facio, me conſultò huius genealogiæ confirmationi ſuperſedere; dabit etenim demonſtratam quantocyùs Reuerendus admodum Dominus Chriſtophorus Butkens, Monaſterij S. Saluatoris Ordinis Ciſtertienſis Antuerpiæ Antiſtes meritiſſimus. Pollet is ingenio feliciſſimo, eſt perpetuus in litteris, ſedulus inueſtigator antiquitatis venerabilis. Huic debent Athenæ opera ſubtiliſſimo deſcripta calamo; debebunt poſteri librum, cui titulus, *Laurea Brabantiæ*: in quo ex Autographis & diplomatibus accuratè huius genealogiæ ſingulas ſucceſſiones probat.

D. Chriſtophorus Butkens quis, qualis.

Intenti confirmatio.

Probabo nihilominùs illa vnicè, ſine quibus claudicaret hæc quæſtio. Mathildis, Vxor Afonſi Luſitanorum Regis, fuit Bononiæ Comitiſſa. Obijt anno 1254. Si reliquit filios, ergo & heredes. Quomodo ergo anno 1258. erat Bononiæ Comitiſſa Maria quondam Imperatrix, & Ottonis IV. Cæſaris Vxor, & ipſius Mathildis agnata?

Solutio precluditur.

Reſpondet aliquis, Mariam audiuiſſe Bononiæ Comitiſſam, non fuiſſe, atque ideò Comitatus habuiſſe titulum, non rem; quia conſuetudo Germanorum eſt, vt omnes minores filij habeant eumdem cum primogenito titulum, & primogenitus hereditatem.

Sed hæc reſponſio non ſufficit controuerſiæ explicandæ: demonſtrabo etenim, dicto anno 1258. habuiſſe Mariam non ſolùm titulum, ſed verè poſſeſſionem.

Donatio inter viuos non eſt contenta transferendæ rei titulo, ſed poſtulat legitimam rei poſſeſſionem: atqui Maria, olim Imperatrix, donauit Henrico III. Lotharingiæ & Brabantiæ Duci, Bononiæ Comitatum; ergo non ſolùm habebat titulum, ſed poſſeſſionem. Inquiris vnde conſtet hanc donationem fuiſſe factam? dabo tenorem formaliſſimum.

MARIA,

MARIA, *quondam Romanorum Imperatrix, vniuersis præsentes litteras inspecturis salutem in omnium Saluatore. Vniuersitatem vestram scire volumus, quòd Nos illustri Principi Karissimo Fratrueli nostro, Domino Henrico Duci Lotharingiæ & Brabantiæ, quidquid iuris habebamus, vel habere poteramus in Comitatu & Statu Bolonio, cum omnibus pertinentijs suis, per successionem hereditariam ex morte Dominæ Mathildis, olim Comitissæ dicti loci, filiæ* matertera nostræ, liberè & absolutè contulimus, nihil iuris nobis in eisdem bonis reseruando, vel in posterum reclamando,* &c. *Datum & actum apud Attrebatum Mense Febr. Feriâ quintâ post Octauas Purificationis B. Virginis, anno Domini* 1258.

** Matertera, seu Matertera, est soror Matris.*

Vides ergo clarissimè, Mathildem, cùm deuiueret, non reliquisse liberos; quia aliàs per successionem hereditariam ex morte D. Mathildis non esset Maria Comitissa Bononiæ. Hæc donatio effectum non habuit: erat enim contra Aleidis ius, quæ debebat succedere Mariæ, & de facto successit anno Domini 1260. Nupserat primò Aleis Mariæ Soror VVillelmo Aluerniæ Comiti, & posteà Ernouldo Domino de VVesemale, vt constat ex instrumentis publicis, quæ hodie Viluordij conseruantur.

Aleidi autem successit filius ipsius Robertus, Bononiæ ac Aluerniæ Comes. Ex hoc Roberto originem trahunt omnes Bononiæ Comites. Hic est ille Robertus, à quo descendit Regina Christianissima. Ex præexaminatis licet inferre duo.

Primum; Mathildem non habuisse liberos. Ratio est; quia post huius obitum ortæ sunt difficultates summæ circa successionem in vtroque Comitatu: & si ipsa habuisset filium, nulli esset locus difficultati. Comitatus de Dammartin adiudicatus est Matthæo, Domino de Trie; cuius Mater Aleis fuerat soror Rainaldi Comitis de Dammartin, patris Mathildis. Comitatus Bononiæ cessit Mariæ, olim Imperatrici, filiæ Mathildis sororis Idæ: quæ Ida fuerat Mater Mathildis Reginæ Portugalliæ, & Comitissæ Boniensis.

Illatio prima.

Alterum; hunc Robertum, ex quo prouenit Regina Christianissi-

Illatio secunda.

ſtianiſſima, fuiſſe non Mathildis, ſed Aleidis filium; ac perinde, Galliæ Reginam non procedere à Luſitaniæ Regibus; & tandem, non habere ius ad Coronam, etiamſi Mathildis habuerit, quam nego, ſucceſſionem.

NOTA.

Portugalliæ Regnum ad Chriſtianiſſimam Reginam Comitiſſam Catharinam non pertinere oſtendi, & Lib.v. à pag.303. ad 388. vberiùs demonſtrabo: colligitur tamen ex dictis, Bononienſem Comitatum non ad Henricum IV. Galliæ Regem, ſed ad Sereniſſimam Iſabellam Claram Eugeniam pertinuiſſe; atque nunc non ſolùm ex veritate iuris, ſed etiam ex ipſius Caſſani principijs, non ad Ludouicum XIII. ſed ad Philippum IV. Catholicum Regem pertinere.

Ex Roberto Bononiæ Comite ad Catharinam Reginam Galliæ, nec non Bononiæ Comitiſſam, eſt continua ſucceſſio: in cuius deſcriptione Hiſpani, Galli, & omnes Auctores conuenîmus. Genealogiam expendo pag.377. ſed iuuat reſumere perſonas aliquot. Conſidera ſubiectum ſtemma.

ROBERTVS Bononiæ Comes, filius non Mathildis Reginæ Portugalliæ, vt ſomniant Galli Auctores; ſed Aleidis, vt oſtendi pag. 33. A quo poſt multas generationes prouênit	CATHARINA de Medicis, Galliæ Regina & Comitiſſa Bononienſis. Nupſit Henrico II. Chriſtianiſſimo Regi. Obijt ipſa 5. Ianuarij 1589.	Franciſcus II. Franciæ Rex. Non fuit Bononiæ Comes, quia obijt anno 1560. ſuperſtite adhuc Matre.	
		Carolus IX. Galliæ Rex. Non fuit Bononiæ Comes ob eamdem cauſſam; obijt enim anno 1574.	
		Henricus III. Franciæ & Poloniæ Rex: & ab anni 1589. quintâ die Ianuarij, in quâ Mater obijt, Comes etiam Bononiæ. Denaſcitur eodem anno, die ſecundâ Auguſti.	
		Franciſcus de Franciâ, Andegauenſis & Alençonius Dux. Moritur ante Matrem anno 1584.	
		ISABELLA Philippi II. vxor, Hiſpaniarum Regina. Obijt an. 1568.	ISABELLA CLARA EVGENIA Archiducis Alberti Vxor, ex principijs quæ Caſſanus & reliqui Galli Auctores aſſumunt, vera Bononiæ Comitiſſa.
		Claudia Lotharingiæ Duciſſa. Moritur anno 1575.	
		Margareta Regina, Vxor Henrici IV. Deuixit anno 1615.	

Catharina de Medicis erat Bononiæ Comitiſſa, idcircò Comitatus non pertinuit ad Franciſcum & Carolum Galliarum Reges, qui obierunt ante Matrem. Henricus III. Poloniæ Rex ſucceſſit Fratri Carolo in Regno anno 1574. & ſub initium anni 1589. Matri ſuæ in Comitatu. Henricus III. poſt

aliquot

aliquot menses denascitur; declaratur Henricus IV. Galliæ Rex. Hic Regni habenas suscipit, & iniustè Bononiensem Comitatum retinet, qui ad Isabellam Alberti Vxorem spectabat. Vel dicito, Quomodo Comitatus ille transiuit ad Henricum IV? Is non erat ex Catharinâ de Medicis Reginâ Comitissâ oriundus: ergo nullo titulo vel apparenti potuit Bononiam retinere. Hæc igitur Catharinæ Medicææ proximiori cognato debebatur. Catharinæ Reginæ Comitissæ succederet in Bononiâ Isabella Hispaniarum Regina, si superuiueret. Superuiuebat politicè beneficio Repræsentationis; quoniam superuiuebat in Isabellâ Clarâ Eugeniâ ipsius Filiâ. Ergo ad Isabellam Belgij Archiducem, & non ad Henricum IV. debet Bononia pertinere. Repræsentationis beneficium Cassanus & alij Galli sine vllâ limitatione admittunt: ergo, si sincerè agere voluerint, debebunt mihi subscribere, aut illa reuocare, quæ diebus singulis effutiunt contra Regis Catholici iustissimam auctoritatem.

Bononia Artesiæ est feudum; cumque Isabella obierit sine filijs, aperitur Bononia Artesiæ Comiti, nempe Philippo IV. Præterea: Feudatarius, deficientibus filijs, & confirmante feudi Domino, potest feudum legare; atqui Isabella id legauit Philippo IV. testamentum confirmat ipsemet Philippus feudi Dominus; nullus est heres qui reclamet: ergo Philippus Catholicus Hispaniæ Rex, quà Artesiæ Comes, est Comes Bononiensis.

Nec iuuat dicere, Ludouicum XI. Bononiam vsurpasse, & Comitatum de Lauragais dedisse; quia hæc commutatio non potuit fieri sine licentiâ Artesiensis Comitis.

Nec est contra ius Regis Catholici Catharinæ Medicææ testamentum; nam ab ipsismet Gallis Iudicibus declaratum est iniustum ad petitionem Margaretæ, testibus Scheuolâ & Ludouico de S. Marthâ libr. 10. c. 8. pag. *664*.

Ergo ex dictis constat, Philippum Hispaniarum Monarcham esse Bononiæ nec non Aluerniæ Comitem; quod Deo auspice alibi vberiùs demonstrabo.

DIONYSIVS PORTVGALLIAE REX VI.
VIXIT ANN. LXIIII. OBIIT A°. MCCCXXV.

DIO-

DIONYSIVS I.

LVSITANIÆ REX VI.

FVIT cognomento *Fabricator*, nobilis ob egregia ædificia quæ erigi curauit in Portugalliæ Regno. Natus anno Domini 1271. anno ætatis ſuæ vndeuigeſimo Patri in Regno ſuccedit; regnauitque annos 46. Duxit Vxorem Iſabellam, Petri II. Aragoniæ Regis ex Conſtantiâ, Manfredi Siciliæ & Neapolis Regis filiâ, filiam. Fuerat autem Manfredus filius Imperatoris Friderici. Genealogiam eius paucis dabo. Dionyſio o Fabricador. *Dionyſij vxor.*

VI.	VII.
DIONYSIVS I. Luſitaniæ Rex, Vxor Iſabella Aragonia. Nata an. 1271. Obijt 4. Nonas Iulij anno 1336. Ex ea genuit	AFONSVM IV. in Regno Portugallenſi ſucceſſorem.
	Conſtantiam, quæ Ferdinando IV. Regi Caſtellæ nupſit.

Habuit ex damnato thoro Afonſum Sanchez, Dominum de Albuquerque, qui in Patris domo Oeconomus maximus fuit. *Filij nothi.*

Petrum Barcelli Comitem: cui nupſit Blanca Petrianez, Domini de Portalegre filia. Hic edidit librum de Familijs Regni Luſitanici. Sepelitur in Monaſterio S. Ioannis de Taraucâ, Ciſtertienſis Ordinis.

Ioannem Afonſum de Portugal,

Ferrandum Sanchez de Portugal,

Mariam de la Zerda,

Mariam alteram, Monialem Ordinis Ciſtertienſis in Monaſterio S. Dionyſij (vulgò *de Odiuellas*) quod Dionyſius Rex erexerat à fundamentis. Odiuellas *à Dionyſio erigitur.*

Obijt in Santarenſi ciuitate VII. die Ianuarij ann. 1325. Sepelitur in Monaſterio *de Odiuellas*.

S. ISABELLA LVSITANIÆ REGINA
VIXIT AN. LXV. OBIIT AN. MCCCXXXVI.

SAN-

SANCTA ISABELLA LVSITANIÆ REGINA.

Ecce adeſt Iſabella, quam Deus donauit ſpecioſo corpore, ſed animo pulchriore. Naſcitur anno Domini 1271. vndique ſepta* integumento membranarum (ſi audias Aſtrologos atque Genethliacos) felicia fata prædicenti. Veſtita naſcitur, ne acquieſceret mundo diuites induuias offerenti. Parens prouida, pyxide argenteâ incluſas Filiæ exuuias in theſauro conſtituit. Aquis luſtralibus diuinitus abluta, exuit originalem maculam, induit tranſnaturales perfectiones & habitus, ad praxim, cùm per tempus liceret, nobiliùs reductura. Donatur Iſabellæ nomine, nec ſine cauſsâ: recenter etenim ad meliorem tranſlata fuerat vitam Iſabella altera, nempe paternæ Auiæ Violantiæ ſoror: hæc vitæ puritate floruerat, caſtitatis votum ſuperſtitis mariti aſſenſu emiſerat, ſanctiſſimè obierat, tot miraculis clara, vt Sanctarum numero à Gregorio IX. adſcriberetur. Superfuit Iſabella, heres auiti nominis & ſanctitatis.

* *Integumentum hoc non vocant Latini* ſecundas, *vt putat Vaſconcellius Anacephalæoſi 7. num.* 1. *illæ etenim perpetuò ſequuntur prolem, Hiſpaniceque vocantur* pares: *iſtud rarò infantem circumcingit.*

Mulierem hanc fortem quis inuenerit? quæſierunt auidè plurimi in Europâ Principes, frequentauerunt Petri Aragoniorum Regis curiam Oratores Regum Britanniæ, Neapolis aliorumque. Mortuo tandem in Luſitaniâ Afonſo III. ſufficitur in Regno Dionyſius; cui multis negata deſpondetur: ab hoc diuino auſpicio reperitur, quæ ab alijs fruſtrà quærebatur. In Luſitaniam deducitur, & nuptiæ Trancoſij celebrantur anno milleſimo ducenteſimo octuageſimo ſecundo, menſe Auguſto.

Ducitur vxor à Dionyſio Luſitanorum Rege.

Ne tempus ipſi deficeret, ipſa non deficiebat tempori. Intempeſtiua Auroræ, quæ ſomno grauida alijs mulieribus blanditur, erat hora huic Viragini ſurgendi è ſtrato, & preces legendi Matutinas: deuotè ſedula ſubiungebat Laudes

Tempus ſtudioſè & deuotè diſtribuit.

& Primam. Aderant Sacerdotes myſteria diuiniſſima celebraturi. Vnâ aut alterâ flexis genibus auditâ Miſsâ, lectis reliquis Horis, ad cubiculum reuertebatur; quam exſpectabant pediſequæ, eamdem more regio ornaturæ. Erant ei oneri & gemmæ, & lapilli, & auri emblemata, quibus aliæ alere conſuerunt vanitatem. Sanè ſi per ſtatum liceret, procederet ipſa μονοπέπλη, vnicâ & ſimplici veſte induta.

Iſabellæ Alberti vxoris laus.

Cur non memoriæ modò ſubueniret, cuius exemplum ſæpè ſubuenit fragili voluntati? Cur non mens dotes has, inque ipſis ſanctiſſimæ Iſabellæ Dionyſij vxoris charactere concipiens, ducta identitate vitæ & nominis, alterius Iſabellæ Belgarum Principis recordaretur? Philippi ſapientiſſimi filiam, Caroli Imperatoris neptem, Alberti Archiducis vxorem, pauperum matrem, fautricem litterarũ, in ſubditorum cordibus olim habitantem, huic haud diſſimilem laudo. Illuſtratur eadem, genealogiâ trium Iſabellarum; quarũ quælibet ſufficeret patriæ & ſanguini nobilitandis. Præcurrit Iſabella Violantiæ ſoror: de quâ iam ſuprà. Eam ſubſequitur Aragonica Iſabella, non coæua tempore, ſed tamen ſanctitate. Succedit Auſtriaca, ætate inferior, morum integritate æqualis. In Auſtriacâ Pannonicam & Aragonicam renatas videris Iſabellas. Tanta in ſingulis morum ſimilitudo, conuerſatio tam æqua, vt ſi Pythagoræ ſomnia de animorum palingeneſiâ forent admittenda, diceres Samiæ doctrinæ cultor, eamdem animam ab alterutrâ in aliam tranſmeaſſe. Ceterùm, qui ſtudio doctior, atque fide eruditior, nuſpiam ſubſcribas Pythagoricis: ſed admireris in tribus his Charitibus (Iſabellas intelligo) morum ſimilitudinem; ac proptereà in eis laudes non eumdem animum, ſed ſpiritum habitaſſe. Intelligo ſpiritus nomine perfectionem liberam, non creatam tamen, ſed creatricem. Verùm ne aliquâ in re ſimilitudo ipſa deficeret, contempto veſtium luxu, maritis defunctis fidem ſeruarunt, poſt mortem ſecundas nuptias abhorruerunt; & habitu Seraphico aſſumpto, quaſi vota emiſiſſent, rigidæ inſtitutioni ſtuduerunt.

Obijt

Obijt Iſabella Dionyſij vxor ætatis anno ſexageſimo quinto, à natiuitate Domini 1336. quarto Nonas Iulias. Audias de cadauere huius Reginæ, quod de S.Norberti corpore mirabundus alibi expoſui. Æſtas calore diues corrumpit corpora, ſi deſtituantur mente conſeruatrice. Obijt hic & illa cùm rigidior foret æſtus; corpora inſepulta, nihilominùs à corruptione præſeruantur: cur? vt nouerimus, corpora, quæ non corrumpuntur, animos non aggrauaſſe, ſed fuiſſe comitata: vt inferamus, donatos eſſe cæleſti gloriâ, quorum corpora ſunt in mundo glorioſa.

Iſabella moritur: hodie ipſius corpus perennat incorruptum.

Leo X. maximus Romanæ Eccleſiæ Pontifex, ad inſtantiam Emanuëlis Regis conceſſit Conimbricenſi Diœceſi, vt illa dies, in quâ Iſabella mundo occidit, & Cælo exorta fuit, Faſtis adſcriberetur, ac Miſſarum ſacrificijs & Eccleſiaſticâ ſolemnitate celebraretur. Obtinuit Ioannes III. inuictiſſimi Emanuëlis filius, vt cultus ad alias Diœceſes extenderetur.

Huius Sereniſſimæ Reginæ laudes, præter alios, nouiſſimè Franciſcus de Mendoza in ſui Viridarij libro VI. duplici concione proſequitur: vbi reperies plurima quæ & ingenium illuſtrent, atque inſtruant voluntatem. Legi, laudaui; ac ideò hîc verbulo aſſignare volui, ſi fortè quis eius legendi deſiderio laboraret.

AFONSVS PORTVGALLIÆ REX VII.
VIXIT ANN. LXVII. OBIIT A°. MCCCLVII.

AFON-

AFONSVS IV.

LVSITANIÆ REX VII.

OB egregiè geſta dictus eſt *Brauo*, hoc eſt, *Strenuus*. Regnauit annos XXXI. Duxit Vxorem Conſtantiam, Fernandi IV. Caſtellæ Regis & Conſtantiæ Dionyſij Patris ſororis filiam. ita Texeira: ſed, Vaſconcellio teſte, Beatricem Sancij IV. Caſtellæ Regis filiam. Eius ſucceſſio talis eſt: *Regis vxor.*

VII. Afonsvs IV. Luſitanorum Rex.	Afonſus, puer obijt Penellæ; & ſepelitur Scalabi in Prædicatorum Monaſterio. Dionyſius, moritur puer; & conditur in Alcobaciâ. Ioannes, obijt iuuenis; & in Ciſtertienſi Monaſterio, quod *de Odiuellas* dicitur, ſepultus eſt prope ſepulchrum Aui. VIII. Petrvs I. naſcitur Conimbricæ 13. Kalendas Maias ann. 1320. Obijt 1367. conditus in Alcobaciâ. Maria, vxor Alfonſi II. Caſtellæ Regis. Leonora, coniux Petri IV. Aragoniorum Regis.

Natus fuit Conimbricæ VI. Idus Februar. ann. 1290. Vixit annis LXVII. obijt verò ann. 1357. Vlyſſiponæ; & ibidem cum Vxore Beatrice in Cathedrali ſepelitur.

Generoſo pectore præditus fuit: ſed illud maculauit cæde illâ ignobili immerentis Agnetis de Caſtro, ſecundæ Petri Principis Vxoris, ac, vt vulgò dicebatur, futuræ Reginæ. *Agnes innocens.*

PETRVS PORTVGALLIÆ REX VIII.
VIXIT ANN. XLVII. OBIIT A°. MCCCLXVII.

PETRVS I.
LVSITANIÆ REX VIII.

AVDIIT *Seuerus*, propter rigorem ſummum quem voluit in iure ſeruari. Regnauit annos x. menſes VII. dies XVIII. Duxit Conſtantiam Emanuëlis, Alfonſi II. Regis Caſtellæ ex filio Petro neptem: poſt cuius obitum duxit in Vxorem legitimam (vt probo inferiùs) Dominam Agnetem de Caſtro. Ex varijs pellicibus varios ſuſcepit filios.

VI. AFONSVS III. Luſitanorum Rex.
VII. AFONSVS IV. Luſitanorum Rex.
VIII. PETRVS I. Portugaliæ Rex.

ALFONSVS II. Rex Caſtellæ. — Petrus. — Conſtantia, prima vxor Petri. Obijt ann. 1345. & in Conuentu S. Franciſci Santarenenſi ſepelitur.

Filij Petri Regis ex Conſtantiâ,
Ludouicus, obijt puer;
Vaſconcellio, Petrus Dionyſius.
IX. FERRANDVS I. in Regno ſucceſſor.
Maria, vxor Infantis Ferdinandi Aragoniæ Principis, Marchionis Tortoſæ, & Domini de Aluarazim.
Leonora, Petri crudelis Aragonię Regis ſecũda vxor.

Beatrix, vxor Ioannis I. Caſtellæ Regis.
Iſabella, notha, vxor Ferdinandi Noroniæ Dynaſtæ.

SANCIVS IV. Caſtellæ Rex. — D. Violans, filia illegitima. — Petrus Fernandez de Caſtro. — D. Agnes de Caſtro, ſecunda vxor Petri.

Ex Agnete *de Caſtro*,
Afonſus, obijt puer.
Ioannes de Portugal.
Dionyſius de Portugal.
Beatrix de Portugal, Vxor Sancij Domini de Albuquerque, filij nothi Alphonſi Regis Caſtellæ; à quâ Reges Catholici.

Habuit prætereà Petrus filium illegitimum nomine Ioannem, Auiſenſium Magiſtrum, & poſteà Regem.

Matrimonium Petri & Agnetis fuiſſe legitimum, probabo inferiùs.

Deuixit Petrus I. in oppido cui nomen *Eſtremós*, decimaoctauâ die Ianuarij, anno à Virgineo partu 1267. Eius corpus oſſibus Agnetis ſuæ coniunctum eſt, & ſepultum in Cœnobio de Alcobaça, Ordinis Ciſterrienſis. *Petri mors.*

FERRANDVS PORTVGALLIÆ REX IX.
VIXIT ANN. XLIV. OBIIT A°. MCCCLXXXIII.

FER-

FERRANDVS I.

LVSITANIÆ REX IX.

NASCITVR Conimbricæ anno Domini 1340. Regnauit annos XXVI. menses IX. Duxit in Vxorem Leonoram Telles de Meneses Lusitanam. Dabo genealogiam. *Regis Vxor.*

IX. FERRANDVS I.
- Afonsus, obijt puer.
- Beatrix, quæ nupsit Ioanni I. Castellæ Regi.
- Infans N. obijt ante pueritiam.
- Isabella, filia naturalis; quam duxit in vxorem Alfonsus Comes de Gijon, Henrici II. Regis Castellæ filius.

Dum Ferrandus moderaretur habenas Regni Lusitanici, eius frater Infans Ioannes, Magister Auisensium (qui perperàm à Texeirâ fol.16. dicitur Regni heres, cùm fuerit illegitimus) calliditate Leonoræ Reginæ persuasus, Vxorem suam esse adulteram leuiter credidit, inque Conimbricensi ciuitate violentâ manu interêmit. *Ioannis Vxor occisa.* Constans opinio fuit apud probatæ notæ Heröas, illam fuisse innocuam, ac iniustè interemptam; cùm in omnium sententiâ castimoniam & vitæ integritatem diligens conseruasset. Sed huius cædis quæ caussa? *Cædis caussa.* Vt multis placet, eò Regina respexit, vt, vxore Ioannis sublatâ, vel ipsa (si Ferrandus, qui aduersâ valetudine miserè frangebatur, deuiueret) vel saltem ipsius filia Beatrix, Ioanni nuberet. Præsciebat enim mulier prouida, futurum esse, vt Ioannes Regnum moderaretur; ac propterea vel se vel suam filiam illi proposuit copulare.

Obijt Ferrandus in Vlyssiponensi ciuitate die Octobris vigesimâ anni 1383. & in Conuentu S. Francisci Santarenensi sepelitur, apud Constantiæ cineres. *Ferrandi mors.*

Ferrando succedere tentat Ioannes I. Castellæ Rex, ratione Beatricis suæ vxoris atque Ferrandi filiæ. An illegitimè, vberiùs posteà demonstrabo. Garibay Part.4. lib. 34. cap. 39. Texeira fol. 16. a.

IOANNES PORTVGALLIÆ REX X.
VIXIT ANN. LXXVI. OBIIT A°. MCCCCXXXIV.

IOAN-

IOANNES I.

LVSITANIÆ REX X.

INTRINSECVM est contra extraneos odium, cùm agitur de Principatu: nostris vltrò subsistimus; nusquam, ni cogamur, alienis. Mortuo Ferrando Rege, nullum non mouerunt lapidem Portugallenses, ne subiacerent Castellano. Declaratur à Ioanne I. bellum: huius partibus fauet Martinus Vlyssiponensis Episcopus, oriundus ex Zamora Castellæ ciuitate. Accenditur populus furore repentino: Martinus impetitur; ad cacumen summæ arcis maioris Ecclesiæ aufugit: quæritur, reperitur, inde præcipitatur. Ignobilibus vincitur funibus, & ad triuiam extrahitur. Remanet in mediâ plateâ, vt bestiæ cadauer, vsque ad vesperum; & noctu sine pompâ funereâ sepelitur. *Difficile est subesse peregrino.* *Martinus Episcopus an Martyr?*

Eodem ferè die in Eborensi ciuitate Vincentius Anes, & Gundissaluus Anes, furore perciti, quasi insani per vicos reclamabant, *Viuat, viuat Portugallia*: cumque audissent, Abbatissam Conuentus S. Benedicti, Ordine Cistertiensem, Castellæ partibus patrocinari, concitauerunt in eam populum; qui cateruatim irruens, eam extraxit per plateas, miserrimè afflixit, ac tandem interemit. *Insani duo.* *Abbatissa Cistertiensis occiditur: an Martyr?*

Texeira folio mihi 16. & Garibayus Part. IV. libr. XXXIV. cap. XXXIII. recensent præsagium, quod accidit illo ipso tempore. Octimestris infantula è cunis, in quibus inuoluta iacebat, sese erigens, in vocem hanc erupit, *Portugal, Portugal por el Rey Dom Ioam*; & addit Texeira eiusdem generis exemplum ante electionem D. Antonij in ciuitate Santarenensi ab infantulo, multis audientibus & spectantibus, fuisse perhibitum. *Portentum.*

Quid de huiuscemodi præsagijs censeam, facilis resolutio est. Deum miracula patrare posse, quis neget? fecisse *Diuina omnipotentia qualis.*

 plurima,

plurima, ſatis video: hæc autem ſi cognoſcam, ſim leuis. Non fiunt miracula, vt tyrannis recipiat titulum iuſtitiæ. Quî ergo poterat miraculo pars Ioannis confirmari, quæ, me monſtrante inferiùs, fuit iniuſta? quî poterat ſigno diuinitus edito prætenſio Domini Antonij qualificari, quæ fuerat illegitima? De primo miraculo dixero, non puellam ſolùm, ſed & puellas plurimas & pueros accurriſſe Ioanni ad Comitia venienti, & remeaſſe præuios, accinentes illa ipſiſſima verba, vt optimè notat Marizius in hoc loco; nam quidquid præter hoc aſſeritur, ridiculum eſt, & nænijs potiùs quàm hiſtorijs debet adnumerari.

Ioannis natiuitas.

Natus fuerat Ioannes I. Vlyſſipone die vndecimâ Aprilis anni 1350. Duxit Philippam Lancaſtriam, Henrici IV. Anglorum Regis ſororem. Ex Ioanne cognoſcitur hæc genealogia.

X. IOANNES I. Luſitanorum Rex.

- Blanca omnium natu maior, octimeſtris obijt; & ſepelitur Vlyſſipone in Cathedrali Eccleſiâ ad pedes Proaui Afonſi Luſitanorum Regis.
- Afonſus, obijt decennis: ſepelitur Bracaræ.
- XI. EDVARDVS I. Portugallenſium Rex.
- Petrus, Dux de Conimbricâ & de Montemôr, Dominus de Aueiro.
 - Petrus, Portugalliæ Comeſtabilis; cui, Catalanorum calculo, Aragoniæ ſceptrum delatum eſt.
 - Iſabella, Afonſi V. Portugallenſium Regis vxor.
 - Ioannes, Antiochiæ Princeps, qui veneno ſublatus eſt.
 - Philippa, Monialis Ciſtertienſis in monaſterio *de Odiuellas.*
 - Beatrix, quæ nupſit Adolpho, Ducis Cliuienſis filio, Domino de Rauenſtein.
 - Iacobus, Cardinalis, ac Vlyſſiponenſis Archiepiſcopus.
- Ioannes, S. Iacobi Magiſter, ac Comeſtabilis Portugalliæ.
- Ferrandus, Magiſter Auiſenſium, & Saluæ-terræ Dominus.
- Henricus, Dux de Viſeu, Ordinis militum Ieſu Chriſti Magiſter, Aſtronomiæ peritiâ nobilis.
- Iſabella, Philippi III. Burgundiæ Ducis & Flandriæ Comitis Vxor.
- Philippa, Vxor Erici Daniæ Regis.
- Ioanna, Henrici III. Caſtellæ Regis tertia Coniux.
- Leonora, quæ nupſit Petro IV. Aragoniorum Regi.
- *Ex Agnete Viragine Luſitanicâ ſunt filij naturales:*
- Beatrix, nupſit Comiti de Arundel in Angliâ.
- Afonſus, primus Bargançæ Dux, duxit Beatricem Comitiſſam de Barcellos, Nonij Alures Pereyra filiam.
 - Iacobus, Comes de Ourem.
 - Ferrandus, Comes de Arayolos; qui fratri ſucceſſit.

Fuerat

Fuerat Ioannes Magiſter Auiſenſium; & à populo in Regem creatur, excluſis Beatrice, filiâ Ferrandi I. Regis, quæ nupſerat Ioanni I. Caſtellæ Regi, necnon Ioanne & Dionyſio Principibus, Regis Petri & Agnetis legitimis filijs, quos Ioannes Caſtellæ Rex captiuos retinuerat. Erat Diaconus, ſed nihilo-ſeciùs in Conuentu S.Franciſci Conimbricenſi, conſpirantibus populorum ſuffragijs, eligitur, & à ſummo Pontifice etiam Rex ſpiritualis declaratur, conceſſis illi omnibus Indulgentijs & gratijs, quas concedere ſolet alijs Regibus. Vide Garibayum Part.IV. lib.XXXIV. cap.XL. Franciſcum de Tarafâ lib.I. fol. mihi 727. Ioannem Vaſæum cap.XIX. fol.175. Texeiram fol.17. Marizium, Vaſconcellium, & alios. *Ioannes creatur Rex.*

Anno 1285. Ioannem I. Caſtellæ Monarcham, iuſtiſſimè adſpirantem ad ſceptrum, in campo, qui intereſt *Alxibarrotæ* & *Porto de mos*, felicior ſuperauit. *Eius victoria.*

Tandem in Vlyſſiponenſi Emporio obijt die decimaquartâ Auguſti anni 1433. & ſepelitur in Conuentu ſuo de Bello, Ordinis Prædicatorum. *Eiuſdem mors.*

EDVARDVS PORTVGALLIÆ REX XI.
VIXIT AN. XXXVII. OBIIT A°. MCCCCXXXVIII.

EDVAR-

EDVARDVS I.

LVSITANIÆ REX XI.

NATVS Visei anno à Virgineo partu 1401. Regnauit annos v. duxitque in vxorem Leonoram, filiam Ferdinandi I. Aragoniæ atque Siciliæ Regis, sororem Alfonsi Magni Regis Nauarræ: ex quâ *Regis Vxor.*

XI. EDVARDVS I. Lusitaniæ Rex.

- XII. AFONSVS V. in Regno Successor.
 - XIII. IOANNES II. Rex.
- Ferrandus, Dux de Viseu, qui duxit Beatricem, filiam Ioannis Comestabilis Portugalliæ, atque Magistri S.Iacobi.
 - Iacobus, Dux de Viseu.
 - XIV. EMANOEL I. qui mortuo Ioanni II. successit iure hereditario.
 - Leonora, Ioannis II. coniux.
 - Isabella, Barganciæ Ducissa.
 - Philippa, quæ infans obijt.
 - Beatrix.
- Philippa, obijt annos nata duodecim.
- Leonora, Frederici Imperatoris Vxor.
 - Maximilianus I. Imperator.
 - Philippus, Archidux Austriæ.
 - Carolus V. Imperator.
 - XVII. Philippus II. cognomento Prudens, Hispaniarũ & Lusitan. Rex.
- Ioanna, Vxor Henrici quarti Castellæ Regis.
- Catharina, quæ mortuo Carolo Nauarræ Principe, cui desponsata erat, Monasterium S.Claræ Vlyssiponense ingressa, iterùm Eduardo IV. Regi Angliæ desponsata: moritur in eodem Monasterio.
- Ioannes, Coimbriæ Dux.
 - Beatrix, Vxor Ferrandi Patrui sui.

Ex pellice Ioannâ Emanoëlâ,

- Ioannes Emanoël, magnæ prudentiæ vir, primò Septæ, posteà Igontaniæ Episcopus, Afonsi V. Regis & fratris indiuiduus comes & Consiliarius.

Obijt Eduardus in ciuitate *de Tomâr*, quæ olim Ναβαντία dicebatur, die nonâ Septembris anno Domini 1438. & in Monasterio de Bello, quod est Prædicatorum, sepelitur.

FERRANDVS PORTVGALLIÆ PRINCEPS
VIXIT ANN. XLI. OBIIT A°. M.CCCC.XLIII.

FER-

FERRANDVS LVSITANIÆ PRINCEPS IOANNIS I. FILIVS.

SCRIBVNTVR Principum generosa facinora, ne inuidiâ temporis illi & hæc mandentur obliuioni. Non eget Historiographis Ferrandus Infans; cuius vitæ integritas & tolerantia plusquam humana, non Europæis solùm, sed etiam Barbaris fuit admirabilis, & vtrobique hucusque colitur memoriâ studiosissimâ. Ceterùm vt repositæ longeque dissitæ regiones venerentur, quem nostri suspexerunt, nonnulla de eo dicenda quæ censuero digniora. Sanguinis splendor inditus est, non acquisitus; & sæpè in caussâ, vt virtutes illustres acquirantur: audescit ignobilis homuncio, cùm ingenuus cauet, ne sit honoris prodigus, quem habuit à maioribus hereditariò. Verè, ne is Ferrando auitus splendor deficeret, concessit hos antecessores Empyreus Imperator.

Cur Annales scribantur?

Nobilitas virtutum parens.

VI.	VII.	VIII.	IX.	
AFONSVS III. Lusitaniæ Rex.	AFONSVS IV. Lusitaniæ Rex.	PETRVS I. Lusitaniæ Rex.	IOANNES nothus, Magister Auisensium, & posteà Lusitanorum Rex.	FERRANDVS Infans.
EDVARDVS III. Britannorum Rex.		Ioannes Lancastriæ Dux.	Philippa, Ioannis Lusitanorum Regis Vxor.	

Nudi nascimur, nudi morimur. Pelli Iobi, consumptis carnibus, adhæsit os. Iobo nudior Bartholomæus Apostolus deuixit, nudior Ferrandus natus. Oritur hic, occidit ille, verùm sublatâ pelle. Periclitatur in puerperio Philippa Mater Regina Lusitaniæ; nascitur infans moribundus, & cutem exuit ex corpore quasi exuuias, & quasi chirothecam ex manibus. Congruum enim erat, vt in ipsâmet natiuitate doceretur inopiam plusquam humanam pati, eamdem passurus adolescens rigidam & inhumanam.

Nascitur excoriatus.

Doctus in genesi summam inopiam tolerare, in re-

Ferrandi virtus.

rum contemptu adolefcit; & opum inutili pondere expeditus,ftuduit animæ non contaminandæ. Inhorruit ad Veneris illecebras, & abftinentiâ feueriffimâ domuit fenfuum innatam libertatem. Contempfit diuitias, fed pro Domino. Vnde id colligo? Ex eo quod non diuitibus legauit prodigus, fed prouidus miferis & laborantibus ægris; qui fæpè falus, folamen femper.

Tingis à noftris oppugnatur; fed fruftrà.

Tentat Eduardus Portugallenfium Rex expeditionem Mauritanicam; & Henricum atque Ferrandum Principes mittit in Africam. Oppugnatur Tingitana munitio: obfeffis auxilio funt Fezenfes & Laratzij: retundunt tanto furore Lufitanos, vt cogerentur Oratores mittere Septæ deditionem promittentes, & receptum ad nauigia fecurum poftulantes. Barbari fuperbientes, Oratores apud fe diu retinent; dimittuntque tandem fœdere ftabilito. Petuntur vtrimque obfides. Obfes reddendæ Septæ alter ex Lufitani Regis fratribus Ferrandus; econtrà, Salabençalæ Tingis & Arzilæ Principis filium in fidem maiorem recipiunt,vt tutiores ad naues redire poffent.

Obfes fit Ferrandus.

Vltrò accipiens obfidis conditionem Ferrandus, cum nouem focijs traditur Salabençalæ; à quo excipitur barbarâ humanitate, afportatur Arzilam, & captiuus excipitur ab incolis præ hilaritate tumultuantibus. Coniunguntur interim Comitia Lufitanica, in quibus decretum, ne Septa Barbaro redderetur, fed potiùs obfes redimeretur permutatione aut auro. Confulitur Salabençala: qui pretium refpuit, & diras in Ferrandi caput fulminans, expoftulat arcem Septanam. Maluit captiuus Princeps catenis macerari, horto colendo addici, iniurijs laceffiri, quàm permittere vt Septa dederetur Barbaro. Moritur intereà Eduardus Lufitanorum Rex Ferrandi frater; cui is quantocyùs hereditariò fufficitur. Afonfus V. Iudæum mittit in Fezium, vbi Ferrandus patiebatur, Salabençalæ fcribens, vt Infantem patruum fibi remitteret, & permutationis loco acciperet Septam, quam tantoperè defiderabat.

Septa non traditur.

Eduardus moritur.

Sala-

Salabençala Iudæum remittit; &, conditione admisſâ, præuidens, ſe Septam non poſſe conſeruare, ſæuitiâ vlteriore Ferrandum innocentem perſequitur; vt is afflictus, à Nepote Luſitanorum Rege & Septam & auri ſummam immenſam impetraret. Ceterùm Salabençala feſſus torquere Luſitanum fuit, antequam hunc tæderet pati. Occidit Barbarus, ſupereſt inconcuſſus, qui tot aduerſitatibus frangi non potuit. Sæuit contra hunc nouis viribus Princeps Lazeraquius: in ergaſtulum retrudit ſecretiſſimum, vbi quindecim menſibus perennat, hilari animo tolerans aduerſitatem; ſuccubuit tandem, varijs afflictus miſerijs, anno à Chriſti Domini Natiuitate milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo tertio, ætatis quadrageſimo primo. Lazeraquij iuſſu (ſumma crudelitas, quæ neque cadaueribus parcit!) venerabile Ferrandi corpus euiſceratur, ac in portâ vrbis ſuſpenditur, quouſque ſæuitiem tæduit crudelitatis. Tandem anno ſalutis 1451. à Ioanne Aluarez & Ioanne Rodriguez (vterque fuerat captiuitatis ſocius) Ferrandi oſſa in Luſitaniam tranſuecta ſunt, & in ſepulchro hereditario Bataliæ collocata.

Salabençala moritur.

Lazeraquius ſuccedit.

Obit Ferrandus.

In cadauer ſæuiunt.

AFONSVS PORTVGALLIÆ REX XII.
VIXIT AN. XLIX. OBIIT A°. MCCCCLXXXI.

AFON-

AFONSVS V.

LVSITANIÆ REX XII.

CINTRÆ in amœno ac nobili oppido natus Afonsus Lusitaniæ Rex anno à salutis exordio 1432. Vix nouemdecim menses compleuerat, cùm Princeps à populis vniuersis eligitur; & acclamatur, postulante Eduardo eiusdem Patre infirmitate periculosâ laborante. Hinc Lusitani, sicut & reliquæ Hispaniarum gentes, Regni heredes, Principes; minores natu, Infantes nominant. *Rex adhuc puer acclamatur.* *Principis & Infantis differentia.*

Anno 1439. ex vnanimi populorum sententiâ Leonora, Afonsi V. mater, quæ in Eduardi testamento tutrix decernebatur, Regni administrationi restituitur, & pueri Regis tutela committitur Infanti Petro eius Patruo; cuius solertiâ difficultates plurimæ feliciter sedatæ sunt.

Anno 1447. duxit Vxorem Isabellam, Infantis Petri Patrui sui filiam: ex quâ habuit posteros, vt conspicitur in subiecto schemate. *Regis Vxor.*

AFONSVS V. Lusitaniæ Rex, Vxor Isabella, Petri Ducis de Conimbriâ Patrui sui filia.	Ioannes primogenitus, qui in cunis obijt. Ioanna, Sanctimonialis in Monasterio de Iesu in oppido Aueiro, Ordinis Prædicatorum. IOANNES II. Portugalliæ Rex.

Afonsus fuit acclamatus Africanus, propter victorias illustrissimas quas obtinuit in plagâ Meridianâ. Subiugauit Alcazere-Seguer, Arzillam, & Tingitaniam. *Donatur Africani agnomine.*

Obijt Cintræ die Augusti vigesimâ quartâ anni 1481. in eâdem quâ natus fuerat aulâ. Sepelitur in Cœnobio de Bello, Ordinis S.Dominici, cùm regnasset annis 43. *Moritur.*

IOANNA PORTVGALLIÆ PRINCEPS.
VIXIT AN. XXXVIII. OBIIT A°. MCCCCXC.

IOAN-

IOANNA

LVSITANIÆ PRINCEPS.

TANTA fuit Afonſi V. & Iſabellæ Reginæ erga Chriſti Hiſtoriographum Ioannem deuotio, vt auitum nomen tribus filijs imponerent. Ioannes primogenitus ante diem ſublatus fuerat. Ioannes filius ſecundus Patri in Regno ſucceſſit. Illorum media fuit Virago, etiam donata Ioannæ nomine: de quâ placuit nonnulla, ſed pauca, recenſere; tum quia breuitati ſtudeo, tum quia piè ſeuerus, omnibus quæ circumferuntur nec aſſenſum neque diſſenſum præbeo: carpo etenim qui omnia credunt, carpo qui nulla; ne ſim aſſensûs aut auarus aut prodigus, ſed liberalis. Cùm mira audio, non acquieſco, ni fuerint aut ratione firma, aut ſufficienti auctoritate probata; ideò non Ioannæ modò hiſtoriam, ſed & Regum vniuerſorum geſta contractiùs referam, vtpote qui non propoſui expendere quæ non credo; quique non credo quæ apud apocryphos lego.

Erga Ioannem Euangeliſtam Regum deuotio.

Qui debeas credere.

Naſcitur Ioanna Vlyſſipone pridie Nonas Februarias annò à Domini Natiuitate 1452. Tantâ fuit cælitus donata pulchritudine, vt Ludouicus XI. Galliarum Rex, vbi iconiſmum vidit, in genua prouolutus, gratias egerit cauſſarum primæ, quòd talem creauerit, quòd talem conceſſerit optimo ſenſui ſuſpiciendam: illicò Oratores legit, & legat in armipotentem Luſitaniam, expectatiſſimam iuuenem ab Afonſo V. Principi Delphino petituros. Conſulitur pulchra adoleſcens, cui mens inerat ætate maior; &, expoſitis inconuenientibus, in cauſsâ fuit, vt Afonſus pater decerneret, hoc debere negotium differri in aptius tempus.

Genethlia iſtius Viraginis.

Mirus in adoleſcentiâ virtutis amor: non tam paſſiones caſtigare, quàm in ſe deſæuire, à plurimis iudicabatur. Pauci humanas vires præponderauimus. Omnia vincit amor, ſi perennis ſit & prudens. Non ſufficit delicata iuuenis inclementias

Virtuti & pœnitentiæ ſtudet.

mentias tolerare, ſi rigidæ; ſufficit tamen paulatim delicias dediſcere, & fortior fieri, & qualibet auſteritate maior.

Gubernat Luſitaniam. Quintumdecimum ætatis annum agebat Ioanna Princeps, cùm decreta ab Afonſo expeditio in Africam. Ingrediuntur in Mauritaniam Pater & Filius, Ioanna remanet abſoluta Luſitanici Imperij Gubernatrix; vbi ſimul conſpeximus & vitæ ſanctimoniam, & conuerſationis maieſtatem. *Fit Monialis.* Tandem, contempto mundo, Aueiri in S. Dominici Cœnobio habitum induit octauo Kalendas Februarias anno 1475. qui dies Pauli Apoſtoli Conuerſioni ſacer.

Cometa. Tunc temporis Cometa apparuit radijs & plurimo ſplendore pulcher; cuius corpus ſphæram referebat euomentem crinem lucidiſſimum: qui per quinque menſes perennauit. Aſſeritur fuiſſe lucis tam viuidæ, vt nec nubium peplis obtegi, nec tenebris occultari potuerit. Exprimit huius Phænomeni genethliam auctor aliquis. Cometa hic primus, qui in geneſi fuit obſeruatus. Sed quî? Poſt ſolis occaſum, ait, ſupra parthenonis domum ſubitò accenſus comparebat, modò in eâ aëris parte, quæ domum, in quâ Ioanna Princeps degebat, fixus erat & ſtabilis, radiumque, qui latus erat & oblongus, ad eam vſque, in quâ ſacræ veſtes aſſeruabantur, protendebat; modò hanc ſuperſtans, illam verſus explicabat caudam; ita tamen, vt locum, quamdiu cerneretur, commutauerit numquam. Huc vſque ille. (Vaſconcellius Anaceph. XVII. n. 9. *Obſeruatio.*)

Cenſura Tychonis Brahe. Lauda miram obſeruatoris diligentiam. Cometæ (demonſtrante Tychone Brahe) vix reperiuntur ſublunares; & hi, ſiue terræ ſiue cælo motum diurnum conceſſeris, debent viginti quatuor horis agi circa tellurem, atque motu minùs feſtino circa ſolem. Recurris ad miraculum? Eſto; non tamen video neceſſitatem.

Ægrotat. Emiſſura vota ſolemnia, in morbum incidit; & hic fuit impedimento, ne intento ſatisfaceret. Fruſtrà à Regibus plurimis ſollicitatur, quæ ſe addixerat Regi æterno, & ſoli. Prolixa febris graſſatur, medullas conſumit, & occaſionem præbet exercendæ patientiæ. Ad agonem ſe præparat; atque

que victrix egreditur è mundo, ingressura triumphalis in cælum. Vixerat triginta & octo annos, inter eos Auerij octodecim cum opinione sanctitatis. Extrahitur à viuis, quæ perennat in plurimorum cordibus, pridie Idus Maij anni 1490. *Moritur.*

Fuit tali virtutum splendore prædita, vt non iam Luna pulcherrima, sed Sol fulgentissimus Cæli monastici debuisset nominari. Huius Solis Cælum etiam æthereum præsensit mutationes. In Cœnobium ingredienti lucidissimus Cometa applaudit; morientem luget Luna dispendio luminis, & deliquio splendoris. vnde aptè Emanoël Pimenta: *Ioanna Sol Religionis.* *In ipsius obitu Lunæ deliquium accidit.*

Principis aduentum formosus luce Cometes
Præmonet, extremum Luna labore diem.
Vt monstret sidus, flammat noua sidera cælum;
Abijcit, vt ploret, Cynthia mœsta iubar.

Alter, nescio an acutè, sed in eodem conceptu, ita cecinit: Auctor Operis.

A. *Exanimis Phœbe radios cur exuis? Orbem*
Cur tenebris cæcis inficis ora negans?
B. *Quid mirum illacrymer cæcâ caligine mersa?*
Quid mirum perlustrem exuero ipsa diem?
Participo solare iubar: si haud fulserit illud,
Non ipsa empyreo lucis honore fruar.
Ecce, mihi Sol ille meus splendore corusco
Exuitur, terris seq; Ioanna negat.
Ergo nec ipsa queo radios dispergere. Sole
Deficiente, Orbi candida Luna deest.

IOANNES PORTVGALLIÆ REX XIII.
VIXIT AN. XL. OBIIT Aº. M.CCCC.VC.

IOANNES II.
LVSITANIÆ REX XIII.

NONAS Maij anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo quinto natus est Ioannes, Afonsi & Isabellæ filius. Regnauit annos quatuordecim, menses sex. Fuit ingenij suauissimi, conuersationis blandæ; & à suis & peregrinis donatus cognomento Pacifici. Duxit vxorem Leonoram, Infantis Ferrandi Patrui sui filiam; ex quâ habuit hanc successionem: *Regis Vxor.*

XIII. IOANNES II. Rex: Vxor Leonora, Ferrandi Patrui sui filia.

- AFONSVS, qui duxit Isabellam Fernandi V. Aragoniorum Regis filiam; & Patre superstite Santareni lapsu equi ad superos translatus est.
- *Ex pellice Annâ Mendoza,* Georgius, Ordinis S. Iacobi, & Cistertiensis de Auis Magister, duxit Beatricem, Aluari filiam: qui Aluarus frater erat Ducis Bargançiæ.
 - Ioannes, Dux de Aueiro, à quo & ceteri Duces.
 - Afonsus de Lancastro.
 - Ludouicus, qui duxit Magdalenam de Granadâ, Regis Granadæ, cognomento *el Chiquito*, ex filio Infante Ioanne Neptem.
 - Helena, Ordinis S. Iacobi Commendataria in Conuentu omnium Sanctorum.
 - Filia N. / Filia N. / Filia N. — Moniales, in Setubal, in S. Ioannis Baptistæ Monasterio.
 - *Illegitimi:*
 - Filius N. Ordinis S. Hieronymi.
 - Filius N. Ordinis S. Augustini.

Nouorum Imperiorum auidus, classem instruxit, nouos Orbes & repositas longè Prouincias detecturam; nec improsperè: nam voti compos, classes eius Bonæ-spei promontorium transcurrerunt, insulas, continentes, Regna, imò regiones inuenerunt; quorum anteà Europæis, aut nulla prorsus aut confusa erat notitia. Quotannis expeditiones parabatur; sed inter alias, illa celebris, quæ facta anno à partu Virgineo 1487. *Detexit nouos mundos.*

A Parcâ inuidâ tollitur in oppido, quod vulgò *Aluór*, anno 1495. decimâ octauâ Octobris die. Sepultus in Cathedrali Ecclesiâ ciuitatis Siluensis; inde quarto pòst anno Bataliam transferendus. *Moritur.*

Anno 1499. Emanoël Portugallensium Rex, pietatis venerabundæ gratiâ in Algarbiam profectus, Ioannis sepulchrum visitauit. Aperitur sarcophagus, & corpus incorruptum reperitur, in testimonium sanctitatis; non paucis etiam asserentibus, plura miracula inibi diuinitus quotidie fieri. *Corpus eius incorruptum.*

EMMANVEL PORTVG. REX XIIII.
VIXIT AN. LII. OBIIT A°. M. D. XXI.

EMA-

EMANOEL I.
LVSITANIÆ REX XIV.

NASCITVR hic Heros inuictiſſimè-maximus Alcocheti in oppido Ripæ Tranſtaganæ pridie Kalendas Iunias anno milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo nono, ipsâ Chriſti corporis ſolemnitate: nam cùm pompa ſolemnis Euchariſtica ante domum tranſduceretur, primam lucem vidit Emanoël, futurus Monarcha Luſitaniæ. Benè equidem ominata Genethlia, non iam auibus bonis præſaga, ſed bono Deo. His auſpicijs felix mundum ingreditur, & donatur dulciſſimo Emanoëlis nomine; quia ſimul & his natus, & Saluator ſolemni reuerentiâ cultus. *Proſperè ominata eius natiuitas.*

Habuit Vxores tres; Iſabellam, Ferdinandi V. Aragoniorum (&, vt ipſe dicebat, Luſitanorum) Regis priorem filiam, quæ Afonſo Principi Ioannis II. anteceſſoris filio deſponſa fuerat. Hac tranſlatâ ad feliciorem vitam, duxit Mariam ſororem eiuſdem Iſabellæ, & ipſius Ferdinandi natu tertiam. Poſt cuius obitum, duxit Leonoram ſororem Caroli V. Imperatoris ac Hiſpaniarum Regis. *Regis Vxores:*

Fuit verè Emanoël mortalium feliciſſimus; quia fortunâ ſuperior, Regni terminos ad Ortum & ad Occaſum propagauit; Ormuzium ſubegit; Indiam, Gange & Indo definitam fluminibus, ſubiugauit: vltra Gangem direxit triumphales milites, ſubiugaturos regiones horoſcopo ſubiectas matutino. Habuit Reges plurimos, imò & Imperatores, tributarios. Mahometanorum indociles animos, & nondum pedi Chriſtiano ſubditos, diuinitus ſuperauit. *Felicitas:*

Valedixit orbi anno 1521. &, ne in ſummâ felicitatis abſide inque fortunæ faſtigio conſtitutus deſcenderet, ad Superos ſublatus eſt Decembris tertiâ decimâ die. Sepultus in Bethlehemitico, quod ipſe fundarat, Monaſterio; vbi quotannis ipſius memoria colitur pompâ funebri-celeberrimâ. *Mors.*

GENEALOGIA VLTIMORV

X.
IOANNES I. Lusitanorum Rex.

Petrus Infans, Dux de Coïmbrâ, & de Montemôr, Eduardi frater minor; qui, post Eduardi obitum, in Comitijs Patriæ Gubernator ac defensor eligitur. Duxit Isabellam de Aragon, Ioannis Comitis de Vrgel & de Ajar filiam.

Isabella, Vxor Afonsi Quinti Portugalliæ Regis.

XII.
AFONSVS V. Portugallensium Rex: Vxor Isabella, filia Petri Ducis de Gombrâ Patrui sui.

XIII.
IOANNES II. Lusitanorum Rex, non reliquit posteros; ac ideò Regnum deuoluitur ad Emanoëlem.

XI.
EDVARDVS I. Lusitaniæ atque Algarbiæ Rex.

Ferrandus Comes de Viseu: Vxor Beatrix, Ioannis Patrui sui filia.

XIV.
EMANOEL I. Portugalliæ & Algarbiæ Rex, nascitur vltimâ die mensis Maij anno à partu Virgineo 1469. Successit in Regno cognato suo Ioanni II. anno 1495. Duxit Vxorem primam anno 1497. Isabellam, filiâ Ferdinandi Regis Castellę & Aragoniæ; quæ obijt in partu ann. 1498. Secúdam die 30. Octobris 1500. Mariam, sororem Isabellæ prædictæ; quæ obijt 1517. Tertiam ann. 1519. duxit Leonorâ Austriacam sororem Caroli V. Imper. quæ obijt Regina Franciæ anno 1558. Rex autem Emanoël deuixit 13. Decembr. 1521.

Ex Isabellâ primâ Vxore,
Michaël, natus 1498. mense Augusto. Obijt anno 1500. Si superuixisset, futurus Lusitaniæ & Hispaniarum Rex.

Ex Mariâ secundâ Vxore,
XV.
IOANNES III. Algarbiæ & Portugalliæ Rex, nascitur 6. Iunij 1502. Duxit anno 1525. Vxorem Catharinam Austriacam, sororem Caroli V. Imperatoris. Obijt Ioannes 1557. & Catharina 1577.

- Afonsus, natus 1526. ... tute.
- Emanoël, natus 1531. ... bris: & obijt ann. 1534...
- Philippus, nascitur 25...
- Dionysius, natus 26. A...
- Ioannes, natus 3. Iunij ... 1553. duxit Ioannam ... liam Caroli V. Imperat... nes, Patre superstite, ann... nuarij, Ioanna verò 15...
- Antonius, nascitur 9. ...
- Maria, nata 15. Octob... pta 1543. Philippo ... Obijt ipsa 12. Iulij 1...
- Isabella, nascitur 28. A...
- Beatrix, nascitur 15. F...

Ludouicus, Dux de Beja, & Dominus Septæ, Couellani & Almadæ, nascitur 3. Martij 1506. Obijt 1555.

- Antonius, nascitur ann... Parisijs 1595. die 25. A... xit vxorem.

Ferrandus, natus anno 1507. Duxit Guioma... filiam Francisci Comitis de Marialuâ. Obijt an... duabus prolibus mortuis in iuuentute.

Afonsus, Archiepiscopus Vlyssiponensis, Abbas ... ann. 1509. Obijt 1533.

XVII.
HENRICVS I. nascitur vltimâ Ianuar. 1512. Fu... Bracarensis, deinde Vlyssiponensis & Eborensis, ... nalis, ac demum Lusitanorum Rex. Obijt pri... bruarij 1580.

Eduardus, nascitur 7. Sept. 1515. Duxit Isabellam de Portugal, filiam Iacobi Ducis Barganciæ. Obijt 2. Octobris 1540.

- Eduardus, Dux de ... postumus, obijt 157...
- Maria de Portugal, ... xandro Farnesio Duci ... ipsa 1577. mense Iu... cembr. 1592.
- Catharina, nupta Ioa... ciæ & Barcellorum.

Antonius, natus 1517. Obijt in iuuentute.

Isabella, nascitur 4. Octobr. 1503. Nubit 1526. C... tori. Obijt ipsa 1539.

Beatrix, nata vltimâ Decembr. 1504. nupta ... Duci 1521. Obijt ipsa 1539.

Ex Leonorâ tertiâ Vxore,
Carolus, sine posteris.
Maria, non reliquit liberos.

, Obijt in iuuen-

1. die 1. Nouem-
34.

5. Maij 1533.

Aprilis 1535.

ij 1537. & anno
Austriacam, fi-
toris. Obijt Ioan-
n. 1554. die 2. Ia-
578.

XVI.
SEBASTIANVS I. post auum Ioannem III. Lusitanorum Rex, nascitur postumus vigesimâ Ianuarij die anni à partu Virgineo 1554. Cadit in Africâ militans contra Mauros anno 1578.

Ex primâ Vxore, D. Emanoël de Portugal, qui posteà fuit nominatus Felix.

D. Willelmus de Portugal, in confirmatione dictus Ludouicus ad deuotionem Regis Christianissimi Ludouici XIII. qui ipsi Patrinus. Ex Vxore N. — D. Emanoël, D. Alexander.

Martij 1539.

bris 1527. nu-
Regi Hispaniæ.
545.

Carolus, Hispaniarum Princeps, cui summos honores debent Cistertienses, obijt anno 1568.

Aprilis 1529.

Febr. 1530.

no 1531. Moritur
Auguſt. non du-

aram Coutinho,
nno 1534. relictis

Alcobaciæ, natus

it Archiepiscopus
acræ R.E. Cardi-
die Kalendas Fe-

Emanoël de Portugal, summæ prudentiæ vir, omnium linguarum quæ hodie sunt in vsu apud Europæos, quasi ad miraculum doctissimus. Duxit Æmiliam de Nassau, sororem Mauritij Principis Auriaci: post huius obitum, D. Luisiam Osorio Hispanam nobilissimam. Moritur ipse Bruxellæ 22. Iunij 1638. depositus ibidem apud Franciscanos, sepeliendus in Lusitaniâ, in Monasterio de Alenquer. — Maria, Ludouica, Anna, Iuliana, Mauritia, Sabina.

Christophorus, obijt Parisijs 28. Maij 1638.

Dionysius, Monachus Cistertiensis, regalis Cœnobij Vallis-Bonæ.

Ioannes.

Philippa, Monialis Cistertiensis in Lortian, obijt in Monasterio S. Annæ in Abulâ.

Ludouica, Monialis Ord. S. Francisci in Tordesillas.

Gumarens, natus
76.

, nupta 1566. Ale-
Parmensi. Obijt
nio, ipse 2. De-

Rainutius, Princeps Parmæ & Placentiæ, duxit Margaritam Aldobrandinam. — Alexander, Parmæ ac Placentiæ Dux.

Eduardus, Cardinalis.

Margarita, nupsit Vincentio Gonzaga Duci Mantuano.

anni Duci Bargan-

Theodosius, Dux de Bargança, &c. duxit Annam de Velasco.

Carolo V. Impera-

XVIII.
PHILIPPVS I. Portugalliæ, & Hispaniarum Rex II.

XIX.
PHILIPPVS II. in Portugalliâ, & III. in Hispaniâ.

XX.
PHILIPPVS III. in Portugalliâ, & IV. in Hispaniâ, cognomento Magnus, qui hodie gubernat inuictissimus ab an. 1621.

Carolo Sabaudiæ

Emanoël Philibertus, Sabaudiæ Dux; cui nupsit Margarita filia Regis Franciæ. Obijt 1562. — Carolus Emanoël, Dux Sabaudiæ.

IOANNES PORTVGALLIÆ REX XV.
VIXIT AN. LV. OBIIT ANNO M.D.LVII.

IOAN-

IOANNES III.

LVSITANIÆ REX XV.

NASCITVR Vlyſſipone poſtridie Nonas Iunij anno 1502. Vixit annos LV. regnauit XXXVI. obijt 1557. Sub eius ortum procelloſiſſima tempeſtas, qualem nuſpiam homines viderant, excitata eſt. *Procelloſa hora natiuitatis.* Cælum nubibus tollitur, tellus attollitur; fulgores repetiti etiam fortiſſimi pectoris Heroas terrore ſummo perſequuntur. Fulmina cælitus imminent; & è nubibus miſſa, turres & montium culmina diruunt ac deuaſtant. Turbines euellunt arbores licet fortiſſimas: inundatio ædes plurimas abripit: mundus alterum timet diluuium. Ecce natale auſpicatiſſimum! Quid mirum hæc accidere? Exoriebatur fulgor, qui Orientales tenebras radijs fidei diuinitus illuminaret: fulmen, quod idola dirueret: procella, quæ Saracenas claſſes deuaſtaret: oriebatur tandem, qui diuulgaret Euangelium, & terminos Imperij propagaret.

Huic nupſit Catharina, Caroli V. Imperatoris ſoror; cuius recenſere iuuat poſteritatem.

XV. IOANNES III. Portugalliæ Rex: Vxor Catharina Caroli V. Imp. & Regis Caſtellæ ſoror.

- Afonſus, Catharina, Beatrix, Emanoël, Philippus, Antonius, Afonſus, — omnes ab ineunte ætate de medio ſublati.
- Ioannes Princeps, obijt ante Patrem: ei Vxor Caroli V. Imp. filia nomine Ioanna, ſummæ virtutis Princeps.
 - XVI. SEBASTIANVS I. Luſitanorum Rex, ſucceſſit auo ſuo Ioanni Tertio.

Obijt Rex Ioannes III. die 2. Auguſti anno 1557. Sepelitur in Conuentu Bethlehemetico Ordinis S. Hieronymi. *Ioannis mors.*

SEBASTIANVS PORTVGALLLÆ REX XVI.
VIXIT AN. XXIIII. OBIIT A°. M. D. LXXVIII.

SEBA-

SEBASTIANVS I.

LVSITANIÆ REX XVI.

QVARTA DECIMA post obitum Patris die, nempe XIII. Kalendas Februarias, in festo D. Sebastiani, hic Princeps, Ioannis III. ex filio Ioanne Nepos, oritur, & cum eo lætitia toti Lusitaniæ. Auus postmodum anno 1557. ex viuis tollitur, & triennis puellus Sebastianus à populis Rex salutatur. Fuit vir belliger, & ad arma paratus: in Africâ morte nobilissimâ abripitur quintâ die Augusti anno 1578. ætatis suæ anno XXIV. mense VI. die XV. & corpus in primariâ Septæ Ecclesiâ sepelitur. Iuuat historiam vberiùs recensere. *Rex Sebastianus qualis.*

Anno Domini 1548. Muley-Mahamed, Rex Fezij & Maroci, habuerat quatuor filios, nempe Abdalam, Abdel-Munen, Abdel-Melec, legitimos, & Hamed nothum. Comitia populorum congregat; & ex omnium concordiâ fertur publicâ lege, vt omnes Regis filij in regno succederent, putà frater fratri, exclusis nepotibus: hoc est, vt deuiuenti primo filio sufficeretur alter, alteri tertius; &, sublato vltimo, succederet filius vltimi possessoris. Hæc lex in Comitijs Marocicis lata: an æqua an barbara fuerit, Lectoris iudicio relinquo. *In Comitijs Africanis de successione in Regnis Fezij & Maroci decreta.*

Abdala primogenitus successit Patri; sed, temerans statutam legem, declarauit filium suum Muley-Mahamed Coronæ vtriusque heredem, eliminans à successione fratres. Coronatur Muley-Mahamed Abdalæ filius; fratres iniustè macerantur. Abdel-Munen è viuis tollitur; duo superstites cauentes sibi, confugiunt Argeliam: Abdel-Melec secedit Constantinopolim, militaturus ibidem sub Selimo Turcarum Imperatore, & Amurathe ipsius filio. *Temerantur.*

Deuixit Abdala; & Muley-Mahamed ipsius filius cognoscitur, & acclamatur Rex: & cœpit armis tueri quæ callidâ industriâ erant parta. *Abdalæ mors.*

Interim

Interim Abdel-Melec, ſuppetias ab Argeliæ Prorege obtinens, ex indicto Amurathis ſigna dirigit contra Tyrannum Regem, & contra Hamed nothum fratrem ſuum, qui Regis noui vexilla politicus vir ſequebatur. Vtriuſque partis exercitus numeroſè belliger eligebatur, alter alterum ſuperaturus.

Generoſitas Regis Sebaſtiani.

Sebaſtianus deſiderans reperire occaſionem, in quâ animi ſui magnitudinem oſtenderet, ipſi Muley-Mahamed obtulit ſuppetias auxiliares. Confidit ſuis viribus barbarus, ac contemnit auxilia peregrina.

Muleyus victus ſemel,

Conſeruntur vexilla, leguntur milites, & vincitur Muley-Mahamed ſeptimâ decimâ Martij die anni 1570. Abdel-Melec victor & triumphans ad Fezium progreditur; vbi Rex admittitur, & legitimus Monarcha publico applauſu declaratur.

ac iterùm.

Aduolat in Hiſpaniam fama; & victo iterùm auxiliares milites Sebaſtianus obtulit, ei ſublatam de capite coronam redditúros. Non reddebatur victus humilis, qui victor arrogans; ac ideò elato animo copias contemnit Luſitanicas, aſſerens, ſe non indigere milite peregrino, vt Patruum ſubiugaret. Congregat nouum militem, & vndeuigeſimâ die Iunij 1577. iterùm vincitur, atque fugatur.

Regis Sebaſtiani mors pulchra.

Hinc inclementem ſortem expertus, incipit de exitu pulchro deſperare. Implorat Sebaſtianum, qui nuperrimè ſollicitabatur, vt ſuppetias admitteret. Annuit Rex iuuenis, tranſit in Mauritaniam: quintâ Auguſti die prælium conſeritur: in quo armatus occubuit, vt verè Rex; qui, teſte parœmiâ, ſtans & loricatus excedere de vitâ debet.

De ipſius generoſo obitu aliqua ediſſero inferiùs Lib.v. Diſp.III. Quæſt.I. Art.I. quò curioſum remitto.

Poſt Sebaſtiani pulchram & generoſam mortem, quem hodie non pauci ſomniant ſuperſtitem, & regnaturum; plurimi in varijs mundi locis conturbauerunt Luſitanorum animos nomine mentito Sebaſtiani. Inter reliquos, celebrior

celebrior Madrigalensis quispiam; qui, posteà conuictus, condemnatur. Regi defuncto erat simillimus faciei constitutione, & membrorum dispositione organicâ; præ se ferebat tamen ætatem maiorem quàm deberet, si fuisset reuerà Sebastianus. Species vultus fracta quodammodò apparebat: hoc populus attribuebat laboribus, sed non ætati. Verè fefellit plurimos; quia Sebastiani Confessario (hic etiam sententiæ vltimæ rigori subiacuit) instruente, secretissima arcana Regni percallebat, & omnes eius actiones simia ignobilis imitabatur. Examinatus de rebus minutissimis, quas Philippus Prudens cum Sebastiano egerat Guadaluppi, ostendit se pollere memoriâ felicissimâ: addebat circumstantias quarum Philippus immemor; sed, examine adhibito, repertæ veræ. Ceterùm ab aliquibus Madrigaliæ ciuitatis incolis tandem cognitus, confessus est, se ambitione regnandi ductum acquieuisse instructioni Regij Confessarij, & Sebastiani difficilem-verè personam, sed tragicè, simulauisse. Instructor capitur; qui apertè exposuit, quâ inficiebatur, inuidiam atque maleuolentiam, non solùm in Philippum Prudentem, sed etiam in omnes Castellanos. Bifariàm erat proditor in hoc facinore. Volebat primò turbare Lusitaniam, & eliminare, imò delere Hispanos; secundò, Antonium accersire, vt, fictione detectâ, iterato discrimine clauum teneret Portugalliæ.

Inter multos, qui simulauerunt se esse Sebastianum, celebrior quispiam ignobilis Madrigalensis, officio pistor:

instructus à Regis Cõfessario:

examinatur; satisfacit;

cognoscitur;

capite condemnatur.

Confessarius Sebastiani bifariàm proditor.

HENRICVS PORTVGALLIÆ REX XVII.
VIXIT ANN. LXVIII. OBIIT A°. M. D. LXXX.

HEN-

HENRICVS I.

LVSITANIÆ REX XVII.

CIRCVLARIS fuit Henrici & ortus & obitus: etenim vltimo Ianuarij die nafcitur Vlyſſipone; & poſt octo & ſexaginta annos eodem prorſus die deſideratur. *Vita in Henrico verè periodus.* Erat Emanoëlis filius, Alcobaciæ Abbas, atque Eborenſis Archiepiſcopus, necnon Sacræ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis. Mortuo Sebaſtiano ſine liberis, Rex hereditario iure ſufficitur die Auguſti vigeſimâ-ſextâ anni 1578. Naſcitur anno 1512. deuiuit 1580. Hoc autem admiratione dignum in ipſius Natali. Vlyſſipo plurimâ niue conſperſa viſa eſt: *Notabile.* quæ quidem, propter cæli temperiem, vix niues viderit ſine miraculo. Ne autem cum Texeirâ oberres, & à populis eum electum æſtimes, qui Regni eſt heres, dabo genealogiam; ex quâ liceat inferre legitimas cauſſas ſucceſſionis.

XIIII. EMANOEL, Luſitanorum Rex.

- XV. IOANNES III. Portugallenſium atque Algarbiorum Rex. Naſcitur anno 1502. die 6. Iunij. Moritur anno 1557.
 - Ioannes Princeps, naſcitur die Iunij tertiâ. Obijt Patre ſuperſtite anno à Virgineo partu 1554. Duxerat Ioannam Auſtriacam, Caroli V. Imperatoris filiam: quæ deuixit anno 1578.
 - XVI. SEBASTIANVS I. Luſitanorum ac Algarbiorum Rex, occiditur in Africâ opem ferens expulſo Fezij & Maroci Regi.
- XVII. HENRICVS I. naſcitur pridie Kalendas Februarias anni 1512. Fuit Bracarenſis Archiepiſcopus, poſteà Vlyſſiponenſis & Eborenſis, dein S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalis, ac demum in ætate decrepitâ legitimus Portugallenſium Rex. Obijt anno 1580. eâdem quâ natus eſt die.

Sub Henrico excitabantur controuerſiæ rigidæ de Succeſſore; quas in Libro vltimo explicatiùs & vberiùs expendo.

PHILIPPVS PORTVGALLIÆ REX XVIII.
VIXIT AN. LXXI. OBIIT A°. M. D. XCVIII.

PHI-

PHILIPPVS I.

LVSITANIÆ REX XVIII.

ADES tandem Philippe Prudens, quoniam solus. Solus Imperij tui clauum tenuisti; cui securè sustentando vix sufficeret Briareus cæli & terræ filius, quantumuis centuplex. Tu Hispaniæ Atlas; qui numquam fatigatus, Herculis ope non eges: quin imò reliquis mundi Principibus præis quæ obseruare debeant. Heu! pudet videre rerum dominos famulo subiectos; quorum pedibus subsistunt Orbes integri. Nec cælum Soles, nec Regnum sustinet Monarchas duos.

Non verè Monarcha, qui non solus.

Sed cur de Philippo plura dicerem, qui de ceteris pauca? sistat igitur calamus; huius enim maximi Principis encomia prælibare, infinita materia est.

Sebastiano Rege in Africâ contra Mauros cæso, Lusitaniæ regnum moderabatur Henricus Propatruus eius, S. R. E. Cardinalis: quo post annum quoque ad sidera translato, vbique terrarum de Successore agi cœptum. Lusitanorum animus & intentum erat, peregrinos quosque coronâ excludere; at Henrici, Catharinam Infantem, Bragantiæ Ducissam, Regno imponere. Hinc dubitat quoque Rex Philippus, licet sapiens. Sapientem non ineptè dixerim, quia anceps suspensio quandoque à Prouidentiâ exoritur: vnde nec sapiens ille dicendus, qui nullibi aut ponit aut reperit difficultatem. Consulit igitur Doctores Salmanticenses, in eo semper præ ceteris illustres, quòd non habeant opiniones venales. Hi hominum absolutissimi colunt Platonem, sed magis Veritatem: quæ ibidem vincit triumphatque; ita vt ipse Monarcha Catholicus, iure destitutus, expresso nomine condemnaretur, & causâ caderet. Hi igitur sapientissimi hominum consulti de Portugalliæ iure, vnanimi consensu definierunt; in Regni Lusitaniæ successione, proximiorem heredem non esse,

Lusitanorum mens in deligendo nouo Rege.

Non dicendus sapiens, cui omnia æquè sunt facilia.

Salmanticensis Academia iudicat pro Philippo Rege Castellæ.

 quàm

quàm Philippum II. Caſtellæ Regem, Emanoëlis Portugalliæ Regis ex filiâ Iſabellâ Caroli V. Imp. Vxore Nepotem.

Potuiſſet huic oraculo acquieuiſſe Catholicus ille Rex, qui *nec Spe nec Metu* mouebatur; ſed, vberioris ſecuritatis gratiâ, denuò conſulit Doctores Complutenſes, vix inferiores maximis, hoc eſt Salmanticenſibus. Definiunt & illi, alijs omnibus excluſis, Coronam Luſitaniæ deberi Catholico Caſtellæ Regi Philippo. Neque interim omittitur vulgus Theologorum; qui Academiæ pondus faſtidientes, degunt Matriti. Omnium pro Philippo ſententia fuit. Re itaque medullitus examinatâ, Deo auſpice, iuſtitiâ comite, fortunâ ſubſequente, Catholicus Monarcha Philippus Luſitaniam ingreditur, inque arcibus Vlyſſiponis triumphalia erigit ſigna. Philippi Genealogiam dabit ſchema ſubſequens:

Itemque Academia Complutenſis.

XVIII.
PHILIPPVS huius nominis I. Luſitaniæ Rex, & Secundus in Caſtellâ, Caroli V. Imp. filius, Matrem habuit Iſabellam filiam natu maiorem Emanoëlis Luſitaniæ Regis. Duxit Vxores quatuor.

Ex Mariâ, Ioannis III. Luſitaniæ Regis filiâ,
Carolus Hiſpaniarum Princeps, diuo Bernardo deuotiſſimus, Ciſtertienſis Ordinis Dominos maximi fecit. Obijt ante Patrem, anno 1568.

Ex Mariâ Angliæ Reginâ nulla ei proles.

Ex Iſabellâ Henrici II. Galliæ Regis filiâ,
Iſabella Clara Eugenia, Vxor Alberti Archiducis Auſtriæ: cum quo ſummâ animi conſtantiâ Belgium gubernauit.
Catharina, Vxor Caroli Sabaudiæ Ducis.

Ex Annâ, Maximiliani Imp. filiâ,
Ferdinandus. Obijt puer.
Carolus. Obijt puer.
Laurentius. Obijt puer.

XIX.
PHILIPPVS II. Luſitaniæ, & III. Caſtellæ, omnium Regnorum ſucceſſor.

Maria. Obijt puella.

Obijt Philippus Prudens die 17. Septembris anno 1598. ætatis ſuæ 71. Regni Luſitaniæ 18. Hiſpaniarum 46. Sepultus iacet in Eſcuriali D. Laurentio ſacro, & Regali Cœnobio; quod ipſe Hieronymianæ familiæ, inſigni magnificentiâ & ſtructurâ, à primis olim erexerat fundamentis: quò Parentis ſui Caroli Imp. oſſa transferri iuſſa, cum Vxorum ſuarum reliquijs, & filiorum cineribus conquieſcunt.

Fuit

Fuit Philippus Rex ſtaturâ corporis mediocri, ſed ad maieſtatem compoſitâ; latâ fronte, pulchris oculis, cæſijſque; craſſo rubroque ore, ac iuſto naſo; barbâ ſpiſsâ & flauâ; præſentiâ verè regiâ & venerabili: adeò, vt coram illo ſæpè multos præ nimiâ reuerentiâ turbari contigerit. Hanc verò tantam oris ſeueritatem & grauitatem tali manſuetudine ac benignitate temperabat, vt nonnulli affirmare auſi fuerint, eum non raró regiâ ſuâ præſentiâ ac beneuolentiâ quoſdam (alioquin offenſos) ſibi reconciliaſſe. vnde non incongruè cecinit Emanoël Pimenta: *Philippi Regis ſtatura.* *Philippi prudentia.*

Quanta ſupercilio Maieſtas regia, quantus
Principis in magni fronte ſuperbit honor?
Delicijs implent ſpectantum lumina pectus:
A quibus auertis lumina, funus habent.
Progrederis, comitatur ouans reuerentia, veſtit
Gratia; circum humeros dulcis oberrat amor.
Ora fides, mentem conſtantia, pectus honorat
Candor, labra lepor, Regia forma genas.
Ipſe Midas miratur opes, & munera Crœſus;
Fiet diuitijs diues vterque tuis.
Bella paras, ſequitur victoria; læta triumphos
Ante tuos plaudit gloria, fama tonat.
Admiranda Orbi tua magna potentia, Princeps,
Admiranda magis ſed tua magna fides.

PHILIPPVS PORTVGALLIÆ REX XIX.
VIXIT AN. XLII. M. XI. OBIIT A°. M. DC. XXI.

PHI-

PHILIPPVS II.

LVSITANIÆ REX XIX.

ORITVR Philippus Rex huius nominis Tertius in Castellâ, Secundus verò in Lusitaniâ, Madriti, Aprilis quartâ decimâ die, à salutis exordio 1578. Varijs infirmitatibus in pueritiâ maceratus didicit labores non timere, non efferri fortunis, nec frangi aduersitatibus. Deo auspice, sospes adolescit, & Patri deuiuenti sufficitur in omnibus Regnis. Diagramma genethliacon considerato. *Philippi Natiuitas:*

XIX.
PHILIPPVS II. Lusitaniæ Rex, Castellæ III. cognomento Pius, Caroli V. Imp. ex Filio Philippo Nepos. Duxit Vxorem Margaritam, Caroli Archiducis Austriæ Filiam: ex quâ

- Anna Mauritia. Nupsit Ludouico Iusto, Christianissimo Galliarum Regi.
- Maria: cuius ortus & obitus parum distiterunt.
- XX. PHILIPPVS III. omnium Regnorum heres. eius nominis in Castellâ IV. Carolus, inuidâ morte in ipso ætatis flore extinctus.
- Ferdinandus: Sacræ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, Toletanus Archiepiscopus, Alcobaciæ Abbas, Crati Prior, atque Belgarum Prorex.
- Margarita, septennis obijt.
- Maria, Romanorum Imperatrix.
- Alphonsus, obijt Infans.

Quales fuerint hi pientissimi Reges, testantur omnium genæ madentes lacrymis; suspiria, quæ ad eos & fidei & amoris gratiâ perenniter anhelant. *Mores:*

Deuixit Philippus pridie Kalendas Apriles anno Domini 1621. ætatis suæ 43. Sepelitur in templo S. Laurentij in Escuriali. Nondum in Pantheo, quod ipse erigi iussit in sepulchrum Regum Hispaniæ. *Mors.*

Est Pantheon crypta maxima sub sacello maiori, cincta quadratis columnis Corinthiacis striatis; quarum ornamenta, nempe capitella, fasciæ, zonæ, sunt ex ære inaurato, corpora verò ex lapide marmoreo ditissimo. Corona marmorea aulam hanc subterraneam redimit, etiam metallo pulcherrimè inaurato conspicua: claudit hemi- *Πάνθεον; quid, vbi, quale.*

Regum ſepulchra.

ſphærium optimè fornicatum ex lapidibus pretioſè-varijs, & aureis emblematibus. Intercolumnia vrnas capiunt, ſed ternas ſingula: quarum epitâphia indicant ſolummodò incluſorum nomina, exarata auratis characteribus in nigro emblemate. Nihil admirabilius vſpiam vidi, neque videri in terrâ credo. Aulæ feneſtra nulla; atque ideò & ſoli & diurnæ luci hæc machina ſuperba denegatur. Oculis cæca illa pulchritudo nullis conceditur, niſi licuerit per lumina curioſè-artificialia. Licet lucem immittere, & mox conſpicari innumeras. Nullus eſt etenim lapis qui non gaudeat ſpeculi prærogatiuâ; ac proinde benè ſperare de animabus cogimur, quarum corpora ſuſpicimus in aulâ empyreâ, hoc eſt, ignium repetitis millenis ſplendoribus & radijs perilluſtri.

Funerea pompa in obitu Regis Philippi.

Pompa funebris in obitu Philippi fuit vbique maxima, ſed præcipuè Salmanticæ: quia cùm hæc Academia generoſè diligit viuentes Reges, generoſè etiam illacrymatur deuiuentibus. Apparatus funereus exhibitus ab Vniuerſitate, ſubtili calamo deſcribitur ab Angelo Manrique, Ciſtertienſis Ordinis per vtramque Caſtellam & Gallæciam Vicario Generali, & apud Salmanticenſes artium ac Theologiæ Magiſtro, tunc temporis Moralis Philoſophiæ Lectore, iam verò ex primarijs Theologiæ Cathedraticis; tanto, vt meâ laude non egeat, quia Oracula non egent Patrono.

Angelus de Manrique qualis, quantus.

Mauri ſubacti;

Debuit Hiſpania libertatem Catholico Regi Ferdinando, Philippo Pio ſummam ſecuritatem: alter Mauros ſubegit; is proditionem molientes à totâ Hiſpaniâ eliminauit. Vicit, fugauit, & tranſuexit in Africam Maurorum pluſquam centena millia, anno Domini 1611. (vix credes) ſine armis, ſine ſanguine, ſine bello, ſolummodò Imperij poteſtate. Ipſius clementia ſumma, efficacior quàm Mars, protexit Hiſpanos, ne perderentur à Mauris, Africanorum reliquijs: imò Mauriſcos, quos iuſtè damnare potuit capite, clementer fudit, malens ſecuritatem candi-

à totâ Hiſpaniâ eiecti.

dam

dam quàm vindictam ſanguineam: & quod ſine admiratione vix audias, Mauros reos capitis dimiſit diuites, pepercit multitudini, vt Regibus eſſet exemplo. Huius Regis auſpicijs, Chriſtianis ceſſit fortiſſimum illud in orâ Africi maris non longè à Gaditano freto ſitum Caſtellum, ſitu loci & flumine munitiſſimum (Larache nominant) notum & antiquum latronum ac piratarum receptaculum; qui ſuis inde egreſſi temporibus, noſtrum Oceanum infeſtabant. Huius item armis expugnata Mamorra, Turcarum, Maurorum, Batauorum aliorumque piraticam exercentium tutiſſimum domicilium. Hæc eſt illa Mamorra inexpugnabilis arx, toties noſtris olim ob varia infortunia execrabilis, toties ab Hiſtoricis ad Philippi gloriam hodie celebrata. Cùm enim Luſitani Reges Ioannes II. & Emanoël varijs ſæpè claſſibus eam ſibi ſubijcere præoptarent, partim Ducum temeritate, partim vectorum negligentiâ, nihil omnino inde, quàm ſuorum clades & ærarij detrimenta reportarunt. Sed quoniam hæc ad Luſitaniam propriè non ſpectent, ea Hiſpanis Chronographis fuſiùs explicanda conſultò relinquemus.

Larache in Africâ Chriſtianis ceſsit,

itemque Mamorra.

PHILIPPVS PORTVGALLIAE REX XX. ETC.

PHI-

PHILIPPVS III.

LVSITANIÆ REX XX.

QVINTVS vltra millesimum & sexcentesimum excurrit annus, Aprilis aduenit octaua dies, prospera natalitio Philippi Magni, huius nominis apud Portugallenses Tertij, & apud reliquos Hispanos Quarti. Antequam regni habenas susciperet, duxit in vxorem Serenissimam Principem Isabellam, Henrici IV. & Mariæ de Medicis Galliarum Regum Filiam, & Ludouici XIII. cognomento Iusti, sororem. Incepit Philippus Magnus ætatis anno sexto decimo Hispanias gubernare, & in regiminis praxi præ se ferre pietatem Patris, Aui prudentiam, & inuictam Proaui felicitatem.

XX. PHILIPPVS III. in Lusitaniâ, & IV. in Hispaniâ, cognomento Magnus, duxit Isabellam Henrici IV. Galliæ Regis Filiam.	BALTHASAR-CAROLVS-DOMINICVS LVCAS-PHILIPPVS, nascitur 17. die Octobris in Historiographi diuini peruigilio, & ideò donatur Lucæ nomine.

Hodie hic Philippus, licet Magnus, capitur in cordibus vniuersorum; dilectus à Deo & hominibus, pluribus mundis moderatur, moderaturus nouis Lusitanorum indefessâ diligentiâ inueniendis. Habet reuerà non subditos, sed filios; quia ille vniuersis est Pater. Ipsi debent Athenæ litteras; quoniam hæ raræ sine præmio: & nunc dignitatibus præficitur indoctus nemo; contemnitur ex doctis nullus. Discant Monarchæ peregrini. Respublica nequit stare, si defecerint vel arma vel litteræ. Illæ dirigunt; ista exsequuntur: & vtraque facienda magni. Mars, si benè examines, est cæcus; & Minerua caret manibus. Præstiterit is Mineruæ brachia, hæc illi oculos, & non egebunt suppetijs peregrinis. *Philippus Magnus, qualis.*

FERDINANDVS HISPANIÆ INFANS, ETC.

FER-

FERDINANDVS HISPANIÆ INFANS BELGII PROREX S. R. E. CARDINALIS.

NATVS Luſitanorum inuictiſſimo ſanguine, non Regni, ſed Victoriarum heres, maior triumphis quàm annis Belgij tenet habenas Ferdinandus. Ad Purpuræ eminentiam aſcendit adhuc puer, creatus Crati Prior, Alcobaciæ Abbas, Hiſpaniæ Primas, Archiepiſcopus Eccleſiæ Toletanæ: huius Frater Philippus, cognomento Magnus, non vt Atlas orbem, ſed orbes humero torquet indefeſſo. Conceditur ipſi diuinitus Herculea virtus Ferdinandi, in diſſitarum Prouinciarum regimine adiuturi.

Fuerat in periculo ſummo Germania, cùm nuperrimè graſſaretur hæreſis, &, maximis militum copijs, ſchiſmatici Cæſarem perfidè adorirentur: induit Afonſi Henriquez, primi Luſitanorum Regis, generoſam virtutem Ferdinandus; Nortlingam aduênit, vidit, vicit: triumpho donauit Aquilas, victoriâ Eccleſiam militantem. Peſſumdans ſupremos hæreticorum apices, omnibus inuitis ſchiſmaticis, expectatiſſimus in Belgium venit: in quo ætate maior, diebus ſingulis victor, factus eſt formidabilis omnibus inimicis. Triumphales huius Principis laureas ſedulus adnoto, Hiſtoriam mei temporis publicaturus; ſed modò ſufficiat meminiſſe.

Ferdinandi victoria ad Nortlingam.

Hoc tamen cur ipſe omitterem quod triumpho maius? Fortiſſimos in bello Principes non raró vidimus, ſæpè in Academijs ſuſpicimus Primores litterarum. Mirabilis Iuſtino Epaminondas, qui ſcientias profiteretur inter arma. Cur non ipſi Iuſtino mirabilior Ferdinandus Auſtriacus,

Iuſtinus lib. 15.

in

in quo vnione hypoſtaticâ * coincidunt Ariſtoteles & Alexander? Quà doctus non tam ſibi amat litteras, quàm ſe litteris: quà ſtrenuus, laureas maritat nomini, ac triumpho famam.

Sæpiuſculè ſeruiui Patriæ, non tamen ſum Hiſpaniæ creditor: eſt Princeps is, cui debeor totus. Curioſo penicillo nuper deſcripſi Hiſpanum ſtemma, & in eo expoſui ſymbola Gentilitia Heſperiæ, ac breuiſſimis lineis comprehendi auguſtiſſimas noſtratum laudes: quid ego aliud inibi, quàm lauros diſtribui, quas admirabar, ſpeculabar in generoſitate Ferdinandi? Non potui triumphalem Hiſpaniam depingere, quin hunc: ipſe etenim in ſuæ virtutis eminentiâ ſimul prærogatiuas continet, quarum quæuis ſufficeret reddere felix vnum ſæculum, vnam prouinciam. Ipſi ſtemma Hiſpanum dicatum volui, vtpote Prototypo.

Difficillimo ſtudio, aſſiſtentiâ perenni, expenſis maximis inueni, analogiſmos demonſtraturus, à Catholico Rege, ab Hiſpanis, Luſitaniæ Prouincias legitimè recuperatas eſſe. Puſillanimis ſim, ſi credam Patriæ non ſeruiuiſſe. Profui, qui natus non mihi vni, ſed Patriæ. Mihi interim in hoc Hiſpania nihil debet: Principis Ferdinandi auſpicijs, commiſſione, ſcripſi bono publico. Hiſpania igitur gratetur illi, & ſibimet ipſi gratuletur. Maiora, ſi Deo placuerit, dabo, & Hiſpaniæ vtiliora: ſingulis enim diebus me Princeps ille Sereniſſimus excellentioribus beneficijs excitat, vt, contemptâ quiete, vacem litteris & iuri Hiſpaniæ. Definiam huius Coronæ illimitatos limites: non vt Galliam Arroyus; quia non dabo lineam, quam authenticè non demonſtrabo.

** Eximius Dominus Ioannes Martinez, Magiſter huius Principis, & poſteà Compluti Primarius Cathedraticus, arguebat nos ignauiæ, aſſerens publicè, Sereniſſimum Infantem Cardinalem ita in Philoſophiâ profeciſſe, vt hanc potuiſſet Compluti profiteri. Credet hoc eſſe verum, qui alterutrius ingenium noſcat; quia Princeps mente pollet, ille verrimâ veracitate.*

CORO-

CORONIS.

VENI tandem Hiſtoricus ad Philippos, Catholicos Hiſpaniæ Reges: opus eſt, vt illa quæ recenſui Chronologus, demonſtrem Scholaſticus. His inſtructior notitijs, percurres ſubſequentia, & percallebis penitus à Coronæ primordijs illegitimas alternationes.

Maioris claritatis gratiâ diuerſos titulos, quibus diuerſi Principes ad Sceptrum adſpirarunt, diuerſis Libris explicabo. Competitorum prætenſum ius ad Capita quinque reduco: aliàs enim his agebatur titulo recuperandæ auctoritatis, aliàs recipiendi Prouinciam nondum exemptam. Nonnulli feudi iure, aliquis titulo electionis, plures hereditario, ad Regni coronam adſpirabant. Qui fuerint Sceptri candidati, & quo vnuſquiſque iure ſuam partem ſtabilire procurauerit, dabit Synopſis quæ ſubſequitur. *Competitorum tituli varij: qui.*

Macte animo, ingredere, & meditare rationes ſubſequentes, demonſtraturas Regem Catholicum eſſe legitimum Portugalliæ, Indiæ, Braſiliæ, &c. Regem; vt innoteſcat vniuerſis, tandem, Deo auſpice, Auſtriaco Monarchæ conceſſum, quod multis titulis ei debebatur.

SYNOPSIS TOTIVS DIFFICVLTATIS.

Adspirauit anno 1580. defuncto Hērico Rege, ad Sceptrū inuictæ Lusitaniæ,

IVRE *Recuperandæ auctoritatis*, quam negauit Afonsus Henriquez, cùm defectionem faciens à debitâ obedientiâ Regi, Legionensi à populo Primus Lusitaniæ Rex salutatur, & contra decreta Legionensia coronatur;	PHILIPPVS II. Castellæ Rex, quà Legionis verus ac legitimus Rex.	Libro II. per totum difficilis hæc controuersia examinatur.
IVRE *Recuperandæ Prouinciæ*, quam tyrannicè occupauerat Dionysius I. Lusitaniæ Rex, à Roberto Bononiæ Comite, filio Afonsi III. & Mathildis Bononiæ Comitissæ;	CATHARINA DE MEDICIS, Regina Christianissima, quà originem ducit à Mathilde Comitissâ Bononiæ, & Afonso III. Lusitaniæ Regibus.	Libro V. Disp. IV. cui adiunge vnam vel alteram quæstionem, quæ expendūtur Libro I. cùm agitur de Afonso III.
IVRE *Recuperandæ Prouinciæ*, quam iniustè detinuerat Ioannes I. Lusitaniæ Rex contra successores Serenissimæ D. Agnetis de Castro, legitimæ Vxoris Petri I. Lusitaniæ Regis;	PHILIPPVS II. Castellæ Rex, quà oriundus ex Petro I. & Agnete de Castro, Lusitaniæ Regibus.	Liber III. totus consumitur in examine istius quæstionis.
itemque contra Successores Reginæ Mariæ, filiæ Afonsi IV. quam duxerat Alphonsus Castellæ Rex;	PHILIPPVS II. Castellæ Rex, filius Caroli V. Imp. quà ortus à posteris ipsius Mariæ.	Liber IV. optimè hanc quæstionem resoluit.
IVRE *Feudi*, asserens Lusitaniam sibi tributariam, & ad se pertinere, inuestire, eligere, & confirmare Successores;	GREGORIVS XIII. Pont. Max.	Libro V. Disputatione I.
	LVPINVS LE MIRE, Abbas Claræuallis Ordinis Cistertiensis.	Ibidem Disputatione II.
IVRE *Electionis*, asserens auctoritatem Populi Portugallensis esse absolutissimam, ad se Comitia pertinere, creare ac deponere Reges;	ANTONIVS, Crati Prior, Serenissimi Infantis Ludouici filius, Emanoëlis pater.	Ibidem Disputatione III.
IVRE *Hereditatis*, probans non esse locum electioni, sed successioni; Lusitaniam esse Matris dotem, ac propterea non nisi hereditatem;	PHILIPPVS II. Castellæ Rex.	Libro V. Disp. VII. ad finem Operis.
	ANTONIVS, Crati Prior.	Ibidem Disput. III. quæst. II. ad numer. 152.
	PHILIBERTVS, Sabaudiæ Dux.	Ibidem Disputatione VI.
	CATHARINA, Bargansiæ Ducissa.	Ibidem Disputatione VII.
	RAINVTIVS, Parmæ Dux.	Ibidem Disputatione V.

LIBER II.

DEMONSTRAT

ALFONSVM VI.

THAREIÆ HENRICI COMITIS VXORIS
PATREM, IPSIVSQ. POSTEROS
LEGIONENSIVM REGES
VSQVE AD
AVSTRIACVM

PHILIPPVM IV.

HISPANIAE REGEM
FVISSE LEGITIMOS MONARCHAS
LVSITANIAE.

DISPVTATIO.

Vtrùm Rex Catholicus, quà Alfonſi VI. Caſtellæ, atque Legionis Regis Succeſſor, Recuperationis titulo occupare potuerit Luſitaniam.

RIGIDIORIS diſputationis gratiâ ſupponamus, Caſtellæ Regem Philippum Sapientem non fuiſſe Emanoëlis Luſitaniæ Regis Nepotem, non eſſe ex vllo capite de ſanguine inuictè-Luſitanico, non eſſe Henrici heredem, imò nec conſanguineum: non prouenire ex ſanguine Afonſi Henriquez, primi Luſitanorum Regis. Quæres, an aliquo titulo potuiſſet Philippus Caſtellæ Rex inuadere atque occupare Luſitaniam? Reſpondeo affirmatiuè: iuſtè enim occupare potuit Regnum Luſitaniæ titulo Recuperationis. 1. *Neceſſaria hypotheſis.*

Chriſtianiſſima Regina Franciæ per procuratorem comparuit coram Henrico Portugallenſium Rege, probatura ipſum Henricum, eiuſque prædeceſſores aliquot intruſos eſſe, & ſine iure aut cauſsâ gubernaſſe Luſitaniam. Odioſa lis Henrico (quis dubitet?) ipſamet erat. Si in iudicio ſuccubuiſſet, fuiſſet depoſitus: nihilo ſeciùs auditur procurator, quia nemini licet aures obturare, cùm indicimus; nemini oculos claudere, cùm explicamus veritatem. Sunt qui hanc deſerunt, ne inuidi appareant: qui Luſitanos veneror, & eorum victorias illuſtriſſimas ſemper ſuſpexi, à maleuolentiæ notâ liber, potero mentem explicare. Inferam conſequentias à nemine præuiſas, ſed in formâ Dialecticâ, à præmiſſis clariſſimis, & per ſe notis. *Veritas ſemper audienda, quamuis futura ſit moleſta cognitio.*

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrùm Afonſus, Filius Henrici Comitis, fuerit legitimus Rex Luſitaniæ.

PОrtugalliam in dotem datam fuiſſe Henrico cum Comitatus titulo iam diximus: hodie Comites iſtos non cognoſcimus, quoniam iam audiunt Reges. An iuſtè? omnes & nomen & ius ab Afonſo Henriquez acceperunt: ſi is fuerit Rex legitimus, nullus eſt condemnandus; ſi illegitimus, fuerunt intruſi Succeſſores. Examinemus ergo, an Afonſus legitimè à Rege Legionenſi exemptus fuerit: & inde conſtabit liquidò, an etiam eiuſdem poſteri fuerint exempti.

ARTICVLVS I.

Quibus conditionibus data fuerit Portugallia Comiti Henrico, Regum Progenitori.

11. *Luſitanorum Comites Regibus Legionenſibus ſubditi.*

REſolutio eſt certiſſima optimorum Chronologorum, donationem Prouinciæ Luſitanicæ factam Henrico fuiſſe ſub hoc onere, vt cognoſceret Legionis Reges tamquam ſupremos Dominos, & teneretur ad Comitia venire, quamuis non vocaretur. Ita Sandoual in Chronic. Alfonſi I. Imperatoris, & Mariana lib.10. cap.1. Illeſcas tom.1. in fine. Ceterùm Henricus Comes non ſolùm erat ſubordinatus Alfonſo Legionenſium Regi, ſed & in actuali regimine ab eo praxis appendebat. Id demonſtrabo ex authographo quod perennat in archiuo Conimbricenſi, vbi reperies hanc Epiſtolam.

Reperitur in Brandaonis Monarchiæ Luſit. part.3. lib.8.c.9.

ALFONSVS *Dei gratiâ Imperator, vobis dilectiſſimo Filio meo Comiti Donno Henrico in Domino Salutem.*

VEnit [1] *ad me* [2] *querela de* [3] *ipſo Epiſcopo de Colimbriâ de Villâ Volpeliares,* [4] *quæ eſt ſub Teſtamento de ſuo Monaſterio*

nasterio de Vacariza, [5] *quam habent minùs*, [6] *& dicunt Mihi, quia ego dedi illam ad Donnum Cyprianum*, [7] *sed non venit Mihi in mente*; [8] *& quamuis ego eam dedissem*, [9] *si in Testamento erat de illo Monasterio* [10] *ego nec authorigo, nec authorigabo eam*, [11] *sed vos quantum Mihi benè quæritis* [12] *caussam de illâ Sede, & de illos Monasteriòs Enderezate illas. Valete.*

Oracula patrono non indigent, nec hæc Epistola aliquo Commentario, si semel percalleas dictionum energiam. Multæ sunt quæ Ciceroni incognitæ, sed temporibus Alfonsi in vsu, præcipuè in Lusitaniâ; quæ colligitur magis de re, quàm de vocum critico nitore, curasse.

Dabo postmodum Lamegenses leges. Superaddam Commentarios Grammaticos, sine quibus intelligi nequaquam poterunt. Incepi in hanc Epistolam & Commentarios texere, sed eos molestiores mihi quàm tibi vtiliores diiudicans, malui eam à dialecto bellicè-barbarâ ad Latinam puritatem reducere, vt intelligatur etiam ab illis, qui linguam Lusitanicam non callent.

ALFONSVS *Dei gratiâ Imperator, vobis dilectiss. F. meo, Comiti D. Henrico in Domino S.*

Alfonsi Hispaniarum Imperatoris Epistola clariore periphrasi explicata.

EXhibitus fuit [1] *in curiâ meâ* [2] *libellus supplex*, [3] *ex nomine Colimbriensis Episcopi. Queritur*, [4] *quòd alienata sit Villa Velpeliares*, [5] *quæ ex legato cuiuspiam testamenti ad suum Monasterium pertinebat.* [6] *Vsurpatores asserunt me dedisse illam D. Cypriano*, [7] *quod nec cogitaui quidem.* [8] *Ceterùm quamuis ego illi dederim*, [9] *siquidem iam constat eam ad illud Monasterium spectare*, [10] *ego nec talem donationem ratam habeo, aut habebo*; [11] *vos autem propter amorem meum*, [12] *illius Sedis, & illorum Monasteriorum caussam dirigitote. Valete.*

An non hæc Epistola demonstrat, Imperatorem Hispaniarum Alfonsum retinuisse supremam in Lusitaniâ auctoritatem, & donasse solummodò Henricum titulo Comitis

mitis ſubordinati? Sanè non poſſet Imperator donationes rerum publicarum in Portugalliâ efficere, leges ſancire, in litibus diiudicare, Henrici acta, vt ipſe loquitur, *authorigare*, ſi haberet Comes inibi ſupremam ſereniſſimamque iuriſdictionem, & abſolutiſſimam auctoritatem.

Authorigo, *hoc eſt*, Authorizo.

Reperio prætereà in Diplomatibus, omnia firmari à Legionenſi Rege, confirmari ab Henrico: dabo exemplum. In priuilegio quod conceditur S.Seruandi Monaſterio, vt notat Antonius Brandaon in Monarchiæ Luſit. Part.3. libr.8. cap.11. §. vlt. lego. *Henricus gener Regis cum vxore Thareiâ, quod ſocer fecit, confirmo.* Nec proderit ſi dicas, ad confirmationem abſolutiorem auctoritatem requiri, quàm ad actionem; quia in foro Luſitanico *confirmare* idem eſt quod *atteſtari*: vnde in inſtrumentis publicis perſona principalis firmat, & teſtes & Conſiliarij confirmant. Vide Libro vltimo, Diſp.1.q.2. art.1. Diploma Afonſi Regis, vbi ipſe firmat, & Epiſcopi & Conſiliarij ipſius confirmant. Henricus igitur non erat in Luſitaniâ ſupremus Dominus, ſed nomine Regis Gubernator, & quaſi feudatarius, Regiæ voluntatis confirmator, vel potiùs exſecutor. Memoria offert leges Lamegenſes dandas num.10. vbi dicitur §.21. *Vultis quòd Dominus Rex vadat ad Cortes Regis de Leone?* Hinc videtur colligi anteà iuiſſe, quia aliàs tunc non dubitarent, nec inquirerent.

ARTICVLVS II.

Afonſus Henriquez coronatur Luſitanorum Rex inconſulto ſuo ſupremo Domino Legionis Rege: atque proptereà inualidè.

III. *Lucanus aptè:* Sceleriſque nefando Nomen erat virtus.

QVæ vocatur pietas, ſæpè eſt impietas, cùm mala non vitantur, quia non creduntur; non credimus, quia pietatis adulterinâ ſpecie decipimur; & hunc vel illum (licet probatio clara poſtulet) non audemus reum agere. Sedet in tribunali quiſpiam, actor accedis, accuſas de

de latrocinio ſontem; iudex, pietatis titulo, non credit illum eſſe direptorem: tu iniuſtè læſus remanes, & inde mendax. Qualis tibi videbitur iudex huiuſmodi? herculè iniquus. Ne igitur ego tibi talis videar, ſuppono me hîc non agere de Afonſi Regis ſanctitate, quem ſpero ad ſidera relatum eſſe; hanc non tueor, non impugno: ſit qualem Deus nouerit, nam fortè maxima. Ipſe etenim non fuit Iuris-conſultus, ſed Miles, ac ideò inuincibiliter errare potuit: ſed hoc Deus viderit. Mea intereſt impræſentiarum demonſtrare, obedientiam debitam illegitimè denegaſſe, ac perinde potuiſſe Legionenſium Regem, eum quà rebellem & inobedientem ſubiugare.

Nondum erat Afonſus coronatus, & iam inceperat Regis Legionenſis auctoritatem faſtidire, & in aliquibus circumſtantijs negare; hac de cauſsâ (conſtat ex omnibus Hiſtorijs) *intentou el Rey de Leão & Caſtella de o fazer ſeu tributario.* verba ſunt Brandaonis Monarchiæ Luſit. Part.3. libr. 8. cap.9. hoc eſt: *Decreuit Legionis atque Caſtellæ Rex efficere eum ſibi tributarium.* *Regis Afonſi primi defectio.*

Expendit hoc Tudenſis Epiſcopus D.Fr.Prudentius de Sandoual in Chronico Imperat. Alfonſi VII. cap.36. *E o Emperador,* ait, *con toda a cauallaria & gente do Reyno de Leão tomou o camino para Galiza con determinação de entrâr por aquella parte em Portugal, & não leuantar a mão da guerra ate conquiſtâr o Reyno.* Nota illud verbum *conquiſtâr*, quod eſt Latinè *recuperare, ſubiugare, intercipere.* Epiſcopi verba Luſitanica Latinè ſic reddo: *Imperator cum omni equitatu & milite Legionenſis Regni cogitat in Galliziam, decernens illac in Luſitaniam ingredi, nec bello valedicere, quouſque hoc regnum recuperaſſet.* Hæc bella fuerunt antequam coronaretur Afonſus, Æra 1175. Dabo teſtimonium ex Zepes Tom.7. in Appendice, & Brandaone Monarch. Luſit. Part.3. libr.9. cap.26. Dederat priuilegium Alfonſus Imperator, quod his verbis finiebatur: *Facta charta donationis Zamoræ IV. Nonas Octobr. tempore quo Guido Romanæ*

IV. Hæc verba referuntur bis à Brandao in Mon. Luſ. Part. 3. libr.9. cap.26. & ibid. libr. 10. cap.8.

 Eccleſiæ

Ecclesiæ Cardinalis Concilium in Valle Olesi celebrauit, & ad colloquium Regis Portugalliæ cum Imperatore venit, Ærâ 1575. ergo ante hunc annum fuerant Afonsi & Imperatoris controuersiæ.

V. *Acclamatus Rex in campo Ouriquio.* Afonsus pugnaturus cum quinque Mauris Regibus, acclamatur in castris Lusitanorum Rex, vt constat ex Gottorum Historiâ Ærâ 1577. mense Iulio, die S. Iacobi Apostoli. Posteà impetrat Bullam à Pontifice, & Lamegi in publicis Comitijs confirmatur, semper Romæ & vbique contradicente Legionis Rege, vt notauit Bernardus Brito in Cistertiensis Chronici libr. 3. & Antonius Brandao in Monarchiæ Lusit. Part. 3. lib. 10. cap. 12. ac perinde non poterit videri consensisse. Hinc dico,

VI. *Censura acclamationis.* Primò: Populi tumultuantis acclamatio fuit iniusta, & defectionis ac rebellionis potiùs speciem præ se tulit, quàm electionis.

Secundò: Non est in populi auctoritate negare obedientiam supremo Principi, & subordinatum eximere, atque sceptro donare: maximè in Lusitaniâ vbi populus non imperabat, sed Regi Legionis quà supremo, Infanti Afonsó quà subordinato, subdebatur.

ARTICVLVS III.

Coronatur Afonsus à summo Pontifice: & quis effectus istius coronationis.

VII. *Britus in Chron. Cist. libr. 3. & Brandao Monarch. Lus. libr. 10. c. 12.* LEgat in Vrbem Pontificiam Oratores Afonsus, vt Coronam à Domino Papâ impetraret: legat suos Legionis potentissimus Rex, vt impediret. Tandem Pontifex summus noluit non fauere strenuo Militi, ac ipsum honore Regio decorare, maximè cùm intercederet diuus Bernardus Claræ-uallis Abbas.

Controuersia est inter Auctores celeberrima: Vtrùm Romanæ Ecclesiæ Episcopus, quà summus, possit Christianos promouere ad Regiam dignitatem.

Vt

Vt huic difficultati satisfaciam, præmittam Protheoremata aliquot resolutioni necessaria. *VIII. Suppositum primum.*

PROTHEOREMA I. Regnum est duplex: nempe temporale, & Ecclesiasticum; hoc diuiditur in Pontificium & Monachale, tamquam in principalia membra.

II. Rex sæcularis ille dicitur, qui in rebus politicis & ciuilibus habet integram supremamque iurisdictionem. *Secundum.*

III. Pontificius, Rex est in spiritualibus; ille, inquam, cui conceduntur omnes indulgentiæ, priuilegia, gratiæ, atque indulta quæ Regibus concedi solent. *Tertium.*

IV. Rex Monasticus ille, pro quo statuunt in publico Capitulo Monachi tot Missas atque suffragia celebrare, tantum orationum ac Psalmorum numerum Domino accinere; quot, quantum pro ciuili Rege celebrant, & canunt deuiuenti. *Quartum.*

V. Titulus Ecclesiasticus,ac sæcularis, sunt seiuncti; possunt hypostaticè vniri, & possunt etiam separari: ac ideò ex vno malè infertur atque elicitur alter: potuisset enim esse ciuilis Rex excommunicatus, cui nullis Indulgentijs via patesceret; potuisset etiam ex causâ vir pauper & ignobilis titulo Regis Ecclesiastici insigniri, ac fieri particeps gratiarum Regiè-spiritualium. *Quintum.*

IX.

Ex dictis constat, Afonsum à Pontifice potuisse in Regem eligi,etiam renitente Legionensi Monarchâ. Ratio est, quoniam hæc Regia coronatio non fit cum partis detrimento vel damno, quia per eam nihil Legionensi Regi detrahitur auctoritatis; aliàs enim diuus Bernardus non fauisset Afonso Lusitano. *Illatio. Ex vi coronationis Pontificiæ nullus eximitur ab obedientiâ debitâ proprio Monarchæ.*

Ceterùm, ex vi istius denominationis Pontificiæ, Afonsus ab obedientiâ Regi suo temporaneo debitâ non eximebatur; ratio est, quia poterat esse Rex Pontificius, atque Vassallus sæcularis: ac propterea fallebantur quotquot ei persuadebant, ex vi huius tituli, ab obedientiâ exemptum iri. Ratione huius tituli negat submissionem debitam Legionensi Regi, atque supremus audit: ergo iniustè defe- *De distinctione regni spiritualis & temporalis vberiùs tractò inferiùs* Li. 5. Disp. 1. art. 3. num. 5. & Disp. 3. à num. 24.

 ctionem

ctionem fecit à legitimo Domino. ergo iustè poterat armis reduci; atque, ob defectionem, & proprietate territorij & Comitis titulo spoliari.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm validè Regis titulum confirment Comitia Lamegensia.

X. CONuocantur Primores Regni, atque Comitia celebrant in ciuitate Lamegensi: hæc fuit prima congregatio Afonsi Henriquez ac Primatum Lusitaniæ. Dabo textus speciem, quem Antonius Brandao in Monarchiæ Lusit. Part.3. libr.2. cap.13. probabiliter iudicat esse authenticum, asserens esse plurimos, qui huic non solùm præberent tantam fidem quantam instrumentis authenticis, quæ in Archiuis publicis & Grapheothecis ciuilibus curiosè conseruantur, sed & quantam assertionibus infallibilibus, & tesseris indubitatæ auctoritatis.

DIPLOMA.

Datum in primâ congregatione Regis Afonsi, Henrici Comitis Filij, &c. in quo feruntur leges, & agitur de Regni negotijs, & multis alijs rebus magni ponderis & momenti.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Patris & Filij & Spiritus sancti; Trinitas inseparabilis, quæ numquam separari potest. Ego Afonsus Comitis Henrici & Reginæ Tareiæ Filius, Magniq; Alphonsi Imperatoris Hispaniarum nepos, ac pietate diuinâ ad Regium solium nuper sublimatus. Quoniam nos concessit Deus quietari, & dedit Victoriam de Mauris nostris inimicis, & propterea habemus aliquantam respirationem; ne fortè nos tempus non habeamus posteà conuocauimus omnes istos: Archiepiscopum Bracharens. Episcopum Visens. Episcopum Portuens. Episcopum Colimbriensem, Episcopum Lamecens. Viros etiam nostræ Curiæ infrà positos, & pro-

Hæc verba explicãtur Lib. 2. Disp.1. num.11. ad 14.

& procurantes bonam prolem per suas ciuitates per Colimbriam, per Vimaranes, per Lamecum, per Viseum, per Barcellos, per Portum, per Trancosum, per Chaues, per Castrum Regis, per Bouzellas, per Parietes[β] *Vetulas, per Senam, per Couilhanam, per Monte Magiore, per Isgueiram, per Villa Regis, & per*[x] *parte Domini Regis Laurentius Venegas: & multitudo ibi erat de Monachis & de Clericis, & congregati sumus Lamegum in Ecclesiâ Sanctæ Mariæ Almacaue, seditq́ Rex in solio Regio sine insignijs Regijs, & surrexit Laurentius Venegas Procurator Regis, & dixit.* Hispanicè, *Paredes Viejas*, Lusitanicè *Paredes Velhas*.

II. *Congregauit vos Rex Afonsus, quem vos fecistis in Campo Auriquio, vt videatis bonas litteras Domini Papæ, & dicatis si vultis quòd sit ille Rex. Dixerunt omnes: Nos volumus quòd sit Rex. Et dixit Procurator: Quomodo erit Rex, ipse aut filij eius, aut ipse solus Rex? E*[γ] *dixerunt omnes: Ipse inquantum viuet, & filij eius posteaquam non vixerit. Et dixit Procurator: Si ita vultis, date illi insigne. E*[γ] *dixerunt omnes: Demus in Dei nomine. Et surrexit Archiepiscopus Bracharensis, & tulit de manibus Abbatis de Laurbano coronam auream magnam cum multis margaritis, quæ fuerat*[δ] *de Regibus Gottorum, & dederant Monasterio, & posuerunt illam Regi. Et Dominus Rex cum*[A] *Spatâ nudâ in manu suâ, cum quâ iuit in bello dixit: Benedictus Deus qui me*[ε] *adiuuauit. Cum istâ*[A] *spatâ liberaui vos, & vici hostes nostros, & vos me fecistis Regem, & socium vestrum. Siquidem me fecistis, constituamus leges, per quas terra nostra sit in pace. Dixerunt omnes: Volumus Domine Rex, & placet nobis constituere leges, quas vobis benè visum fuerit, & nos sumus omnes cum filijs, filiabus, neptibus, & nepotibus ad vestrum mandare. Vocauit citiùs Dominus Rex Episcopos, viros nobiles, & Procuratores, & dixerunt inter se: Faciamus in principio leges de hereditate Regni. & fecerunt istas sequentes.*

Vide Lib. 2. Disp. 1. num. 4.

Coronatur Afonsus coronâ veterum Regum Gottorum.

Rex, qui socius, bonus. Hinc admonendi, qui fugiunt subditos titulo auctoritatis conseruandæ.

III. *Viuat Dominus Rex Afonsus, & habeat Regnum. Si habuerit filios*[ζ] *Varones, viuant & habeant Regnum, ita vt non sit necesse facere illos de nouo Reges. Ibunt de isto modo. Pater*

Ex hac lege constat non esse locum electionis iuri in hoc

Regno, si non deficiat heres. Vid. Li. 5. Disput. 1. quæst. 1.

* Ergo si Pater non habuerit Regnum cùm fuerit mortuus, filius non erit Rex. Ergo non datur beneficium repræsentationis. Lege me Li. 5. Disp. 7. præcipuè nu. 8.

Filiæ possunt regnare. Regnum hoc defertur iure hereditario.

* Ista lex expenditur Lib. 5. Disput. 7. quæst. 4. art. 1. n. 45.

** Pater* [B] *si habuerit Regnum, cùm fuerit mortuus, filius habeat, posteà nepos, posteà filius nepotis, & posteà filios* [A] *filiorum in sæcula sæculorum per semper.*

IV. *Si fuerit mortuus primus filius viuente Rege Patre, secundus erit Rex; si secundus, tertius; si tertius, quartus; & deinde omnes per istum modum.*

V. *Si mortuus fuerit Rex sine filijs, si habeat fratrem sit Rex in vitâ eius: & cùm fuerit mortuus, non erit Rex filius eius, si non fecerint eum Episcopi, & Procurantes, & Nobiles Curiæ Regis; si fecerint Regem, erit Rex; si non fecerint, non erit Rex.*

VI. *Dixit posteà Laurentius Venegas Procurator Domini Regis ad Procurantes. Dicit Rex: Si vultis quòd intrent filias eius in hereditatibus regnandi, & si vultis facere leges* [C] *de illas? Et posteaquam* [D] *altercauerunt per multas horas, dixerunt: Etiam filiæ Domini Regis sunt de lumbis eius, & volumus eas* [E] *intrare in Regno, & quòd fiant leges super istud. Et Episcopi & nobiles fecerunt leges de isto modo.*

VII. * *Si Rex Portugalliæ non habuerit masculum, & habuerit filiam, ista erit Regina, postquam Rex fuerit mortuus de isto modo. Non accipiet virum nisi de Portugal:* [θ] *nobilis, & talis non vocabitur Rex nisi postquam habuerit de Reginâ filium* [ζ] *Varonem; & quando fuerit in congregatione maritus Reginæ, ibit in manu* [F] *mancâ, & maritus non ponet in capite* [G] *corona Regni.*

VIII. *Sit ista lex in sempiternum, quòd prima filia Regis accipiat maritum de Portugalle, vt non veniat Regnum ad* [H] *estraneos: &* [I] *si casauerit cum Principe* [H] *estraneo, non sit Regina, quia numquam volumus nostrum Regnum ire for* [I] *de Portugalensibus, qui nos suâ fortitudine Reges fecerunt, sine adiutorio alieno per suam fortitudinem, & cum sanguine suo.*

Admittuntur leges.

IX. *Istæ sunt leges de hereditate Regni nostri. & legit eas Albertus Cancellarius Domini Regis ad omnes, & dixerunt: Bonæ sunt, iustæ sunt, volumus eas per nos, & per semen nostrum post nos.*

X. *Et*

X. *Et dixit Procurator Domini Regis. Dicit Dominus Rex: Vultis facere leges de nobilitate, & iustitiâ? & responderunt omnes: Placet nobis, sit ita in Dei nomine. & fecerunt istas.*

XI. *Omnes de semine Regis, & de generationibus filiorum & nepotum, sint nobilissimi viri. Qui non sunt de Mauris, & de infidelibus Iudæis, sed Portugalenses, qui liberauerint personam Regis, aut eius* [K] *pendonem, aut eius filium, vel generum, in bello sint nobiles. Si aliquis comprehensus de infidelibus mortuus erit propter quod non vult esse infidelis, sed stat per legem Christi, filij eius sint nobiles. Qui in bello* [L] *matauerit Regem inimicum vel eius filium, &* [M] *gancauerit eius* [K] *pendonem, sit nobilis. Omnes qui sunt de nostrâ Curiâ, & fuerunt de antiquo nobiles, sint per semper nobiles. Omnes illi qui fuerunt* [N] *in Lide magnâ de Campo d'Auriquio, sint tamquam nobiles, & nominentur mei Vassali per totas generationes.*

[Leges de nobilitate.]

[Martyres fiunt in cælo, atque in hac terrâ nobiles.]

XII. *Nobiles si fugerint de* [N] *Lide, si percusserint cum* [A] *spatâ* [B] *ou lanceâ mulierem, si non liberauerint Regem aut filium eius,* [K] *aut pendonem pro suo posse in* [N] *Lide, si iurauerint falsum testimonium, si non dixerint veritatem Regibus, si malè* [O] *falauerint de Reginâ, & filiabus eius,* [P] *si fuerint ad Mauros,* [A] *si furtauerint de alienis, si blasfemauerint ad* IESVM CHRISTVM, *si voluerint* [L] *matare Regem, non sint nobiles neque illi, neque filios* [B] *eorum per semper.*

[Nobilitas perditur: quâ caussâ?]

XIII. *Istæ sunt leges de nobilitate: & legit eas Cancellarius Regis Albertus, & dixerunt: Bonæ sunt, iustæ sunt, volumus eas per nos, & per semen nostrum post nos.*

[Leges hæ admittuntur.]

XIV. *Omnes de Regno Portugalle obediant Regi, &* [Q] *Aluazilibus locorum qui fuerint ibi* [X] *per nomine Regum, & isti iudicabunt per istas leges iustitiæ.*

XV. *Homo* [A] *si furtauerit,* [X] *per primâ vice, & secundâ ponant eum medium vestitum in loco per vbi omnes vadunt; si magis* [A] *furtauerit, ponant in testâ latronis signum cum* [Y] *ferro caldo; si magis* [A] *furtauerit, moriatur; & non* [L] *matabunt eum sine iussu Domini Regis.*

[De latrociniis.]

XVI. *Mu-*

Lex de adulterio.

XVI. *Mulier si fecerit [z] malfairo viro suo cum homine altero, & vir eius accusauerit eam ad [q] Alûazil, & si sunt boni testes, crémetur cum igne, cùm dixerint totum ad Dominum Regem, & crémetur vir de [z] malfairo cum illâ. Si maritus non vult quòd crémetur mulier de [z] malfairo, non crémetur vir qui fecit [z] malfairo, sed vadat liber; quia non est lex viuere illam, & [M] matare illum.*

Lex de homicidio.

XVII. *Si aliquis occiderit hominem, sit quis est, moriatur pro illo. Si quis * sforciauerit virginem nobilem, moriatur, & totum suum [u] auere sit de Virgine * sforciatâ. Si non est nobilis, maritentur ambo; siue homo nobilis sit siue non sit.*

XVIII. *Quando aliquis per vim [M] gancauerit [u] auere alienum, vadat querelosus ad [q] Aluazir, & ponat querelam; [q] & Aluazir restituat illi suum [u] auere.*

XIX. *Homo si fecerit [R] roxum cum ferro [s] moludo, vel sine illo, vel dederit cum lapide vel ligno [T] troncudo faciat illum [Q] Aluazir componere damnum, & [v] pechare decem [V] morabitinos.*

Contra eos, qui restiterint ministris Regis.

XX. *Homo qui fecerit iniuriam [Q] Aluazile, [*] Alcaide, homini misso à Domino Rege, vel [ſ] etiam saione, si percusserit assignetur cum ferro [X] caldo: si non [v] peche 50. [v] morabitinos, & componat damnum.*

Admittuntur hæ leges à populo.

XXI. *Hæc sunt leges iustitiæ: & legit eas Cancellarius Regis Albertus ad omnes; & dixerunt: Bonæ sunt, iustæ sunt, volumus eas per nos, & per semen nostrum post nos.*

Comites Portugalliæ tenebantur ire ad Comitia Legionensia, quia non habebant supremam auctoritatem. Vide Li. 2. Disput. 1. quæst. 1. num. 15.

XXII. *Et dixit Procurator Regis Laurentius Venegas: Vultis quòd Dominus Rex vadat [r] ad Cortes Regis [S] de Leone, [T] vel det tributum illi, aut alicui personæ for [I] Domini Papæ, qui illum Regem creauit? & omnes surrexerunt, [A] & spatis nudis in altum dixerunt: Nos liberi sumus; Rex noster liber est, manus nostræ nos liberauerunt, & Dominus Rex qui talia consenserit moriatur, & si Rex fuerit non regnet super nos. Et Dominus Rex cum coronâ iterùm surrexit, & similiter cum [A] spatâ nudâ dixit ad omnes: Vos scitis [N] quantas lides fecerim per [v] vestram libertatem; testes estis, testis brachium meum,*

meum, & ista A *spata, si quis talia consenserit, moriatur; & si filius aut nepos meus fuerit, non regnet; & dixerunt omnes: Bonum verbum. Morientur: & Rex si fuerit talis, quòd consentiat Dominium* ∞ *alienum, non regnet. Et iterùm Rex: Ita fiat.*

Vocum aliquot, quæ minùs Latinæ sunt, declaratio.

ADmiraris vocùm sæpiusculè insolentiam, atque abusum non raro: exponam illas in quibus aduerto maiorem à Latinismo exorbitantiam.

A. *Spata* ab Hispanâ ad Latinam linguam traducta vox est. Ensis enim *Espada* apud nos dicitur: imò & ad Græcam, σπάθη; vel fortè ἀπὸ τοῦ σπάζειν, quod est *scindere*.

C. Legis. *Vultis quòd intrent filias eius in hereditatibus regnandi, & si vultis facere leges de illas?* An non aptiùs diceretur: *Vultis quòd intrent filiæ eius in hereditatem regnandi, & si vultis facere leges de illis?* In nominandi ponit *filias*, quia in eodem casu diceret Lusitanicè *filhas*, non secùs *de illas*. Præpositio *de*, more Lusitanico, non petit ablatiuum.

D. *Alterco, as*, apud Terent. in And. *Scio, cum Patre tuo altercasti dudum.*

E. *Volumus eas intrare in regno:* corrige *in regnum.*

F. Manus manca illa dicitur quæ Latinè sinistra.

G. *Maritus non ponet in capite corona Regni*: cur non, *coronam Regni?*

H. *Estraneus, a, um*: Hispanè *Estraño*, atque Latinè *Extraneus*.

I. *For* Hispanè *Fuera*, Lusitanicè *Fora*, Latinè *Præter*, *Foràs*.

K. *Pendo, onis:* Hispanicè *el Pendon*, Lusitanicè *o Pendao*: est vexillum regiè-militare, quod bellicæ rei eruditi *Labarum*, Hispanè *el Estandarte* nominant.

L. *Mato, as, are*, idem quod *occido:* verbum est Lusitanicū, assonat verbo *Macto, as*.

M. *Ganco, as, are*, Lusitanicè *Gancâr*, Hispanicè *Ganâr*, Latinè *adipisci*.

N. *Lis* habet in genitiuo *litis*, sed hîc variat inflexionem, atque significantiam. habet in casu patrio *lidis*, & sic in reliquis conseruat d. & significat bellum, atque conflictum militarem. Harum Legum Translator Lusitanus vbique pro *Lide* posuit *à Batalha*, hoc est *Bellum*.

O. *Falo, as, are*, idem quod *For, aris*. Fortè vocis etymon à fallendo est; quia qui politicè falant, sæpiùs fallunt. Lusitanicè *Falâr* est *Loqui*.

P. *Si fueren*, Hispanicè & Lusitanicè *si se foren*, æquiuocum est, sonat *si fuerint*, aut *si iuerint*; inde fuit quod vox *fuerint* fit idem ac *transierint*.

Q. *Aluazil*, vel *Alüazir*, iam *Alguazil*, est vox Arabica, significat *Prætorem*, *Apparitorem*, *aut aliquem ministrum iustitiæ*.

R. *Roxum*, vulnus est in quo extrahitur sanguis; quia Lusitani colorem sanguineum *Roxo* nominant.

S. *Ferrum moludum*, Lusitanicè *Ferro amolado*, hoc est *acutum*.

T. *Lignum troncudum*, hoc est *truncatum*: sic dicitur quod extrahitur à trunco.

V. *Morabitinus*, fortè antiquitùs maioris pretij, hodie est argentei pars trigesima quarta.

X. *Per* ponitur pro *Pro*; ideò dicendum reor *Pro nomine*, & *pro primâ vice*, &c.

Y. *Ferrum caldum*; hoc est, *calidum*; *candens, candidum*. Mart.

Frigida non desit, non deerit calda petenti.

Z. *Malfairo*, idem quod *adulterium*: fortè etymon *à maleficio*.

* *Sforciare* Hispanè & Lusitanicè *Forçar*, Latinè *Violare*, vel potiùs *abuti aliquâ feminâ per vim.*

α *Trinitas* ponitur absolutè, nec cohærere potest cum prædictis.

β *Parietes vetulas*, Hispanè *Paredes viejas*, Lusitanicè *Paredes velhas*. Nomen *Pared* Hispanè & Lusitanè est femininum; hinc ineptæ connexioni occasio.

γ *E* coniunctio est Lusitanica, significat *Et*.

δ Præpositio *De* more Lusitano significat possessorem, ideò *qua fuerat de Regibus*, idem est ac si diceretur, *qua fuerat Regum*.

ε *Adiuno, as, are*, habet præteritum *Adiuui*, non verò *Adiunaui*: fortè legen-

dum est, *Benedictus Deus qui me adiutauit.* Ceterùm *adiutare* est *sæpius adiuuare.* Hoc verbum *Adiuto* reperitur in versu Ennij apud Cic. de Senect. *O Tite, si quid ego adiuto.*

ζ *Varo, onis* idem quod *Vir.* Hispanè *Varon,* Lusitanicè *Varao.*

η *Filios* in nominandi casu more Hispanico *Hijos*, Lusitanico *Filhos.*

θ *Nobilis*, si coniungas sequentibus retine; aptiùs autem antecedentibus coniuncturus legerem *nobilem.*

ι *Casare*, Lusitanicè *casar*, est *nubere.*

κ *Ou* disiunctio, Latinè *aut.*

λ *Furto, as,* frequentatiuum à *furor, aris:* fortè vix apud alium Auctorem reperiendum.

μ *Totum suum auere*, id est *totum quod habuerit.* Ponitur *Auere* pro *Habere.*

ν *Pechare*, Hispanè *pechar. Pagar pecho*, hoc est *tributum pendere*, est proprium rusticorum & ignobilium. *Los nobles pagan, no pechan.*

ρ Hæc est differentia inter has duas voces Arabicas, *Alcaide* & *Alcalde*, quòd *Alcalde* sit senator ciuitatis in pace, & *Alcaide* Gubernator Arcis pro bello: alius est Minister politicus, & alter militaris.

σ *Cortes* vox Hispanica, significat *Comitia*, ad quæ vocantur Vicarij & Procuratores ciuitatum, vt nomine vniuersorum ciuium tractent negotia Regni. Ex hac lege videtur constare iterùm, quòd Comes Henricus nomine omnium Portugallensium tenebatur venire ad Comitia Regis Legionensis.

τ Quæ hodie vocatur *Legio* Prouincia celeberrima Hispaniæ, olim audiebat *Leo.* Sanè *Legio* vocis corruptio est, non correctio. Hispanè nominatur *Leon*, Lusitanicè *Leao.* habetque in gentilitio stemmate Leonem, vt explicui in meo Hispano stemmate: id dedi Hispanicè, dabo Latinè.

υ *Per.* melius, *pro vestrâ libertate.*

ω *Quod consentiat dominium alienum*, Hisp. *que consienta dominio axeno*, hoc est, *qui consentiat, quod dominetur alienigena*, &c.

Hæc placuit pro peregrinis adnotasse, ne hæreat in Diplomatis istius lectione, qui non callet linguam Lusitanicam.

ARTICVLVS V.

Comitiorum Lamegensium Leges: Censor rélego, Iudex relêgo.

XI. *Legislator de Latinitate malè meritus.* CAstiget incongruitatem idiomatis, qui has Leges examinat Grammaticus; illud sæculum substantiam potiùs rerum quærebat, quàm ornatum. Plurima sunt minùs Latinè dicta; ceterùm benè indicta, si solùm peccent contra Latinitatem.

Legis in §. 1. *Ego Afonsus pietate diuinâ ad Regium solium nuper sublimatus.* Dubito quid intelligat per pietatem diuinam: nam vel intelligit illam, quæ in visione ipsum Regem creauerat; vel illam, quæ prædeterminauit populos, vt ipsum in castris proclamarent.

Si primo modo intelligat, dico illam reuelationem (licèt aliàs veram, de quo non curo) esse improbabilem, ac perinde non sufficere, vt ad Regium solium politicè sublimaretur. *Actio publica qualis.* Actio enim politica, debet esse & notoria & publica; fiat ergo & notoria & publica, reuelatio huiusmodi, & sub-

& ſubſcribemus (etiam in iudicio) affirmanti. Sed de hoc acriùs art.VII. huius Quæſt. diſputabimus.

Si ſecundo intelligat modo, loquitur communiſſimâ phraſi: ſimili etenim vtimur, cùm dicimus: *Philippus Dei Gratiâ Hiſpaniarum atque Indiarum Rex.* Ceterùm Diuinâ pietate ſublimatur, ſi iuſtè; ſi illegitimè, non niſi Diuinâ permiſſione: iniurias equidem permittit, non tamen efficit Pietas illa diuinitùs tranſnaturalis. Sed hoc reſtat penitiùs explicandum. XII.

Lego in §. altero, *Congregauit vos Rex Afonſus, quem vos feciſtis in campo Ouriquio, vt videatis bonas litteras Domini Papæ, & dicatis ſi vultis, quòd ſit ille Rex.* Dicitur Populus feciſſe Regem, ſed tumultuans & deficiens ab Legionenſium Rege, atque propterea inualidè. Vide huius Quæſt. art.II. per totum.

Litteræ Pontificis quæ?

Interim litteras Domini Papæ, in his Comitijs datas examinemus. An populis præcipit, vt velint Afonſum eſſe Regem Eccleſiaſticè-Spiritualem? Minimè: Pontifex etenim inuito Populo habet auctoritatem, vt quemcumque creet & donet titulo Regni incorporei: Deo etenim ſeruire, regnare eſt; non tamen regnare ciuiliter, ſed ſpiritualiter. Ideò ſicut famuli Dei ſunt Reges cæleſtes, ſic Pontifex poteſt creare ſuos Reges, quos participes faciat gratiarum, quas reliquis Monarchis conceſſerit. Epiſcopus, Abbas ſimiliter poteſt concedere, vt quiſpiam Monaſticè ſit Rex; hoc eſt, fruatur tot orationum ac Miſſarum ſuffragijs, quot in illo Monaſterio (Epiſcopatu, Eccleſiâ analogicè) ſolent frui Reges legitimi: ſed hoc non habet cum titulo politici Regni aliquam connexionem.

Romanus Pontifex an præcipit?

An Pontifex populis præcipit, vt Afonſum eligant in Luſitaniæ politicum atque ciuilem Regem? Minimè. Ratio eſt: quia politicos Reges & temporales Principes non poteſt creare ſummus Pontifex in Luſitaniâ, nec indicere Portugallenſibus ſibi eligant, vel non eligant: hæc enim ſunt merè ciuilia, ac perinde extra Pontificis iuriſdictionem. XIII.

An consulit? An consulit Romanus Pontifex? Esto. Quid inde? an ex hoc consilio immutatur populi auctoritas, vel iurisdictio? Minimè: quia si populus non poterat negare obedientiam Monarchæ Legionensi, non negaret licitè, nec validè, quamlibet ex consilio Pontificis Romanè-Summi. Ceterùm, crediderim eas litteras Domini Papæ, quarum fit hîc mentio, esse feudi spiritualis admissionem, de quâ suo loco disputo; & denominationem illam, quâ Afonsus exponitur Rex spiritualiter & Pontificiè. Has litteras inferiùs recensebo.

XIV. *Hæc Comitia fuerunt illegitima.* Nihilominùs, vt rem fatear, Comitia hæc illegitimè fuêre congregata, ac propterea nulla. Assumptum probo. Quia Comitia coniunguntur, & indicuntur ab habente serenissimam auctoritatem, supremamque iurisdictionem: atque hæc ab Afonso, vt cònstat ex illis verbis: *Congregauit vos Rex Afonsus:* iste autem nondum erat Rex, aut supremus Lusitanorum Dominus, quia aliàs, non adderetur, *Vt dicatis, si vultis, quòd sit ille Rex*. Ergo ista Comitia sunt inualida. Nec valet dicere, Afonsum ante ista Comitia fuisse Regem. Ratio est, quia is talis audierat, non ex eo quòd iuridicè fuisset promotus, sed ex eo quòd à tumultuante atque grassante milite talis in bello fuisset acclamatus. Vnde §.2. dicitur: *Rex Afonsus, quem vos fecistis in campo Ouriquio.*

XV. *Sine licentiâ Legionensis Regis non potuit Afonsus diademate Regio donari.* Præterea quamlibet Infans Afonsus potuisset congregare Primores ad Comitia, non potuit in illis sublimari ad solium Regium sine licentiâ Regis Legionensis. Ratio est, quia sublimari ad Coronam politicam, est eximi ab obedientiâ: atqui nullus seipsum potest à debitâ obedientiâ eximere propriâ auctoritate sine licentiâ superioris: ergo Afonsus ad Regni fastigium sine Legionensis Monarchæ auctoritate non potuit promoueri.

Dècreta hæc non solùm irrita, sed sæpè iniqua. Hinc colligo, non solùm decreta Comitiorum huiusmodi esse inualida, sed alicubi iniqua. Paragrapho enim vltimo, *Et dixit Proc. Reg.* condemnantur fideles & obedien-

tes

tes proprio Domino, nempe Legionis Regi; commendantur rebelles, & inobedientes. Ibi, aut nullibi verificari video illud Poëtæ,

——Culpa ſceleriq; nefando
Nomen erat virtus.——

Volunt rebellionem & defectionem peſſimam latâ lege indicere, ne appareat illegitima, quæ non poteſt non eſſe iniquiſſima.

ARTICVLVS VI.

Nihil referre, licet vnus vel alter Pontifex titulum Regium confirmarit.

INnocentius II. Afonſum Henrici Comitis filium creauit Luſitanorum Regem, vt iam vidimus: huncque titulum Pontifices aliquot confirmaſſe, ſuo loco videbimus. Qualis confirmationis fructus? certè qui ciuiles titulos in Luſitaniâ dare nequit Romanus Pontifex cuipiam licet digniſſimo, tales neque poterit vſpiam confirmare. Dedit ſolummodò Innocentius Regis ſpiritualem & incorporeum titulum: quem confirmant, & iterùm concedunt ſucceſſores. XVI. *Quæ confirmationis Pontificiæ vtilitas.*

Certè Summus Pontifex ciuiles titulos in Luſitaniâ nequit dare: quia ſicut non poteſt creare Comites, Marchiones, Duces ciuiles, ſic nec Reges. Conſultò in Luſitaniâ dixero; quia in Pontifice duas qualitates conſidero, mundanam, & ſpiritualem. Hæc omnes Eccleſiaſticas tranſcendit circumſtantias: illa cingitur limitibus illius territorij, quod dicitur Eccleſiæ Romanæ patrimonium. In hoc, ciuiles Comites ac Duces eligere poteſt, imò & Regem eligere, ſi ſuo iuri cederet, & alius ſæcularis Eccleſiaſticúſve illi ſufficeretur. *Ciuilia & temporalia directè non ſubſiſtunt Pontifici.*

ARTICVLVS VII.

Utrùm Afonsus Henriquez fuerit creatus Rex immediatè à Deo Optimo Maximo?

XVII. *Deus Regum Dominus.* DEus vniuersorum Dominus non indiget populorum Comitijs, nec gentium vocibus, aut aliorum suffragijs vt Reges creet: ipse est Rex regum & Dominus omnium dominantium. Communis Lusitanorum sententia est, Regem Afonsum, Filium Henrici Comitis, ad dignitatem Regiam diuinitus promotum esse. Fuisse exemptum ab obedientiâ Regis Legionensis decreto Dei ipsius, ipsi in ecstasi concedentis serenissimam atque supremam potestatem. Hæc Regis creatio diuinitus miraculosa probatur ex iuramento Afonsi Regis, cuius Protocolon continet hæc formalia verba.

AFONSI LVSITANIÆ REGVM PRIMI SACRAMENTVM REGIE-MILITARE.

Rex iure-iurando exponit cælitus habitam Apocalypsin. Christum audit, auditur. Prædicit translationem Lusitanici Regni ad Castellanos. Quinque clypei quinis Christi vulneribus illustres, sunt Lusitaniæ arma, atque vocantur *Quinæ*. *Quinas* Gentilitia Lusitaniæ instituens, ipsarum symbola declarat.

XVIII. *Boni Homines* olim qui hodie *Magnates.* *EGo Afonsus Portugalliæ Rex, Filius illustris Comitis Henrici, Nepos Magni Regis Alfonsi coram vobis bonis viris Episcopo Bracharensi, & Episcopo Colimbriensi, & Theotonio, reliquisq; Magnatibus, Officialibus, Vasallis Regni mei, in hac Cruce æreâ, & in hoc libro Sanctissimorum Euangeliorum iuro cum tactu manuum mearum, quod ego miser peccator vidi hisce oculis indignis verum Dominum nostrum* IESVM CHRISTVM *in Cruce extensum in hac formâ.*

II. *Ego eram cum meâ * hueste in terris vltra Tagum in agro*

* *Hueste* est exercitus.

*agro Ouriquio, vt pugnarem cum Ismaele, & alijs quatuor Regibus Maurorum habentibus secum infinita millia. Et gens mea timorata propter multitudinem, erat fatigata, & multùm tristis, in tantum vt multi dicerent esse temeritatem inire bellum. Et ego tristis de eo quòd audiebam, cœpi mecum cogitare quid agerem; & habebam vnum * Librum in meo papillione, in quo erat scriptum testamentum antiquum, & testamentum* IESV CHRISTI. *Aperui illum, & legi Victoriam Gedeonis, & dixi intra me:* * *Biblia*

III. *Tu scis Domine* IESV CHRISTE, *quia pro tuo amore suscepi * bellum istum contra tuos inimicos, & in manu tuâ est dare mihi & meis fortitudinem, vt vincamus illos blasphemantes tuum nomen.* * *bellum istud*

IV. *Et sic dicens obdormiui supra Librum; & videbam virum senem ad me venientem, dicentemq́: Afonse confide, vinces enim debellabisq́ Reges istos infideles, conteres potentiam illorum, & Dominus noster ostendet se tibi.*

V. *Dum hæc video, accedit Ioannes Ferrandus de Sousa vasallus de meo cubiculo, dixitq́: Surge Domine mi; adest homo senex, vultq́ te alloqui. Ingrediatur, dixi, si fidelis est. Ingressus ad me. Agnoui esse illum, quem in visione videram, qui dixit mihi:* *Vasallus de cubiculo*; nunc *camerarius.*

VI. *Domine bono animo esto: vinces, & non vincêris. Dilectus es Domino; posuit enim super te, & super semen tuum post te, oculos misericordiæ suæ vsque in sextam decimam generationem, in quâ attenuabitur proles, sed in ipsâ attenuatâ ipse respiciet, & videbit. Ipse me iubet indicare tibi, quòd dum audieris sequenti nocte tintinnabulum * dormitorij mei, in quo vixi sexaginta sex annis inter infideles seruatus fauore Altissimi, egrediaris extra castra solus, sine arbitris, ostendere tibi pietatem suam multam.* * *Remisorij* legit Brandao, sed Marez *dormitorij.*

VII. *Parùi, & reuerenter in terrâ positus, & nuntium, & mittentem veneratus sum. Et dum in oratione positus sonitum exspectarem, secundâ noctis vigiliâ tintinnabulum audiui; & ense & scuto armatus egressus sum extra castra, vidiq́ subitò*

*ſubitò à parte dextrâ Orientem verſus micantem radium; & paulatim ſplendor creſcebat in maius: & dum oculos ad illam partem efficaciter pono, ecce in ipſo radio * clarior ſole ſignum Crucis aſpicio, &* IESVM CHRISTVM *in eo crucifixum, & ex vnâ & alterâ parte multitudinem iuuenum candidiſſimorum, quos ſanctos Angelos fuiſſe credo.*

* An *clarius?* an ſole clarior qui Crucem reſpicit? locus in Hiſpano ſtemmate expendendus.

VIII. *Quam viſionem dum video, depoſito enſe, & ſcuto, relictiſq; veſtibus, & calceamentis, pronus in terram me proijcio, lachrymiſq; abundè miſſis, cœpi rogare pro confortatione Vaſallorum meorum, dixiq; nihil turbatus:*

IX. *Quid tu ad me Domine? Credenti enim fidem vis augere? Melius eſt vt te videant infideles, & credant, quàm ego qui à fonte baptiſmatis te Deum, verum Filium Virginis & Patris æterni agnoui, & agnoſco.*

X. *Erat autem Crux miræ magnitudinis, & eleuata à terrâ quaſi decem cubitos. Dominus ſuaui vocis ſono, quem indignæ aures meæ perceperunt, dixit mihi:*

XI. *Non vt tuam fidem augerem hoc modo apparui tibi, ſed vt corroborem cor tuum in hoc conflictu, & initia Regni tui ſupra firmam petram ſtabilirem. Confide Afonſe; non ſolùm enim hoc certamen vinces, ſed omnes alios in quibus contra inimicos Crucis pugnaueris. Gentem tuam inuenies alacrem ad bellum, & fortem, petentemq; vt ſub Regis nomine in hac pugnâ ingrediaris, nec dubites, ſed quidquid petierint, liberè concede. Ego enim ædificator & diſſipator Imperiorum & Regnorum ſum: volo enim in te & in ſemine tuo Imperium mihi ſtabilire, vt deferatur nomen meum in * exteras gentes, & vt agnoſcant ſucceſſores tui datorem Regni. * Inſigne tuum ex pretio, quo ego humanum genus emi, & ex eo quo ego à Iudæis emptus ſum, compones: & erit mihi regnum ſanctificatum, fide purum, & pietate dilectum.*

* Oraculum de Indijs.
* Inſigne Luſitaniæ myſticum.

XII. *Ego vt hæc audiui, humi proſtratus adoraui, dicens: Quibus meritis Domine tantam mihi annuntias pietatem? quidquid iubes faciam, & tu in meâ prole, quam promittis, oculos benignos pone, gentemq; Portugallenſem ſaluam cuſtodi, & ſi*

Character boni Principis.

& si contra eos aliquod paraueris malum, verte * *illum potius in me, & in successores meos; & populum, quem tamquam vnicum filium diligo, absolue.* * *illud.*

XIII. *Annuens Dominus inquit: Non recedet ab eis neque à te vmquam misericordia mea: per illos enim paraui mihi messem multam,* [d] *& elegi eos in messores meos in terris longinquis.*

XIV. *Hæc dicens disparuit: & ego fiduciâ plenus & dulcedine redij in castra; & quod taliter fuerit iuro ego Afonsus Rex per Sanctissima* IESV CHRISTI *Euangelia hisce manibus tacta.*

XV. *Idcirco præcipio successoribus meis in perpetuum futuris, vt scuta quinque in Crucem partita, propter Crucem & quinque vulnera Christi, in insigne ferant, & in vnoquoque triginta argenteos, & super serpentem Moysis ob Christi figuram. Et hoc sit memoriale nostrum in generatione nostrâ. Et si quis aliud attentauerit, à Domino sit maledictus, & cum Iudâ traditore in inferno maceratus. Facta charta Colimbr. III. Kalend. Nouembris, Ærâ* M. C. LII.

Ego Afonsus Portugalliæ Rex.

I. Colimb. Episcopus. Gondisaluus de Sousa Procurator Vimaracensis.
I. Bracharensis Metropolitanus. Pelagius Meneñ. Proc. Brac.
T. Prior. Suer Martini Proc. Colimbr.
Ferrandus Petri Curiæ Dapifer.
Petrus Pelayi Curiæ signifer.
Velascus Sancij.
Afonsus Meneñ. Præf. Vlixb.
Menendus Petri pro Magistro Alberto Regis.

Pendebant ex eâdem membranâ quinque sigilla; materies, cera subpallida. Medium exhibebat Quinas, & circumscriptionem veterum characterum exesam inclementiâ temporis. Ex bombycinis ligulis pendebant alia quatuor sigilla. Ita Marizius Dialog. 1. c. 5. sed Brandao in Monarchiæ Lusit. libr. 10. c. 5. videtur non nouem, sed quatuor tantummodò sigilla admittere. *Sigilla huius instrumenti.*

QVÆSTIO INCIDENS,

Sítne hæc Scriptura authentica, vel non?

XIX. *Hoc Protocolon reperitur vbi? quando? quomodo?* ANno 1596. in Bibliothecâ Chirographicâ Monasterij Alcobaciæ, cuius hodie Abbas Serenissimus Infans Ferdinandus Austriacus, Philippi III. Filius, & S.R.E. Cardinalis, Doctor D.Bernardus de Brito, Historiographus Generalis Regni Portugalliæ, examinans Historiæ ornandæ gratiâ antiquiora instrumenta, inuenit hoc Regis Afonsi iusiurandum scriptum in membranâ subapparenti charactere, cum sigillis, vt expendimus, nouem: medium erat illustre Lusitanorum Quinis, alia semidiruta imagines non suggerebant; sed erant fortasse illorum, coram quibus hoc celebre iuramentum præstitum.

Obiectio prima. Fidem ex eo negandam huic Protocolo dicis, quòd is Auctor sæpè à communi deuiet, & videatur dictare sæpiùs Authographa, potiùs quàm antiqua decerpere: & hæc vt sua sensa, aliàs vix credibilia, euidentiora faciat. Ita de Brito aliqui. Reliquum, quantum coniectari sufficio, Auctor est summè-diligens, cui debet antiquitas rerum plurium notitiam, quæ Lethæis submersæ aquis, fugiebant vniuersorum oculos. Est herculè de re Chronicâ optimè meritus: cuius perenne studium atque felicem diligentiam vulgata opera testatam faciunt.

XX. D. Laurentius de S. Spiritu, tunc temporis Alcobaciæ Abbas (habet hæc domus duos Antistites, nempe Commendatarium, & Regularem) magni iudicij vir, exposuit non sine voluntate Numinis hoc Protocolon fuisse inuentum, & ideò debuisse publicari. Nomine suo auctorauit transcripta mittenda Portugalliæ Primoribus; & tandem veniens Madritum, Philippo II. cognomento Sapienti, obtulit: à quo honorificè susceptus est.

Aliqui

Aliqui putarunt non eſſe Protocolon; eò quòd & litterarum tenor & omnes ſubſcriptiones fuerint eiuſdem characteris: ſed ijs abundè ſatisfacit citatus Brandao; quia plurima antiqua inſtrumenta indubitatæ fidei perſtant hodie in Eccleſiarum Bibliothecis, in quibus teſtium nomina manu Graphiarij delineantur. *Obiectio ſecunda.*

Ceterùm Hiſtoriæ veritas aliunde copioſiſſimè liquet, & ideò ſupereſt dubitationi nullus locus. In regis Afonſi I. antiquo Chronico narratur hæc Apocalypſis, & exprimuntur ferè omnes circumſtantiæ; inter quas Chriſti Domini apparitio his verbis: *Et o Principe ſalhioſe fora de ſua tenda: & ſegundo elle meſmo deu teſtemunho em ſua Hiſtoria, vio noſſo Señor em a Cruz, na meſma maneira que dice o Hermitao, & adorou, &c.* Hoc eſt: *Exiuit Princeps ex tabernaculo, & vt ipſe teſtimonio firmat in ſuâ Hiſtoriâ, vidit Dominum noſtrum crucifixum, vt Heremita dixerat, & ipſum adorauit, &c.* XXI.

Singula verba habent particularem vim, vt huius inſtrumenti fidem auctoritatemque propugnent. Primò, illa, quæ à Chronographo aſſeruntur, conſonant verbis ſacramenti, videlicet *§. Parui & reuerenter.* Præterea quæ illa hiſtoria teſtimonio eiuſdem Afonſi Regis firma? an alia quàm hæc Apocalypſeos ſincera deſcriptio iureiurando roborata? Maneat igitur integrum, Afonſum hanc viſionem teſtimonio publico manifeſtaſſe, cuius Hiſtoriographus in dicto capite quinto decimo meminit; quod quinque ſæculis conſeruauit Alcobaciæ fidelitas, quod iam publici iuris factum debemus Briti diligentiæ, & munificentiæ Domini Domini Laurentij Abbatis.

Hæc Hiſtoria ab octoginta annis ex Annalibus quibuſdam antiquiſſimis colligebatur ab Eduardo Galuao, Regni iſtius Chronographo primario; qui ſe totum hoc ſacramentum legiſſe inſinuat inferiùs, dum ait: *E por ſuas couſas andarem por culpa dos tempos em muy falecida lembrança de eſcritura,* XXII.

tura, quis Deos ſegundo parece, que ficaſen alguas en confirmada fama. Condolet quòd exciderit penitior notitia huius reuelationis, ideò ait: *Quia res hæ temporum iniuriâ memoriâ exciderant, quà fragili; videtur voluiſſe Deus, perennarent in firmiſſimâ famâ, atque maiorum traditione.* Poſteà expendit promiſſos fauores vniuerſos, ſed attenuandæ prolis poſt ſextam decimam generationem non meminit; quia cùm ſub Emanoële ſcriberet, & duæ ſolummodò generationes ſupereſſent, noluit turbare populos, prædicens Glorioſiſſimi Emanoëlis nepotem ſine poſteris auferendum eſſe.

XXIII. *Obiectio tertia.* Aliquibus eſt ſuſpecta Latinitas: videtur enim ſtilus floridior illo qui tunc erat in vſu. Sapit potiùs Romanæ phraſis ſplendorem, quàm militaris idiomatis auſteritatem. Attamen non eſt cur ſtilus laudetur, cùm ſit ſæpiùs aridus, atque minùs cohærens. *Ego eram cum meâ hueſte*, dicitur num.2. Brandao legit *oſte*, Mariz *meâ hoſte*: quomodocumque efferas, vox eſt barbarè-Luſitana, quam Latinus non viderit. Num.5. *Ingreſſus ad me agnoui.* An non Latinus diceret, *ingreſſum ad me agnoui eſſe illum, &c.* Num.6. *Egrediaris * * oſtendere tibi.* Phraſis barbara. Magis Latinè diceret: *Egrediaris vt oſtendat tibi, &c.* Num.7. *Ecce in ipſo radio clarior ſole ſignum Crucis aſpicio.* Quis ſenſus? an non aptiùs *clariore?* Num.15. *In infernum maceratus*, habebat Brandao: ſed quo ſenſu? Poſui ex Marizio, *In inferno.* Non eſt igitur cur ipſe Marizius ſtili excuſet ſplendorem, cùm ſtilus hoc careat, & redoleat potiùs aſperitatem armiſonam, quàm eloquentiam.

Obiectio quarta. Inuehuntur alij, vt fidem huius Protocoli minuerent ex datâ. Hæc Æram indigitat 1152. ergo annum Chriſti 1114. ergo hoc anno feciſſe iurat Afonſus quæ nondum fecerat. Victoriâ etenim potitus eſt in campo Ouriquio Ærâ 1177. vt conſtat ex Reſendio citato, & ex Brandao. lib.10. c.3. Æra autem hæc reſpondet anno Domini 1139. longè poſt annum 1114.

Reſpon-

Reſpondeo, apud Hiſpanos fuiſſe in vſu tunc temporis duas Æras, videlicet Cæſaream, & Chriſtianam; & ſæpiùs vtra eſſet, non exponebatur. Notauerat ante me Ambroſius de Morales in diſcurſu de ſupputandis annis, & in ſuæ Hiſtoriæ libr. 7. cap. 51. D. Garcia Loyaiſa Archiepiſcopus Toletanus in Annotat. ad Conc. Iliberitanum, & Mariz Dial. 2. cap. 5. vbi probat, aliquot ex illis qui hoc ſacramentum ſubſcriptione corroborant, non fuiſſe in notatis officijs in Ærâ Cæſaris, ſed Chriſti.

Tandem ſi quæ ſint obiectiones, quibus non ſatisfecerim, enodabuntur, perenni traditione confirmante, Afonſum ecſtaſim victoriæ prænuntiam iureiurando confirmaſſe.

RESOLVTIO

huius difficultatis Art. VII. *propoſitæ.*

PRobaui hoc inſtrumentum eſſe authenticum, hoc eſt, eſſe indubitatæ auctoritatis. Dico igitur, Deum eſſe, vt aſſerit in iuramento Afonſus, datorem Imperiorum; concedo Regem hoc ipſum iuramentum coram Primoribus præſtitiſſe ſolemniter. In eo Afonſus aſſerit ſe recepiſſe coronam immediatè à Deo: probet hoc, & ſtatim à me, & ab vniuerſis Caſtellanis acclamabitur Rex Portugalliæ. Ceterùm in re politicâ non ſufficiebat priuata reuelatio ad hoc vt Rex Legionis legitimâ iuriſdictione auctoritateque priuaretur, & introduceretur extraneus. An non, te Iudice, ſunt ignorantes omnes auctores Gallici qui apocalypſibus & prophetijs vtuntur, hiſque merè priuatis, vt Regis Chriſtianiſſimi iura defendant? Ergo idem dicito de Luſitanis. Vt teneamur obedire alicui, non ſufficit aſſerere illum habere conceſſam cælitus auctoritatem, ſed opus eſt à poſteriori demonſtrare. Deus ſuauiter gubernat omnia. Si voluit creare Afonſum Portugallenſium Regem, cur non effecit, vt Legionenſium Rex, vtpote qui impedire poterat, creationi

XXIIII. *Reuelatio priuata in tribunalibus nuſquam eſt admittenda, ſed iudicandum iuxta allegata & probata.* Vide art. 5. num. 11.

tioni acquiesceret, & ratificaret? Si tamen vti voluit absolutâ potentiâ, cur non prouidit Afonsi auctoritati, publicans eum non ex ambitione adspirauisse ad sceptrum, sed diuinitus concessâ auctoritate? Lusitanorum non est probare, hoc iuramentum fuisse præstitum; hoc enim iam superiùs admisi: sed conuincere veram fuisse istam apocalypsin; & quousque hoc probent, ne dicant à Deo immediatè esse electos Monarchas Lusitaniæ.

CONCLVSIO.

XXV. *Prima.* Sit ergo notum omnibus: Primò, Comitia hæc illegitimè fuisse congregata.

Secunda. Secundò, Afonsum non fuisse ciuilem Lusitanorum Regem, sed merè Pontificium; hoc est quoad spirituales gratias, & indulgentias.

Tertia. Tertiò, non fuisse à Deo cælitus & immediatè creatum, electum, coronatum.

Quarta. Quartò, teneri ire ad Comitia Legionensia: ac perinde illam vltimam legem esse schismaticam, præcipitem, & temerariam.

Hæc Lusitanis dura veritas: sed veritas. Hinc bella & *Afonsus capitur.* seditiones; hinc dissidia perennia. Ob hanc caussam cœpit de libertate imò de vitâ dubitare Afonsus, cùm apud Badaxos aduerso Marte pugnans interciperetur à Legionis Monarchâ. Ideò *grauis discriminis attendens statum* (do verba expressa Roderici Archiepiscopi) *confessus est, se Regem Fernandum indebitè offendisse; & pro satisfactione Regnum obtulit, & personam. Sed Rex Fernandus pietate solitâ mansuetus, suis contentus, Regi Portugalliæ sua remisit. Tunc restituit Rex Afonsus Regi Fernando Limiam, & Turonium, & cetera quæ fuerant suæ ditionis; & dimissus, ad propria est reuersus.* Clariùs generale Chronicon, sed linguâ Hispanicâ. Consentiunt alij Auctores; inter quos celeber est Rogerius Houedenus ipsis contemporaneus, his verbis: *Dedit ei*

(nempe

(nempe Legionis Regi) *pro redemptione* 25. *oppida, quæ ipse super eum acquisierat, & 15. summarios oneratos auro, & 20. dextrarios; & alijs Regi assistentibus, vt citiùs liberaretur, dedit multa.*

Auctores aliquot, quos suppresso nomine citat Antonius Brandao in Monarch. Lusit. Part.3. libr.11. cap.14. asserunt, promisisse Regem Afonsum se esse venturum ad Legionis Comitia. Hoc videtur minùs certum ipsi Brandao, sed fallitur; quia, vt ex citato Roderico colligitur, *Rex Fernandus pietate solitâ mansuetus, suis contentus Regi Portugalliæ sua remisit.* Ergo si sua retinere sibi Fernandus voluit, retinuit in Lusitaniam iurisdictionem serenissimam, auctoritatemque conuocandi ad Comitia Lusitanorum Comites, cùm expediret. Imò ex eodem Brandao. Mon. Lus. libr.8. c.9. §. *Entrou.* constat ambire Legionensem, vt penderet annua tributa Lusitanus. XXVI. *Afonsi compromissio.*

Dimittitur captiuus Rex; sed cùm à vinculis, putauit se liberum à qualibet obligatione. Non dimissus, aliquot Vrbes restituerat Regi proprio: si quas nondum, nec pòst. Successores in eâdem sententiâ perseuerant, & contra eos Legionenses Monarchæ continuò militarunt. *Dimissio.*

Fernandus huius nominis Quintus, cognomento Catholicus, considerata violentâ illâ Lusitanorum exemptione, voluit eos, qui armis ab obedientiâ fugerant, armis reducere; atque ideò Lusitanorum seipsum Regem inscripsit. Item declarauit, Afonsum V. non esse Portugalliæ Regem, sed tyrannicè intrusum quempiam populi Gubernatorem. Ita Brandao in Monarch. Lusit. libr.10. cap.14. Vnde colliges, Legionensium Monarchas credidisse ad se spectare Lusitaniam, non ad Comitis Henrici successores. XXVII. *Fernandus V. Legionensium atque Portugallensium Rex.*

QVÆ-

QVÆSTIO II.

Vtrùm Afonsi primi Lusitaniæ Regis posteri præscripserint in Regno Portugalliæ.

XXVIII *Præscriptionis vis quanta.* PRæscriptionis allegatio, exceptio peremptoria est. Ita communiter Doctores; sed aptiùs atque solidiùs Couarruuias *in Relect. c. Possessor malæ fidei, Part.*1. *in init. sub num.*2. *de Reg. iur. in 6. vbi num.* 3. *cum seqq.* & *num.* 5. *vers.*6. *(colligitur)* & *deinceps.* & *vers. vltim. (an sit discrimen) per totum.* Item Oldendorp. *de Vsucap.* & *præscript. c. de Signific. vsucap.* & *præscript. post princip. vers. Præscript. apud I.C.* Eius ingenium in iudicio est efficacissimum: non minùs elîdit ac perimit libellos, petitiones ac actiones reliquas, quàm iudicatæ rei exceptio; ac proinde præscriptio æterna est, atque in perpetuum valida. *§. Perpetuæ, instit. de Except. leg. Tertia. ff. eodem titul. de Exceptionibus.* Vide Ferrariensem *in Praxi in form. respons. rei conuent. ad verb. Præscriptionis, num.*1. *Dixi cap. præc.*136. *num.*5. *ad verb. præscript.*

Hac de causâ, posteaquam demonstraui Afonsum ad Coronam Regiam auctoritatisque fastigium illegitimè promotum esse, superest percallere, vtrùm præscripserit ipse, aut ipsius posteri, vel non. Si præscripserint contra Regem Legionis, iustè Coronam retinent post præscriptionem; qui ante hanc, iniustè. Si non præscripserint, poterunt à Monarchâ Legionensi intercipi tamquam vasalli, condemnarique; eò quòd defectionem ab obedientiâ fecerint, & armato milite sæpiùs hanc rebellionem propugnarint.

AR-

ARTICVLVS I.

Rationibus & testimonijs stabilitur præscriptio in Regno Lusitaniæ.

RATIO PRIMA.

Probaturus Reges Portugallenses contra Legionis Monarchas præscripsisse, argumentaris primò sic: Contra Principem præscribitur quadraginta annis. Ita Iodocus Damhouderius *in Prax. rerum ciuil. cap.* 137. *§.* 9. *In hac enim.* Nicolaus Tuldenus *ibidem.* Guid. *dec.*416.*n.*1. Boër. *dec.*264. *num.*18. *& deinceps.* Couarruuias *in Relect. c. Possessor malæ fidei. Part.*2.*§.*2. *n.*7. *& post; præsertim num.*9. *de Reg. iur. in* 6. Decian. *cons.*124. *num.*44. *& deinde.* Fachina *Controuers. iur. libr.*13. *cap.*81. Menoch. *cons.*201. *num.*127. *& post: nec non cons.*962. *num.*1. *cum sequentibus.* Atqui anno Domini 1143. iam in Comitijs Lamegensibus auctoritate publicâ coronabatur; ergo post annos quadraginta, nempe anno 1184. iam præscripserat contra Monarchas Legionenses. Obijt anno 1185. ergo antequam esset mortuus iam is præscripserat. Minorem (hæc continebat annum mortis Afonsi) demonstrat Epitaphium quod sequitur: XXIX. *Contra Principem præscribitur 40 annis.*

AFONSO HENRICI, PRIMO PORTVGALLIAE REGI, REGIO SANGVINE, RELIGIONE, ET ARMIS CLARISSIMO.

* * * * * * * * *

DE FIDE, DE PATRIA, DE REGNO, DE SVIS BENEMERENTI, PIENTISSIMI * HAEREDES HOC SEPVLCHRVM POSVERE. OBIIT ANNO DOMINI M. C. LXXX. V. REGNI SVI LXXIII. ET ÆTATIS XCI. 6 DIE DECEMBRIS.

**Ecce Regnum Lusitaniæ (si præscripserint) deferri debet ad posteros non nisi iure hereditario.*

Exstat hoc Epitaphium in marmore Conimbricæ in templo S. Crucis erectum & descriptum à Rege Emanoële: & exstat apud Antonium Brandao in Monarch. Lusit. Part.3. libr.11. cap.38.

RATIO ALTERA.

XXX. *Contra supremos Principes præscribitur, sed quanto tempore?*

SI obijciam ex Nicolao Tuldeno *in Annotat. ad Damhouderium cap.* 137. *litt. H.* hanc præscriptionem annorum quadraginta militare contra subordinatos Principes, non verò contra supremos rerum Dominos, puta Imperatores, Reges; dices: Contra Reges sufficit centum annorum continuata præscriptio. Ita Alexander *consf.*84. *num.* 2. *cum apostill. libr.* 1. *& consf.*24. *num.*14. *ad finem libr.*5. Osasc. *decis.*69. *num.*13. Crauett. *de Antiquitat. temp. Part.*4. *cap. Absolut. different. quæst.*6. *num.*22. *& q.*9. *præsertim num.* 36. *& post.* Decian. *d. consf.* 124. *num.* 44. *lib.*3. Fachina *Controuers. iurid. lib.* 8. *c.*3. *vers. Quod attinet.* Eadem est resolutio ac de Republicâ non agnoscente superiorem. Socin. *consf.*86. *num.*12. *in fin. cum seq. libr.*1. Menoch. *consf.*1101. *num.*44. Surd. *dec.*1. *præsertim sub num.*2. *sub num.*7. *& num.*8. *& n.*9. *(ex leg. vlt. C. de sacros. Eccles.)* VVesembec. *consf.*5. *in init.* Ergo contra Legionis Reges etiam sufficeret annorum centum continua nullibique interrupta possessio. Atqui ab anno 1144. in quo auctoritate publicâ fuit Afonsus promotus ad Regiam dignitatem vsque ad annum 1579. in quo hæc excitabatur controuersia, non iam 100. anni, sed 436. anni completi numerantur: ergo non solùm semel, sed quater potuissent præscripsisse.

RATIO TERTIA.

XXXI. *Præscriptio immemorialis.*

IMmemorialis præscriptionis iure omnes res acquiruntur, etiam sceptra & absolutæ dignitates; hæcque præscriptio postulat centum annos. Ita plurimi, quos refert & sequitur Antonius Gabriel *in libr.*5. *Comm. tit. de Præscript. concl.*1. *num.*71. Palaez *vbi suprà* 4. *Part. q.*10. *num.*41. *col.*2. Fauet Glossa *in c.*1. *verb. Memoria. de Præscript. in* 6. Ita Molina *libr.*2. *cap.*9. *num.*31. Approbat lex 41. Tauri. Adsonat regula *ex cap. Super quibusdam. §. Prætereà. de verborum significationibus.*

gnif. l. Hoc iure. §. Ductus aquæ. ff. de aq. quot. & æst. c. 1. de Præscript. in 6. Hanc esse communem Iuris-consultissimorum opinionem decernunt Antonius Gabriel *dict. concl. 1. à num. 1.* & Bursatus *cons. 41. num. 7.* Rolandus *cons. 100. num. 104. libr. 4. & cons. 66. num. 40. & num. 44. libr. 2.* Burgos *cons. 15. num. 12.* Ioannes Garcia *libr. de Expensis cap. 9. num. 17.* Atqui Lusitanorum isti Reges quadringentis triginta & sex annis vsi sunt auctoritate Regiâ, supremâque iurisdictione: ergo iam præscripserunt.

RATIO QVARTA.

OMnes maioratus, & illa quæuis bona quæ nominantur vinculata, ex eo quòd non possint egredi ex tali generationis serie, firmantur immemoriali præscriptione; ita vt nusquam priores Domini, contra quos fit præscriptio, possint ad illa legitimè adspirare. Hæc est resolutio Rod. Soarij, Gregorij Lopez, Antonij Gomez: quos citat & sequitur Molina *libr. 4. cap. 10. n. 10.* item Palaez *4. Part. quæst. 21. num. 6.* Menchaca *de Success. creat. §. 26. num. 125.* Antonius à Gamâ *decis. 344. num. 2. & 3.* Sed de Regno agitur eodem iure atque de maioratibus; ergo in Regno centum annis præscribitur. Ceterùm Reges Lusitani fuerunt in possessione dignitatis annis 436. ergo iam præscripserunt.

XXXII. *Ius Regni, est ius Maioratus.*

ARTICVLVS II.

Nulla præscriptio in iure naturali; in positiuo multiplex.

BAldus nemine inferior *libr. 1. col. 3. circ. med. Cod. de Emancip. liberorum,* hanc materiam examinans, scripsit periodum notatu dignissimam. *Si Ius ciuile non esset,* ait, *neque præscriptiones omnino essent.* Per hoc innuit (teste Damhauderio *in Praxi rerum ciuil. cap. 137. §. 75.*) quòd præscriptiones omnes à Ciuili Iure suam originem necessariò trahant. Consonat Rebuff. *Constit. regul. reg. Tom. 2. tract. de*

XXXIII. *Nulla præscriptio in iure naturæ.*

*Restitut. art.*1. *gloss.*4. *in princi.* Pinellus *ex Comm. copiosè, in authent. Nisi tricennale.n.*39. *C.de Bonis maternis.* Vberrimè Vasquez *ex Comm. ill. cont. libr.*2. *cap.*51. *num.*23. *cum sequentibus.*

Introducitur à Iure positiuo: cur? Ceterùm cur introducta Præscriptio? vt tandem constitueretur litibus determinatus finis, *l. final. ff. Pro socio.* Etiam ne rerum dominia incerta atque ambigua manerent, *§.*1. *instit. de Vsucap. & long. temp. præscript. & l.*1. *ff. de Vsucap. & cap. Vigilanti. extrau. de Præscript.*

XXXIV. *an iustè?* Introductáne iustè? Respondeo affirmatiuè. Sed obijcis: Lex ciuilis non potest mutare id quod est de iure naturali: atqui præscriptionis lex Ciuilis est; rerum verò dominium est verè de iure naturali, *l. Ex hoc iure.* cum ibi plenè notatis. *ff. de Instit. & iure. iuncto §. Sed naturaliter. instit. de Iur. nat. gent. & ciuili.* *Obiectio.*

Inutilis Damhouderij responsio. Satisfacit huic difficultati Damhouderius *in dictâ rerum ciuilium Praxi cap.*137. *§.*76. asserens, posse Ciuilem legem ex caussâ recedere à iure naturali, atque illi derogare in aliquo casu, licet non in totum. Citat textum notabilem *in l. Ius ciuile. ff. de Instit. & iure.* Nihilominùs hæc satisfactio displicet, & in meâ sententiâ est error crassissimus, asserere, Ius ciuile aliquando præponi posse Naturali, cùm ab hoc recipiat quidquid habeat auctoritatis. Hinc est quòd asseram non subscribendum Damhouderio, sed aliter obiectioni satisfaciendum esse.

XXXV. *Germana satisfactio.* Dico igitur esse de iure naturæ, quòd res seruiant homini; ad hoc enim à Domino fuerunt productæ. Reliquum, quòd ad Petrum potiùs pertineant quàm ad Paulum, vix de lege naturæ est: hoc enim potiùs pendet à iure positiuo: ideò leges decretis præscriptionibus decernunt ad quos res incertæ & ambiguæ pertineant.

Prætereà, esto, quòd de iure naturæ sit dominium huius rei in singulari: etiam de iure naturæ est, quòd præponatur publica vtilitas priuatæ. Ergo si ad publicum bonum conducat, quòd particularium possessiones atque dominia muten- *Ius publicum priuato anteponitur.*

mutentur atque alternentur, poterunt hæc edicto publico mutari, *l. Item si verberatum. ff. de Rei vendic. & leg. Lucius. ff. de Euictionibus*. Consonat Glossa, atque isti Bartolus *in l. Omnes populi.* 1. *q.* 4. *quæst. principalis. ff. de Iustit. & iure. & in leg. finali. C. Si contra vel vtil. publ. & leg. Si priuatus. ff. Qui & à quibus manumiss. lib. non fiunt. & l. Antiochensium. ff. de Priuat. credit.* Alexander *in l.* 1. *column. antep. ff. Solus matri. & plenè Feli. in c. Quæ in Ecclesiarum. column.* 8. *& cons.* 190. *incip. Æterni Numinis.* 2. *&* 3. *column.* 2. *vol.* post Panormitanum, & alios Iuris-peritos, *de Constitut.* idem confirmat Iasonius *in l. Barbarius. column.* 7. *cum duabus sequent. ff. de Offic. prætor.*

Præscriptio est, vel annorum	trium,	& locum habet in	Vtensilibus & Rebus mobilibus.
	decem viginti triginta quadraginta centum	& locum habet in	Feudis, Maioratibus, Rebus incorporalibus.

De his omnibus copiosissimè Baldus *tract. de Præscript.* ex quo contractiùs recentiores: nam ille 1156. maximas columnas implet, antè quàm enodet omnes difficultates, quas excitat circa materiam præscriptionis.

ARTICVLVS III.

Resolutionem istius difficultatis non à Pontificio iure, aut Cæsareo, sed à Naturali solummodò petendam esse.

IVs Pontificium sæpè decernit res politicas, & in aliquibus regionibus obligat: sed cur? An quia à Pontifice latum? minimè. Pontifex enim in Hispaniâ, verbi gratiâ, non potest gubernare politica, neque condere Ciuiles leges. An quia admissum à Comitijs & Regibus Hispanis? neutiquam: quia in obligatione legali requiruntur auctoritas & acceptatio. Vtraque est necessaria, quoniam alterutra non sufficit. Idcircò si in Hispaniâ acceptetur ius Pontificium, quà de Ciuilibus tractat, ex vi acceptationis non XXXVI. *Ius ciuile & Pontificium quî obligent? cur? quando?*

poteſt obligare; quia deficit conditoris auctoritas, ſine quâ lex quæcumque eſt nulla. Ago de iure Pontificio, quà Ciuilia dirigit, quia in Eccleſiaſticis magis abſolutam habet auctoritatem, de quâ non curo; quia Regia dignitas non eſt Eccleſiaſtica, ſed Ciuilis, & merè temporanea. Nihiloſeciùs ius Pontificium, quà Politica dirigit, obligat in Hiſpaniâ, quando, & in quibus confirmatum eſt à noſtris Regibus; atque ideò tota obligatio naſcitur ex confirmatione (quæ eſt quaſi legis latio) & ex acceptatione.

XXXVII. *Ius Cæſareum.* De iure Cæſareo ſeu Ciuili pariformiter liceat philoſophari. Non enim Cæſar habet auctoritatem, vt gubernet politica in Hiſpaniâ; atque ideò leges Cæſareæ, confirmatæ à Monarchis Hiſpanis, in hac peninſulâ obligabunt; ſed tamen non quà Cæſareæ, ſed quà Regiæ: nempe Regum edicto confirmatæ, hoc eſt, conditæ.

Præſcriptio merè poſitiua. Hinc conſtat, leges de Ciuilium rerum præſcriptionibus eſſe merè ſæculares; ac proinde obligare in Hiſpaniâ non quà conditæ à Pontifice, aut Cæſare, ſed quà confirmatæ ab Hiſpanis.

XXXVIII *Achilles demonſtrans non præſcripſiſſe Reges Luſitaniæ, æquè poteſt contra Hollandos aut alias Prouincias rebelles militare.* Hìc attentione ſummâ indigeo. Confirmantur in Luſitaniâ à Legionis Regibus ante Henricum Comitem. Confirmantur pòſt à Luſitaniæ Regibus. Interrogo. Quænam lex præſcriptiua fauet Regum Luſitanorum exemptioni? Sanè vel condita à Legionenſibus Regibus, vel condita à Luſitanis (verbo *condere* conſultò vtor; quia in præſenti, vt conſtat ex prælibatis, verè leges condit, qui Cæſareas confirmat.) Atqui leges de præſcriptionibus conditæ à Luſitanis Regibus ipſis proficere non poſſunt, quia antè præſcriptionem non potuerunt validè leges condere; nondum enim ante præſcriptionem habuerant ſereniſſimam auctoritatem: ergo recurrendum eſt ad leges à Legionenſibus Monarchis latas. Hìc ego: Ergo ex vi iſtarum legum dicuntur præſcripſiſſe: ergo erant ſubditi iſtis legibus. Leges enim non ſubditis nec prodeſſe nec nocere poſſunt. Hinc

iterùm:

iterùm: erant ſubditi Legionenſibus legibus; igitur nec bonâ nec malâ fide excuſſerant obedientiæ iugum: ergo per centum aut tot annos non habuerunt poſſeſſionem liberæ & non ſubordinatæ auctoritatis; in auctoritate igitur, quam ſupponuntur non habere, præſcribere nequaquam poſſunt. Hæc ratio mihi Achilles eſt: ſi tibi nondum; relege, vt penitiùs percalleas.

Obiectio. Dixi, antequam præſcripſiſſent non potuiſſe leges condi à Luſitanis Regibus defectu auctoritatis, vt eſt euidens: dicis eos non potuiſſe habere poſſeſſionem exemptionis & libertatis, quamdiu ſubeſſent legibus Monarchæ Legionenſis: atque ideò, ſi ego iure optimo Luſitanas hîc leges excluſero, vtpote inualidas; tu explodis Legionenſes, vtpote leges, contra quas fit præſcriptio. Eſto: non admiſerimus leges Legionenſium aliàs obligatorias. *Satisfactio.* Igitur ad quam legem recurſus? ad peregrinam? minimè. Ad quam igitur? ad aliquam, quæ Luſitanis Legionenſibuſque ſit communis. Quæ hæc? non reperies aliam quàm legem naturalem. Si huic committas reſolutionem nuperrimæ difficultatis, gaudeo: habebimus enim eam Iudicem integerrimam. Iſtius ratiocinij efficaciam virtutemque conſiderato.

Reſolutio. Per te ex iure naturali dependet huius quæſtionis reſolutio: atqui in naturæ iure contra neminem præſcribitur: ergo Luſitani Reges (de quorum auctoritate diſputo) non potuerunt præſcribere contra Legionis Reges. Conſequentia eſt legitima; maior ſupponitur ex dictis: minorem præcedenti Articulo penitiùs demonſtraui.

Illatio. Hinc colliges, Ferdinandum V. cognomento Catholicum, Caſtellæ Regem, legitimè vocatum fuiſſe Legionis & Portugalliæ Regem: erat enim reuerà Monarcha vtriuſque Regni; & Afonſus V. qui tunc temporis habenas habebat Portugalliæ, erat non niſi quiſpiam intruſus Prouinciæ gubernator.

CON-

CONCLVSIO.

XXXIX. SIt ergo notum omnibus, Lusitanorum Reges nuspiam contra Legionenses præscripsisse, etiamsi fuissent bonæ fidei (vt dici solet) possessores.

Hîc ego grator calamo, quòd potuerit hanc quæstionem decidere, seruatò honore & integritate Regum Lusitanorum. Non assero eos bonâ fide habenas Regni retinuisse, quia hîc ago Scholasticum, & asserere non licet quæ credo; sed illa solummodò quæ vel scio vel opinor: de bonâ Regum Lusitanorum fide, vt plurimùm humanam fidem habeo; quam confirmare nequeo probabili vel demonstratiuo ratiocinio.

Confœderationes & contractus inter Reges fiunt sæpiùs non liberè; ac idcircò sæpè non validè.

Nec dicas: Sufficit fœdera, contractus atque concordias sæpè factas inter Lusitanos ac Legionenses Reges; quia hinc non sequitur hos cessisse suo iuri, sed studuisse publicæ vtilitati: quia, vt dicitur in communi axiomate,

——— *vana est sine viribus ira*;

nec vspiam Castellanæ aut Legionenses tantæ, vt possent superare violentias Lusitanicas.

DISPVTATIONIS RESOLVTIO.

XL. *Prima.* HIs igitur omnibus demonstratis concluditur primò, Legionis Reges habuisse ius legitimum perenneque, vt Monarchas Portugallenses Regno excluderent, si per vires licuisset.

Secunda. Concluditur secundò, Imperatorem Hispaniarum Alfonsum VII. ex iustissimâ causâ fecisse expeditionem in Portugalliam, vt subiugaret Regnum, sicut notauimus in hac Disp. Quæst.1.Art.1.

Tertia. Concluditur tertiò, omnia bella à Legionensibus contra Portugallenses facta, fuisse iusta titulo Recuperationis.

Concluditur quartò, Ferdinandum Catholicum iſtius nominis V. iure optimo dictum fuiſſe Legionis ac Portugalliæ Regem. *Quarta.*

Tandem quintò concluditur, Catholicum Regem Philippum eodem Recuperationis titulo, etiamſi non eſſet conſanguineus Cardinalis Henrici vltimi Coronæ poſſeſſoris, potuiſſe inuadere, intercipere, ſubiugare & retinere Luſitaniam, non ſolùm poſt Henrici obitum, ſed etiam ipſiſſimo Rege ſuperſtite: *Quinta.*

Ac perinde hodie noſtrum Regem Philippum, cognomento Magnum, iuſtiſſimè retinere hoc Regnum.

DVBIVM INCIDENS.

Vtrùm Recuperationis titulo non Luſitania ſolùm, ſed etiam Algarbia, Braſilia & India ad Catholicos pertineant Reges.

RESOLVTIO.

DEfectionem fecit à Legionenſi Rege Afonſus Filius Henrici Comitis, vt ſæpè vidimus; ideò Legionis Rex poterit ſibi recuperare ſupremam in Portugalliâ auctoritatem, quam iniuſtè perdiderat, & ſine cauſâ. Hæc ratio non vrget quò minùs poſſit Algarbiam vltramarinaſque regiones inuadere, quia Braſilia & India nuſquam Catholico Regi ſubfuerunt; & Algarbia, quæ ſubfuit, data fuit ab Alfonſo Rege Sapiente in filiæ dotem. XLI.

Primò dicendum eſt, Recuperationis titulo potuiſſe Legionenſes Reges reſumere ſibi vnam & ſolam Portugalliam.

Prætereà debet Luſitania Legionenſium Regi vectigalia 436. annorum. Certè bella ſine expenſis maximis non fiunt: illa & has potuiſſet Legionenſis Rex ex Regno Algarbiæ ac Indijs ſumere. Quantæ autem in *Expenſarum & redituum titulus.*

R bellis

bellis expensæ fuerint factæ, nec liquidò constare potest: nec dubitemus licet, Indias & Algarbiam pro pignore sumi debere, quousque illi restituerent expensas omnes.

Sed hæc sufficiant in præsenti; non enim est animus relegere supputatorios codices, sed expendere doctrinam generalem. Pro expensarum pignore, Algarbia, India atque Brasilia sub Legionensi sunt, quousque sumptus militares soluantur: quamdiu sint subfuturæ, pertinet ad Arithmeticos, non verò ad Scholasticos.

LIBER

LIBER III.

SVPPONIT

AFONSVM HENRIQVEZ

ET IPSIVS SVCCESSORES

VSQVE AD FERRANDVM I. INCLVSIVE,

FVISSE VEROS LVSITANORVM REGES.

ITEM

AGNETEM DE CASTRO

LEGITIME NVPSISSE PETRO I.

PORTVGALLIÆ REGI:

INDE DEMONSTRAT

AD

AGNETIS REGINAE

POSTEROS, CASTELLÆ REGES,

PERTINERE

CORONAM LVSITANIÆ.

DISPVTATIO.

Vtrùm Filij Agnetis de Castro iure an iniuriâ fuerint exclusi à Regno.

ANNO millesimo trecentesimo vigesimo, XIII. Kalendas Maias, lucem Conimbricæ hausit Petrus, futurus Lusitaniæ Rex: cui anno ætatis suæ 37. Afonsi Patris obitu, sceptri & regni obtigit administratio. Nondum promotus ad Regiam dignitatem duxerat Constantiam Serenissimam Principem, Ioannis Emanuëlis Filiam, ex quâ suscepit. I. *Regis Petri natiuitas.* *Vxor.*

Dionysium, qui paucis à natiuitate diebus hanc pertæsus vitam, ad empyream feliciter translatus est. *Filij.*

Ferrandum, qui Patri in regno suffectus, obijt sine liberis.

Mariam, quæ nupsit Aragoniæ Principi Petro, Alfonsi Quarti filio. In huius Mariæ partu, non sine Lusitanorum lacrymis, adhuc iuuenis tollitur Constantia Petri Vxor: quæ ob virtutes candidissimas, atque animi prærogatiuas, omnibus charissima erat.

Præter illos, habuit Petrus ex Agnete de Castro alios adhuc filios. Itemque Ioannem nothum, qui post Ferrandi obitum creatur Rex Portugalliæ. An electioni locus, cùm superessent Agnetis liberi? Controuersia est difficilis, hoc loco examinanda. *Ioannes nothus, qui posteà Rex.*

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrùm Agnes de Caſtro fuerit Vxor legitima Principis Petri.

II. *Agnetis tragœdia.*

INcipit calamus non litteras formare, ſed lituras: quid mirum ſi lacrymabundus? Non ſine dolore ſcripſerit, quæ nec perleges ſine dolore: nempe Sereniſſimæ Viraginis Agnetis de Caſtro verè Agnæ, verè innocuæ tragœdiam. Igitur examinaturus vtrùm hæc fuerit Petro, nondum Regi, legitimo thoro coniuncta, ſequentia Lectori propono.

ARTICVLVS I.

Quæ & qualis fuerit D. Agnes de Caſtro, ex decreto Regis Afonſi IV. iniuſtè occiſa: qui eiuſdem occiſores; & quas dederint pœnas.

III. *Omnes Hiſtorici Caſtilliani & Luſitani in hoc conueniunt, teſte Mariz, Dialog. 3. c. 4. mihi pagina 109.*

ERat D. Agnes à Caſtro filia Petri Fernandez à Caſtro: qui è præcipuis Galleciæ Dynaſtis, Caſtellæ & Portugalliæ Regibus ſanguine admodum propinquus erat, prout ex ſubiuncto ſchemate patebit.

- Sancius IV. Caſtilliæ Rex.
 - Beatrix Vxor Afonſi IV. Luſitanorum Regis.
 - Petrus Infans, qui poſteà Luſitaniæ Rex.
 - Violanta filia illegitima.
 - Petrus Fernandez de Caſtro.
 - Domina Agnes de Caſtro notha.
 - Aluarus Perez de Caſtro, Portugalliæ ſtabuli-Comes, Prætor Maximus in Vlyſippone; primus Comes de Arrayolis, & Illuſtriſſimus Progenitor Ducum Bargançæ.
- Horum (Petri Infantis & Agnetis) filij:
 - Afonſus.
 - Ioannes.
 - Dionyſius.
 - Beatrix.

Mariz. loco citato.

Sanè Agnes propter animi dotes verè Agna, propter corporis pulchritudinem *Collo de Garza* Luſitanicè nominabatur. Ita hanc amauit Infans Petrus, vt non dubitarit

tarit contemnere (quas ſors obtulerat) vxores aliquot ſanguine regali ac rerum opulentiâ illuſtriſſimas.

Ægrè ferebat Afonſus Rex Infantis Petri Pater, ea quæ de neceſſitudine (imò & de clandeſtino matrimonio) Petri & Agnetis hac illac circumferebantur; vnde omnimodè ſollicitat vt eam reijciat, ſed fruſtrà: quia eò magis ardebat Petrus, quò magis flammas Rex extinguere deſiderabat. Deſperat Rex ſe poſſe ſeparare duos, qui in vno corde, in eâdem erant voluntate: ideò vt populi ſeu ſcandalo ſeu murmurationi ſatisfaceret, decernit occidendam quamlibet innocentem. Verè Agneti nec morum integritas, nec animi candor, nec corporis decor, nec vultus pulchritudo profuit: contra eam materia ſtatus militabat; cui iratæ, necdum quiſpiam reſtitit. IIII. *Intentum Afonſi Regis.* *Agnes occiditur.*

Studens quieti publicæ Afonſus, ſeſe dedit ſummæ crudelitati. Ceterùm hanc exſecutus eſt, ſed illam non obtinuit. Petrus Luſitanorum Princeps, perculſus pulcherrimæ iuuenis morte, totus accenditur, accingitur ad iram, ad vindictam. Præficit deſcribendo militi Agnetis fratres; qui coniunxerunt tantum, vt liberrimè regionem deuaſtarent. Hîc Afonſus cogitur cognoſcere Dei iuſtitiam diuinitus æqualem eſſe. Dionyſium ſuum Patrem turbauerat illato bello; & ideò iuſtè à Petro ſuo filio perturbatur. Optat fœdera, & admittit conditiones, nihiloſeciùs oneroſas. Compoſitum eſt hoc diſſidium Regis Infantiſque anno à Virginis partu 1355. V. *Miles legitur in vindictam.* *Patris & Filij concordia.*

Nec potuit frui diu Afonſus Rex concordiâ ſeueriſſimo de bello partâ: nam valedicens mundo terram cum cælo commutauit anno 1357. ætatis ſexageſimo ſeptimo, regiminis primo & trigeſimo. Sepultus in Cathedrali Vlyſiponenſi, in ſarcophago quem ipſe ædificauerat. *Afonſus moritur.*

Igitur numerans trigeſimum-ſeptimum ætatis annum, Regi Afonſo defuncto ſufficitur Petrus cognomento Seuerus: is memor violentiæ, quæ Agnetem ſurripuerat pulcherrimam adoleſcentem, decernit pœnas in eos qui eius *Succedit Petrus.*

vitam

vitam abſtulerant, quæ digna erat æternitate. Erant hi Petrus Coello & Aluarus Gonzaluez, qui exules partim timore partim verecundiâ agebantur: & non audentes ne cogitare in Luſitaniam quidem, ſe commiſerant Petri Caſtellæ Regis protectioni. Fit inter duos Reges ignobilis & crudelis conuentio, quæ reddidit vtrumque proditorem. Luſitanus tradit Hiſpano profugos, qui ad eum confugerant; & is rependit viciſſim fugaces Luſitano, qui ſe crediderant ipſius auctoritati: interque alios, duo ſupradicti Luſitano reſtituuntur. Sæuitum contra iſtos viuos, qui ſæuierant contra innocuam Viraginem. Alter aperto pectore, alter aperto tergo dedit cor vindici, daturo id flammis. Hinc cœpit Monarcha recens malè audire, & vocari crudelis; qui nuper ſeuerus nobiliore vocabulo nuncupabatur.

ARTICVLVS II.

Declarat Petrus Rex, Agnetem ſibi non pellicem, ſed legitimam vxorem fuiſſe.

VI. OLympica periodus tranſierat ab inauguratione noui Regis, ſed tota lugubris; quia quam ſemel intenſiſſimè amauerat, conſeruabat in memoriâ diligens, & ſedulus in voluntate. Anno Domini 1361. decreto publico omnibus voluit notum eſſe, ſe duxiſſe Agnetem clandeſtinè in Vxorem legitimam; exponitque filios, quos ex illâ ſuſceperat, non eſſe nothos.

VII. Indicitur pijs Agnetis manibus publicè regia veneratio. Eius oſſa ſub leui lapide quieſcebant Conimbricæ in Monaſterio S. Claræ, transferuntur ad celeberrimum cœnobium Alcobaciæ: adſiſtunt Epiſcopi, Prælati, Nobiles, Clerus, & promiſcui populi numeroſè-feſtiua multitudo. Dolori data fœdera, & cineribus Adoleſcentis huius honos debitus. Eſt funeris pompa in lacrymis ſolamen generoſum. In ſummi Altaris læuo latere ſepulchrum conſtruitur manu cultâ dexteri artificis. Marmor materiam operi præbet, non pretium;

Agnetis oſſa pompâ funereè-opulentiſſimâ tranſlata.

nam

nam id ab arte. Mausoleo superponitur imago Agnetis rediuiuæ, sed non ipsâ candidior; quâ cum collatum ebur, nigrum fuit atque puniceum alabastrum. Regio diademate coronatur postuma, vt nosceretur talis fuisse nuperrimè dum superesset.

Sexaginta & octo passuum millibus, septemdecim scilicet leucis, distabat Conimbrica, vbi corpus quiescebat, ab Alcobaciâ, quò erat transferendum: per totum illud iter, hinc inde plura hominum millia disposita accensas faces deferentium. Per medios luciferos transibat lectica immensis sumptibus elaborata, insigni Lusitanico ac diademate regio nobilissima, subuehens expectatissimæ adolescentis cineres. Deuenitur ad Alcobaciæ Monasterium; vbi illa creditur marmori Viragine tantâ superbienti. VIII. *Transductionis apparatus pulcherrimus.*

CONCLVSIO.

EX his clarissimè patet, Serenissimam Agnetem de Castro fuisse Vxorem legitimam Infantis Petri. Ita asserit Vasconcellius in Historiæ Lusit. Anaceph. 10. §.2. Mariz in Dial.3. c.4. & 5. & alij. IX.

Colligo secundò, filios Petri ex Agnete fuisse legitimos, ac cuiusque dignitatis publicæ verè capaces.

QVÆSTIO II.

Vtrùm Ioannes Primus fuerit legitimus Rex Lusitaniæ.

DEmonstraui, Petrum Afonsi Quarti filium duxisse Serenissimam iuuenem Agnetem de Castro sub nexu veri matrimonij: quî ergo ipsius Filij, siquidem legitimi, à Regno exclusi? Quî declaratus aut creatus Ioannes huius nominis Primus? An electio excludere sufficit legitimos ex asse heredes? Hoc me examinantem attentè legas. X. *Agnes Petri Vxor.*

ARTICVLVS I.

Regis Petri ex Agnete de Caſtro liberi, & eorum ſucceſſio copioſiſſima.

XI. *Petrus aliàs* Seuerus, *aliàs* Crudelis, *dicebatur.*

PEtrus ob dictaminis ſeueritatem amicis Iudex, crudelis audiuit inimicis: vtriſque rigidus, nulli non efferus. Legitimo fœdere habuit Conſtantiam, & poſt hanc Agnetem; præter has, pellicem Thareiam Laurentiam nomine, natalibus ingenuis ortam.

Petri ex Conſtantiâ liberi:

Ex Conſtantiâ habuit filium & filiam. Ille Ferrandus nomine duxit D.Leonoram Tellez, quæ nupſerat Ioanni Laurentio de Acuña conſanguineo ſuo ſine Pontificis diſpenſatione: ideò matrimonium hoc nullum declarabatur; ac perinde etiam ſuperſtite Ioanne Laurentio, adhuc libera, innupta, capaxque vt nuberet Ferrando Regi. Maria ducitur à Fernando Aragoniæ Infante, atque Marchione de Tortoſâ. Obijt ſine liberis.

XII. *ex Agnete:*

Ex pulcherrimâ Agnete ſuſcepit Afonſum, qui puer obijt; Ioannem de Portugal, qui duxit D.Mariam Tellez, Reginæ Leonoræ ſororem: huius Reginæ conſilio Ioannes occidit Mariam, & ducit Conſtantiam filiam illegitimam Regis Henrici, Duciſſam Valenciæ. Tertiò Dionyſium de Portugal: huic nupſit Ioanna filia illegitima Henrici Caſtellæ Regis; cuius dos Alba de Tormes, Eſcalona, & Cifuentes. Quartò Beatricem. Nupſit hæc Sancio Comiti de Alburquerque, notho Alfonſi Regis Caſtellæ.

ex pellice:

Ex pellice Thareiâ Laurentiâ habuit Ioannem, Magiſtrum Auiſenſium.

Horum poſteros dabit ſtemma quod ſequitur.

PETRVS

Petrvs I. Lusitanorum Rex, duxit Constantiam primam Vxorem, & Agnetem secundam: & præter has, habuit Thareiam pellicem.

- *Ex Constantiâ,* Ferrandus Lusitanorum Rex: duxit Leonorã Telles. Ipse obijt an. 1383.
 - Afonsus. Obijt puer.
 - Beatrix, nupsit Ioanni I. Castellæ Regi. Obijt Rex 9. Octob. 1390. Hæc erat vera ac legitima Regina Portugalliæ post Ferrandi obitum: exheres tamen in odium Castellanorum facta. Obijt sine liberis.
- Maria, nupsit Aragoniæ Infanti Ferdinando, Tortosæ Comiti: non habuit successionem.
- *Ex Agnete,* Afonsus. Obijt puer.
- Ioannes de Portugal: duxit D. Mariã Tellez; & post istius vel obitum vel cædẽ D. Constantiam Valenciæ Ducem, notham Henrici Castellanorum Regis.
 - *Ex primâ Vxore,* D. Ferrandus de Portugal: duxit D. Isabellam D'aualos, & ante hãc alias duas Vxores.
 - N.
 - *Ex secundâ,* D. Maria de Portugal: nupsit Martino Vasquez de Acuña: fuit Valenciæ Comitissa.
 - D. Petrus de Acuña & Portugal Valenciæ Comes, duxit D. Leonoram de Quiñones.
 - D. Ioannes de Acuña & Portugal, Valenciæ Dux, duxit D. Thareiam Henriquez.
 - D. Henricus de Acuña & Portugal, Comes Valenciæ Gison, & Prabie: duxit D. Mẽtiam Giron, & pòst Alfonsam Emanuelis filiam D. Ioannis.
 - *Ex secundâ Vxore,* D. Luisia de Acuña & Portugal, Valenciæ Comitissa, ducitur à D. Ioanne Steuannez Manriq, Duce Naxaræ.
 - Hinc Naxaræ moderni Duces.
 - D. Martinus de Acuña Henriquez, Dominus Matadionis.
 - N.
 - D. Afonsus de Acuña Henriquez.
 - N.
 - D. Ioanna de Acuña: ducitur à Petro Velez de Gueuara, Domino Salmillæ.
 - Ferrandus de Acuña.
 - N.
 - D. Leonor de Acuña & Portugal: ducitur à D. Petro de Quiñones, Lunæ Domino.
 - N.
 - D. Beatrix de Portugal: ducitur à Petro Niño Comite de Huelua.
 - D. Ioannes. Obijt antequam Pater
 - D. Tristan.
 - D. Henriquus. Obijt etiam antequam Pater.
 - D. Petrus.
 - D. Agnes Abbatissa.
 - D. Maria Niño & Portugal: ducitur à Garciâ Gonçalez de Herrerâ, Pedraçæ Domino.
- Dionysius de Portugal: duxit D. Ioannam notham eiusdem Henrici Regis, ac donatur titulo Domini in Albâ de Tormes, Escalonâ, & Cifuentes.
 - D. Ferrandus de Portugal, nothus.
 - Ab hoc descendunt Comites de Villar do Pardo.
 - D. Petrus, nothus, Colmenarez Dominus.
 - D. Beatrix notha.
- D. Beatrix, nupsit Sancio Comiti de Alburquerque, notho Alfonsi; qui & Rex Castellæ. Obijt Sancius 19. Martij 1370.
 - D. Vrraca, cognométo *La rica hembra*: nupsit Ferdinando Duci de Peñafiel: qui posteà Aragoniorum Rex. Obijt Ferdinandus anno 1416.
 - D. Alfonsus Aragoniæ Rex. Obijt 27. Iun. 1458.
 - D. Ioannes Aragoniæ atque Nauarræ Rex: duxit D. Blancam Nauarræ Reginam; post hãc D. Ioannã Henriq.
 - *Ex primâ Vxore,* Carolus Nauarræ Princeps. Obijt 1461.
 - Blanca.
 - Leonora Regina Aragoniæ: nupsit Gastoni Comiti de Foix & Bearnæ.
 - *Ex secundâ,* D. Fernãdus Catholicus Rex Aragoniæ: duxit Isabellam Reginam Castellæ. Obijt ipsa 26. Nouemb. 1504. ipse verò 1516. 23. Ian.
 - D. Ioanna Castellæ & Aragoniæ Regina: nupsit Philippo Austriaco Archiduci.
 - Carolus huius nominis V. Hispaniarum Rex, ac Germanorum Imperator.
 - Philippus II. Hispaniarum Rex.
 - Hẽricus Comes de Alburquerque, occisus in prælio 1445.
 - Sancius.
 - Petrus.
 - Maria.
 - Leonora.
- *Ex pellice,* Ioannes nothus, Magister Auisensium, & posteà Lusitanorum Rex.

ARTICVLVS II.

Petri successor Ferrandus, Ferrandi Beatrix. Creando Ioanni Auisensium Magistro nullus locus.

XIII. *Petrus moritur.* AD septimum & trigesimum ætatis annum cœpit Petrus huius nominis Primus habenas Regni moderari. Sceptrum obtinuit decem annos, menses septem, atque octo dies. Deuixit Estremocij VI. Idus Ianuarij anni 1377. ætatis suæ quadragesimo octauo.

Ferrandus sufficitur. Regi Petro oppresso fati necessitate successit Ferrandus, ipsius ex Dominâ Constantiâ filius, sanè dignus Imperio. Is Conimbricæ natus anno à partu Virgineo 1340. Regni gubernaculo adscribitur millesimo trecentesimo sexagesimo septimo, V. Kalendas Februarias, ætatis florentissimæ anno 27. *Ducit Vxorem.* Duxit Leonoram Tellez. Erat hæc Ioannis Laurentij de Acuña consanguinea: & sine Pontificis dispensatione Coniux; ac ideò contractus matrimonialis nullus exponitur: *Habet filiam.* & Leonora nubit Ferrando Regi. Huic dedit Beatricem expectatissimam Infantem. Ferrandus Leonoræ vitâ functæ honores Regios soluit: & familiæ prouidens, Beatricem dedit Ioanni Regi Castellæ nuper viduo. Matrimonium Hueluijs celebratur varijs vtrimque conditionibus: quas Rex vterque iureiurando stabiliuit, & sacramento firmauit.

Actum fuerat antè de Coniugio Beatricis cum Infante Fadrico Filio Henrici Castellæ Regis. Hypothesis rata iuramento, atque in Comitijs diffinita, vt ipsa in Regno Lusitanico Patri succederet, si deuiueret is sine filijs: vnde in ipsis Comitijs acclamatur Regni heres, in Regno Ferrando successura.

XIIII. *Contractus.* Effectum non habuit is contractus; ac ideò nulla fuit supposita conditio. Nupsit (vt asserebam) Ioanni Castellæ Regi: & decernitur, vt Ferrando (si contingeret excedere sine prole masculâ) sufficeretur in Regno Lusitanico Beatrix. Constat id ex Lusitano Chronico cap. 146.

iuratam & acclamatam Regni heredem conſtat ex eodem cap.159.

His contractibus factis, fato conceſſit Ferrandus Vlyſipone II. Kalendas Nouembres à Virginis partu milleſimo trecenteſimo octogeſimo tertio, ætatis anno XLIII. menſe X. Regni anno XVII. menſe IX. & ſepelitur Scalabi prope Conſtantiam matrem ſumptuoſiſſimo tumulo. *Ferrandus obijt.*

Mortuo Ferrando ad Beatricem Luſitania ſpectabat hereditario iure, & hoc ſolemni firmoque iuramento. Ita Vaſconcellius Anacephalæoſi XII. §.3. *Coronæ heres quis?*

XV.

Habuerat Petrus ex pellice Thareja filium nomine Ioannem, Magiſtrum Auiſenſium, quem defenſorem Patriæ acclamant, ne Beatrix in Regno admitteretur. Quare? verè quia nupta Caſtellano. Maluerunt Luſitani & ciuili ſacramento deficere, quàm peregrino ſubijci; quamuis Regi legitimo. *Ioannes nothus non erat heres.*

Irritatus publicâ defectione Caſtellæ Rex, ſeſe Monarcham Luſitaniæ facere ſtatuit; ſed fruſtrà: non enim in Regionem admiſſus cogitur regredi re infectâ. Leonora inſtigat, & cum exercitu numeroſè fortiſſimo Vlyſſiponem adit, & maritimis copijs & terreis aggeribus obſidet; ſuperaturus, ni peſtifera lues, cui reſiſtere miles non potuit, ſuppetias tuliſſet Luſitanis. Regreditur inde in Caſtellam; redintegrato exercitu, ſequenti vere Vlyſſiponem inſtructior & fortior aduenturus, & obſeſſurus. *Caſtellani Monarchæ armata conteſtatio.*

Excedunt è Regno inimici. Comitia celebrantur Conimbricæ; vbi Ioannem, quem antè Patriæ propugnatorem acclamarant, Regem creant. *Ioannes eligitur Rex.*

Decernit Caſtellanus diadema illegitimè notho conceſſum, legitimo iure deijcere. Congregat fortiſſimum militem, & rurſus traijcit in Portugalliam. In Algibarrotâ bellum initur; vbi Caſtellani aduerſo Marte conſerentes, vincuntur.

CONCLVSIO.

XVI. *Ioannis creatio inualida.*

EX his, quæ apud omnes Hiſtoriographos certa, colligo, Luſitanos, excluſâ propriâ ac legitimâ herede, Regno Magiſtrum Auiſenſium præfeciſſe: ac perinde hanc electionem fuiſſe inualidam; & electum non fuiſſe Regem, ſed intruſum deficientis populi gubernatorem.

Legitimus Rex Portugalliæ quis?

Colligo ſecundò, Ioannem Caſtellæ Regem ratione Vxoris fuiſſe legitimum Monarcham Portugalliæ.

Hypocriſis ſub pietatis habitu.

Addo tertiò, me, dum hæc ſcriberem, legiſſe apud Vaſconcellium Anacephalæoſi XII. §.6. hæc verba: *Intellexit nec vanè Ioannes, potiſsimum ſibi eſſe præſidium in diuinis: toto Regno ad Auguſtiſsimæ Euchariſtiæ, & Beatæ Virginis, aliorumq; Diuorum puluinaria indictæ ſupplicationes. Vlyſsipone aduerſus publica peccata ſeueræ leges publicatæ. Feminæ militarium flagitiorum illices, & virium corruptrices, Magiſtri Equitum conſilio à caſtris ablegatæ * * *. Milites ante cetera Sacri auditione, peccatorum ad Confeſſarij aures delatione, & intemeratâ Synaxi plurimis Sacerdotibus ad Regium conopeum, quaſi ad templum auguſtiſsimum Euchariſtiam partientibus, roborati obuiàm Caſtellano proceſsère.*

XVII. *Nota.*

Laudarem pietatem noui Regis in bello, ſi iuſto. Ceterùm nec templorum inuiſio, nec peccatorum iterata confeſſio, nec ſanctiſſimæ Synaxeos receptio licitam vſurpationem Regni facit; ſed hæc illas illicitas. Oportet accedentem ad Dominum iniuſtè-læſis ſatisfacere: nec congruum indicere ſupplicationes, & auxilia à Deo petere, vt malè parta ſufficiat retinere. Prima pœnitentis eſt virtus, aliena reſtituere. Sed hæc ſufficiant, vt ſciant Hiſtoriographi, non ſemper eſſe laudabilem frequentationem Euchariſtiæ, ſi qui dicuntur pœnitentes, ſint hypocritæ, & pertinaci animo malè parta retineant. Potuit Ioannes, vtpote non Theologus, falli à ſuis, & perinde erraſſe tantùm materialiter: ſed hoc Deus viderit.

QVÆ-

QVÆSTIO III.

Vtrùm Magister Auisensium Ioannes, aut ipsius Successores, in Lusitaniæ Regno contra Castellanos præscripserint.

BEatrix, Ferrandi Lusitanorum Regis filia, ac Ioannis Castellæ Regis Vxor deuixit, neminem relinquens successorem. Hinc potuisses asserere, Ioannem nothum, qui illegitimè creatus fuerat, & eius filium, licet superstite Beatrice postumâ intrusi atque Tyranni essent, legitimè regnum tenuisse. XVIII. *Obiectio.*

Respondeo: Etiam post D.Beatricis obitum non erat locus electioni; erant etenim plures legitimi in regno heredes, cognati ac agnati Beatricis. *Satisfactio.*

Dominus Ioannes de Portugal Beatricis Reginæ fuerat Patruus. Duxit D. Mariam Tellez Reginæ Leonoræ sororem, ex quâ suscepit D.Ferrandum de Portugal, Dominum Decæ: qui habuit tres Vxores, & ex ijs successionem copiosissimam. Consilio Leonoræ occiditur D.Maria. Ioanni secunda nupsit vxor D.Constantia filia notha Regis Henrici Valenciæ Ducissa. Ex hac habuit D.Mariam de Portugal, quæ nupsit Martino Vasquez de Acuña, Valenciæ Comiti, quæ peperit Petrum & Leonoram. Ex eâdem Constantiâ habuit Beatricem de Portugal, Vxorem Petri Niño Hueluæ Comitis, Matrem Ioannis, Henrici, Petri, Agnetis, Mariæ. XIX. *D.Ioannes de Portugal.*

Dominus Dionysius de Portugal Ioanne fratre natu minor, Reginæque Beatricis Patruus, Castellæ regem adiens, donatur dominio in Albâ de Tormes, Escalona, & Cifuentes. Duxit D.Ioannam Henrici Regis illegitimam Filiam, ex quâ nulla proles: ex pellice tamen anonymâ habuit Ferrandum, Petrum & Beatricem. *D. Dionysius.*

Petri I. Lusitanorum Regis filia minima Beatrix de Portugal, Reginæ Beatricis Patruelis, nupsit Sancio Comiti Alburquerquio, Filio illegitimo Alfonsi Castellæ

Regis.

Regis. Horum Filia fuit D. Vrraca, cognomento Diues, nupta Ferdinando Duci de Peñafiel, posteà Aragoniæ Regi: à quo Reges Catholici.

Hinc constat, vigere controuersiam ex parte Ioannis I. Auisensium Magistri, decimi Lusitanorum Regis, & suorum, contra posteros Ioannis de Portugal, atque Beatricis; vtrùm tandem contra illos præscripserit. Omissi D. Dionysij de Portugal Filios; quia cùm sint illegitimi, non poterunt adspirare ad Regnum.

ARTICVLVS I.

Ioannem I. Lusitanorum Regem possessorem fuisse malæ fidei, ac perinde non potuisse contra Regni heredes præscribere.

XXI. *Agnes Vxor Petri legitima.* SVppono, matrimonium Principis Petri, posteà Portugallensium Regis, & D. Agnetis de Castro, fuisse legitimum, ac perinde ipsius filios certissimos in Regno heredes. Demonstraui superiùs in huius Disputationis q.1. Ex hac hypothesi assero, Ioannem Magistrum Auisensium fuisse malæ fidei possessorem. *Ratio pro intento.* Ratio est; quia Regnum Lusitanicum defertur ad posteros titulo hereditario, vt demonstrabo inferiùs latissimè Libr. v. Disp. 3. per totam: ergo superstitibus Regni viris heredibus non poterat Ioannes præscribere.

Confirmatio. Confirmatur: Est communis Iureconsultorum sententia, decimas non esse per laicos præscriptibiles, *c. Causam, quæ. & ibi Doctor. & Hostiens. Extrau. de Præscript. Io. And.* Baldus *in c. primo de Censibus.* Fredericus de Senis *in consilio, quod incipit, Laicus de prædio. & cap. Prohibemus. Extrau. de Decimis.* Ferrariensis *in Form. responsionis rei conuentæ ad d. verb. Præscript. n.20. ad 25.* vbi asserit, hanc esse communissimam omnium sententiam. Et VVurmser. *tit.43. Obseru.17. in princ.* Cardinalis Parisiensis *consf.101. num.107. lib.1.* Chasenna latè *ad consuetud. Burgund. tit.1. de Iust. §.2. ad verb. Et la prueue. n.12. ad finem, cum seqq. & consil.24. n.4. & deinceps. rursus n.21.* Couarruuias *Variarum resolutionum lib.1. c.17. n.6. v.4.*

Menoch.

Menoch. *consil.*291.*n.*41. *& de Præsumpt.lib.6. c.*86.*n.*2. *cum seqq.*Damhouderius *in Praxi rerum ciuilium cap.*137.*num.*21.. & Nicolaus Thuldenus *ibidem.* Cur autem Laicus in decimis nequit præscribere? quia est possessor malæ fidei. Cur talis? quia retinet decimas, quarum cognoscitur Dominus. Ita Menoch. *consil.*291.*num.*35. Baldus *de Præscript.partic.*4. *part.*4.*princ. quæst.*11.*num.*3. & post Doctores *in l.Malè agitur*; *& l.Competit. C. de Præscript.* 30. *vel* 40. *ann.*

Hinc in simili formâ: Non est possessor bonæ fidei qui rem possidet, cuius legitimum cognoscit Dominum: atqui Ioannes Magister Auisensium Coronam possidebat alienam, verumque Dominum esse Ioannem Castellæ Regem ratione Vxoris Beatricis ignorare non poterat, acclamantibus Comitijs, bellis protestantibus, semel ac iterùm Rege Castellæ in Lusitaniam irruente: ergo fuit possessor malæ fidei. Atqui talis præscribere non potest: ergo nec Ioannes decimus Lusitanorum Rex, nec eius posteri præscribere potuerunt contra Ferrandi Primi legitimos in Regno heredes. Demonstro minorem ex vulgatâ IurisCanonici regulâ, Dec. *cons.*144.*n.*4. Gall. ex communi atque in camerâ Imperatoris approbatâ sæpiùs sententiâ, *lib.*2.*Obs.*18.*num.*7. Cephalus *cons.*455. *n.*85. & copiosiùs *cons.*161. *n.*32. Kirchouius *verb. Præscriptio nulla.* Leoninus *cons.*50. *n.*1. *vers.Præter dict.* Menoch. *cons.*1096.*n.*6.*& cons.*1050.*num.*3. Fachina *Controuers. l.*1, *c.*66.*&* *l.*8. *c.*24. Couarruuias *c.Possessor.part.*2.*§.*9.*Præsertim. n.*4. vbi asserit, hanc esse omnium Doctorum opinionem. Capyc.*dec.*4.*n.*12.*& post*, *& dec.*86.*n.*7. Villal. *in Com. opin. litt.P. n.*208. Minsing. *cent.*4. *Obseru.*6.*n.*7. Decian.*ex communiori*, *consil.*73.*n.*53.*l.*2. Gabriel *d. titulo de Præscript. l.*5. *concl.*5. Meichsnerus *dec.*1.*num.*30.*&* 32.*tom.*3. Damhouderius, & Thuldenus *in rerum ciuilium Praxi cap.*137.*num.*14.

XXII. *Confirmatio altera.*

Contra Regis Ioannis Filios eadem ratio militat quæ contra Patrem: quia si Ioannes Magister Auisensium non potuit recipere Coronam excludendo heredes legitimos; propter eamdem causam nec Ioannis filij potuerunt bonâ fide Regnum Portugallense retinere.

De Ioannis posteris.

ARTICVLVS II.

Supponendo disputationis gratiâ Ioannem I. fuisse possessorem bonæ fidei, ostendo nihilominùs non præscripsisse contra Castellanos.

XXIII. MAlæ fidei notâ pessimâ quisquis Regem inusserit calamus, luat pœnas, contemnatur quà audax; vtamurque in posterum dulciore. Esto; bonâ fide, ex Iurisconsultorum consilio receperit habenas Regni Ioannes Auisensium ille Magister, de quo iam antè: an ideò præscripserit? nullatenus. Requiruntur ad præscriptionem plurima quæ in huius Regni possessione defuerunt.

Egimus de præscriptione in Libro antecedenti, sed ex lege naturæ: non enim erant leges humanæ quæ prodessent Regibus Lusitaniæ. Ago de præscriptione Ioannis decimi Portugallensium Regis; & ideò oportet supponere, leges à nouem Regibus prioribus vel confirmatas vel sancitas.

XXIIII. *Conditiones in præscriptione requisita.* Contra legitimum Principem, ille qui bonâ fide Regni habenas suscipit, præscribere potest centum annis, si non sit quæstio de Coronâ: in hac enim (vt suprà Lib.2.q.2.n.28. demonstraui) nulla præscriptio est. Supponamus tamen, disputationis gratiâ, in Regnis præscriptionem esse: ergo hæc exigeret centum continuos annos; quia Lusitania regio est serenissima, nullum agnoscens superiorem. Alexander *cons.*84. *n.*2. *&* *cons.*24. *n.*14. *ad finem* *l.*5. Osasc. *decis.*69. *n.*13. Crauet. *de Antiq. temp. part.*4. *cap. Absolutis. de differentijs. q.*6. *n.*22. *&* *q.*9. *n.*36. Decianus *cons.*124. *num.*44. *l.*3. Fachina *Controuers. Iur. lib.*8. *c.*3. *vers. Quod attinet.* & alij plures. In præscriptione requiritur tempus continuum. Ita omnes Doctores.

Interruptio præscriptionis, qualis? Præscriptio apud homines cognoscentes superiorem interrumpitur per protestationem, aut libellum supplicem datum Principi. Ita Damhouderius *in rerum ciuilium Praxi cap.*137. *num.*57. & Thuldenus *ibidem annotatione M. & N.* Bellum autem inter Reges iustitiæ contestatio est; ideoque interrumpit præscriptionem.

XXV. *Illatio.* Ex his colligo, superstite Beatrice Castellæ Reginâ, ac Coronæ

ronæ Lusitaniæ Herede, non potuisse incipere præscriptionem Regis Portugalliæ: quia nomine Vxoris Ioannes Castellæ Rex varijs Oratoribus & expeditionibus in pace, in bello vsurpationem contestatus, asseruit, ad Reginam Beatricem Vxorem spectare Coronam Portugalliæ. Vnde apud Castellanos, etiam post Ioannis I. Castellanorum Regis obitum, Ioannes nothus non audijt Lusitanorum Rex, sed solùm Magister Auisensium, vt notat Garibayus in Compendij Hist. lib. 15. c. 36. mihi pag. 1014. lin. 34. Nec iuuat Bonifacij IX. * diploma Ioannem in Regno confirmantis; quia Pontifex in Lusitaniâ non potest largiri ciuiles dignitates, sed gratias vt plurimùm spirituales: sed de hoc vberrimè Libro 3. per totum; & ideò Romanus Pontifex solùm intelligendus est dedisse Coronam non ciuilem, sed merè Ecclesiasticam, iuxta ea quæ suprà expendi.

** Huius diplomatis meminit Vasconcellius Anacephal. 12. num. 7.*

Moritur interim anno Domini 1434. Portugalliæ Rex Ioannes I. Vlysipone 14. Augusti, eodem quo natus erat die. Ita Marizius Dialog. 4. cap. 3. Anno verò 1474. contra Afonsum V. Portugalliæ Regem, præfati Ioannis ex Filio Eduardo Rege Nepotem, Catholicus Ferdinandus Castellæ Rex bella mouet, vt ait Mariz. Dialog. 4. c. 9. & Rex Lusitaniæ nominatur, teste Brandaone in Monarch. Lusit. l. 10. c. 14. Ab anno igitur 1434. vsque ad annum 1474. rectè intersunt anni 40. ergo tempore Catholici Regis Ferdinandi interrupta fuit præscriptionis optata continuatio. Ferdinandus semper audijt Lusitanorum Rex; ergo & semper contra Afonsum V. de Regno Lusitaniæ protestabatur.

Ioannis Portugalliæ Regis mors.

XXVI. Anno à Virgineo partu 1481. moritur Afonsus V. Monarcha Lusitaniæ; & Ferdinandus V. Castellæ Rex, cognomento Catholicus, deuiuit anno 1516. deinde anno 1579. ad Regnum adspirans Catholicus Monarcha Philippus cognomento Sapiens, Caroli V. Filius, contestatur sæpissimè se esse legitimum heredem Portugalliæ: ergo nusquam transierunt centum anni, in quibus Ioannis Successores potuissent contra D. Agnetis de Castro Successores præscribere.

Afonsi V. mors. Ferdinandi V. mors.

XXVII. Egi de bellis Hispani contra Lusitanum, quibus prote-

 stabatur

Bella interrumpunt præscriptionem: an peregrina?

ſtabatur ſe ius legitimum habere ad Regnum: & his ſolummodò annotatis comperi, nec Ioannem I. nec eius Succeſſores contra Sereniſſimæ Principis Agnetis poſteros & Succeſſores præſcripſiſſe. Quid ſi alia bella recenſuero? vix reperiretur annus integer, in quo à Marte vacauerit Hiſpanus Luſitanúſve. Vterque contra Mauros & alios inimicos exercitio perenni milites & ſigna conſerüit. Tempore autem belli non præſcribitur: imò illud tempus non eſt tempus ciuile, ac ideò de præſcriptione ſubducitur, vt conſtat *ex c. Primâ actione.* 16. *q.* 3. *l. Poſtliminium. ff. de Capti. & poſtlimi. reuerſ. & l. Ab hoſtib. C. Quibus non obijc. long. temp. præſcriptio.* Ita decernunt Damhouder. *in Praxi rer. ciuil. c.* 137. *n.* 41. Alexander *conſ.* 81. *n.* 7. Pariſienſis *conſ.* 104. *n* 147. *l.* 1. *& in cap. Ex tranſmiſſo n.* 6. *&* 7. Gramm. *dec.* 58. *n.* 6. Gall. *verb. Pœna ex cōtract. verſ. Sed nec illud.* Reb. *in tract. de Sent. exec. art.* 1. *gloſſ.* 18. *n.* 5. *Conſt. reg. to.* 1. Roland. *conſ.* 79. *n.* 19. *l.* 1. Oſaſc. *lect.* 177. *n.* 10. Vbi obiter notanda eſt huius doctrina, cùm dicit tempus illud belli non eſſe ciuile; ac perinde in præſcriptionibus eſſe quaſi non fuiſſet: præſertim ſi propter illud bellum litigantes litigare non poſſent. Atqui Hiſpanorum Reges, qui adſpirabant ad Coronam inuictæ Portugalliæ, ni bellis internis & ciuilibus impedirentur, de Regno Luſitanico in foro Martis litigarent, vt fecerunt Ioannes I. Caſtellæ & Fernandus V. Aragoniæ Reges, cùm primùm potuêre ſe ab alijs bellis expedire. Ergo etiam bella alia, quæ non fuerunt directè contra Portugallenſes, ſunt in cauſſâ legitimâ, vt nuſquam Luſitani haberent præſcriptionem ſolummodò quatuor annorum. Ergo nuſquam hucuſque præſcripſerunt.

Tempus belli non eſt tempus politicum.

DISPVTATIONIS RESOLVTIO.

XXVIII. Conſtat igitur ex his quæ diximus, nec Ioannem I. nec eius poſteros contra Succeſſores Sereniſſimæ & Exſpectatiſſimæ Principis Agnetis de Caſtro in Regno Portugallenſium præſcripſiſſe.

Conſtat etiam, dictæ D. Agnetis Succeſſores eſſe legitimos heredes Coronæ Luſitanicæ.

DV-

DVBIVM INCIDENS.

Quisnam ex posteris D. Agnetis de Castro sit verus heres vltimi possessoris.

RESolutio Disputationis præcedentis in caussâ est, vt excitemus nouam difficultatem.

Dico primò, vltimum possessorem Regni fuisse Ferrandum I. Petri ex Constantiâ filium; quia ipsius Successor Magister Auisensium in Comitijs illegitimis contra ius fuit creatus: cui heredum summâ iniuriâ moderniores Monarchæ successerunt. *Assertum primum.*

Dico secundò, non habere ius ad Lusitaniæ Regni Coronam D.Dionysium Regis Petri ex Agnete filium, nec ipsius Successores. Non ipsum, quia Ioanne minorem; non eius posteros, quos nullos præter nothos habuit. *Alterum.*

Dico tertiò, recurrendum esse ad posteros D.Ioannis, qui Agnetis de Castro fuit secundus filius: & ad posteros D.Beatricis, quæ ipsius expectatissimæ Viraginis fuit filia vnica. *Tertium.*

Dico quartò, ex alterutrius posteris declarandum esse heredem Portugalliæ post Beatricis mortem illum vnicè, qui ipsi postumæ proximior esset. Erat ea D.Vrraca, cognomento *la rica hembra*; hæc igitur debuit succedere. Hæc nupsit Ferdinando Duci de Peñafiel, qui posteà Rex Aragoniæ. Obijt ipse anno à Virginis partu 1416. *Quartum.* *Vrraca.*

Habuit D.Vrraca septem liberos. Primogenitus fuit Alfonsus Aragoniorum Rex, qui obijt sine liberis anno 1458. Alfonso succedit D.Ioannes alter Vrracæ filius, qui duxit D.Blancam Nauarræ Reginam, & post hanc D.Ioannam Henriquez. *Alfonsus Rex.* *Ioannes Rex.*

Ioannis Aragoniæ atque Nauarræ Regis Successor in primâ Coronâ fuit filius Ferdinandus, qui duxit Isabellam Castellæ Reginam. Obijt ipse 23.Ian. ann.1516. ipsa verò 26.Nouembr.1504. Hi sunt qui communiter Catholici Monarchæ nominantur. Eorum filia & heres fuit Ioanna Castellæ & Aragoniæ Regina, Vxor Philippi Austriaci Archiducis, primi istius nominis in Regno Castellæ: qui ex *Fernandus Catholicus.* *Ioanna Regina.*

Carolus Imperator Rex, pater Philippi. eâ genuit Carolum Imp. & Castellæ Regem, Patrem Philippi II. Lusitaniæ verò Primi.

ERGO

Conclusio. CAtholicus Rex Philippus est legitimus Beatricis heres, ac perinde verus ac proprius Imperator Indiarum, atque Monarcha Portugalliæ.

REGNVM ALGARBIÆ.

XXIX. ANte* Ferrandum iam Algarbiæ Regnum ad Lusitanos spectabat. Alfonsus enim Castellæ Rex, qui propter sublimium rerum notitiam nominabatur Sapiens, dedit hoc Regnum suæ filiæ Beatrici in dotem, & hanc in Vxorem Afonso III. Lusitanorum Regi. Sunt multi qui asserant, etiam ante hunc Alfonsum Algarbiam ad Reges Portugallenses pertinuisse. Ceterùm quoscumque Auctores sequi decreueris, semper inuenies vtramque Algarbiam vnitam Lusitaniæ ante Ferrandum Regem. Ferrandus igitur Primus fuit Portugalliæ atque Algarbiarum Rex. Ergo & Philippus II. Castellæ Rex, qui est legitimus Regis Ferrandi I. ex asse heres, habuit ius legitimum non solùm ad Lusitaniæ Regnum, sed etiam ad vtriusque Algarbiæ.

** Imò ante Afonsum Sapientem Algarbiam ad Lusitanos pertinuisse, asserit Antonius Brãdao in Monarchia Lusitan. Part. 4.*

INDIA, BRASILIA.

XXX. *De iure Indiarum.* ORientales Regiones nondum fuerant detectæ Ferrandi I. tempore; sed & hæ debentur Catholico Regi Philippo iure pignoris, vt recuperet inde prouentus annuos & eorum reditus, quos Ioannes I. Magister Auisensium & eorum posteri iniustè vsurparunt. Quantum pecuniæ tot annorum prouentui satisfaciat, examinent curiosi Arithmetici: ceterùm facilè crediderim, Indiam & Brasiliam non sufficere vt ex iustitiæ rigore obligationi satisfaciant.

CONCLVSIO.

NOtum ergo sit omnibus, optimo iure Catholicum Regem subiugasse Lusitaniam, & omnes regiones illi subditas.

LIBER

LIBER IV.

EX HYPOTHESI
QVOD D. AGNES DE CASTRO FVERIT
INFANTIS PETRI
PELLEX, NON VXOR,
DEMONSTRAT,
NEC IOANNEM I. MAGISTRVM AVISENSIVM,
NEC IPSIVS POSTEROS FVISSE
LEGITIMOS MONARCHAS
PORTVGALLIAE:
ILLVDQVE REGNVM
RECVPERATIONIS IVRE
AD REGES CASTELLAE
PERTINERE.

DISPVTATIO VNICA.

Vtrùm ex ſuppoſitione quòd Filij Petri Principis, & poſteà Luſitaniæ Regis, & Agnetis de Caſtro, fuerint nothi, potuerit populus donare Ioannem I. Coronâ Luſitanicâ.

DEMONSTRAVI Diſputatione antecedente, ſpecioſiſſimam illam Viraginem Agnetem de Caſtro non fuiſſe Petri I. pellicem, ſed verè vxorem; nulluſque erit, credidero, qui vires iſtius demonſtrationis non percalleat. Verùm enimuerò cùm tot titulis Catholicus Rex Philippus ſit legitimus heres Portugalliæ, condonemus Sereniſſimæ D. Agnetis æmulis quidquid ſomniauerint: ſpolietur iniuſtè honore, quæ iniquè vitâ: ſit hæc pulcherrima adoleſcens, pellex, non vxor; ſint ipſius filij nothi: non inde ſequetur, Philippum Hiſpaniæ Regem non habere adhuc ius ad Regnum Luſitaniæ. I.

Eſto, Agnes fuerit pellex Petri non vxor: alijs tamen titulis Rex Philippus heres Portugalliæ.

ARTICVLVS I.

Succeßio Afonſi Luſitanorum Regis.

FVit Afonſus IV. Monarcha ſeptimus Portugalliæ, adeò in rebus gerendis generoſus, vt *Brauo* à Luſitanis proprio idiomate (Latinè *ſtrenuum* dicimus) nominaretur. Regni habenas obtinuit annis XXXI. Genuit filios, Afonſum & Ioannem, qui Infantes obiêre; Petrum I. in regno ſucceſſorem; Mariam Alfonſi Caſtellæ & Lianoram Petri II. Aragoniæ Regum Vxores. II.

Dom Afonſo o Brauo.

Horum genealogias attentâ meditatione contempleris neceſſe eſt.

- VII. AFONSVS IV. Portugalliæ & Algarbiæ Rex.
 - VIII. PETRVS I. Rex Portugalliæ & Algarbiæ.
 - *Ex Vxore Constantiâ,*
 - IX. FERRANDVS I. Lusitaniæ & Algarbiæ Rex.
 - Afonsus Princeps. Obijt puer.
 - Beatrix. Ducitur à Ioanne I. Castellæ Rege. Obijt ipse 9. Octobr. 1390. Hæc erat ex iure & ex Comitiorum decreto vera ac legitima heres Portugalliæ & Algarbiæ: iniuriâ excluditur, & non reliquit successionem.
 - Maria.
 - *Ex pellice Agnete de Castro, vt supponimus,*
 - Afonsus, Ioannes, Dionysius, Beatrix — de Portugal y Castro.
 - *Ex pellice Thareiâ Laurentiâ,*
 - X. IOANNES I. Magister Auisensium, nothus, sed posteà ex populi creatione Monarcha Algarbiæ & Lusitaniæ.
 - Ab hoc reliqui Reges Portugalliæ.
 - Maria. Nupsit Alfonso V. Castellæ Regi. Obijt ipse 26. Martij 1350.
 - Petrus Rex Castellæ & Legionis. Duxit D. Mariam de Padilla. A fratre occiditur 23. Mart. 1369.
 - Constantia, nupta Ioanni Duci de Lancastre, filio Eduardi III. Regis Angliæ, inscripto Regi Castellæ. Obijt ipse 1399.
 - Catharina de Lancastre, nupta Henrico Regi Castellæ. Obijt ipse die Natalis Dñi 1407. ipsa 2. Iunij 1418.
 - Ioannes II. Castellæ Rex. Duxit Mariã de Aragon, & posteà Isabellam de Portugal.
 - *Ex Mariâ primâ Vxore,*
 - Henricus IV. Rex Castellæ: habuit duas vxores, nullum filium.
 - Catharina. Obijt ætatis suæ anno secundo.
 - Leonora. Obijt in pueritiâ.
 - *Ex Isabellâ, alterâ Vxore,*
 - Alfonsus. Obijt ætatis suæ anno XV. hic est 1468.
 - Isabella. Nupsit Ferdinando Catholico Aragoniorum Regi.
 - Ioanna Regina Castellæ & Aragoniæ. Nupsit Philippo Austriæ Archiduci.
 - Carolus V. Romanorum Imperator, ac Hispaniæ Rex.
 - XVIII. Philippus cognomento Prudens, huius nominis secundus in Hispaniâ, & primus in Lusitaniâ Rex: à quo omnes alij Hispaniæ & Lusitaniæ Reges, vsque ad Philippum Regem modernum.
 - Maria. Nupsit Alfonso Aragoniorum Regi.
 - Catherina, nupta Hérico Infanti Aragoniæ.
 - Lianora. Nupsit Petro IV. Aragoniæ Regi. Obijt sine liberis.

AR-

ARTICVLVS II.

Quis post Beatricem, Joannis Castellæ Regis Vxorem, demortui Ferrandi Primi Regis fuerit verus heres Lusitaniæ.

PОrtugalliæ habenas post Petri I. mortem suscipit ipsius ex Constantiâ filius Ferrandus. Huic iure hereditario Beatrix ipsius filia debuisset succedere, ni violentia præualuisset iuri. Obijt Beatrix sine liberis; ac perinde nulli remanserunt Successores legitimi Regis Petri. Recurrendum ergo est ad consanguineos: qui si nulli dentur, electioni locus est. Habuerat Petrus duas sorores, Mariam & Lianoram: hæc non habuerat successionem, illa autem copiosissimam; ergo dabantur, & dantur vltimi Regis (nempe Ferrandi) consanguinei, ex quibus assumendus erat qui gradu proximior & natu maior. III. *Petri Successor quis?*

Tunc temporis, hoc est ante annum 1418. Corona Portugalliæ debebatur Catharinæ de Lancastre, quæ nupserat Henrico Castellæ Regi, & superuixerat post Beatricis obitum. Ab hac autem Catharinâ (vt in Genealogico stemmate videre licet) Carolus V. prouenit; ac perinde Catholicus noster Philippus. Fuit hæc Catharina de Lancastre neptis Petri Regis Castellæ, Filij Mariæ, sororis Petri I. Lusitanorum Regis, prout optimè aduertit D. Christophorus Butkens, Cœnobij S. Saluatoris Ordinis Cistertiensis Antuerpiæ Prælatus, vir in materiâ Genealogicâ, si quis alius, versatissimus.

DISPVTATIONIS RESOLVTIO.

NОtum sit igitur vniuersis, Philippum II. qui ex Mariâ filiâ Afonsi IV. Lusitanorum Regis prouenit, esse verum heredem sceptri Portugallensis; quod demonstro hoc modo: IV. *Philippus Lusitaniæ heres.*

Heres Regni debet desumi ex posteris Afonsi IV. vel, quod idem est, ex posteris filiorum eius: atqui iam est fi- *Demonstratio.*

nita Petri I. posteritas, vt demonstrauimus, ergo recurrendum est ad posteros Mariæ aut Lianoræ eius sororum; atqui Rex Catholicus procedit à Mariâ, Lianora autem non habuit successionem: ergo ille, qui vtriusque fuit heres, vtriusque ius coniunxit; ac perinde est verus ac legitimus heres Ferrandi I. vltimi Coronæ possessoris.

Obiectioni satisfit. Nec obijcere sufficit, Ioannem I. Magistrum Auisensium in Comitijs publicis electum esse; quia, vt diximus, & adhuc demonstrabimus sequentis Libri Disp. 3. q. 1. Regnum hoc non defertur iure electiuo, sed hereditario; ac ideò non licuit populo sibi Regem eligere, exclusâ Beatrice Ferrandi Regis Filiâ, atque iuratâ herede.

Alteri respondetur. Nec proderit si instes, Successores Ioannis I. iam contra Castellæ & Aragoniæ Reges præscripsisse: quia iam demonstrauimus in Libro antecedenti, nullum fuisse præscriptioni locum, contra quam erant tot protestationes militares ex parte Regum Aragoniæ: sed & nunc Præscriptionis beneficium dirimunt protestationes militares nomine Regum Castellanorum factæ. Nec dici poterit, Ioannem I. aliquando à Castellanis vocatum esse Regem Portugalliæ; quia notante diligentissimo Garibayo in Compendij suæ Hist. libr. xv. c. 36. etiam post mortem Ioannis I. Castellæ Regis dicebatur à Castellanis Magister Auisensium, non tamen Monarcha Lusitaniæ.

ERGO

Quibuscumque non obstantibus remanet Philippus Rex Catholicus legitimus Portugalliæ Rex demonstratus.

De Indiâ & Brasiliâ. De Indiâ & Brasiliâ nihil noui occurrit; ac propterea eodem modo atque in Disputatione antecedenti de Regionibus huiuscemodi philosophandum est.

LIBER

LIBER V.

SVPPONIT,
OMNES LVSITANIÆ REGES
AB
AFONSO HENRIQVEZ
VSQVE AD
HENRICVM I.
FVISSE LEGITIMOS AC VEROS
PORTVGALLENSIVM REGES:
DEMONSTRAT
NIHILOMINVS,
HOC REGNVM, AD CATHOLICVM
HISPANIARVM MONARCHAM
HEREDITARIO IVRE PERTINERE.

PROOEMIVM.

DIFFICILES quæstiones expoſuimus; & in auitis tenebris debes meo ſtudio, quòd latentem videris veritatem. Rara res! multis titulis Luſitaniæ Monarcha demonſtratur, qui ab æmulis & inuidis, vt omnium impos, ſeueriſſimè condemnabatur. Dedi tres, dabo quartum; quorum quilibet ſufficeret Coronæ recipiendæ, atque receptæ conſeruandæ. Iam facilioris & penitioris diſputationis gratiâ ſuppono, omnes Luſitanorum Principes ab Afonſo, Henrici Comitis Filio, vſque ad Henricum Cardinalem fuiſſe legitimos ac veros Portugallenſium Reges, vel quia illa electio fuerit valida; vel, ſi malis, quia iam præſcripſerant: nihilominùs demonſtrabo, Philippum Catholicum, Hiſpaniarum Monarcham, eſſe Regni heredem legitimum, ac vltimi Regis ſucceſſorem. I. *Philippus quatuor titulis Rex Luſitaniæ.*

§. I.

Emanoëlis Luſitanorum Regis numeroſa poſteritas.

LVſitaniæ Rex Emanoël duxit Iſabellam Principem, Vxorem primam. Hæc Catholicis Regibus Fernando & Iſabellæ Primogenita; & Afonſo olim nupta: qui ab equo generosè-indocili proiectus, fractus corpore (nuſpiam animo) obijt Sanctaremi ante annum 1497. Obijt Salmanticæ Sereniſſimus Princeps Ioannes; ac perinde Iſabella Regum Catholicorum heres Coronis Caſtellanâ, Legionenſi, Aragoniâ, & Siculâ donanda declaratur. In Cæſaris-Auguſtâ Michaëlem peperit, vtriuſque Hiſpaniæ (nempe Ibericæ & Luſitanicæ) potentiſſimæ heredem. Primam is lucem vidit, cùm ipſa vltimam: ſiquidem horâ eâdem, II. *Regis Emanoëlis Vxor prima.*

eâdem, & ad ortum Infans, & Regina ad occaſum. Præripitur à Parcâ Michaël, ſuperſtitibus Auis Catholicis; & ideò ijs vitâ functis ſuccedit Ioanna, quæ nupſerat Auſtriaco Archiduci, Maximiliani Imperatoris, Margaretæ Burgundiæ Ducis Filio, nempe Philippo I.

III. Soluit honores debitos mœrens Emanoël dulcibus manibus ſuæ deſideratiſſimæ Iſabellæ; & dolorem leniturus, ipſius duxit ſororem nomine Mariam, tertiam Regum Catholicorum Filiam, anno 1500. Hæc ditauit Luſitaniæ Monarchiam ampliſſimâ prole. Dedit Regno Ioannem huius nominis Tertium, Auum ex filio Ioanne Bellicoſiſſimi Regis Sebaſtiani; Imperio Iſabellam, ducendam Carolo Quinto Primi Philippi Filio, Hiſpaniarum Regi, Romano-Germano Imperatori: ex hac Philippus II. Hiſpaniarum atque Indiarum Rex: Ioanna, quæ nupſit Ioanni Luſitanorum Principi: Maria Maximiliani II. Vxor, Vngariæ & Bohemiæ Regis atque Germaniæ Imperatoris; Mater Annæ Hiſpaniarum Reginæ, Vxoris Secundi, Matris Philippi Tertij: Iſabellæ, Rodolphi Imperatoris, Erneſti, Matthiæ, Maximiliani, Alberti Archiducis, Venceſlai, & Margaretæ Monialis; quæ obijt nuperrimè Madriti in S.Claræ Cœnobio cum opinione ſanctitatis. Prætereà Carolo Sabaudiæ Duci dedit Beatricem, ex quâ Dux Emanuël Philibertus: hic ex Margaretâ, Filiâ Franciſci Regis Galliæ, habuit Ducem Carolum Emanuëlem, qui Catharinam duxit, ſororem Philippi Tertij Hiſpaniarum Monarchæ. Tandem ex eâdem Mariâ habuit Rex Emanoël Infantem Ludouicum: cuius laudes glorioſè-perilluſtres non ignobili calamo proſequitur Petrus Marizius Dial. 4. c. 20. Ioann. Fernandus in Orat. & alij plures. Remanſit huius Filius Antonius: qui poſt varias peregrinationes moritur Pariſijs, & ſepelitur in templo S. Franciſci: nempe Pater Emanoëlis (qui duxit Æmiliam de Naſſau, Sororem Mauritij Auriaci Principis, ex quâ habuit Emanuëlem, Ludouicum, atque ſex Filias; & poſt Æmiliæ mortem,

Secunda Emanoëlis Vxor.

Principis Ludouici laudes.

tem, Luisiam Offoriam ex Principum Afturicensium familiâ nobilissimâ) Christophori, qui obijt in Gallijs; & Dionysij Cistertiensis Monachi, qui huic Ordini illustrissimo est ornamento; & aliarum duarum Heroidum, quæ posteà Moniales. Præterea idem Rex Emanoël habuit Infantem Ferrandum; cui nupta fuit Guiomara Coutinho, vnigenita D. Francisci & Beatricis, Comitum Marialuæ, & Louleæ. Obijt Ferrandus sine liberis anno 1534. Fuit litterarum Mæcenas optimus: præcipuè studuit Chronologiæ: edidit suam genealogiam deductam ab Adamo; ad cuius delineationem securiorem, coniunxit ex diuersis Prouincijs doctissimos Historicos atque veterum libros: hoc etenim studij genere summoperè delectabatur. Deinceps habuit Emanoël Infantem Afonsum S. E. R. Cardinalem, olim Viseensem Episcopum, pòst Archiepiscopum Vlyssipponensem, Episcopatus Eborensis & Abbatiæ Alcobaciæ Administratorem, vel, vt dicimus, Commendatarium. Hic primus introduxit Officium Romanum in suas ditiones, quæ præhabuerant Sarisberium, quod ex Angliâ inuexerat Ferrandus Infans, Ioannis Primi Filius, recordationis optimæ. Habuit etiam Emanoël Infantem Henricum Cistertiensem Monachum, S. R. E. Cardinalem; & post Sebastiani cladem, Lusitanorum Regem. Post hunc genuit Duartem (Eduardum, si malis, hunc nomines) cui nupsit Isabella Theodosij Ducis Bargançæ Filia: vixit in matrimonio quatuor annos, suscepitque duas Filias, & Filium. Illarum alteram Mariam duxit Alexander Farnesius, Parmæ Princeps atque Placentiæ Dux; alteram Catherinam Ioannes Bargançæ Dux: quam manet copiosè-illustris generatio. Filius fuit postumus, nomine Duarte, ingenio felix, conditione illustris, in Guimarães Dux, & Stabilis-Comes in Regno, dignissimus longiori vitâ. Fuit ipsius Filia Maria, quæ ante diem moriens, omittitur ab Historiographis. Ex eâdem Mariâ suscepit Antonium Filium vltimum; cuius genesin illacrymantur

Officium Romanum introducitur.

Partus Rachelis Lusitanæ.

X Lusita-

Lusitani, quoniam bifariàm-Tragica: ipsius fuerunt pedisequæ duæ mortes, videlicet & Filij & Matris, anno Dominicæ Natiuitatis 1517.

Tertia Emanoëlis Vxor. Exitum infelicem exspectatissimæ Reginæ Mariæ mœstus coluit Emanoël debito honore; & vndequinquagesimo ætatis anno, videlicet 1518. duxit Leonoram Quinti Caroli Sororem Serenissimam; & eâdem die donatus aureo vellere, curauit acu pingi in Flandriâ ditissima ornamenta, Romano Petri Apostoli templo dicanda. Nascitur ex Leonorâ Princeps Carolus, & moritur puer; & Maria, quâ ditior vix Regina in Europâ: eius opes in caussâ, vt non permitteretur nubere, ne illas extrahi liceret extra Regnum. Innupta obijt, & heredem instituit Sebastianum, tunc temporis Lusitanorum Regem.

§. II.

Instituitur Lis de Regno Lusitaniæ.

IV. SVperstite Monacho Rege, nempe Henrico, Lusitania, quia successionis exspes, perennibus clamabat votis: *Domine mi Rex, in Te oculi totius respiciunt populi, vt indices eis quis sedere debeat in solio tuo Domine mi Rex post Te.* (3. Reg. c. 1.) Acquiescit votis populi Henricus, & legat Grammatophoros, videlicet admonituros Castellæ Regem Catholicum Philippum huius nominis Secundum, quà Filium Isabellæ olim Imperatricis, Emanoëlem Philibertum, quà Infantis Beatricis Filium, Antonium, quà Filium Infantis Ludouici, Catherinam, quà Duartis; omnes Nepotes Regis Inuictissimi Emanoëlis. Nec præteriri voluit Rainutium primogenitum Mariæ Parmensis Principis, Neptis eiusdem Regis.

Per litteras aduocantur, qui ad Lusitaniæ sceptrum adspirant.

Hi erant solùm qui in tam copiosâ genealogiâ ad sceptrum Lusitanorum aspirabant. Filij Emanoëlis Reges nati fuerunt hoc ordine: primogenita fuit Isabella, quæ & Imperatrix; post hanc nascitur Beatrix, quam sequitur Ludouicus,

Filij Emanoëlis ætatis ordine recensiti.

douicus, & hunc Duarte. Vide Hieronymum Oſorium de rebus Emanoëlis Regis l.3.4. & 10. Mariz Dial.4. c.20. Goëſium 4. part. c.68. Brandaonem, & quotquot Emanoëlis Hiſtoriam publicarunt.

Dignitatis Regiæ candidatos, ſi ætatem reſpicere debeam, hoc ordine nequeo non recenſere. Sunt D. Philippus II. Caſtellæ Rex, D. Philibertus Sabaudiæ Dux, D. Antonius, D. Catherina; quâ annoſior erat D. Maria Rainutij Mater. *Competitorum iuxta ætatem præceßio.*

Hæc omnia, vt ediſſero, expoſuit in Libello ſupplicè Doctor Fernamus de Pina-Marecos Regni Promotor: ita in Interlocutorio ſuo Sereniſſimus Rex Cardinalis declarauit: hoc facti denegauerit nemo; atque ideò temerarium te iudicem dicerem, ſi de ijs circumſtantijs, quæ apud vniuerſos in confeſſo, ſeuerior dubitares.

V. Vberioris claritatis gratiâ ex Sereniſſimâ Regis Emanoëlis poſteritate eas vnicè libuit excerpere perſonas, quæ ad Quæſtionis attinent dilucidationem. Ex radice Luſitanè-Regia ſurculos ſpeculare ſubſequentes:

** Diſtinguuntur capitalibus litteris competitores.*

- EMANOEL, Magnus Luſitaniæ, Algarbiæ, Indiæ & Braſiliæ Rex.
 - Iſabella Imperatrix.
 - * PHILIPPVS Rex Hiſpaniarum.
 - Beatrix Infans.
 - EMANOEL Philibertus Sabaudiæ Dux.
 - Ludouicus Infans.
 - D. ANTONIVS Crati Prior.
 - Henricus, Ciſtertienſis, S. R. E. Cardinalis, ac demum Luſitanorum Rex.
 - Eduardus Infans.
 - D. Maria Parmenſis Princeps atque Placentiæ Duciſſa Sereniſſima.
 - D. RAINVTIVS Parmæ Princeps.
 - D. CATHERINA Barganciæ Duciſſa.

§. III.

De Christianissimâ Galliæ Reginâ.

VI. *Titulus Reginæ Christianissimæ.*

CAusa fuerat incepta, & non sine nouis difficultatibus & controuersijs alebatur. Inopinatò difficilior efficitur, quia Christianissima Regina Catharina non exspectantibus adnumeratur Candidatis, quà originem trahit, vt dicitur, per lineam rectam ab Afonso Tertio Lusitanorum Rege, atque Boloniæ Comite, nec non à D. Mathilde primâ eiusdem Vxore: quorum apud Historicos multa est notitia.

Hi fuerunt, dum superesset Rex & Cardinalis Henricus, Coronæ Regiæ Candidati: hi, quorum ius non satis clarum, & ex Scriptorum negligentiâ quondam ambiguum minùs, in posterum obscurum magis, ni tenebris radius sufficiens adhibeatur.

Quæstio hæc difficilis.

Perstant Apologetica quæ collitigantes ediderunt, sed vix quæ Philippi II. demonstrent inuasionem legitimam, atque securam retentionem: paucis se expedire desiderant à labyrintho intricatissimo, vbi vix sufficerent, qui radijs diuites differüissent plura. Agitur omnium causa, cùm nostri Regis. Non sufficit ense tueri, ni benè parta. Talia haberi non possunt, quorum ius non ostenditur nobis, & ipsis: nobis equidem, vt securi in interiori foro, Martiali pectore subiugatas Regiones defendamus: ipsis, vt suæ iniustitiam causæ cognoscentes, cessent tandem iniurijs lacessere, quos armis non possunt debellare. Cedant Arma Togæ, Lingulæ Linguis, Graphicis Sagittarij Calami. Lusitaniæ Rex legitimus, Philippus erat, legitimus Successor Cardinalis Henrici. Fuit intrusus, quisquis alius Monarcha Portugalliæ audiuit. Odiosa multis veritas! sed veritas: quæ iam non à Marte defendenda, sed à Minerua demonstranda est.

§. IV.

§. IV.

De Controuersiæ huius Scriptoribus.

SÆpè Academicis plura Peripatetici imposuerunt, vt euidentiùs satisfacerent, supprimentes Platonicos analogismos. Sæpè Thomistæ Scoticis respondent spurijs argumentis, extra subtilium Scholam genitis, pessimoque lacte nutritis. Sed quo fructu? nullo. Herculè magno dicerem, si inquireres potiùs, quo damno. Rident aduersarij, dum sua arma incognita perspiciunt, aliosque per inuia diuagari. VII. *Academica dissimulatio.*

Non aliter in præsentiarum. Multi loquuntur, multi disserunt de iure Lusitaniæ: plerique acutè, sed sæpiùs non verè, ac perinde nec benè. Non sufficit fingere rationes pro contrarijs, quibus satisfaciamus: opus est vt ipsorum euertamus fundamenta, & paralogismos debellemus. Respondet nuperrimè N. argumentis pro contrariâ parte: quid si adderent antagonistæ, se illas rationes non cognoscere, nusquam tales fuisse exhibitas in Tribunalibus? Has diligentiâ sedulâ debemus quærere, istas examinare: harum prodest demonstrasse inefficaciam, non verò illarum, quas fingunt scioli debiles, vt facili negotio satisfaciant. *Communis error.*

Nondum scis vbinam genuinæ rationes, quibus quæcumque Candidatorum pars armabatur, potuissent reperiri? Doceberis. Quære collitigantium Principum apologias, allegationes, informationes, expositiones, sacramenta, tesseras: vel qui minùs eis sufficias, permitte controuersiæ examen diligentiori calamo; quia si ignauus hæc edisseras, eris Veritati Iuridicæ summo damno, nusquam vtilitati.

A multis annis hanc ego percallere desiderans difficultatem, ex Hispaniâ, Lusitaniâ, Galliâ, Hollandiâ, Angliâ, Indiâ, nullis sumptibus, nulli labori parcens, quæsiui secretissimos Codices, Regis Catholici iuri vel hostes vel

amicos. Interlegi Autographa, Exemplaria Supplicum libellorum, Aduerſariorum, Epiſtolarum, Pyctatiorum, Pandectarum, & quæcumque Collectanea, Breuiaria, Philyras, Diplomata, Apoſtolos, quæ tunc temporis pro Antagoniſtis edebantur.

VIII. Perlegi Interlocutorium Henrici Regis Cardinalis; in quo ediſſerit ſe non magis vni quàm alteri parti fauere, ſed vnam ambire demonſtrationem Veritatis.

Auctores qui pro ANTONIO *ſcripſere.*

IX. OMnia ea exquiſiui quæ pro Antonio fuerunt diuulgata: quorum præcipua hîc ſubiungam maioris ſecuritatis gratiâ.

Nempe, Explanationem veri ac legitimi Iuris, quo : : : : : Antonius : : : : : : nititur ad bellum Philippo Regi Caſtellæ pro Regni recuperatione inferendum; vnà cum Hiſtoricâ quadam enarratione rerum eo nomine geſtarum vſque ad annum 1583. Eſt liber in quarto editus ex Superiorum mandato Lugduni Batauorum, anno 1585. auctore Anonymo. Sanè hoc libello diminuitur Antonij auctoritas; tum quia ſcriptor Anonymus, tum quia facti penitus imperitus: quî enim poterit de iure iudicare, qui nondum factum percalluerat? De genealogicâ poſteritate Emanoëlis nullus eſt Luſitaniæ Chronologus qui non ſcripſerit: nota res eſt; exque eius notitiâ ſententia ferenda in causâ Regni pendet. Hanc genealogiam nullatenus didicerat hic Antoniani iuris explanator. Demonſtro. Pag. 4. lineâ 6. ait: *Rex Emanoël ducit Mariam, ſecundam natu filiam eorumdem Fernandi & Iſabellæ.* & fallitur: non enim Maria fuerat natu ſecunda, ſed tertia. Prima enim Catholicorum Regum filia fuit Iſabella, de quâ iam ſuprà; ſecunda Ioanna, tertia Maria. Poſteà lineâ 15. & 17. grandiorem natu facit Mariam Ioannâ, cùm contrarium ſit verum. Paginâ ſequenti, nempe 5. lineâ 4. *Eduardus, qui Vxorem duxit Theodoſiam Bargançæ Ducem.* Omnia ſunt falſa. Non Theodoſia

dosia Eduardo nupsit, sed Isabella; hæc autem non erat Bargançæ Dux, sed Ducis Filia. Sic etiam paginâ 6. in limine: *Moritur*, ait(nempe *Ioannes* Lusitanorum Princeps) *grauidam relinquens Vxorem*; *quæ sexto mense à morte mariti peperit Sebastianum*. Ex omnium Auctorum consensu hoc quoque falsum est.

Verè nolim chartam terere in huius Anonymi auctoris correctione; hæc tamen recensuero, vt videatis nullam ipsi fidem hucusque præstitam, nullam in posterum præstandam esse Historicæ rei homini imperitissimo.

Est in præsentiarum apud me Autographum testamentum Domini Antonij, ab ipsius filio primogenito Excellentissimo D.Emanoële communicatum, ex quo colligere est eiusdem mentem penitiorem; vnde aliqua exscribam inferiùs actura pro Philippo II.

Scripsit præfatus D.Emanoël Anatomen Fortunæ politicæ; inscripsitque Comiti Palatino, dum is Bohemorum Rex coronaretur: dissuadet ipsi illam expeditionem, acutissimè exponit pericula, quibus olim & Antonius Pater in simili caussâ subiacuit. Opus sanè sententijs floridum, & exuberans monitis: rarum, sed dignissimum morosâ perlectione.

Allegationes Iuris quas circumferebat Antonius, vnà cùm responsionibus Doctoris Felicis Teixeira, & Licentiati Afonsi de Lucenâ, Procuratorum Serenissimæ Infantis Catherinæ, imprimebantur in folio Almerini typis Antonij Ribeiro & Francisci Correa, approbantibus ordinarijs Censoribus, & permittentibus summo Consilio Inquisitionis, ac Senatu ordinario.

Cyprianus de Fuigueredo, qui propter strenuè gesta à Rege Christianissimo Henrico, & ab ipso Antonio, non Cyprianus, sed Scipio vocabatur; fuit ex Consilio Regio Antonij, & pòst ipsius Testamentarius, olim Insulæ Terceræ Gubernator, & Comes S.Sebastiani in eâdem Insulâ: publicauit Epistolam, quâ notas facit Philippo II. caussas, quibus

Cypriao *&* Cypiao *in Lusitano idiomate voces simillimæ.*

quibus mouebatur, vt indiuiduus comes non desereret ipsum Antonium, cui ab annis pluribus in honore maximo seruierat. Edidit etiam Apologiam pro Antonio contra D. Ioannem de Castro, olim ex Antonianis; qui splendidioris fati spe transfugerat ad Catherinam Bargançæ Ducem.

Ipse D. Ioannes de Castro, vtpote ingenio varius, pòst palinodiam cantans, iterùm subscripsit Antonianis; & Londini publicauit Epistolam ad Antonium, in quâ eum confitetur Lusitanorum Regem; vocatusque ab Antonio Parisios, ibidem humanissimè excipitur, atque reconciliatur.

Exstat liber in octauo impressus Lugduni Batauorum, ac recusus Parisijs: complectens Epistolas Regum, Reginarum, Heroum, Principum, Catholicorum, Hæreticorum, Mahumetanorum pro Antonio in causâ Regni Lusitaniæ. Notaui ex eo Parisijs rationes aliquot genuinas, quæ proderant curiositati.

Habeo informationem, quâ Anonymus Antonij Procurator intendit demonstrare, Infantem Ludouicum atque Iolentam legitimè fuisse coniunctos, quamlibet fateatur hoc matrimonium fuisse clandestinum. Huius tractatus summam describam Disp. 1. Quæst. 2. Art. 2. & deinceps.

Exstat authenticon Bullæ Pontificiæ ad Henricum de legitimis parentibus Antonij: ad quam respondeo suo loco.

Editur Parisijs cum Christianissimi Monarchæ priuilegio apud Ioannem Mettayer, in Mathematicis Typographum Regium, anno 1582. liber in quarto. Epigraphe: *De Portugalliæ ortu, Regni initijs, denique de rebus à Regibus vniuersoq; Regno præclarè gestis* COMPENDIVM *ex fidelibus spectatissimorum Historicorum monumentis excerptum, Auctore R. P. F. Joseph Teixera Lusitano, Ordinis Prædicatorum, Professore S. Theologiæ, Regisq; Portugalliæ Concionatore.* Eius intentum, genealogiam Lusitanorum Regum texere; postque obitum Regis Cardinalis, Regni verum & immediatum successorem cognoscere & profiteri Antonium,

nium, explodere Regem Catholicum. Ideò à folio 33. totus eſt contra Philippum cognomento Sapientem. A principio Hiſtoricam narrationem ediſſerit; ſed, ſi attentè legatur, inuectiuam. In eâ (vt alia prætercam) annotato, illum plurimis concedere Coronam Luſitanicam titulo electionis, qui hereditario iure maioribus fuere ſuffecti; non tamen aut induſtria errore, aut error caret magnâ curâ. Hinc videbatur elicere, non eſſe rarum aut nouum in Luſitaniâ Reges eligi; ac perinde in vltimâ rerum tempeſtate eligere Antonium potuiſſe. Singulis proprio loco ſatisfaciam.

Scipio Dupleix, Conſiliarius & Hiſtoriographus Chriſtianiſſimi Regis, ſcripſit Annales Henrici III. Franciæ ac Poloniæ Regis: & anno 1580. expendit Antonij fortunam, eum Regem nominat, admittit tamen fuiſſe nothum, à Pontifice legitimatum; ediſſerit curiosè-breuis rationes omnium Competitorum: concludit, totum ius ex Antonio non ad Emanoëlem primogenitum, qui Bruxellæ agit ſub auſpicijs Regis Catholici, ſed ad Chriſtophorum, Antonij filium alterum, qui Pariſijs habitat, ex clauſulâ teſtamenti D. Antonij iam pridem deuolutum eſſe. Omnia, cùm det opportunitas, in hoc vltimo Libro examinabimus.

Emanoëlis de Fonſeca in laudem Antonij Regis Luſitanorum ſalutati oratio. Ex eo Antonium commendat, quòd tot in vitâ aduerſitatibus conflictatus, tot ereptus periculis, nuper ab irâ Henrici, anteà à Sebaſtiani odio, tunc à Maurorum exemptus manibus, non ſine manifeſto, vt ait, auſpicio, ad Coronam fuerit ſublimatus. Huius orationis meminit Iacob. Aug. Thuanus in Hiſtoriæ ſui temp. libro 70. pag. 392.

Obijt Excellentiſſimus D. D. Emanoël de Portugal, D. Antonij filius, 22. Iunij anno 1638. & ipſius vltima munificentia donauit me omnibus chirographicis. Reperi inter ea aliqua quæ conducerent ad vberiorem expoſitionem propoſitæ difficultatis. Recenſebo ea breuiter, quæ maioris facio.

Tomus integer in folio, cui epigraphe, *Primeira parte da Historia do Rey dom Antonio.* totus est scriptus à D. Antonio manu propriâ. Agit de Principe Ludouico suo Patre, Regis inuictissimi Emanoëlis filio, de matrimonio D. Iolentæ cum eodem Principe: conatur persuadere hoc fuisse legitimum; ac perinde se non esse nothum, sed Regni heredem. Describit expeditionem Africanam; expendit circumstantias suæ captiuitatis, & modum redemptionis, quousque reuerteretur in patriam.

Tomus alter in folio etiam scriptus manu propriâ. Titulus, *Segunda parte da Historia do Rey dom Antonio.* Resumit breuiter ea quæ in primâ parte dixerat, adspirat ad regnum, Patruum alloquitur; ab ipso condemnatus, conqueritur apud summum Pontificem.

Tomus tertius continet *Originalia Epistolarum*, quas Antonius ad varios Monarchas Catholicos, Hæreticos ac Mauros, misit in caussâ Regni. Complectitur etiam *Rescriptiones* Christianorum & Africanorum Principum.

Præterea, *Libellus supplex ad Pontificem Maximum.* In eo vberrimâ eloquentiâ agit de suo iure; & assistentiam Sanctissimi Patris implorans, conqueritur satis acutè. Huius libelli habeo duo exemplaria; aliud charactere D. Antonij, aliud Scipionis Figueredi.

Item omnia acta quæ pertinent ad expeditionem Lusitanicam: inter ea *Patentes literæ*, quibus D. Drakus eligitur Dux Generalis ab Elisabethâ Angliæ Reginâ Serenissimâ: *Conditiones* à D. Drako & D. Noriz propositæ: ab Antonio quæ, & qualiter admissæ. *Instructio* Legati D. Antonij ad Hollandiæ atque Zelandiæ Status. Statuum singulorum *Acta* pro Antonio. *Decreta* Statuum generalium. *Contractus* inter Antonium & Mercatores Amstelodamenses, &c.

His omnibus constituo rarissimæ eruditionis thesaurum verè Principe dignum (fuit Antonius felix calamo, Politicæ scientiæ doctissimus) vt videant posteri, non sufficere

scientias

ſcientias aut artes, licet excellentiſſimas, vt ius tyrannidi ſubiaceat, & veritas ab eloquentiæ hypocriſi opprimatur.

Habeo etiam alias ſchedas curioſiſſimas ab ipſo Antonio ſcriptas; quæ cùm non agant de iure Luſitaniæ, non iuuat recenſere.

Apologiæ pro CATHERINA *Ducissâ Bragançæ.*

PRo Sereniſſimâ Infante Catherinâ ſcripſerunt quamplurimi, ſed tantummodò mihi noti ſequentes. X.

Licentiatus Afonſus de Lucena, Ducum Bragançæ Aduocatus, atque redituum Procurator.

Doctor Felix Teixeira, etiam Aduocatus Ducum Bargançæ, ac redituum & expenſarum Procurator.

Iaime de Morais, Colimbricenſis Vniuerſitatis Doctor, in Iure Pontificio emeritus, & Cathedræ Primariæ Moderator.

Doctor Antonius Velaſco Cabaço, Iuris Cæſarij Præpoſitus Lectioni veſpertinæ.

Doctor Ludouicus Corréa, Decreti Cathedraticus.

Doctor Emanoël Soarez, qui obtinuit Pontificij Iuris Cathedram veſpertinam.

Doctor Rodericus Lopez de Veiga, qui Cathedram Digeſti veteris:

Doctor Chriſtophorus Ioannes, qui ſexti Libri:

Doctor Ludouicus Baſto de Brito, qui Digeſti noui:

Doctor Aluarus Dandrade, qui Iuris Pontificij:

Doctor Franciſcus Rabello, qui eiuſdem Iuris:

Doctor Gondiſallus Ægidius, qui trium Librorum Codicis:

Doctor Petrus de Alpoim, qui Codicis obtinuit Cathedram.

Editæ ſunt lucubrationes horum Colimbricenſium Profeſſorum anno 1580. in folio, apud Antonium Ribeirum.

POPVLI *propugnator*.

XI. PRo populi Libertate ſcripſit Doctor Fernamus de Piñâ Marecos, Regni Promotor: cui ſubſcripſerunt aliquot, potiùs allecti tanti hominis auctoritate, quàm ratione.

De Iure REGINAE CHRISTIANISSIMAE.

PRo Chriſtianiſſimâ Galliæ Reginâ ſcripſit Pellitierus, neſcio quis: exſtat enim libellus ſub hoc titulo, *Catherina Chriſtianiſſima Regina Galliæ, Regni Luſitanorum heres à Pellitiero I. V. Doct. demonſtrata.* Nomen Typographi ſupprimitur.

Prætereà licuit legere aliqua Doctorum Chirographica: in quibus perſtant rationes penitiores, & magis ſecreta fundamenta.

Habeo librum Auctoris Anonymi de Iure Reginæ Chriſtianiſſimæ ad Regnum Luſitanicum. Hoc opus eò reſpicit, vt perſuadeat, Chriſtianiſſimam Reginam Catherinam de Medicis deſcendere ex Afonſo III. & Mathilde Portugallenſium Regibus: quod adſcribitur Petro Beloy, Regis Galliarum Aduocato.

Libri pro CATHOLICO REGE.

XII. PRo Catholico Rege Philippo nuperrimè ſcripſit eruditiſſimus D. Nicolaus Vernulæus, Rhetorices Profeſſor in Almâ Vniuerſitate Louanienſi, in *Apologiâ pro domo Auſtriacâ*: ſed ſummè-breuis, recenſet Concluſiones ſolùm, quas ego Apologeticus debeo probare. Quæſtio hæc meo iudicio difficilis, & vix ab alio meliùs quàm à Domino Vernulæo tractata. Plures aſſumunt multa, quæ nondum ſatis certa. Nec mirum eſt, peregrinos rerum Luſitanarum notitijs minùs inſtructos eſſe; ac perinde non miror eos non percallere iſtam difficultatem, quam ipſe naturalis indigena, imò & domeſticus, vix antè potui.

Ante

Ante hunc typis mandauerat nostri Regis iustitiam Afonsus de Alburquerque, Aduocatus Vlyssiponensis ciuitatis: cuius mentio fit ab Anonymo Antoniani Iuris Explanatore pag.16. quamuis non honorifica. Quid mirum? sæpè antagonistæ collitigantium fautorem appellant temerarium, præcipitem & subornatum: in caussâ timor vnicus, ne caussâ cadant, atque in iudicio superentur.

Iacobus Augustus Thuanus Historicè, non Scholasticè, expeditionem Lusitanicam tractat parte quartâ libro 69. videtur agere Philippi partes; licet tam confusè ac indistinctè scribat, vt vix lector sufficiat iudicare de Chronologi mente.

Hieronymus de Franchi Connestaggius, Genuensis nobilis, scripsit Italicè de vnione Portugalliæ & Castellæ. Sed totus in Historiâ, non exposuit Iuris, quas quæris, circumstantias. Gallicè loquitur industriâ M.Th. Nardini: publicatus Besançoni apud Nicolaum de Moingesse, anno 1596.

P. Antonius Vasconcellius ex Societate IESV, Theologus Vlyssiponensis, scripsit Anacephalæoses, nempe summa capita actorum Regum Lusitaniæ. Tractat hanc historiam anacephalæosi 21. & 22. Impressus est Antuerpiæ in quarto apud Petrum & Ioannem Belleros anno à partu Virgineo 1621.

Ipse Vasconcellius scripsit libellum, cui Epigraphe, PHILIPPI II. LVSITANICA EXPEDITIO. Impressa etiam in quarto apud eosdem eodem anno. Pertractat curiosè historiam illius expeditionis militaris; non tamen exponit, quo iure Philippus Lusitaniam inuaserit..

Fauent Regi Catholico quotquot Historiographi in Hispaniâ & Regnis Catholico Monarchæ subditis scripserunt; quos esset perlongum recensere.

PERORATIO.

XIII. HOc Librorum apparatu inſtructus in arenam deſcendo, ſecundi Philippi ſecundis auſpicijs Luſitanas Prouincias ſubiugantis iuſtitiam legitimam propugnaturus. Reſpondebo non rationibus, quas pro illis inuenero, ſed ipſiſſimis, quas ij Achilles vocabant inuictiſſimas; quibus, ceu fundamentis ſolidiſſimis, innitebantur. Si ſemel Antagoniſtarum genuina diluerim fundamenta, ſi effugia præcluſerim, ſi appendicibus obiectis ſatisfecerim, futurum eſt vt quieſcant inimici, vt eorum pars ita remaneat improbabilis, vt inter inuidos, atque Heſperiæ Monarchiæ æmulos, nullus Zoïlus inuenire valeat Aduocatum. Quæ ne videar ſolùm promiſiſſe, exordior Practicos Analogiſmos texere, & Ius legitimè-vnicum, quod Catholicus habuit & conſeruat, calamo ſincero demonſtrare.

DISPV-

DISPVTATIO I.

Vtrùm Gregorius, Tertiusdecimus Pontifex Maximus, habuerit ius ad Coronam Regni Portugalliæ.

NVLLVS ex Pontificis nomine ſub Henrico Luſitanorum Rege comparuit Procurator, acturus de iure Gregorij Decimitertij ad Sceptrum inuictæ Portugalliæ. Fuerunt nihilominùs plurimi, qui admonuerunt Pontificem, qui in eâ erant ſententiâ, vt crederent, feudi titulo eum ad Regnum poſſe legitimè adſpirare: ideò Scheuola, & Ludouicus de Sanctâ Marthâ *in Hiſtoriâ Genealogicâ Domus Francicæ tom.2. libr.27. pag.724.* inter Competitores Pontificem ſummum enumerant. Huius gratiâ diſputationem hanc excito, vt in res politicas & ſæculares Eccleſiaſtica auctoritas penitiùs cognoſcatur. I. *Feudi titulus.*

QVÆSTIO PRIMA.

De Feudi naturâ, ingenio, & proprietatibus.

GÆcutiam in hac difficultate, ni feudi percalleam proprietates, naturamque: ideò præmittere nonnulla oportuit, ex quibus reſolutio ſolidior atque euidentior deſumatur. II.

ARTICVLVS I.

Feudum quid? quotuplex? eius materia quæ?

FEudum, ex communi Iuris-conſultiſſimorum opinione, ita conſueuit diffiniri: *Feudum res eſt, cuius Dominus in eâ cognoſcit ſuperiorem, cum grauamine vtriuſque.* Nempe vt feudatarius pendat determinatum cenſum; Dominus impendat, cùm opus fuerit, defenſionem. Feudum *Feudi diffinitio.*

bifariàm

bifariàm instituitur; nempe & inuestiturâ, & submissione. Primo accidit modo, cùm rei absolutus Dominus eam dat sub censu, feudalibusque conditionibus; & eligit sibi feudatarium, cui rei competat dominium proximum, interimque sibi conseruat auctoritatem superiorem. Secundo, cùm rei possessor eligit sibi Dominum, cui sit feudatarius defensuro, propugnaturoque, cùm occasio necessitásve postulauerit. Hinc constat, si institutionem respicias, feudum esse duplex; nempe inuestituræ, & submissionis.

Feudi diuisio. Præter hanc, varias feudorum diuisiones interpretes excogitarunt; sed celebriorem illam iudico, quâ diuiditur in antiquum, & nouum. Alij aliter. Doctiores antiquum dicunt, quod à maioribus hereditario iure recipitur; nouum, quod à Domino: ideò feudum emptum fit nouum, etiamsi antiquum fuisset, quia emptor in suâ rectâ genealogiæ lineâ est, qui primus id recipit, Schrad. *de Feud.p.*2.*c.*3.*n.*57. Scheplitzius *tit.*3. *num.*1. sed *num.*2. in contrariam partem inclinat. Vasallum committentem feloniam, si hac remissâ iterùm Dominus inuestiat, feudum fit nouum, licet antiquum anteà fuerit, Afflict. *in c.*1.*n.*7.*cum seqq.*2.*feud.*14. & quomodo hîc alij auctores procedant, docet Scheplitzius *tit.*3.*n.*1.

III. *Feudi materia.* Feudi materia dicitur, quæ commissa in feudum. Committuntur Pomœria, Campi, Horti, Agri, Domus, Vrbes, Prouinciæ, Baronatus, Comitatus, Marchionatus, Ducatus, & Regna, Schrad. *de Feud. p.*3. *c.*1. *&* 2. *ad num.*55. Zas. *part.*4. *n.*4. VVes. *de Feud. c.*7. *num.*6. Pistor *Cons.*22. *n.*24. Scheplitzius *tit.*3.*num.*8.*&* *deinceps.*

ARTICVLVS II.

Feudi character quis?

IV. *Grauamen, feudi index.* CHaracter est extrinsecus naturæ index; in eo autem feudum dignoscitur, quòd habeat seruitutis titulum quempiam appendicem: hoc deficiente, vel cessante, feudum

dum deficit. Dabo litem analogam, alibi latiùs explicandam.

Voluerunt Franciæ Reges, Flandriæ Comites sibi subiectos esse ratione feudi. Respondent Comites, se Flandriam recepisse, sed sub nullo grauamine, sub nullâ seruitute: & benè; quia si de conditione aliquâ onerosâ constaret in Flandriæ traditione, feudum hæc esset, & nulli locus maneret controuersiæ. Erat tamen in vsu, vt Franciæ Rex resortum aliquod, seu tributum, acciperet à Flandriæ Comite: volebat Francus ex hoc resorto demonstrare, Prouinciam Flandriæ feudum esse; contrà, Comes illud asseruit ex consuetudine esse extractum: hæc autem feudum non constituit, nec Comitis diruit supremam serenissimamque dignitatem. Vide Nicolaum Thuldenum *Praxeos rerum ciuilium capite* 232. *num*.3. *ad finem*.

In hoc conuenit cum maioratu feudum, quod vtrumque sit indiuisibile. Ita Io.Fab. *in §. Quædam actiones. institut. de Actionibus*. Fauet experientia, & fidelitatis iuramentum homagiúmve, quod à filio natu maximo solummodò præstari debet. *Feudum indiuisibile.*

ARTICVLVS III.

Feudum diuiditur in spirituale & temporale.

SVperest alia feudi distributio in membra duo, illustris equidem, sed non omnibus nota. Pontifex, quà talis, Imperatori similis, non minùs poterit de spiritualibus thesauris disponere, quàm ille de temporalibus. Congruum est, vt qui dignioribus in sæculo officijs pro Ecclesiâ militant, potioribus fauoribus à Pontifice summo donentur. Ideò dantur Gratiæ Cæsareæ, Regiæ, & Populares. Gratiæ Cæsareæ spirituales illæ sunt, quæ Imperatoribus concedi solent; Regiæ, quæ Regibus; Populares, quæ populo. Itaque non minùs Pontifex quàm Imperator (vnusquisque in suo genere) potest dare titulos Regios, Ducales, Comitales, *V. Feudum spirituale quid?*

& similes. Qui ab Imperatore (vel à populo, cùm is pollet hac auctoritate) titulo Regis insignitur, in sæcularibus est verè Rex, & vti poterit insignibus politicè determinatis. *Rex spiritualis.* Qui à Pontifice, verè in spiritualibus est Rex; hoc est, Ecclesiasticâ donatur copiâ, vt fruatur indulgentijs, satisfactionibus, spiritualibusque priuilegijs, quibus perfrui consuescunt Reges alij. Pari modo de Ducum, Marchionum & Comitum Ecclesiasticis titulis philosophandum est. Ceterùm propter auctoritatem & titulum, à Pontifice Romano acceptum, recipiunt fauores merè spirituales, &, præter hos, nullam auctoritatem sæcularem.

Feudatarij obligatio. Hac ideâ instructus, facilè diuisionem titulo præpositam intelliges. Feudum reuerà est duplex, nempe spirituale & temporale. Feudatarius temporalis tenetur rependere Domino pensum determinatum; & is illum defendere armis & bello, cùm fuerit necessarium. Spiritualis Feudatarius debet Pontifici deuotam reuerentiam, & tributum aliquod decretum in obsequij indicium; & vicissim Dominus tenetur eum armis Ecclesiasticis in controuersijs propugnare.

Feudum Episcopale, aut Abbatiale. Rogas, vtrùm, præter Pontificem Maximum, possint alij Episcopi aut Abbates habere spirituales feudatarios? Respondeo affirmatiuè. Ratio est, quia Pontifex comparari debet Imperatori: atqui, præter hunc, etiam alij Principes inuestiunt feudatarios; ergo in suo genere, præter Pontificem, alij etiam primores Ecclesiæ poterunt alios inuestire.

ARTICVLVS IV.

De Feudi successione.

VI. *Resolutio I.* FEudum deuoluitur à patre ad filium, non è contra: ascendentium enim successio in iure feudali nulla est, *Textus in dict. c. vn. 2. Feud. 50. vbi DD. communiter. & 2. Feud. 48. in princ. & cap. Si capitanei. 1. Feud. 14.* Scheplitzius *tit. 4. num. 1.* Mynf. *cent. 3. obseruat. 93.* Clammerus *tit. 4. nu. 1.*

Resolutio II. In feudo nouo tantùm filij succedunt, ni aliter decernatur

tur in inuestiturâ: *Par. Filia. 2. vers. In alio.* 1. *Feud.* 14. *c. Si duo fratres.* 2. *Feud.* 12. *c.* 1. *in princ.* 1. *Feud.* 20. *c.* 1. 2. *Feud.* 12. VVes. *de Feudo, c.* 6. *n.* 15. Schrad. *pag.* 7. *c.* 7. *n.* 1. Clammerus *tit.* 4. *n.* 3.

Non existente agnato, qui à primo acquisitore cum defuncto originem trahit, feudum Domino aperitur. Ita Clammerus *tit.* 4. *num.* 17. Scheplitzius *tit.* 4. *num.* 2. *arg. Par. fin. Instit. de Vsufruct.* l. 3. *Part. fin. Quibus modis vsus fruct. amittatur.* VVesemb. *cons.* 66. *num.* 6. Mynsi. *cent.* 5. *obseru.* 16. *& cent.* 6. *obseru.* 79. Borch. *de Feud. c.* 1. *n.* 12. *Resolutio III.*

Feudum nouum ad filios & alios descendentes, non ad agnatos transit, nisi aliter in inuestiturâ cautum reperiatur: Clammerus *tit.* 4. *num.* 18. *&* 19. & *Text.* 1. *Feud.* 8. *Par. fin. &* 1. *Feud.* 14. *Par. Si duo fratres. Item c. vn.* 1. *Feud.* 20. *&* 2. *Feud.* 12. *in princ.* Borch. *de Feud. cap.* 7. *n.* 78. *Resolutio IV.*

Feudum plerumque conceditur tali, & suis heredibus legitimis, & masculis: Hartm. Pist. *q.* 4. *n.* 59. *&* 60. *p.* 2. Scheplitzius *tit.* 4. *n.* 1. Clammerus *tit.* 4. *n.* 26. Hinc constat, feminas, nî contrarium in inuestiturâ stabiliatur, à feudis omnibus exclusum iri. Constat etiam, eliminari à feudi iure illegitimos, spurios & nothos. Constat tertiò, vocem *heres* in iure feudali de masculo intelligendam esse. Ita Clammerus *tit.* 4. *num.* 29. Schrad. *de Feud. part.* 7. *c.* 4. *num.* 3. Zas. *cons.* 11. *num.* 15. *lib.* 1. *Resolutio V.*

QVÆSTIO ALTERA.

Sitne Lusitania Pontificis Romani feudum?

SVnt Auctores plurimi, qui apud Antonium Brandaonem asserunt Lusitaniam Regionem esse liberam, nulliqùe Principi aut sæculari aut Ecclesiastico subiectam iure feudatario, suo tantùm Monarchæ subsidentem, superpositam Prouincijs alijs. Alij è contrario hanc feudatariam Romanæ Ecclesiæ fuisse affirmant, atque firmissimâ ratione roborant. Nulli dubitationi locus: me duce cognosces hîc sinceram veritatem. VII. Brandao in Monarch. Lusit. Part. 3. libr. 10. cap. 11.

ARTICVLVS I.

Lusitaniam Ecclesiæ feudum esse.

VIII. REgionem hanc Romanæ Ecclesiæ feudum esse, constat ex varijs, ijsque authenticis tesseris & monumentis. In Toletanæ archiuo reperitur Protocolon Epistolæ, quam Afonsus Henriquez legat summo Pontifici: huius copia amicorum curâ transmissa est ad Gasparem Alures Lousada, qui familiaribus communem fecit. Publico iuri dedit Britus *Chronici Cistertiensis libr.3.cap.4.& 5.* Antonius Brandao *Lusitanicæ Monarchiæ 3. part. libr.10. cap.*10. quam proderit hîc recensere.

AFONSVS, *Dei Gratiâ Rex Portugalliæ, Sanctissimo & Beatissimo Domino, Domino Innocentio Papæ, oscula pedum.*

IX. *CLaues Regni cælestis Beato Petro à Domino nostro Iesu Christo concessas esse cognoscens, ipsum in Patronum & Aduocatum habere disposui apud Deum Omnipotentem,* *& in vitâ præsenti ope illius & consilium in meis necessitatibus sentiam, & ad præmia felicitatis æternæ valeam peruenire. Quocirca ego Afonsus, Dei Gratiâ Rex Portugalliæ, per manus Domini G. Cardinalis, Apostolicæ Sedis Legati Domini nostri Innocentij Papæ, terram quoque meam Beato Petro & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ offero, sub annuo censu videlicet quatuor vnciarum auri, eâ conditione atque tenore, vt omnes qui terram meam post decessum meum tenuerint, prædictum censum Beato Petro persoluant; vt ego tamquam proprius miles Beati Petri, & Romani Pontificis, vt tam in me ipso, vel in terrâ meâ, vel in ijs quæ ad dignitatem & honorem terræ meæ attinent, defensionem & solatium Sedis Apostolicæ habeam; vt nullum in posterum alicuius Ecclesiastici, vel sæcularis dominij, nisi tantùm Sedis Apostolicæ, vel à latere eiusdem missi, vmquam in terrâ meâ*

* *An melius*, vt in vitâ?

meâ recipiam. Factâ huius donationis firmitudine Idibus Decembris Ærâ 1180.

Ego prædictus Afonsus Rex Portugalliæ, qui hanc chartam fieri iussi, libenti animo coram idoneis testibus propriâ manu firmo.

Ego Ioannes Bracharensis Archiepiscopus confirmo.

Ego B. Colimbriensis Episcopus confirmo.

Ego P. Portucalensis Episcopus confirmo.

Æra 1180. coincidit cum anno Domini 1142. Rescripsit Pontifex: & Pontificis Bullâ exstat adhuc in Bibliothecâ Ecclesiæ Toletanæ: dabo copiam extractam fidelissimè.

INNOCENTIVS *Episcopus seruus seruorum Dei Illustrissimo Regi Portugalliæ, eiusq; heredibus & successoribus in perpetuum, salutem & Apostolicam benedictionem.*

PRoinde nos attendentes, personam tuam sub Beati Petri & nostrâ protectione suscipimus, & Regem Portugalliæ redintegritate honoris, Regniq; dignitate, quæ ad Reges pertinet, & alia loca Excellentiæ tuæ concedimus, & auctoritate Apostolicâ confirmamus. Hæc ipsa præfatis heredibus tuis duximus concedenda, eosq; sub ijs quæ concessa sunt, Deo propitio, pro iniuncto nobis Apostolatus officio defendimus. Ad indicium autem quod prædictum Regnum nostri iuris existat, * *duas auri marchas singulis annis nobis nostrisq; successoribus statuisti persoluendas: quos vtique census Bracharenses Archiepiscopi, qui pro tempore fuerint, Romano Pontifici annuatim transmittant*, &c. Datur in Mense Aprili, anni 1142. X.

* Ergo auri marcha continebat duas vncias: nota, nam modò octo vncias continet.

Reperitur hæc Pontificis Bulla apud Britum & Brandaonem iam citatos.

Dubitas, quî hæc duo Originalia potuerint ad Toletanæ Ecclesiæ Archiuum deuenisse? censeo probabile illuc adducta fuisse à Sancio II. Portugallensium Rege, qui deuixit, & iacet in eâdem ciuitate.

Prostat etiam in Alcobaciæ Grapheothecâ Autographon

phon originale, in quo confitetur expreſsè Rex Afonſus, feciſſe Luſitanicum Regnum Romanæ Eccleſiæ feudatarium. * Non iuuat integrum inſtrumentum tranſſcribere; proderunt hæc diſerta verba: *Et quia iam me, & omnia mea, Beato Petro & eius Succeſſoribus vectigalem conſtitui, cupiens & nunc Beatam Dei Genitricem apud Deum Aduocatam habere.*

* Si lubeat totum hoc inſtrumentum ad longum legere, conſule Antonium Brandao in Monarch. Luſit. Part. 3. lib. 10. cap. 12. & me hoc Lib. 5. Diſp. 2. Art. 1. n. 4.

ARTICVLVS II.

Authentica eſſe hæc Diplomata.

XI. *Rationes impugnantium auctoritatem Diplomatum:*

SVnt aliquibus curioſis, inque Chronologicâ materie inſtructiſſimis viris ſuſpecta, propter rationes quas ſubijcio, ſtudens ſummæ breuitati.

Prima. Prima ſit. Naturale lumen dictat Epiſtolam debere præſcribi reſponſioni: Pontifex reſpondet Regi Afonſo; ergo Epiſtolâ Regiâ erit poſterior Pontificia. Quis ambigat? Atqui Pontifex reſpondet antequam Rex ſcripſiſſet; iſtæ ergo Epiſtolæ carent omnino auctoritate. Minorem probo. Rex dat Epiſtolam Idibus Decembribus anni 1142. & Pontifex reſpondet menſe Aprili ipſius anni.

Secunda. Secunda. Alexander III. ſui Pontificatus 20. hoc eſt, anno à partu Virgineo 1179. priuilegio exhibito confirmat Afonſo Regis titulum, & eum ſuſcipit ſub Eccleſiæ Romanæ protectione: atqui ſi Innocentius II. Afonſum ſuſcepiſſet, ſuperflua videretur Alexandri receptio: ne igitur hoc teneamur aſſerere, dicamus non eſſe authenticas Epiſtolas quas iam prælegiſti.

Tertia. Tertia. Romanæ curiæ ſtylus eſt continuus, ac perpetuò vniformis; atqui in Priuilegijs recentioribus fit mentio veterum, quæ eamdem concernunt rerum ſeriem: ergo in Alexandri priuilegio mentio fieret alterius, ſi ab Innocentio olim exhiberetur.

Quarta. Quarta. Cæſar Baronius E.R. Cardinalis *Tomo 12. ad annum.* 1179. *nu.* 16. recenſet Tertij Innocentij Autographon, quod

quod dirigitur ad Sancium I. Lusitanorum Regem. Ex eo liquet, Portugallense territorium feudi titulo Lucio II. primùm subiectum esse. Suspicio ergo crescit, diminuiturque horum auctoritas instrumentorum.

RESPONDEO nihilominùs rationibus his nihil conuinci; ac perinde illæsam scripturæ vtriusque auctoritatem legitimè debere admitti. XII.

Bifariàm primæ rationi satisfacio. Nam vel exscriptor errauit, vt sæpissimè accidit: vel Afonsus scripsit anno 1141. & dubitans an litteræ ad Pontificis manus deuenissent, rescripsit iterùm Idibus Decembr. anni 1142. Interim summus Pontifex receptâ primâ Epistolâ respondet mense Aprili anni 1142. & hæc recipitur à Rege post Idus Decembres ipsius anni. Nec alicui mirum appareat, Româ ad Vlyssiponem octo menses consumi, quia à quingentis annis non erat tam frequens tabellariorum ministerium; & ideò scriptæ Epistolæ manebant diutiùs apud relatorem. Dabo ex Brandao satisfactionem tertiam. Potuit sic accidisse. Ante Aprilem anni 1142. subiecerit Romanæ Ecclesiæ Afonsus Rex Regionem Lusitanicam, sed in manus Legati; & mense Decembri scripserit summo Pontifici: hic concesserit citatum priuilegium mense Aprili, inque eò mentionem faciat subiectionis exhibitæ Legato, non sibi. Quamlibet viam eligas, deducet te indemnem ad terminum difficultatis.

Prima rationis dissolutio.

Tabellarij publici instituti sunt à paucis annis.

Secunda ratio est omnino inefficax; nempe, quia præter Bullam Alexandri III. exstant aliæ tres, videlicet Innocentij III. & Honorij II. & fortè aliorum, qui Lusitaniæ Reges, sese suumque Regnum offerentes Romanæ Ecclesiæ protectrici, benignè suscipiunt, fauoribusque spiritualiter-amicis donant. Ex tantâ priuilegiorum multitudine ineptè excurris, si credideris instrumenta exhibita esse suspectæ auctoritatis; aptè tamen, si inferas, Portugalliæ Principes fuisse Sedi Romanæ subditissimos, ac verè Filios Pontificis Summè-Romani. XIII.

Secunda satisfit.

Ad

Tertia. Ad tertiam negando maiorem satisfacies. Ratio est; quia in Romanâ Curiâ, pro temporum diuersitate, innumeri fuerunt Secretarij, alij doctiores, alij in iure Ecclesiastico minùs versati: illi antiqua priuilegia potuerunt recensere, isti respexerunt Pontificis vnam & solam voluntatem, omissis placitis antecessorum. Præterea verba Innocentij resumuntur ab Alexandro aliquibus additis & interpositis, vt constabit, si legas totam Bullam: exstat apud Brandao in 3. Part. Monarch. Lusitan. Append. script. 24. fol. 295.

Quarta. Ad quartam dicito, Summum Pontificem non asseruisse Reges Portugallenses subiecisse Lusitaniam Lucio, sed ex registris Lucij constare hanc esse feudatariam Ecclesiæ: hoc attamen constare poterat, quamlibet Innocentio, vt diximus, subijceretur.

ARTICVLVS III.

Quamdiu hoc tributum Monarchæ Lusitani soluerint Pontificibus Maximis.

XIV. *Censum ex institutione æternum.* MEns Afonsi conspicua censum instituit summo Pontifici pendendum, sed perennè. Mutatis circumstantijs etiam explicuit obligatio, vel aliter fuit explicata: hæc enim cùm contra consuetudinem explicatur, explicit.

tandem non solutum. Præsoluit Afonsus, sed posteri non postsoluerunt: nam Sancius Afonsi nil pependit. constat ex actibus Afonsi II. qui pro patre suo Sancio Romanæ Ecclesiæ satisfecit. In turre *de Tombo* exstat memoriale, quod publicauit Antonius Brandaonus *in Monarch. Lusit. part.* 3. *lib.* 10. *cap.* 11. cuius tenor sequitur:

*Ego frater Gundisaluus Hispanus, familiaris & Nuntius Domini Papæ, notum facio vniuersis istas literas inspecturis, quòd cùm fuissem à Domino Papâ Innocentio III. in Hispaniam destinatus, tam pro colligendis Ecclesiæ Romanæ censibus, quàm pro quibusdam alijs negotijs Ecclesiæ generalis, recepi à Domino Afonso Rege * Illustri Portugalliæ 56. marchas*

* Nota illud *Illustri*

auri,

auri, quæ faciunt tria millia & trecentos & sexaginta morabitinos Port. pro 28. transactis, cùm teneretur in vnoquoque anno ad duas auri marchas. Vnde in testimonium huius solutionis hanc chartam ei reliqui sigilli mei charactere consignatam. Actum Colimbriæ 6. Idus Decembr. anno Dominicæ Incarnationis 1113. *Domini Papæ Innocentij Tertij 16. in præsentiâ Reuerendi Viri Donni Stephani Bracharensis Archiepiscopi*, &c.

Perennauit census istius deuota satisfactio vsque ad tempora Afonsi III. Is habuit differentias difficiles cum Ecclesiasticis, & ideò omisit hanc pensionem. Romani posteà nec petierunt à Portugalliæ Regibus, nec isti vlteriùs pependerunt. *Cessat solutio: quando?*

ARTICVLVS IV.

Afonso Henrici Filio Corona Regia iteratò conceditur, & confirmatur, & feudatarij titulo insignitur.

INnocentius, vt vidimus in primo Articulo, concesso priuilegio Afonsum titulo Regis munificentissimè donauerat, & feudatarium Afonsum sub patrocinio susceperat, deuixit: & ne in inimicorum opinione auctoritas huiuscemodi excideret, curauit Lusitanorum nouus Rex à Successore confirmari. Præstitit Alexander huius nominis Tertius, publicato edicto, quod exstat in Turre *do Tombo (in Bullarum libro fol.*5.) ab Antonio Brandaone *in Monarch. Lusit.*3. *Part. fol.*295. *a.* publicatum. XV.

ALEXANDER *Episcopus Seruus seruorum Dei, Charissimo in Christo Filio Afonso, illustri Portugallensium Regi, eiusque heredibus * in perpetuum.*

** Ergo in Regno Lusitaniæ succeditur hereditariò.*

MAnifestis comprobatum est argumentis, quòd per sudores bellicos, & certamina militaria, inimicorum Christiani nominis intrepidus extirpator, & propugnator diligens fidei Christianæ, sicut bonus filius, & Princeps Catholicus mul-

timoda obſequia matri tuæ Sacroſanctæ Eccleſiæ impendiſti, dignum memoriâ nomen, & exemplum imitabile poſteris derelinquens. Æquum eſt autem, vt quod ad regnum & ſalutem populi ab alto diſpenſatio cæleſtis elegit, Apoſtolica Sedes affectione ſincerâ diligat, & iuſtis poſtulationibus ſtudeat efficaciter exaudire. Proinde nos attendentes perſonam tuam prudentiâ ornatam, iuſtitiâ præditam, atque ad populi regimen idoneam, eam ſub Beati Petri & noſtram protectionem ſuſcipimus; & Regnum Portugallenſe cum integritate honoris, Regni dignitate, quæ ad Reges pertinet, nec non & omnia loca quæ cum auxilio cæleſtis gratiæ de Sarracenorum manibus eripueris, in quibus ius ſibi non poſſunt Chriſtiani Principes circumpoſiti vendicare, Excellentiæ tuæ concedimus, & auctoritate Apoſtolicâ confirmamus. Vt autem ad obſequium Beati Petri Apoſtolorum principis, & Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ, vehementiùs accendaris, hæc ipſa præfatis heredibus tuis duximus concedenda; eoſq; ſuper his quæ conceſſa ſunt, Deo propitio, pro iniuncti nobis Apoſtolatus officio * defendemus. Tuâ itaq; intererit, fili [a] chariſsimi, ita circa honorem & obſequium matris tuæ Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ humilem & deuotum exiſtere, & ſic te ipſum eius opportunitatibus & dilatandis Chriſtianæ fidei finibus exercere, vt de tam deuoto & glorioſo filio Sedes Apoſtolica gratuletur, & in eius amore quieſcat. Ad indicium autem quòd præſcriptum Regnum Beati Petri iuris exiſtat, pro amplioris reuerentiæ argumento, ſtatuiſti duas marchas auri annis ſingulis nobis noſtriſq; ſucceſſoribus perſoluendas. Quem vtique [b] ſenſum, ad vtilitatem noſtram & ſucceſſorum noſtrorum, Bracharenſi Archiepiſcopo, qui pro [c] tempere fuerit, tu & ſucceſſores tui curabitis aſsignare. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat perſonam tuam, aut heredum tuorum, vel etiam præfatum Regnum temerè perturbare, aut eius poſſeſsiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare. Si quæ igitur in futurum Eccleſiaſtica ſæculariſve perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens contra eam temerè venire tentauerit, ſecundò tertióve commonita, niſi reatum ſuum dignâ ſatisfactione*

* Aptius, *vt quem*

* Defendit Apoſtolatus officio, non gladio; ergo Pontifici Luſitania ſubditur Eccleſiaſticè, non ſæculariter.

[a] Lego, *chariſſime*,

[b] Lego, *cenſum*,

[c] Corrigo, *tempore*

ctione correxerit, potestatis honorisq; sui dignitate careat, reumq; se diuino iudicio existere de perpetratâ iniquitate cognoscat, & sacratissimo Corpore & Sanguine Dei & Domini Redemptoris nostri IESV Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem Regno sua iura seruantibus sit pax Domini IESV Christi, quatenus & hîc fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen, Amen, Amen.

Ego Ioannes Presbyter Cardinalis Sanctorum Joannis & Pauli, tit. Pamachij subscribo. Ego Ioannes Presbyter Cardinalis Sanctæ Anastasiæ. Ego Ioannes Presbyter Cardinalis tituli Sancti Marci. Ego Petrus Presbyter Cardinalis tituli Sanctæ Susannæ. Ego Viceranus Presbyter Cardinalis tituli Sancti Stephani Cælio monte. Ego Cicius Presbyter Cardinalis tituli Sanctæ Cæciliæ. E. Luigo Presbyter Cardinalis tituli Sancti Clementis. Ego Arduinus Presbyter Cardinalis tituli Sanctæ Crucis in Ierusalem. Ego Matthæus Presbyter Cardinalis tituli Sancti Marcelli. Ego Alexander Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscribo.

Ego Vbaldus Ostiensis Episcopus. Ego Teodinus Portuensis & Sanctæ Rufinæ Episcopus. Ego Petrus Tusculanus Episcopus. Ego Iacintus Diaconus Cardinalis.

Ego Ardecio dictus Cardin. S. Theodori. Ego Haborans dictus Cardin. Sanctæ Mariæ in Portueri. Ego Rainerus dictus Cardin. S. Gregorij ad velum aureum. Ego Gratianus dictus Cardinalis Sanctorum Cosmæ & Damiani. Ego Ioann. dictus Cardinalis S. Angeli. Ego Rainerus dictus Cardinalis Sancti Adriani. Ego Matthæus dictus Cardinalis Sanctæ Mariæ nouæ. Ego Bernardus Sancti Nicolai in carcere Tulliano dictus Cardinalis, &c.

ARTICVLVS V.

Afonso II. Regis titulus iteratò conceditur ab Innocentio III. Pontifice Romanæ Ecclesiæ Maximo.

XVI. *Lusitaniæ Monarchæ deuotissimi.*

FVerunt tam deuoti Sanctorum Petri & Pauli filij Lusitanorum Reges, vt non cessarent petere, imò & impetrare à Pontifice Regij nominis confirmationem; seque Romanæ Ecclesiæ offerre feudatarios. Perstant in Archiuo Lusitaniæ Regio Bullarum libri: in quorum primo, nempe folio 6. reperies hanc.

INNOCENTIVS *Episcopus Seruus seruorum Dei, Charissimo in Christo filio Afonso, illustri Regi Portugallensi, &* [a] *heredibus eius, in perpetuam memoriam.*

[a] Hinc constat, Regnum hoc in sententiâ Pontificis differri iure hereditario.

[b] Fortè legendũ: *Christiani nominis hostium intrepidus extirpator.*

M*Anifestis probatum est argumentis, quòd inclytæ recordationis Afonsus auus tuus per sudores bellicos, & certamina militaria Christiani nominis* [b] *intrepidus extirpator, & propagator diligens Fidei orthodoxæ, sicut deuotus filius ac Princeps Catholicus, multimoda obsequia impendit Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ matri suæ, dignum nomen & exemplum imitabile posteris derelinquens. Æquum est autem, vt quos ad populi regimen ac salutem dispensatio cælestis elegit, Apostolica Sedes sincero prosequatur affectu, ac in iustis postulationibus studeat efficaciter exaudire. Proinde nos tuam attendentes personam ornatam prudentiâ, iustitiâ præditam, atque ad Regni gubernationem idoneam, eam sub Beati Petri & nostrâ protectione suscipimus. Et Regnum Portugallense cum integritate honoris, & dignitate quæ ad Reges pertinet, nec non & omnia loca quæ cum auxilio gratiæ cælestis de Sarracenorum manibus eripueris, in quibus ius sibi non possunt Christiani Principes circumpositi vendicare; ad exemplar felicis memoriæ Alexand. Papæ prædecessoris nostri, qui hæc præfato auo tuo per priuilegij paginam concessisse dignoscitur, tuæ sublimitati concedimus, & auctoritate Apostolicâ confirmamus. Vt autem ad deuotionem & obsequium*

*obsequium Beati Petri Apostolorum Principis, & Sacrosanctæ Ecclesiæ Romanæ, vehementius accendaris; hæc ipsa tuis heredibus duximus concedenda, eosq; super his quæ concessa sunt, Deo propitio, pro * iniuncto nobis Apostolatus officio defendemus. Tuâ itaque intererit, fili charissime, ita circa honorem & obsequium matris tuæ Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ humilem & deuotum existere, & sic teipsum in eius opportunitatibus & dilatandis Christianæ fidei finibus exercere, vt de tam deuoto & glorioso filio Sedes Apostolica gratuletur, ac in eius amore quiescat: ad indicium autem, quod præscriptum Regnum B. Petri iuris existat, pro amplioris reuerentiæ argumento, progenitorum tuorum inhærendo vestigijs, statuisti duas marchas auri annis singulis nobis nostrisq; successoribus persoluendas. Quem vtique censum, ad vtilitatem nostram & successorum nostrorum, Bracharensis Archiepiscopus qui pro tempore fuerit, tu & successores tui curabitis assignare, &c.*

* Hinc constat, Lusitaniam esse feudum spirituale Romani Pontificis. Reges offerunt censum pro reuerentiâ: Pontifex tenetur illos officio Apostolatus, hoc est orationibus tueri, non gladio.

ARTICVLVS VI.

Lusitaniam esse Romanæ Ecclesiæ feudum aliunde demonstratur.

SVbiungam & alia testimonia publica, atque Regum decreta, ex quibus constet, Portugallenses Reges fuisse Ecclesiæ Romanæ feudatarios. XVII.

RATIO PRIMA.

PRimò occurrit Afonsi II. Testamentum, cuius authentica exemplaria conseruantur tum in Regio tum etiam in Archiuo Alcobaciæ. Reperio statim post initium hæc verba: *Si ego mortuus fuero, rogo summum Pontificem, tamquam Patrem & Dominum, & terram coram pedibus eius osculor, vt ipse recipiat in suâ commendâ, & sub protectione suâ, filios meos & Regnum: & si tempore, &c. —— mando quòd de ipsâ tertiâ dent Domino Papæ III. morabitinos, &c. —— Dent totam istam meam tertiam Abbati* * *Alcupatiæ, & alijs*

Ex Testamento Afonsi.

* *nunc Alcobaciæ.*

alijs suprà nominatis, & ipsi diuidant eam sicut superiùs dictum est. Et si filius meus, vel filia mea, qui vel quæ loco meo regnauerit, & mei vasalli noluerint ei dare istam meam tertiam, rogo ipse, sicut in illis confido, quòd quærant illam per Dominum Papam. Et rogo & deprecor Dominum Papam, & osculor terram coram pedibus eius, quòd ipse per suam sanctam pietatem faciat istam meam mandam adimpleri & obseruari, ita vt nullus contra eam venire possit, &c. Ex his omnibus constat, Pontificem esse Dominum Regum Lusitaniæ; & suâ referre, ipsis prouidere in qualibet difficultate.

RATIO SECVNDA.

XVIII. *Ex donationis instrumento.* SEcundò occurrit Autographon donationis factæ, in fauorem Ordinis S. Iacobi, à Sancio II. Lusitanorum Rege, quæ reperitur in Turre *do Tombo* libro Ordinum militarium fol. 173. quæ incipit: *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, Amen. Notum sit omnibus has literas inspecturis, quòd ego Sancius II. Dei gratiâ Portugallensium Rex, &c.* Hæc confirmatur ab Innocentio Papâ priuilegio authentico; cuius exemplar perstat in eadem Turre, dicti libri fol. 186. nempe:

Non pono ad longum speciem textus huius diplomatis, quia integrum reperietur in confirmatione Pontificis, quam perlegis.

INNOCENTIVS *Episcopus Seruus seruorum Dei, dilectis filijs Magistro & Fratribus Ordinis militiæ S. Iacobi, salutem & Apostolicam benedictionem.*

*ILlius Ordinem vestrum prosequimur prærogatiuâ fauoris, vt ipsum inter alios honorare specialis priuilegio gratiæ proponentes, & sua iura sibi Apostolicæ protectionis consecrare munimine, ac ipsius tam in spiritualibus quàm in temporalibus incrementum procurare sollicitè cupiamus. Hinc est, quòd, sicut intimantibus vobis accepimus, claræ memoriæ S. Reg. Portugal prouidè pensans labores multiplices, grauesq; sumptus, quos pro tuendâ fide Catholicâ, & cultu ampliando diuino, quotidie sustinetis, Ordini vestro villam * de Algarbe, quæ dicitur Tauira, piâ libertate duxerit concedendam. Nos vestris supplicationibus*

* Ecce tempore Sancij secundi Algarbiam subditam imperio Lusitanico.

nibus inclinati, concessionem huiusmodi, sicut piè ac prouidè facta est, auctoritate Apostolicâ confirmamus. quæ talis est:

In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Notum sit omnibus has literas inspecturis, quòd ego Sancius, secundus Dei gratiâ Portug. Rex, de meâ spontaneâ voluntate, & de assensu meorum * *Ricorum hominum, amore Dei, & Beatæ Virginis gloriosæ, & Apostolorum Petri & Pauli, & omnium Sanctorum, & pro remedio animæ meæ, & patris & matris meæ, & pro amore Donni Pelagij Petri Corrigia Magistri militiæ S. Iacobi, & pro multo bono seruitio, quod ipse Magister & prædictus Ordo mihi fecerunt, & facient; do & concedo prænominatis Magistro & Ordini Militiæ S. Iacobi, vt me diligant, & faciant sicut Domino naturali, illam villam de Algarbe, quæ dicitur Tauila, cum omni iure patronatus Ecclesiarum, & cum omnibus terminis suis, & ingressibus & egressibus suis, tam per mare quàm per terram, vt ipsi habeant, & omnis posteritas eorum, & possideant illam in pace & quiete, iure hereditario in æternum. Siquis autem, &c. Actum Colimbr. nono Ianuarij, Æra millesimâ ducentesimâ octuagesimâ secundâ.*

* *Ricos Homes* vocabat Lusitanus, quos nunc Magnates, vulgò *Grandes do Reyno.*

Don Pelagio Perez Correa Maestre de Santiago.

Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei se nouerit incursurum. Datum Lugduni V. Idus Septembris, Pontificatus nostri anno tertio.

Ex hac Pontificis Bullâ licet argumentari. Donationes feudatarij confirmare poterit Dominus feudi, vtpote cui aliquando id aperietur, quique in eo supremam retinet auctoritatem: atqui Innocentius Romanus Pontifex confirmat acta politica Regis Sancij; ergo is erat feudatarius Pontifici.

RATIO TERTIA.

OCcurrit tertiò Sancij II. depositio facta ab Innocentio edicto publico, cuius exscriptum authenticum perennat in Ecclesiæ Bracharensis autographeo ditissimo. Sequitur.

XIX. *Sancij Lusitanorum Regis depositio.*

INNO-

INNOCENTIVS *Episcopus Seruus seruorum Dei, dilectis filijs Baronibus, Communitatibus, Consilijs tam ciuitatum quàm castrorum, & aliorum locorum, aut vniuersis Militibus & Populis per Regnum Portugalliæ constitutis, salutem & Apostolicam benedictionem.*

GRandi non immeritò exultamus in Domino gaudio, cùm Christianæ professionis Regna sic salubri diliguntur statu, quòd Ecclesia, ac alia cultui & obsequio deputata diuinis, & personæ Ecclesiasticæ, ceteriq; fideles ipsorum, pacis tranquillitate lætantur, fides in eis Catholica maiori continuè robore conualescit, seruatur inibi iustitia, & audacia cunctis inibi interdicitur delinquendi. Vehementi autem dolore turbamur, si quando Regna ipsa, quod absit, precante humani generis inimico, scinduntur in discordias, circa fidei cultum remisso deuotionis ardore tepescunt, iustitiam negligunt, & inscriptis permittunt illicita perpetrari. Vnde multâ solicitudine magnoq; studio præcauere nos conuenit, vt Christianorum Regna, quæ in statu sunt prospero, incommutabiliter cum illo regantur; & quæ periculosè ruere dignoscuntur, reparatione laudabili reformentur.

* Agit de Rege Sancio.

*Sanè cùm * charissimus in Christo filius noster Portugalliæ Rex illustris à pueritiâ suâ, claræ memoriæ patre suo viam vniuersæ carnis ingresso, Regni Portug. gubernatione susceptâ, Ecclesias & monasteria existentia in eodem, prauo vsus consilio, in grauem Dei offensam, & conculcationem Ecclesiasticæ libertatis, multimodis exactionibus & oppressionibus per se suosq; immaniter afflixisset, & ab alijs pro ipsorum libito libenter permisisset affligi; tandem quibusdam Ecclesiarum Prælatis eiusdem Regni apud Romanos Pontifices prædecessores nostros querelas multiplices super ijs deponentibus, contra eum felicis recordationis Gregorius Papa prædecessor noster, post huiusmodi querelas, & admonitiones frequenter Regi propter hoc factas eidem, ac expectationes diutinas, nec non & interdicti & excommunicationis sententias, ob ipsius contumaciam in eum & præfatum Regnum auctoritate Apostolicâ promulgatas, diuq; obseruatas,*

ibidem

ibidem super certis prædictæ libertatis articulis, & quibusdam alijs, ab eo & suis in posterum obseruandis, satisfactione impendendâ, monasterijs & Ecclesijs, de damnis ac iniurijs per ipsum & suos irrogatis ijsdem, ac ipsorum defensione duxit salubriter prouidendum, certis executoribus, qui eum ad hoc Ecclesiasticâ censurâ compellerent, deputatis. Sed idem, acceptis Apostolicarum prouisionum litteris, licet promisit per suas patentes litteras, articulos contentos in earumdem prouisionum litteris, & obseruare, & facere à suis subditis obseruari; postmodum tamen non solùm præfatis monasterijs & Ecclesijs de præmissis damnis & iniurijs satisfacere, vel ea defensare neglexit, sed etiam, vt accepimus, Ecclesias & monasteria ipsa per se suosq́ portarios & meirinos, collectis, procurationibus & exactionibus indebitis intolerabiliter aggrauauit, & aggrauat incessanter. Ac circa malefactorum Regis eiusdem insolentiam redimendam sic negligens inuenitur, quòd in eodem Regno bona tam Ecclesiastica quàm mundana per raptores, prædones, inuasores, incendiarios, publicos sacrilegos, & detestabiles homicidas, Abbatum videlicet, Priorum, & aliorum Religiosorum, clericorum, sæcularium & laicorum etiam occisores, diripere propter sæcularis defectum iustitiæ dignoscuntur. Vnde quòd sic in eodem Regno à quibuslibet suis subditis impunè delinquitur, Barones alijq́ ipsius Regni nobiles, sumpto ex hoc delinquendi ausu, matrimonia contrahere in gradu prohibito, bona Ecclesiastica capere, & alia quamplurima mala olim à bonæ memoriæ Sabinens. Episcopo, tunc in partibus illis Apostolicæ Sedis Legato, sub anathematis interminatione prohibita committere non verentur; & tam ipse quàm plures alij de Regno præfato, diuersarum excommunicationum innodati laqueis, per deuia desperationis errantes, in contemptum clauium diuinis se officijs irreuerenter ingerunt & Ecclesiasticis Sacramentis, ac, in subuersionem Catholicæ fidei, plures eorum de articulis auctoritates tam veteris quàm noui Testamenti temerè, non sine fermento prauitatis hæreticæ, in suarum & aliarum animarum periculum exponendo, eâ dissimulante, non metuunt disputare. Et nonnulli de Regno ipso Ecclesiarum ac monaste-

nasteriorum patroni, ac alij offerentes se patronos, cùm non sint, locorum ipsorum, & ab eis illegitimè geniti, in bonis dictarum Ecclesiarum & eorumdem monasteriorum crudeliter debacchantes, Ecclesias ipsas & monasteria eadem ad tantam inopiam redegerunt, quòd eis nequeuntibus proprios sustentare ministros, quinimò aliquibus ex ipsis seruitorum solatio destitutis, & aliorum claustris & refectorijs, ceterisq; officinis, equorum stabulis & prostabulis quarumlibet personarum vilium deputatis, diuini nominis & religionis cultus exinde penitus est sublatus, bonis eorum omnibus in direptionem expositis, & in prædam. Ceterùm castra, villas, possessiones, & alia iura Regalia, idem Rex, propter ipsius desidiam, suiq; cordis imbecillitatem, deperire permittens; ac paßim ac illicitè, malignorum acquiescens consilijs, alienans, tam personarum Ecclesiasticarum quàm sæcularium, nobilium & ignobilium, occisiones nefarias, dum religioni non parcitur, nec sexui, nec ætati, rapinas, incestus, raptusq; monialium, & sæcularium mulierum, rusticorum negotiatorum tormenta grauia, quæ ipsis à nonnullis Regni præfati, pro extorquendâ ab ipsis pecuniâ, infliguntur, Ecclesiarum & cœmiteriorum violationes & incendia, fractiones treugarum, & alia enormia, quæ à sibi subditis liberè committuntur, scienter tolerat; quin potiùs tot tantisq; malis, dum ea præstiterint impunita, consentire videtur, & pandit aditum ad peiora.

Terras insuper & alia Christianorum in confinio Sarracenorum posita non defendens, ea infidelibus deuastanda, seu & occupanda ex animi pusillanimitate relinquit. Et licet à supradictis Prælatis, vt ad corrigenda præmissa, pluraq; alia nefanda, quorum seriosa narratio fastidium generat, vt tenetur, assurgere monitus fuerit; idem, tot eorum monitionibus auditis, id efficere non curauit. Propterea, quòd nos Episcoporum, Abbatum, Priorum, & aliorum tam religiosorum quàm sæcularium Regni eiusdem conquestionibus & clamosis insinuationibus excitati, Regem ipsum per litteras nostras, vt præmissa corrigeret, rogandum duximus, attentiùs exhortandum venerabilibus fratribus nostris Colimbriens. ac Portug. Episcopis, ac Priori Prædicatorum

dicatorum Colimbriensium nihilominùs per alias litteras iniungentes, vt eum ad hoc ex parte nostrâ monentes, attentè ac efficaciter inducentes, qualiter super hoc faciendum duceret, & de ipsorum circa eum in hac parte processu nos in consilio certificare curaret. Cùm igitur per dictos Colimbriensem ac Portuensem, eiusdem consilij tempore apud Sedem Apostolicam constitutos, ac ipsorum & dicti Prioris litteras, quæ præfatum Regem super ijs diligenter monuerant, & tam per eosdem, quàm per alios fide dignos, nec non multorum virorum Ecclesiasticorum, Communitatum, Baronum, militum, ac etiam nobilium Dominorum litteras, quòd præmissa nullatenus emendantur, sed potiùs de die in diem grauiora propter eius desidiam & negligentiam præsumantur; quodq; in subuersione Regni præfati vassali eiusdem Regis, congregatâ multitudine armatorum, castra ipsius nouiter expugnare, omniaq; occurrentia inuadere, deuastare, prædari, & alia mala ex hoc, ex corpore nimio tolerante committere, diuino timore posthabito, non formidant, nobis satis & liquidò innotescit:

Cupientes Regnum ipsum tot tribulationum aduersitate depressum, [a] *maximè cùm sit Romanæ Ecclesiæ censuale, alicuius prouidentis & prouidi diligentiâ & industriâ releuari, Vniuersitatem vestram de fratrum nostrorum consilio monemus, rogamus & hortamur (nec tamen per Apostolica* [b] *vobis scripta districtè præcipiendo mandantes, in remißionem vestrorum peccaminum iniungendo) quatenus dilectum filium, nobilem virum Comitem Boloniensem, præfati Regis fratrem, de deuotione, probitate ac circumspectione multipliciter commendatum, qui eidem Regi, si absque legitimo* [c] *decederet filio, iure Regno succederet, quiq; ex innatæ dilectionis affectu, quo vos & prædictum Regnum prosequitur, magnanimitate ac prudentiâ sibi plurimùm suffragantibus, Regnum ipsum reformaturus, firmâ credulitate speratur; præsertim cùm & ad generalem administrationem & liberam Regni eiusdem, non minùs persæpè dicti Regni quàm ipsius Regis vtilitate, si prouideat, tendatur, ac ad defensionem Ecclesiarum, Monasteriorum, aliorumq; piorum loco-*

[a] Hinc collige, Lusitaniam Romanæ Ecclesiæ feudum esse.

[b] Hæc verba malè exscribit Brandao. Consule me inferiùs n. 32.

[c] Ergo nothi & spurij exclusi à successione supponuntur; & benè.

rum Regni præfati, & personarum Ecclesiasticarum, tam Religiosorum quàm sæcularium, nec non viduarum, orphanorum, & ceterorum ibidem degentium, ac de prædictorum inibi recuperatione salubriter in Domino confidimus, sit assumptus. Cùm ad vos accesserit, fidelitate, homagio; iuramento, seu pacto, si aliquibus fortè præfato Regi, vel cuicumque alij personæ: tenemini autem etiam ipsius Regis prohibitione, dummodò personam eius & vitam, ac legitimi sui filij (si aliquem ipsum habere contingat) fideliter conseruetis, debitum eis exhibentes honorem, nequaquam obstantibus in ciuitatibus, castris & villis Regni prædicti cum omnibus suis recipere, ac eius dispositioni, ordinationi & mandatis vniuersaliter singuli, & singulariter vniuersi per omnia, & in omnibus intendere, absque difficultate qualibet procuretis; impendentes sibi contra quoslibet repugnantes, & violentos, consilium, auxilium, & fauorem, cum redditibus, prouentibus, omnibusq́ præfati Regni iuribus, sine diminutione aliquâ plenariè reddendo, vt de illis dicto Regi, secundùm quod suam decet Excellentiam, & sibi ac suis, & præfati Regni necessitatibus pro temporum ac negotiorum emergentium qualitate valeat prouideri. Alioquin venerabilibus fratribus nostris, Bracharensi Archiepiscopo, & Episcopo Colimbriensi damus nostris litteris in scriptis, vt vos ad id monitione præmissâ per censuram Ecclesiasticam, appellatione remotâ, compellat. Per hoc autem non intendimus memorato Regi, vel ipsius legitimo filio, si quem habuerit, prædictum Regnum adimere, sed potiùs sibi & eidem Regno destructioni exposito, ac vobis ipsis in vitâ eiusdem Regis, per sollicitudinem & prudentiam Comitis consulere supradicti.*

* Illegitimi iterùm non excluduntur à Pontifice, sed lege Lusitanâ exclusi esse à Papâ Rom. declarantur.

Datum Lugduni VIIII. *Cal. August. Pontificatus nostri anno tertio.*

Hinc arguo sic: Ad feudi Dominum pertinet corripere, imò & deponere (si caussa postulet) ignauum feudatarium. Pontifex deposuit Sancium II. *cupiens* (verbis vtor formalibus eiusdem Bullæ) *Regnum ipsum tot tribulationum aduersitate depressum, maximè cùm sit Romanæ Ecclesiæ censuale, alicuius prouidentis & prouidi diligentiâ & industriâ releuari.*

Ergo

Ergo Portugallense Regnum est sacrosanctæ Ecclesiæ feudum: quod fuerat demonstrandum.

RATIO QVARTA.

Occurrit quartò * Testamentum primum eiusdem Sancij II. Lusitanorum Regis: exscribam vltimam periodum: *Et si ego mortuus fuero, rogo summum Pontificem, tamquam Patrem & Dominum, & terram coram pedibus eius osculor, vt ipse recipiat in suâ commendâ & sub suâ protectione filios meos, & filias, & fratres, & sororem, & Regnum meum: per sanctam pietatem faciat istam mandam adimpleri, & obseruari, ita vt nullus contra illam venire poßit.* Ergo Reges Lusitani sunt feudatarij summi Pontificis, quia aliàs ipse in illos non haberet tantam auctoritatem: aliàs enim quo iure se posset intermiscere Regis defuncti Testamento, atque heredes cogere, vt legatis decretisque Sancij satisfacerent?

XX. *Reperies id apud Antonium Brandao Monarchiæ Lusitanæ Part. 4. fol. 278.

RATIO QVINTA.

Accidit quintò Apostolicum Breue exhibitum ab Innocentio III. Pontifice Romanæ Ecclesiæ Maximo, conciliaturum animos Afonsi Lusitanorum Regis atque ipsius sororum. Perstat in archiuo Regio, in libello quopiam exarato caducis characteribus.

XXI. *Bulla reconciliationis.*

INN *** *Episcopus, Seruus seruorum Dei, dilectis filijs de Spinâ & de Vrsariâ Abbatibus, Palent. & Auriens. diœcesum, salutem & Apostolicam* ***.

E ** *cum Apostolo infirmante quibusdam infirmitatibus* **** *orto tamen inter terræ Principes scandalo.* —— *quantâ eorum dißidia in plurium detrimentum vigere intuemur, & parte siquidem charißimi in Christo filij nostri Portugalliæ Regis* —— *coram nobis, quòd claræ memoriæ Pater suus T. & S. filiabus suis, præter octo millia aureorum, & maternâ* —— *duo castra, Alanker & Montem maiorem videlicet, in non*

Lineæ significant chartam in illis locis fuisse dirutam; stellulas posui pro charactere vacillante, qui legi nō potuit.

paruum Regis & Regni præiudicium, & —— concessionem Rex idem asserit inualidam extitisse, tum quòd dictus Pater ipsius tunc temporis expositus extra mortem nequaquam intelli —— tum quòd contra indulgentiam felicis memoriæ Alexandri Papæ prædecessoris nostri extitit attentata; quâ cauetur —— Rex Portugalliæ Regnum ipsum in præiudicium possit imminuere successoris. Nuper autem cùm charissimus in Christo filius noster Rex Castellæ contra Mauros pro defensione Christiani nominis profecturus, ad ferendum sibi auxilium Regem sollicitaret, eumdem ipse prudenter statum considerans Regni sui, easdem sorores suas benignâ prece rogauit, vt attendentes iam dictam concessionem propter rationem prædictam nullius extitisse valoris, castra sibi restituerent memorata, eas ad id tertiò commonere procurans ammonitione qualibet octo dierum spatium continente. Ipso igitur earum super hoc expectante responsum, eædem castra ipsa sedulò munientes, cum B. sorore ipsarum in Monte maiore se pariter receperunt, receptis in eo quibusdam Nobilibus aduersarijs Regis, qui de Regno expulsi fuerant ab eodem: cumq; castrum ipsum armis, victualibus, & personis nobilibus & ignobilibus, tam in Regno Legionense quàm aliunde collectis, summo cœpissent studio communire, Rex metuens ne castrum amitteret supradictum, & propter hæc ad illud festinanter accedens, præfatæ sorori suæ T. obtulit, se alicui Nobili, de cuius fide pars vtraque confideret, daturum sufficientes expensas, qui Regi solâ castri munitione seruatâ, eidem sorori suæ assignaret ipsius castri redditus vniuersos: quod eadem non solùm renuit acceptare, quinimò ij qui erant ad castri custodiam deputati, nomen Regis Legionensis inuocare cœperunt in eius iniuriam altâ voce. Quâ demum occasione Rex Legionensis prædictus, cum quo idem Rex firmam pacem habere putabat vnâ cum P. ipsius Regis Portugalliæ fratre, ac cum Petro Fernandi, & F. eiusdem Tarasiæ filio, ex improuiso Regnum eius inuasit: & cùm confinia Regni communita non essent, pluribus villis campestribus incendio deuastatis, quædam castra etiam occupauit; quorum vnum dicto fratri eiusdem Regis Portugalliæ committens, cetera per

Bellum Legionensis contra Lusitanum.

per se ac filium suum contra iustitiam detinet occupata. Ad ipsius T. sororis suæ instantiam, venerabiles fratres nostri Compost. Archiep. & Episcopus Zamorens. delegati à nobis, in ipsum excommunicationis sententiam protulerunt, & Regnum eius supposuerunt Ecclesiastico interdicto: propter quod ex parte Regis eiusdem fuit nobis humiliter supplicatum, vt cum suscepto Apostolatus officio simus magnis & minimis debitores, tam de Rege Legion. prædicto, & tam dictis sororibus suis, quàm & de iudicibus ipsis sibi faceremus iustitiam exhibere. Nos ergò volentes tam dicto Regi quàm eius sororibus paterna sollicitudine prouidere, discretioni vestræ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus accedentes ad locum, & recepto ab ipso Rege corporaliter iuramento, quòd super his nostris parebit præcisè mandatis, prædictas sententias relaxetis; & memoratis sororibus simili iuramento receptis, iniungatis eidem Regi, vt eas interim non molestet; & ipsis nihilominus iubeatis, vt, remotis à dictis castris personis sæpè fato Regi suspectis, per tales personas ea faciat custodire, ex quibus ipsi nullum dispendium valeat prouenire, monentes & inducentes ad compositionem & concordiam amicabilem: quæ si fortè prouenire non potuerit, vos super præmissis veritatem diligentissimè inquisitam per vestras nobis litteras intimetis, assignantes eis terminum competentem, quo per responsales idoneos nostro se conspectui repræsentent, mandatum Apostolicum recepturi. Vos autem ad exequendum prædicta, Deum habentes præ oculis, sublato cuiuslibet contradictionis & appellationis obstaculo procedatis; contradictores, si qui fuerint, per censuram Ecclesiasticam compescendo. Datum Signiæ 2. Kalend. Septembris, Pontificatus nostri anno quinto decimo.

Ex hoc priuilegio constat, Portugalliam feudum Romanæ Ecclesiæ fuisse. Patet; quia edicto Pontificis cauetur, ne Reges Portugalliæ in Successorum præiudicium Regnum audeant imminuere; hoc autem edictum non teneret, ni Regnum feudi titulo Catholicæ Ecclesiæ subiaceret.

RA-

RATIO SEXTA.

XXII. *Ex instrumento vltimæ voluntatis Afonsi III.*

DEnique (vt alijs ſuperſedeam) exſcribam clauſulam Teſtamenti Domini Afonſi III. quod reperitur in Archiuo Regio, cuiuſque autographon reperitur in Archiuo Alcobaciæ. Paulò ante finem: *Mando Domino Papæ qui pro tempore fuerit* 100. *marchas argenti.* Ecce feudi tributum; ſatisfecit Pontifici Summo feudatarius, & poſtulat, vt & Pontifex protegendi, fauendi & auxiliandi obligationi faciat ſatis. Audi. *Rogo ipſum*, ait, *tamquam Dominum corporis mei, & animæ meæ, vt ipſe ſanctiſſimâ auctoritate ſuâ faciat compleri & confirmari omnia & ſingula ſupradicta; & non permittat aliquid de his omnibus per aliquem impediri. Et ſupplico Sanctitatem eius, quòd ſi aliquis, vel aliqui, voluerit, vel voluerint, impedire iſtud meum Teſtamentum, quòd non compleatur, & ſingula ſupradicta non ſuſtineat, ſed faciat, ſicut pro iuſtitiâ debet facere pro ſalute animarum.* Ecce Summus Pontifex vocatur Dominus animæ & corporis, vt primo titulo innoteſceret Pontificia auctoritas illa Catholica, quæ ad vniuerſos extenditur; ſecundo, illa particularis, quæ ad Luſitaniæ Reges, quà Romanæ Eccleſiæ feudatarios. Ecce dicti Teſtamenti petitur confirmatio; ergo ipſe habebat dominium ſupremum in Regnis inuictis Portugalliæ. Tandem petitur, quòd faciat adimpleri Regis poſtumi vltimam voluntatem; ergo habebat Pontifex iuriſdictionem coactiuam, vel ſaltem directiuam in Regni heredem & ſucceſſores. Ergo ex multis capitibus conuincitur, Luſitanicos Reges eſſe Romanæ Eccleſiæ feudatarios.

Papa corporis & animæ Dominus.

ARTICVLVS VII.

Luſitaniam feudum eſſe, ſed ſpirituale; ipſius Monarchas Regum titulum, ſpiritualem tamen, à Romano Pontifice, quà tali, recepiſſe.

XXIII. *Regis titulus duplex.*

TErtio Articulo diſtinctionem expendimus notatione digniſſimam. Statuimus, Regis titulum bifariàm poſſe accipi,

accipi, ſpiritualiter, & temporaliter. Ille eſt Rex temporalis, qui temporalibus legitimis titulis (puta ſucceſſionis aut electionis) diadema auctoritatemque ſuſcepit; ſpiritualis, qui à Papâ, in quantum tali, recepit auctoritatem. Ex hac doctrinâ ſolidiſſimâ naſcitur

CONCLVSIO PRIMA.

SI Populi electio, atque Comitiorum confirmatio valida eſſet, Afonſus Luſitanorum Princeps recepiſſet à Populi vniuerſitate titulum Regis temporalis. XXIV.

Conſultò ſub conditione loquor; quia mihi illa acclamatio tumultuaria, quâ Infans Henrici Afonſus Rex abſolutiſſimus indicebatur, & Comitia Lamegenſia ſunt ex capitibus multis iniqua; ſolùm ab horum ambitione, & illorum arrogantiâ atque violentiâ nata. Reliquùm, qui in Luſitaniæ Regno Præſcriptionem admiſerit, conſequenter aſſerat, Afonſum Ioannemque electionis ſęculari titulo, reliquos hereditario iure donatos fuiſſe coronâ Regni ſæculari. De Præſcriptione in hoc Regno negandâ egi ſuprà Lib. 2. & 3.

CONCLVSIO SECVNDA.

AFonſus & reliqui Luſitanorum Reges, quà creati, electi, confirmati à Pontifice, ſunt Reges Portugallenſes; verùm non temporaliter, ſed ſpiritualiter. XXV.

Ratio eſt; quia auctoritas Pontificis eſt ſpiritualis, & ad ſpiritualia ſolummodò directè ſe poteſt extendere. Ambis doceri, quid ſit eſſe Reges Luſitanorum ſpiritualiter? Reſpondeo, eſſe participare gratias, indulgentias, iubilea, indulta, & reliquos fauores Eccleſiaſticos, qui auctoritate Apoſtolicâ alijs, quà Regibus, concedi ſolent. *Rex ſpiritualis quis?*

Dicis: In Pontifice conſiderare poſſumus perſonas duas, ſpiritualem & temporalem: eſt enim ſimul Epiſcopus Romanus, & Rex; ergo quà Rex, poteſt Reges creare temporales. XXVI. *Pontificis perſona duplex.*

Reſpondeo primò, non eſſe liberum cuicumque Principi Reges aut ſupremos Principes creare; quia nemo poteſt *Reges creat quis?*

 alteri

alteri ſubditum eximere, ni cauſſa ſit, & ſuperſit vtrique. Ideò Rex Galliæ non poteſt eximere Ducem de Lermâ ab obedientiâ, quam debet, quam fideliter præſtitit Hiſpano Regi; non enim eſt vtriuſque Dominus; benè tamen Monarcha Catholicus, ſi iuſta cauſſa poſtularet: Lermæ enim Dux Regi Catholico, non Chriſtianiſſimo ſubeſt. Atqui Afonſus Infans erat ſubditus Monarchæ Legionenſis: neutri ſupererat Innocentius quà Romaniæ Rex; iuſta cauſſa deerat; ergo ex duplici capite non recepit, nec recipere potuit ab Innocentio Afonſus titulum Regis ſæcularis.

Adulatores ſæpiùs iniurij. Prætereà, iniurios eſſe credidero Summo Pontifici omnes illos auctores, qui aſſerunt, eum titulos regiè-temporales poſſe concedere; quia cùm iuriſdictio ipſius ſit ſpiritualis quà Pontifex, non poteſt ea attingere quæ fuerint merè temporalia.

XXVII. *Pontifex quà talis confirmat diadema Luſitanicum.* Denique, controuerſiæ ceſſare debent, quouſque textus ſpecies innoteſcat. Ideò litteris Innocentij aliorumque Pontificum examinatis, aſſerô, illos non quà Romaniæ Reges, ſed quà Papas Afonſum elegiſſe, creaſſe, confirmaſſe. In Innocentij Priuilegio, quod dedi in huius Quæſtionis primo Articulo, conſidera illa verba, *Perſonam tuam ſub B. Petri & noſtrâ protectione ſuſcipimus.* nempe ſub noſtrâ auctoritate, quæ communis eſt nobis & Petro. & paulò pòſt: *Concedimus, & auctoritate Apoſtolicâ confirmamus.* & iterùm: *Quæ conceſſa ſunt, Deo propitio, pro iniuncto nobis Apoſtolatus officio.* Ecce vbilibet Innocentius operatur quà Pontifex; vbique concedit ſpiritualiter Regiam auctoritatem.

XXVIII. *Expenditur textus ſpecies.* Alexandri etiam Tertij littera non ſonat iuriſdictionem temporaneam, ſed ſpiritualem titulum: conſultò etenim Summi Pontifices non conceſſerunt Infanti Afonſo quod largiri non poterant. Petijt is, fateor, coronam ſæcularem; ſed reſpondet illi Pontifex, Argentum, & aurum (nempe temporalis poteſtas) non eſt mihi quà Papæ; quod tamen habeo (videlicet ſpirituale diadema) hoc tibi do. Vel dicito,

to, an non merè ſpiritualem auctoritatem inſinuent iſtæ phraſes, *Æquum eſt autem, vt —— Apoſtolica Sedes affectione ſincerâ diligat, & iuſtis poſtulationibus ſtudeat efficaciter exaudire.* & poſt: *Perſonam tuam —— ſub B. Petri & noſtram protectionem ſuſcipimus, —— & auctoritate Apoſtolicâ confirmamus?*

Dedi Articulo quinto Innocentij III. priuilegium, Coronam Afonſo II. confirmantis. Nota has periodos: *Æquum eſt, vt —— Apoſtolica Sedes ſincero proſequatur affectu. —— Proinde nos tuam attendentes Perſonam, —— eam ſub P. Petri & noſtrâ protectione ſuſcipimus. —— ad exemplar felicis memoriæ Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri, qui hæc præfato Auo tuo per priuilegij paginam conceſſiſſe dignoſcitur, tuæ ſublimitati concedimus, & auctoritate Apoſtolicâ confirmamus. —— Quæ conceſſa ſunt —— Apoſtolatus officio defendemus.* Semper loquitur Alexander quà Pontifex, non quà habens iuriſdictionem temporalem. *ex Innocentij III. Bullâ.*

Articulo ſexto occurrebat Regis Sancij II. donatio à Papâ confirmata, verùm quà tali. Nota illa verba: *Nos veſtris ſupplicationibus inclinati, conceſſionem huiuſmodi, ſicut piè ac prouidè facta eſt, auctoritate Apoſtolicâ confirmamus.* Nota obiter verbum *confirmare*, in foro Luſitanico eſſe *teſtificari.* Probaui ſuperiùs *Libr.* 2. *Diſp.* 1. *Art.* 1. *in fin.* Ergo Summus Pontifex confirmat donationem Regis; hoc eſt, teſtificatur verè à Rege eſſe factam. XXIX.

Ex his igitur maneat demonſtratum, Pontificem Romanè-Summum nec potuiſſe nec voluiſſe Afonſum & ipſius Succeſſores facere Reges temporales; potuiſſe, voluiſſe, & præſtitiſſe illis ſpiritualem expoſitam auctoritatem.

CONCLVSIO TERTIA.

LVſitania eſt feudum ſpirituale: ideò feudatarij tenentur præſtare obſequia ſpiritualia: Pontifex tenetur rependere ſpiritualem protectionem.

Feudum ſpirituale illud eſt, cui ſupremus Dominus eſt

Pontifex, quà Pontifex: talis eſt Luſitania: ergo. Minorem probo. Hoc feudum inſtituitur oblatione. Afonſus Henriquez ſe efficit Eccleſiæ feudatarium ijs verbis: *Claues Regni cælestis Beato Petro à Domino noſtro Ieſu Chriſto conceſſas eſſe cognoſcens, ipſum in patronum & aduocatum habere diſpoſui apud Deum Omnipotentem, vt in vitâ præſenti opem illius & conſilium in meis neceſſitatibus ſentiam, & ad præmia felicitatis æternæ valeam peruenire.* Vide: nota. Motiuum exponitur, verumtamen ſpirituale. Se poſteà feudatarium efficit: ſed cui? *Terram quoque meam* (ait Afonſus Rex) *B.Petro & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ offero.*

Habes integram Afonſi Epiſtolam huius Quæſt. Art. 1.

XXX. *Feudatarij ſpiritualis obligatio.*

Feudatarij ſpiritualis intereſt præbere obſequium, & reuerentiam ſpiritualem. Hoc indicitur Afonſo Henriquez ab Alexandro III. in confirmationis priuilegio, quod dedi in 4. Artic: Habe formalia verba: *Vt autem ad obſequium Beati Petri Apoſtolorum Principis, & ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ vehementiùs accendaris*, &c. Hoc deuotionis interioris reſortum exprimi ſolet tributo extrinſeco; & ideò Reges Luſitaniæ ſtatuerunt cenſum temporalem, ad deuotionis ſpiritualis indicium. Conſtat ex Innocentij Bullâ, quam habes ſuprà primo Artic. ibi: *Ad indicium autem, quòd prædictum Regnum noſtri iuris exiſtat, duas auri marchas ſingulis annis nobis noſtriſq; ſucceſſoribus ſtatuiſti perſoluendas.* —— *Tuâ itaque intererit, Fili chariſſime, ita circa honorem & obſequium Matris tuæ ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ humilem & deuotum exiſtere, & ſic te ipſum eius opportunitatibus & dilatandis Chriſtianæ Fidei finibus exercere, vt de tam deuoto & glorioſo Filio Sedes Apoſtolica gratuletur, & in eius amore quieſcat.* Conſonant aliorum Pontificum Priuilegia, quæ eſſet perlongum recenſere.

Eadem verba reperies in Bullâ Alexandri.

Domini feudi ſpiritualis obligatio.

Dominus ſpiritualis feudi debet feudatarium ſpiritualibus armis defendere; non ſecùs ac Dominus feudi temporalis tueri debet ſuum feudatarium armis & copijs ſæcularibus. Hæc ſpiritualis protectio exigebatur in feudi inſtitutione. Afonſus in Epiſtolâ ad Innocentium Papam: *Vt*

Vt ego, ait, *tamquam proprius Miles Beati Petri, & Romani Pontificis, vt tam in me ipso, vel in terrâ meâ, vel in his quæ ad dignitatem & honorem terræ meæ attinent, defensionem & solatium Sedis Apostolicæ habeam.* Hanc conditionem, qui feudum spirituale admiserint, debuerunt admisisse Pontifices Romanè-Summi, aut tacitè aut expressè. Alexander III. *Hæc ipsa præfatis heredibus tuis duximus concedenda; eosq; super ijs quæ concessa sunt, Deo propitio, pro iniuncto nobis Apostolatus officio defendemus.* Hanc Pontificis obligationem optimè nouerant Domini Lusitani anno 1580. legantes Romam Baretum, opem ab spirituali (non à temporali) Pontificis gladio contra arma Philippi imploraturum. *Vide Thuanum libr.* 70. *pag.* 387. cuius sunt verba expressa. Habes Bullam Art.4.

ARTICVLVS VIII.

Obiectis aliquibus fit satis.

PRobauimus Art.6. Lusitaniam esse Romanæ Ecclesiæ feudum: dicis tamen præfatis argumentis conuinci, hanc esse feudum temporale. XXXI.

ARGVIS PRIMO: Testamentum est quid sæculare ac politicum: atqui ex vi feudi Lusitanici Pontifex habet auctoritatem confirmandi & executioni mandandi Testamenta: ergo feudum hoc est temporale. Minor constat ex Testamento Afonsi II. ex quo necessaria verba extraxi suprà Articulo sexto, Ratione primâ. Item ex Sancij II. Testamento; cuius, quæ meâ intererat, partem dedi eodem Art.6. Rat.4. nec non ex Testamento Afonsi III. cuius mentionem feci dicto Art.6. Rat.6. *Obiectio prima.*

RESPONDEO, in Testamentis esse plurima spiritualia, quæ à Pontifice possint confirmari. Legarunt hi Reges Ecclesiasticis multam pecuniam, petierunt orationes, suffragia. Ecclesiastici ex vi contractus remanserunt in obligatione rependendi hæc suffragia: quid oberit, quominùs Summus

Pontifex, quà talis, hanc obligationem spirituali suâ firmet auctoritate?

Obiectio altera. ARGVIS ITERVM: Donationes sunt actiones merè politicæ atque sæculares: ergo non nisi à Domino supremo sæculariter confirmari possunt: atqui Articuli sexti Ratione secundâ Pontifex confirmat donationem factam à Sancio II. ergo is erat subditus Papæ temporaliter.

RESPONDEO, Sancium donauisse Magistro & Fratribus Ordinis S. Iacobi illam villam de Algarbe, quæ dicitur Tauila, pro remedio animæ suæ; hoc est, pro satisfactione peccatorum suorum. Vt autem hæc satisfactio esset sufficiens, congruum fuit, vt Summus Pontifex defectus ex sanguine Christi suppleret, & hanc sufficientiam (non donationem) confirmaret. Præterea (& hoc mihi videtur efficacius) *confirmare* in iure Lusitanico *testificari* est, vt probaui nuperrimè *num.* 29. *&* *anteà Lib.* 2. *Disp.* 1. *Art.* 1. *in fin.* Et sic respondeo, Summum Pontificem non corroborasse istius donationis efficaciam; sed, ad maiorem securitatem, esse à Rege factam, instrumento authentico testatum esse.

XXXII. *Obiectio tertia.* TERTIO INSVRGIS, & herculè efficaciùs: Deponere ab officio & dignitate temporali solùm potest, qui est temporalis Dominus: atqui Pontifex deposuit Regem Sancium: ergo is Rex erat feudatarius Pontifici, quà Regi; hoc est, quà Domino feudi temporalis.

RESPONDEO, Summum Pontificem non deposuisse Sancium à Regiâ dignitate. constat ex testamento vltimo Sancij, in quo depositus à Pontifice incipit exponere vltimam voluntatem his verbis: *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti: Amen. Notum sit omnibus hanc paginam inspecturis, quòd ego Sancius II. Dei gratiâ Rex Portugallensium*, &c. Ecce in mortis articulo titulo Regio decoratur. Sanè Pontifex hunc à Regno deponere non potuit, imò nec voluit. Dedi depositionis priuilegium Ratione tertiâ, Art. 6. sed nunc sufficient ista verba: *Per hoc non intendimus memorato Regi* (nempe Sancio II.) *vel ipsius legitimo filio, si quem habuerit,*

Reperies Testamētum integrū apud Anton. Brandao in Monarch. Lusitan. Part. 3. fol. 279. b.

buerit, prædictum Regnum adimere, &c. Quid ergo? curauit vt Regno, destructioni exposito propter Sancij ignauiam, de Gubernatore idoneo legitimè prouideretur; atque ideò in principio pericula & discrimina, quibus Lusitania suberat, enumerat prolixè satis: posteà, Boloniæ Comitem, Regis fratrem, proponit Comitijs in Gubernatorem eligendum. Huius creationem non indicit, sed consulit: ac perinde non procedit vt Dominus, sed vt amicus. Considera subiecta verba ex §.3. Priuilegij: *Cupientes Regnum ipsum, tot tribulationum aduersitate depressum, maximè cùm sit Romanæ Ecclesiæ censuale, alicuius prouidentis & prouidi diligentiâ & industriâ releuari; Vniuersitatem vestram de fratrum nostrorum consilio monemus, rogamus, & hortamur* (* *nec tamen per Apostolica vobis scripta districtè præcipiendo mandantes*, *in remissionem peccatorum vestrorum iniungendo*) *quatenus dilectum filium, nobilem virum, Comitem Boloniensem, præfati Regis fratrem, de deuotione, probitate ac circumspectione multipliciter commendatum, qui eidem Regi, si absque legitimo decederet filio, iure Regno succederet; quiq; ex innatæ dilectionis affectu, quo vos & prædictum Regnum prosequitur, magnanimitate & prudentiâ sibi plurimùm suffragantibus, Regnum ipsum reformaturus, firmâ credulitate speratur*, &c. Vt eligerent sibi Gubernatorem hortabatur Pontifex, quà feudi spiritualis Dominus, imò quà proximus, atque verè Christianus: si enim Dominus temporalis feudi esset, non iam moneret, suaderet, postularet, sed verè præciperet, exequeretur. Hoc clariùs liquet ex vltimis verbis diplomatis: *Per hoc autem non intendimus memorato Regi, vel ipsius legitimo filio, si quem habuerit, prædictum Regnum adimere, sed potiùs sibi & eidem Regno destructioni exposito, ac vobis ipsis in vitâ eiusdem Regis per solicitudinem & prudentiam Comitis consulere supradicti. Datum Lugduni*, &c. Nuperrimè notaui illud *non intendimus*, iterùm adnoto. Ceterùm attentè lego illud *consulere*, hoc est, *consilium præbere*: hinc autem constat,

Pontifex mere sæcularia non præcipit, sed consulit

* Hîc illa quatuor priora verba sunt caduco charactere descripta, & sic legi vix possunt. Diuinare conatus Antonius Brandao legit, *attentè per Apostolica*; Salazar, *strictè per Apost.* sed meliùs antiquum manuscriptum D. Ioannis de Sousa amici mei singularissimi, *nec tamen per Apostol.*

conſtat, Pontificem ſummum in hoc caſu conſuluiſſe Luſitanis, non iuſſiſſe.

EODEM MODO ſatisfacere poteris Art. 6. Rationis quintæ; ex quâ conſtat, Luſitaniam Eccleſiæ feudum eſſe, non tamen temporale. Satis ergo demonſtratum eſt, hoc Regnum Domino Pontifici, quà ſpirituale feudum, eſſe ſubditum.

ARTICVLVS IX.

Penitior quæſtionis Reſolutio.

Eccleſia Luſitania Feudum.

DIffiniui, Luſitaniam Eccleſiæ Romanæ feudum eſſe, ſed ſpirituale; ſubſcriboque Antonio Brandaoni *in Monarch. Luſit. Part.* 3. *libr.* 10. *cap.* 11. An feudum hoc aperitur Summo Pontifici? poteritne is alium ad illud inueſtire?

XXXIII. Feudorum temporalium leges ſunt multæ, ſpiritualium nullæ: ac perinde analogicôs de ijs, vt de illis opus eſt, iudicemus. Cùm feudum temporali Domino aperitur, poteſt is alium quemcumque inueſtire ad huiuſmodi feudum; non antè quàm ipſi aperiatur. Non aliter: in feudo ſpirituali conceduntur talia priuilegia in feudum: tenetur rependere talia obſequia & cenſum feudatarius; ſpiritualis feudi Dominus non poteſt ipſum ſine cauſsâ tali feudo priuare, nedum alteri concedere, quouſque id ipſimet Domino aperiatur.

Ergo ſi pariformiter loqui debeamus de feudo ſpirituali ac temporali, iuuabit relegere quæ ſuprà diximus: iuxta quæ ſit Concluſio.

Libri huius Diſp. 1. Quæſt. 1. Art. 4.

Hoc feudum ſpirituale Pontifici Summo aperitur; ac perinde poterit Summus Pontifex ad illud inueſtire quem malit.

Nec inde inferas, poſſe Papam dare inueſtituram Territorij Luſitanici; non enim feudum erat temporale; ſed poſſe reuocare Regia illa priuilegia conceſſa Luſitaniæ Regibus: quæ ſi non reuocauerit, iudicabuntur iteratò conceſſa poſterioribus, vt accidit in electione Ioannis I. ſi is fuit

verus

verus Rex Lusitaniæ, tunc hoc Lusitaniæ spirituale feudum aperiebatur Papæ; nihilominus is neminem alium inuestiuit, nec id à Ioanne reuocauit; ac ideò is, & ipsius posteri fruebantur gratijs ac Regijs priuilegijs, quibus Monarchæ antecedentes.

Hæc dixero de conuenientiâ spiritualis cum temporali feudo: ceterùm inuestituram Innocentij considera (dedi huius Disp. Quæst.2. Art.1.) expresſè conceditur non solùm filijs, sed heredibus. Dabo formalia verba: *Hæc ipsa præfatis heredibus tuis duximus concedenda.* Confirmat hanc inuestituram Alexander; & in confirmationis limine: *Regi Portugallensi, & heredibus eius in perpetuam memoriam*—— & inferiùs: *Hæc ipsa tuis heredibus duximus concedenda.* Hinc igitur probabilius iudico, in electione Ioannis primi (si ipsius antecessor obierit sine herede) apertum fuisse feudum Summo Pontifici: tunc poterat, si voluisset, reuocare. Reuocationis priuatio, moraliter quæpiam solidissima confirmatio est; ac ideò feudum id spirituale Ioanni I. & heredibus censetur fuisse confirmatum: cumque Henricus deuiuens reliquerit legitimum in feudo heredem (vt suo loco videbimus) non est cur id Domino Pontifici aperiatur. *Huius spiritualis feudi institutio consideratur.*

CONCLVSIO.

Est igitur lumine meridiano clarius, Regnum Lusitaniæ feudum spirituale esse Pontificis Romani, prout hac Quæst.2. Art.1.2.3.&c. sufficienter probaui. XXXIV. *Prima.*

Secundò, hoc feudum spirituale Pontifici non aperiri, constat ex his quæ hoc 9. Articulo disserebamus. *Altera.*

Tertiò, Romanum Pontificem ex merâ Henrici Cardinalis morte (ni alia caussa sufficiens accidat) non posse hunc spiritualem Regni titulum, ipsiusque appendices, gratias, indulgentias, priuilegia in præsentiarum reuocare. *Tertia.*

CORONIS DE TRIBVTO.

Dubitas, vtrùm Lusitania teneatur soluere singulis annis duas auri marchas Pontifici Romano? XXXV.

Lusitania non tenetur pendere tributa Pontifici Romano.

Respondeo negatiuè. Ratio est; quia feudatarius spiritualis ex vi feudi non tenetur Domino suo obsequium temporale pendere, sed incorporeum. Ita decreui hac Quæst.2. Art.7. Concl.3. vtq; inibi probaui, obsequium extrinsecum additur ex deuotione in signum. Ideò consultò Afonsus tales marchas non promittit, sed offert: *Terram quoque meam*, ait, *Beato Petro, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ offero sub annuo censu,*&c. vt exprimeret, se nolle promissione aliquam obligationem inducere, sed oblatione exponere animi internam deuotionem. Huius opinionis fuit Antonius Brandao *in Monarch. Lusit. Part.*3.*lib.*10.*c.*11. ait: *Tiuerão que offerta della fora mais de deuaçaõ que obrigatoria.* hoc est: *Crediderunt* (nempe Monarchæ Lusitani) *hanc oblationem potiùs ad deuotionem quàm ad obligationem pertinere.* Fateor ex aliquibus Pontificum verbis colligi, teneri hos Reges pendere annuatim hanc pensionem. Ex chartâ Gundisalui, Legati Apostolici, quam dedi Quæst.2. Art.3. *Cùm teneretur*, ait, *in vnoquoq; anno ad illas duas auri marchas.* Innocentius in sua Bullâ dixerat, *Duas auri marchas nobis nostrisq; successoribus statuisti persoluendas.* Accinit Alexander, & alij. Sed hoc non obest, quominùs dicamus hanc esse meram deuotionem: contractus enim non efficitur ex acceptatione, ni præfuerit promissio. ideò acceptet Pontifex hunc censum: quid inde? non erit inter eum & Reges Lusitaniæ contractus, quousque ipsi aliquid Pontifici promittant; oblationes enim Ecclesiasticæ sonant deuotionem solummodò: & ni promissione, voto, aut æquiualenti aliquâ circumstantiâ firmentur, in conscientiâ non obligant.

Obiectio.

Satisfactio.

Esto, obligauerit se Afonsus Rex: iam eum Summus Pontifex rescripto publico liberaliter exonerauit. Constat ex Innocentij Epistolâ ad Afonsum datâ. Vide, si placeat, ea quæ edissero hoc eodem quinto Libro Disp.4. Quæst.1. num.20. ad 24. vbi verba Pontificis secundariò explico, vt clarior controuersia euadat.

DISPV-

DISPVTATIO II.

Vtrùm Claræ-uallis Abbas potuerit adſpirare ad Regnum Auguſtæ Portugalliæ?

EXPOSVI ius Pontificium ad Coronam Portugalliæ; ſupereſt Monaſticum: vtrumque minùs cognitum, quia vix ſincerè diſputatum. Quæſtiones practicas difficiles reddiderunt adulatores: qui dum huic parti iniuſtè detrahunt, vt alteri illegitimè adnumerent, non ſufficiunt medium attingere, nec in eo latentem veritatem. Anceps incepi dubitare, vtrùm Claræ-uallenſis Monaſterij Abbas in Regno Galliarum conſtituti, nempe in Lingonienſi diœceſi, habuerit verum & legitimum ius ad Regnum armipotentis Luſitaniæ. Liti tempus indicitur anno Domini 1580. hic etenim ad meliorem vitam abſtulit Regem Henricum vltimum feudi poſſeſſorem. Sub idem tempus præerat Claræ-uallenſi Monaſterio Dominus Lupinus le Mire, quadrageſimus tertius Antiſtes; qui, à prædeceſſore in Abbatem ſubrogatus, rexit annis 25. Spontaneò ceſſit; & obijt anno 1596. poſtquam ab incendiarijs graſſantibus bis Claram-uallem liberaſſet. Quòd ſi huius Cœnobij penitiorem placeat cognitionem adquirere, lege D. Gaſparis Iongelini *Notitiam Abbatiarum Ordinis Ciſtertienſis per vniuerſum Orbem:* vbi curiosè ſingula vniuerſi Ordinis deſcribit Monaſteria.

I. Adulatores omnia confuſa reddunt.

Lupinus le Mire anno 1580. Claræuallenſis Abbas.

QVÆSTIO VNICA.

Fuerintne Luſitanorum Reges feudatarij Abbatis Claræ-uallis?

FEudi titulo adſpirare potuit Gregorius Tertius-decimus ſummus Eccleſiæ Pontifex, vt vidimus Diſputatione antecedenti. Manet nos non abſimilis, ſed noua controuerſia; videlicet, vtrùm Abbati melli-

II. Luſitania an feudum Sanctiſſimi Patris Bernardi.

fluo ac Sanctiſſimo Bernardo ſeſe Reges Luſitaniæ ſubiecerint feudatarios? necnon, vtrùm moriente Henrico Cardinali, Abbate Ordinis Ciſtertienſis, Claræ-uallenſi Domino aperta fuerit, quà feudum, Luſitania.

ARTICVLVS I.

Regna Monaſterijs feudataria.

Caſtella & Legio erant feudum Cœnobij Cluniacenſis.

ALfonſus Sextus, potentiſſimus Caſtellæ atque Legionis Rex, ſeſe & Regnum ſuum ſubdidit Cluniacenſi Monaſterio, ſub feudi ſeruitute. Exſtat huius rei Autographum Simancis (ciuitas eſt Caſtellæ veteris, vbi & Grapheotheca Regia) oſtenſum ab Indiciario Comiti de Requena meo ſingulariſſimo amico, & Domino: qui curioſitatis gratiâ (erat enim rei antiquariæ ſtudioſiſſimus) exſcribi iuſſit; & poſt dies aliquot in vrbe Toro (vbi habebat, potiùs quàm palatium arcem Vranicam, & quaſi Athenas Aſtronomicas) mihi cogitanti in Salmanticam communicauit: auarus ſim ego, ni & tibi.

ALFONSVS VI. *Caſtillia nec non Legionis Rex, Dominis meis, Chriſti famulis, Monachis Cluniacenſibus, ſalutem, & perſeuerantiam.*

Phraſes hæ ſunt politicè, quia ſcholaſticè veræ eſſe nequeunt.

L*Vx tenebras illuminat, lumen frigus calefacit, bonitas amorem rapit; ideò ego in peccatorum tenebris ſubmerſus, & frigidus, illuminor, calefio, rapior conuerſationis veſtræ exemplo. Communicare vobis meas quamuis tepidas, & orationes veſtras participare deſiderans, ad pedes ſingulorum prouolutus obſecro, vt dignemini me inter veſtros annumerare famulos, & tamquam vaſallum dirigere, corripere, atque gubernare. In vaſallitij ſignum, ſingulis annis cenſendas centum auri probati vncias pro ſubleuandis veſtris neceſſitatibus deuotus offero, & ſuffragia atq; orationes pro anima meæ remedio imploro. Cenſebitur hoc auri pondus Martij Idibus annuatim à me & heredibus meis per ſemper. Datum Valledelodi* IV. *Idus Ianuarij, anno* 1088.

Hic

Hic eſt Alfonſus ille, qui propter munificentiam ab Hiſpanis *el de la mano oradada*, vel(vt ait Vaſconcellius in Luſitanicâ Anacephalæoſi primâ, paginâ 5.) *pertuſâ manu* vocabatur. Certum eſt,ad hanc Alfonſi Regis Epiſtolam Monachos Cluniacenſes reſpondiſſe: verumtamen hucuſque reſponſorias litteras non vidi, fortè in eiuſdem Simancenſis Archiui angulo latent; ſunt etenim tot inſtrumenta publica ibidem congeſta, vt vix ad indicem referri poſſint: reperiuntur prætereà aliqua tam decrepita, vt impedientibus tineâ & madefactione vix ex parte ſe permiſerint legi. III. Don Alonſo el de la mano oradada.

Ceterùm in Abbate Cluniacenſi reperio hæc verba notatione digniſſima: *Vt enim innumera alia pietatis opera eidem Monaſterio ab eo impenſa taceam, magnificentiſſimus & famoſus Rex cenſualem ſe Regnumq; ſuum Chriſti pauperibus, eiuſdem Chriſti amore, fecerat; & tam à ſe, quàm à Patre ſuo Fredelano conſtitutum cenſum, ducentas ſcilicet & quadraginta auri vncias, ſingulis annis Cluniacenſi Eccleſiæ perſoluebat.* Terret te ſtatim ſumma differentia. Alfonſus offert centum vncias, Petrus Cluniacenſis Antiſtes recenſet ducentas quadraginta. quî? centum quadraginta Fernandus (vel, vt Petrus loquitur, Fredelanus) Alfonſi Pater annuo cenſu obtulerat, quibus Alfonſus centum alias addiderat; ac proinde Petrus ex cenſu vtroque ſupputat illam quantitatem. Hæc autem iam deuotio deſierat, & Petro ipſi Abbati Cluniacenſi non pendebatur talis ſumma: conſtat; quia cùm *perſoluebat* dixit, viſus eſt diſtinxiſſe tempora, & præterito tribuiſſe quæ deficiebant in præſenti. Ex noſtris hiſtorijs conſtat, Alfonſum eſſe Fernandi filium: ergo *Fredelanus* Gallicè, & Hiſpanè *Fernandus* eſt idem.

Regnum etiam Aragoniæ Cluniacenſi Monaſterio eſſe ſubditum & feudatarium, conſtat ex eiuſdem Archiuis antiquiſque domeſticæ rei memorialibus. IV. *Regnum Aragoniæ feudum Eccleſiæ Cluniacenſis.*

Regum aliorum exemplo, Afonſus Henrici filius Luſitanorum Rex ſub feudi titulo Claræ-uallenſi Monaſterio ſuppoſuit Portugalliam. Exſtat in Alcobaciâ antiquum pergamenum munitum ſtemmatibus Regijs pendentibus, impreſſis in cerâ candidâ, candorem animi Afonſique

deuotionem indigitans: dabo penitioris intelligentiæ causâ.

IN DEI NOMINE.

QVoniam quidem decet vnumquemq; fidelem de bonis sibi collatis à superno largitore Dei ministros participes efficere, vt per eos cælestium bonorum particeps efficiatur: ideò ego Afonsus, miseratione diuinâ Portugallensium Rex nouiter Deo iubente creatus, quia me [a] *plus omnes debitorem sentio, cupio me & omnia mea Altissimo offerre, vt tam ego quàm successores mei in perpetuum regnaturi agnoscant habere Regnum de manu Domini, qui præsentialiter tradidit* [b] *eum mihi, vt corde firmo & charitate perfectâ fidem Christianam ab infidelium iniurijs defenderem, & sanctam Ecclesiam de Regni redditibus ditarem; vt sic esset Regnum sanctum, Deo charum, & in perpetuum stabilitum. Et quia iam me & omnia Beato Petro & eius successoribus vectigalem constitui, cupiens & nunc Beatam Dei genitricem apud Deum aduocatam habere, de consensu vasallorum meorum, qui absque externo adiutorio me in Regium solium constituerunt, meipsum, Regnum meum, gentem meam, & successores meos sub Beatæ Mariæ de Clareualle tutelam, protectionem, defensionem & patrocinium constituo, & constituta fore decerno; ordinando & mandando omnibus & singulis successoribus meis in* [c] *hereditatem huius Regni legitimè intrantibus, vt singulis annis eidem Sanctæ Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Clareualle, quæ est Cistertiensis Ordinis, posita in Regno Franciæ in Diocæsi Lingoniens. tribuant in modum feudi & vasallitij 50. morabitinos auri probati, boni, & digni quod recipiatur. Si verò contigerit per nostrum dominium aliquem eiusdem Monasterij & Ordinis præfati intrare, vel transire, vel monasterium inibi construxerit, personæ & res talis monasterij sub tutelâ & patrocinio Regis erunt, taliter quòd à nullo possint molestari, inquietari, perturbari, vel à suis bonis defraudari; quòd si contingat, in pristinam libertatem restituantur quacumque horâ temporis vel momenti, in quo maiori commoditate id fieri quiuerit:*

Hoc instrumentum publicauit Antonius Brandao in Monarchiæ Lusitanicæ Part. 3. lib. 10. cap. 12. & extat manuscriptum in pergameno Alcobaciæ, inter archiua eiusdem loci.

a *plus quã omnes*

b *id mihi,*

c Ergo hoc Regnum defertur ad posteros hereditariò.

*quiuerit: quapropter bona talium monasteriorum & persona-rum erunt tamquam bona regalia; & de illis erit Regi eadem cura quam de suis debet habere. Si verò Rex aliquis, vel tyrannus (quem de lumbis nostris futurum non credimus) præfatas personas molestauerit, seu illarum bona surripuerit, non meam, aut earum, sed Virginis hereditatem vsurpare se credat; & tamquam Domino suo infidelis, sub cuius tutelâ Regnum constituimus, eodem priuetur, & semen eius non * eluscat super terram. Fratribus verò in dicto monasterio de Clareualle, & in alijs sui Ordinis Domino famulantibus, cura erit statum Regni nostri Deo deuotè commendare, & animam meam & parentum meorum Missis & vigilijs adiuuare; & de feudo seu vasallitio altare Beatæ Mariæ reparabunt. Abbas verò dominus Bernardus, & eius successores in perpetuum, huiusmodi feudum annuatim habebunt in die Annuntiationis Beatæ Mariæ virginis. Et ideo Virgo mater Domini mei Iesu Christi, in cuius laudem hic Ordo constitutus micat, ego humilis seruus tuus Adefonsus Rex Portugallens. peto quatenus Regnum meum defendas à Mauris inimicis Crucis Filij tui, & coronam hanc ab omni externo dominio liberam conserues, & de prole meâ fideles seruos & feudi largitores in Regni sede corrobores. Si quis verò contra hoc vasallitium & feudi testimonium aliquid attentauerit, si vasallus fuerit, à Regno nostro expellatur; si verò (quod Dominus non consentiat) Rex fuerit, sit à nobis maledictus, & in stirpe nostrâ non numeretur, & à Domino Deo, qui nobis Regnum dedit, omni dignitate spoliatus, & à suis inimicis victus, & cum Judâ traditore in inferno sepultus. Facta carta in Ecclesiâ Lamecensi 4. Kalend. Maij, Æra 1142.*

* Corrigo *elucescat*

EGO AFONSVS REX.

Egas Curiæ Præses conf. Petrus Pelaides Curiæ signifer conf. Fuas Ropinius Colimbriæ Præfectus conf. Pelagius de Sausa confirmat. Gundisaluus de Sausa protest. Vascus Sancius protest. Afonsus Egea protest.

AR-

ARTICVLVS II.

An vtile Regibus, se & sua Regna subijcere in feudum Monasterijs?

V. DVæ vtilitates reperiuntur in feudis Monasticis, de quibus disputo, sensibilis, & spiritualis. Vtramque experti sunt Principes, qui non sunt dedignati famulari Ecclesiasticis viris. Dabo mirabilem Historiam quam refert Petrus Venerabilis *libri Miraculorum primi capite vigesimo octauo*, exque eo Martinus del Rio *in Disquisitionum Magicarum libr.*3. *Part.*1. *quæst.*7. *sect.*1. *§. vndecimo.* Introducitur Petrus Engelbertus iam Monachus, & à sæculari in spiritualem militiam digressus, qui sic: *Tempore quo Rex Aragonensis Alfonsus Regnum maioris Alfonsi Hispaniarum Regis iam mortui obtinebat, contigit vt contra quosdam, qui in regione, quæ Castella dicitur, ei repugnabant, exercitum commoueret, & vt de singulis Regni sui domibus singuli illuc pedites vel equites dirigerentur, edicto sanciret. Ego edicto coactus, vnum ex mercenarijs mercede mihi seruientibus, Sancium nomine, ad exercitum destinaui. Paucis post diebus decursis, omnibusq; qui expeditioni illi interfuerant ad propria redeuntibus, ipse quoque domum reuersus est. Non longo deinceps tempore elapso, more humano, morbo correptus, nec diu cum morbo luctatus, defunctus est. Inde post quatuor ferè menses, ex quo è vitâ decessit, dum apud Stellam in domo meâ hiemali tempore iuxta ignem in lecto iacerem, subitò iam dictus Sancius circa mediam noctem mihi adhuc vigilanti apparuit. Qui igni assidens, & carbones, quasi ad calefaciendum, vel ad clarificandum, huc illucq; reuersans, multò magis se mihi cognoscibilem demonstrabat. Erat autem nudus, & absque omni vestitu, excepto paruo viliq; tegumento, quo velut inhonestiora corporis obuelabat. Quem cùm vidissem; Quis, inquam, es tu? at ille humili voce; Ego sum, inquit, Sancius famulus tuus. Quid, inquam, hîc agis? Vado, inquit, Castellam; iterq; meum multus exercitus comitatur,*

Sancij postuma apparitio.

mitatur, vt vbi deliquimus, ibi & delictis pœnas debitas exsoluamus. Et cur, inquam, huc diuertisti? Est, inquit, mihi spes veniæ, &, si misereri volueris, celeriorem mihi requiem comparare poteris. Quomodo, inquam? Quando, inquit, nuper expeditioni, quam nosti, interfui, hostili inuitatus licentiâ, Ecclesiam quamdam cum quibusdam socijs inuasi, quæ intus sunt inuenta diripui, vestimenta insuper Sacerdotalia mecum rediens asportaui: pro quo specialiter diris pœnis subactus affligor, & remedium à te, sicut à domino meo, quantis possum precibus expostulo: nam poteris mihi subuenire, si beneficijs spiritualibus me studueris adiuuare. Rogo insuper, vt dominam meam, vxorem tuam, ex meâ parte, meâ functus vice, depreceris, ne octo solidos, quos pro seruitio meo mercenario iure mihi debebat, reddere iam moretur; & quod necessitatibus carnis, si adhuc viuerem, reddidisset, animæ meæ longè ampliùs his egenti, erogando eos pauperibus, largiatur. Iam ego tali eius collocutione multò magis animatus; Quid, inquam, de conciue nostro Petro Deioca nuper defuncto actum est? Rogo, vt, si quid de illo nosti, aperias. Illum, ait, opera misericordiæ frequenter quidem, sed maximè præteritæ famis tempore, impensa pauperibus, beatorum requiei adiunxerunt, & vitæ æternæ participem effecerunt. Cumq; eum tam promptè & facilè mihi respondere audissem, adieci: Et de Bernetio alio ciue nostro, ante paruum tempus similiter, vt nosti, defuncto, aliquid tibi notum est? Illum, inquit, infernus possidet; quia ad terminandas huic villæ lites & iudicio dirimendas prælatus, multa sæpè, muneribus aut gratiâ illectus, iniustè iudicauit: & quia cuidam pauperi viduæ quodam tempore baconem vnum, qualecumque vitæ eius subsidium, crudeliter auferre non timuit. Tunc longè ampliùs ad maiora quærenda animi feruore succensus, adiunxi: De Rege nostro Alfonso, ante paucos annos defuncto, tibi aliquid notum esse potuit? Ad hæc quidam alius in fenestrâ capiti meo proximè superpositâ residens; Noli, ait, hoc ab isto quærere quod ignorat; quoniam recens eius ad partes nostras aduentus hoc ei notum fieri nondum permisit: mihi verò, cui à die obitus mei quinquennalis cum huiusmodi spiritibus

Alfonsus Rex Cluniacensium orationibus à purgatorio liberatur.

 mora,

mora, plura quàm isti nouiter nota fecit, quod de Rege quæris ignotum esse non potuit. At ego rursus nouæ vocis auditu attonitus, ac videre cupiens vocis auctorem, conuerti oculos ad fenestram; adiutusq; lunæ splendore, quæ lumine suo omne tunc domus spatium clarè illustrabat, conspicio hominem in inferiori fenestræ margine residentem: quem in eodem habitu, quo alium videram, cernens, Et tu, inquam, quis es? Ego, inquit, eius quem aspicis socius sum, & Castellam cum isto & multis alijs proficiscor. Et tu, inquam, de Rege Alfonso, vti dicebas, aliquid nosti? Noui, inquit, vbi fuerit, sed verò, vbi modò sit, nescio: nam aliquamdiu tormentis acribus inter reos cruciatus, postmodum à Cluniacensibus monachis inde sublatus est. Exinde verò, quid de eo factum sit, prorsus ignoro. His dictis, ad socium, qui igni assidebat, verba conuertens, ait: Surge, & iam iter inceptum peragere incipiamus. Ecce enim iam omnes vias, quæ intra vel extra castellum sunt, subsequens nos exercitus sociorum impleuit, & iam multis velocissimè prætergressis, vt festinanter eos sequi debeamus, vrgemur. Ad hanc vocem Sancius surrexit, & flebili voce quod priùs rogauerat ingeminans; Rogo, inquit, Domine, ne mei obliuiscaris, & vt dominam meam, coniugem tuam, quatenus, quod corpori debebat, miseræ animæ meæ restituat, oro, sollicitus exhorteris. His dictis, statim vterque disparuit. At ego mox coniugem iuxta me in lecto dormientem citatâ voce exsuscitans, priusquam ei, quod videram vel audieram, narrarem, interrogaui, vtrùm aliquid Sancio, communi nostro mercenario, pro mercede deberet. Quâ respondente, quod ego nondum ab aliquo nisi à mortuo audieram, se videlicet eidem Sancio adhuc octo solidos debere; nequaquam vltrà dubitare potui, cui fidem & mortui relatio & mulieris confirmatio conferebant. Facto manè, octo illos solidos à coniuge accipiens, & de meo quod congruum visum est addens, pro eius qui apparuerat salute pauperibus distribui, & sacrarum Missarum adiutoria ei à Sacerdotibus meâ prece & studio impensa, ad pleniorem peccatorum eius remissionem adauxi.

VI. Ecce Feudatarius Monasterij Cluniacensis, orationibus Domi-

Dominorum feudi, à purgatorio extrahitur: vtile igitur Regibus est atque Principibus, Regna subijcere, sub feudi titulo, spirituali auctoritati. Cur non & Portugalliæ Reges ex flammis temporaneis extraxerint suffragia Cistertiensium, apud quos & obseruantia maior, & seuerior conuersatio est?

Præter spirituales fauores, debet Claræ-uallensibus inuicta Lusitania felicissimas militum copias, missas à D. Bernardo contra hostiles exercitus Africanorum. Vt Vlysippo obsideretur, in caussâ fuit D. Bernardus; vt interciperetur, in efficaciâ fuerunt milites ab eo conscripti. Sanctaremensis ciuitas subiacuit, an sine milite Claræ-uallensi? Trancosum non recepisset Christiana signa, si resistere suffecisset insultui, quem vtrimque fecerunt Claræ-uallenses Martes. Processerunt Lusitani in Hispalin; & triumphali victoriâ donantur in Aljubarotâ, propter suppetias militares habitas ab eodem Monasterio. Coronâ Regiâ à Summo Pontifice insignitur Afonsus Infans; contradicit potentissimus Castellæ Rex, concedit Summus Pontifex: non enim congruum iudicauerat, hunc negare fauorem merè spiritualem (Coronæ temporales à Pontifice Summo non dantur) D. Bernardo procuranti. Notant nostri, Antonius Brandao, atque Bernardus Britus, & alij plures Historiographi. Ergo Claræ-uallensibus debent Lusitanorum Principes Coronam Regiam, expeditionum suppetias, auxilia, milites, victorias; & quos maioris facias, fauores incorporeos, vt in hac vitâ sanctè vixerint, piè deuiuant, & in alterâ breuiter ex purgatorio extracti, donentur laureâ beatitudinis æternæque felicitatis.

Vide Antonium Brandao in Monarch. Lusit. p. 3. lib. 8. c. 16.

Brandao ibidem: item libr. 10. c. 12. §. Affirma. Britus in Chron. Cist. lib. 3. & alij.

ARTICVLVS III.

Feudum hoc spirituale non aperitur Domino Claræ-uallensi.

CHaracteres feudi sunt grauamina, vt vidisti Disp. 1. Quæst. 1. Art. 2. si hæc sint corporalia, feudum est tem- VII.

 porale;

porale; ſpirituale, ſi incorporea. Dominus feudi tenetur defendere vaſallum: ergo qui tenetur defendere incorporeis auxilijs, non niſi ſpiritualis feudi Dominus eſt nominandus. Se ſubiecit Claræ-uallenſi Antiſtiti Afonſus Rex, *vt per eum cæleſtium bonorum particeps diuinitus efficeretur. —— cupiens & Beatam Dei Genitricem apud Deum aduocatam habere, ſe ipſum, Regnum ſuum, gentem ſuam, & ſucceſſores ſuos ſub Beatæ Mariæ de Clara-ualle tutelam, protectionem, defenſionem & patrocinium conſtituit.* Claræ-uallenſium obligatio in feudi inſtitutione exponitur his verbis: *Fratribus verò in dicto Monaſterio de Clara-ualle, & in alijs ſui Ordinis Domino famulantibus, cura erit ſtatum Regni noſtri Deo deuotè commendare, & animam meam, & parentum meorum, Miſſis & vigilijs adiuuare: & de feudo ſeu vaſallitio altare Beatæ Mariæ reparabunt.* An hîc aliqua, quæ non ſit ſpiritualis circumſtantia? ergo & feudum eſt ſpirituale.

Sunt verba inſtitutionis feudi. Habes integram ſuprà Art. 1. huius Quæſt.

Vt ex eâdem Inſtitutione cognoſcitur, ordinatur hoc feudum Afonſo Regi, & *omnibus & ſingulis ſucceſſoribus ſuis in hereditatem huius Regni legitimè intrantibus.* Ergo feudum hoc in præſentiarum non poteſt aperiri Claræ-uallenſi Abbati, cùm ſuperſint nepotes Potentiſſimi Emanoëlis Regis: ex quibus eſt vnus aut alter (ſed de hoc inferiùs) qui heres legitimus intrare debeat in Regni hereditatem.

Potior difficultas.

Fateor, difficultatem eſſe potuiſſe intricatiorem tempore interregni, cùm, mortuo Ferrando, huius nominis primo, remanſit (vt ſententia Luſitanorum aliquot ediſſerit) Corona ſine herede: tunc enim feudum aperiebatur (vt ſuprà de Pontificio diximus) Claræ-uallenſi Abbati; & poterat illud reſumere, & quemuis alium inueſtire.

CONCLVSIO.

VIII. MAneat ergo inconcuſſum, hoc feudum Regiè-Luſitanicum non aperiri, nec Romano Pontifici, neque Claræ-uallenſi Abbati.

Aperiri feudum ſpirituale, quid ſit.

Adiungo, hoc eſſe feudum ſpirituale; perinde, ſiquando in

in posterum legitimi heredes defecerint, dictis Dominis (nempe Pontifici & Abbati) ſpiritualiter aperitur: & poterunt tales Domini, vnuſquiſque in ſuâ ſerie, hoc feudum, quà ſpirituale, reuocare: hoc eſt, Pontifex reuocare poterit gratias, indulgentias, ac deuotionis priuilegia, quæ feudatarijs his conceſſerat, & alium inueſtire, ſcilicet has gratias alij cuiuis concedere. Item Claræ-uallenſis Abbas, & omnes illius Monaſterij Religioſi, qui feudi huius titulo tenentur ſpecialiter pro Rege Afonſo & ipſius ſucceſſoribus orare, atque ſuffragia celebrare, erunt liberi ab hac obligatione.

NOTA.

Rogas, vtrùm teneatur Luſitania pendere huic Monaſterio illos quinquaginta morabitinos auri? Reſpondeo negatiuè. Ratio eſt; quia ſoluebantur ad indicium deuotionis: & hæc obligationem non inducit, niſi aliunde firmetur. Prætereà, vt ex ipsâ feudi inſtitutione colligitur, Afonſus non promittit, aut vouet ſe daturum eſſe talem ſingulis annis quantitatem, ſed ordinat & mandat ſucceſſoribus. *Ordinare* autem, *mandare* & *commendare*, Hiſpanè *encomendar*, verba ſunt conſulentis, & non exprimunt ſummam auctoritatem: hæc enim exponitur verbo *iubendi* & *præcipiendi*. Lege ea quæ præſcripſi ſuperiùs Diſput. 1. huius Libri, paulò ante finem, in coronide.

DISPVTATIO III.

Vtrùm Sereniſſimi Infantis Ludouici Filius Antonius fuerit verus legitimuſq; Rex Luſitaniæ.

AEIΠYPIAN nominat Aëtius febrem, in quâ humor ſecretè ardet, rigeſcitque cùm primùm exteriùs exhalatur. Leipyrica, cùm penitiùs examino, iuſtitia eſt illorum qui Catholici Regis legitimum ius inſectantur. Sunt equidem horum rationes ſecretiſſimæ; igneæ, dum tales; frigidæ, cùm primùm publicatæ. I. *Leipyricæ rationes: quæ?*

II. Multos vidi in diuersis Regionibus Catholico Regi non subditos, qui varijs vijs nitebantur defendere ius Antonianum; quorum singulis opus est in præsentiarum satisfacere. Rationes Analogismis eneruabo: quos, potiùs quàm flore, spinâ induere instituero, vt acriores euadant. Parcat decor Rhetoricus, cui efficaciam præponere malo.

III. *Diuisio anteponitur diffinitioni: quando?* Diuisionem in Æquiuocis diffinitioni anteponebat Plato: cur non hîc essem, qui & vbique Platonicus? Disputatio hæc laborat æquiuocatione; oportet ideò Antagonistas in Classes distribuere, vt contra singulos Theoremata diffinitiua instituere, roborare ac propugnare sufficiamus.

IV. *Quibus Antonius titulis Rex Lusitaniæ diceretur.* Vidi Parisijs resolutionem aliquot Doctorum Legistarum, qui Antonio Regni ius adtribuebant: alij, quà electo à populo (imò & ipse Antonius hoc titulo se aspirare ad Regnum declarat in Epistolâ ad Gregorium XIII. vt videbis inferiùs num.103.) alij illi Coronam concedebant quà legitimo Filio Serenissimi Ludouici Infantis: nonnulli quà legitimato à Pontifice: nonnemo, quà legitimato à Potentissimo Rege Sebastiano. Nullus hucusque aliâ viâ tueri decreuit illius partes; atque ideò, si has semel præclusero, nullus in posterum patebit aditus Antonij caussam propugnantibus.

QVÆSTIO I.

An Dominus Antonius, quà creatus à populo, sit legitimus Rex Lusitaniæ?

ARTICVLVS I.

Sebastianus transfretat in Africam: pulchrâ morte occiditur. Succedit illi Abbas Cardinalis Henricus. Albanus Lusitaniam ingreditur. Sanctaremenses creant Antonium Regem.

V. *Occasio expeditionis Africanæ.* CVm Potentissimus Lusitanorum Monarcha Sebastianus ad viginti quatuor annorum ætatem deuenisset, à Muleio Mahumeto Mauritaniæ Rege, qui à Muleio Maluco

Maluco expulſus fuerat, litteris, legatis fœderibuſque ſollicitatur. Acquieſcit adoleſcens Rex, &, ductus virtute bellice-generosâ, ſtatuit militem inſtruere, quo Regi exuli rebelles Prouincias ſubiugaret. Vt igitur tutiùs tantam prouinciam poſſet aggredi, ſuppetias poſtulat ab auunculo Rege Catholico. Philippus huic petitioni annuens, quinquaginta triremes benè inſtructas, & quatuor armatorum millia pollicetur. Interim & Maximus Turcarum Imperator. claſſicum exorditur, atque nauim plurimam præparat, tantumque legit militem, vt fama cogeret vniuerſos Europæ Principes ſibi conſulere, & proprijs Regnis prouidere. Prouidè Rex Catholicus maritima lecto milite roborat; & Sebaſtiano conſulit, ne, relictâ Europâ, traijciat in partes Africanas. Metus nomine arguitur, quod poſteà prouidentiæ laureâ celebratur. Remanet Caſtellanus miles, tranſfretat Luſitanus, & ſecundis ventis deducitur in Mauritaniam. Quinta Auguſti dies, nigro notanda lapillo, eum vidit in Alcaçario campo viribus imparem, Maurorum exercitu potiùs inundatum, quàm victum. Cingebat numeroſus barbarus, qui non poterat non ſuperare; ſuperior Sebaſtianus animo, circumagentes vndequaque proſternit, & emit hoſte plurimo occiſo fortitudinis laurum, ac, fugâ contemptâ, dum non vinci non poſſet, exhibuit ſe Prototypon generoſitatis. Occiditur, non tamen vincitur; quia nec Hercules contra duos; & ipſe teſſeris impar, decuplum militum numerum aggrediebatur. Occiditur etiam Mahumetus, cuius partes tuebatur; cùm interim Muleius Malucus, qui accuſabatur Regni crudelis vſurpator, occumberet in eodem conflictu. O memorabilis! non poteris conflictus excidere ex hominum reminiſcentiâ, qui trium Regum ſanguine in barbaro campo deſcriberis. *Tres Reges occidunt: duo occiduntur,*

VI. Occubuit inibi multa nobilitas Luſitanorum, exque Regni Primatibus non pauci. Vulgus non ſine lacrymis ſexcentos nobiles deſiderabat: occubuit plurimus fortunæ-miles, tunc temporis ſine fortunâ. Nemo fugiebat gladium; *& nobiles plurimi.*

dium; is tamen pauciores quoſpiam fugit, vt in captiuitatem miſerrimè redigerentur: inter quos & D. Antonius, Infantis Ludouici Filius.

VII. *Guſtaui Suecorum Regis lemma poſthumum*, PVLCHRVM MORI. Vix Mars Luſos illuſerat, quando fama, ſiue per vndas volans, ſiue per aëra nauigans, in Portugalliam transfretauit centenis oculis lacrymans, millenis linguis elegos perſonans, vt innoteſceret Sebaſtiani generosè-fortiſſimi ac Luſitanorum pulchrum-mori.

VIII. *Henricus acclamatur Rex.* Remanſerat Vlyſſipone Henricus Quintus Emanoëlis Filius, ac perinde Sebaſtiani Propatruus, Ciſtertienſis Abbas, & S.R.E. Cardinalis. Hic non eligitur, ſed declaratur & acclamatur verus Succeſſor Sebaſtiani. Satur dierum, tollitur poſt vnum annum.

IX. Henrico poſtumo dum populus honores debitos ſolueret, vnuſquiſque candidatorum aſpirat ad poſſeſſionem Regni. Albanus Dux nomine Catholici Regis Luſitaniam ingreditur, & occupat duo oppida in Caſtellæ confinibus, quæ vocantur Eluas & Campus-maior.

X. *Eligitur Antonius in Regem.* *Iactus lapilli gentilis ritus.* *An metaphoricè vel propriè in præſentiarum debeat accipi, viderit Auctor.* Exacerbantur Luſitani inaſſueti militari ſtrepitui, & Sanctaremenſium aliquot tam ex nobilibus quàm ex Clero ſimul conueniunt, & ritu Gentilitio iactu lapilli (de more, *vt dicitur in Antonij Explanatione pag.*31. *poſt med.)* vel auſpicantur opus, vel petunt mutè-vocalia oracula de re futurâ. Properant confeſtim ad Antonium, qui tunc temporis erat in quadam ædiculâ contiguâ mœnibus, & ibi illi omnes vnâ voce eum acclamant atque ſalutant Regem, deducuntque in ſummum eius oppidi templum, ac pòſt in domum ciuicam: & ibi erigentes haſtam ſtemmate Luſitano inſignem, additis alijs ſolemnitatibus, eum iurant Luſitanorum Regem: deinde hilari applauſu per *Sancto-Milagre* (templum eſt illuſtriſſimum) & alia loca conſueta ad Palatium deducunt.

Ita hæc ediſſerunt Antoniani; adduntque, omnia in domo Sanctaremenſium ciuicâ in libro ciuitatis auctoritate publicâ deſcripta reperiri, ac ideò eſſe certiſſima, & nulli

dubi-

dubitationi obnoxia. Nos licet ancipiti ideâ circumſtantias has examinemus, præter rationes communes, quæ demonſtrant in tumultuantibus rebus eſſe difficile examen veritatis, nullam habemus penitiorem, vt negemus ea quæ hucuſque pro ſe expoſuerunt Antoniani: idcircò quid facti, vt fuerat recenſitum, concedimus; quid iuris, ex circumſtantijs ipſiſſimis manifeſtabimus.

ARTICVLVS II.

Populus non habuit auctoritatem vt eligeret Regem.

TRiplex modus ſuccedendi in Regnis: nempe iure Electionis, Sanguinis, ac Hereditatis. Hæc iura ſic Doctores exponunt. Iure Electionis ille eſt Rex, qui Dignitatis capax eligitur ab habentibus actiuam vocem. Ille ſufficitur iure Hereditario, qui eſt propinquior vltimo Poſſeſſori; ille iure Sanguinis, qui propior eſt inſtitutori, ſiue, quod idem erat, Regi primo. In præſenti quæſtione ille iure Electionis acclamaretur Monarcha Luſitaniæ, qui à legitimis Electoribus nominaretur: ille iure Sanguinis, qui propinquior primo Luſitaniæ Regi Afonſo Henriquez: ille autem Hereditatis iure, qui propinquior Henrico vltimo Poſſeſſori. ex quibus Principijs ſit Concluſio: XII. *Succeſſio triplex.*

Antonius non fuit Rex Luſitaniæ quà electus à populo. Probatur, quia Reges Luſitaniæ & Algarbiæ non Electione creantur, ſed acclamantur Succeſſione. Vt hæc probatio maiores vires habeat, tria tempora conſiderare oportet, in quibus hæc Regna habuerunt Reges. Primum, in quo, ſubiugatis Mauris, vnita fuerunt Regnis, Legionenſi videlicet & Caſtellano. Secundum, in quo ab ijſdem diſciſſa cœperunt ſeorſim eſſe Regna. Tertium, in quo perennauit Regum vera ſucceſſio. XIII. *Antonius non fuit Rex quà electus.*

Quantum ad tempus primum attinet, diffiteri non poterunt, qui legerint Hiſtorias Luſitaniæ, Regem Caſtellæ atque Legionis Fernandum, cognomento Magnum, fuiſſe XIV.

primum, qui post Maurorum irruptionem cœpit armis hoc Regnum à tyrannide Mahometanorum expedire, & à seruitutis ignobili iugo liberare. Subiugauit aliquot castra & munimenta, quæ antiquiores Legionis Monarchæ perdiderant aduerso Marte. Testis inter alios diligentissimus sit Garibayus *libr.*11.*c.*2. *&* *libr.*34.*c.*4. Hanc expeditionem contra Mauros, cui exordium dederat Fernandus Magnus, instituit, iniuit, continuauit Comes Henricus, & qui ab eo exorti sunt Reges Lusitaniæ. Constat ex Chronicis Regis Afonsi I. Sanchij I. Afonsi II.

XV. *Expeditio contra Mauros incipit: à quibus?* Præterea constat, auspicijs Regum Fernandi III. & Alfonsi, cui peritia penitior sidereæ facultatis tribuit Sapientis cognomen, initium sumpsisse expeditionem contra Mauros, qui Algarbicam regionem fraude olim ac proditione subiugauerant. Consule & horum Regum Chronica, & præterea Afonsi III. Lusitaniæ Regis acta sexto capite. Huic expeditioni Alfonsus Tertius felicem exitum imposuit, vt notat Chronologus ab vndecimo capite.

XVI. Hæc omnia adeò sunt certa, vt coëgerint Auctores omnes asserere, Hispaniarum Reges liberrimè possidere Regna, quæ Mauris eliminatis subiugarunt. *Gloss. pen. in c. Hadrianus.* 2.63. *dist. Oldradus const.*69. *&* *alij quos refert Couarruuias in reg. Peccatum.*2.*p.§.*9. *Afflict. in Prælud. const.p.*2.*n.*3. *Perez ad.l.*3.*tit.*3.*libr.*1.*Ordina.col.*2.*Roxas in Epitom. success. c.*23.*n.*83. In particulari hanc libertatem ac summam exemptionem Regibus concedunt Lusitanis, *Ferret. de Iusto bello, n.*24.*Nauarr.d.not.*3.*n.*165. Huius liberrimæ dignitatis atque potentiæ absolutissimæ rationem qui inuestigas, consule *l. Naturalem.c.vlt.ff.de Acquir.rerum dominio, & l. Si captiuis. ver. Publicatur. ff. de Captiu. leg.*5. *&* *leg.*19.*tit.*26.*p.*2. *&* *à l.*20. *tit.*28. *par.*3. *text. opt. in cap. Abbate. de re iud. in* 6. vbi ab infidelibus loca conquisierit, *&* vbi sua propria facta essent. *iunctâ Gloss. ibidem. ver. Ab infidelibus.* vbi allegatur Innocentius, *diuum Thom. libr.*3. *de Regim. Principum, c.*11. *Aristotelem libr.*1. *Politicorum, c.*4. *&* *si libeat, alios, quos recenset*

Couar-

Couarruuias d.2. p.§.11. n.1. & n.6. verſ. Res autem. & reperies hanc Propoſitionem eſſe indubiam: nempe, *Quidquid bello iuſto acquiritur, eſt proprium acquirentis.* Cui ſi ſubiungas hanc, *Atqui Luſitani, & reliqui Hiſpaniarum Reges bello iuſto Africanos aduenas eliminarunt*; non poteris non elicere hanc Conſequentiam: *Regum ergo Hiſpanorum eſt, quodcumq; contra Maurorum tyrannidem eſt ſubiugatum.* Conſequentia eſt legitima; Maior iam demonſtrata: Minor liquet ex dictis, ſed liquidiùs conſtat teſtimonijs Felini, *in cap. Non liceat. col.5. de præſcript.* Auendañi, *lib.1. de Exequend. mand. c.1. n.7. & c.4. in principio.* Ferdinandi Mencha, *Illuſtr. c.81. num. vlt. verſ. Ergo cùm noſtri.* Ioannis Garcia *de Expenſis c.9. num.68. cum ſeq.* Burgos *in Proœmio ad leg. Taur. num.32. & num.144.* agentium in communi de Hiſpaniâ, ſed poſt Andream Siculum, *Conſt.11. l.1.* & Gaſparem Velaſquez. Citatus Burgos optimè hanc regulam etiam extendit ad Regnum Luſitaniæ. Ideò optimè Brandaõ *Monarch. Luſit. Part.3. l.8. cap.11. §. Edaqui.* hanc veritatem expendit iſtis verbis: *Donde fica claro como as Terras, que os Reys de Heſpanha tomauão aos Mouros, erão de quem primeiro as occupaba.* hoc eſt: *Ex his liquet Terras, quas Hiſpaniarum Reges à Mauris interceperant, eſſe primò occupantis.*

Vides igitur Regna, Algarbicum & Luſitanum, vtpote iuſtiſſimo bello ſubiugata, propria fuiſſe victoris: atqui bona propria iure communi transferuntur ad poſteros hereditariò, non autem electiuè; ergo iure communi hæc Regna non per modum electionis transferuntur, ſed per hereditatis, *Text. in d. leg. Naturalem. §. vlt. text. in §. Item ea. Inſt. de Rerum diuiſione. l. vlt. verſ. Simili modò. c. de Donat. c. Ius militare. diſt.1. ſi iunxeris & ea quæ habentur tit. Inſt. de Hered. quæ ab inteſt. defer.* XVII. *Bona propria deferuntur: quo iure?*

Standum eſt Regulis communis Iuris, cùm nullum eſt particulare, vt aſſerunt Doctores vniuerſi: vnde de Regnis philoſophari oportet eodem modo ac de diuitijs, ſupellectilique particularium, vt expreſſis terminis docent omnes, XVIII.

ex Gloss. verb. In publ. per. text. ibi in l. Item veniunt. §. Ait senatus. vers. In priuatorum. ff. de pet. hered. atque præcipuè Tiraquellus *de Retr. tit.* 1. *§.* 1. *gl.* 14. *num.* 100. Antonius de Padilla *in l.* 2. *nu.* 20. *c. de Transact. & l. Si manifestè. n.* 3. *c. Seruit. & confirmatur ex Ord. lib.* 2. *tit.* 17. *§.* 6. *& lib.* 4. *titul.* 62. *§.* 5. Atqui nullo particulari iure, nullâ peculiari constitutione aut lege decernitur in Lusitaniâ, Regnum deferri ad posteros per electionem: igitur successio, non electio indigitat legitimos Lusitaniæ Reges.

XIX. *Secundum tempus.* Hæc dicta sint de primo tempore, cùm Regna, Algarbicum & Lusitanum, vnita fuerant Legionensi, necnon Coronæ Castellanæ. Transeamus igitur ad secundum prædiffinitum tempus, ad Reges inquam illos, qui ante Comitem Lusitaniæ Henricum Prouincias istas gubernarunt. Lege Chronicum Regum Castellæ, & reperies, Ferdinandum Magnum Regna sua diuisisse inter filios; vnde D. Garciæ contigit Galizia, & Lusitania, atque titulus Regis. *Garibayus libr.* 34. *c.* 4. *pag.* 773. *Ioannes de Roxas in Epitom. Success. c.* 5 *n.* 30. Ferdinando succedit Garcia filius independenter ab electione populi: ergo illo tempore hæc Regna non suffragijs, sed hereditario iure ratissimo deferebantur.

XX. Succedit posteà Alfonsus fratri Sancio, & solus gubernat Castellam, Legionem, Lusitaniam; & hoc sine electionis aliquâ solemnitate, vt ex ipsius Historijs constat: in quibus nemo legerit vel annotarit aliquam circumstantiam, ex quâ liceat colligere, iure electionis, & non hereditatis, Regnis his maximis præfectum fuisse.

Lusitaniæ ab alijs Regnis separatio. Separat Alfonsus à Legione atque Castellâ Lusitaniam, nempe inconsulto populo: exspoliat eam titulo Regni, & donat Comitatus; dat suæ filiæ Tareiæ in dotem, & ipsius successoribus in hereditatem, *Chronic. Regis Alfonsi I. c.* 1. *Garibayus c.* 4. Ergo Reges Lusitaniæ non dependent à suffragijs & electione populi.

XXI. *Obiectio.* Hîc aliqui rerum Lusitanarum docti laborant pessimâ ignorantiâ. Principium, aiunt, est regula quæpiam reliquorum:

rum: atqui Afonſus Henriquez eligitur à populo Luſitanorum Rex; ergo & reliqui deberent eligi: vnde ſi aliquando vidimus filios patribus ſuffici, vel hoc fuit factum ex conſenſu & electione populi, qui poterat dare Regnum vel peregrino, vel filio deuiuentis Regis; vel, ſi malis, ex tyrannide Principum à populis eliminandâ.

Hæc ſanè obiectio ex ſuperficiali librorum lectione exordium ſumpſit; apparet efficax vacillantibus oculis, non verò lynceis. Tene Hiſtoriam. Comes Luſitaniæ Afonſus primus iure hereditatis ſucceſſit Henrico Luſitaniæ Comiti, bella mouit contra Mauros acerrima, in Campo Ouriquio ſigna dirigit contra quinque fortiſſimos Reges Africanos; creatur Rex à populo herculè non dante Luſitaniæ poſſeſſionem, quam præhabuerat heres, ſed inſigniente nouis honoribus & titulis inuictæ maieſtatis. *Lege Chronic. c.5.& 16. Garibayum libr.34.c.8.* XXII. *Satisfactio.*

Dices: Ergo ſaltem titulus Regis, qui fuit datus à populo, obtineri non poterit ſine populi expreſſo conſenſu. Reſpondeo primò ex eorum ſententiâ, qui credunt titulos Regum poſſe aut debere dari à Summis Pontificibus, hunc Regis Sereniſſimum titulum, quem priùs à populo, accepiſſe poſteriùs à Pontifice Romano liberaliter hunc concedente, non ſolùm ipſi Afonſo, ſed & poſteris eius. Bullæ Pontificis formalia verba ſunt hæc: XXIII.

Proinde nos attendentes perſonam tuam, ſub Beati Petri & noſtrâ protectione ſuſcipimus, & Regem Portugalliæ redintegritate honoris, Regniq́ dignitate, quæ ad Reges pertinet, & alia loca Excellentiæ tuæ concedimus, & auctoritate Apoſtolicâ confirmamus: hæc ipſa præfatis heredibus tuis duximus concedenda, eoſq́ ſub ijs quæ conceſſa ſunt Deo propitio pro iniuncto nobis Apoſtolatus officio defendimus, &c. XXIV.

Cur hoc omitterem? à quingentis annis nondum erat hæc, quæ hodie graſſatur, vel ineptia, vel ſuperſtitio titulorum. Tunc temporis Illuſtriſſimi nominabantur XXV. *Titulorum ſuperſtitio taxata.*

 Reges,

Reges, hodie homines particulares. Sed ſiſte calame, reuertere ad rem, & intermitte digreſſionem.

Suppoſitâ auctoritate Pontificiâ creandi Reges; ex hac Bullâ, quæ exſtat in Archiuo Eccleſiæ Toletanæ, & publicatur à Bernardo Brito *in Chronico Ciſt. libr.3. cap.4. & 5.* & à Licentiato Gaſpare Aluares de Louſada, & ab Antonio Brandao *in Monarchia Luſit. libr.10. c.10.* conſtat, Filios Regum maiores inconſulto populo debere ſuccedere parentibus defunctis non ſolùm in poſſeſſionem regionis, ſed & in auctoritatem, atque titulum Regum.

XXVI. Ceterùm, cùm mihi ſit improbabile, Pontifices poſſe ſe directè intermiſcere rebus merè politicis (vt omittam diſpoſitiones indirectas, vel eas quæ fuerint erga res non merè politicas, de quibus maior eſt difficultas) de hac tituli confirmatione Pontificiâ non curo, niſi vt plurimùm dixeris conceſſiſſe Afonſo eſſe Regem Eccleſiaſticè, hoc eſt, participare indulgentias & gratias conceſſas Regibus Chriſtianis; quod & mancipio ex cauſsâ potuiſſet concedere Pontifex Summus; ſed tunc illud non eſſet politicè agere vel eſſe Regem, ſed neque liberum.

Ceterùm, neque ipſi Pontifices concedunt Regum ciuiles titulos: credunt enim ſe id non poſſe efficere, nec potuiſſe ſuos anteceſſores. Vnde ſcio? demonſtro Innocentium II. non creauiſſe Afonſum Regem Luſitaniæ. declarauit Innocentius Tertius his verbis: *Ceterùm, cùm idem Pater tuus vſque ad tempora felicis memoriæ Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri Ducis eſſet nomine appellatus*, &c. Hæc declaratio citatur à Baronio *anno* 1179. *Tom.*12. *n.*16. à Brandao *in Monarch. Luſit. libr.*10. *c.*10. Ergo Innocentius II. non fecit Afonſum Regem ciuilem Luſitaniæ, ergo non potuit; quia certum eſt, diplomate publico coronam Regiam conceſſiſſe. Et poſitâ conceſſione, & concedendi auctoritate, effectus tenet: & ſi is non tenet poſitâ conceſſione, certum eſt non tenere defectu auctoritatis. Hanc Bullam reſumo, & accuratiùs expendo *Diſp.*2. *num.*16. Ergo corona à Pontifice

tifice Summo concessa non erat politica, sed spiritualis.

Addo autem titulum Regis non solùm Regi Afonso, sed XXVII.
& posteris eius à populo concessum esse. Constat ex Co- *Regis titulus concessus quibus?*
mitijs celebratis sub Afonso I. quæ publicauit Antonius
Brandao in suæ Monachiæ l.10. c.13. in quorum §.3. hæc leguntur: *Viuat Dominus Rex Afonsus, & habeat Regnum. Si habuerit filios varones, viuant, & habeant Regnum; ita vt non sit necesse facere illos de nouo Reges. Ibunt de isto modo: Pater, si habuerit Regnum, cùm fuerit mortuus, filius habeat; posteà nepos, posteà filius nepotis, & posteà* * *filios filiorum in sæcula sæculorum per semper.* Ergo quid clarius? à populo decernitur, non indigere posteros populi auctoritate, non solùm vt præficiantur Lusitaniæ, sed etiam vt Reges nominentur. ** Filij filiorum*

Subiungam aliam rationem, probaturus hæc Regna non XXVIII.
dependere à populorum electione. Dico: Dos Matris iure *Satisfactionis confirmatio.*
hereditatis defertur ad posteros, *Palacios de Iust. & iure obt. & rec. Regni, Nauarrus p.6.§.10. vers. Ab ipso.* cui iungatur *l.3.§. Sed verum. in fine;* vbi dos proprium patrimonium est, *ff. de Minor. l. In rebus. C. de Iur. dotis.* Regnum Lusitaniæ est dos Matris, Chron. *c.16.* Brandao *Monarch. Lus. p.3. lib.8. c.8.* Ergo posterorum patrimonium est. Atqui independenter à populi consensu filius debet habere proprium patrimonium; filij ergo Regum Lusitaniæ inconsulto populo suis patribus debent succedere.

Leges Regni Algarbici, si attentè Chronica atque Hi- XXIX.
storias legeris, æquâ poteris callere certitudine. Alfonsus *Brandao dissentit in tempore, non in re.*
Sapiens Castellæ Rex subiugauerat plura oppida eiusdem Regni inconsulto populo; nullâ illius aut protestatione aut renitentiâ dedit Afonso Tertio Lusitaniæ Regi suo genero & Beatrici filiæ in dotem, atque suis nepotibus (nempe Beatricis filijs) in hereditatem. *Vide Chron. Afonsi III. cap.10.* Ergo populus non separauit Algarbicum Regnum à Castellâ & Legione, sed iure dotis Beatrix obtinuit à parente; ergo independenter à populo Beatricis filij habebunt iure hereditatis.

Venia-

XXX. *Tertium tempus.* Veniamus igitur ad prædiffinitum tertium tempus, nempe ad Afonsi Lusitanorum primi Regis posteros. Vocat is ad Comitia; & declarat populus se non debere eligere Successores in Reges, sed eos tales futuros, qui & heredes, vt vidimus n.27. ergo populus non habet ius ad electionem.

XXXI. *Vtrùm Comitia hæc sint authentica?* Dices, litteram horum Comitiorum non esse authenticam; quia reperitur apud Brandao, & præterea apud neminem.

Respondeo, sufficienter authenticam esse, cùm ille auctor sit classicus, & diligentissimus in rebus arcanis explicandis, nihilque asserens, quod non probet aliorum testimonijs. Præterea Comitiorum littera confirmatur ex rescripto Regio concesso in fauorem Ecclesiæ Claræ-uallis; & exstat originaliter in Alcobaciæ Archiuo, vnde transscripsit Brandao, & edidit *in sua Monarchia Lusit. libr.*10. *c.*12. ex quo vtilia nobis hæc verba: *Constituo, & constituta fore decerno, ordinando & mandando omnibus & singulis Successoribus meis in hereditatem huius Regni legitimè intrantibus.* Quid clariùs? Ecce Afonsus, primus Lusitanorum Rex instrumento publico diffiniuit, hoc Regnum non nisi iure hereditario ad posteros posse deferri.

Ceterùm admittamus, Comitiorum statutas leges nos ignorare; an ideò nequeunt per discursum euidentem cognosci? Tene. Talis credenda est lex, qualis fuerit praxis atque vsus qui in republicâ laudabiliter conseruatur. Ita Baldus *in cap. Quid iuris sit si post alien. vassal. feud. recup.* Gregorius Lopez *ad leg.*3. *verb. Algunas posturas. titul.*25. *part.*4. Atqui in vsu fuit, quòd Successores iure hereditario, & non electiuo, defunctis Lusitaniæ Regibus sufficerentur; leges ergo de successione non nisi hoc disposuerunt: essem enim temerarius iudex, qui crederem sine fundamento latas esse in his Regnis leges, solummodò vt temerarentur; vel saltem bono fine institutas, perpetuò fuisse temeratas.

XXXII. Successione delatum esse Regnum Lusitanum ad posteros

ſteros, conſtat ex Luſitanis Hiſtorijs vniuerſis. Rex Afonſus Primus inconſultò populo ſucceſſit heres Comiti Henrico deuiuenti; & poſteriores eodem iure maioribus fuerunt ſuffecti vſque ad Regem Sancium II. incluſiuè. Hic obijt ſine filijs. A Pontifice Summo propter cauſſas legitimas (tamquam à communi amico Regis & populi) inſignitur Afonſus Boloniæ Comes, Regis frater, Procuratoris titulo: in cuius declarationis Diplomate alia alij conſideratione digna ponderent, ego hoc vnum annoto. Ea propter (ait dictus Pont. Innocentius Quartus) inſtituitur fratris ſui in Portugalliâ Procurator, quatenus ille & filijs careat, & deuiuenti ſine filijs fratri frater debeat ſuccedere, iuxta leges auitas, & conſuetudinem perennem Regni. *Bullæ iſtius Protocolon reperitur in Turre do Tombo in Bullarum ſcrinio: refertur cap. Grandi. de Suppl. negl. præl. in 6. & in Chronicâ Regis Sanchij II. cap. 6. & apud Garibayum libr.* 34. *cap.* 19. Romanus ergo Pontifex in eâ erat ſententiâ, vt crederet hæc Regna deferri ad poſteros per ſucceſſionem.

Fortiſſimum argumentum, quod deducitur à conſuetudine.

Hanc Bullam habes Libro hoc 5. Diſp. 1. Quæſt. 2. num. 19.

Ab Afonſo III. ad Ferrandum, & ex Ioanne I. ad Henricum tota Regum ſeries inſtituitur iure hereditario; ita vt omnium Regum Portugalliæ vnus Ioannes I. à populo fuerit electus; quia cùm Fernandus, iuxta Portugallenſium opinionem, non ſolùm ſine filijs, ſed & diſcederet etiam ſine heredibus, nullus erat qui iure hereditario potuiſſet aſpirare ad ſceptrum: & ideò integrum fuit populo ſibi Regem eligere patriam propugnaturum. *Vide horum Regum Annales, & Garibayum lib.* 34. *per totum.* XXXIII.

Vtrùm Ioannes Magiſter Auiſenſium legitimè fuerit electus, ediſſero ſuperiùs Lib. 3. & 4.

Ex ijs igitur omnibus manifeſtè colligitur, populum nullum ius habuiſſe, vt crearet, defuncto Cardinali ac Rege Henrico, Regem Antonium; ac perinde electionem hanc fuiſſe nullam, vtpote factam à non habente auctoritatem; ac tandem ipſum Antonium, quà à populo creatum, fuiſſe non legitimum, ſed intruſum Regem Luſitaniæ.

Illatio.

ARTICVLVS III.

Obiectiones aliquot instituuntur, dissoluunturq;.

XXXIV. VT clarior euadat præcedentis doctrinæ certitudo, placuit addere omnes illas rationes, quas olim Doctor Fernamus de Pinâ Marecos pro populi libertate edidit; vt, cùm ijs satisfaciam, nihil remaneat in hac caussâ quod vlteriore egeat satisfactione.

OBIECTIO PRIMA.

Defensio naturalis est.

ANimantibus singulis in curâ, hominibus in obligatione maximâ, propria defensio. hæc conseruat atque tuetur vniuersos. Propriæ homines exponunt defensioni nunc se ipsos, nunc alios quos eligunt propugnatores. *l.Vt vim.ff.de Iust.iuncta reg.Potest quis.de Reg.Iur.in 6. Vide Aristotelem, Tullium, quos sequitur Dominicus Soto de Iust. l.4. q.4. art.1.q.2. Innoc. in cap. Quod super. in princ. de Voto. Mart.Nauarrus in Rep. cap.Nouit.not.3.nu.96. de Iudic. Didacus Couarruuias Pract.c.1. n.2.* Non aliter corpus Politicum, siue Respublica, quæ nihil aliud est quàm communitas ex pluribus sub æquis legibus coalescens, se debebat defendere, regere, tueri, conseruare; & hoc vel per aliquem, vel per aliquot ob id muneris interlectos ab eâdem Republicâ. *l.1.ff.de Const.princ.* (*ibi*, Populus omne suum imperium & potestatem.) *l.2.§.Exactis.1.& §.Deinde.ff.de Origine iur.iuncta regul.Quod omnes.de Reg.Iuris,in 6.& l.Id quod nostrum.ff. Eodem titulo.* Ita hoc resoluunt D.Thomas 1.2. *q.97. art.3. ad 3. & lib.1. de Regim. Princ. c.2.4.5. & 14.* Franciscus Victoria *de Potestate ciuili à num.7.* Alfonsus à Castro *de Lege pœnali l.1.c.1.fol.5.* & probat *ex l.7. tit.1. p.2.* vbi Gregorius Lopez *ver. Ouiesse.* Couarr. *c.1. n.2.* ex hac doctrinâ argumentantur sic:

Respublica, deficiente Rege, debet sibi prouidere Regem à quo defendi queat, & protegi. Postumo Henrico Rege

Cardinali

Cardinali fatis erepto, remansit Lusitania sine Rege & lege: potuit igitur & leges ferre, atque Regem eligere. Atqui elegit Antonium: est ille igitur legitimus Rex Lusitaniæ.

Respondeo: Respublica, vt optimè expendit argumen- XXXV. tum, potest, imò tenetur sibi eligere caput, à quo regatur, *Satisfactio.* propugnetur; non autem inde sequitur, deuiuenti cuicumque Regi debere alium sufficere creareque per nouam electionem: sufficeret enim vnam Genealogiam aut aliam elegisse, vt contigit hodie in ferè omnibus Rebuspublicis mundi: satis esset eligere vnum, à quo Regia maiestas per maiorem filium ad filij filium deriuetur. Ita Aristoteles *l.3. Polit.c.10.* qui citatur & expenditur à Couarruuiâ *d.cap.1. num.4. vers. Verum Aristoteles.* Ita factum fuit in Hispaniâ D.Pelagij tempore: lege cautum fuit, ne, mortuo Patre, Successor aliquis eligeretur, sed vt filius immediatè succederet sine aliquâ solemnitate populari. Ita Luc. Lud. & Palacios citati à Molinâ *d.lib.1.c.2.n.13.& in Annotation. num.2. & 3.* ante quem Vurgos *in Proœmio ad legem Tauri, num.51.*

Sanè quamuis populus suam intentionem & volun- XXXVI. tatem non exponeret in primi Principis creatione, si posteà consentiret filios sine nouâ electione Patribus sufffici, satis superque exponeret suam voluntatem. Hæc regula est certissima; & colligitur satis clarè ex *l.De quibus.ff.de Legibus.* & ex ijs quæ scribunt in proprijs terminis Turrecremata *in d.cap.Moyses.n.7.vers. Ad rationes.* Dom. *in d.l. Grandi. n.8.de Suppl. negl.* Couarr. *d. c.1. n.4. vers. Posterior. & n.7. & 9.* Antonius Gomez *in l.40.Tau. n. 4.*

Ex his ad argumentum in specie. Constat ex dictis, po- XXXVII. tuisse Lusitanum populum eligere sibi Regem, cuius posteri sine nouâ electione maioribus succederent. Fecerunt. Ergo mortuo Henrico non habet ius populus ad electionem: debet enim ipsi heres suffici, qui fuerit immediatior.

Minorem probo: In Comitijs primis sub Afonso Henriquez celebratis decernitur filium debere Patri succedere, atque filio nepotem. Legis litteram expressimus suprà n.27.

Hæc lex intemerata ſemper fuit; quia inter Reges inuictè Luſitanos ſolus Ioannes primus eligitur, quia Fernandus in Portugallenſium opinione obierat ſine filio aut herede; & ideò non poterat populus non eligere Monarcham ſibi.

XXXVIII. *Non potuit populus electionem horum Regum ſibi reſeruare.* Addo, nec potuiſſe populum reſeruare ſibi Regum Luſitanorum electionem; quia primi Luſitaniæ poſſeſſores, nempe Comes Henricus, atque Infans Afonſus, qui poſteà Rex, non habuerunt dominium à populo, ſed Comes iure dotis, & Infans iure hereditatis; vnde ſi contra ius hereditarium quidpiam Luſitania decerneret, tyrannicè decerneret: nec tenerentur Comitis Henrici Succeſſores ſubſcribere legi iniuſtiſſimæ, nempe heredes iure legitimo exſpolianti, & electionem populi inſolitâ methodo inducenti.

OBIECTIO SECVNDA.

XXXIX. *Regnum potius Rege.* IN omnibus dubijs potioris pars potior eſt. Ergo ſi dubium intercidat Regi & Regno, in fauorem Regni debemus iudicare; quia Regna non fuerunt condita propter Reges, ſed hi propter illa creantur. Demonſtrat poſt Baldum & alios Alfonſus *in Theſau. Rel. Chriſt. c.*54. Mencha *in Præfat. quæſt. illuſtriſſ. à num.*102. *cum ſequentib.* Almaynus, Nauarrus *in d.c. Nouit. not.*3. *num.*101. Atqui fauorabile eſt Regno, poſſe ſibi Regem eligere; non ergo hoc illi debemus abnegare.

Aſſumptionem roboro: Conſeruato electionis iure, & populi auctoritas relucet maior, atque Regnum liberius.

Probo iterùm: Conſeruatâ eligendi auctoritate, prouidetur Reipublicæ dignior; admiſſo iure ſucceſſionis, præficitur illi heres, qualiſcumque fuerit capacitatis; ergo vtilius eſt Reges ab electione quàm ab hereditate dependere. Hæc probat & expendit inter alios Turrecremata *ad cap. Moyſes. n.*7.*c.*1. *& ad cap. Si ergo.*8.*q.*1. *& ad cap. Legimus.*93.*diſt.*

Probatur & confirmatur tertiò eadem Minor: Eſt maximè vtilis populo legum ſuauitas, atque facilitas multa obediendi: atqui meliùs, ſuauiùs, faciliùs illi obediunt populi

quem

quem elegerunt, quàm alij, *iuxta illud Sap. (Pátere legem, quam ipse tuleris) quod refertur cap. Cùm omnes. de Constit.* Ergo melius est quòd populus Lusitanus sibi eligat Regem, quàm quòd sufficiatur aliquis prætextu iuris hereditarij. Ceterùm, electiones commendat Aristoteles *libri Politicorum tertij cap.*10. *&* 11. recenset Couarruuias *d. c.*1. *num.*4. *vers. Verum.* & notat Diodorus *libr.*2. *de Antiquorum gestis*, confirmat, atque exemplis corroborat Guillelmus Benedictus *in c. Raynutius. verb. Condidit.*1. *à num.*34. *cum sequentibus.* Solinus *c.*66. Tiraquellus *de Nobil. cap.*20. *n.*9. Ludouicus Gomez *in cap.*2. *num.*28. *de Const. in* 6.

SATISFACIO. Est quæstio celeberrima, vtra sit in Regiâ dignitate melior, electio, an successio. Illa olim minoribus obnoxia fuerat inconuenientibus, dum onus regiminis erat magnum, honos paruus, vtilitas autem vix vlla (S. Hieronymus *in Isaiam*, refertur à Simanchâ *de Instit. cath. cap. de Bonis hæreticorum. &* Turrecrematâ *in d. cap. Moyses. nu.*7.) Ceterùm, crescente Regum ambitione ac potentum tyrannide, electio Principum plurimis inconuenientibus exponebatur. Electores præponebant amicos dignis; illicitis medijs allicere curabant animum eligendi. Hîc locum munera; subornationes ac dona clandestinè-attractiua; hîc locum habuerunt multæ perturbationes. *Text. in cap. Siquis pecunia. & in cap. Si transitus.* 79. *dist. c. Osius. de Electione. c. Si ergo.* 8. *q.* 1. quod doctissimè expendit Turrecremata *d. c. Moyses. n.*7. *concl.*2. *vers. Tum primò. cum seq.* Ioannes le Cerier *de Primog. l.*2. *post q.*14. *n.*8. Simanchas *vbi suprà, c.*43. *n.*18. XL. *Vtra aptior, an successio, an electio?*

Prætereà, maiori curâ defenduntur, propugnantur ac conseruantur à Regibus vrbes patrimoniales, quàm illæ quæ liberâ electione eos crearunt; ergo expedit ciuibus non eligere Dominos Monarchasque. Consequentia est legitima; & Antecedens per se notum; cuius veritas est in Imperio manifesta. Quis hucusque Romanorum Imperator, & aliàs Rex (putà Bohemiæ, Vngariæ, &c.) non habuit maiorem diligentiam in conseruandis, am- *Patrimonialia bona maiori curâ conseruantur.*

pliandis, extendendis Regnorum terminis, quàm Imperij? Profectò nemo. Conſeruant ſanè Regnum filio, & Imperium eligendo fortaſſis alienigenæ: atque filialis amor quolibet alio maior eſt: alius quicumque politicus eſt; reliquùm, filialis amor naturalis.

XLI. Adde: Nihil eſt magis in Regno neceſſarium, quàm iugi ſuauitas, atque obedientiæ promptitudo: ad hanc, ad illam conducit aſſuefactio. Subditi cognoſcentes Regis filium in dignitate Succeſſorem, eum ardentiùs amant, & ei aſſueſcunt obedire, *l.2. per totum tit.7. part.2.* Nauarrus *dict. not.3. num.17.* Turrecremata *dict. concl.2. verſ. Tum.2. cum ſeqq. & verſ. Ex parte Regis.* & ibi Præpoſitus, Ægidius Romanus, & nonnulli alij.

Genealogia electio. Hæ rationes, & aliæ ſimiles, coëgerunt communitates publicas eligere non vnum hominem, ſed vnam Genealogiam, vt gubernarentur, *c. Licet. de Voto. c.1. Præterea. de Prohiben. feud. alien.* Gloſſa *in d. c. Moyſes.* Abbas Panormitanus, *& alij text. ibi in c. Intellecto. de Iur.* Tiraquellus *de Iure primog. in Præfat. à num.3.* Couarruuias *d.c.1. num.4. d. verſ. Poſterior.* Palaez à Meris, & alij plures.

XLII. *Conuictus Ariſtoteles.* Hæ ſanè conuincerent Stagiritam, qui, vt vidimus, electiones commendat *Politicorum libro 3. c.10.* quia inibi agebat Ariſtoteles Scholaſticum, & loquebatur in ſenſu formali Metaphyſico. Pro cuius intelligentiâ penitiore notandum eſt, aliud eſſe comparare electionem primogenituræ in ſucceſſione Regum præcisè ſumptam, aliud cum appendicibus conſideratam. Ideò dixero, electionis ius æquius eſſe iure primogenituræ, ſi præcisè alterutrum conſideretur. Ceterùm experimur ex electione tot inconuenientia, ſeditiones, tumultus, & non rarò velitationes exoriri; vt propterea primogenituræ ius oporteat commendari, ac condemnari Principum ac Regum electiones. Ideò ſi rigorosè placeat loqui, dicito ius electionis eſſe melius, non tamen vtilius. Reſpublica autem conſeruationi ſuæ quærit vtilia, non autem bona, quæ aliàs fuiſſent nociua.

Ex

Ex his in formâ ad obiectionem: Concedo primum en- XLIII.
thymema; nego autem subsumptam Min. nempe: *Atqui fauorabile est Regno posse Regem eligere*; quia, vt expendebamus, non nisi plurima in electionibus patitur populus, non nisi ad angustias redigitur talis Respublica.

Ad primam probationem confiteor, in electionibus populi relucere summam auctoritatem libertatemque, sed accidere summas discordias: cumque concordiâ Respublicæ pusillæ crescant, discordiâ dissipentur vel maximæ; inde est quòd concordia debeat præponi auctoritati libertatique: vel si tanti hæ faciendæ, nullas habeat leges Respublica, sine quibus haberet auctoritatem liberiorem. Ergo si admittuntur leges (quamuis populi diminuant libertatem) quà conseruatrices; etiam concordia, & quod hanc alit ius primogenituræ, libertati Reipublicæ debet præponi: concordia enim tuetur Prouincias, ac ditiones adauget.

Ad secundam eiusdem Minoris probationem, nego XLIV.
semper digniorem eligi; quia sæpè Electores subornati aut amicitiâ, aut pecuniâ, aut aliâ circumstantiâ allecti, monstra præficere consuescunt: vnde in hoc vniuocus est vterque modus. Ceterùm in hoc electionis ius meritò improbatur, quòd scateat litibus, iurgijs, contentionibus, quibus patrimonij ius destituitur: ergo præponi debet electiuæ patrimonialis Regum ac Principum successio.

Dignior non semper eligitur.

Ad tertiam, negare Assumptum debet quisque politicæ XLV.
rei non ignarus. Non facilè obedit populus electo Regi: est enim illius creator (verè, quia Regem creat) & indignum iudicat creatorem supponi creaturæ. Huic conceptui adiungito quod addidi num.41. Nec contra est Sapientiæ testimonium. *Pátere*, ait Sapiens, *legem quam ipse tuleris*. Non exprimit, an facilius sit hanc pati quàm illam, quam tulerit Antistes alius: ab arguente autem non obligatio vna, sed & facilitas debuisset demonstrari.

Creator vix potest obedire creaturæ.

Aristoteli atque Peripateticis iam suprà num.42. abundè XLVI.
satisfeci; quia licet electionis ius verè sit melius, vtilius est here-

hereditarium: Politica autem non bona commendat, ſed vtilia; aliàs & vrbes incenderet, quia ignis, calor, lux, ſunt nobilior ſubſtantia & qualitates, quàm tabulæ, lapides, frigus, obſcuritas: ceterùm ab incendijs abſtinet, non quà malis, ſed quà inutilibus ac nociuis.

OBIECTIO TERTIA.

XLVII. *Antiquitas facienda magni.* Magni facienda eſt antiquitas æternùm venerabilis; magni publicarum rerum communio; magni regiminis perilluſtris imitatio. Multa Regna antiquitus, non pauca inpræſentiarum per electionem deferuntur. Ergo, turbatis Luſitaniæ rebus, eligendus Rex fuerat, qui vniuerſa ſedaret. Elegerunt Antonium: is fuerat igitur legitimus Rex Luſitaniæ.

XLVIII. Minor liquidò conſtat ex ijs quæ ſcribunt M. Tullius *lib.*3.*de Legibus*, Gloſſa *verb. Condita.in l.Ex hoc iure.vbi Paulus num.*17.*ff. de Iuſt.* Panormitanus *in cap. Intellecto. col.*3. *de Iure iur.* Iuſtinus *libr.*1. Antonius Corſetus *de Pot. Reg. p.*1. *q.*1. Guillielmus *d. verb. Condidit. n.* 31. Couarruuias *d. c.*1.*n.*4. D.Thom.1.2.*q.*105. *art.*1. *ad* 2. Caſtro *vbi ſuprà*, Soto *de Iuſt. lib.*1. *q.*1. *art.*3. Melchior Palaez à Meris *de Maioratibus & melioramentis Hiſp. p.*4.*q.*1.*à num.*46.

XLIX. Eadem Minor liquidiùs conſtat ex auitis moribus Hiſpaniæ; qui magis vrgent. Primi huius regionis Reges à populo fuerunt electi: his deuiuentibus, non filij, non conſanguinei, quà tales, ſuccedebant, ſed illi vnicè qui à populis eligebantur; & hoc vtique per plures annos. Aſſero ex Garibayo *in Compend.Hiſt. Hiſpaniæ à libr.*8.

L. *Regum electio in Concilijs decreta.* Chriſtiani contemnere non debemus decreta Conciliorum, quæ vniuerſalis Eccleſia magni facit. Atqui in pluribus Gothorum tempore celebratis decernitur electio Regum, interdicitur quæcumque alia delatio; ergo debuerat Luſitania ſibi Regem eligere, & non permittere aliquem iure hereditario coronari: aliàs enim minùs ſe exhiberet Catholicam & Eccleſiæ obedientem, quæ audijt ſemper inter

inter Prouincias reliquas Catholicissima. Minorem probo. Regum electiones instituit Concilium Toletanum IV. *Canone vltimo*, Toletanum V. *Canone* 3. Toletanum XII. *in principio*. Ita probat lex prima; cui consonant non paucæ aliæ, quæ in libro, cui Epigraphe, *El Foro Iuzgo*; quarum verba recenset Molina *libr*.1. *de Primogen. Hisp. c*.2. *nu*.2. Hos Conciliorum nuperrimè citatos Canones expendit atque edisserit Couarruuias *d. c*.1. *num*. 7. Palaez *d. n*. 46. & nouissimè Ioannes Garcia Gallecus *libr. de Expens. & melioramentis c*.16. *num*. 17.

LI. Nec valet dicere, hos mores esse à balbutiente Hesperidum Regione conseruatos, postmodum absoletos; quia etiam recuperata Hispania elegit sibi Pelagium, Ouiedi atque Legionis Regem (legi in Garibayo *in Hist. Hisp. Compendij libro* 8. *c. vltimo*, Palaez *de Iust.& iur. obtinendis ac retinendis*, Nauarro *p*.6. *§*.7. *&* *§*. 9. & *in d. c. Nouit. not*.3. *num*. 117. Couarruuiâ *d. c*. 1. *num*. 1. *&* 7.) etiam D. Garciam Ximenez Nauarræ Regem (Garibayus notat *d. Compendij libro* 21. *c*.7. Nauarrus *vbi proximè*.) tandem Lusitanorum Regem D. Afonsum Henriquez. Constat ex suâ Chronicâ *c*.16. ex Garibayo *l*.34. *c*. 10. Mariz, Brandaon, & alijs.

LII. *Obiectioni tertiæ respondetur.* SATISFACTIO. Vt huic obiectioni respondeam, admitto, olim Hispanos sibi Reges & Duces elegisse, nego nunc posse facere. Ratio: consuetudo quæ tunc vigebat, vt suprà num.49. probabatur, iam perijt per contrarium vsum, qui inpræsentiarum perstat. Sanè mores delentur vsibus contrarijs, iuxta regulam iuris. *tex. in l*. 2. *C. Quæ sit longa consuetudo? c. vlt. de Consuetud. cum vulg*.

LIII. Reliquum, nec Conciliorum Canones, qui num.50. citabantur, cogunt reuerti ad vomitum: sunt etenim lege particulari reuocati latâ tempore Pelagij Regis; quâ sancitum, ne in posterum Reges eligerentur. Huius legis meminit Molina *libr*.1. *c*.12. *n*.13. *&* *in Annotationibus n*.2. *&* 3. & ante eum Burg. *in Proœmio ad Legem Tauri nu*.51. Quòd

ſi Luſitania non veniat legibus communibus Hiſpaniæ iudicanda, mores hi antiquiſſimi, hi Conciliorum Canones nulli ſunt facti Luſitanorum lege latâ in primis Comitijs, cùm primum Afonſus Henrici Comitis filius acclamaretur inuictiſſimus Rex Luſitaniæ. Legis expreſſa verba dedi ſuprà num. 27. Quòd ſi contra Conciliorum Politicos Canones non dari credideris ſæcularem aliquam auctoritatem, concedo tuæ ſententiæ, licet falſæ; & addidero etiam eos à Pontificibus fuiſſe reuocatos, & annullatos, concedentibus diadema Regiè-Luſitanum Afonſo Henriquez & ipſius ſucceſſoribus. Vide ſuprà num. 23. 24. 25. & 26.

LIV. *Potuerunt Reges eligi in Hiſpaniâ: quando? cur?*

Ad ea quæ num. 51. aſſumebantur, dico, ſtirpem veterum Regum tyrannide Africani populi deletam eſſe; atque ideò liberum fuit Regnis recèns à ſeruitute extractis eligere ſibi Monarcham. Ceterùm, non hominem, ſed Genealogiam Pelagij atque Garciæ elegerunt, vt ſatis liquet ex Chronologis. Nihilominùs quidquid ſit de Regibus Nauarræ & Legionis, Afonſus Henriquez non fuit electus à populo, nec Dominus antiquæ Luſitaniæ, nec nouæ: illius enim præerat Dominus iure patrimonij; huius ſimiliter, ſed iure belli. A populo ſolùm accepit denominationem Regis extrinſecam, non rei dominium, non ſereniſſimam auctoritatem. Vide quæ expendo ſuprà num. 22. & deinceps.

OBIECTIO QVARTA.

LV. MAgni faciendam argutè antagoniſta dixerat perilluſtris regiminis imitationem: ecquis non credat Illuſtriſſima, Pontificium, Cæſareum? Pontificem nemo ignorat à Cardinalibus, ab Electoribus Germaniæ Imperatorem creari: de illo *c. Licet. de Elect. c. Vbi periculum. cum alijs eodem titul. in 6.* de hoc *tex. in c. Venerabilem. de Elect. c. Ad Apoſtolicæ. vbi Gloſſa pen. de Re iud. in 6.* Lege Reſtaurum Caſtaldum *in Tract. de Imper. q. 8 n. 5.* Hiſtoriam Pontificalem *p. 2. ſub Vitâ Greg. V. c. 74.* & alios: ſunt enim plurimi qui de hac materiâ curioſa volumina ediderunt.

RESPON-

RESPONDEO, esse peculiares rationes, propter quas in supremis his dignitatibus electio debeat tolerari, vt constat ex text. in d.c.Licet. de Electione. d.c. Vbi periculum. eodem titulo. in 6. Doctores ibi iunctâ regulâ c. Accipiamus. de Pact. c. Ad extirpandas. de filijs Presbyterorum. Constat etiam ex text. in c. Venerabilem. vers. Insuper. de Elect. Clement. 1. post princ. de Jur. iur. vbi multi Doctores. Has easdem rationes edisserunt Franciscus Bursatus cons. 108. à princip. libri 1. Augustinus de Ancho de Potest. Papæ, q. 2. art. 3. & q. 37. art. 5. Petrus del Monte in Tract. de Monarchiâ, cap. Expeditis. q. 2. Buridanus in Arist. Politic. l. 3. q. 23. & 25. Sanè rationes, quæ ab his Auctoribus ex textibus citatis expenduntur, sunt peculiares in Pontificatu & Imperio, & non habent in Regum successione locum. Ceterùm nec debeo omittere, tot inconuenientia in electione Pontificis vel Imperatoris Ecclesiam experiri, vt curauerit diminui numerum Electorum, qui iam vtrolibet adsunt paucissimi: & fortassis aliquando videbimus Imperium deferri iure geniture, vt nihil dicam de Pontificatu, vbi deficienti matrimonio ius sanguinis non habet locum. His igitur consideratis, conseruans seueritatem scholasticam, ad formam argumenti respondeo: LVI. *Satisfactio.*

Magni est facienda iuris Pontificij & Cæsarei imitatio executioque? Distinguo. quando deficit ius proprium Regni, concedo: aliàs nego; quia contra leges Prouinciæ non habent alienæ auctoritatem. Ideò, concessâ Minori, nego Consequentiam; quia cùm Lusitaniæ Regnum habeat leges proprias, quibus filius instituitur successor Patri, non licet contra has Cæsareis subscribere, vel Pontificijs. *Iuris Pontificij auctoritas.*

OBIECTIO QVINTA.

CONcedit nobis Actor, Regnum hoc à Patribus deferri ad filios; his tamen deficientibus, deuolui ad populum auctoritatem creandi atque eligendi Regem. Probat hoc; quia post mortem Ferrandi elegit populus Ioannem I. Con- LVII.

ſtat ex Chronico *p.*1. *c.*187. Ita Garibayus *l.*34. *c.*40. ita & Baldus *in d. c. Venerabilem. nu.* 13. *de Elect. & conſ.* 271. *Caſus. lib.*1. Emmanoël à Coſtâ *de Succeßione Regni Portug. pag.* 141. *verſ. Denique.* Huius electionis inſtrumentum perſtat ex Comitijs Conimbricenſibus nunc in Turre *do Tombo libro* 4. *dos direitos Reais, fol.*1. *&* 4.

LVIII. *Satisfactio.* RESPONDEO, Regem Ferrandum in Luſitanorum ſententiâ nec reliquiſſe filios, nec affines, qui poſſent ſuffici legitimè iure ſanguinis vel hereditatis: probat latiſſimè Ioannes das Regras *in Comitijs Conimbricæ:* refertur in Chronico Ioannis I. *Part.* 1. *ex c.* 179. *ad* 185. *& deinceps.* Idcircò decernitur, in dictis Comitijs non ſolùm deficere vltimi poſſeſſoris filios, ſed etiam conſanguineos; ac ideò ſtatus Regis declaratur eſſe vagus, ac ideò poſſe ſibi nouum Regem eligere ſub quibuſcumque conditionibus. Conſtat ex publico inſtrumento, quod factum fuit in eâdem electione; cuius tranſſcriptum authenticum obtulit Infans Catharina. Conſtat iterùm *ex Chronici Parte* 1. *c.*180. Hoc ita debuiſſe fieri aſſerit Baldus *d. conſilio* 271. *lib.*1. *& in c. Venerabilem. n.*13. *de Elect. & in c. Cùm in Magiſtr. ad finem, de Elect. & in l. Ex hoc iure. q.*3. *ff. de Iuſti.* recenſet Acoſta *de Succeſſ. Regn. pag.* 141. *verſ. Denique. & pag.* 195. *verſ. Mihi.* Corſetus *de Poteſt. Regis p.*1. *q.*2. *n.*4. Martinus Laud. *in Tract. de Princip. q.*175. Coſmus *in Proœmio Pragm. verb. Primog.* Tiraquellus *de Iure primog. q.*13. *op.*9. *n.*2. *&* 3. Antonius Gomezius *in l.*40. *Taur. n.*4. Mencha *Illuſtr. controuerſ. c.* 22. *n.*12. Probatur ex l.9. tit.1. Part.2. vt notat Gregorius *verb. No auiendo. & in lege* 2. *eiuſdem tit. verb. El mas propinco pariente.* Verè potuerunt populi tunc temporis creare Regem, nunc non poſſunt. Ratio: Creauerunt Ioannem & eius Succeſſores, vt ex Chronico liquet: non enim erant legitimi Regum aliorum Succeſſores. Atqui modò reperiuntur Succeſſores legitimi: non ergo indigent electione, vt Regno præficiantur, *text. in c. Licet. de voto. & in d. c. Grandi. de Supp. negl. prælat.*

Dicis,

Dicis, tunc temporis fuisse veros Regni heredes, nempe D. Agnetis de Castro, Petri I. Vxoris, & D. Mariæ huius Petri Sororis filios: his exclusis, eligitur Ioannes Auisensium Magister: ergo electio hereditario iuri præualet.

Dicendum ab Antonianis est, post Ferrandi mortem non fuisse consanguineos legitimos; tum quia Agnetis filij erant nothi, tum quia Petri Sorores carebant filijs: cuius oppositum probaui superiùs Libro III. & IV. quòd si admittatur alterutrum, nempe vel Agnetem vel Mariam legitimos habuisse filios, asserendum est, Ioannem I. non potuisse eligi; ac ideò ipsum fuisse Regem intrusum, ac ipsius posteros, ni præscripserint, tyrannos esse. Perlege ea quæ edissero Libris citatis tertio & quarto, in quibus ista tractantur ex professo.

OBIECTIO VLTIMA.

IN Comitiorum paragrapho quinto reperimus hæc verba: *Si mortuus fuerit Rex sine filijs, si habeat fratrem, sit Rex in vitâ suâ; & cùm fuerit mortuus, non erit Rex filius eius, si non fecerint eum Episcopi, & Procurantes, & Nobiles Curiæ.* Atqui mortuus est Sebastianus Lusitanorum Rex sine filijs; non habebat fratrem proprium, sed fratrem Aui, & iste fuit Rex in vitâ suâ: ergo cùm fuerit mortuus, filius non erat futurus Rex, & à fortiori nec consanguineus eius, si non fecerint eum Episcopi, Procuratores, atque Nobiles Curiæ. Tunc sic: Episcopi, Procuratores, & Nobiles, creauerunt Regem Antonium, non Philippum: non ergo hic, sed ille est legitimus Rex Lusitaniæ. LIX.

RESPONDEO, asserens hanc obiectionem ex capitibus multis laborare. Primò supponit textum legis esse satis authenticum, de quo legendus est Brandao *in Monarchia Lusitanæ tertiâ Parte libr.* 10. *cap.* 13. *anno* 1143. ex quo non potero non subijcere præcipua verba: *Iulguei*, ait, *ser necessario propolo com a intereza que tem, porque naõ corra despois por certo, o que he somente prouauel ainda em razão da Historia.* LX. *Satisfit obiectioni sextæ.*

hoc est: *Iudicaui esse necessarium proponere hoc* (nempe *instrumentum*) *expositâ auctoritate quæ ei debetur, ne pòst habeatur certum, quod in re Historicâ debet solummodò haberi probabile.* Atqui in rebus probabilibus possumus eligere quamlibet partem: ergo hæc Comitia, quà contra nos, possumus explodere; quà pro nobis, admittere. Ex illis igitur nihil conuincitur contra Regem Catholicum.

LXI. Præterea, licet admiserimus textus catholicam auctoritatem, in specie non agit de casu controuersiæ præsentis: primò, quia loquitur de Rege qui habeat fratrem; & neque Sebastianus neque Henricus Rex habuerunt fratres cùm deuiuerent: secundò, quia de filio, quem Henricus non habuit: tertiò, quia postulat in electione Episcoporum, Procuratorum atque Nobilium voces, qui absfuerunt in creatione Antonij; sed & hoc petit trutinam penitiorem, atque ideò adæquatioris intelligentiæ gratiâ controuersiam sequentem instituamus.

Hæc Regna deferri hereditariò, non tamen iure sanguinis, inferiùs iterùm probo Disp. 5. num. 7. Vide etiã Disp. 4. Quæst. 3. per totam.

ARTICVLVS IV.

Etiamsi populus habuisset ius creandi Regem, Antonius, quà electus, non esset Lusitanorum Rex.

LXII. *Hypothesis.*

DVo in Epigraphâ ante examen reperio verè contradictoria. Hucusque non potuisse populos sibi Regem eligere post mortem Henrici demonstraui: quid si potuissent? sanè si quidpiam contra nos, nihil pro Antonio: cur? quia non fuit à populo electus vniuerso.

Dices: In rebus antiquis standum est Historicorum auctoritati; atqui Anonymus iuris Antoniani explanator recenset Antonium à populis electum fuisse, ergo temerè diffitebimur.

Antoniani iuris vindex debilis.

Respondeo, illum auctorem nullius esse auctoritatis, non solùm quà Anonymum, sed quà facti ignorantem: superiùs demonstraui difficultatem nullatenus hunc percalluisse, & sic ex aliorum confusâ relatione fabellas potiùs

tiùs quàm Hiſtoriam publicis typis euulgaſſe. *Vide iſtius libri* 5. *Prolog.* §.9.

Ceterùm, ne ſim ita ſeuerus, concedamus auctoritatem Scriptori; ſint omnia certa quæ recenſet: poſſit populus creare quemlibet in Regem; non inde ſequitur creauiſſe Antonium. Nec Anonymus vſquam id dixit. Non grauabor tranſcribere formalia verba, quamuis fugiam officium Amanuenſis, quod recentiores tanti faciunt. Ait Anonymus Antoniani iuris explanator pag.32. §. Itaque. LXIII. *Condonatio.*

Itaque ſine morâ, cùm Antonius diutiùs reluctari non poſſet, tres eiuſdem loci (nempe *Sanctaremenſis*) *Ordines, Clerus videlicet, Nobilitas, & Populus iurant Antonium in Regem, erigentes haſtam cum inſignibus regalibus; additis quoque ſolemnijs, quæ de more eius populi eligendis Regibus adhiberi conſueuerunt: eumq́; multo applauſu inde deducunt ad templum quoddam eius loci, quod vocatur* Sancto-milagre, *& ad alia loca conſueta; deinde verò, ac poſtremò in Regium Palatium. Horum autem omnium, quæ ibidem gerebantur, conſcripta fuerunt in domo Ciuicâ Acta quædam publica; quæ & ab omnibus præcipuis trium Ordinum viris fuerunt ſubſignata*,&c. Hic eſt Achilles pro Antonianis.

Ceterùm hæc non eſt electionis legitimæ vera ſolemnitas. Si crearetur Antonius Sanctaremenſis Prætor (*Corregidor* audit Hiſpanè) ſufficeret ab oppidanis ſolummodò deligeretur: ceterùm creabatur non oppidi Magiſter, ſed totius Monarcha Luſitaniæ; ergo à Clero, Nobilibus, & Populis, non Sanctaremi vnius, ſed totius Regni debuerat nominari, nempe ex communi Pronuntiato: *Qui præſideat omnibus, ab omnibus eligi debet.* *Antonius non fuit verè electus.*

Tanti faciendus eſt completus Electorum numerus, vt Afonſus Henriquez electus Rex in campo Ouriquio ab vniuerſis, nuſquam abuſus ſit coronâ, nec Regiam exercuerit ipſe auctoritatem, quouſque iterùm in Comitijs publicis electus eſt. Cur? Reſpondeat Brandao *in Monarch. Luſit. libr.*10. *c.*14. §.2. vbi: *Não ha inconueniente algum, que* LXIV.

tendo

tendo ja os pouos de Portugal leuantado por Rey a o Infante D. Afonso Henriquez, tornasen nestas Cortes dar seu consentimento, porq na batalha do Campo de Ourique, aonde a primeira vez foi acclamado, se não acharão presentes os Procuradores das cidades, & villas, faltarão alguns Prelados, & ainda, que aßistisse a mayor parte da nobreza, todauia muitos auião de faltar, como os Alcaides das Fortalezas, os Capitães fronteiros das terras de Leão, & Galiza aonde a guerra duraba, & asi par mayor solennidade, & perpetuidade desta eleição foi necessario acharemse presentes os tres estados do Reyno, em nome de todo elle, & approuarem o titulo Real del Rey D. Afonso. Latinè: *Non erat inconueniens, quòd postquam Populi Infantem Afonsum Henriquez creauissent Regem, iterùm in his Comitijs consensus Statuum peteretur. Ratio est: quia in Campo Ouriquio, vbi primò Rex à Populis est acclamatus, non fuerant præsentes vrbium Procuratores, nec Prælati aliquot; quia etiam licet interessent plures Nobiles, non poterant non defuisse aliquot, quales Gubernatores & Capitanei Castrorum, quæ in limitibus Legionis & Galiziæ, vbi adhuc bella grassabantur. Ideò igitur ad huius electionis maiorem solemnitatem & perpetuitatem, fuit necessarium congregarentur tres status Regni, & præsentes totius Regni nomine approbassent Regium titulum ipsius Regis Afonsi.*

Fuerat necessarium, ait hic Auctor, Regni status integro numero coniungi, & ideò creationem in Campo Ouriquio factam fuisse nullam. Ideò Lamegi Comitijs coniunguntur Clerus, Nobilitas & Populi totius Regni Lusitaniæ. Qui Clerici? Qui Nobiles? Qui Populi? Respondeat textus Comitiorum: *In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Trinitas inseparabilis, quæ nusquam separari potest. Ego Afonsus Comitis Henrici & Reginæ Tareiæ filius, magniq; Alfonsi Imperatoris Hispaniarum nepos, ac pietate diuinâ ad Regium solium nuper sublimatus; quoniam nos concessit Deus quietari, & dedit victoriam de Mauris nostris inimicis, ac propterea habemus aliquam*

Textum integrum Comitiorum reperies suprà Libr. 2.

aliquam respirationem; ne fortè nos tempus non habeamus posteà, conuocauimus istos, Archiepiscopum Bracharensem, Episcopum Visensem, Episcopum Portuensem, Episcopum Colimbriensem, Episcopum Lamecensem, Viros etiam nostræ Curiæ infrà positos, & Procurantes bonam prolem per suas ciuitates, per Colimbriam, per Vimaranes, per Lamecum, per Viseum, per Barcellos, per Portum, per Trancosum, per Chaues, per Castrum-regis, per Bouzellas, per Parietes-vetulas, per Sonam, per Coluilhanam, per Monte-magiore, per Isgueiram, per Villa-regis; & pro parte Domini Regis Laurentius Vanegas, & multitudo ibi erat de Monachis, & de Clericis: & congregati sumus Lamecum in Ecclesiâ S. Mariæ Almacaue; seditq; Rex in solio Regio sine insignijs Regijs, & surrexit Laurentius Vanegas Procurator Regis, & dixit:

Congregauit vos Rex Afonsus, quem vos fecistis in Campo Auriquio, vt videatis bonas litteras Domini Papæ, & dicatis, si vultis, quòd sit ille Rex. Dixerunt omnes: Nos volumus quòd sit Rex.

Hæc Comitia celebrata fuisse est certissimum; an autem sub his verbis, dubitent qui maluerint: asserunt enim Antoniani, imò hoc vtuntur instrumento, vt mulieres à Lusitaniæ Regno eliminent; sed, vtrùm iustè, aptiori loco examinabimus: reliquùm, nostrâ interest certiores fieri, quinam in electione Regis potuerint actiuam obtinere vocem. Recensetur vnus Archiepiscopus, Episcopi quatuor, Nobiles Curiæ indiffiniti, & Procuratores, non vnius, sed ciuitatum sedecim: & quia in Campo Ouriquio aliqui ex his defuerant, creatio Regis Afonsi inibi facta ab ipso Rege & populis (vt notat Brandao iam citatus) iudicabatur nulla. Atqui Antonius fuit electus à Clero vnius Sanctaremensis ciuitatis; in quo cùm non exprimatur Episcopus, fortè non erat: non fuerunt præsentes sedecim illi Procuratores, neque Nobiles Curiæ, sed populus (non populi) tumultuans & fluctuans potiùs, quàm consulens sibi vel Regno. Ergo non habuit LXV.

Antonius eligitur ab vnâ ciuitate.

hæc electio solemnitates & voces sufficientes, vt legitima iudicaretur.

LXVI. Nec valet dicere, hos omnes Episcopos & Procuratores non fuisse necessarios: primò, quia est alienum ab omni ratione, inque rebus minoris momenti hucusque inuisum, videlicet ab vnicâ ciuitate eligi Monarcham totius Regni. Vt tributa vniuersalia imponantur exiganturque, vocantur vrbium Procuratores; & hæc sunt nulla sine illorum consensu: & esset canonica electio Regis, quam tumultuariè celebrasset vnica ciuitas inconsultâ Regni vniuersitate, hoc est, nominatis Episcopis & Procuratoribus vrbium præcipuarum?

LXVII. *Congregauit vos Rex* exstat in textu, vtpote & Electores; omnes interrogantur, omnes respondent: ergo omnes illi habent vocem actiuam in hoc casu. Atqui illa electio quæ fit ab vno, cùm deberet à sedecim, est in omnium sententiâ nulla: ergo cùm talis fuerit Antoniana, nulla debet ab omnibus citra quæstionem iudicari.

Occurritur satisfactioni. Nec sufficit, si addant Antagonistæ, hanc solemnitatem in primâ electione fuisse requisitam, non tamen in alijs; quia habemus in iure certissimè-communem regulam, *Vbi est eadem ratio, idem & ius debet seruari*: atqui in qualibet electione erat par ratio, ergo par numerus Procurantium ac Episcoporum.

LXVIII. *Electionum modus.* Præterea, ipsa Comitia decernunt electionum futurarum methodum. Speculare: textus sic §. 5. *Si mortuus fuerit Rex sine filijs, si habeat fratrem, sit Rex in vitâ eius; & cùm fuerit mortuus, non erit Rex filius eius, si non fecerint eum Episcopi, & Procurantes, & Nobiles curiæ. Si fecerint Regem, erit Rex; si non fecerint, non erit Rex.* Nota; noto. Episcopos & Procurantes recenset, non Episcopum, non Procurantem: ergo si fecerunt Antonium Regem, erat Rex; si non fecerunt, non erat Rex: atqui Episcopi & Procurantes vrbium non creauerunt ipsum, ergo non erat Rex.

Præter

Præter rationes poſitas (quæ euidentes & claræ) vſus confirmat ea quæ diximus; quia duo ſolùm Reges electi ſunt in Luſitaniâ, Afonſus & Ioannes, vterque ſui nominis primus: ille ſanè ad merum Regis titulum, quia aliàs erat Princeps, & Dominus; is ad titulum atque iuriſdictionem: neuter tamen ſine Epiſcopis, Nobilibus atque Procuratoribus. De Afonſo iam vidimus: de Ioanne breuiter videamus. Ecquos? Chronicon vulgare, Chronicon Nonij Aluarez Pereira, Garibay *quartam Partem*, *vbi de Vitâ Ioannis*, Illeſcas *libr. 6*. Volaterranum *libr. 2*. Petrum de Mariz *in variâ Hiſt. Dial.* 4. Horum apud vltimum *Dial.* 4. *mihi fol.* 125. *b*. *Quando el Rey Dom Ferrando faleceo, acharãoſe os Prelados, & Fidalgos, & Pouos de Portugal em muyta confusão, anteuendo os grandes infortunios & calamidades, que a o Reyno eſtauão ameaçando a cerca da Peſſoa, que em ſua Coroa lhe hauia de ſoceder.* Nempe: *Cùm obijt Ferrandus Rex, hærebant Epiſcopi, Nobiles, & Populi in ſummâ confuſione, prauidentes grauia infortunia calamitateſq; Regno imminentia, acturi de perſonâ quæ debuiſſet in Coronâ ſuccedere.* Ecce tractat de Succeſſore eligendo non vna ciuitas, non vrbs vnica, ſed Prælati, hoc eſt, Epiſcopi, Nobiles ac Populi, hoc eſt, Procuratores totius Regni. LXIX. *Duo ſolùm Reges electi in Luſitaniâ.*

Addam *ex pag.* 128. *a*. id quod magis mirabile quibuſque videbitur; id quod magis diruet fundamenta iuris Antoniani. *Se ajuntarão*, ait Marizius, *em eſta cidade Coimbra, os Fidalgos & Prelados do Reyno, & Procuradores das cidades & villas de elle, a que a honra da Patria mais lembraua, para em Cortes determinarem o que mais conuinha. E quando para o miſmo o Meſtre d'Auiz veyo a eſta cidade foy recebida nella com prociſsão ſolenne, & demais de hũa legua acompanhado de grande numero de moços, & mininos da cidade, que de ſi meſmo mouidos ſahirão d'ella* *** *Os quaes com grande alegria vinhão em tropel correndo diante delle, bradando em altas vozes: Portugal, Portugal, por el Rey Dom João noſſo Rey, que em boa hora venha.* Nempe ad litteram: *Congregati ſunt* LXX. *Notatione dignum.*

in hac Conimbricensi ciuitate Nobiles & Episcopi Regni, necnon vrbium & ciuitatum Regni eiusdem Vicarij seu Procuratores, illi scilicet qui maioris erant in Patriâ auctoritatis, vt in Comitijs decernerent quid expediret. Ceterùm, cùm eâdem de caussâ Magister d'Auiz (nempe Ioannes) venit in ciuitatem, exceptus fuit solemni applausu; quem per longam leucæ distantiam comitabantur adolescentum atque puerorum concursus numerosus, qui suâ sponte egressi tumultu hilari venienti præcurrebant, acclamantes: Lusitania, Lusitania, est pro Rege Ioanne, Rege nostro, qui ingreditur felici auspicio. Quis ambigat? plausus is maior, atque illo solemnior, qui electioni interfuit Antonianæ. Hîc aderant Regni Primates Ecclesiastici sæcularesque, qui abfuerunt Antonianæ creationi. Conuocati erant ad Comitia, non tunc. Erant omnes requisitæ circumstantiæ hîc, non inibi. Igitur, vtrâque considerata acclamatione, debes asserere, magis fuisse efficacem eam quâ Ioannes Rex declarabatur, eâ quâ nuperrimè Antonius. Atqui illa non suffecit vt Ioannes esset Rex Lusitaniæ, ergo nec illa, vt Antonius. Minorem probo ex eodem Marizio: *E asi*, immediatè subiungit, *acompanhado, entrou na cidade quasi triumphando; que foy como prenuncio de felice successo, com que d'aquelle die em diante suas cousas forão acompanhadas.* id est: *Hoc igitur perillustri comitatu ingreditur in vrbem ceu ouans; quod ipsi augurium felicissimum, index prosperitatis, quæ in posterum fauit suis partibus.* Vide quanti fecerit illam acclamationem in ipsis Comitijs Lusitania. Non audiebat illa noui Regis electio, sed augurium quodpiam politicè superstitiosum. Ideò non audijt Ioannes Rex, quousque anno 1385. non à tumultuario populo, sed à Prælatis Regni maximis, à Principibus, atque vrbium Vicarijs, in eiusdem Emporij templo, in honorem D. Francisci erecto, vbi Comitia illa habebantur, eligitur, & publicatur. Notat ipse Marizius *Dial.4.pag.128.a.* Huius triumphi exstat descriptio apud Auctores veteres. Teixera comparauit & Ioannem & Antonium similiter; sed concipiens

Acclamatio non est electio.

cipiens adulationem, monſtrum peperit. nempe: *Ipſomet & eodem tempore recenſetur & illud de infantulà octimeſtri, quæ à cunis, in quibus inuoluta iacebat, ſe erigens, in vocem hanc erupit, Portugal, Portugal, por el Rey Dom Ioam. Eiuſdem generis exemplum ante electionem Antonij in ciuitate Sanctaremenſi ab infantulo, multis audientibus & ſpectantibus, perhibitum eſt. Ne porrò eorum omnium, quæ Henrici Cardinalis, & Portugalliæ Regis, Gubernatorum, & Antonij tempore contigerunt, fides abrogetur, Lectorem monitum velim, me eorum non auritum, ſed oculatum teſtem extitiſſe.* Hucuſque Teixera in Compendio de ortu Portugalliæ; & in margine citat Garibay *Part*. 4. *libr*. 34. *cap*. 39. Ceterùm, quid ad hoc miraculum reſpondeam? Solent, ne capiantur, ad ſacra confugere ſcelerati; ſic & illiterati. Non eſt Scholaſticæ ſeueritatis chimæris huiuſcemodi acquieſcere; ac ideò ad argumentum deſumptum ex portento reſpondeo, hoc miraculum aut leui aut nullo fundamento eſſe aſſertum: & debet ideò, quod facilè dicitur, faciliùs denegari. Vide ea quæ de hoc miraculo dixi Libr. 1. in Vitâ Ioannis I. *Miracula an vera?*

CONCLVSIO.

EX ijs igitur manifeſtè concluditur: Primò, Populos non potuiſſe creare ſibi Regem poſt obitum Sereniſſimi Henrici Cardinalis. LXXI.

Secundò, Antonium non fuiſſe electum à Populis Regni, ſed à vulgo tumultuante vnius vrbis, abſentibus ferè omnibus legitimis Regni Electoribus, nempe Epiſcopis, Principibus, Procuratoribus.

Hinc autem, Antonium iure electionis non fuiſſe legitimum Regem Portugalliæ. Hæc concluſio eſt contra Scheuolam & Ludouicum de S. Marthâ, qui hoc electionis titulo volebant Antonium Luſitanorum Regem eſſe.

Hanc enucleaui quæſtionem ex auctore illo, qui Antoniani iuris propugnator. Ex quo colligo, falli eoſdem Scheuolam & Ludouicum, cùm (*ibidem pag*. 720.) aſſerunt, à tri-

Scheuola & Ludouicus de S. Marthâ in Hiſtor. domus Franciæ Tom. 2. libr. 27. pag. 720.

 bus

bus Regni Statibus electum fuisse; cùm constet ex declaratione ipsius Antonij, non à Regni, sed à Sanctaremensis oppidi Statibus, & his tumultuantibus, illegitimeque congregatis, creatum esse.

Vlyssiponensis confirmatio.

Nec iuuat illa, quæ acta fuit Vlyssipone, confirmatio; quia non solùm illegitima, sed & violenta. Hæc veritas vt clarior euadat, aliqua ex Iacobo Aug. Thuano diligentissimo Scriptore annotentur. Hic Auctor in Historiæ sui temporis libro LXX. asserit *pag.*391. à duobus tantùm Episcopis, qui hac viâ vnicâ fauores sperare poterant, electum esse: ergo non à toto Clero. Addit *paginâ eâdem*, dum inaugurationis cærimoniæ agerentur, deductum esse ad templum, acclamandum Regem; hinc traductum ad ædes publicas, quæ clausæ inuentæ debuerunt non reserari, sed effringi: ergo nec totum Regnum, immò nec totus Sanctaremensis populus, dum Rex crearetur, nec totus Vlyssiponensis populus, dum confirmaretur, Antonij partes sequebatur.

Antonius tumultuariò Vlyssipone acclamatur.

Prætereà Comitia erant congregata, & extra hæc Antonius salutatur. Considera Thuani *pag.* 392. hæc verba: *Ille* (puta Ioannes Tellez) *qui Antonio in occulto fauebat, & nihilominùs intempestiuè ab eo factum putaret, quòd, contemptâ Rectorum & Comitiorum auctoritate, Regia insignia sumpsisset*. Prætereà ipse Ioannes Tellez apud eumdem Thuanum *pag.* 393. declarat ad Rectores, quòd quasi populari seditione Antonius Vlyssipone salutaretur Rex, culpâ in vrbis Præfectum reiectâ. Sed si benè consideres, timore actus permisit vrbis Præfectus Antonianorum insolentiam, cauens sibi, ne occideretur à proditore subornato, vt Ferrandus de Pinâ, qui ab Antonio Suarez Domini Antonij iussu interimitur; quia erat ex Primoribus Vlyssiponensibus, & Catholico Regi fauebat.

Ferrandi de Pinâ mors.

QVÆ-

QVÆSTIO II.

Vtrùm Dominus Antonius fuerit legitimus Principis Ludouici atque Iolentæ filius; ac perinde legitimus Monarcha Portugalliæ.

ARTICVLVS I.

Præmittitur status controuersiæ. Certior fit Antonius matrimonij à suis Parentibus contracti.

SEbaſtiano ad ſidera morte pulchrâ tranſlato, ſufficitur Henricus Cardinalis ætate iam prouectior, Inuictiſſimi Emanoëlis Filius, & Ioannis ac Ludouici (qui Antonij Parens) Frater. Paulò autem pòſt miro quodam modo Antonius ab Africanâ captiuitate liberatus redit in patriam; honorificentiſſimeque excipitur non ſolùm ab Henrico Rege, ſed & ab omnibus Regni Primoribus, nec non à gente populari. Erat ſuauis ingenio, præditus virtutum elegantiâ; ideò ab omnibus intenſiùs amabatur, contemplantibus in iuuenis indole imaginem neſcio quam Aui Emanoëlis Regis. LXXII. *Henricus heres Sebaſtiani.*

Intermiſerat ſtudia Theologica, vt comes iret Sebaſtiano in tranſmarinâ expeditione; non ſcientiarum amorem, quibus maximè delectabatur. Tales in re litterariâ profectus fecit, vt & libros ſcripſerit rapientes hominum admirationem. Inter alios ille ex meâ ſententiâ celeberrimus eſt cui Epigraphe, *Pſalmi Confeſſionales*, quos iuſſu Excellentiſſimi D. Emanoëlis de Portugal, eiuſdem Antonij primogeniti, Hiſpanos feci; alij feliciore ſpiritu in linguas diuerſas tranſtulerunt. Sanè eſt liber corrigendis vitijs & moribus reformandis aptus. *Antonij ingenium atque deuotio, qualia?*

Dum Antonius, contemptis armis, quæ aduerſo Marte geſtauerat in Mauritaniâ, ad Muſas redux iterùm ſtudet Theologiæ, quidam ex miniſtris ſuis paternis non mediocris auctoritatis vir indicat, fuiſſe inter Ludouicum Principem LXXIII.

Antonij Mater Iolenta, alias Violantia: idem nomen est, sed dialectus diuersa.

cipem & Iolentam, parentes ſuos, matrimonium legitimum, quamuis clandeſtinum: additque rei adhuc extare aliquot teſtes fide dignos, & aliorum qui deuixerant poſtumè-authenticas declarationes: nec referre, id nuſpiam explicitum fuiſſe à Ludouico Principe, varias ob cauſas. Antonius enim ſacerdotio, non autem Regno nutriebatur: cumque plurimi eſſent heredes, qui & Antonium præcederent, non expediebat, vt nimia coniugij illius diſparitas exponeretur.

LXXIV. Rem aperit Antonius Patruo Regi Henrico; rogatque vt de hoc negotio dignetur inquirere; concederetque, vt exhiberet teſtes & inſtrumenta, quibus rei veritas deprehendi ac publicè conſtare poſſet: quo nimirum ceſſarent omnes controuerſiæ, diſſidia, & bella; quæ alioqui poſſent exoriri inter illos, qui poſt ipſius mortem hoc vel illo iure contenderent ſceptrum habere. Cùm enim eſſet vnigenitus Infantis Ludouici, ſecundi Filij Emanoëlis, probatâ legitimâ natiuitate (vt ipſi videbatur) neceſſariò excludebantur omnes alij, qui vel à filiabus vel aliquo minore inuictiſſimi Emanoëlis Filio prouenirent.

LXXV. *Henrici timor.* Audijt Rex Henricus; & timens, ne ipſe probatâ legitimâ genealogiâ Regno deponeretur (fortè in eâ erat ſententiâ, vt crederet in Luſitaniæ Regio maioratu beneficium prodeſſe repræſentationis) vel vt ſibi conſuleret, vel vt Antonij liberam audaciam condemnaret, indignabundus eum ab aulâ eliminat, atque in exilium mittit. Ille obtemperat, & diſcedit Conimbricam, 34. leucis ab Vlyſſipone diſſidentem. Inde per Procuratorem ſuum offert libellum ſupplicem, conceditur que à Rege agi in publicâ Curiâ, examinarique, vtrùm Antonij parentes legitimè fuerint coniuncti.

Iſta omnia ſic recenſere aſſolent aſſeclæ ſectæ Antonianæ: ſanè veroſimilia. Cur abnegem? ita reperio mandata typis publicis; quæ licet non habeant infallibilem auctoritatem, vix crederem non accidiſſe: opus enim erat, & Antonium

tonium ſuum intentum in cauſsâ Regni explicaſſe, & Henricum, contra quem agebatur, non ægrè ferre.

Inſtituatur ergo controuerſia, & rationes pro Antonio proponantur. Cui? Olim, vt conſtat ex explanatione iuris Antoniani *paginâ* 10. & ex Teixerâ *in Compendio de Ortu Portugalliæ, fol.* 25. *§. Ludouicum*, D. Emanoëli Dalmada, Angrienſi Epiſcopo, & tunc temporis Conſeruatori-Iudici Melitenſium; quia cùm Antonius eſſet Prior de Crato, Iudicem neminem alium poterat habere competentem. Rationes igitur, quæ pro Antonio militant, ſpeculemur. LXXVI. *Agitur cauſſa Antonij.*

ARTICVLVS II.

Rationes, quibus Antonij Procurator in Curiâ Eccleſiaſticâ D. Emanoëlis Dalmada, Angrienſis Epiſcopi, Iudicis-conſeruatoris priuilegiorum Ordinis Melitenſis, nitebatur conuincere, Ludouicum duxiſſe Iolentam legitimi ſub nexu matrimonij.

INfantem Ludouicum & Iolentam legitimo thoro concubuiſſe probaturus Antonij Procurator, exponit primò tres oculatos teſtes, qui exactè depoſuerunt ſe præſentes fuiſſe, dum matrimonium inter Ludouicum Infantem Iolentamque celebraretur. Teſtium horum nomina ſupprimit Texeira, vel quicumque compoſuit illum libellum qui inſcribitur, *Expoſitio iuris D. Antonij Luſitanorum Regis*, &c. Sed ipſe Antonius in Commentarijs (quos manu propriâ ſcripſit, ſuum ius & ſuæ fortunæ hiſtoriam vberrimè declaraturos, quos dono Excellentiſſimi D.D. Emanoëlis de Portugal, eiuſdem Antonij filij, apud me conſeruo) nominatim id explicat. Affirmat teſtes fuiſſe Antonium-Carolum, ipſiuſque vxorem Guiomaram Gomeziam, & Sebaſtianum Braſium. LXXVII. *Ratio prima.*

Secundò producitur cuiuſdam Ruy Celemæ (Salemam Antonius iam citatus nominat) teſtamentum. Fuerat integerrimus dum ſupereſſet vir, & æſtimationis non vulgaris, *Secunda.*

tum apud Ludouicum Infantem, tum etiam apud Regem Henricum. Is igitur inſtrumento ſuæ vltimæ voluntatis declarat, ſe ſemper intellexiſſe, ac pro comperto habuiſſe, matrimonio legitimo coniunctos eſſe Ludouicum Iolentamque. (Is etiam addidiſſe dicitur rationes aliquot, quibus hæc veritas penitiùs dilucidaretur.) Exponitur iſtius vltimæ declarationis finis, motiuumque factum eſſe conſcientiæ exonerandæ cauſsâ: quia cùm iam is eſſet morti proximus, non poterat in re tanti momenti non exponere veritatem.

LXXVIII *Tertia.* Tertiò producitur Ludouici Infantis teſtamentum, quo inſtituit Antonium filium ſuum heredem vnicum in omnibus ſuis bonis, non modò patrimonialibus, verùm etiam in quibuſdam iuribus patronatus magni momenti, quæ eidem Ludouico à fratre ſuo Ferrando, eiuſque Vxore, teſtamento legata fuerant.

Quarta. Quartò exponuntur aliquot teſtes fide digni, qui aſſerunt, Regem Ioannem III. Fratrem dicti Ludouici, cùm primùm Patri ſufficeretur deuiuenti, donaſſe Antonium ſtemmatibus ſui Patris, iubens vt illis vteretur abſque aliquâ labe, aut lineâ obliquè-dedecorâ, vt nothi plerumque facere tenentur.

ARTICVLVS III.

Epiſcopum Emanoëlem iudicem incompetentem eſſe.

LXXIX. HÆ ſunt rationes, quibus ſuadebat Antonij Procurator Infantem Ludouicum ac Iolentam fuiſſe * confarreatos. His conſideratis, Epiſcopus Emanoël Dalmada, aſſumptis ſecum alijs quibuſdam Iudicibus eiuſdem Ordinis, tulit ſententiam, quâ diffiniebatur, Antonium non eſſe μητρόξενον, ſed genitum thoro legitimo. Addit Antonij Procurator, hanc ſententiam fuiſſe confirmatam ac pronuntiatam, ſecretò tamen, in Cancellariâ eiuſdem Ordinis.

* Confarreati, *legitimo matrimonio iuncti. C. Tacitus apud Hadrianum Iunium in ſuo Nomenclatore.*

Sanè, quidquid ſit de ſententiâ, Iudex erat incompetens & illegitimus, ſi de cauſsâ Regni tractabatur. Si Antonius ad

ad dignitates Melitanas adſpiraret, & quà nothus à prouiſoribus excludereretur, in Cancellariâ Ordinis debuiſſet hæc controuerſia examinari. Reliquùm, agebatur de Luſitanâ Monarchiâ: erat lis merè Politica; ex eius reſolutione dependebat Regni vel ſucceſſio legitima, vel aliàs tyrannica vſurpatio: non ergo expediebat regimini Luſitaniæ Politico, hanc controuerſiam ab Eccleſiaſtico quopiam Antiſtite determinari.

In hac ſententiâ fuit Cardinalis Rex, qui diffinitionem latamque Epiſcopi Emanoëlis Dalmada ſententiam expoſuit eſſe nullam; & poſtulat à Summo Pontifice Romano, vt cauſſam ad ſe reuocaret: ſed quam? LXXX. *Sententia Regis.*

Explanator ille Anonymus iuris Antoniani, quem frequentiſſimè citare oportet, aſſerit pag.12. Henricum poſtulaſſe à Pontifice, quò minùs cauſſam natalium Antonij Romam euocaret, examinaretque, vtrùm eſſet legitimus Succeſſor in Regno Luſitaniæ. Ceterùm tum falli ex ipſius verbis colligo; quia ſimul Henricus poſtulat à Pontifice, atque Comitia celebrat. Sanè ab illo, vt cauſſam huius ſententiæ examinaret, hoc eſt, vt Epiſcopum Emanoëlem corriperet, qui, vltra ſuæ auctoritatis Eccleſiaſticos terminos, in re Politicâ auſus fuiſſet ſententiam ferre illegitimus, imò illegitimam. Sanè hæc, vt in ijs de Succeſſore diſputaret: idcircò citari iuſſit Philippum Catholicum Regem Caſtellæ, quà natum ex Iſabellâ Emanoëlis Luſitanorum Regis Filiâ; quæ (vt expoſuimus) Carolo V. Germanorum Imperatori nupſerat; Principem quoque Parmenſem, quà tutorem Filij, quem habuit ex Mariâ Eduardi Filiâ, Regis Emanoëlis Nepte; Catharinam Barganciæ Ducem, ac eiuſdem Eduardi Filiam; Ducem Sabaudiæ, quà Beatricis Filium, Emanoëlis Nepotem; nec non ipſum Antonium, quà Filium Infantis Ludouici. Indicit, vt omnes per Procuratores adſint, & motiua iuris exponant. Addebat ſenior Rex, ſe id in Comitijs determinari velle antequam obiret; promittebatque ſe conſtituturum eſſe adminiſtra-

Vt cognoſceret hanc cauſſam, non indigebat Rex Henricus Pontificis auctoritate.

Citantur competitores.

tores, qui post eum id decernerent, si contingeret, quòd ante ipsius obitum non posset hæc difficultas expediri.

ARTICVLVS IV.

Comitijs Generalibus Lusitaniæ aliàs competere in quæstionibus de Regno diffinire, in præsenti non item: quid caussæ? Pontifex illegitimus Iudex; Henricus Rex non competens, quia pars.

LXXXI. *Non vult comparere Catholicus.* AGitur reus Catholicus Castellæ Rex, quòd recusaret his Comitijs per se aut per Legatum interesse, assereretque se nolle committere ius suum peregrinis iudicibus, qui ab Henrico fuissent constituendi; præcipuè cùm à doctissimis Iureconsultis instructus fuerit, sibi, & non alij, ius competere ad Regnum Portugalliæ: quod ius, si ei in illis Comitijs negaretur, suo tempore recuperaturus erat per vim & arma.

LXXXII. Hæc citatus ab Henrico Philippus respondisse dicitur. An in hoc falluntur, an fallunt Antoniani? quî asseram? quî negem? Sanè non probant, verùm insanè publicant.

Condonatio. Demus igitur hæc esse vera. Responderit Castellæ Rex, quæ ipsi circumferunt: an condemnandus? Porrò vniuersi peregrini, qui fuerant Coronæ candidati, permittere non poterant hanc caussam à Lusitanis iudicari: erant enim suspecti iudices, maximè cum Librorum liminibus affigerent ex 3. Reg. 1. *Domine mi Rex, in te oculi totius respiciunt populi, vt indices eis, quis sedere debeat in solio tuo, Domine mi Rex, post te.* Passio suspectos reddit Iudices. Patriæ amor est passio naturalis; ergo in caussâ communi magnum erat periculum, vt Iudices se permitterent congenitæ passioni, ac Lusitanum Regem præponerent iniurij peregrino.

LXXXIII. *Peregrini quis verus Iudex.* Dicis inde sequi, Hispanum (verbi caussâ) non esse competentem Iudicem, quando Hispanus litigat cum aliquo alienigenâ; quia non poterit exuere passionem Patriæ; cumque non sit indifferens, ferendæ sententiæ non est aptus.

Respondeo, discrimen reperiri maximum in caussâ communi,

muni, atque in particulari. Litiget alienigena cum Hiſpano de fortunis, eſt cauſſa peculiaris: Iudex non eſt pars; ſuâ non refert, ſuperet is an ſuperetur; & ideò habet Politicam indifferentiam, vt poſſit ſeruare integritatem. Reliquùm, cùm agitur de Regno, cauſſa eſt communis; naturâ duce malumus ſubeſſe conterraneo Principi, quàm peregrino: illi Iudices diffiniturí erant non aliorum Regem, ſed & ſuum: ergo legitimâ ex cauſâ poterant candidati exteri Luſitanos Iudices quoſcumque recuſare.

Prætereà hi Iudices ex alio capite veniebant recuſandi ab Antonio: ipſe enim non ſolùm de Regno decertabat cum alijs, ſed & cum Rege Henrico; quia, probato legitimo ſuorum parentum matrimonio, debuiſſet in Antonij opinione deponi ſtatim ipſiſſimus Cardinalis Rex. Non ergo tenebatur Antonius admittere arbitros Iudices, conſtitutos à contrariâ parte; ſicut nec Rex Henricus Iudices, quos ipſe Antonius nominaſſet. LXXXIV. *Erant & alio titulo incompetentes Iudices.*

Confuſum chaos! Melitenſis conſeruator non eſt competens Iudex. Comitia Luſitanorum ſunt legitima, habent ſententiam ferendi auctoritatem, verùm ex iuſtâ cauſâ recuſantur: ad quem igitur appellandum erat Iudicem competenter-legitimum, vt exponeret diffinitiueque enodaret ancipitem difficultatem? LXXXV.

Illum non præuidit Henricus; & idcircò iuſſit Antonio Conimbricæ exiſtenti, vt veniret ad Curiam, iuraturus ſeſe obtemperaturum ſententiæ eſſe quæ in Comitijs ferretur: addebatque, collitigantes vniuerſos eidem ſententiæ ſubſcripturos. Se excuſat Antonius; conſentit verò, vt ipſe fatebatur, coactus, non tamen ſine proteſtatione. *Mandatum indictum Antonio.*

In hoc edicto Henrici plurima video digniſſima conſideratione. Mandatum eſt collitigantis partis, res quæ iubetur eſt iniuſta; quia vel erant Iudices legitimi, vel illegitimi: ſi primi, ante iuramentum teneretur eorum ſententiæ ſubiacere; ſi ſecundi, non poterat cogi vt iuraret obedientiam Iudicibus non competentibus. Addo, Antonium LXXXVI. *Mandati cenſura.*

post iuramentum præstitum non teneri obedire huiusce-modi arbitris; quia coactus iurauerat, ex metu Regis, qui terrêre poterat constantem virum : ergo nondum Iudex competens in causâ natalium Antonij exponebatur. Sed subijciam aliquid minùs consultè exhibitum à Rege Cardinali Henrico.

LXXXVII. *Promissio ex metu inualida.*

Præstiterat iusiurandum Antonius, promiserat se obediturum esse Iudicibus Comitiorum; & hoc, vt diximus, ex metu Regis. Alterâ die Rex Henricus Antonio notificari curat diploma quodpiam Pontificis Romani, quo in illis Comitijs, & præcipuè in Antonij causâ, ipse Henricus supremus & vltimus Iudex auctoritate Apostolicâ constituebatur. Iubet pòst ipsi Antonio, vt Procuratorem constitueret, qui coram se caussam ageret, vtque nihilo seciùs intra diei naturalis spatium triginta milliaribus secederet ab Vlyssipone.

LXXXVIII. *Rex non poterat esse Iudex in illâ causâ.*

Ad hæc Antonius, Regem, ait, in hac causâ Iudicem esse non posse, vtpote qui contra se monstrauerit intimum odium. Probabat in particulari. Dicebat, suum Procuratorem Gentium iure concessum, & ipsius Regis auctoritate electum, detineri in vinculis, ne partes suas liber solicitaret. Sed recusatio ex hac parte non tenuit; quia Rex se ab odij suspicione liberauit, asserens, se inconsulto dictum Procuratorem captum fuisse, iubensque vt statim pristinâ donaretur libertate.

LXXXIX. *Error Antonij.*

Herculè efficaciùs procederet in suâ recusatione Antonius, si ex capite duplici Regis tribunal non admitteret: primò, quà constituti à Pontifice; secundò, quà partis. Sanè, Pontificem non potuisse ei dare talem auctoritatem, liquet: quia ipse Henricus, quà Rex, ni aliàs eam perderet, habebat legitimam; & nullam, quà cõstitutus à Pontifice, cùm nec is aliquam in causâ Regni merè Politicâ obtineret. Certè, quà pars, iustè recusabatur; quia collitigator ex iure naturę & positiuo Iudex esse non poterat. Nihilominùs Henricus Rex Episcopi Emanoëlis sententiam, quà Iudex, declarat esse nullam.

Obstu-

Obstupuit Lusitania Iudicis & partis vnionem hypostaticam. Antonij Procurator Romano Episcopo mittit libellum supplicem, quo enarrat rei tragœdiam; petitque vt aduersus sententiam tam iniquè latam iuris remedio subuenire decerneret, inhiberetque Regi, ne vigore eiusdem sententiæ contra Antonium procederet, aut quidpiam durius declararet. Hoc libello accepto, Pontifex confestim diploma edi iubet, quo declarauit, hanc à Rege latam sententiam esse nullam, eâ potissimùm de caussâ, quòd Rex temerè ad caussæ diffinitionem festinasset; cùm videlicet superioribus litteris, quibus rei cognitio Regi commissa fuerat, solùm permitteretur, vt coram eo possent produci testes, instrumenta, & huiuscemodi alia, quibus Antonius caussam suam probare niteretur; indiceretùrque, vt caussa ipsa cum actis vniuersis ad Pontificem remitterentur, laturum sententiam vltimam in hac quæstione. Intimatur Pontificium diploma Regi Henrico ab Antonij Procuratore. Henricus eum in exilium ablegat: & qui anteà perperàm in re merè Politicâ cognouerat Pontificis auctoritatem, proprio damno doctior diffinit, de successione Regum non posse decernere Summum Pontificem; & ideò, non obstante Pontificis inhibitione, progreditur: declaratio nihilominùs Henrici contra Antonium perennat; is in nullo tribunali auditur. XC. *Antonij libellus.*

ARTICVLVS V.

Iudex competens in hac difficultate quis?

NOn competebat huius caussæ sententia Episcopo Emanoëli, imò neque Pontifici, quia erat ipsa Politica. Regi posset competere, ni esset pars; posset Comitijs, ni exteri ad Regni fastigium aspirarent. Qui ergo supersunt legitimi Iudices determinandi? herculè ex iure nulli; atque ideò debuisset hæc quæstio diffiniri per arbitros, si suspicione liberi reperirentur. Qui igitur tales? vbi reperiendi? XCI. *Incompetentes iudices exclusi.*

riendi? Erant plurimi qui ſe ad Coronam ius habere crediderant, & arbitri non poterant eligi, niſi ex omnium compromiſſione & votis. Qui igitur grati vniuerſis? Sanè fuerat arbitrorum electio difficilis, & ab ijs neutiquam probanda, qui ſine arbitris ſuum ius valuiſſent obtinere. Quid ergo faciendum in re ambiguâ, tantiq́ue momenti?

XCII. *Doctrina notatione digna.* Deficientibus Iudicibus qui Petro dent latâ ſententiâ quod ſuum eſt, poteſt talis Petrus conſulere Doctores Iuris, exponere cauſſas ſincerè, ſine colore aut fuco, & eorum expectare ſententiam: condemnatus ſubſcribat: quòd ſi ſententia intento faueat, & Doctores decreuerint illas fortunas pertinere ad ipſiſſimum, ſanè vigore iſtius ſententiæ non tenebuntur antagoniſtæ reſtituere; poterunt enim alios ſimiliter Clariſſimos Doctores conſulere; ipſi autem licebit vel clanculò, ſi fieri poſſet, vel publicè, ni maiora inconuenientia emanent, ſuas ſedulus fortunas vſurpatas, aut vſurpandas tyrannicè, legitimè recuperare.

XCIII. *Deficiebat verus Iudex in cauſſâ hac.* Deficiebat competens tribunal in hac cauſsâ, vt expoſui. Conſulebat Rex Henricus Primores Regni congregatos in publicis Comitijs, Philippus Doctores Salmanticenſes & Complutenſes. Sicut Henricus non tenebatur ſtare Complutenſium decretis, ita nec Philippus diffinitioni Comitiorum; ideò optimè illorum auctoritatem recuſauit, aut potiùs non cognouit, vt vidimus in limine Articuli quarti. Si Doctores illi Salmanticæ & Compluti declaraſſent eſſe Antonium legitimum Filium Infantis Ludouici, ac perinde Succeſſorem Sebaſtiani immediatum in Regnis Luſitaniæ; Rex Catholicus ſtatim quieuiſſet, nihil contra Antonium molitus, quin imò pro ſuâ clementiâ generoſâ ipſi fuiſſet auxilio, vt, depoſito Henrico, Luſitano diademate coronaretur. Ceterùm doctiſſimè ſancta Theologorum atque Iure-conſultiſſimorum Synodus declarauit, immediatum Succeſſorem Sebaſtiani eſſe Henricum; poſt hunc, Regem Catholicum, Antonium eſſe nothum; ergo tutiſſimâ conſcientiâ potuit Catholicus Rex tolerare, fouere ac conſer-

conſeruare Henricum, eliminare Antonium, ac ipſe Portugalliæ redimiri Coronâ inuictè-feliciſſimâ.

Reſtat igitur inquirere, vtrùm Synodi Hiſpanæ, quæ, vt diximus, Doctoribus vtriuſque facultatis coaleſcebat, & iuſſu Regis Catholici coniungebatur, diffinitio fuerit ingenua: quia ſi talis, nulla remanebit difficultas; ſin Synodus condemnanda ſit, erit & Regnum reſtituendum vel Antonio, vel cuiuis alteri. *Decreta Athenarum Hiſpaniæ an ſincera?*

ARTICVLVS VI.

Rationibus Art. 11. *adductis, conantibus probare Antonium legitimo matrimonio natum eſſe, fit ſatis.*

HEnricus, vt ſatisfaceret rationibus, quas ipſius Procurator expoſuerat, perſuaſurus Antonium fuiſſe Filium legitimum, dixit igni: *Domine vim patior, reſponde pro me.* atque iuridicam informationem pro Antonio Reſponſalis Pyroſophus mandauit flammis. Teſtor Anonymum Antoniani iuris explanatorem *pag.* 20. *in fin.* Ignis omnia diſſoluit; rationes attamen igne fortiores perennarunt. A Doctorum Hiſpanicâ Congregatione penitus diſſoluebantur ſic. XCIV. *Informatio Antonij comburitur.*

Ad primum dicitur, ex illis tribus teſtibus, vnum atteſtationem ſuam reuocaſſe, aſſerendo ſe non vidiſſe, ſed audijſſe ſolummodò. Quis de hoc igitur dubitet? audierat ſanè vel ab Antonio, vel à duobus alijs. Hunc teſtem ceciniſſe palinodiam, non diffitetur ipſe Antonius in ſui iuris explanatione pag. 20. Sanè huius teſtis mendacium inſolens non potuit non reddere ſuſpectos duos alios, quibus erat conteſtis, & cauſſam Antonij ex parte maximâ non labefactare. Accidit, quòd & teſte Thuano *libro* 70. *pag.* 387. Antonius ipſe ſubornauerit Antonium Suarez, vt Vlyſſippone occideret Ferrandum de Pinâ, virum maximæ auctoritatis: ergo qui muneribus & vnum & alterum conduxit, potuit & reliquos teſtes ſubornaſſe. XCV. *Primæ rationi ſatiſfit.* *Ferrandus de Pinâ occiditur.*

XCVI. Sanè contra opinionem omnium, duorum teſtium productio, qui non fuerunt legitimè examinati, nullam vim potuit obtinere, neque vrgere Catholicum, vt deſiſteret ab expeditione Luſitanâ.

Secundæ rationi reſpondetur. Scripturis poſtumis quanta auctoritas? Ad ſecundum reſpondetur, ſcripturis poſtumis hominum priuatorum non dari plurimam auctoritatem, ni aliàs conſtet non potuiſſe alterari, aut corrumpi. Ceterùm, eſto, demonſtrent Antoniani illud eſſe teſtamenti Autographon; reſtat examinanda littera. Ipſum non vidi, illam non legi; verumtamen admitto credulus, eſſe vt ab Antonio in ſuæ Explanationis pag. 11. citatur. *Is verò* (nempe *Ruy Celema) teſtamento ſuo declarauerat ſe ſemper intellexiſſe, ac pro comperto habuiſſe, quòd matrimonium interceſſerat inter eumdem Ludouicum & Iolentam; addens etiam quaſdam rationes quibus hoc ſatis conuinci poterat*, &c. Citaui verba expreſſa: ſed nondum intelligo, quid pro ſe vtile in ijs repererit Antonius.

XCVII. *Exponitur teſtamenti littera.* Non aſſerit *Ruy Celema* ſe fuiſſe præſentem matrimonio, non ſe vidiſſe, ſed ſe ita credere, ita intelligere: quid noſtrâ? non eſt ipſe cauſſæ huius conſtitutus Iudex, vt ex eius ſententiâ debeamus condemnari.

Nec valet dicere, illa verba æquiualere Iuridicis; atque ideò ipſum dicere *ſe intellexiſſe*, pro *ſe vidiſſe*: nec valet, inquam; tum quia non debemus admittere vocum abuſum; tum etiam quia ex rationibus, quas addebat, conuinci poterat non intuitiuè, ſed rationabiliter philoſophari, ac perinde non ipſi maiorem debemus dare fidem, quàm ipſius rationibus: hæ nullæ declarantur, ergo non debemus ſubſcribere. Addo, debere eſſe friuolas atque inefficaces, quæ ab Antonio, alias ſatis inutiles ediſſerente, contemnuntur.

XCVIII. *Rationi tertiæ reſpondetur.* Tertiò, producebatur Ludouici Infantis teſtamentum, quod aptiùs debuiſſet occultari. Cur ergo crederem, Infantem Ludouicum in mortis articulo, in teſtamento publico, legitimum fuiſſe Antonium (ſi talis eſſet) noluiſſe declarare, maximè cùm inſtaret periculum ne Ioannes ſine herede

ſece-

ſecederet? Herculè non poterit ſe aſſerere legitimum Filium Antonius, quin incuſet crudelitatis ſummæ Patrem, malentem Filium priuare Regno, quàm Matrimonium confiteri.

Illud quod ſubſumitur ſæpè ab Antonianis *in Explanationis pag.* 9. nempe, non declarauiſſe Antonium eſſe legitimum, quia erant plurimi heredes, qui & Antonium præcederent, eſt friuolum, ac planè falſum; quia Antonium (ſi is legitimus eſſet, & faueret in cauſſâ huiuſcemodi Repræſentatio) ſolummodò præcedebat Sebaſtianus Ioannis Filius; & non legitur eiuſdem Ioannis Filius alter: ergo erat in morali periculo ſucceſſio Ioannis; igitur ſi eſſet legitimus Antonius, non poterat non explicari. XCIX. *Inſtantia præcluditur;*

A Ludouico inſtitui heredem Antonium non refert; vel ſi refert, potiùs noſtrâ, quàm ſuâ: quia ſi eſſet legitimus, eſſet heres ex iure, & non indigeret nouâ aliquâ inſtitutione: herclè indiguit, vt patet ex ipſo teſtamento; ergo non fuit legitimus. Hoc autem publicari oportet, nempe in Ludouici teſtamento Antonium non ſolùm non declarari legitimum, ſed expreſſis verbis vocari Filium naturalem. Conſtat ex ipſo teſtamento, quod Antoniani tanti faciunt. Hæc clauſula citatur à Licentiato Afonſo Lucena, & à Doctore Felice de Texeira, *in allegationibus pro Infante Catherinâ, illatione ſecundâ, num.* 18. *ex Ludouici Infantis teſtamento.*

Ad quartum dico, illud priuilegium habendi Stemmata Gentilitia ſine lineâ aut ſegmento, naturalitatis notâ, non ſufficere vt fiat legitimus, qui aliàs non eſſet: quia vt plurimùm haberet legitimationis efficaciam, de quâ iam diſputo. Ceterùm ex eodem priuilegio conuincitur quodammodò illum legitimum non fuiſſe. Ratio: quia ſi eſſet talis, non indigeret tali priuilegio, vt Stemmatibus integris vteretur. *Rationi quartæ fit ſatis.*

CONCLVSIO.

Concluditur ergo ex ijs quæ diximus, Primò, Antonium fuiſſe ὑπόβλητον, vel παρθενιὸν vt plurimùm, non verò legitimo connubio genitum. C.

 Secundò,

Secundò, quà legitimum non potuiſſe adſpirare ad Coronam Regni Portugalliæ; vtpote qui talis politicè non erat.

Conſultò dixi politicè; quia licet reuerà legitimus filius Infantis eſſet, non eſſet filius politicus: & filij politici ſolummodò ſuccedunt Patri. Doceri vis, quos nominem filios politicos? Filium politicum eum dico, qui talis probatur, vel ex communi omnium opinione, vel ex teſtimonio aliquorum, qui fuerint fide digni. Filium non politicum dico illum, qui, licet filius ſit, Petri verbi gratiâ, nec vt talis cognoſcitur, nec poteſt ſuam geneſin probare. Eſto, Antonius legitimus fuerit filius Infantis Ludouici; ceterùm politicè talis non eſt, quia nec talis à populo cognoſcebatur, neque probabatur talis eſſe. Ergo, licet ſupponatur eſſe certum, Antonium ex thoro legitimo eſſe genitum; eſt tamen improbabile, vt vidimus: atqui cordatus nemo acquieſcere poteſt opinioni improbabili, ergo nec ſequi Antonij partes: hæc enim pars ex ſuppoſitione quòd fuiſſet vera, nec habet digniores teſtes, nec probationes penitiores; ac proptereà, qualis anteà fuerat, remanet improbabilis.

Filij in verum & politicum diſtinctio.

Propoſitio certa poteſt eſſe improbabilis.

Ceterùm, Antonium fuiſſe illegitimum demonſtrat mihi Achilles hic. Sereniſſimus Infans Ludouicus fuit Dux de Bejâ, Dominus de Septâ, & de Maurâ, Couillaniâ, & Almadâ, & Comes ſtabilis in Luſitaniâ: ergo ſi Antonius fuiſſet filius legitimus, omnium horum titulorum poſſeſſionem hereditariò poſſideret. Atqui hanc non obtinuit; ergo non erat filius legitimus Principis Ludouici.

Achilles contra Antonium.

CI.

Ex hypotheſi quòd fuiſſet legitimus.

Scheuola & Ludouicus de Sanctâ Marthâ *in Hiſt. genealogicâ Domus Regiè-Franciçæ Tomo 2. libr. 27. pag.* 718. aſſerunt, Antonium fuiſſe legitimum Principis Ludouici ex Iolentâ (ſiue Violantiâ) filium: ex eo colligunt, quòd non admiſerit in Vxorem Mariam Angliæ Reginam, nec Barbaram

Sententia Scheuolæ & Ludouici de S. Marthâ.

Barbaram Sigiſmundi Regis Poloniæ filiam, ex impedimento ſecreto, nempe quòd iam Iolentam duxiſſet in Vxorem. Additque, Antonium in Ludouici teſtamento non vocari filium naturalem (*ibidem.*) Subiungit reuerà fuiſſe Luſitanorum Regem (*pag.*719.) nempe iure electionis (*pag.*720.) ac perinde Henrico præferendum eſſe (*pag.*720.)

Supponamus igitur, Antonium fuiſſe legitimam Principis Ludouici ſobolem, quod erat improbabile. Supponamus etiam in teſtamento Patris non vocari filium naturalem, vt contra veritatem (quam num. 99. expreſſi) ab his auctoribus aſſeritur; imò demonſtretur eſſe legitimum: quid inde? *Impugnatur.*

Primò, ex hac hypotheſi non debuiſſet præferri Henrico Cardinali. Ratio: quia ſi anteponeretur, maximè ob repræſentationis beneficium, hoc non habet inpræſentiarum locum; ergo Antonius Henrico non fuerat præponendus. Minorem inferiùs *Libr.* 5. *Diſp.* 7. *per totam* demonſtrabo.

Secundò, etiam ex hypotheſi, quòd Antonius fuiſſet legitimus Iolentæ & Ludouici filius, non debuiſſet Catholico Regi anteponi, vtpote ſeniori in æquali conſanguinitatis gradu conſtituto, vt colliges ex his quæ ediſſeram *eadem Diſput.* 7. *num.* 60.

QVÆSTIO III.

Vtrùm Antonius, quà legitimatus, habeat ius ad Regnum Luſitaniæ?

ARTICVLVS I.

Status Controuerſiæ. Legitimationis efficacia quanta?

CII. *Hoſtis rationes nuſquam ſunt contemnendæ.*

VIdiſti Antonianas eſſe rationes fragiles, quas refutauimus: à diſſolutione fiunt nullæ; ante hanc, vix aliquæ. Licentiatus Afonſus de Lucena, & Doctor Felix de Texeira, qui ius Infantis Catharinæ propugnarunt, dedi-

gnati ſunt ijs ſatisfacere; ſed ego non dedignor, ne alicui fortiores videantur.

Sanè non pauci ex Antonianis, videntes ſe non poſſe probare Antonium non eſſe Filium nothum, ad legitimationem confugerunt, aſſerentes eum habere ius ad Portugalliæ Regnum, quà donatum legitimatione. Sed à quo? non ipſi reſpondent eodem modo. Alij enim prætextu deuotionis ad Pontificem Summum recurrunt, & ab hoc ediſſerunt Antonium, aliàs nothum, fuiſſe legitimatum: alij Politicæ rei peritiores imponunt Luſitaniæ Regibus, quòd eum nothiſmi notâ ſuâ munificentiâ liberauerint.

Scipio Dupleix in Historiâ Henrici III. Franciæ atque Poloniæ Regis aſſerit, Antonium nothum fuiſſe, ſed à Pontifice legitimatum.

CIII. Mi Deus! ipſe Antonius in ſuâ Explanatione legitimationis non meminit; atque ideò nemini eſſem iniurius, ſi illam eſſe crederem chimæricam prorſus, & falſam. Scipio Dupleix in Hiſtoriâ Henrici III. Francorum ac anteà Polonorum Regis, fatetur Antonium nothum fuiſſe; eum tamen donat titulo Regis propter legitimationem Pontificiam. Hanc non ſufficere demonſtrabo inferiùs num. 105. Eam non habuiſſe conſtat, tum aliunde, tum præcipuè ex Epiſtolâ ipſius Antonij ad Gregorium XIII. Pontificem Maximum datâ ſextâ Februarij (annus non exprimitur in protocolo Epiſtolæ quod eſt apud me; ſed in libr. 2. Commentariorum, in quibus ipſe Antonius ſuam hiſtoriam deſcripſit manu propriâ, quos etiam apud me conſeruo, præfigitur in titulo Ann. 1582.) Aſſerit in principio huius Epiſtolæ, ſe titulo electionis adſpirare ad Coronam: addit, Pontificem commiſiſſe examen de matrimonio Principis Ludouici & Iolentæ, Legato ſuo Apoſtolico Alexandro Furmentio, ſed hunc non tuliſſe ſententiam. Conqueritur de Summo Pontifice, diras contra eum explodit; ſed legitimationis non meminit. Ergo numquam hoc titulo Antonius ambiuit Coronam Luſitaniæ. Innocentius non Antonio fauebat, ſed Philippo, in tantum vt Antonij litteris dedignaretur reſpondere. In dorſo huius Epiſtolæ manu eiuſdem Antonij leges iſtam periodum:

Eſta

Esta carta foi dada na mão do Papa Grigorio XIII. e a leò: não respondeò a ela, mas amtes dexou esta baralha emtregue a fortuna, e ventura do successo de cada hum destes dous Reis, que se aparelhauão cada hum com sua armada pera se irem buscar & combater. Loquitur semper de se in tertiâ personâ, vt in Comm. Iulius Cæsar. Reliquùm, cùm videam esse innumeros ita credulos, vt sine discrimine fabulis quibusuis assentiantur, concedo vltrò, Antonium impetrasse legitimationem à Regibus, & à Pontifice; quam nusquam exhibent. Esto, concesserint: quid inde? an ideò habere poterat ius ad Regnum Lusitaniæ?

Dicis: Legitimati Patribus succedunt ex testamentò, & ab intestato, iuxta id quod docet Textus *in l. Qui prouincia. §.1. ff. de Ritu nuptiar. dict. Auth. Quibus modis nat. effic. sui. §. Illud.* vbi expresse reperi hæc verba: *Nihil à legitimis differentes.* quod pro legitimatis doctissimè expendit Rojas *c.23. à princ. & n.49.*

Respondeo, legitimationem in ijs bonis prodesse, quæ possunt legari in testamento, nec habent necessarium successorem. Vnde in maioratibus si quis legitimaret Parthenium, aut nothum grandiorem primo Filio legitimo, non faceret quo minùs legitimatus legitimo præponeretur; quia maioratus non poterat in testamento legari, cùm haberet ex legum intemerandis regulis necessarium & certum successorem. Atqui Corona Regia non poterat ab Henrico aut Pontifice in testamento legari; ergo nec legitimatus præcellere debet legitimos. Porrò nec ea, quæ possunt liberè legari in testamentis, debuissent potiùs ad legitimatos quàm ad legitimos venire; nisi fortè ex grauissimis caussis, de quibus in lege citatâ edisserunt Iurisconsulti. CIV. *Legitimatio in quibus prosit.*

Hæc ratio in genere probabat legitimationis efficaciam; & ideò in genere, sed adæquatè, satisfecimus: restat instituere rationes positiuas, quibus singulatim nec Catholicè summum Pontificem, nec Lusitaniæ Reges potuisse

tuiſſe Antonium legitimare ad Luſitaniæ Sceptrum, liquidiùs demonſtretur.

ARTICVLVS II.

Non ſufficere Pontificis legitimationem.

CV. *Eccleſiaſtica auctoritas exoſa quando? cur?*

NEceſſarium eſt hîc agere de poteſtate Papæ, cuius auctoritatem exoſam reddiderunt nonnulli potiùs Catholici adulatores, quàm hæretici. Ipſa eſt Sereniſſimè maxima, non indiget prærogatiuis fabuloſis, vt ſit illuſtris: nec ſpes præmij cogere debuiſſet ſcriptores, ne Regibus iuſtè concederent, quæ iniuſtè Pontifici negarent; aut è contra. Securis acta in ferrum retunditur, vt pòſt nec arboribus ſuperſit intercidendis apta: non ſecùs Eccleſiæ auctoritas, ſi extra cancellos iuriſdictionis ab ambitioſis miniſtris aliquot agatur, retunditur, vt poſteà vix benè audiat, cùm à pijs legitimo obiecto applicatur. Dei vnius potentia eſt infinita: ipſe eſt vniuerſorum Dominus, tam in ſpiritualibus quàm corporalibus. Hanc poteſtatem communicauit hominibus, finitè tamen. Pontifici Eccleſiaſticam dedit, Regibus politicam & ſæcularem. Ita Gloſſa *verb. Habeat poteſtatem. in c. Venerabilem.* 13. *qui fil. ſint leg.* ſubſcribunt Anton. *n.* 11. Abbas *n.* 22. & reliqui Iure-conſultiſſimi *ibidem*, Bartolus *in l. Cunctos populos. n.* 41. *C. de ſummâ Trinitate. & in Auth. Ex complexu. in fine. Co. de Inceſt. nupt.* Eſtque communis opinio recepta inter Auctores, & in praxi apud plurimos, quos refert Rojas *d. c.* 23. *nu.* 115. Molina *lib.* 3. *c.* 2. *num.* 11. Palaez *vbi ſuprà*, *Part.* 1. *quæſt.* 58. *n.* 10. Quam opinionem amplectuntur Theologi; ita vt vix quiſpiam aliter probabiliter philoſophari valeat.

In Pontifice perſona duplex.

Nec vidiſſe proderit temporalia plurima decerni à Papâ; quia in eo conſiderare licet duas perſonas ſupremas, Eccleſiaſticam, & ſæcularem. Illam agit in totâ Eccleſiâ, hanc ſolummodò in patrimonio Eccleſiaſtico, hoc eſt in territorio quod ſæculariter ſubditur ipſi, non quà Romano

Romano Epiſcopo, ſed quà Regi, ſiue ſupremo Domino.

Conſideratâ igitur primâ, nempe Eccleſiaſticâ auctoritate, aſſero, potuiſſe Pontificem legitimaſſe Antonium ad quaſlibet dignitates merè Eccleſiaſticas, putà Cardinalatum, Abbatiam, Prioratum, & reliquas: ceterùm, ad Politicè-ſæculares nullo modo potuiſſe; vt nihil interim dicam de his quæ mixtim ex Eccleſiaſticâ ſæculariq́ue auctoritate coaleſcunt: atqui Regia dignitas non eſt Eccleſiaſtica, vt intendunt hæretici, ſed merè politica, & terrena; ergo ad dignitatem huiuſcemodi non proderit Pontificis legitimatio. CVI.

Conſideratâ autem ſecundâ, nempe ſæculari Pontificis auctoritate, credidero, poſſe Papam legitimare quemlibet ad officia ſæcularia habenda non in Hiſpaniâ, ſed in Eccleſiæ territorio; quia in hoc Pontifex eſt ſupremus, & Politicè-ſæcularis Dominus; in illâ ſæculariter eſt ipſe nullus.

Prætereà, quoad Coronam Regiam, nec in ſuo poteſt territorio nec extra quempiam legitimare. Extra non poſſe, quî ambigas? extra territorium Eccleſiæ nullam habet, vt demonſtrauimus, ſæcularem auctoritatem. Nec in eodem id poſſe conſtat; quia qui in Eccleſiaſticis diſponendis non à creaturâ, non à ſæcularibus legibus directè alligatur, ſed ab vnâ ratione, in ſæcularibus pendet à populi conſenſu, conſuetudine, vſibus, exemptionibus, & præcipuè ab Imperatorum & Regum donationibus, à diplomatum conditionibus, regulis; quibus non permittitur Summo Pontifici legare Eccleſiæ patrimonium, nec quempiam ad illud habendum legitimare, habilitare. Sed de hoc alibi, quia noſtrâ non intereſt examinare, quam poteſtatem ſæcularem & qualem habeat Pontifex in territorio Eccleſiæ; ſufficit demonſtrauiſſe, in Luſitaniâ illum nullam habere ſæcularem. CVII.

Pontifex nequit legitimare ad Regnum.

Scipionis Dupleix error notatus.

ARTICVLVS III.

Regum Lusitanorum legitimationem non prodesse.

CVIII. DEbuissent sanè fingere Antoniani iuris motiua vtilia, & efficacia. Quid prodest chimæricis atque fictitijs theoricis confundere practicam Iuris? Volebant Antonium à Pontifice fuisse legitimatum; non probarunt. Assensum præbui non rationis, non auctoritatis, sed meræ vrbanitatis gratiâ; vltrò concessi quod iudicabam falsum: quoniam inutile, & in caussâ Regni non poterat illis prodesse. Notarunt aliqui Pontificiæ legitimationis insufficientiam, & ideò recurrerunt ad Reges. Antonium aiunt à Ioanne, à Sebastiano Regibus, à Ludouico Infante legitimatum fuisse. Qui probant? vnde cogemur credere? sanè ipsi dicunt, & hoc quia credunt conducere ad suæ fauorem caussæ. Addo, Antonium nusquam asseruisse se legitimatum esse à Pontifice, nusquam à Regibus, vt sui iuris Explanationem legens videre poteris. Ceterùm, examinis vlterioris gratiâ, demus, legitimauerint eum prædicti Reges; Regis Henrici declaratio, quâ nothus exponitur, non habuerit quampiam auctoritatem. Quid inde? Si benè examines, non inde sequitur, Antonium fieri capacem Coronæ Portugalliæ. Vt hoc asseram, habeo fortissimas rationes: si subscribis, lege; & confirmaberis in sensu vero: si dissentis, perlege; & ad veram sententiam reduceris.

Antonius nec à Rege nec à Pontifice legitimatus.

CIX. Legitimationum Iura in eo sunt, vt filij Parthenij habeantur quasi legitimi erga Patres, non verò erga Consanguineos, *tex. in l. Communium. in princ. d. Auth. Qui mod. nat. §. Filium.* Ergo per legitimationem canonicè-iuridicam esset Antonius heres Ludouici Patris sui, tam earum rerum quæ poterant legari, quàm earum quæ deberent deferri ab intestato; non autem ideò esset necessarius heres Cardinalis Regis Patrui sui.

CX. Nec dicas: Sufficit textus hos esse intelligendos de legitima-

timatione factâ per oblationem Curiæ, non verò per rescriptum Regis. Vide *text.in d. Auth. Quibus modis.§. Quapropter.* Bartolum & Baldum *in d. l. Communium*, & aliquos, quos citat Couarruuias *de Sponsal.* 2. *p. c.* 8. *§.*10. *n.* 2. Rojas *vbi suprà n.*40. Antonius de Gamâ *decis.* 3. *num.* 7. Verè etenim hi textus intelligendi veniunt tam de legitimatione factâ à Curiâ, quàm à Principe aut Rege. Non sum in hac sententiâ singularis; subscribo Baldo *in l. Cùm in spurijs. n.6. C. de Adoption.* Antonio *in d. c. Per tres. nu.* 3. *Cod. Inofficioso.* & ibi. Ias. *n. 6. vers.* 4. *Limitata.* Palaez, Rub. citato à Couarruuiâ dicto in loco. Nec hos auctores in hac sententiâ videri velim temerarios; & ideò expendam breuiter motiua & fundamenta.

Primum. Vbi est eadem ratio, idem ius debet esse, vt admittunt catholicos Iure-consulti. Atqui vtriusque legitimationis est eadem ratio; ergo idem ius. Si igitur legitimatio à Curiâ solùm prodest, vt parentis defuncti bona accipiat, non autem alicuius affinis cognatiuè collateralis; fieri non poterit, vt legitimatio à Rege habilitet, vt quis patruo succedat, aut alij cuipiam consanguineo. CXI. *Iuris analogia.*

Confirmatur. Si inter vtramlibet legitimationem aliquam possis notare differentiam, ea erit maximè, quam notauit Paulus Cast. *in l. Ex fact. in fine principij, ff. de Vulg.* & post alios non paucos Tiraquellus *de Iure primog. q.*34. *n.*51. nempe esse fauorabiliorem legitimationem illam, quæ fit per oblationem Curiæ, illâ quæ per rescriptum Principis: ergo si Curialis non sufficit, vt aliquis succedat patruo, à fortiori non sufficiet Regalis, siue Principalis. CXII. *Confirmatio.*

Posui auctorum testimonia vt intentum conuincerem: sed & ijs deficientibus non superarer. Vsus fortior auctoribus fauebat mihi. Legitimationes plurimas concesserunt inuictissimi Monarchæ Lusitani: forma eas concedendi extat hodie in Turre *do Tombo libr.* 1. *da leitura noua das legitimações fol.* 1. ibi expressissimis verbis exponitur, *que os legitimados possam ab intestado socceder à seu pai & mãi somente.* CXIII.

mente. nempe, *poſſe legitimatos ſuccedere ab inteſtato ſuo patri & ſuæ matri ſolummodò, non tamen alijs*; puta, cognatis, conſanguineis.

CXIV. *Legitimus & legitimatus concurrunt: quid?* Exuberat memoria quapiam non contemnendâ circumſtantiâ; quæ, licet hîc ſuperſit, eſt digniſſima cognitu, atque frequens in praxi. Quando legitimi & legitimatus aliquis in bonis quibuſlibet ſuccedunt patri, legitimus, qui minus recipiat, debet plus excipere quàm legitimatus, *tex. in d. l. Communium. §. vlt.* & *in d. Auth. Quibus mod. nat. §. Et quoniam variè*, vbi legere eſt expreſſa verba, *Ita tamen, vt non amplius habeat vno horum, qui ab initio* (hoc eſt *à geneſi*) *legitimi ſunt, & inter omnes minus habente.* Subſcribo Baldo *in c. Per tuas. n.2. de maior.* Alex. Iaſ. Dec. Tiraquell. & alijs, quos citat & ſequitur Molina *libr.2. cap.11. à n.19.* iudicans eodem modo philoſophandum eſſe de legitimatis per reſcriptum Principum; additque, hanc opinionem eſſe communem omnibus. Eiſdem ferè verbis nobis fauet Dec. *Conſ.393. col.2.* Zucard. *in l. Poſtumo. n.44. C. de Contra. tabul.* Hanc ſententiam eſſe communiorem, ac perinde tutiorem, docet Ruin. *Conſ.107. num.10. libr.3.*

CXV. Ex his conſtat, Antonium, quà legitimatum, aut à Curiâ aut à Rege, nempe ab illâ per oblationem, ab hoc per reſcriptum, non poſſe inſtitui heredem patrui.

CXVI. *Hypotheſis.* Supponamus, omnes Coronæ Regiæ candidatos eſſe Henrici Cardinalis Regis Filios, Antonius ſit natu maior, ſitque legitimatus oblatione Curiæ, ſeu, ſi malis, Regis reſcripto; quis tunc temporis ſufficeretur in Regno Cardinali Regi?

CXVII. Videretur tibi quòd Antonius; quia per legitimationem fit habilis, vt ſuccedat Patri: ſed falleris; inſtituendus in tali caſu legitimorum ſenior: ratio eſt, quia, vt conſtat ex Auth. *Quibus mod. nat. §. Et quoniam variè.* nullus filius legitimus poteſt recipere minus quàm legitimatus: atqui ſi Antonius in Regno ſuccederet, aliquis, imò omnes legitimi eſſent peioris conditionis quàm legitimatus, atque

minus

minus acciperent; ergo in tali casu non posset in Regno suffici Henrico Regi.

Vt penitiùs legitimationis percalleas efficaciam, interrogas, vter esset Regis deuiuentis successor, si superesset Filia legitima, & Filius iuridicè-legitimatus? Respondeo, Filium legitimatum non esse præponendum legitimæ filiæ: sequor tum alios, tum præcipuè Molinam *libr.* 3. *c.* 2. *n.* 7. *&* *c.* 5. *n.* 75. vbi addit hanc esse communem opinionem, Sarmientum *libr.* 1. *Select.* *c.* 8. *n.* 12. Perez *ad l.* 1. *tit.* 2. *lib.* 5. *Ord.* *pag.* 95. *col.* 1. Tiraquellum *de Iure primog.* *q.* 34. *n.* 52. qui & adlegat plures auctores. CXVIII. *Quæstio incidens.*

Addo, Antonio ad nihil proficere talem legitimationem, hoc est esse nullam, & ex vi illius nullatenus potuisse suffici Ludouico Parenti in bonis fortunæ quibuscumque. Demonstro sic: Nullus potest à Rege legitimari sine consensu sui Patris: Ludouicus Infans non præbuit consensum, vt Antonius legitimaretur; ergo non potuit legitimari; ac perinde, si tali à Rege donatus fuerit priuilegio, legitimatio est nulla. Consequentia est legitima; solùm dubitas de antecedentibus. CXIX. *Legitimatio Antonij inutilis.*

Maiorem probo *ex text. in d. Auth. Quibus modis nat.* *§.* *Illud. vers. Si verò is. & vers. Generaliter.* Consentio Abbati, Dec. Anto. Capyc. & alijs, quos citat Rojas *d. c.* 33. *num.* 23. Couarruuias *d. c.* 8. *§.* 2. *num.* 13. CXX.

Minorem monstro; quia in legitimatione Antonij nullus fuit consensus Infantis Ludouici. Colligo; quia Infans eum inibi vocat non legitimum, non legitimatum, sed Filium naturalem, hoc est parthenium, nempe ex virgine & non ex nuptâ obtentum.

Prætereà, condonemus Antonium esse legitimatum ex consensu Infantis Ludouici; sequamur minùs probabilem illam sententiam, quam contra ferè omnes Doctores edisserit Bartolus *in d. l. Communium*, possint legitimati succedere in bonis non solùm parentum, sed etiam cognatorum consanguineorumque; quid ipsis non concederem, vt fa- CXXI. *Condonatio.*

 uerem

uerem Antonio? his autem omnibus conceſſis, adhuc nullum Antonio ius ad Regnum Luſitaniæ: ratio eſt, quia Bartolus, & qui illi ſubſcribunt, ſolùm agunt de bonis patrimonialibus quæ poſſunt diuidi, non autem de Maioratibus qui pendent à voluntate Inſtitutoris, qui creditur non habuiſſe intentionem admittendi alios quàm legitimos ad ſucceſſionem, vnde creditur excluſiſſe Nothos, Parthenios, Spurios etiam legitimatos. In feudis conſtat *ex text. in d. c.* 1. *§. Si quis. verſ. Naturales.* Hic textus in ſpecie eſt tam clarus, vt coëgerit huic ſententiæ ſubſcribere Doctores plurimos, quos recenſet Petrus Dueñas *Reg.* 360. *à princ.* Couarruuias *d. §.* 2. *n.* 27. Iulius Clar. *verb. Feudum. q.* 82. Ceterùm, in bonis Coronæ hanc habet ſententiam Ordinatio *libro* 2. *dict. tit.* 17. *§.* 10. quæ confirmari poterit ex formâ legitimationum Regni. Hanc ſententiam optimè extendit ad Maioratus atque Patrimonialia Palaez *d.* 2. *p. q.* 1. *à princ.* vbi citatis pluribus addit, hanc eſſe ſententiam communiſſimam. (De Eccleſiaſticis, vide Baldum *in l. Generaliter. §. Cùm autem. n.* 2. *C. de Inſt.*) Ibidem Iaſ. num. 19. (nota benè) aſſerit hanc ſententiam habere neminem contradictorem. In eâdem non pœnitebit perlegiſſe Iaſ. *in l.* 2. *n.* 205. *C. de Iure emph.* Ruinum *Conſ.* 150. *lib.* 1. Iulium Clar. *verb. Emphiteuſis. q.* 31. Ordinat. *libr.* 4. *tit.* 62. *§. antepen.* Eſtque in praxi in Luſitaniæ Regnis.

CXXII. *Illegitimi excluduntur à Maioratu.* Huius inſufficientiæ ratio euidentiſſima, contra quam recalcitrat ſapientum nullus, eſt hæc: Illegitimi Nothi, Parthenij, & alij qualeſcumque à Maioratu excluduntur, licet in eius inſtitutione nulla eorum fiat mentio; quia cùm Inſtitutor ſit Heros nobilis, & plerumque in dignitate conſtitutus, debet cenſeri, voluiſſe admittere ex ſuâ poſteritate ſolùm legitimos, & excludere Nothos atque Parthenios vniuerſos. Atqui Inſtitutor cenſetur etiam noluiſſe admittere legitimatos; ergo & iſti veniunt excludendi. Minorem certam eſſe aſſerit Baldus *Conſ.* 203. *ad med. libr.* 5. & probat *ex text. in d. verſ. Naturales.* ei ſubſcripſit Alex.

Conſ.

Conſ. 94. *n.* 5. *libr.* 1. & alij plures quos recenſet Tiraquellus *de Nobilitate*, *n.* 15. Molina *libr.* 3. *c.* 3. *n.* 32. vbi addit, citra controuerſiam eſſe hanc communem opinionem; imò ſubiungit, nec vnum eſſe auctorem qui ſubſcribat contrariæ.

Hinc contra Antonium analogiſmus efficax. De illegitimis atque legitimatis quoad Maioratum eodem modo debemus philoſophari. Regnum eſt Maioratus, quia non niſi maiori datur Filio; ergo in Regni ſucceſſione non differt illegitimus à legitimato. Subſumo. Atqui Antonius, quà illegitimus, non erat Regni verus heres; ergo neque quà legitimatus. Omnia ſunt certa & clara. Quòd ſi ſubſumptam iſtam neges, refutaberis aptiore loco, Quæſtione ſubſequente. CXXIII. *Regnum eſt Maioratus.*

Demus ergo Antonio, legitimatum poſſe ſuccedere non Patri ſolùm, ſed & Patruo in quibuſcumque dignitatibus; nec ideò ſequitur poſſe in Regiâ: ratio eſt, quia cùm hæc ſit ſuprema, poſtulat expreſſam mentionem; atque ideò, ni expreſſis verbis dicat Rex, *Legitimamus Antonium ad Regiam dignitatem*, legitimatio non proderit, vt in Regno ſuccedat. Ita reſoluit Baldus *in l. Eam, quam. n.* 44. *C. de Fidei commiſſis*, & *in c. Per venerabilem. n.* 13. *qui filij ſint legit.* quem ſequitur Chaſſenius *in Catal. glor. Part.* 1. *conſider.* 77. *fol.* 29. *col.* 3. Gregorius Lopez *in libr.* 4. *tit.* 15. *Part.* 4. *verb. Todas las honras.* CXXIV. *Condonatio.*

Demus ampliùs Antonio, ipſius legitimationem habere expreſſam clauſulam per quam reddatur habilis ad Regnum, adhuc remanêret inhabilis: ratio, quia nec Pontifex Romanus, nec aliquis terrenus Rex, poteſt quempiam legitimare ad Regnum, ſi datur aliquis eiuſdem Regis conſanguineus, qui legitimus ſit heres illius Regni. Ita poſt Innocentium reſoluit Dominicus *in d. c. Grandi. num.* 10. quem ſequuntur plurimi quos citat Molina *libr.* 2. *c.* 11. *num.* 22. Coſta *de Succeſſ. Regn. pag.* 150. Antonius à Gamâ *deciſ.* 228. *à num.* 13. Burgos *in Proœmio ad Leges Tauri*, *num.* 326. CXXV. *Condonatio altera.*

Demus

CXXVI. *Condonatio tertia.* Demus etiam, Regem habere auctoritatem habilitandi & legitimandi Antonium ad Regnum ; adhuc non prodesset talis legitimatio. Cur? quia in tali legitimatione non consensit Rex Catholicus, ac reliqui Emanoëlis Nepotes, qui aspirabant ad Regnum. Eorum consensum requiri breuiter demonstrabo. Attende. Bartolus *in l. Gallus. §. Et quid si tantùm. n.* 14. *ff. de Lib. post.* Couarruuias *de Sponsal.* 2. *p. c.* 8. *§.* 9. *n.* 7. Molina *libr.* 3. *c.* 3. *n.* 10. *&* 26. Sarmientus *d. c.* 8. *n.* 7. Andreas de Isernia *ex Gloss. verb. Legitimi. in d. vers. Naturales, ex text. in l.* 2. *§. Si quis à Principe. ff. Ne quid in loc. publ. c. Super eo. de off. deleg.* Alex. *Cons.* 60. *n.* 2. *lib.* 2. & Antonius Rosellis, & alij qui apud hos citantur, disertè asserunt, non requiri consensum consanguineorum collateralium, ad hoc vt prosit legitimatio, quæ fit superstite atque consentiente Patre, habilitans dictum illegitimum ad successionem in bonis patrimonialibus. Rationem petis? dabo. Quia de illis poterat Pater liberè disponere, & legare cuicumque peregrino; & ideò cùm nullum ius habeant consanguinei ad talia bona, non requiritur illorum consensus. Hinc ego deduco Ergo si consanguinei habuissent ius ad illa bona, ita vt Pater ille non potuisset ea legare peregrino, non teneret legitimatio, quæ ad talia bona fieret sine consensu aliorum, qui erant heredes necessarij. Atqui Rex non potest Regnum legare cui voluerit; est enim supremus Maioratus, qui heredes necessarios infert: igitur sine horum consensu non potuit Antonius ad Regnum legitimari à Ioanne, aut Sebastiano, Lusitanorum Regibus. Subiungo iterùm. Atqui nec Philippus Catholicus, Castellæ Rex, nec reliqui, qui ad hanc Coronam adspirabant, assensum seu consensum in legitimatione huiuscemodi præbuerunt; ergo non tenet talis legitimatio. Hæ illationes sunt immediatæ, & efficaces. Eliciebantur ante me ab Antonio de Gamâ *vbi suprà num.* 15. Molinâ *d. num.* 10. asserente *ibidem*, non prodesse talem legitimationem, sine illorum consensu omnium qui habent ad talem

lem rem ius, aut in re, aut ſaltem in ſpe: quod eſt valdè notandum.

Volo finem imponere huic quæſtioni, aſſerens, nullo vſu in contrarium, leges citatas & opiniones horum Iure-conſultiſſimorum abrogari, imò roborari auitâ & perenni conſuetudine. Nam cùm Ioannes I. legitimaretur à Populis ad faſtigium Regiæ dignitatis, ſupponebatur, nullum eſſe legitimum Fernandi conſanguineum vltimi Poſſeſſoris; quia aliàs ad Regnum non habilitaretur: ſed de hoc iam ſuprà. CXXVII. *Vide ea quæ diximus Libro 2. & 3.*

Præterea, & hoc efficaciùs vrget: Ioannes II. intimè diligebat Dominum Iörgium ſuum Filium; potuit eum legitimare ad bona mobilia, *text. in c. Per venerabilem. §. Inſuper. qui filij ſint legit.* deſiderauit habilitare ad Regnum, non tamen potuit; quia inde oriretur præiudicium conſanguineo ſuo Emanoëli, qui pòſt, contempto illegitimo Iörgio, ſuffectus eſt Ioanni II. deuiuenti.

CONCLVSIO.

Sit ergo notum omnibus & manifeſtum: Primò, Antonium nec à Pontifice, nec legitimatum fuiſſe à quopiam Rege Luſitaniæ.

Secundò, Pontificem potuiſſe eum legitimare ad Prioratum *do Crato*, aut aliam Eccleſiæ dignitatem; non verò ad Coronam Politicam, & ſæcularem.

Tertiò, Regem non potuiſſe reſcribere huiuſcemodi legitimationem ſine Infantis Ludouici conſenſu, in præiudicium partis.

Quartò, neque partem (nempe Philippum II. & reliquos Emanoëlis Nepotes) neque Ludouicum Infantem conſenſum præbuiſſe.

Ac tandem, inde Antonium virtute legitimationis non fuiſſe Regem Luſitaniæ.

QVÆSTIO IV.

Vtrùm Antonius, quà illegitimus, habeat ius ad Coronam inuictæ Portugalliæ.

CXXVIII. AD ſummas anguſtias reductos vides Antonianos. Infantis Ludouici Filium, quà electum, non eſſe Luſitaniæ Regem, ſuprà fuit demonſtratum. Obſtupuere Antoniani, aliàs hoc titulo tutiſſimi, ex conſilio quorumdam Pariſienſium. Deuicti in hoc conflictu bellicè-rationali, noluerunt cauſsâ cedere, ſed ſuum Antonium legitimum eſſe aſſeruerunt; quod demonſtraui falſum eſſe. Ne porrò comprehendantur in mendacio, ſe exponunt; dicuntque, Antonium legitimum fuiſſe politicè, hoc eſt, legitimatum. Sanè hoc nec verum nec ſufficiens. An iam conuicti ſententiam antiquam diffitentur? minimè. Multi equidem pertinaciâ præcipite eò venerunt, vt aſſererent palàm, eſſe illegitimum, nihiloſeciùs non eſſe à Regno eliminandum; quia illegitimi (quidquid ſit de Regionibus alijs) Monarchæ fiunt in Regno Luſitaniæ.

Status quæstionis.

Propter horum ſententiam opus fuit hanc vltimam quæſtionem addere, vt nihil remaneat inconcuſſum; vtque liquidiùs pateat, quiſnam ſit Succeſſor legitimus Cardinalis-Regis in Regno Luſitaniæ.

ARTICVLVS I.

Illegitimos non habere ius ad Regnum Luſitaniæ.

RATIO PRIMA.

CXXIX. REgnum Luſitaniæ defertur non iure electionis, ſed iure hereditario, quaſi hereditas ab inteſtato, vt ſuprà Quæſt. 1. demonſtraui: atqui illegitimi non poſſunt ſuccedere ab inteſtato in bonis Fratrum, aut conſanguineorum ſui Patris; ergo Antonius, vt illegitimus, non potuit ſuccedere in Regno Fratri Patris ſui Henrico Regi-Cardinali.

Reges Luſitani ſufficiuntur Maioribus hereditariò.

Minorem

Minorem probo *ex text. in l. Communium. 9. in princ. & in l. vltima, & inibi glossa vlt. in princ. C. de Natural. liber. text. in Authent. Quibus modis nat. effic. sui. §. Filium verò. col. 7.* Eam propugnat Cygnus *in Authent. Itaque. Co. Commun. de Success.* Ang. Plat. Abb. Dyn. & alij plures, quos citat & sequitur Antonius Gomezius *in l. 9. Taur. à num.* 47. Petrus Dueñas *Reg. 366. n.* 8. Rojas *in Epit. c. 20. n.* 43. Gregorius Lopez *verb. Parientes. ex l. vlt. tit. 13. Part. 6.*

Dices: Sicut se habet legitimus ad legitimum, sic ad illegitimum illegitimus: atqui legitimus potest legitimo Patruo succedere; ergo illegitimus illegitimo. Subsumis: Atqui Henricus erat illegitimus; ergo illegitimus Antonius debebat succedere illegitimo Henrico. CXXX. *Sophisma.*

Respondeo, hanc obiectionem sophisticè plausibilem nasci ex imperitiâ rei Historicæ, atque Iuris ciuilis. Primò enim falsò asseritur, Henricum fuisse nothum, cùm constet ex Scriptoribus vniuersis esse Filium Regis Emanoëlis, ex Mariâ, tertiâ Regum Catholicorum Filiâ, atque secundâ eius vxore. Secundò, esto, Henricus sit illegitimus: Nothus non est successor Patrui etiam nothi, *gloss. 3. in Leg. 2. ff. Vnde cognati.* Hanc sententiam esse communem omnium asserit Antonius Gomez *d. n.* 47. Rojas *vbi suprà n.* 45. Couarruuias *de Sponsal. 2. p. c. 8. §.* 10. Antonius de Gama *decis. 73. à princ.* & Ordinat. *libr. 4. tit. pen. vbi (por parte de sua Mãi.)* Vnde in formâ ad rationem respondeo negando illam Maiorem.

Prætereà, illegitimos non posse succedere in Regno, constat ex *c. Grandi. in princ. de Supplem. neglig. Pral. in 6.* vbi, *si absque legitimo decederet filio.* & ibi, *ac legitimi filij sui.* & iterùm, *legitimo filio, si quem habuerit.* CXXXI.

Hoc autem intelligendum esse etiam de Regno Lusitaniæ probat & rationis vniuersalitas, & quæpiam Innocentij IV. Bulla, quâ decernitur Regi Sancio II. sine legitimis Filijs deuiuenti Successor Afonsus Boloniæ Comes, Frater Regis. Vnde liquet, illegitimos Regis Sancij Filios non pos-

ſe ſuccedere in hoc Regnô. Ita expreſsè leges Hiſpaniæ *l.* 2. *tit.* 15. *Part.* 2. *ver. E aun mandaron.* vbi qualitas Succeſſoris eſt hæc, quòd ſit *Fijo, o Fija, que ouieſe de ſu Muger legitima.* nempe, *Filius, aut Filia, quem, vel quam habuerit ex legitimâ Vxore.* Inde notauit Petrus Lopez *in ver. Pero. verb. El Fijo mayor.* Conſentiunt iſta omnia cum doctrinâ Baldi *in l. Eam, quam. num.* 43. *C. de Fidei commiſſ.* & aliorum, quos recenſet Rojas *in d. c.* 20. *num.* 115.

CXXXII. *Ratio à fortiori.* Hîc notatione digniſſimum, non ſolùm concludi ex capite *Grandi,* illegitimum non poſſe ſuccedere in Luſitaniæ Regnis ſuo Patri; ſed à fortiori, nec poſſe ſuccedere Patruo, cui eſt conſanguineus ratione ſui Patris. Conſtat hoc etiam ex multis teſtimonijs; quia ex Iure communi poterat Filius naturalis in aliquibus rebus ſuccedere ſuo Patri, *tex. in Auth. Licet. ver. Ab inteſtato. C. de Natural. lib.* confirmat ex alijs textibus Rojas *in d. Epit. c.* 13. *n.* 2. & Antonius Gomezius *in d. l.* 9. *n.* 4. *& l.* 9. *tit.* 13. *Part.* 6. Sed iſtud iam eſt limitatum, præcipuè quoad conſanguineos, *Ord. libr.* 4. *tit.* 71. *§.* 1. & ideò illegitimus non ſuccedit conſanguineis Patris ſui morientibus ab inteſtato, *tex. in. d. §. Filium.* & *in d. l. vlti.* vt ex illis optimè intulit Antonius Gomezius *d. n.* 47. *col.* 2. Hinc ego: Minùs poteſt illegitimus ſuccedere Patruo, quàm Patri: atqui Antonius Patri ſuo, ſi fuiſſet Rex, non potuiſſet ſuccedere; ergo nec Patruo Regi.

RATIO SECVNDA.

CXXXIII. *De filijs naturalibus.* VEritas hæc ipſa confirmatur. Filij Naturales non poſſunt ſuccedere parentibus in feudis: conſtat *ex c.* 1. *§. Siquis per triginta. ver. Naturales. ſi de feud. defuncti cont. ſit.* Ita ſenſit Bartolus *in l. Ex facto. §. Si quis rogatus.* 1. *n.* 9. *ff. Ad Trebell.* & multi alij, quos refert Rojas *vbi ſuprà d. c.* 20. *n.* 87. & Molina *lib.* 1. *c.* 4. *n.* 48. Atqui in opinione omnium, Regnum Portugalliæ habet rationem feudi; ergo nequeunt in illo ſuccedere Filij Naturales. Minorem probo ex noſtro Antonio Brandão in Monarchiæ Luſitanæ

næ lib. 10. c. 11. cui Epigraphe, *Do tempo que Portugal pagou feudo, ou censo a Igreja Romana.* Latinè: *De tempore quo Lusitania pependit feudum Romanæ Ecclesiæ.* vbi in confirmationem transscribitur instrumentum Fratris Gundisalui Hispani, Nuntij Pontificis Romani. Prætereà hoc Regnum ex liberalitate Afonsi Henriquez, qui & primus Lusitanorum Rex, factum fuit in feudum Abbatiæ Claræ-uallis. Perstat in Alcobaciæ archiuo Protocolon in membranâ, ex quâ dependent Regia Stemmata impressa in cerâ candidâ. Incipit: *In nomine Domini, quoniam quidem.* & ante medium: *Constituo, & constituta fore decerno, ordinando, & mandando omnibus & singulis successoribus meis, in hereditatem huius Regni legitimè intrantibus, vt singulis annis eidem Sanctæ Ecclesiæ de Clare-ualle, quæ est Cistertiensis Ordinis, posita in Regno Franciæ in Diœcesi Lingonensi, tribuant in modum feudi & vasallitij* 50. *marabitinos auri probati, & boni.* & pòst: *De feudo seu vasallitio Altare B. Mariæ reparabunt; Abbas verò Bernardus & eius Successores in perpetuum huiusmodi feudum annuatim habebunt in die Annuntiationis B. Mariæ Virginis.* & statim: *Si quis verò contra hoc vasallitium & feudi testimonium aliquid attentauerit,* &c. Reperietur huius Instrumenti transsumptum fideliter extractum apud Brandãonem *libro* 10. *Monarch. Lus. c.* 12. *mihi fol.* 140.

In hoc testimonio plura obiter veniunt adnotanda. Primum, ex illis verbis *in hereditatem*, hoc Regnum non iure electionis, de quo suprà num. 31. non iure sanguinis, de quo inferiùs, sed deferri ad posteros solummodò iure hereditario. CXXXIV.

Secundum, marabitinos non esse eiusdem valoris ac nunc sunt, sed multò nobilioris: quis enim crederet, cùm legit in Historijs veteris Hispaniæ, dotes Principum congruas esse marabitinorum quindecim, Heroinas virgines tam vili pretio donatum iri matrimonio? Fuerunt marabitini aurei ponderis non ignobilis. Sed interrogas, quanti? Respondeo ex Autographo quod extat in Turre *do Tombo,*

quod & reperitur apud Brandão *in Monarchiæ Lusitan. libr.* 10. *c.* 11. quinquaginta & sex marchas auri facere 3360. marabitinos; ac perinde marcha auri quælibet continet sex marabitinos: atque, vt colligitur ex Epistolâ Regis Afonsi ad Innocentium II. & ex Innocentij responsione (apud eumdem Auctorem ibidem c. 10.) marcha continet duas vncias auri. Ergo marabitinus continebat duos trientes vnius aureæ vnciæ.

Sed vt ad litteram expendendam veniamus, ex his quæ exposuimus non poteris diffiteri esse feudum Ecclesiæ Romanæ, & Monasterij Claræ-uallis, illustrissimæ Regionem Lusitaniæ: atqui illegitimi non possunt parentibus succedere in feudis; ergo neque in Regno Lusitaniæ. Atqui Antonius est illegitimus, ergo impos Coronæ Portugalliæ.

Feudum duplex, spirituale & temporale.

Dicis, Feudum bifariàm posse considerari; videlicet, temporaliter & spiritualiter. Addis, illa testimonia quæ adduxi, de hoc vltimo, non autem de primo esse intelligenda. Admitto: accinis mihi *libr.* 5. *disp.* 1. *&* 2. Sanè & illa verba *legitimè intrantibus*, quamlibet aliàs possis exponere, quis ambigat congruere proposito; & esse, quasi diceretur, *legitimis intrantibus*: sed dum hæc perpendis, subiungam aliam rationem robustiorem.

RATIO TERTIA.

CXXXV. NAturales non possunt Patribus succedere in Maioratu, ni in talis Maioratus institutione expressis verbis admittantur: atqui Regnum Lusitaniæ est Maioratus, hoc est, debetur non eligendo, sed Maiori; ergo in Regno Lusitaniæ illegitimi non debent succedere, nisi ab Institutore (nempe Afonso Henriquez primo Lusitaniæ Rege) in instrumento fundationis disertis verbis admittantur. Atqui nullus hucusque verba institutionis inuenit quæ illegitimis faueant; ergo non sunt hîc ad successionem admittendi. Atqui, vt demonstrauimus, Antonius fuit illegitimus; ergo non habuit ius ad Regnum.

Maxi-

Maximam illam propositionem, nempe illegitimos à CXXXVI.
Maioratibus exclusum iri, ni expressis verbis ab Institutore ipso admittantur, edisserunt & probant Ioannes le Cerier & Gregorius Lopez, quos refert & sequitur Molina *l.* 1. *c.* 4. *n.* 48. *& libr.* 3. *c.* 3. *n. vlt.* Tiraquellus *de Iure primog. q.* 34. *n.* 59. & alij, quos recenset Palaez *vbi suprà Part.* 2. *q.* 2. *num.* 1. & Ioannes Garcia *d. libr. de Expensis c.* 3. *n.* 21. *col.* 2. Et constat ex Legibus Tauri *leg.* 40. ibi enim successor exponitur *Fijo, o nieto, descendiente legitimo.* videlicet *Filius, nepos, & posteri legitimi, non alij.* Et ne hoc perperàm quis de successione directâ, quà Filius sufficitur Patri, non autem de indirectâ, quà quis succedit Patruo (& is est casus præsens; quia Henricus Rex Patruus erat Antonij) intelligeret, subiungitur: *Pero aun en la succeßion de los Maiorazgos a los transuersales.* id est, *Legem hanc habere vires in succeßione Maioratuum etiam transuersali.* Propter eamdem rationem illegitimi à feudo ac Maioratu eliminantur: nempe, quia intelligitur Institutor solùm voluisse admittere legitimos, non parthenios & nothos. *Constat ex reg. Iuris in* 6. *& ex text. in l. Lutius.* 99. *§. Lutius.* 2. *in fine. ff. d. Legat.* 2. *iuncto textu in c. Si gens. ver. De tali.* 56. *dist.* Ita resoluit *Azorius in Summâ, C. Ex quibus caussis infam. irrog.* & alij multi quos citat Tiraquellus *de Nobilit. c.* 15. *num.* 14. Rojas *vbi suprà, c.* 15. *n.* 8. Palaez *d. n.* 1. Antonius à Gama *vbi suprà, n.* 2. Et hoc præcipuè, quando Institutor est vir nobilis: non enim censendus esset Afonsus Henriquez, aut alius similis qualitate, velle Regni sui Maioratum ad spurios aut illegitimos transferri. Costa *in §. Et quid si.* 5. *p. nu.* 7. *& in c. Si pater.* 1. *p. verb. Si absque liberis. à n.* 34. Padilla *in l. Cùm acutißimi. n.* 31. *C. de Fidei commiss.* Molina *libr.* 3. *c.* 3. *à n.* 41. Tanti Iurisconsulti faciunt legitimorum successionem, vt excludant illegitimos, etiam si defunctus sit ignobilis, dummodò sit nobilis heres, & in dignitate constitutus. *Gloss. in d. §. Si quis rogatus. verb. Ex volunt.* Subscribunt Alex. *ibi n.* 3. *& in Cons.* 2. *n.* 5. *lib.* 1. vbi alios citat, Dec. *in c. In præ-*

sentiâ.

ſentiâ. num. 42. *de Probation.* & alij quos refert & ſequitur Tiraquellus *de Nobilit. c.* 23. *n.* 14.

RATIO QVARTA.

CXXXVII. ILlegitimi non poſſunt ſuccedere in bonis Coronæ; ergo à fortiori non poterunt ſuccedere in ipsâ Coronâ. Conſequentia eſt euidenter legitima; Aſſumptum conſtat ex *Ord. do liuro* 2. *tit.* 17. *§.* 1. *& ſeq.*

RATIO QVINTA.

CXXXVIII. Loyas de las Partidas.

LEges, quæ vocantur *de las Partidas*, receptæ ſunt in Regno Luſitaniæ, cùm non contrariantur Regni legibus. Atqui *l.* 2. *tit.* 6. *Part.* 7. decernitur expreſsè, illegitimos non poſſe ſuccedere in Regno, hæcque lex nulli Luſitanæ opponitur; ergo illegitimus in Luſitaniâ non eſt Regni Succeſſor. Citati doctrinæ Azorij adiunge *l.* 2. *Co. de Dignitat. libr.* 12.

RATIO SEXTA.

CXXXIX. REgnum Luſitaniæ eſt inſtitutum pro filijs & poſteris Afonſi Regis. (Conſtat ex primis Comitijs *§.* 3. *Viuat Dominus Rex.* apud Brandãonem Abbatem Vlyſippon. Ciſt. Ordinis, *in Monarch. Luſit. l.* 10. *c.* 13. *Parte* 3.) Atqui illegitimi politicè non ſunt Filij, ſed iudicantur quaſi non agnati, neque conſanguinei, imò nec poſteri illius familiæ, illius Inſtitutoris; ergo non poſſunt eſſe Succeſſores. Liquet conſequentia; quia non poſſunt Inſtitutori ſuccedere, qui non ſint eius poſteri. Minorem probo *ex text. in l. Si ſpurius.* 4. *ff. Vnde cognati. & in §. Vulgo. Inſtit. de Succeſſ. cogn.* Vnde & conſentit Bartolus *in l. Pronuntiatio. §. Familiæ. n.* 1. *ff. de Verborum ſignific. & in l.* 1. *C. de Dignitate. d. l.* 12. Imò hæc ſententia eſt communis Doctorum, aſſerente Tiraquello *de Nobilit. c.* 15. *n.* 12. *& de Retract. tit.* 1. *§.* 1. *gloſſ.* 8. *n.* 6. Rojas *d. c.* 20. 116. Molina *libr.* 1. *c.* 4. *n.* 46. & liquet ex Ordin. *libr.* 2. *tit.* 37. *§.* 11.

Præ-

Præterea liquet, illegitimos politicè non esse Gentiles & posteros primi Institutoris, quia familia internoscitur per stemmata; his autem directis & non interlitis vti non possunt illegitimi: docet Bartolus *in l. vlt. C. de Verb. signif.* & *in Tract. de Insignijs & armis, col.* 3. quem sequuntur alij multi, quos recenset Tiraquellus *de Nobil. c.* 15. *n.* 13. & 25. Molina *libr.* 1. *c.* 4. *num.* 47. Rojas iam citatus *num.* 22. & Ord. *tit.* 37. *§.* 3. CXL. *Illegitimi non sunt filij Politici.*

RATIO SEPTIMA.

DEmonstrabitur hoc ipsum & penitiùs & clariùs ex rescriptis, ac Regum Lusitaniæ Testamentis aliquot, in quibus cùm agitur de successione, semper excluduntur illegitimi. In Chronico Regis Fernandi coniunguntur Populi ad Comitia electuri Regem. Cur? noueris ex c. 95. ibi expressa verba: *Et não leixando filho lidimo.* & c. 146. *Ou de outra qualquer molher lidima.* & ibi: *Sem lidimos filhos.* & pòst: *Outros legitimos descendentes.* & infrà: *Ou d'outra sua lidima molher.* hoc est, *Quia obierat sine filio legitimo, aut legitimis posteris, ex Vxore legitimâ,* &c. CXLI. *Ex autographis.*

Instrumentum etiam exaratum in Comitijs Conimbricensibus, in quibus creatus fuit Ioannes I. Rex, proderit: ex eo notaui hæc verba; nempe, non habuerat Fernandus *filho, ou filha, lidimo, & tal, que de dereito podesse hêrdar os ditos Reinos.* id est, *filium, aut filiam legitimam, & talem, qui iure potuisset hereditare hoc Regnum.* CXLII.

Confirmatur ex Regis Ioannis Testamento, quod suæ Apologiæ inseruit Infans Catharina. vbi lego: Creatus sum Rex, cùm Fernandus non haberet *Filho, ou Neto lidimo,* & cet. *segun se requere per direito & costume em soccessão destes Reinos, & Senhorios.* hoc est, *Filium, aut Nepotem legitimum, vt requirit ius & consuetudo in successione istius Regni.* Asseritur (vides) illegitimos non solùm iure, sed & consuetudine & praxi excludi à successione Regni.

Confirmatur iterùm ex Epistolâ quapiam Afonsi V.

ex quâ cenſentur legitimi heredes Luſitaniæ: qui? *os que delle ſiquem Filhos, ou Filhas, legitimamente naſcidos*. pòſt: *D'outra qualquer minha legitima Molher*. &c iterùm: *Da Princeſa ſua legitima Molher*. hoc eſt, *qui ſuperfuerint Filij, aut Filiæ, legitimè-nati* —— *ex aliâ qualibet meâ legitimâ Vxore* —— *ex Principe ſuâ Vxore legitimâ*. Ergo ex his Inſtrumentis liquet, illegitimos non eſſe capaces Coronæ Luſitanæ.

RATIO OCTAVA.

CXLIII. *Ab exemplis.* PRobabo &c hoc exemplis pluribus. Multi fuerunt illegitimi excluſi à Regni prætenſione in Hiſpaniâ. Qui? Primò, Regina Caſtellæ D. Beatrix Filia Fernandi Regis non ſucceſſit Patri ſuo, quia erat (vt aliqui ſentiunt) illegitima. Item excluſos legimus à ſucceſſione Infantes, Ioannem &c Dionyſium, Fratres Regis Fernandi, &c Regis Petri, &c D. Agnetis de Caſtro. Id conſtat ex omnibus Hiſtorijs, &c præcipuè ex Chronico Regis Ioannis I. *p*. 1. *c*. 182. & 185. Tertiò, ipſe Rex Ioannes I. ſi illegitimi potuiſſent ſuccedere, ſtatim poſt mortem Fernandi inconſultis Populis clauum Regni obtinuiſſet: atqui non fuit Rex, quouſque crearetur à Comitijs. conſtat ex Chronici *c*. 188. (Hîc obiter notari velim, Populum petijſſe à Pontifice Maximo legitimationem ipſius Ioannis, non vt eſſet Rex in politicis; ad hoc enim ſupererat reſcriptum Populi; cùm hæc non eſſet contra partem: ſed ſanè vt frueretur Ioannes gratijs, &c indulgentijs, &c priuilegijs ſpiritualibus, quæ conceduntur Monarchis, Principibus ac Filijs legitimis Regum. Conceſſit legitimationem Bonifacius Pont. Max. Hanc adiunxero, vt cognoſcatur non omnibus nota virtus legitimationis Pontificiæ.) Quartò, ambiebat Ioannes II. intentiſſimè Coronam Luſitaniæ Filio ſuo naturali Georgio, vt conſtat ex eius Chronico, *c*. 51. nihilominùs fatetur ſe id non poſſe ex iure facere; &c ideò declarat conſobrinum ſuum Emanoëlem legitimum Regni Succeſſorem. Ergo iure &c legibus Luſitanis interdicitur vt illegitimi ſuccedant.

Corona ſpiritualis quæ?

RA-

RATIO NONA.

VLtimo seruaui loco rationem fortissimam, quæ sit Achilles huius difficultatis. Habebam, dum hæc scriberem, Protocolon Testamenti D. Antonij, ipsius manu propriâ descripti, ab Excellentissimo D. Emanoële de Portugal ipsius Filio nuperrimè communicatum. Ab initio ad §. 5. præloquitur de Deo Optimè-Maximo. Ipso §. 5. Testamentarios nominat Didacum Botello, qui ex Concilio status, & Prouisor bonorum Regis, * Scipionem de Figueredo & Vasconcelos, etiam ex eodem Concilio. Agit §. 6. & 7. de loco sepulchri; & §. 8. 9. & 10. instituit Missarum numerum. §. 11. declarat debita soluenda, & hoc ad §. 14. & explicatiùs in appendice Testamenti. sed §. 14. dicit: CXLIV.

D. Antonij Testamentum.

** Hic Scipio, qui aliàs Cyprianus; sed propter constantiam animi ab Antonio Lusitanicè non Cyprião, sed Cipião affini nomine vocitabatur.*

*Por quanto os vsosfructos, que pertenecem aos Reys de Portugal, è outros moueis, que elles podem deixar, è dar à quem qui serem, eu os não logrei por el C. Rey de Castella entrar no dito Reyno com mão armada * * * mando se procurem pera com elles se comprirem os legados è obrigacões, que deixo neste meu Testamento.* Hoc est: *Siquidem vsusfructus, qui pertinent ad Lusitaniæ Reges, & mobilia illa bona, quæ ipsi possunt legare, atque donare cui maluerint, non possideo; ex eo quòd armatus intrauerit in Lusitaniam Catholicus Castellæ Rex, iubeo procurent, & exigantur, vt, ijs exceptis, possint satisfacere legatis & obligationibus, quæ relinquo in isto Testamento.* Post ipsius mortem vult exigantur à Catholico Castellæ Rege vsusfructus, & mobilia bona, non Regnum: cur? quia sciebat illud non deberi Emanoëli, aut Christophoro, illegitimis suis Filijs. Sed clariùs §. sequenti.

Antonius nullos habuit filios legitimos.

E porque el Rey de Castella, ait Antonius, *ou qualquer outro Rey, que estiuer en posse dos ditos Reinos de Portugal por ventura eles não queira restituir os rendimentos, que me perteneciāo como a verdadero Rey & Senhor dos ditos Reynos * * * em caso que os ditos meus Filhos ou por guerra, ou por qualquer*

 outra

outra via poſsão auer algua parte, ou conquiſtas dos ditos Reynos de Portugal, quero que as poſſeão em quanto realmente, è com effecto não forem entregues dos ditos bens è rendas, que me forem deuidas tee à hora de minha morte, aſi antes de Rey, como deſpoes de o auer ſido: è ſenda ſatisfeitos largaram as partes que tiuerem tomadas à o Rey, que antão o poſeuir, o qual lhes mando ſob pena da maldicão de Deus, e da minha. Sim primò huius periodi Interpres, vt poſteà Commentator: *Sed quia Rex Caſtellæ, aut quicumque alius, qui præerit Portugalliæ Regnis, fortè nolet reſtituere reditus illos, qui annui ad me ſpectabant, vtpote ad legitimum Regem & Dominum illius Regionis * * * * ſi Filij mei armis aut alijs medijs quibuſcumque ſubiugauerint hæc vel Regna vel illorum partem, volo vt ſubiugata aut accepta poſsideant, quoad acceperint pretij quantitatem, quæ ad me ante Regnum pertinebat, & poſteà penderetur Monarchæ: ceterùm, cùm primùm ſit illis ſatisfactum, cedent ciuitates, quas ſubiugauerint, Principi à quo exceperint: hoc autem ipſis ego præcipio ſub pœnâ diuinæ indignationis, & meæ.*

Antonij pietas.

CXLV. *D. Emanoël non habet ius ad Regnum.*

Ex hac Antonij vltimâ declaratione conſtat, nec Dom. Emanoëlem, nec Chriſtophorum (qui hodie anno 1638. ſuperſunt, ille Bruxellæ, is Pariſijs) habere in ſententiâ Antonij illorum Patris aliquod ius ad Regnum, nedum probabile; quia aliàs non interdixiſſet illis ſub præcepto ſtrictiſſimo partium illarum, ſi ſubiugarentur, retentionem. Quæro; quare D. Emanoël non ſuccedit Antonio in Regno? aut fallor, aut ſolùm ex hac vnicâ cauſâ, quia non eſt legitimus. Hinc ego ad Antonium. Ergo illegitimus eſt incapax Coronæ Luſitanæ; atqui à collitigantibus, à propugnantibus, ab omnibus ſupponitur Dominus Antonius eſſe illegitimus; ergo nullum ius habet ad Regiè ſublimem dignitatem.

ARTICVLVS II.

Aliquot Rationes enodantur.

PRIMA OBIECTIO. Hîc non agitur, dicunt aduersarij, CXLVI.
de successione directâ, quâ Filius sufficitur Parenti, sed *Successio directa & indirecta.*
de indirectâ, quâ sufficitur Affini alicui; Henricus enim
non Pater est Antonij, sed Patruus: atqui illegitimus quisque succedere potest suo Patruo; ergo Antonius Henrico. Minor probatur ex Glossâ *verb. Participium. in Auth. Quibus modis nat. effic. sui. §. vlt.* quem locum ita intelligit Bartolus *in l. Si is qui ex bonis.* vbi Ians. *n.3. ff. de Vulgari.* Baldus, & alij multi, quos refert & sequitur Rolandus *Cons.87. à num.16. & 24.* Rojas *d. c.20. n.47.* & est communis, ex sententiâ Molinæ *libr.1. c.13. n.16. & libr.2. c.11. n.33.*

Mirabar, cùm viderem tot Auctores illustres contradicere doctrinæ superiùs explicatæ num. 132. vbi demonstrauimus, illegitimos Filios, nec Parentibus, nec Patruis, nec Patruelibus suffici posse in Maioratibus, nisi expressâ clausulâ in institutione ipsi admittantur. Ceterùm hi Auctores non docuere contrarium; hîc enim agunt de re diuersâ, vt dici solet, toto cælo. Agunt de herede instituendo in Testamento; & dicunt à Patruo, aut à quolibet Affini transuersali posse aliquem illegitimum heredem institui in Testamento. Atqui Regnum non potest legari; sed deferri oportet vt hereditas ab intestato, vt *in Quæst.1. huius Disp.* edisserui; ergo hi Auctores non fauent Antonio, vt adspiret ad Regnum Lusitaniæ. CXLVII.

OBIECTIO ALTERA. Illegitimi possunt ab intestato succedere suis Matribus, & quibuslibet Maternis consanguineis, *text. in l.2. l.4. l. Modestinus. ff. Vnde cognati. §. Nouissimè. Inst. ad Orfic. §. Vulgo. Inst. de Success. cogn.* Atqui ius nouum tollit quamcumque differentiam inter agnatos & cognatos, hoc est inter Paternos atque Maternos consanguineos, *tex. in Auth. de Her. ab intest. §. Si verò neque. vers. Nullam.* CXLVIII.

col.9. Ergo illegitimi possunt ab intestato succedere Paternis consanguineis; ergo illegitimus Antonius Patruo.

Si de Maioratibus agat, negatur & Maior & Minor, ac ideò in eodem sensu vtraque subiecta Consequentia; quia textus illi non agunt de Maioratibus, sed de alijs bonis, quæ ibi satis clarè explicantur.

DISPVTATIONIS RESOLVTIO.

CXLIX. HIs igitur examinatis, Conclusio sit certissima, *Antonium non fuisse Regem Portugalliæ.* Demonstro illud hoc modo.

Si Antonius fuit Lusitanorum Rex, fuit vel quà electus à Populis, vel quà Filius legitimus Infantis Ludouici, vel quà legitimatus à Pontifice, vel quà à Rege, vel quà illegitimus.

Atqui nec Populi potuerunt eum creare (probo nu. 12.) nec de facto crearunt (probo num. 61.) nec ipse fuit legitimus (probo q. 3. num. 102.) nec Pontifex eum ad Regnum legitimare potuit (probo num. 105.) nec sufficiebat Regum legitimatio (probo num. 108) imò neutram habuit (probo num. 103.) nec quà illegitimus est capax Coronæ Lusitanæ (probo num. 128.)

Ergo nullo titulo potest adspirare ad hoc Regnum.

COGNITIONE DIGNISSIMA HYPOTHESIS.

SVpponamus, Disputationis gratiâ, Antonium aliquo titulo, qui hucusque latuit, fuisse legitimum Regem Lusitaniæ: interrogas, quisnam hodie esset legitimus Monarcha Regni?

Respondeo esse Regem Castellæ, & hoc non tantùm in meâ, sed etiam in ipsius Antonij sententiâ. Nam, vt vidimus num. 144. in suo Testamento indicit filijs suis, ne talia Regna possideant; sed cedant legitimo suo Possessori; quia cùm non habuerit Filium legitimum, & illegitimi, ipso Antonio confitente, nequeant in Coronâ succedere, hinc erat, quòd Regnum, deuiuente Antonio, ad legitimum

mum propinquiorem deuolui deberet; Castellæ autem Rege propinquior erat nemo.

APPENDIX.

MAneat igitur integrum ex ipsius Antonij sententiâ, fuisse Regem legitimum Lusitanorum Catholicum Regem Philippum, huius nominis secundum in Castellâ, primum attamen in Lusitaniâ. CL.

Constet etiam ex ipsius Antonij decreto diffinitioneque in Testamenti n. 16. post ipsius mortem Lusitaniæ Regnum non ad suum Filium Emanoëlem, sed ad Possessorem pertinere: is est Castellæ Rex: ergo iam Philippus III. & IV. non solùm ex meâ sententiâ, sed ex declaratione ipsius Antonij fuit & est legitimus Rex Lusitaniæ.

CORONIS.

PLacuit Disputationem claudere examine & expensione verborum cuiuspiam Historiographi, Domino Christophoro de Portugal filio Antonij adulantis. Fuit Scipio Dupleix diligentissimus Historiographus Christianissimi Regis, ac Parisiensis Consiliarius. Hic in Henrici III. Franciæ & Poloniæ Regis Vitâ tractat conditionem * deplorabilem (sic loquitur) Domini Antonij: & anno 1580. num. 19. sic ait: CLI.

* Deux Fils, Emanoel & Christofle, successeurs de sa condition deplorable.

Emanoël, qui a espousé Emilie de Nassau, sœur du Comte Maurice, s'estant n'agueres mis au pouuoir de l'Espagnol, demeure decheu de tous ses droits par clause expresse inserée au Testament du Roy Antoine, qui desherite ses-dits Enfans, au cas qu'ils traicteront ou s'accorderont auec les detenteurs de son Roiaume, sans le consentement du Prince, ou Estat, en la protection duquel ils seront. Tellement que tout le droit du Roiaume de Portugal est deuolu & transmis au Prince Christofle, son Frere puis-né, le quel est perfectement affectionné à la France. hoc est:

Emanoël, qui duxit Æmiliam de Nassau, ex eo quòd contractum

tractum fecerit cum Hispano, perdidit quidquid iuris habuerat ad Lusitaniæ sceptrum; & hoc ex expressâ clausulâ insertâ Regis Antonij Testamento, quâ exheres exponitur Filiorum ille, qui conuentionem fecerit cum retentoribus sui Regni sine consensu Principis aut Status, sub cuius protectione sit. Idcircò totum Lusitanici Regni ius deuoluitur ad Principem Christophorum, fratrem minorem natu Emanoëlis, suspicientem amantemq; profectus Regni Gallici.

CLII. *Hypothesis multiplex, & falsa.* Supponit Dupleix falsa plurima, ex quibus inferat conclusionem chimæricam. Supponit primò, Antonium fuisse Regem; cuius contrarium iam est superiùs demonstratum. Supponit secundò, DD. Emanoëlem & Christophorum esse legitimos Antonij filios; quod falsum esse conuicimus ex ipsius Antonij Testamento (suprà num. 145. ad 147.) Supponit tertiò, D. Emanoëlem sine consensu Statuum Hollandiæ, sub quorum fuerat patrocinio, conuentionem fecisse cum Catholico Rege; quod etiam est omnino falsum: coniunctis enim Statibus in ædibus publicis valedixit; & lacrymis, quasi singulorum frater (habebat etenim ingenij & morum innatam suauitatem) ab omnibus dimissus est. *D. Emanoëlis suauitas.* Supponit quartò, clausulâ expressâ Testamenti Antoniani declarari exheredem, si sine Statuum Hollandorum licentiâ acquiesceret Catholici Monarchæ voluntati; & hoc etiam est falsum. Indicit Antonius Filijs suis modum conueniendi cum Monarchâ Catholico. dabo formalia verba: *Lhes mando sob pœna da maldição de Deus, e da minha, se não acorden sem primeiro terem dele enteira satisfacão dos ditos bens, ou aquela que aos Reys e Principes de que forem assistidos, e a meus Testamenteiros parecer se deben contentar com ela.* *Antonius in Testamenti n.16.* Nempe: *Præcipio ipsis* (Emanoëli & Christophoro) *sub pœnâ diuinæ indignationis, & meæ, ne conueniant* (cum Catholico) *quin priùs ab ipso acceperint satisfactionem integram, aut saltem congruam, Regum aut Principum iudicio, sub quorum patrocinio fuerint*, &c. Ecce non declarat exheredem fore, qui non obedierit, sed præcipit rigidè, vt obediat.

Hinc

Hinc constat, quidquid iuris Antonius habere poterat ad Lusitaniæ Regnum, non ad Christophorum transmissum esse, sed in Emanoële remanere; sed cùm iam demonstrauerim, Antonium nullo titulo adspirare potuisse legitimè ad Coronam, demonstratiuè inferam, nullum ad ipsam ius nec in D.Emanoële nec in D.Christophoro inpræsentiarum superesse. Ceterùm, condonans Scipioni Dupleix quidquid asserit, argumentor sic: D. Emanoël in tuâ sententiâ, Scipio, non habet ius ad sceptrum Lusitanicum, sed D.Christophorus; is obijt sine liberis: ergo iam non supersunt Antoniani, qui possint de Coronâ contendere. *D.Christophorus non habet ius ad Regnum Lusitaniæ.*

CONSILIVM.

ADmonerem nihilosecius Antonianos, vt rationibus penitioribus, si fieri posset, conuincerent, Ludouicum Principem ac Iolentam thoro legitimo coniunctos fuisse; quia hoc hucusque non est probatum; & si probaretur, non vergeret in Catholici Regis detrimentum, vt suprà ostendi num.101.istius Disputationis: probarent deinceps, D.Emanoëlem fuisse legitimum Antonij filium; cuius oppositum videtur conuinci ex Testamento, vt superiùs expendebam num.144. quoniam ipse à me consultus Excellentissimus D.Emanoël asserit se esse filium legitimum Antonij, & adducit rationes aliquot, quæ in iudicio prodessent. Ex his duabus præmissis, si probentur, elicitur, D.Emanoëlem habere ius ad Regnum Lusitaniæ? non; quia impos iuris ad sceptrum ipse est: quòd si compos, sufficerent Epistolæ ad me datæ, vt demonstraretur Catholico Regi cessisse. Elicitur ex his quid ergo? esse Excellentissimum D.Emanoëlem legitimum ac verum Ducem de Bejâ, Dominum de Septâ, Maurâ, Couillaniâ, & Almadâ, Comitem in Lusitaniâ Stabilem, & omnium bonorum tam mobilium quàm radicalium, quæ habuerat Princeps Ludouicus, heredem. CLIII. *Probanda ab Antonianis.* *Illatio pro D.Emanoële.*

Etiamsi nec D. Antonius nec ipsius Filius Excellentissimus D.Emanoël esset legitimus, potuisset is adspirare ad CLIV.

D. Emanoël an Comes de Marialuâ?

Patronatum Comitatus de Marialuâ: quia D. Antonius in vltimæ voluntatis inſtrumento §. 22. ſic ait: *Declaro maes, que por morte do Senhor Infante Dom Luis meu Pae, que eſtà em gloria, me ficou de Patrimonio o Padroado da Condeſa de Marialua, quero que os ditos meus filhos Dom Manoël, e Dom Chriſtouão o poſſuão ambos igualmente.* Dabo Latinè: *Declaro etiam pertinuiſſe ad patrimonium meum, ob obitum Domini Infantis Ludouici Patris mei, qui eſt in gloriâ, Patronatum Comitatus de Marialuâ; idcircò decerno, & volo, Filios meos, Emanoëlem & Chriſtophorum, poſſidere eum bipartitione æquali.* Ad hunc Patronatum poteſt adſpirare D. Emanoël, non Chriſtophorus. Ratio; quia Emanoël eſt fideliſſimus ſubditus Hiſpaniæ Regis, alter eſt ſub Chriſtianiſſimi Monarchæ auſpicijs, & nunc temporis bellum contra Galliam iuſtiſſimè fuit declaratum: quòd ſi melioris conſilij compos ſubſiſteret Hiſpaniæ Regi, tunc potuiſſet & ipſe adſpirare ad Marialuanum Patronatum, iuxta præſcriptum Teſtamentum.

Vterque obijt anno 1638. nempe D. Emanoël 22. Iunij, D. Chriſtophorus 20. diebus antè.

CLV. *An bona ex Cratenſi Prioratu acquiſita ad D. Emanoëlem pertineant?*

Poteſt etiam idem Excellentiſſimus D. Emanoël prætendere integram poſſeſſionem omnium bonorum, quæ ex Cratenſi Prioratu Antonius acquiſierat. Conſtat ex Protographo vltimæ voluntatis Antonij, quod apud me eſt; & in §. 21. continet hæc verba: *Declaro que eu tinha hum breue de Papa Gregorio XIII. pera poder teſtàr de todos bens que poſſuiſſe acquiridos aſi das rendas do meu Priorado do Crato, como de qualeſquer outras, que me ficaſſen por minha morte; o qual breue tinha em hũ eſcritorio, que me tomaron no campo d'Algantara juntamente com outros papeis.* Latinè: *Declaro me impetrauiſſe priuilegium à Gregorio Decimotertio Papâ, quo mihi concedebatur legare in Teſtamento bona quælibet acquiſita aut à Prioratus Cratenſis reditibus, aut aliunde, quæ poſſiderem in articulo mortis. Hoc priuilegium cuſtodiebatur in ſcrinio, quod captum eſt in* * *campo de Algantarâ ſimul cum alijs autographis & inſtrumentis.* Petendum id foret priuilegij extractum à Romanâ Curiâ; vbi inter acta Gregorij XIII. fortè reperietur.

Huius priuilegij iterùm fit mentio in eiuſdem Teſtamẽti §. 25.

* *Caſtilianicè*, Campo de Alcantara.

Præ-

Præterea, D. Antonius emerat oppidum, quod vulgò dicitur *Hericeira*, situm inter Vlyssiponem & Setubal; hoc etiam Excellentissimus D. Emanoël repetere potest à possessoribus, quà institutus Heres in Testamento Patris. *An D. Emanoël sit Dominus de Hericeira?*

Habet D. Emanoël, vt in genealogiâ Inuictissimi Regis Emanoëlis videris, duos filios; prior est nomine Emanoël, posterior Guillielmus-Ludouicus. Politicè ille moritur, & omnia quæ habebat vel in iure vel in possessione, transscripto publico (donationem inter viuos nominant) concessit alteri, nempe Domino Ludouico de Portugal-Nassau-Saxoniâ; ac propterea is est politicè iam Primogenitus, & vnicus D. Emanoëlis ad titulos prædictos heres. CLVI. Huius Operis in Libro I.

Est D. Guillielmus-Ludouicus ingenio præstans, præditus morum venustate, etiam, cùm in tenui fortunâ, magnificus & liberalis. Heros inclytus, per quem Deo auspice inuicta Hispania victorias felices obtinebit. *D. Guillielmus-Ludouicus de Portugal, qualis?*

DISPVTATIO IV.

Vtrùm Regina Christianissima D. Catharina habuerit ius legitimum ad Coronam Regni Portugalliæ.

EXCLVSVS est demonstratiuè Antonius, pauciores ideò huius Coronæ candidati; inter illos dignissima & Serenissima Persona est Christianissima Regina Galliæ. Examinare igitur conuenit, an sicut ferè omnes alios excedit dignitate, ita etiam iure. I.

QVÆSTIO I.

An Christianissima Regina Galliæ, quà mulier, veniat excludenda à Coronâ Lusitaniæ.

AGit Epigraphe in singulari de Galliæ Reginâ, sed doctrina non poterit non esse vniuersalis: examinabimus curiositate sedulâ, vtrùm Feminæ Lusitanæ possint Regibus in Coronâ succedere. Huius ambi- II.

guæ Quæſtionis diſſolutio eſt inpræſentiarum maximè neceſſaria: ſi enim Feminæ in hoc Regno ſtatuerentur Coronæ & Regiæ Dignitatis incapaces, reliqui, qui ſuperſunt, Regiæ Coronæ Candidati καθολικῶς excluderentur. Cauſsâ cederent, Franciæ Regina Chriſtianiſſima, & Sereniſſima Infans-Dux Catharina; quia Feminæ. Fuiſſent expertes etiam iuris Iſabellæ Imperatricis Filius Rex Catholicus, Sabaudiæ Dux Filius Beatricis, & Rainutius Parmenſis Mariæ Filius: omnes? cur? quia, excluſis eorum Matribus, quarum vel titulo vel repræſentatione ad ſummum huius Regni faſtigium adſpirabant, venirent & ipſi excludendi; &, remanente ſine legitimis heredibus Coronâ, potuiſſent Populi poſt Henrici obitum (non aliter ac poſt obitum Ferrandi præſtiterunt) in Comitijs legitimis eligere Regem Luſitaniæ.

Ex excluſione Feminarum eliminarentur à lite hac qui?

ARTICVLVS I.

Debere admitti Feminas in ſucceßione Regnorum Luſitaniæ.

III. QVæſtioni difficillimæ quæſitor ſedulus, & reſolutor breuis, Concluſione vnâ vel aliâ ſatisfaciam.

Concluſio prima. Prima. *Poſſunt Feminæ ſuccedere Regibus in hac Coronâ Luſitaniæ.*

Altera. Secunda. *Chriſtianißima Galliæ Regina Catharina, ac perinde alia Catharina Dux Bargantiæ, quà Feminæ, non ſunt incapaces, vt ſuccedant Henrico Monarchæ-Cardinali.*

Tertia. Tertia. *Catholicus Caſtellæ Rex, Sabaudiæ Dux, & Rainutius Parmenſis, ratione ſuarum Matrum non ſunt excludendi à Regno Luſitaniæ.*

Duæ Concluſiones vltimæ pendent à primâ; quòd ſi hæc demonſtretur, & reliquæ manent demonſtratæ.

Sanè Feminæ poſſunt in Coronâ ſuccedere; ita tamen, vt nuſpiam præponantur Viris. Ratio eſt; quia nec redduntur inhabiles iure communi neque particulari: vel qui id aſſerat, oſtendat alicubi textum Mulieres excluden-

cludentem; interim Conclusio demonstrabitur fortissimis analogismis.

PROBATIO PRIMA.

BAldus *Consil.* 271. *Casus.* *lib.* 1. & Emanoël da Costa *de Success. Regni pag. mihi* 170. agens de ijs Regnis peculiariter, asserunt, in successione Feminas non excludi. Idem probant in communibus terminis Iuris non solùm de Regno Lusitaniæ, sed & de quibuscumque alijs, in quibus non excludantur lege patriæ, Cynus *in Auth. Post Fratres. Cod. de Legit. hered.* Ioannes Andreas, & alij, *in c. Dilecti. de Arbitr.* vbi & Berous *nu.* 49. *&* 50. Anchar. *Consil.* 339. *col.* 3. *num.* 21. Baldus *in l. In multis. ff. de Statu hom.* & alij, quos allegat & sequitur Burgos *in Cons.* 29. *in princ.* & ante hunc Tiraquellus *q.* 10. Boër. *Consil.* 10. *n.* 3. Antonius Gomez *in l. Tauri* 40. *num.* 8. Gregorius *in l.* 2. *verb. La hija mayor. tit.* 15. *Part.* 2. Mainerus *in l.* 2. *num.* 4. *&* 17. Gagnolus *l. eâdem* 2. *n.* 4. *ff. de Reg. iur.* Emanoël da Costa *de Success. Regni mihi paginâ* 171. Vantius *de Nullitate. d. tit. Ex defectu iurisdict. delegatæ. num.* 93. Molina *libr.* 3. *c.* 4. *num.* 5. Perez *ad l.* 1. *tit.* 2. *lib.* 5. Ordinat. *pag.* 115. *col.* 1. Palaez *dictâ q.* 6. *à num.* 2. IV.

Prætereà, in Hispaniæ Regnis admittuntur Feminæ ad successionem: atqui ex Ordinationis tit. 2. §. 1. ex *text. in c. Cùm olim. de Consuetudine. c. Super eo. & ibi gloss. vltim. de Censibus. c. Super eo. & ibi gloss. pænult. de Cogn. spir.* & ex sententiâ Doctorum, nempe Pauli Castr. *Consil.* 159. *col.* 2. Aret. *Cons.* 44. Ias. *in l. De quibus. n.* 6. *ff. de Legibus.* Roch, quem sequitur & citat Bursatus *Cons.* 46. *num.* 33. *libr.* 1. necnon Boër. *decis.* 263. *nu.* 9. constat, quòd in controuersijs quibuslibet ex legibus Hispaniæ debeamus iudicare, quotiescumque lis maneat anceps ex legibus & iure Lusitaniæ: ergo Feminæ non debent in Lusitaniâ excludi à successione Regni. Consequentia est legitima: Maiorem probo. Regnante Petro huius nominis quarto, congregati V. *Feminæ heredes sunt apud Hispanos.*

fuerunt ad Comitia viri totius Regni doctiſſimi, nempe viginti-duo, ex quibus Iacobus Butricar. & cum eo alij nouemdecim litteris & ſanctitate illuſtres, decreuerunt, conſtare ex iure Hiſpano Feminas admittendas eſſe: hocque duo ſolummodò in tantis Comitijs denegarunt. Expendit Hiſtoriam huius rei Çurita *libro Annalium* 8. *c.* 5.

PROBATIO SECVNDA.

VI. *Dilemma.* ADdo hoc dilemma. Vel Luſitaniæ Regnum defertur ad Poſteros iure Hereditatis, aut Sanguinis: quoquo modo debent Feminæ admitti: ergo.

Probo, Feminas non excludi iure Hereditatis; quia admittuntur & frequentiſſimè ſuccedunt per Teſtamentum, & ab inteſtato in quibuſlibet hereditarijs bonis, ni in eorum inſtitutione aliquâ expreſsâ clauſulâ excludantur. Hæc doctrina conſentit tum legi veteri duodecim Tabularum, tum nouo iuri Cæſarum, quod hodie in vſu. Illa autem iam reuocata eſt differentia inter Virum & Feminam 1. *lege duodecim Tabularum. C. de Leg. hered. Auth in Succeſſ. C. de Suis & legit. Auth. Defuncto. C. ad Senat. Conſult. Tertull. l. Max. vitium. C. de Lib. præt. §. Sed hæc quidem. Inſt. de Exher. liberis. §. Jtem vetuſtas. Jnſt. de Her. quæ ab inteſtato. §. Ceterùm. Inſtitu. de Leg. agn. ſucceſſ. Auth. de Hered. ab inteſt. venient. §. Si verò neq. collat.* 9. Ita etiam probat *l.* 3. *tit.* 13. *Part.* 6. Hæc etiam eſt Conſultiſſimorum reſolutio, nempe Dec. *in l. Feminæ. nu.* 92. Guillelmi *in c. Rainutius. verb. Duas habet Filias. n.* 1. & ibidem Couarruuiæ *in princ. num.* 22. *verſ. Conſtat. & ſeqq. & §.* 2. *num.* 2. Petri Dueñas *reg.* 309. *lim.* 10. Molinæ *libr.* 3. *cap.* 4. *num.* 1. 2. *&* 3. Palaez *p.* 2. *q.* 6. *num.* 2. Piſcinæ *in diſp. An ſtatuta Feminarum excluſiua, n.* 4. Menchacæ *de Succeſſ. creatione. §.* 20. *à num.* 187. Corraſ. *lib.* 5. *Miſcell. c.* 15. Rojas *c.* 3. *num.* 18. Cumque in ijs Regnis non detur lex aut conſuetudo Feminas excludendi, optimè infertur, admittendas eſſe.

VII. Probo dilemmatis alteram partem, nempe Feminas non excludi,

excludi, etiamſi Regnum Luſitaniæ ſanguinis iure deferretur: quia Maioratus illi omnes, in quibus non habetur vltimi Poſſeſſoris ratio, ſed primi Inſtitutoris (hoc eſt enim deferri iure ſanguinis) admittunt ſemper Feminas, ni clauſulâ inſtitutionis aliquâ excludantur: atqui in huius Maioratus Luſitanè-Regij Inſtitutione nulla eſt clauſula, quæ Mulieres à ſucceſſione excludat; igitur admitti debent. De Conſequentiâ non dubitas: ſi de Minore, oſtende talem clauſulam. Maiorem veram eſſe affirmant, & præcipuè in Hiſpaniâ, Paulus Caſtr. *Conſil.* 164. *num.* 16. Couarruuias *libr.* 3. *c.* 5. *verſ. Rurſus.* Burgos *in dict. Proœm. à num.* 66. *& Conſil.* 29. *à num.* 1. *& num.* 4. *libr.* 1. Molina *libr.* 3. *c.* 4. *n.* 12. Perez *l.* 1. *pag.* 115. *col.* 1. *in princ.* Palaez *d. q.* 6. *à n.* 2. Gregorius Lopez *in d. l.* 3. *verb. Mugeres. tit.* 13. *Part.* 6. & præcipuè quoad Luſitaniam ipſe *leg.* 12. *tit.* 1. *P.* 6.

PROBATIO TERTIA.

PRætereà in pluribus Iuris vtriuſque textibus fit mentio Reginarum, Ducum, Comitum, & aliarum, quæ in proprietate habuerint ſimiles alias dignitates. Liquet *ex c. Ex parte tuâ. de Priuileg. c. Ex parte.* 3. *& c. ſequenti de Verb. ſignif. c. Cùm deuotiſſimam. cum ſequentib.* 12. *q.* 2. *c. Significauit. de Reſcript.* item ex alijs, quæ adlegant Tiraquellus *d. q.* 10. *n.* 2. Antonius Gomez *in l.* 40. *Taur. n.* 8. Burgos *in d. Proœm. num.* 42. *verſ. Contrariam.* & alij plures. Item 3. *Regum* 10. & *Actorum* 4. fit Reginarum mentio, quæ erant Dominæ ſupremæ & proprietariæ in Regnis, vt poſt alios notauit optimè Tiraquellus *q.* 10. *n.* 4. Sanè Feminas ex naturâ rei non eſſe incapaces vt adſpirent ad ſucceſſionem Regni, liquet tum ex ijs quæ expendimus, tum præcipuè *ex textu in d. c. Licet. de Voto.* vbi expreſsè declarat Summus Pontifex, Ducem Andream non debere ſuccedere Vngariæ Regi Fratri ſuo, ni fortè *ſine prole diſcederet.* Nota hæc verba vltima, quoniam formalia. Ergo ſi Rex Vngariæ habuiſſet prolem, Andreas excluderetur. Atqui nomine prolis

VIII. *Reginæ plurimæ.*

prolis comprehenditur Filius & Filia, *l. Liberorum. in fine. ff. de Verbor. ſignif. c. 1. verſ. Proles enim. de ſucceſſ. Fratrum. c. Omne itaq. 27. q. 2. c. vlt. de Cond. appoſ.* Ita reſoluitur à Pariſienſi *Conſil.* 23. *n.* 26. *lib.* 1. ita à Tiraquello & alijs, quos refert Molina *libr.* 3. *c.* 4. *num.* 10. Ergo.

Tandem in Regno Angliæ vidimus nuperrimè Catholici Philippi Vxorem Reginam proprietariam: & ſæpè alibi.

PROBATIO QVARTA.

IX. *Leges Hiſpaniæ antiquæ.* QVidquid autem ſit de alijs Regionibus, dantur leges antiquiſſimæ Hiſpaniæ, vſu communi confirmatæ, quibus Feminæ declarantur habiles, vt ſuccedant in Regno. Occurrit memoriæ primò Lex illa, quæ condita eſt regnante Pelagio, cuius meminerunt Lucas Tudens, Lud. & Palacios, citati à Molinâ *libr.* 1. *c.* 2. *n.* 13. *& in annotationibus, n.* 2. *&* 3. & ante eum Burgos *in Proœm. ad Leg. Tauri, n.* 51. Item idem Molina *d. n.* 3. offert tranſſumptum veteris exemplaris ſibi communicati ab inſigni Doctore Couarruuiâ, ex quo ego; ſed illa ſolùm verba, quæ proderunt difficultati: *Eius legibus ſe adſtringere, vt ſi,* &c. *ſi autem deeſt Filius maſculus, Filia eius ordine prædicto aſſumatur in Dominam.*

Conſtat hæc eadem veritas *ex lege* 2. *tit.* 15. *Par.* 2. vbi diſertis verbis: *Que ſi Fijo varon hi no ouieſſe, la Fija mayor heredaſe el Reyno.* Latinè: *Si Filius maſculus non ſuperfuerit, Filia maior ſit heres Regni.* & poſt: *Si dexaſſe Fijo, o Fija de ſu Muger, aquel, o aquella lo ouieſſe.* Nempe, *Si relinqueret Filium, aut Filiam ex ſuâ Vxore* (vide excluſos nothos) *ille, aut illa Regnum haberet:* (vide admiſſas Feminas.)

X. Conſonat lex ſecunda: *tit.* 18. *Part.* 3. decernit, quòd deficientibus Filijs ſuccedat in Regno *la Fija mayor, y deſpues las outras, aſi como diximos de los Fijos.* Nempe, *Filia maior, & pòſt aliæ, vt diximus antè de Filijs.*

Non ſolùm Sereniſſimæ Principes, quia Regum Filiæ, ſed Dominæ, hoc eſt Nobiles Feminæ, ſæpè erant heredes Regni:

Regni: constat ex verbis generalibus *l.9. tit.1. Part.2.* ibi: *Con Dueña, que es heredera del Reino.* Latinè: *Cum Dominâ, quæ est heres Regni.* Clariùs ex *l.4. tit.4. Part.3.* vbi post aliquas rationes generales adducit hanc limitationem: *Pero siendo Reyna, o Condesa, o otra Dueña, que heredase Señorio de algun Reyno, o de alguna Tierra.* hoc est: *Si fuerit Regina, aut Comitissa, aut Domina aliqua; quæ hereditasset aliquod Regnum vel Prouinciam,* &c.

Hæ leges conspicuæ sunt; exque ijs euidenter colligo, Feminas esse capaces vt succedant in Regno. Id ipsum ante me collegerant ex ijsdem legibus Antonius Gomez *l.40. Tauri n.8.* Molina *libr.3. c.4. n.10.* Perez *Consil. 23. n.26.* Palaez, Greg. Lopez, citati; Burgos *in Proœm. Legum Tauri. n.8.*

PROBATIO QVINTA.

VSus & consuetudo in politicis rebus fert, instituit, modificat, exponit, imò & non rarò derogat atque annullat leges; ideò dubitare quis posset, vtrùm hæc omnia, quæ diximus, recepta fuerint in Hispaniâ. Sæpè herculè Feminæ successerunt Patribus in Regno. Constat ex illorum Historijs, quas recensebo studens summæ breuitati. XI. *A consuetudine.*

D. Vraca successit in Regnis Castellæ & Legionis Regi Alfonso, Hispaniarum denominato Imperatori, suo Patri, quà legitima Filia. Narrat Garibayus *libro 11. c.27.* Rojas *in Epitom. success. n.36.* Burg. *in Proœmio Leg. Tauri, n.47. vers. Rursus.*

In ijsdem Regnis successit D. Ioanna Reginæ D. Isabellæ suæ Matri. Garibayus *libr.20. c.1.* Palaez *d. q. 6. num.2.* Rojas *vbi nuper*, & alij.

In Nauarræ Regno D. Ioanna Vxor Regis Philippi, qui cognomento Pulcher, successit Regi Henrico suo Patri. Garibayus *libr.26. c.1.* Palatios *de Iust. & iur. obt. & retent. Reg.* Nauarrus *p.6. §.10. vers. Itaq.*

In eodem Regno successit D. Blanca Regi Carolo III. suo Patri. Garibayus *libro 28. c.1.*

Necnon & Leonora Regi Ioanni II. ſuo Patri. Garibayus *libro 29. capite primo.*

Videas ergo, ex conſuetudine veteri Hiſpaniæ Feminas à ſucceſſione non excludi.

PROBATIO SEXTA.

XII. POtuiſſet quiſpiam vilipendere Hiſtoriarum prædicta teſtimonia, aſſerentia, Feminas ſuis Patribus Regibus in Regnis Hiſpaniæ ſucceſſiſſe; quia hîc non agitur de ſucceſſione directâ, quâ Filia ſufficitur Parenti, ſed de tranſuerſali atque collaterali, quâ ſufficitur Matrueli, aut Patruo: ideò demonſtrabo ex ijſdem Chronicis, etiam Feminas eſſe capaces ſucceſſionis per lineam tranſuerſalem.

Ormiſenda Regina. Nam D. Ormiſenda ſucceſſit in Regnis Ouiedi & Legionis D. Fauilæ ſuo Fratri: conſtat ex Chronico Hiſpaniæ *Part.* 3. *c.* 4. Garibayo *libr.* 9. *c.* 6. Burgos *in d. verſ. Rurſus.*

Infans Vſenda (alijs audit Odiſinda) Regis Legionenſis Alfonſi I. Filia, cognomento Catholici, ſucceſſit in eodem Regno Regi Aurelio ſuo Fratri. d. Chronicum *p.* 3. *c.* 6. *&* 7. Garibayus *libro* 9. *c.* 10.

D. Nuña Eluira. Regina D. Nuña Eluira D. Sancij cognomine Maioris Nauarræ Regis coniux, ſucceſſit in Comitatu Caſtellæ (nondum hæc donata fuerat Regiâ auctoritate) Infanti D. Garciæ ſuo Fratri. Hiſpaniæ Chronicon *p.* 3. *c.* 23. Garibayus *libro* 10. *cap.* 20.

D. Sancia. Regina D. Sancia Magni Fernandi Vxor, ſucceſſit in Regno Legionis D. Bermudo III. ſuo Fratri. Idem Chronicon *p.* 4. *c.* 1. *in princ. iuncto c. vltimo in fine*, *&* *libr.* 11. *c.* 1. Burgos *vbi ſuprà.*

D. Berenguelia. D. Berenguelia Alfonſia, Regis Alfonſi de-las-Nauas-de-Toloſa Filia, ſucceſſit in Regnis Caſtellæ D. Henrico Regi, Fratri ſuo. Idem Chronicon *p.* 4. *c.* 11. *iuncto c.* 10. *in princ. &* *cap.* 9. Garibayus *libr.* 12. *cap.* 42. Burgos & Rojas *vbi ſuprà.*

Regina Iſabella ſucceſsit in Regnis Caſtellæ atque Legionis

gionis Fratri suo, nempe Regi Henrico IV. Matth.de Afflict. *libr*.3. *Const.rubr*.23. *num*.2. Burgos *vbi suprà num*.45. *& seqq*. Rojas *d. nu*.36. Palaez *d. q*.26. *nu*.2. Antonius de Padilla *ad titulum de Transaction. in Præfat. ad Lectorem*, Garibayus *libr*.18. *c*.1. Chronicum Regum Catholicorum *c*.22. vbi adducuntur aliquot similia exempla hanc veritatem confirmantia, contra aliquos qui tunc temporis ambiguè dubitabant.

Infans etiam D. Ioanna successit in Nauarræ Regno Regi Carolo Patruo suo: Garibayus *libro* 27. *c*.1. *D. Ioanna.*

His exemplis notatis, quis negare poterit, Feminas in Hispaniarum Regnis succedere aut Patribus, aut alijs consanguineis? Hoc consuetudine vniuersali Hispaniæ sancitum esse affirmant Çurita *libro* 8. *c*.5. Palaez *d. n*.2. *&* 6. & alij innumeri.

XIII. Hæc lex est iusta; & hac de caussâ non potest temerari ab Hispanis, cùm videamus, etiam à peregrinis religione summâ custodiri. Vidimus in Angliâ. Maria successit Eduardo VI. Fratri suo: *Hist. Pont. libr*. 6. *sub Vitâ Iulij III*. *c*.28. §.4. Ipsi etiam Mariæ successit Isabella: *ibidem* §. 4. Hanc eamdem consuetudinem intemeratam haberi in Apuliâ, docuit Burgos *in Procem.ad Leg. Tauri, vers. Rursum*. seruari in alijs multis Regnis, testatur Tiraquellus *d. q*. 10. *num*.4. *Maria & Isabella Angliæ Reginæ.*

PROBATIO SEPTIMA.

XIV. Feminas potuisse in Regiâ dignitate succedere declararunt Reges, Status Castellæ & Lusitaniæ in contractu Matrimoniali D. Beatricis, Filiæ Ferrandi Lusitanorum Regis, cum D. Frederico Filio Henrici Regis Castellæ. Decernitur ergo in Regni vniuersalibus Comitijs, exhibito authentico instrumento, dictam Beatricem, & ipsius Filium aut Filiam debere Ferrando succedere; & ideò in ipsis Comitijs à tribus Lusitaniæ Statibus iuratur heres: & additur, quòd si Beatrix sine Filio aut Filiâ discesserit, sit heres *Statuum ac Regum diffinitio.*

eiusdem Regni Portugallensis ex Sororibus ipsius Beatricis, legitimis Filiabus Ferrandi, illa quæ natu maior. Non aliter in Regnis Castellæ decernitur heres atque Regni successor Ferrandus, si Fredericus atque Beatrix obierint sine Filio aut Filiâ. Constat ex Chronico Regis Ferrandi, *capite* 146. Ceterùm, hoc Matrimonium non habuit effectum: sed cùm nuberet Ioanni Castellæ Regi, fuit is partium contractus à Regno vtroque confirmatus. Nempe declarabatur Beatrix heres Regni Lusitaniæ, si deuiueret Ferrandus sine Filio; imò & iterùm à Regni Statibus Lusitaniæ iuratur heres eiusdem Regni. (constat ex eodem Chronico *c.* 159.) Ex quibus contractibus sic argumentor:

Vel illi contractus erant secundùm leges Lusitaniæ, vel contra leges. Si primum dixeris, ergo ex Regni legibus Feminæ sunt capaces, vt succedere possint in Regno: si secundum, ergo leges illæ, quæ excludebant Feminas, his contractibus fuerunt reuocatæ. Patet; quia hi contractus, cùm facti fuerint à Principe supremo, imò à Regni Comitijs, habent vim legis; ac perinde sufficiunt quamlibet aliam reuocare, *l. pen. C. de Donat. inter viu.* ibi legero: *vtpote Imperialibus contractibus legis vicem obtinentibus.* Consentiunt Doctores, & præcipuè Bartolus *in l. Cæsar. ff. de Publican. vbi Paul. n.* 6. Ias. *in l. Ciuitas. n.* 5. *ff. Si cert. pet.* Dec. *Consil.* 689. Afflict. *Decis.* 299. *n.* 14. Emanoël da Costa *de Success. Regni pag.* 69. & *in l. Qui duos. §. Cùm in bello. Schol. vlt. n.* 13. *ff. de Reb. dub.* Soarius *alleg.* 9. *num.* 13. vbi asserit, hanc esse communem opinionem. Item est huius sententiæ Menchaca *Illustr. c.* 3. *n.* 5. Nec caussabor, si obieceris hos contractus fuisse irritos, &, mortuo Ferrando Lusitanorum Rege, non habuisse effectum: non enim superstes Beatrix Patri suo, quamlibet iurata, successit; quia fuit à Regno exclusa non quà Femina, non quà illegitima; quia vtrumque innotuerat Comitia celebrantibus, ipsamque heredem declarantibus, & confirmantibus iureiurando: fuit tamen exclusa, vt ex Historijs liquet, quà schismatis Politici auctrix.

auctrix. Non enim ſtetit circumſtantijs eiuſdem contractus; & ideò non erat congruum ille ei ipſiſſimus contractus prodeſſet, quem ipſa temerauit: quia in contractibus ſi altera pars non ſatisfacit obligationi, non tenetur alia ſatisfacere; quia aliàs non ſeruaretur Iuſtitia, quam nominant Commutatiuam. Sanè, Beatricem non ſatisfeciſſe contractui in multis rebus, conſtat ex Chronico ipſius Regis Ioannis *à capite* 180. Ceterùm, probabilius iudico, iniuſtè à Regno fuiſſe excluſam. Vide ea quæ diximus *Libro* 2. *&* 3.

PROBATIO OCTAVA.

QVòd ſi intra Portugalliæ limites philoſophemur, adhuc, deficientibus auxilijs peregrinis, demonſtrare poterimus, Feminas habere locum in ſucceſſione Regni Luſitaniæ; & poſſe eſſe, imò & quandoque fuiſſe, Dominas Regionis proprietarias. XV.

Tareja. Cur non recenſeas Tarejam Regis Alfonſi Filiam, cuius dos fuit Regnum Portugalliæ, & nupſit Comiti Henrico, & fuit Mater inuictiſsimi Regis Afonſi huius nominis primi?

PROBATIO INSVFFICIENS.

ALiquis adulator potuiſſet hîc vti textu ex Priuilegio Innocentij II. quod quia breue, & expoſitione digniſsimum, placuit tranſſcribere. XVI.

Bulla Innocentij. Dedi integram ſuprà Diſp. I. num. 10. huius Libri V.

INNOCENTIVS *Epiſcopus Seruus Seruorum Dei, Illuſtriſsimo Regi Portugalliæ eiuſq; heredibus & ſucceſſoribus in perpetuum, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.*

P*Roinde nos attendentes, perſonam tuam ſub Beati Petri & noſtrâ protectione ſuſcipimus, & Regnum Portugalliæ redintegritate honoris, Regniq; dignitate, quæ ad Reges pertinet, & alia loca Excellentiæ tuæ concedimus, & auctoritate Apoſtolicâ confirmamus: hæc ipſa præfatis heredibus tuis duximus concedenda*, &c. Hoc priuilegium reperies apud Bernardum Brito *in Chronico Ciſtert. lib.* 3. *c.* 4. *&* 5. &, vt ipſe aſſerit,

 originale

originale perſtat in Archiuo Toledi. Id ipſum aſſerit Licentiatus Gaſpar Alures Louſada. Similia verba continet Bulla Alexandri III. In ſubſtantiâ non diſsidet alia ab Innocentio III. conceſſa Sancio I. Luſitanorum Regi, ex quâ notanda ſunt hæc verba: *Ab eodem* (nempe *Alexandro III.*) *meruit obtinere, vt tam ipſe quàm eius heredes Regio nomine vocarentur.*

XVII. *Nomine herēdum intelliguntur fæminæ.* Ex his Bullis conſtat, Regnum hoc Luſitaniæ non ſolùm Regibus, ſed & heredibus eorum concedi: atqui heredum nomine intelligendæ veniunt Filiæ; igitur hæ poſſunt ſuccedere in Regiâ dignitate. Maior eſt nota; Conſequentia legitima. Minorem probant leges ſubſequentes; nempe, *l. Heredis appellatio. l. Heredis appellatione. ff. de Verborum ſignif. iunctâ Authent. in Succeßione. C. De ſuis & leg. & Auth. de Hered. ab inteſt. ven. à princ. collat.* 9. Ita ex his textibus vocem *Heres* exponunt Doctores illuſtriſsimi quos aliàs legi; ex quibus Berous *Conſ.* 93. vbi aſſerit, eſſe ſententiam ſuam communem, & in hoc à nemine diſſidere; Alciatus *l.* 1. *ff. de Verborum ſignificatione*, & Aluarus Vaz *q.* 41. *nu.* 2. Iulius Clarus *verb. Emphyteuſis. l.* 1. Menoch. *Conſil.* 1. *nu.* 441. & *num.* 444. *libr.* 1. apud quem & aliqui.

XVIII. PROBATIO *hæc nulla eſſe monſtratur, atque Priuilegium Pontificis Innocentij exponitur.*

HOc Priuilegio vtantur qui confundant Dei & hominum auctoritatem; quia ex tali confuſione naſcitur hæreſis turpior atheiſmo. Vix enim crederem eſſe peius, Dei exiſtentiam diffiteri, quàm ipſi homines æquales facere. Dei auctoritas infinita eſt & illimitata, terminis nullis circumſcribitur: humana eſt finita; atque ideò terminis carere nequit. Sit Pontificia ſanè maxima: ceterùm ille non eſt Deus, ſed Prodeus in Eccleſiaſticis, ſicut Rex in Politicis. Inuehimur contra Theologos, qui Angliæ Regibus ſupponunt forum Eccleſiaſticum: eccur non contra illos, qui ſpe vel vili metu ſupponant Epiſcopis merè-Politicum? Vide Diſp. 1. n. 105.

O quàm

O quàm bellè noster Brandão *in sua Monarch. Lusit. lib.* 10. *c.* 14. §. 2. (*No que se pode considerar, que tanto se julgaba sêr esta eleição do pouo todo, que ainda despois de o Papa têr dado o titulo de Real, a el Rey Dom Afonso Henriques se pidio seu consentimento para el Rey possuir esta dignidade, confesando nisto, que não bastaua fazelo o Summo Pontifice si o pouo o não aceitasse, como se colle daquellas palauras das mesmas Cortes. Vt videatis bonas litteras Domini Papæ, & dicatis, si vultis, quòd ille sit Rex.*) Meâ industriâ agat Latinè is idem Auctor. XIX. *Pontificis Romani auctoritas.*

Quantum possumus speculari (ait citatus Brandão) tam necessaria iudicabatur hæc populi electio (hæc nempe quæ fiebat in Comitijs, non illa quæ facta fuerat à tumultuario populo in Campo Ouriquio, de quâ Disp. 1. nu. 64.) vt crederent non sufficere Bullam Pontificiam, sed requiri consensum populi, vt Afonsus hanc possideret dignitatem. Sanè in hoc confitebantur, non sufficere quòd eum Summus Pontifex Regem eligeret, si populus (penes quem erat eligendi auctoritas) non acceptaret, vt colligitur ex illis Comitiorum verbis: *Vt videatis bonas litteras Domini Papæ, & dicatis, si vultis, quòd ille* (nempe *Afonsus*) *sit Rex.* Rationem sæpissimè exposuimus; quia Pontifex in merè ciuilibus directè habet nullam auctoritatem; & corona, quâ in Comitijs donandus fuerat, erat merè politica.

Ceterùm, si verba Pontificis legimus, videbitur is concedere Afonso Regiam auctoritatem; quòd si cum eiusdem Afonsi conferamus Epistolâ, reperiemus aliò spectare tenorem Priuilegij. Mittit Grammatophoron Afonsus ad Innocentium secundum huius nominis Summum Pontificem, non vt postulet titulum Regis, sed vt salutem dicat plurimam Rex; ideò in initio Epistolæ: *Afonsus Dei gratiâ Rex Portugalliæ Sanctissimo & Beatissimo D. D. Innocentio Papæ pedum oscula.* subscribit: *Ego suprà dictus Afonsus Rex Portugalliæ.* Vide: nota. Inconsulto Pontifice Rex inscribitur; quia titulum, quem independenter à Pontifice habuerat, XX. *Expenduntur verba Pontificis.*

rat,

rat, eo nondum concedente poterat conſeruare. Sanè tunc temporis (hoc eſt anno 1142.) iam electus fuerat à populo in Campo Ouriquio; & Status ad Comitia congregabat, quæ celebrata fuerunt anno ſequenti 1143. & ideò nominatur Rex, quia ex tacito conſenſu populorum iam talis eſſet, cùm nullus contradiceret; non tamen ex expreſſo, quem habuit Lamegi in ſolemnibus illis Comitijs.

XXI. *Annuus cenſus.* In hac Epiſtolâ donat Luſitaniam Pontifici ſub annuo cenſu. Tene verba formalia: *Ego Afonſus Dei gratiâ Rex Portugalliæ per manus Domini Cardinalis G Apoſtolicæ Sedis Legati Domini noſtri Innocentij Papæ, terram meam Beato Petro & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ offero ſub annuo cenſu, videlicet quatuor vnciarum auri; eâ conditione atque tenore, vt omnes, qui terram meam poſt deceſſum meum tenuerint, prædictum cenſum Beato Petro perſoluant.*

XXII. *An tenerentur ſoluere, expoſui in hoc Libr. 5. in Coronid. Diſp. 1.* Hic ego. Vel hæc verba ſonant meram oblationem, vel promiſſionem. Primum ego ſentio, ac perinde ſuprà Libr. 5. Diſp. 1. nu. 35. aſſerüi, Reges Luſitaniæ non teneri perſoluere; quia oblatio, deuotio, non tamen obligatio eſt. Si ſecundum exiſtimes debere dici; ſic in huius textus intelligentiâ Scholaſticè philoſophare: Acquiſierat Pontifex ius ad Regnum Luſitaniæ; hocque ſuberat illi quà tale pretium ſoluturo. Is magni faciens Regis Afonſi liberalitatem, reſpondet, vt vidimus, ſe ſub Beati Petri & ſuâ protectione perſonam eius recipere, & Terram Luſitaniæ, Regnum, & loca, in quæ ex deuotâ Afonſi munificentiâ nouum ius ac poſſeſſionem acquiſierat, ex correſpondenti liberalitate ipſi Afonſo & ſucceſſoribus ipſius in perpetuum concedere; ita equidem, vt ſoluere non tenerentur quod decreuerat noſter Afonſus.

XXIII. Sanè hoc Priuilegio meram ceſsionem contineri, meramve conceſsionem illius ſummæ annuæ, ex eo conſtat, quòd ipſiſsimus Afonſus Rex XXVIII. ſequentibus annis talem ſummam non ſoluerit. Nec credibile eſt, Regem Sanctum, ſummè liberalem atque opulentè-diuitem, tam longo

go tempore aurum Romanæ Ecclesiæ retinuiſſe, ni Pontifex conceſſiſſet, vt expendebamus. Sanè viginti octo annis non ſoluiſſe cenſum illum Eccleſiæ, conſtat ex inſtrumento publico, præſtito à D. Gundiſaluo Hiſpano familiari, & Nuntio Pontificis Romani; cuius originale perſtat in Turre *do Tombo*, & exemplar apud Brandãonem *Monarchiæ Luſitanæ libro* 10. *cap*. 11. Nec prodeſt, licet dicas poſt annos viginti octo ſatisfeciſſe; quia tunc hoc potuit facere de nouis cauſsis.

Ex expoſitione iſtius Bullæ reliquæ veniunt, ſiquando ſimiles occurrant, intelligendæ. Ceterùm ſi dicamus (vt oportet dicas, ſi ſeuerè volueris atque verè procedere) Regem Afonſum non ſe obligaſſe hoc inſtrumento, ſed oſtendiſſe meram animi deuotionem, vt ſuprà expoſuimus, nullus ſupereſt locus difficultati. *Conſule in hoc Libro 5. Coronidem in fine Diſputationis primæ.*

PROBATIO NONA.

IN Lamegi Comitijs, vbi & Afonſus debitâ ſolemnitate fuit creatus Luſitanorum Rex, latæ fuerunt leges de ſucceſſione; & poſtquam de Filijs actum fuerat, inceperunt & de Filiabus * *altercare*. Subijciam expreſſa verba Comitiorum, reperienda tum apud alios, tum apud citatum Brandãonem *l*. 10. *c*. 13. XXIV. *Lamegi leges.*

* *Altercare* actiuè ponitur in ijſdem legibus.

Dixit poſteà Laurentius Venegas Procurator Domini Regis ad Procurantes: (hi erant Vicarij Ciuitatum) *Dicit Rex: Si vultis quòd intrent* [a] *Filias eius in hereditatibus regnandi, & ſi vultis facere leges* [b] *de illas? & poſteaquam altercauerunt per multas horas, dixerunt: Etiam Filiæ Domini Regis ſunt de lumbis eius, & volumus eas intrare* [c] *in Regno, & quòd fiant leges ſuper iſtud. Et Epiſcopi & Nobiles fecerunt leges de iſto modo: Si Rex Portugalliæ non habuerit Maſculum, & habuerit Filiam, iſta erit Regina, poſtquam Rex fuerit mortuus.* Vide legem clariſsimam.

[a] *Corrigo* Filiæ
[b] *Corrigo* de illis?
[c] *Corrigo* in Regnũ,

PROBATIO DECIMA.

XXV. *Regis Afonsi II. Testam.*

DEmonstratur id ipsum ex Testamento Regis Afonsi II. quod perstat in Turre *do Tombo*, nempe *liuro* 4. *dos direitos Reais, à fol.* 77. in quo Rex instituit heredem Filiam suam Lianorem, his verbis: *Si Filium masculum non habuero de Reginâ Donâ Vrracâ, Filia mea Dona Lianor, quam de ipsâ Reginâ habeo, habeat Regnum*. Ceterùm, ex eiusdem Testamenti alijs clausulis liquet, Feminas succedere potuisse in Regno.

PROBATIO VNDECIMA.

De Algarbiâ.

IDem quoad hoc est Ius Lusitanici Regni & Algarbici: & in Algarbiâ vtrâque Feminæ sunt heredes. Probo. Cùm primùm Alfonsus Sapiens Castellæ Rex vtramque Algarbiam donauit Regi Afonso III. Boloniæ Comiti, suo Genero, declarauit expresse posse deferri ad Feminas. Liquet ex Chronico eiusdem tertij Afonsi *cap.* 10. in quo inuenies hæc verba: *Fez doação a o dito Dom Afonso seu Genro, e a o Iffante Dom Dinis seu Filho, & au todos os Filhos, & Filhas, que delles descendessem para sempre*, &c. hoc est: *Donauit* (puta *vtramq; Algarbiam) dicto D. Afonso suo Genero, & Infanti D. Dionysio eius Filio, & omnibus Filijs & Filiabus, qui ab ijs descenderint; hocq; in perpetuum.*

Sanè eodem modo debere agi de vtroque Regno (nempe Algarbico atque Lusitano) doceor à Regis Dionysij Testamento; cuius autographum reperio præsentatum nuperrimè Regi Henrico à Procuratoribus Infantis Ducis Catharinæ. In hoc autographo lego: *O qual nosso Filho, ou Filha, que deuera sêr nosso herdeiro.* & pòst: *Ou da qual nosso Filho, ou Filha, que for nosso herdeiro.* In quibus clausulis explicat, posse ipsi succedere indiscriminatim in Regno vtroque, vel Filium, vel Filiam.

PRO-

PROBATIO DVODECIMA.

ADiungam verba ex Epiſtolâ Regis Afonſi V. quam is miſerat ad Status Regni. Ibi: *Que ſe em algum tempo acontecer, o que Deos não mande, que o Principe meu ſobre todos muito amado & prezado Filho fallez a antes de meu paſſamento deſte mundo, & delle fiquen Filhos, ou Filha, legitimamente naſcidos, que aquelles, ou aquella herde os ditos meus Reinos, de Portugal & dos Algarbes, & não outro algum meu Filho, ou Filha.* Dabo Latinis: ſunt etenim verba fortiſſima; & ideò in finem, quia validiora, reſeruaui. *Decerno,* ait Afonſus, *quòd ſi acciderit, id quod Deus auertat, nempe, quòd Princeps meus præ reliquis amatus & æſtimatus Filius obeat ante me, ſi ex eo ſuperſit Legitimus Filius, ſeu Filia, ille aut illa heres ſit Regnorum, videlicet Luſitani & Algarbici, non verò alius meus Filius, aut Filia.* XXVI. *Ex Epiſtolâ Regis.*

Ceterùm, nec probabiliter procedet, qui audeat carpere huius declarationis & epiſtolæ auctorem: ipſa etenim congruit Iuri communi, nec non Legibus atque Conſuetudinibus Hiſpaniæ, Inſtitutioni horum Regnorum, Comitijs Lamegenſibus, Afonſi II. & Regis Dionyſij teſtamentis,& contractibus habitis in connubio Beatricis.

Præterea, hic Rex moriens nullum ius nouum ſiue legem condebat, ſed ſolummodò iuxta veteres explicabat, quiſnam ipſi deberet iuridicè ſuffici poſt mortem. Ceterùm, in quæſtionibus explicatio Regum habet diffinitiuè abſolutiſſimam auctoritatem. Ita Baldus *in Prooemio decretal. col.*2. Martinus Laud. *de Princip. q.*418. Oldradus *Conſil.* 94. *in princ. & col.* 3. Soarius *in l. Quoniam in prioribus. limit.*11. *ad Leg. Regn. dub.*2. *num.*22. & Antonius à Gamâ *deciſ.*307. *num.*24. vbi ex profeſſo tractat de hac ipſiſſimâ declaratione quam fecerit Afonſus V. XXVII.

Regum declarationes ſemper debent haberi quaſi Leges, licet per litteras miſſiuas ſint factæ: *text. in l.*1. (*ibi*, ſiue per Epiſtolam.) *ff. de Conſt. Princip. l. Item veniunt. §. pen.* *Declarationes Regum.*

ff. de Petend. hered. vt hîc notat Aug. Laud. *de Princip. q.* 58. & poſt eum Rèb. *in Comp. alien. num.* 44. & alij plures *ex l. Si imperialis. in princ. C. de Legibus. §. Sed & quod Principi. Inſt. de Iure nat. Ordin. lib.* 2. *tit.* 5. *§. pæn.*

Neque eſt rara & ſine exemplo hæc Afonſi V. declaratio; quia etiam Alfonſus II. Rex Ouiedi & Legionis declarationem publicauit pro D. Ramiro Infante, ipſius conſobrino. Garibayus *libr.* 9. *cap.* 16. Reliquùm, vt ex eodem Hiſtoriographo conſtat, maximi apud Hiſpanos ſemper fuit facta hæc declaratio.

ARTICVLVS II.

Obiectis ſatisfacio.

NVlla tam certa veritas, quæ difficultates non patiatur; ideò enodare eas volui, quæ à collitigantibus contra hanc acutè excitabantur.

OBIECTIO PRIMA.

XXVIII. *Quæſtio incidens: An feminæ poſſint habere officia publica?*

SAnè conſtat ex Iure, Feminas ad officia publica nullatenus admiſſum iri: non enim poſſunt habere iuriſdictionem neque Publicæ rei adminiſtrationem, *l. Feminæ. ff. de Reg. iuris. l.* 3. *verſ. Corporalia. ff. de Muner. & hon. l. Cùm prætor. verſ. Moribus. ff. de Judic. c. Dilecti. verſ. Quamuis. de Arbitr.* vbi Gloſſa & Doctores: & ex his præcipuè Berous *l.* 4. *tit.* 4. *Part.* 3. *verſ. Ni muger.* Bartolus *in l.* 1. *n.* 10. *C. de Mulieribus. & in quo loco lib.* 10. *gloſ.* 2. *in cap. Vereor.* 8. *q.* 1. *gl. vlt. in c. Si ſæculi.* 12. *q.* 2. *gloſ. verb. Mulieres. in Summâ.* 15. *q.* 3. Sebaſtianus Bantius *de Nullitate ſentent. tit. Ex defectu iuriſdict. de Leg. num.* 71. Atqui Regia dignitas eſt officium publicum; cuius eſt appendix, iuriſdictio, Reipublicæque adminiſtratio, imò & auctoritatis fons, ex quo ad inferiores deriuatur, *l.* 1. *§. Ius publicum. ff. de Iuſt. l.* 1. *ff. de Conſt. Princip. c.* 1. *Quæ ſint Regalia. verſ. Poteſtas. c.* 1. *verſ. Iudices. de Pac. iur. firm. c. Regum.* 23. *q.* 5. *l.* 2. *tit.* 4.

Part. 3.

Part. 3. *Ordin. libr.* 2. *tit.* 15. *in princip. & tit.* 26. *in princ. & §.* 15. *textus in c. Grandi. post principium.* vbi (ad curam & administrationem generalem Regni) est resolutio doctissimi Auendañi *de Exeq. mand. cap.* 1. Couarruuiæ *Pract. c.* 1. *n.* 9. & hic inibi adlegat plurimas leges Castillianas; Aluari Vaz *libr.* 1. *q.* 8. *à num.* 21. Dominici *num.* 3. *de Supplem. negl. præl. in* 6. *ex cap. Grandi iam citato.* Ergo Feminæ non possunt succedere in Regno.

Hoc argumentum tam efficax aliquibus est visum, vt non dubitauerint asserere, Feminas in quolibet Regno esse incapaces vt succedant deuiuentibus Regibus. Ita Ioann. Andr. Ant. & alij recentiores *in c. Significauit. de Rescript.* & aliqui quos citant Tiraquellus *de Iure primogenio q.* 10. Burgos *in Procemio ad Leg. Tauri nu.* 41. *vers. Denique.* & Molina *libro* 3. *cap.* 4. *num.* 5.

RESPONDEO distinguendo Maiorem. Feminæ non sunt admittendæ ad officia publica, vt habeant iurisdictionem auctoritatemque Politicam in viros? distinguo. Si talia officia deferantur iure electionis, concedo : si iure hereditario, nego; quia citati textus, allegati auctores indicunt, ne eligantur Feminæ ad tales dignitates, non verò vt exheredentur. Sanè hereditario iure ad officia posse deuenire, ac perinde vti auctoritate sui officij, constat ex Angelo *in l. Feminæ.* & Dec. *ibidem num.* 3. Maynero *num.* 4. & 17. Gagnolo *num.* 4. Alex. *Consil.* 1. *col.* 6. *libr.* 5. Ioanne le Cerier *libr.* 1. *de Primogen. quæst.* 19. *num.* 6. hoc asserunt communiter Doctores *in c. Dilecti.* & Berous *ibidem à num.* 49. *de Arbitr.* Baldus *in l. Multis. ff. de Statu hominum.* Vantius *vbi suprà d. tit. Ex defectu iurisdict. de Leg. nu.* 73. Burgos *in Procem. num.* 67. & *num.* 48. meminit plurium Comitatuum, Ducatuum Statuumque, in quibus Feminæ succedunt. Idem notauerat ante hunc Chasse. *in Consuetud. Burgund. rubr.* 3. *§.* 5. *glos.* 1. *à num.* 42. & Carolus de Grassalio *lib.* 1. *iure* 17. *vers. Primo de Ducatu. cum seqq.* Id ipsum probatur ex textu *in c. Significauit. de Rescript.* in quantum

XXIX. *Quæstionis resolutio.*

asserit, Filiam iure successionis posse obtinere & administrare Comitatum. Clariùs ex lege 4. tit. 4. Part. 3. vbi: *Però siendo Reyna, o Condessa, ò otra Dueña, que heredase Señorio de algun Reyno, o de alguna Tierra, tal muger (como està bien) lo puede fazer por honra del logar que touiese.* Latinis: *Sed si fuerit Regina, aut Comitissa, aut Domina heres cuiuspiam Regni aut Regionis, hæc talis mulier (vt fas est) poterit id præstare ad honorem loci quem obtinet.* Hanc legem propter hoc & ad hoc allegat & expendit Burgos d. num. 93.

XXX. Similiter distinguo Minorem. Regia dignitas in Lusitaniâ est officium publicum? Distinguo. deferendum iure electionis, nego: deferendum iure hereditario, concedo. Atque ideò aptissimè nego subiectam Consequentiam.

XXXI. *In Pontificatu, Imperio, Poloniâ mulieres à successione exclusæ.* Infero autem ex dictis, in Pontificatu, in Imperio, inque Regnis Poloniæ & alijs quibuslibet, in quibus singuli Monarchæ eliguntur, non posse mulieres suffici deuiuentibus, tum ob rationes alias; tum etiam quia mulieres sunt incapaces ad officia, & auctoritatem politicè-publicam, iure electionis obtinenda: vnde, si per impossibile mulieres validè promouerentur ad Ordines Sacerdotales, adhuc remanerent incapaces illius iurisdictionis, quæ non nisi liberâ electione conceditur.

Solutionis confirmatio. Adæquatè satisfecisse obiectioni iam videor: nihilominus corroboro datam solutionem. Clerici non possunt admitti ad officia publicè sæcularia, neque possunt administrare aut habere auctoritatem sæcularem. Atqui titulo hereditario à talibus non excluduntur, imò sæpè in Regno & alijs dignitatibus supremis, defunctis Monarchis successerunt. Ergo leges quæ Clericos ab officijs sæcularibus expresse excludunt, intelligendæ sunt de iure electionis, non verò de iure hereditatis. Haud perperàm ergo philosophati sumus, cùm leges, quæ excludebant Feminas, eodem modo explicauimus.

XXXII. Maior colligitur apertè *ex c.1. Et per totum. ne clerici, vel monachi. Auth. de Sanctiss. Episc. §. Sed neque. coll. 9.* Propugnant

gnant Ioannes de Plat. *in l. Colonos nulla. C. de Agricolis & cens. lib.* 11. Perez *ad l.* 12. *tit.* 3. *libr.* 1. *Ordin.* Chassen. *in Consuetud.* Burgos *rubr.* 3. *§.* 6. *col.* 2.

Minor nihilosecius probatur; quia Clerici in legitimi iuris terminis possunt iure hereditario succedere in quolibet maioratu, aut dignitate sæculari, quamuis sit illi annexa iurisdictio, aut publicæ rei administratio, *text. in c. Inter dilectos. vers. Primò de fide instr.* & ibi Abbas *n.* 2. *&* 5. *Fel.* 3. & alij Doctores *in c. vltim. Ne Clerici vel monachi. in* 6. Tiraquellus *de Iure primogenio q.* 44. *à num.* 6. Molina *libr.* 1. *c.* 13. *num.* 97. Palaez *p.* 2. *q.* 3. *num.* 34. Specialiter posse in Regnis succedere Clericos, resoluit Alber. *in Auth. Ingressi. col. pæn. C. de Sacros.* Baldus *post consuetud. Aurelian. c. De lege Salicâ, & Regni success. vers. Nonò facit.* Gregorius Lopez *in l.* 2. *verb. Siendo ome para ello. col.* 2. *tit.* 15. *Part.* 2. Hæc omnium communis sententia, asserente Antonio Gomez *in d. l.* 40. *Tauri num.* 66. *in fine.* *Clerici succedere possunt in Regno.*

XXXIII. Historiæ authenticæ corroborant citatas leges; demonstrant etenim receptas esse, atque vigere in vsu. Colomanus Episcopus successit Ladislao Patruo suo in Regno Vngariæ, vt post Michaëlem Ritium refert Tiraquellus *de Iure primogenituræ in Præf. n.* 6. *Colomanus Episcopus Vngariæ Rex.*

In Ouiedo & Legione, Regnis florentissimis Hispaniæ nostræ, Bermudus Diaconus successit Regi Mauregato Patruo suo. Legi in Garibayo *libr.* 9. *cap.* 13. *Bermudus Diaconus Legionis Rex.*

Tandem, vt ad nostra veniamus, inuictissimo D. Sebastiano ante diem pulchrâ morte adempto, successit Patruus eius Henricus; licet & esset Cistertiensis Abbas, & Cardinalis Presbyter sub titulo quatuor Coronatorum. *Henricus Sacerdos Lusitanorum Rex.*

Hæc autem differentia est notanda inter feudum, aut Coronæ bona, & Coronam ipsissimam; quia ad illa tum in alijs Prouincijs, tum etiam præcipuè in Lusitaniâ non potest adspirare Clericus sine Regis licentiâ, *c.* 1. *§. Qui clericus. si de feudo fuerit controuersia. c.* 1. *de Vasallo milit. qui arm. bell. c.* 1. *vers. Ex hoc feud. fem.* Confirmat *lex* 6. *tit.* 26. *Inter feudum & sceptrum differentia.*

Part. 4.

*Part.*4.vbi Gregorius Lopez *verb.Tal clerigo.* vberiùs Dueñas *reg.*103. Iacob. Menoch. *d. casu* 231. *à princ.* Iulius Clarus *verb. Feudum. q.* 78. *n.* 4. & 5. & Ordin. *libr.* 2. *tit.* 17. *§.*8. vt optimè notat Emanoël da Costâ *de Successione Regni pag.*64. Ceterùm, ad ipsam Coronam non requiritur facultas Regia; supponitur enim interregnum, & non esse Regem, qui talem possit concedere legitimam auctoritatem.

OBIECTIO SECVNDA.

XXXIV. *An sit contra ius naturale, mulieres praesse?*

ARgumentor secundò adhuc vniuersaliùs contra præpositam resolutionem. Quia est contra ius naturæ, mulieres donari Regiâ auctoritate; ergo nequit permitti. Probatur Antecedens. Est contra ius naturæ, dari officium insufficienti; atqui Feminæ non sufficiunt Monarchiæ gubernandæ: est ergo contra naturæ ius, quòd permittantur mulieres esse Reginæ, & perinde Vrbes & Populos subiectos gubernare. Probatur Minor. In Monarchâ requiritur Fortitudo, Constantia, Prudentia, Liberalitas. Has virtutes ius exigit *in c.Grandi. de Supplem. neglig. prælat. in 6. d.c. Regum. c. Rex debet.*23. *q.*5. *l. Imperialis. C. de Nupt. c.* 1. *de Donat. l.* 8. *tit.* 5. *Part.* 2. & in alijs locis, quæ refert Corsetus *de Potent. Regum* 2. *p. q.* 20. Burgos *in dicto Proœm. à num.*38. *ad* 42. Molina *libr.* 1. *c.* 3. *num.* 20. *cum seqq.*

Sexus Feminarum est fragilis. Constat ex communi Romanæ Ecclesiæ voce *in Orationibus Virginum Martyrum.* & quæ fortis sit Femina,

Rara auis in terris, nigroq; simillima cygno est.

Vnde in prouerbio vltimo inquiritur, vtrùm *mulierem fortem quis inueniet?* facilius esset reperire illam, de quâ Plautus Milite, Act. 2. sc. 2.

Character mulieris ex Plauto.

Domi habet animum falsiloquum, falsificum, & falsiiurium,
Domi dolos, domi delenifica dicta, domi fallacias:
Domi habet hortum & condimenta ad omnes mores maleficos:
Os habet, linguam, perfidiam, malitiam, atque audaciam,

Con-

Confidentiam, confirmitatem, fraudulentiam:
Qui arguet se, eum contrà vincat iureiurando suo.

Iste est mulieris character ex opinione veterum, istæ feminæ prærogatiuæ. Accinit sibi Plautus ipse *Amphitr.* 2. *sc.* 2. *v.* 72. & *Cistellariæ*, 1. *sc.* 1. *v.* 66. & *Curcul.* 5. *sc.* 1. *v.* 2. & *Milite*, 2. *sc.* 3. *v.* 14. & *sc.* 5. *v.* 54. & 3. *sc.* 3. *v.* 14. & 4. *sc.* 7. *v.* 9. & *Pœnulo*, 1. *sc.* 2. *v.* 1. & *v.* 33. & 5. *sc.* 3. *v.* 26. & *sc.* 4. *v.* 31. & *Rudente*, 4. *sc.* 4. *v.* 69. & *Sticho*, 1. *sc.* 2. *v.* 46. & *Trinummo*, 3. *sc.* 3. *v.* 62. & *Trucul.* 2. *sc.* 8. *v.* 9. & huic omnes alij Poëtæ & Oratores.

Consonant *l.* 2. *§. Verba. in fine. ff. ad Vellean. l. Filia. C. In off. test. c. Forus. de Verborum signif.* Consonat post alios multos Tiraquellus *in l.* 1. *Connub. gloss.* 1. *p.* 1. *à num.* 7. Burgos *in d. Proœm. à num.* 39.

RESPONDEO, has Feminarum imperfectiones non esse transscendentes, vt loquar Metaphysicus; nec proprietates in quarto modo, vt Logicus: sanè reperiuntur innumeræ capacitatis summæ, sufficientes regimini plurium Regnorum. Tres Isabellas habuit vltimis annis Hispania, Anglia, Belgium, quæ Regibus essent exemplo. An non Isabella, Catholici Fernandi Coniux, vltra femineam conditionem Herois inuictissima, potentissimos Maurorum Principes bellico ductu subiugauit? Cur non Anglicana Isabella (omitto schisma) debeat censeri perillustris, quæ innupta & sola tumultuantem populum coëgit, ad Fortunæ euexit absidem, vt sub illâ ditior atque celebrior, quàm sub Mariâ fuerat, aut sub Eduardo VI. eiusdem olim & Regibus, & Fratribus? Austriaca nostra Isabella, annon Amazon quædam Belgica, atque Hesperia Virago? Semiramidi posterior tempore, anterior maiestate. Vna leges dedit Tellurì, Oceano; & concordiâ politicâ discordes Belgarum populos illustriùs gubernauit.

XXXV. *Dubitationis resolutio.*

Isabellarum trias commendatissima.

Has tres Viragines proposui, non quia vnicas, sed quoniam magis notas. Legere erit aliarum apud alios actiones inuictè-generosas. An non & memoriæ gratulantur eæ, quas

recenſet Guillelmus Benedictus *in d.c. Rainutius.verb. Duas habens Filias. à num.*5. Chaſſeneus *in Catalogo Gloriæ Mundi,*2.*p. conſid.*8.*cum ſeqq.* Tiraquellus *ad l.*11. *Connub. à princip.* Frat. Bernardus Buſti & Ioannes de Neuizanis, citati à Burgos *in d. Prœm. num.*47. & alij qui referuntur à Dueñas *reg.*308.

XXXVI. *Mulieres præſtant viris: in quibus?* Omitto alias Feminarum virtutes, in quibus illæ viris ſunt nobiliores. Faciliùs compatiuntur, & ideò magis benignæ, minùs auſteræ, & crudeles rariſsimè. Amant ardentiùs templa, & deuotione perenniore cultui diuino aſſiſtunt. Sanè hæ virtutes in ſexu Femineo præeminentes, non poſſunt carere multis alijs, cùm tales Viragines ſint ex clariſsimo ſanguine, tum propter bonam educationem & parentum exemplum, tum propter neſcio quam generoſitatem quaſi cælitus inditam, & pediſequam nobilitatis. Iſta omnia vberiùs in omnibus legibus tit. 7. Part. 2. hæc omnia acumine curioſè-vario à Tiraquello *d. l.*7. *Connub. ſtatim in limine* tractantur.

Ex dictis clarè conſtat, non deſiderari in Feminis virtutes ac dotes neceſſarias, vt Publicis rebus præficiantur; ac perinde non iri excluſum à Regiâ aut aliâ quauis dignitate.

OBIECTIO TERTIA.

XXXVII. INſtas tertiò: Adhuc admiſſo, ais, Feminas eſſe præditas iudicio ſufficienti, vt Reipublicæ præſint, non debere promoueri ad ſupremas illas dignitates, propter inconuenientia aliquot quæ poſſunt ſubſequi. Quæ? recenſes: audio. Poſſunt, inquis, nubere ignobili, & ideò maculare ſanguinis Regij claritatem; perinde eſſe Regni Primoribus multæ ignominiæ, atque Regnis infamiæ. Subijcientur in tali caſu Magnates & clariſſima Regnorum lumina ſpurio induenti Regiam dignitatem: habebit Regio Infantes Semiprincipes, & multam Statuum confuſionem. Ceterùm, hæc non poterunt accidere ſine damno Reipublicæ, perennitatiſque certiſſimis impedimentis; *arg. l.*1. *§. Publicè. ff. de*

Ex mulieribus inconuenientia.

de Ventr. insp. l. Super statu. C. de Quæstion. iunctâ lege, Pronuntiatio. §. Communium. ff. de Verborum signif. l. Liberos. ff. de Senator. l. 1. *&* *l.* 12. *tit.* 7. *Part.* 2. Circa quæ proderit legisse Anchar. *Consil.* 339. *num.* 9.

RESPONDEO, confitendo esse possibile tale Matrimonium; & ex quo similia inconuenientia oriantur. Poterit Regina ignobili nubere? concedo. Ergo nubet? inficior: non enim est bona Dialectica, quæ procedit ex potentiâ, hacque remotâ, ad actum. Ceterùm, cùm vtrumque sit possibile, imò illud minùs, magisque possibile contrarium; debemus præsumere, Serenissimam quamlibet Feminam non nisi à Serenissimo ducendam esse, *l. Merito. ff. Pro socio.* Si aliter iudicares, non posses non dici temerarius; quoniam in re graui, seuerè, & hoc fragili aut nullo fundamento. Subscribo doctissimo Anchar. *Consil.* 339. *num.* 21. XXXVIII. *Illis occurritur.*

Sanè, ob metum rei rarò contingentis, non debuisset admitti vniuersalis Feminarum exclusio, *text. in leg. Illud. vers. Nec enim* (ibi: *Aut propter metum huius periculi ius suum relinquere.*) *ff. de Pet. hered. l. Quemadmodum. §.* 1. *vers. Planè. ff. Ad leg. Aquil.* (ibi: *Cùm incertum fuerit, an caperetur*, nempe vir ignobilis in Matrimonium.)

Dicis: Politicum regimen eò debet respicere, vt omnia eliminet inconuenientia periculaque perennitatis: igitur debet obuiàm ire huic periculo; ac perinde excludere Feminas à successione. XXXIX. *Obiectio contra resolutionem.*

Ad hæc dico, non excludi periculum, quantumlibet Feminæ excludantur. Cur non poterit contingere, quòd & Rex ignobilem Vxorem ducat, & sanguinis fœdet claritatem? ergo & excludantur etiam viri? Prætereà, si non obest quò minùs Rex ducat ignobilem; & obest quòd Regina minùs nobili nubat; hoc periculum poterit tolli, quin mulieres tollantur? Ferantur leges de Reginarum Matrimonio: cur ferantur? sunt sanè latæ. Pelagij tempore condita fuit hæc lex: *Et illa* (nempe Femina Regni heres) *Magnatorum Gothorum prouidentiâ de nobilioribus Gothis accipiat virum.* *Leges ferendæ quæ?*

Ss 2 Et

Et præcipuè in Lusitaniâ non prætererunt Comitia prima Lamegi celebrata, antequam Principum, quæ essent Regni heredes, decernerentur non solùm Matrimonia, sed & illorum circumstantiæ. Lex Connubialis hæc: *Si Rex Portugalliæ non habuerit masculum, & habuerit Filiam, ista erit Regina, postquam Rex fuerit mortuus, de isto modo: Non accipiet virum nisi de Portugalle: nobilis & talis non vocabitur Rex, nisi postquam habuerit de Reginâ Filium Varonem: & quando fuerit in congregatione maritus Reginæ, ibit in manu mancâ, & maritus non ponet in capite* * *Corona Regni. Sit ista lex in sempiternum, quòd prima Filia Regis accipiat maritum de Portugalle, vt non veniat Regnum* [a] *ad estraneos: & si* [b] *casauerit cum Principe estraneo, non sit Regina; quia nusquam volumus nostrum Regnum ire* [c] *for de Portugallensibus, qui nos suâ virtute Reges fecerunt sine adiutorio alieno, per suam fortitudinem, & cum sanguine suo.* Talibus ergo legibus obuiàm it huic periculo; & non est opus Feminas tyrannicè excludere à propriâ hereditate.

* *Coronam.*

a Meliùs, *ad extraneos:*

b *Caso, as, are*, verbum minùs Latinum, in vsu apud Hisp. idem quod *Nubo, is, ere.*

c *for* idem quod *foras, extra.*

OBIECTIO QVARTA.

XL. Videbatur saltem exclusum iri à successione Feminas, si essent in lineâ transuersali affines & consanguineæ vltimi Possessoris: quia ex legibus auitis Hispaniæ, exque perenni consuetudine, admittuntur ad Regiam dignitatem illæ solùm quæ fuerint Filiæ vltimi Possessoris. Constat ex instrumento publico facto in Conimbricensibus Comitijs: cuius Protocolon exstat Conimbricæ, & autographon edebatur ab aliquibus contra Ducem Infantem Catharinam; in quo notaui hæc verba: *Mòrmente, que de tal deuido como o dito Ioam Henriquez auia como dito Dom Ferrando, he da parte* * *das Molheres, que segundo custume & leis de Hespanha dos Filhos afora não pode soceder tal dignidade.* Latinè: *Maximè cùm talis affinitas, seu consanguinitas, quæ intererat dicti Ioannis Henriquez, & D. Ferrandi, erat ex parte mulierum; quia ex consuetudine & legibus Hispaniæ, qui non Filij,*

* Corrigo *da Mulher,*

lij, nequeunt ſuccedere in tali dignitate. Vel, ſi malis habere ex tranſlatione antiquâ, quæ eſt *in libr.* 4. *dos direitos Reais, fol.*1. hæc clauſula texetur ſic: *Maximè cùm talis actinentia conſanguineitatis, qualis inter eoſdem, Ioannem Henrici & Dominum Ferdinandum erat, ex femineo procederet ſexu; quia, ſecundùm bonam conſuetudinem Hiſpaniæ, in ſucceſſione talis dignitatis Hiſpaniæ non habet locum.* Ex quibus verbis adhuc liquidiùs conſtat, Feminas excludendas eſſe. Sanè littera Luſitana videtur excludere à ſucceſſione conſanguineas vltimi Poſſeſſoris, ſeueriùs Latina interpretatio videtur excludere etiam Filias; & hoc tam claris verbis, vt vix poſſint habere expoſitionem.

Tranſlator harum Legum hîc, ſicuti & alibi ſæpè, non eſt aſſecutus ſententiam Protocoli.

XLI. RESPONDEO, præmittens doctrinam neceſſariam, vt hæc lex à Luſitanis lata altiùs intelligatur. Multi dubitant, quinam ſint illi, Ferrandus & Ioannes; ſed dubio procul ille eſt Portugalliæ Rex, & ſui nominis primus, & veræ ac legitimæ lineæ vltimus. Is habuit Filiam cognomento Beatricem illegitimam, vt putant malè aliqui, vtque Marizius *dial.*3. *c.* 6. *§. Houue el Rey* aſſerit, legitimam ex Reginâ Lianorâ. Hæc Beatrix nupſit Ioanni I. Caſtellæ Regi, vt diximus num.14. Deuiuente Ferrando adſpirabat ad Regnum Beatrix, quà Ferrandi Filia, & declarata à populis legitima Regnorum heres: adſpirabat Ioannes Caſtellæ Rex, quà Beatricis Coniux. Congregantur Conimbricæ Luſitaniæ Status; & declarant primò, Beatricem non habere ius ad Regnum, vtpote quæ non ſeruauerit conditiones contractuum; & quamuis propter eamdem rationem Ioannes etiam excluderetur, exponitur alia ratio penitior, nempe eum non eſſe conſanguineum Regis Ferrandi, ſed ſolùm affinem ratione Vxoris, & ideò excludendum; quia, iuxta leges Hiſpaniæ, Filiæ poſſunt ſuccedere, non tamen illarum mariti: hoc ſonant illa verba, *que ſegundo cuſtume & leis de Heſpanha dos Filhos à fora não pode ſoceder tal dignidade.* videlicet; *quia ex conſuetudine & legibus Hiſpaniæ, qui non Filij* (hoc eſt Poſteri Regum) *nequeunt ſuccedere in tali dignitate.*

Vtrùm Beatrix iuſtè fuerit excluſa, examino Libro 3. *&* 4.

Maritus Reginæ an Rex?

tate.

tate. Filiorum nomine Filios, Filias, Nepotes & Gentiles quoslibet intelligo, iuxta *l. Liberorum. vers. Filij. ff. de Verborum signif. Gloss. in c.*1.*verb. Reuertitur. in fine. de Alienand. feud.* Gregorius Lopez *verb. Et sus nietos. in l.* 68. *tit.* 18. *Part.*3. Hoc clariùs liquet ex legibus Lamegi latis. Ibi celebrata sunt Comitia Portugallensium prima: in eis conceditur Filiæ Reginæ titulus, si defecerint masculi heredes; non tamen Reginæ marito. Id iuris etiam in alijs Regnis conseruatur. Philippus Rex Catholicus, Caroli V. filius, duxit Reginam Angliæ; non tamen à Britannis vocitabatur Rex, sed Magister. Maria Stuard Regina Scotiæ nupsit primò Francisco Regi Franciæ, secundò Henrico Stuard: hic tamen nec nomine nec Regis coronâ vti permittitur, nec sedere apud Vxorem, sed inter Regni Primores; ac ideò non Rex, sed Reginæ maritus vocabatur. Ioanna II. Regina Siciliæ nupsit Iacobo Borbonio Comiti de la Marche, Filio Ioannis Comitis de la Marche & Catharinæ de Vendoma. In nuptiali contractu statuitur, Iacobum non esse donandum Regis titulo, sed nuncupandum Principem de Tarento. Consummato Matrimonio, ambit audire Rex; sed titulum obtinere non potuit: tandem, concitatis plurium inimicitijs, cogitur ad Galliam remeare. Hic mundo valedicens, qui non potuerat esse Rex politicus, fuit Rex theophilōs, quia, contempto sæculo, Fratribus Minoritis in Bisuntino Monasterio subiungitur, vt regnaret inibi; quia Deo seruire, regnare est.

OBIECTIO QVINTA.

XLII. *Declaratio Pontificis.*

ARgumentaris quintò ex verbis declarationis Pontificis Romani: is etenim, vt diffiniat Boloniæ Comitem Afonsum debere succedere D. Sancio Fratri suo Lusitanorum Regi, vtitur doctrinâ capitis *Grandi.* Atqui in hoc capite expresè dicitur, *si absque legitimo decederet Filio.* & prope finem, *vel ipsius legitimo Filio, si quem habuerit.* Habes integram Bullam superiùs, nempe in hoc Lib.5. Disp.1. art.6.

ratio-

ratione 3. Ergo ex mente Pontificis erat Afonſus heres Regni, ſi Sancius deuiueret ſine Filio, quamuis haberet Filiam. Ratio eſt; quia verbum *Filius*, ſi ſumatur ſine extenſione in rigore ſummo, non comprehendit Filiam, *l. Cum adoptiuis. §. Quæ in Filio. C. de Adoption.* Ita & reſoluunt multi quos allegat Tiraquellus *de Retract. titul.*1. *§.*1.*gl.*9. *num.*181. item alij multi ex *regulâ comm. l. Cum Prætor. ff. de Judic. c. Nonne de præſumptione.*

Confirmatur ex Teſtamento Regis Ioannis I. vbi reperio expreſſa verba: *Ou outro algum de meus Filhos per ſua direita ordenança.* nempe: *Aut aliquis alius ex meis Filijs per rectum ordinem*, vel, vt Genealogiſtæ dicunt, *lineam.* Per quæ verba admiſit dictus Rex Nepotes, & excluſit Iſabellam, quamuis Filiam legitimam.

RESPONDEO interrogans argumentantem, vtrùm in ipſius opinione, auctoritas illa Pontificis declarandi Regum Succeſſores, ſit infallibilis aut fallibilis quæpiam Doctoris diffinitio? Si dicat primum, non admitto talem Pontificis auctoritatem; quia is vltra res pertinentes ad Fidem nil poteſt diffinire. Si dicat ſecundum, ergo locutus eſt Pontifex ille vt Iuris conſultus Luſitani; vnde ergo conſtare poterit, cum in Luſitaniæ legibus verſatum fuiſſe? quòd ſi fuerit, nihil adhuc contra nos obijciunt, quàm Doctoris cuiuſpiam teſtimonium, quod illæſo iure poterimus vel admittere vel ire inficias. XLIII. *Pontificis infallibilitas in quibus?*

Sed eſto. Potuerit Pontifex in rebus Politicis non iudicare modò, ſed & diffinire quaſi loquens ex cathedrâ; quid inde contra nos inſurget? Afonſus Boloniæ Comes, & Frater Sancij Luſitanorum Regis, declaratur in Monarchiâ Succeſſor, ſi ipſe Sancius ſine Filio legitimo decederet. Ibi illa vox *Filius* bifariàm poterit vſurpari; nempe Politicè, aut Grammaticè. In rigore Grammatico eſt generis maſculei, & non ſignificat feminam, ſed ſolummodò virum: & in hoc ſenſu intelligendi ſunt textus & auctores citati. In rigore Politico, vox *Filius* ſignificat quamcumque prolem, XLIV. *Ex c. Grādi. vox* Filius *comprehendit & maſculum & fœminam.*

ſeu

ſeu maſculam, ſiue femineam. Conſtat ex Iuris regulâ, *l. Qui duos. ff. de Leg.3.* vbi diſertis verbis dicitur: *Semper ſexus maſculinus femininum continet.* item *l. Si ita ſcriptum. ff. de Leg.2.* atque inibi Gloſſa, & omnes id Doctores adnotarunt. *l. Siquis ita dederit. ff. de Teſtam. tut.* Anchar. *Conſil.112. num.2.* cum alijs pluribus, quos allegauit Tiraquellus *de Ret. titul.1. §.1. gl.9. num. 222. & 226. cum ſeqq.* & *n.205.* refert: citat multos Doctores, quorum eſt doctiſſima reſolutio, quòd in omnibus materijs *Filij* nomine debeat intelligi etiam Filia; ni aliunde conſtet, huius vocis *Filius* limitandam eſſe Politicam ſignificationem. Anchar. *Conſ.339. num.2.* Pinel *in l.3. num.3. C. de Bon. mat.* Antonius Gabriel *lib.6. Communium, tit. de Verb. ſignif. concl.6.* Aluarus Vaz *libr.1. q.41. n.2.* Menoch. *de Adipiſcend. rem.4. nu.61.* Burſatus *Conſ. 64. à num.9. libri primi.* Idem probatur ex Ordinationis *libro 4. tit. 63. §. Et ſendo.* vbi dicitur, *para hum Filho.* & pòſt, vbi: *Poderà nomear hum de ſeus Filhos, ou Filhas, qualquiſer.* Quam ad hoc ipſum demonſtrandum adduxerunt Pinel *vbi ſuprà,* Aluarus Vaz *d. n.2.*

XLV. *Rationi reſpondetur.* Ex hac igitur doctrinâ ad argumentum. Dico equidem, Pontificem locutum eſſe Politicè, non Grammaticè, atque ideò *Filij* nomine comprehendere quamcumque prolem.

Confirmationi eodem etiam modo fit ſatis; quia cùm Ioannes I. Luſitanorum Rex declarauit in ſuo Teſtamento, Regnum hoc ad Filios ſuos ſpectare, nomine *Filiorum* intellexit & Filias. Non enim fuit moribundi mens excludere Filias à Regno, ſed declarare Succeſſorem à Populo non eligendum atque creandum eſſe, dum ſuperfuerint ipſi Filij, hoc eſt poſteri maſculi, vel feminæ recto ordine generationis.

Obiectio. Dicis, hanc declarationem ita explicatam fuiſſe inutilem; quia iam antiquo iure Luſitaniæ Regnum deferebatur hereditario iure, ac perinde non erat opus hoc in Teſtamento explicari.

Quid? ſequitur hanc declarationem non fuiſſe neceſſariam?

riam? esto: non fuerit. quid ergo inde? plurima à Regibus assolent fieri, quibus nequidquam opus. Non ego Ioannis constituor propugnator: imò hæc auctoritas, quò magis inutilis, eò minùs me vrgebit aduersaria. Reliquùm, non *Solutio.* possumus negare, fuisse non vtilem modò, sed necessariam; quia cùm lex illa lata in primis Comitijs Afonsi Henriquez de iure hereditario terminata fuerit in Ferrando, & Ioannes iure electionis fuisset promotus ad dignitatem Regiam, poterat iustè inquiri, an post Ioannem alij deberent Reges hereditario iure, an potiùs electiuo succedere? Vt igitur obuiàm huic iret controuersiæ Ioannes, exposuit, semper futurum esse Regem independenter ab electione populi *algum de seus Filhos per sua direita ordenança*. videlicet, aliquem ex suis Filijs (puta masc. vel fem.) per lineam generationis rectam.

OBIECTIO SEXTA.

ORdinat. *libr.* 2. *titulo* 17. §. 1. & 4. decernit, ne Feminæ succedant in bonis Coronæ; ergo à fortiori, ne in ipsâ Coronâ. Probo Consequentiam; quia membra debent parificari Capiti, *c. Cùm non liceat. de Præscript.* Paulus Castr. *Cons.* 164. Abbas, & alij multi, quos recenset Antonius Corduba *l. Siquis à liberis. §. Idem rescript. sit. n.* 136. *ff. Lib. agnos.* Molina *libr.* 1. *c.* 2. *num.* 16. Palaez *d.* 2. *p. q.* 6. *n.* 3. Burgos *Cons.* 9. *n.* 3. *prope finem*, & *in Cons.* 29. *n.* 2. *lib.* 1. Ergo si lege Regni expressâ Feminæ à bonis Coronæ sunt exclusæ, inconsequens is erit qui admiserit illas ad Coronam. XLVI. *Argumentum à fortiori.*

RESPONDEO, aliud esse membra parificari Capiti, aliud Caput membris. Primum est iustissimum; & decernitur à Paulo de Castro *Cons.* 164. Secundum esset iniustissimum, &, si fieret, temeraretur ipsa Ratio: iuxta plurium Iurisconsultorum sententiam, nusquam ius Regium pendere à iure Maioratuum particulari; atque ideò, qualecumque in Regno sit Maioratuum ius, si nulla sit lex de successione Re- XLVII. *Satisfit.*

giâ, huius ius non à Maioratuum iure, ſed à iure communi eſſe petendum. E contrà autem, datis legibus de ſucceſſione Regum, & deficientibus de ſucceſſione alicuius Maioratus, ſucceſſio in illo Maioratu debet eſſe ſimilis non iuri communi, ſed iuri Regio; nempe illi vnicè, quod decernit ac determinat heredes illius Regni, vbi conſtituitur Maioratus huiuſmodi.

XLVIII. Ideò ad argumentum admitto Antecedens, & Conſequentiam denego: non enim tenetur caput ſubeſſe iuri membrorum, ſed hæc tenentur ſubiacere legibus capitis, quando non excluduntur particulari iure.

XLIX. *Obiectio.* Obijcis: Membra tenentur eſſe ſimilia Capiti: atqui bona Coronæ politicè ſunt quædam Regni membra; ergo parifiunt ipſi Coronæ tamquam Capiti. Atqui à bonis Coronæ mulieres excluduntur; ergo colligitur à poſteriori, etiam debere excludi ab ipsâmet Coronâ, quia aliàs non parifierent.

L. *Satisfactio.* Solutio iſtius obiectionis eſt facilis, ſi retineatur verbulum, quo conſultò volui claudere §.48. quia membra Reipublicæ tenentur Capiti eſſe ſimilia in regimine, ni contrarium lege particulari decreuerit ipſummet Caput: atqui lege particulari decernitur, bona Coronæ non admittere Feminas; ergo non debent hæc bona, omiſſis proprijs legibus, leges Capitis (hæ ſunt de Succeſſione Regum) temerariè imitari.

CONCLVSIO.

LI. Concluditur ergo euidenter. Primò, Feminas poſſe ſuccedere in Regno Luſitaniæ, dummodò non præponantur viris.

Secundò, Chriſtianiſſimam Galliæ Reginam, quà Feminam, non iri excluſum à Regno Luſitanico.

QVÆ-

QVÆSTIO II.

An eadem Regina Christianissima propter aliquod impedimentum personale debeat excludi à Regno?

FEminas admitti in successione Regnorum Algarbici atque Lusitani iam vidimus. Leges de illis reperio latas, & dubito an hæc Galliæ Heroina propter aliquam personalem circumstantiam (puta nationem, statum, conditionem,&c.) sit excludenda. LII.

. Primò, videretur debere excludi ratione Matrimonij; quia in Comitijs illis celeberrimis, quorum leges atque institutiones non semel fuit opus expendere, dicitur: *Etiam Filiæ Domini Regis sunt de lumbis eius, & volumus eas intrare in Regno; & quòd fiant leges super istud: & Episcopi & Nobiles fecerunt leges de isto modo.* Audiueris. Disertis verbis admittuntur Feminæ, non tamen absolutè exleges; sed sub tenore iuris quod sequitur: *Si Rex Portugalliæ non habuerit masculum, & habuerit Filiam, ista erit Regina, postquam Rex fuerit mortuus, de isto modo: Non accipiet virum nisi de Portugalle.* & seueriùs post vnam vel alteram lineam: *Si casauerit* (hoc est *nupserit*) *cum Principe estraneo, non sit Regina.* Nec omittitur ratio. addunt: *Quia nusquam volumus nostrum Regnum ire for de Portugallensibus.* Ex hac lege argumentaris sic: LIII.

Vtrùm Regina Christianissima excludi debeat ratione Maritii?

Primò; Filia Regis, quæ extraneo nupserit, nequit esse Regina: Catharina nupsit Regi Galliæ homini extraneo, cùm debuisset Lusitano nubere; ergo perdidit ius, si quod habuerat ad Regnum Lusitaniæ.

Secundò; Nullus potest ingredi in Regnum contra intentum legum & constitutionum illius Regni; imò legis finis si exprimatur, nullatenus contemni potest: atqui si Regina Galliæ succederet in Regno Lusitaniæ, contemneretur expressus legum finis; ergo non poterit in hoc Regno

Christianissima Regina succedere. Probatur Minor. Finis legum istarum est, *ne Regnum iret for de Portugallensibus.* Ita loquuntur conditores. Atqui si succederet Regina Galliæ, iret for de Portugallensibus : ergo si ista succederet, contemneretur & fraudaretur finis expressus legis. Probatur Minor. Iret Regnum ad Gallos; ergo for de Portugallensibus.

LIV. Hæc duo argumenta non solùm excludunt Galliæ Reginam Catharinam, quà nuptam Gallo; sed & Imperatricem Isabellam, quà nuptam Carolo huius nominis V. Gandauensi; ac perinde Regem Philippum Catholicum, istorum Filium: excludunt etiam Beatricem, quà ductam à Carolo Sabaudiæ Duce; ac propterea Ducem Emanuelem Philisbertum, eorumdem Filium: excludunt quartò & Mariam Eduardi Filiam, ac D. Catharinæ Bargánciæ Ducissæ Sororem, quà nuptam Alexandro Farnesio Parmensium Duci: tuentur vnicè ius D. Catharinæ quæ nupserat Ioanni Lusitano, nempe Duci Barganciæ.

LV. *Quæstionis resolutio.* RESPONDEO, Christianissimam Galliæ Reginam (& idem alijs dixero) non iri exclusum, quà nuptam peregrino & extraneo.

Nec contrà militat allatum testimonium ex iure Lusitaniæ; quia, vt testatur Brandão *libro Monarchiæ Lusit.* 10. *cap.* 14. (quem superiùs in simili quæstione citaueram) verba harum legum non habent certam, sed merè probabilem auctoritatem. Atqui probabilis opinio poterit & admitti, & explodi: ergo Comitiorum Lamegensium hæ leges poterunt admitti, si prosint; & excludi, si officiant. Ergo à nemine condemnari poterimus, si probabilem legem allatam explodamus.

Prætereà, licet lex hæc admitteretur, in specie nihil continet contra Reginam Franciæ: agit enim de conditionibus Feminæ, quæ succederet defuncto Regi Patri, non Patruo. Et extensio legum nascitur ex probabili quadam coniecturâ; & ideò vti probabiliter asseritur, non secùs probabiliter etiam negatur.

Esto

Esto attamen, esse euidens, latas fuisse leges in Comitijs illis Lamegensibus; imò esse illarum autographon, quod editur in Brandãonis libro 13. cap.10. esto etiam, legis textum agere non solùm de Regum Filiabus, sed etiam de vltimi Regis Consobrinis; adhuc non iudicem Galliæ Reginam propter istam rationem excludendam: quia hæc lex ante Ioannem desierat, vel saltem sub illo reuocatur. Vnde scio? LVI.

Numero 14. hoc est Quæstionis præcedentis septimâ probatione, exponitur, & iuratur in Comitijs publicis totius Regni Beatrix, Regis Ferrandi Filia, heres Coronæ Lusitanæ, licet nupta Ioanni Castellæ Regi. Ex hoc nouo iure sic: Illud ius vetus vel tunc temporis vigebat, vel non: si non, ergo iam ante hæc Comitia desierat, vt proposui: si vigebat, ergo à nouo hoc iure reuocatur. Feminæ ergo à Ioannis primi tempore (quidquid de anterioribus fuerit) non excluduntur à Regno Lusitaniæ, quà nuptæ peregrinis; quod fuerat demonstrandum.

Consule n.14. vbi hæc vberiùs pertractantur.

CONCLVSIO.

HErculè ex dictis liquet, nec Christianissimam Galliæ Reginam, ac perinde nec Imperatricem Isabellam, nec Beatricem Ducem Sabaudiæ, nec Mariam Ducem Parmensem, excludendas esse, quà nuptas peregrinis & extraneis. LVII.

Tempore Regis Ioannis III. agebatur in Curiâ de legibus Comitiorum Lamegensium, quas vidisti, nouâ latione confirmandis. Notat Brandão libro 10. cap.14. vbi asserit se vidisse curiosum tractatum, huic satisfacturum controuersiæ. Dicitur fuisse impedimento ferendæ huic legi Regina D.Catharina, ne excluderetur à successione D.Maria sua Filia, quæ nupserat tunc in Castellâ. Igitur, si impeditur ferenda lex, vt succedat in Regno Lusitaniæ Maria nupta homini peregrino; certum est, dictam Mariam ex latis legibus non iri exclusum à tali successione.

QVÆSTIO III.

Vtrùm Regina Galliæ Catharina iure ſanguinis debeat Henrico Regi Cardinali ſuccedere.

LVIII. *De iure ſanguinis.* AMbiebant Galli Coronam Luſitaniæ,non tamen ſine titulo, quamuis ſine vero: Achilles illorum erat is: Regna Luſitaniæ deferuntur iure ſanguinis, non iure hereditario: vna Regina Chriſtianiſſima habet ius ſanguinis, reliqui Coronæ canditati habent hereditarium: ergo, excluſis reliquis, debet Galliæ Regina donari Coronâ Luſitanâ.

Iſtius ſyllogiſmi Maior nos vocat ad examen nouæ difficultatis, inquiſituros, vtrùm Luſitanorum territoria iure ſanguinis, an hereditario ad ſucceſſores transferantur.

Confuſionis eliminandæ cauſsâ annotato, iure ſanguinis illum ſuffici, qui propinquior fuerit Inſtitutori Maioratus; hereditario tamen iure, illum qui propior vltimo Poſſeſſori. His igitur præmiſſis, ſit Concluſio:

ARTICVLVS I.

Non deferri ad Poſteros iure ſanguinis Regna Algarbica, nec Luſitana.

LIX. *Concluſio.* REgna illa omnia, in quibus non cognoſcitur Electio, ſed Succeſſio, deferuntur ad Poſteros hereditario iure,non tamen iure ſanguinis. Ita Oldradus *Conſil.94.num.8.* Abbas, & alij non pauci Doctores *in cap.Licet. de Voto.* Albericus, & aliquot citati à Tiraquello *de Iure primogen. q.35. num.3. & q.23. n.5.* Antonius Gomezius *in Lege Tauri 40. n.4. & nu.72. in princ.* Caſtillo *ibidem num.26.* Boër. *deciſ.204. n.41.* Couarruuias *Pract.1. n.4. & 7.* Auendañus *de Exequend. mand. lib.1. c.4. in princ.* Conannus *libr.1. c. vlt. num.8.* Emanoël da Coſta *de Succeſſione Regni pag.136. & ſeqq.* Perez *ad Leg.1. tit.2. libr.5.* Ordinationum *pag.120. col.2.*

col.2. Aluarus Vaz *d. q.* 50. *n.* 2. 6. & 12. Molina *libr.* 1. *c.* 8. *in princ.* vbi nonnullos adlegat, Ioannes Garcia *d. c.* 16. *num.* 31. qui omnes asserunt, hanc esse communem Doctorum omnium opinionem.

PRIMA RATIO.

NE autem credas, homines tantos in controuersiâ istâ stultescere, summatim fundamenta referam; ex quibus non potuerunt non subscribere huic communi sententiæ. Regna etenim iure hereditario, & non sanguinis, ad posteros delatum iri constat ex textu *in d. c. Licet. de Voto.* in quantum Innocentius III. asserit inibi, Filium vltimi Possessoris priuandum esse Regno, si non satisfecerit legatis & vltimæ voluntati Regis sui Patris. Nam ex hoc testimonio instituitur analogismus sic: Nullus priuari poterit re, quam nec habet iure, vel possessione: atqui Filius vltimi Regis dicitur priuandus esse Regno, si soluere contempserit legata Patris; ergo Filius vltimi possessoris habet ius ad Regnum. Regna igitur deferuntur hereditario iure; quia si iure sanguinis deferrentur, non haberet ius vltimi possessoris Filius, sed Filius primi Institutoris. Hunc discursum robora ex text. *in Authent. Hoc amplius. C. de Fidei commissis. c. Si heredes. de Testam.* & ex *l. Ab eo. C. de Fidei commissis. l. Vnum ex familiâ. §.* 1. & in hac Peralta & Padilla, *ff. de Legibus.* 2. Hoc sensu intelligendum esse caput *Licet*, docent Molina *d. libr.* 1. *c.* 9. *num.* 4. 50. & 66. Ioannes Garcia *d. c.* 16. *à num.* 32.

LX. *Filij Regum tenentur satisfacere legatis Patris.*

Confirmatur. Sanè ius Regiæ successionis antiquissimum est, atque merè politicum, gentileque (*l. Ex hoc iure. iunctâ gloss. ibi, verb. Condita. ff. de Iust. & iure.*) Atqui in gentium iure nullus alius successionis modus antiquitus cognoscebatur, quàm hereditarius, (*§. Ceterum. ibi*; omni aliâ successione incognitâ, *Inst. de Leg. agn. success.*) ergo Regia successio est merè hereditaria. Probatur Minor: quia successio fidei commissaria, Maioratuum, Capellarum, atque vincu-

vinculatarum rerum defertur alio modo longè moderniore, & pendet ab Inſtitutoris voluntate. Notatur *in l. Interdum. ff. de Condict. indeb. l.5. §. De illo. ff. pro Socio. in rub. ff. de Acquir. hered. in l.1. ff. de Acq. rerum domin. in princ. Inſt. de Fidei commiſſ. her.* Igitur Regnorum ſucceſſio, vtpote antiquior, eſt merè hereditaria.

SECVNDA RATIO.

LXI. *Auctoritas Regum à populis.* POpuli tranſpoſuerunt in Reges illos priores, atque eorum Filios & poſteros, omne ius quod habuerant; tranſtulerunt equidem, & ſine limitatione, aut aliquâ reſeruatione: ergo dederunt ipſiſſimis proprietatem patrimonij; ergo deferri debet ad poſteros hereditario iure. Conſtat legitimam eſſe illationem ex *l.1. ff. de Conſt. princ.* (vbi: *Populus ei, & in eum.*)

TERTIA RATIO.

LXII. VEl decernitur à legibus ſucceſsionis modus in Regno, vel non decernitur. Si non decernatur, cenſendi ſunt populi dediſſe primis illis Regibus ius proprietatis; ac perinde Regnum ad poſteros non niſi hereditario iure deferendum eſſe. Conſtat ex regulâ *l. Si duo. ff. de Acquir. her.* & ex doctrinâ Bartoli *in l. Heredes mei. §. Cum ita. nu.4. ff. ad Trebell.* quæ communis eſt ijs præcipuè Doctoribus, quos citat Pariſ. *Conſil.* 89. *num.*26. *libr.*2. Tiraquellus *de Retr. tit.*2. *§.*1. *gloſſ.*2. *num.*14. Soar. *Alleg.*2. *num.*10. Id ipſum colligitur ex textu *in cap.*1. *in fine, Ex quibus cauſ. feud. amitt.* id etiam reſoluunt Iureconſultiſsimi *in cap.*1. *de Succ. fratr.* & in alijs locis, quæ notat Couarruuias *Pract. c.*38. *num.*13. Iulius Clarus *verb. Feudum. q.*9. *n.* 6. Rolandus *Conſil.*32. *num.*28. *libr.*3. Franciſcus Burſatus *Conſil.*3. *num.*4. *lib.*1. vbi addit, hanc eſſe communem opinionem. Quòd ſi de ſucceſsione fuerint in Comitijs legitimis leges aliquæ conditæ, hæ veniunt contemplandæ. Lege Rationem 10.

Sanè ſucceſsio in Regno Luſitaniæ non remanſit exlex; quia

quia in primis illis Comitijs celebratis Lamegi in Coronatione Afonſi Regis §. 3. iſta lego: *Viuat Dominus Rex Afonſus, & habeat Regnum. Si habuerit Filios Varones, viuant, & habeant Regnum; ita vt non ſit neceſſe facere illos de nouo Reges. Ibunt de iſto modo: Pater ſi habuerit Regnum; cùm fuerit mortuus, Filius habeat, poſteà Nepos, poſteà Filius Nepotis, & poſteà * Filios Filiorum in ſæcula ſæculorum per ſemper.* * An non, *Filij Filiorum?* Illis verbis, *ita vt non ſit neceſſe facere illos de nouo Reges*, excluditur ius electionis; illis vltimis inſtituitur hereditarium, iuſq; excluditur ſanguinis, vt clarè colligitur ex litterâ.

QVARTA RATIO.

POpuli prouident ſuæ conſeruationi: atqui nullo aptiùs potuiſſent modo conſeruari, quàm ſucceſſione hereditariâ; ergo, ni contrarium aliunde expreſsè conſtiterit, cenſendi ſunt hanc inſtituiſſe. Probatur Minor. Quia diligentiore curâ tuemur, defendimus & propugnamus propria, quàm aliena. Ex hoc motiuo ſubſcribit noſtræ ſententiæ Andreas de Iſernia *in rubr. Quæ ſint Reg.* & poſt eum Soar. *in Quæſt. maioricatus, n.* 2. & alij *ex regulâ in c. Cùm inferior. de maior. & obed. Clem. Ne Romani. de elect.* Regnum igitur Luſitaniæ non poteſt non deferri ad poſteros hereditario iure. LXIII. *Quid reſpiciat populus in electione Regum.*

QVINTA RATIO.

NOn eſt minùs efficax argumentatio à poſteriori, illâ quæ eſt à priori. Æquè demonſtrabitur pegaſum non eſſe hominem, ex eo quòd non ſit rationalis; hoc eſt à priori; atque à poſteriori, nempe ex eo quòd non fuerit riſibilis: quia cui non competit eſſentiæ proprietas, nec ipſa competere poteſt eſſentia. Inde ego: Atqui ſunt proprietates in ſucceſſione Regiâ præcipuè Luſitanæ, quæ non poſſunt conſiſtere cum iure ſanguinis, quæ nequeunt non coëxiſtere cum iure hereditario: ergo ſucceſſio eſt non ſecundùm ius ſanguinis, ſed ſecundùm ius hereditatis. Minorem probo. Non potuiſſet Regina Chriſtianiſſima, mor- LXIV. *Demonſtratio à poſteriori etiam efficaciſſima.*

tuo Rege Henrico vltimo possessore, cedere hereditati, & nihilosecius conseruare ius ad Regnum; ergo inde liquet, successionem imbibere ius hereditarium, vtpote quæ nequeunt separari. Minor constat ex Oldrado *dicti Conf.*94. *num.*15. *in fine*, ex Alberico, & Anchar, quos refert & sequitur Emanoël da Costa *dicto loco pag.*137. *vers. Hinc.* Consule *l.*1. *l.*2. *l. Si solus. in princ. ff. de Acquirendâ hereditate. l. Quidam elogio. C. de Iur. debil.* Iuuant declarationes Ias. *in l.*1. *n.*12. *C. Quando non petent.* Gagnoli *n.* 4. *in l. Ius nostrum. ff. de Rep. Iur.* Lorioti *de Additione axiom.* 8. *& seqq.* Maranci *in rep. l. Is potest. à nu.*18. *ff. de Acq. hered.* Gomez *Tom.*1. *c.*12. *n.*33. Quòd si hoc Regnum deferretur iure sanguinis, posset Franciæ Regina (& idem dixero de quouis Regni Candidato) cedere hereditati, hoc est, repudiare quidquid ei competeret ab Henrico titulo heredis, & nihilominùs adspirare ad Regnum. Text. *in l. Si operarum.* (ibi: *Licet heres non existat.*) *ff. Oper. lib.* Ita resoluunt Bartolus atque Doctores alij *in l. Quod dicitur. ff. de Verborum signif.* & *in l. Vt Iuris iurandi. §. Si liberi. n.*4. *ff. de Oper. lib.* Gregorius Lopez *in l.*4. *Schol.*1. *tit.*15. *Part.*2. Prætereà hæc esse communis opinio censetur à Couarruuiâ, & alijs, quos refert *libr.*2. *Resol. c.*18. *num.*2. *vers. Quinto.* Hæc pertractat vberiùs Molina *libr.*1. *cap.*8. *num.*4. *& seqq.*

SEXTA RATIO.

LXV. *Possunt exheredari filij Regum.* POtest vltimus possessor exheredare Filium suum à successione Regni, si dentur caussæ competentes, iuxta decretum Iuris *in auth. Vt cùm de appellatione cognoscitur. §. Caussas. coll.* 8. Notarunt hoc iure-consultissimi aliquot *in dicto capite Licet.* interque eos Oldradus, Mart. Laud. Hanc opinionem vocant communem & receptissimam Emanoël da Costa *vbi suprà pag.*149. Antonius Gomez *l.* 40. *Tauri*, *n.* 71. & multi, qui referuntur à Molinâ *dict. libr.* 1. *c.* 9. *num.* 1. Ioannes Garcia *dict. c.* 16. *num.* 27. *&* 31. imò aliquando de facto exheredarunt. *Vide infrà num.* 69.

Atqui

Atqui vltimus possessor non potest Filium exheredare ab ijs rebus quæ deferuntur iure sanguinis. Arguitur *ex d. l.* 3. *ff. de Interd. l. Si arrogator. vers. pen. ff. de Adoption. d. l. Coheredi. §. Cùm Filiæ. vers. Nec fidei commisso. text. Optimus. in l. Filiusfam. §. Cùm Pater. ff. de Legat.* 1. (ibi, *posse exheredatos petere fidei commissum*) ex quibus hanc habuere sententiam Philippus Corn. & alij, quos citat & sequitur Emanoël da Costa iam relatus *pag.* 152. & post alios innumeros, Molina *dicti libri primi cap.* 9. *num.* 2. & aliquot apud Pinel, qui & apud Aluarum Vaz, *de Iure emph. l.* 1. *q.* 45. *coll.* 3. *&* 4. Ex his principijs seueritati studens Logicæ argumentor sic:

Nullus poterit exheredare Filium suum ab ijs quæ habiturus est iure sanguinis. Rex vltimus possessor poterat exheredare Filium à successione in Regno Lusitaniæ: hæc igitur Regni successio fit secundùm ius hereditarium. Consequentia est legitima: atque Præmissas iam probaui.

RATIO SEPTIMA.

SVccessor Regni non potest facere contractum aliquem de Regno, sine consensu superuiuentis Regis: atqui hæc est proprietas hereditariæ successionis; successio igitur Regia non est nisi hereditaria. Maior est expressa Baldi *in d. Auth. Hoc amplius. num.* 10. *C. de Fidei commissis.* quem refert Antonius Gomez *d. l.* 40. *Taur. nu.* 70. *in fine.* sequuntur Emanoël da Costa *d. loco, pag.* 139. Ioannes Garcia *vbi suprà num.* 31. & aliqui alij, qui apud Tiraquellum *de Iure primog. q.* 29. *n.* 3. *& seqq.* Burgos *in Proœmio ad Leg. Tauri, num.* 98. Minor autem, quæ asserebat non posse talem contractum institui sine licentiâ vltimi possessoris, in ijs omnibus quæ deferuntur ad posteros iure hereditario; posse autem in ijs quæ deferuntur iure sanguinis; liquet *ex l. vlt. C. de Pact.* Estque sententia communis, vt notat Angelus *in l. Stipulatio hoc modo. ff. de Verborum signif.* quem sequuntur quamplurimi, quos esset superuacaneum recensere; cùm eorum se iam olim muniuerint auctoritate Tiraquellus *vbi*

LXVI. *Contractus de coronâ.*

*ſuprà num.*1. *&* 2. nec non Molina *libr.*3. *c.*2. *num.*22. & ante eos Burgos *dict. num.*98.

Septima atque ſexta ratio fuerunt confirmationes quintæ, aſſerentis plurima eſſe Regiæ ſucceſſionis attributa, quæ indigitarent charactericos ius hereditarium, & repugnarent iuri ſanguinis. Adhuc poſſem recenſere ſimiles eiuſdem proprietates cum ſanguinis iure incompoſſibiles, quas prætermitto ſtudens breuitati: interim curioſus Lector non omittat legere Emanoëlis da Coſta *paginam* 137. Soarij *allegationem* 10. *num.*3. Ioannis Garciæ *d. caput* 16. *n.*30. *col.*2.

RATIO OCTAVA.

LXVII. Conſtat hæc eadem veritas ex legibus quæ dicuntur *de las Partidas*, quæ vigent in ſummâ auctoritate. *l.* 8. *tit.*1. *Part.*2. lego de Hiſpaniæ prouincijs: *Las pueden dexar à ſus herederos, por que han el ſeñorio por heredad.* nempe: *Eas poſſunt legare atque relinquere ſuis heredibus, quia habent illarum poſſeſſionem non niſi iure hereditario.*

Lege 18. *eiuſdem tit.*1. *Part.*2. dicuntur Regna Hiſpaniæ deferri ad poſteros *por heredamiento*, hoc eſt, *hereditario iure.*

Et *l.*2. *tit.*15. *Part.*2. decernitur, *que el Señorio del Reyno heredaſſen ſiempre.* videlicet, *poſſeſſionem Regni ſemper hereditario iure ad poſteros deferendam eſſe.* Et ibi dicitur de quopiam, feciſſe neſcio quid *antes que heredaſſe*, hoc eſt, *antè quàm acciperet Regiæ hereditatis poſſeſſionem.* Et, vt ibidem decernitur, *el Hijo mayor a de heredar.* id eſt, *in Hiſpaniæ Regnis eſt heres vltimi poſſeſſoris Filius maior.*

Non aliter *l.*4. *eiuſdem tit.* lego: *Pagar ſus deudas, y cumplir ſus mandas,* * * *quien hereda,* * * *pues que fica en ſu lugar, y hereda ſus bienes. Regni ſucceſſorem teneri facere ſatis debitis & legatis anteceſſoris Regis; quia eſt ipſius heres, remanet in alterius loco, & hereditario iure poſſidet bona prædeceſſoris.*

Iſtæ leges tam expreſsè aſſerunt, Regna Hiſpaniæ deferri ad poſteros titulo hereditatis, vt nullus audeat reluctari. His ſanè conuicti teſtimonijs, meam ſententiam propugnant

gnant etiam Couarruuias *Pract. d. c.1. num.7.* Emanoël da Costa *vbi suprà pag.*141. *vers. Mihi autem. & pag.* 165. *vers. Vnde infero.* Ioannes Garcia *d. c.16. n.20. cum seqq. & n.30.*

RATIO NONA.

COnstat hæc eadem doctrina ex instrumentis vltimæ voluntatis, autographisque Testamentis, factis à diuersis Hispaniæ Regibus in diuersis sæculis: quæ omnia eò tendunt, vt demonstrent, hæc Regna transire ad posteros non nisi iure hereditario. LXVIII. *Testamenta,*

Certè, vt alia omittam, Castellæ Rex Fernandus I. diuidens sua Regna, & Status, legauit in Testamento suo Alfonso Legionem, Castellam Sancio, Garciæ Gallæciam & Portugalliam donatas auctoritate Regiâ. Garibayus *libr.* 11. *c.9. & 34. c.4. pag. mihi* 773. Ioannes de Rojas *in Epitom. success. c.* 5. *num.* 30. Brandão *Monarch. Lusit. l.* 10. *c.* 6. Ioannes Garcia *d. c.* 16. *num.* 20. *Fernandi,*

Non secùs Rex D. Alfonsus VI. diuisit hæc Regna inter suas Filias. *d. libr.* 11. *cap.* 22. notauit Garibayus. *Alfonsi VI.*

Sic etiam Dominus Alfonsus VIII. bipertitus est eadem Regna, vt partem legaret D. Sancio, & reliquam D. Fernando. Recenset Garibayus *l.* 12. *c.* 4. & notat Ias. *in Auth. Sacramenta puberum. num.*69. *C. Si aduersus vend.* & Rojas *dict. c.* 5. *num.* 30. *Alfonsi VIII.*

Rex etiam Iaimus, cui præclaræ victoriæ impertitæ sunt Subiugatoris titulum augustè-militarem, diuisit sua Regna, & hoc non semel, vt nullus ex ipsius Filijs exheres & pauper remaneret. Curita *libr.* 8. *cap.*43. *cap.*46. *atque* 52. *Iaimi,*

Præterea Alfonsus ille (qui non solùm iura dixit Castellanis, sed & plusquam homo ausus est indicere leges sideribus; in eo felicior, quòd hæc per longa sæcula legibus eius obedirent, & ipsius nomen æternùm-perillustre facerent) exheredauit Infantem D. Sancium, ne succederet ipsi in ijs Regnis, exponens caussas motrices, quibus vrgebatur, vt contra Filium suum tam rigidam sententiam ferret, vt con- LXIX. *Alfonsi Sapientis,*

 stat

ſtat ex eiuſdem Regis Teſtamento; quod reperietur apud Ioannem Garciam *vbi ſuprà num.* 25. & expreſſiùs in Alfonſi Chronico *cap. vltimo:* cuius & meminit diligentiſſimus noſter Garibayus *libr.* 13. *cap.* 16.

Henrici tertij. Legitur etiam apud varios auctores, Caſtellæ Regem Henricum III. inſtituiſſe in ſuo Teſtamento heredem D. Ioannem Filium, imponentem ipſi grauamina non pauca atque fidei commiſſa; repetendo ſæpè heredis nomen, vt conſtat ex eiuſdem Teſtamenti exemplari; quod exſtat in Chronico D. Ioannis II. Caſtellæ Regis *in princ. ann.* 6. *cap.* 20.

Sufficiat hæc Teſtamenta coniunxiſſe; quia nec dubitem, in aliorum etiam Regum codicillis & vltimæ voluntatis inſtrumentis repertum iri plurima, quæ confirment ſucceſſionis hereditariæ titulos.

Reliquùm, ex ijs conſtat, Reges Hiſpaniæ poſſe Regna diuidere, Filios exheredare, grauamina imponere, atque fidei inſtituere commiſſa; ergo hæc Regna deferuntur hereditario iure. Patet Conſequentia; quia aliàs ſimilia Hiſpaniæ Regibus nullatenus permitterentur; quia eſſent ex diametro contraria iuri ſanguinis. *dict. l Vnum ex familiâ. §. Si Falcidia. l. Inter liberos. C. Familiæ herciſ. auth. Vt cùm de appell. cognoſ. §. Aliud. & §. Cauſſas. coll.* 9. conſtat ex omnibus titulis *ff. de Hered. inſti. & de vulg. & pupill. ſubſt.* iunctâ *l. Ab eo. C. de Fidei commiſſis, cum vulg.*

RATIO DECIMA.

LXX. LIcet iſta omnia exempla, autographa, Teſtamenta, & hiſtoriæ non ſolùm probent Caſtellæ ius hereditarium, ſed & totius Hiſpaniæ; ac propterea etiam illuſtris Luſitaniæ; nihiloſeciùs placet agere penitiùs & ſingulariùs de Regnis Algarbico atque Luſitano.

Conſtat igitur, hæc Regna verè transferri ad poſteros iure hereditario, ex ijs quæ expendimus ſuprà *Ratione* 3. *n.* 62. ſed & nunc illam roborabo. Poſtquam Regni Status tulerunt

runt leges de iure ſucceſſionis Regni, quæ recenſentur *n.*3. *ad* 8. immediatè *num.*9. dicitur: *Iſtæ ſunt leges de hereditate Regni*: *& legit eas Albertus Cancellarius Domini Regis ad omnes*; *& dixerunt: Iuſtæ ſunt, volumus eas per nos, & per ſemen noſtrum poſt nos.*

Etiam ex Bullâ Alexandri Romani Pontificis, huius nominis Tertij, qui confirmat, quà poteſt, Regnum Portugalliæ, & declarat hoc eſſe à populis inſtitutum in hereditariam Succeſſionem; ideò ait: *Afonſo Illuſtri Portugallenſium Regi, eiuſq; heredibus.* & pòſt, *præfatis heredibus.* & mox, *perſonam tuam, & heredum tuorum.*

Ante Alexandrum etiam Innocentius II. declarauerat, hæc Regna iure hereditatis ad poſteros ventura eſſe; in Bullâ, quam legi apud Brandãonem *l.* 10. *Monarch. Luſ. c.* 10. & Britum *in Chronic. Ciſt. l.* 3. *c.* 4. *&* 5. & Licent. Gaſparem Alures Louſada. Pontificis Bulla ſic incipit: *Innocentius Epiſcopus Seruus ſeruorum Dei, Illuſtriſsimo Regi Portugalliæ eiuſq; heredibus & ſucceſſoribus in perpetuum ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.* & pòſt, *hæc ipſa præfatis heredibus.*

Poſt vtrumque Innocentius III. apud Baronium *Tom.*12. *ad ann.*1179. *num.* 16. ait in quopiam conceſſo priuilegio: *Ceterùm, cùm idem Pater tuus* (*nempe Afonſus Henriquez*) *vſque ad tempora felicis memoriæ Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri, Ducis eſſet nomine appellatus, ab eodem meruit obtinere, vt tam ipſe quàm eius heredes Regio nomine vocarentur.* Noto illud nomen *heredes*. Notant multi illud nomen *Ducis*, quod contra veritatem; ideò hanc ſcripturam iudicant eſſe ſuſpectæ auctoritatis, tum quia Afonſus Henriquez nuſquam alibi legitur fuiſſe Luſitanorum Dux, tum etiam quia ante Alexandrum Rex à populis, imò & à Pontifice Maximo Innocentio II. acclamabatur. Eſto, ſit hoc inſtrumentum ambiguæ auctoritatis; alia magis authentica & certa examinemus. LXXI.

In Alcobaciæ Archiuo, rariſſimis inſtrumentis autographiſque

phisque innumeris diuite, exstat Protocolon cuiuspiam donationis, pendendique tributi, quo Rex Afonsus I. obligatur tribuere annuatim quinquaginta marabitinos aureos Ecclesiæ Claræ-uallensi. Huius instrumenti copia à diligentissimo D.Brandão *in sua Monarch. Lusit. libr.*10. *duodecimo capite* publicabatur; exque eo ad nos attinent solùm hæc verba: *Constituo, & constituta fore decerno, ordinando, & mandando omnibus & singulis successoribus meis, in hereditatem huius Regni legitimè intrantibus,* &c. Ecce Regnum vocat hereditatem.

Regnum Portugalliæ Ecclesiæ Claræ-uallensis feudum. Vide huius quinti Libri Disp.2.

LXXII. In Chronico D.Fernandi c.146. legitur etiam hoc verbum, *la herança de Portugal:* videlicet *hereditas Lusitaniæ.*

Prætereà in Comitijs Conimbricensibus, in quibus creatur Ioannes I. Lusitaniæ Rex; quorum acta perstant in Turre *do Tombo,* nempe *dict. libr.*4. *dos Dereitos Reais, à fol.*1. expressa reperies ista verba: *Qui ea* (puta *Regna Portugalliæ*) *posset & deberet iure hereditario habere.* & pòst: *Talem, qui iure hereditario posset Regna ipsa habere.*

Epistola Alfonsi Sapientis.

Præsentabatur à Procuratoribus Infantis Ducissæ Catharinæ Epistola D. Alfonsi Sapientis Castellæ Regis ad D.Afonsum III. Lusitaniæ Regem: quam curiosè perlegi, adnotans hæc verba hanc veritatem confirmantia. Ait Castellanus Lusitano: *Vuestros Hijos, y vuestros herederos.* & pòst, *ni vuestros Hijos, ni vuestros herederos.* Ergo Alfonsus Sapiens cognoscebat heredes in Regno Lusitaniæ. Reperietur in Turris *do Tombo* iam dictæ *libro* 1. *da Letura do Rey Dom Afonso III. fol.*88.

LXXIII. *Bulla Bonifacij.* Id ipsum demonstratur ex Bullà Sanctissimi Papæ Bonifacij: vbi, *recipere teneri* legitur, *& obtinere, & ad heredes & successores tuos legitimos.* & paulò inferiùs: *Ipsiq; heredes & successores tui in eisdem Regnis.*

In eàdem Turre *do Tombo lib.*4. *dos Dereitos Reais, fol.*70. exstat hodie Testamentum Regis Ioannis I. in quo legi: *O Infante Duarte meu Filho Primogenito, & heredeiro.* scilicet, *Infans Eduardus meus Filius Primogenitus, & meus heres.*

Ioannis I. Testamentum.

In

In eodem *libro* 4. *dos Dereitos Reais, fol.*33. occurrit Epistola Regis Afonsi V. vbi disertis verbis: *Herde (N) os ditos meus Reynos de Portugal, & dos Algarues.* Latinè: *Heres sit (N) in dictis meis Regnis, Lusitano & Algarbico.* & post: *Herdeiro dos ditos Reynos de Portugal, & dos Algarues.* nempe, *Heres Regnorum, quæ recensuimus, scilicet Algarbiæ & Lusitaniæ.* & mox: *Por verdadero herdeiro dos meus Reynos de Portugal, & dos Algarues.* Latinè: *Quà legitimus heres meorum Regnorum, quæ sunt Lusitaniæ & Algarbiæ.* Et hæc vox *heres*, aut æquiualens, sæpiùs occurrit legenti vlteriùs easdem litteras. *Epistola Afonsi V.*

Hæc eadem veritas demonstratur ex Ordinationum *libro* 2. *tit.*37. *§*.4. ibi expresso nomine dicitur, *Principe herdeiro*; hoc est, *Princeps heres.*

LXXIV. Ex his igitur Romanorum Pontificum Regumque Lusitaniæ testimonijs constat liquidò, Regna hæc, quorum ius sub lite, deferri ad posteros non iure sanguinis, sed hereditatis.

Petis primò, quantam vim habeant Regiæ huiuscemodi declarationes? Respondeo, habere speculatiuam & practicam, vtramque summam. Sanè speculatiuam; quia nullus Doctor poterit in Orbe reperiri, qui teneatur penitiùs percallere Lusitanorum iura & leges, quàm ipse Rex, atque Regni Concilia; ergo quæcumque vel ab illo vel ab his edantur, habent in genere speculatiuo auctoritatem summam, maiorem sanè quàm potuisset obtinere Baldus, Bartolus, & plures alij vtriusque Iuris consultissimi. Ceterùm, Regiæ declarationes habent etiam auctoritatem practicam, hoc est vim legum; & ideò sunt sufficientes derogare & reuocare antiquas, & inducere nouas, maximè si fiant in Comitijs aut alijs debitis solemnitatibus. *Declarationes Regum quantam habeant auctoritatem.*

Petis secundò, quantam vim habeant illæ Pontificum auctoritates ad nostram sententiam confirmandam? Eâdem distinctione difficultati satisfit. In successione Regni Lusitaniæ Pontifex habet nullam practicam auctoritatem; *Pontificum expositiones quanti facienda.*

non enim poterit alterare ſucceſſionis auitas regulas, nec determinare Succeſſorem alium ab illo quem determinat ius Luſitanicum; nihiloſeciùs auctoritatem ſpeculatiuè diffinitiuam habet, atque ideò quaſi Doctor & Sapiens ſuam ſententiam conſultus refert, non ſanè infallibilem, ſed eò certiorem & ſecuriorem, quò ipſe fuerit & veracior & doctior. Cumque doctrina & virtus in Pontifice ſemper eſſe credantur, hinc eſt, quòd in ſimilibus quæſtionibus ipſe habeat humanam equidem, ſed maximam auctoritatem; ita vt eius fortè non ſit poſtponenda Bartoli aut Baldi; nihilominùs ſpeculatiuam.

RATIO VLTIMA.

LXXV. Reſtat adhuc probatio efficaciſſima, quamuis à poſteriori. Argumentor ſic: Conſuetudinis virtus in Iure vtroque eſt maxima. Sufficit derogare & annullare leges veteres, exponere dubias, atque habere vim nouæ, *l. Si de interpretatione. ff. de Legibus. c. Cùm dilectus. de Conſuetud. Ordin. libr.2. tit.5. §.1. l.Semper in ſtipulationibus. l. In obſcuris. ff. de Reg. iuris. l. Nummis. ff. Leg.3.* Bartolus *nu.7. per text. ibi in l. Caius. ff. Sol. mat.* & multi alij, quos citat Molina *d. libr.1. c.3. à num.2.* Confirmaturque *ex l. Qui ſemiſſes. in fine* (*ibi*, idque ex conſuetudine mandantis) *ff. de Vſur. l. Vel vniuerſorum. vbi gloſſ. ff. de Pignorat. actione. iunctâ l. De quibus. ff. de Legibus.* Conſuetudinis virtutem hanc cognouerunt & declararunt Oldradus, ſi benè intelligatur; quia non ſine huius auctoris iniuriâ citatur pro contrariâ parte: eum pro noſtrâ ſententiâ citat Soar. *alleg.10. num.3.* In hac certiſſimâ reſolutione ſequor Baldum *in c.1. de Feudo March.* Ioannem le Cerier *libr.3. de Primogenit. q.2. n.7.* Emanoëlem da Coſta *vbi ſuprà pag.150.* Soar. ſuprà citatum, Antonium Queſadam *in Tract. diuerſar. quæſtionum c.32. num.10.* Couarruuiam *dict. c.1. num.7.* & Ioannem Garcia *d. c.16. num.16. num. 30.* omneſque ex varijs motiuis, ſed præcipuè ex text. *in l. Sancimus. C. de Teſtamentis. l. Præ-*

l. Præcipimus. C. de Appellat. & d. c. Grandi. (*vbi*, iure Regni succederet.) Hinc rationi efficacia. Analogizo:

Consuetudo est potissima lex: ex consuetudine auitâ in Lusitaniæ successione semper est conseruatum ius hereditarium, nusquam ius sanguinis; ergo Portugalliæ Regnum non nisi hereditario iure debet venire ad posteros. Probatur Minor; quia ab Afonso Henriquez ad D. Regem Cardinalem inclusiuè fuerunt Reges septemdecim: è quibus solus Ioannes I. eligitur; & reliqui iure hereditario suis succedunt Patribus. Solùm eligitur Ioannes I? Solùm: quia Afonsus I. auctoritatem politicè supremam ac Lusitaniæ possessionem habuit hereditario iure, succedens in his prouincijs Comiti Henrico & Tareiæ, suis Parentibus; à populis autem solummodò accepit Regis auctoritatem. Ioannes autem à populis eligitur, quia obierat Ferrandus sine heredibus, iuxta ipsorum sententiam; & ideò fuerat integrum populis eligere sibi Monarcham.

Consuetudo potissima lex.

Hæc Regna deferri ad posteros hereditatis & non sanguinis iure, probo inferiùs Disp. 5. num. 7.

ARTICVLVS II.

Argumenta aliquot obiecta dissoluuntur.

HÆc veritas fuerat in opinione plurium per se nota; & rationibus ijs confirmata, redditur & clarior & notior; fortior equidem, vt se propugnet, & diluat Gallorum obiectiones: quæ non sine acumine pro Franciæ Reginâ contra reliquos Lusitanicæ Coronæ Candidatos frequèns explodebantur. Sanè inter illas, quibus hereditarium ius eliminare nitebantur, has iudicaui solidiores, atque ideò satisfactione dignas; ex quarum notitiâ solutio pendeat reliquarum. LXXVI.

OBIECTIO PRIMA.

TEmeritatis index est quæcumque exorbitantia. Sanè exorbitat ille, qui à communi Doctorum sententiâ præcipitem defectionem facit: non ergo debemus valedi- LXXVII.

Exorbitantia temeritatis index.

 cere

cere probatiſſimis Iureconſultis, vt noſtra ſenſa propugnemus. Herculè, Regna deferri ad poſteros hereditario iure, eſt quid nouum; deferri iure ſanguinis, eſt communis opinio, quam inter alios innumeros tuentur Ioannes *inter Conſilia Oldradi Conſil.224. col.7.* & alij, quos citant Tiraquellus *de Iure primogen. q.35. num.2.* Molina *libr.1. c.8. num.9. verſ. Ex qq. & latiùs libr.3. c.6. num. 2.* Palaez *vbi ſuprà Part.4. q.1. n.46.* Antonius de Corduba *in l. Siquis à liberis. §. Idem reſcripſit. n.136. ff. de Liberis agnoſcendis.* Ex quibus principijs, iuxta Stagiritæ regulas, ſyllogizas ſic: Omnia Regna deferuntur ad poſteros iure ſanguinis; ergo Algarbicum & Luſitanicum.

Nullum Regnum in totâ Europâ defertur iure ſanguinis.

RESPONDEO, vnum aut alterum Regnum in toto Orbe deferri iure electionis, reliqua hereditario; iure ſanguinis in noſtrâ Europâ nullum: & hæc eſt communiſſima auctorum ſententia, vt ſuprà examinauimus à num.59. ideò ſi non diſcedendum eſt à communi Doctorum opinione, vt vni vel alij ſubſcribamus, non debemus aſſerere, in Regnis fieri ſucceſſionem iure ſanguinis; cùm hoc ſolùm aſſerat vnus, vel alter, & contrarium propugnent vniuerſi.

Prætereà. Eſto, ſit communis Auctorum ſententia, illa quæ ediſſerit Reges non habere heredes, ſed Regna ſanguinis titulo ad poſteros ipſos tranſire. Quid inde? Leges illæ communes non habent locum, cùm dantur Prouinciales: & ſuperiùs probauimus, legibus non ſolùm Hiſpanis, ſed & Luſitanicis fuiſſe ſancitum vt heredes ſuccederent. Lege à num.59. totum primum Artic. præcipuè Rationem nonam, decimam & vndecimam.

OBIECTIO SECVNDA.

LXXVIII. IN Maioratibus, in quibus cognoſcitur primus aliquis Inſtitutor, non ſuccedunt heredes vltimi poſſeſſoris, ſed qui propior fuerit Inſtitutori Principi. Atqui Luſitanorum Regnum habuit primum Inſtitutorem, nempe Afonſum Henriquez, primum huius nominis: Regnum igitur Luſitanorum

tanorum defertur ad eum qui propinquior huic ipsi Afonſo Henriquez, non autem ad vltimi heredes poſſeſſoris; ergo in ſucceſſione Regni Portugalliæ non cognoſcitur hereditarium ius, ſed omnia ſubſiſtunt in iure ſanguinis. Conſequentia eſt legitimè-optima; Præmiſſæ indigent expoſitione. Maior probatur *ex l. 3. ff. de Interd. & releg. l. Coheredi. §. Cùm filia. ff. de Vulg. l. Vnum ex familiâ. §. Si Falcidia.* & in eas Auctores quamplurimi. Bartolus *in l. Mortis cauſâ capimus. ff. de Donat. cauſâ mortis.* & alij, quos citant Tiraquellus *d. q. 35. nu. 2.* Pinel *l. 1. C. de Bonis mater. p. 3. num. 65. ad med.* Aluarus Vaz *de Iur. emphy. q. 10. à num. 3.* Molina *d. c. 8. n. 2. & 21.* Minor etiam probatur; quia Regno Luſitaniæ, cùm non fuerit ab æterno, debet deſignari principium; hocque vel à populi inſtitutione, quà ſe dantis, vel ab auctoritate Afonſi primi, quà ſubiugantis illos populos. Si primo modo à populis hoc Regnum fuerit inſtitutum, ſucceſſio ab electione pendet; ſi autem modo ſecundo, Afonſus ex ciuitatibus bello ſubiugatis iſtud Regnum inſtituit: iam Regnum tenetur cognoſcere primum Inſtitutorem, non tamen vltimum poſſeſſorem; quod eſſet demonſtrandum.

RESPONDEO, non ſemper in Maioratibus Inſtitutorem reſpici; neque contrarium conuincitur ex citatis iam antè legibus; quia his clarè ſatisfaciunt Oldradus, Albericus, & alij citati à Tiraquello *de Iur. primogenio q. 35. nu. 15.* Reliquùm, quidquid eſſet de alijs Regnis, hæc regula non haberet locum in Luſitaniâ; vbi contrarium legibus perenni firmatis conſuetudine videmus ſtatutum. LXXIX.

Præterea, in Regno Luſitaniæ vix reperies primum Inſtitutorem: primò, quia Inſtitutor non fuit populus; ratio eſt, quia Afonſus non intrauit in poſſeſſionem Portugalliæ titulo electionis, ſed hereditatis: ſucceſſit enim Matri ſuæ, cuius dos erat Portugallia; inque deuiuentis Matris dotem ingreditur Filius non niſi iure hereditatis. *Maioratus Luſitanici-Regij Inſtitutor quis?*

Nec Afonſus inſtituit Maioratum, quia ante hunc iam

 erat;

erat; ergo liquet, inſtitutionem ipſius fuiſſe iure dotis, ac perinde iure hereditatis.

OBIECTIO TERTIA.

LXXX. IAmiam te ſeueriorem audio. Sint, inquis, leges de iure hereditario; ſint inſtituta quibus hæ roborentur; ſit vſus hæc confirmans, non ſufficit: cur? quoniam iniuſtæ, iniuſta, iniuſtus. Contra naturæ regulas humana nulla: ceterùm hereditaria eſt contranaturalis. Omnis res phyſica naturali ingenio ſuum eſſe appetit; cur non appeteret politica? Naturâ duce, ratione gubernante, ſuam conſeruationem ambiunt populi; ac perinde quidquid ad hanc conducit. Sanguinis ius prodeſſet, officeret hereditarium; ergo cenſeri debet populus approbaſſe illud, iſtud eliminaſſe. Herculè hereditarium ius obeſſe gentibus demonſtro breuiter. Remanerent Reges liberi, & contemnerent ſubditos; membra Regni pro arbitrio alienare, vendere, dilapidare poſſent: hæc potentia etenim ſequitur ius hereditariæ proprietatis, *l. In re mandatâ. C. Mandati. l.2. ff. Si quis à parente. l.1. C. de Sacroſ. Eccleſ.* hæcque poteſtas ſumma ſine gentium præiudicio maximo non perennaret. Ne ergo cogamur aſſerere, populos in primâ inſtitutione Regis ſuæ conſeruationi propriam ruinam & deſtructionem præpoſuiſſe, opus eſt aſſeramus, eos non hereditario, ſed potiùs iuri ſanguinis ſucceſsionem Monarchicam feciſſe ſubditam. Proderit legere textum *dicti §. In fidei commiſſo.* iunctis ijs quæ notantur *in Authent. Res quæ. C. Communia. de Legat. & in l. Peto. §. Prædium. ff. de Legat. 2.*

LXXXI. RESPONDEO, ex huiuſcemodi inconuenientibus non ſequi, excludendum eſſe ius hereditarium, ſed teneri legis latores eis obuiàm ire, ſancientes, ne liceat Regibus ſimilia facere: ideò in Comitijs Lamegenſibus §. vltimo latâ lege contra Regem decernitur, ne talia præſumat facere, quæ à Regni Statibus iudicabantur minùs apta ad conſeruationem libertatis. Vnde manet liquidum, non debere ius hereditarium

ditarium aboleri; sed legibus aut conditionibus, & sin minùs, priuilegijs debere Monarchas alligari, ne quidquid velint, in subditos agere præsumant.

OBIECTIO QVARTA.

Arguis à posteriore. Proprietates indigetant naturam rei, & sunt essentiæ certissimæ appendices; ergo ex proprietatibus Successionis Regiæ-Lusitanicæ cognoscetur liquidiùs essentia eiusdem Successionis. Omnes illæ pertinent ad ius sanguinis; ergo & Successio non est hereditario, sed sanguinis iure exponenda. Probatur Minor: quia Rex Henricus, licet obierit sine Filijs, non poterat deuiuens Regnum legare in Testamento; id etenim non nisi propinquiori debebatur. Ita de Regnis in communi resoluit Ioannes Andreas *verb. Commendatum. in dict. c. Grandi.* vbi & Anchar. *verb. Succederet.* Abbas Panormitanus *n.*5. *in c. Intellecto. de Iure iur.* Corsetus *de Pot. Reg. p.*2. *quæst.*8. *num.*6. Guillelmus *in dict. c. Rainutius. verb. In eodem Testamento. num.*155. Emanoël da Costa *vbi suprà pag.*150. Molina *libr.*3. *cap.*6. *num.*13. Palaez *d.*4. *Par. q.*1. *n.*46. *vers. Ex quibus. & num.*51. Atqui hæc circumstantia arguit ius sanguinis; ergo. Probatur Minor; quia ea quæ possidentur iurisdictione hereditariâ, possunt legari in Testamentis, *textus in l. Quidam cùm filium. vers. In eo autem. ff. de Verborum sign.* & Doctores resoluunt *per textum in l. Fratris. & in l. Fratres. Co. de Inoffic.* nec non per *Ord. libr.*4. *tit.*74. *in princ.* & *per l.*8. *tit.*8. *Part.*6. non autem ea quæ iure sanguinis, *textus in c. vn. in princip. de Success. feud.* Expenditur à Molinâ *libr.*1. *c.*8. *num.*20. vbi citat alios non contemnendæ auctoritatis.

LXXXII. *Regni proprietates.* — *Prima, Regnum non posse legari in Testamento.*

Dabò aliam Regni proprietatem, quæ indigetet etiam ius sanguinis. Lusitania non potuit ab Henrico Rege Cardinali, nec ab alio quopiam Monarchâ diuidi, sed tota debetur successori; cuique tota non debetur, nec debetur quoad partem. Constat ex textu *in c. Imperialem. §. Prætereà.*

LXXXIII. *Secunda, Regnum esse indiuisibile.*

tereà.de Prohib. feud. alien. & ex Glossâ *verb. Priuandum. in d. c. Licet. de Voto.* vbi communiter Doctores: ex quibus accuratiùs adnotarunt Anchar. *Consil.*339.*num.*3. Guillelmus à Monserrat. *in Tract. de Success. Regiâ, dub.*2. *num.*2. Rojas *in Epitome successiõn. cap.* 5. *à num.* 12. *cum seqq.* Tiraquellus *de Iure primogeniorum, q.*4. *num.*21. Antonius Gomez *l.*40. *Tauri, num.* 6. 7. *&* 12. Dueñas *reg.*316. *à princip.* Mencha *de Success. creat. §.*26. *num.*46. Molina *libr.*1. *c.*11. *in princ. à num.*6. Ioannes Garcia *d. c.*16. *num.*31. & probatur *lege* 2. *tit.*2. *Part.*2. Atqui hoc, quod est, rem non posse diuidi, indigetat ius sanguinis: illa enim quæ possidentur titulo hereditario, inter heredes diuiduntur, *l.*2. *§. Hereditas. ff. de Suis, & leg. l. Lege XII. tabularum. vers. Illa proculdubiò. C. de Leg. hered.* quod optimè declarat Antonius Gomez *in l.*8. *Tauri num.*1. è contrà autem quæ iure sanguinis habentur, probat Baldus *in Auth. Ex testamento. num.* 16. *C. de Collat.* quem sequuntur plurimi qui recensentur à Molinâ *d. c.*11. *à num.*2. ante quem Mencha & Rojas *vbi suprà num.*22. Fauet *dict. §. in Fidei commisso. l. vlt. C. de Verb. signif.* vnde Couarruuias *d. vers. quinto, in fine,* Molina *dict. l.* 1. *c.*3. *num.* 14. *& c.*4. *num.*42. qui & citat inibi Gregorium Lopez. Ita Antonius à Gama *decis.*193. *num.*4.

LXXXIV. *Tertia Regni proprietas.* Addam & tertiam, quæ nascitur ex antecedenti. Regnum Lusitaniæ non potest diuidi: probaui. ergo integrum vni debetur: cui? vltimi possessoris proximiori consanguineo, quamlibet sit vltra decimum gradum. Ita Baldus *in c.*1. *num.*6. *per text. ibi de feud.* Ias.3. *in l. vlt. C. Vn. legit.* vbi & multos is adlegat. Couarruuias *libr.*3. *Resol. c.*5. *num.*4. *vers. Quinto.* Antonius Gomez *in d. l.*8. *Tauri, n.*6. *& in l.*40. *num.* 5. Gregorius *in dict. l.*2. *verb. Pariente.* Emanoël da Costa *vbi suprà pag.* 194. Perez *d. l.* 1. *tit.*2. *libr.* 5. *Ord. col.*101. Rojas *in d. Epitome, c.*32. *n.*25. Palaez *p.*2. *q.*7. *n.*18. Ceterùm hæc est proprietas iuris sanguinis, vt constat ex Molinâ, Gregorio Lopez, Antonio à Gama, in locis suprà

prà citatis; quia ea quæ deferuntur hereditario iure non transeunt vltra gradum decimum. *Gloss. vlt. in §. vlt. Inst. de Success. cogn. & in §.2. verb. Longissimo. Inst. de Leg. agn. success. gl. in Auth. In successione. C. de Suis, & leg.* Hancque esse communem opinionem docent Antonius Gomez *in dict. l.* 8. *num.*5. Couarruuias *de Success. ab intestato num.*11. Rojas *vbi suprà c.*33. *num.*24. Demonstratur *ex lege 6. tit.*13. *Part.6.* iuxta lectionem veram ibi legit *Dezeno* Antonius Gomez, Perez, & Rojas *vbi suprà*. Alias potuissem expendere Regni Lusitani proprietates incompossibiles cum iure hereditario: tibi autem sufficiat has vidisse, sanè lecturo Molinam *dict. c.*3. *à num. 6. ad* 17. Emanoëlem da Costa *vbi suprà à paginâ* 137.

RESPONDEO, circumstantias expositas, esse iuris san- LXXXV. guinis proprietates; attamen non in quarto modo: conueniunt ipsi, non tamen vni; vtpote quæ aliquando conueniunt ipsissimo iuri hereditario: vt vidimus in Maioratu Regio, quem hereditatem esse conuicimus toto Articulo præcedenti. Ceterùm, restat probandum, has proprietates vni iuri sanguinis competere, vt quidpiam conuincat Argumentum.

OBIECTIO QVINTA.

VEnis ad Hispaniam, vt propiùs contrà explodas, & LXXXVI. expugnes sententiam præfinitam. Occurrunt Leges illæ, quas *de las Partidas* nominant. Considetas *l.*2. *tit.*15. Leyes de las Partidas. *Part.*2. vbi agitur de Regni succesione, & leguntur hæc verba: *Tubieron por derecho, que el Señorio del Reyno no lo vbiese sino el Fijo despues de la muerte de su Padre, y esto vsaron siempre todas las Tierras del Mundo, doquier que el Señorio ouieron por linaje, & mayormente en Hespaña.* hoc est: *Fuit iure sanctum, quòd Regni possessionem non nisi Filius obtineret, & is post obitum sui Patris: & hoc fuit in vsu communi in omnibus illis Prouincijs, in quibus Regnum defertur iure genealogiæ, ac perinde præcipuè in Hispaniâ.* Ibi proderit speculari illam vocem, *por linaje*. An ius genealogiæ differre poterit

à iure ſanguinis? Hoc acutè ponderat Molina *d. libri* 1. *c.*3. *num.*10. *verſ. Sextum.& cap.*8. *num.*9. *verſ. Ex quib.* Colligitur *ex l.*9. *tit.* 7. *Part.*2. ibi expreſsè lego, *por raçon de linaje*; hoc eſt, *genethliæ ratione*. Expendit Gregorius *ibi dict. verb. Linaje.* Ioannes Garcia *dict. libr. de Expenſ. c.*16. *n.*15. *coll.*2. *in finem.*

LXXXVII. *Legibus iſtis ſatiſfacio.* RESPONDEO, *in dictâ l.*2. *tit.*15. *Part.*2. Legiſlator diſtinguit inter ſucceſsionem & electionem, non verò inter ius ſanguinis ac hereditarium; ideò vox illa *linaje*, quâ lex illa vtitur, ſignificat *lineam conſanguinitatis*. Conſtat *ex lege* 2. *tit.* 6. *Part.* 4. (ibi lego, *linea de parenteſco) l.Stemmata. ff. de Grad. c.Veniens* (ibi legis, *linea conſanguinitatis*, quod eſt perinde) *de ſponſal.* Conſtat ex his quæ poſt alios quamplures notauit Tiraquellus *de Retr. tit.*1. *§.* 1.*gl.*9. *num.*1. *& ſeqq.* Couarruuias *de Sponſal.p.*2. *c.*6. *§.*6. *n.*4. Ioannes Garcia *d. c.*16. *n.*30.

Vox Linaje *apud Hiſpanos quid ſignificet?* Quòd autem illa vox *Linaje* (dicas Latinus *Conſanguinitatem*) ſignificet affinitatem erga poſſeſſorem vltimum, non tamen erga inſtitutorem; cedam cauſsâ, ſi non demonſtrem. In eâdem lege ſecundâ dicitur, *que el Señorio del Reino heredaſſen ſiempre aquellos, que vinieſſen por linea derecha.* Nempe, *Regni dominij illos heredes eſſe, qui rectâ lineâ prouenirent.* Vide illud verbum *heredaſſen*; ergo eodem teſtimonio, à te contra nos adducto, expreſsiùs iugularis.

Nec audiam te, ſi dixeris, has periodos non eſſe immediatas; quia quamuis diſtent, ſunt in eodem contextu, ac de eâdem materiâ; & cùm hæc eſt eadem, textus textum debet exponere, vt conſtat *ex l. Qui filiabus. in princ. ff.de Legat.*1. *l. In ciuile. & l. Non eſt nouum. cum ſeqq. ff. de Legib.*

OBIECTIO SEXTA.

LXXXVIII. *Quæ habentur à Principum munificentiâ, quomodo ad poſteros deferantur.* TAndem Luſitaniam ingrederis, & ex notitiâ rerum Prouincialium argumentaris ſic: Regna, Terræ, Hereditates, Iuriſdictiones, Dignitates, ſi habeantur in perpetuum ex conceſsione munificâ cuiuſpiam Principis, deferuntur

runtur ad posteros non hereditario, sed iure sanguinis. Ita resoluit Bartolus *in Auth. Post fratres.2. C. de Leg. hered.* quem sequuntur Fulgentius & Cornelius ibidem, & alij, quos allegat Aluarus Vaz *de Jure emphy. q.50. n.6. & seqq.* & hanc doctrinam habere locum etiam in bonis ad ipsam Coronam pertinentibus, probatur *ex Ordin. libr.2. tit.17. §.1. cum seqq. & in §. vltimo*, vt notat Aluarus *citatus num.13. & num.25.* Emanoël da Costa *vbi suprà pag.37. & 136.* Extendi ad bona Emphyteutica liquet ex *Ord. libr.4. tit.62. §.3.* notat idem Aluarus Vaz *dict. quæst.50. num.6.* vbi citat Emanoëlem da Costa, & alios plures.

Atqui Rex Castellæ & Legionis, videlicet Alfonsus, donatione legitimâ concessit hoc Regnum Portugalliæ Comiti Henrico, vt constat ex Historijs quibuslibet.

Ergo nemo asserere poterit, hoc Lusitaniæ Regnum deferri ad posteros hereditario iure, sed sanguinis.

RESPONDEO, admittens ea quæ in Minori dicebantur, nempe hæc Regna concessa esse à Castellæ Regibus; videlicet Lusitanicum Comiti Henrico, Algarbicum Afonso III. herculè vtrumque in dotem: nego autem inde sequi, debere deferri iure sanguinis. Nec sufficit, concessiones Principum hoc ius induere; quia hæc concessio fuit facta in dotem, & dos est filiorum hereditas, vt iam aliquando monstrauimus; ac ideò, ni aliunde aliquâ ratione aut lege contrarium exprimatur, filij debent, quà heredes, succedere in dotem Matris. *Dos est filiorum hereditas.*

OBIECTIO SEPTIMA.

LXXXIX. PErlegisti Lusitanica iura, vt ijs instructior nostram sententiam expugnares: incidis in Comitia illa Lamegi celebrata, de quibus sæpè; in ijs reperis legem: *Si fuerit mortuus primus Filius viuente Rege Patre, secundus erit Rex; si secundus, tertius; si tertius, quartus; & deinde omnes per istum modum.* ergo excluduntur Filij Primogeniti, si is obeat *Hac lege tollitur Repræsentationis beneficium, de quo suo loco.*

ante Patrem: ergo Regnum Lusitaniæ defertur iure sanguinis. Liquet; quia aliàs non Filius secundus Regis, sed Filius Filij primi succedere debuisset in Regno.

XC. RESPONDEO, hac excludi lege Filios Primogeniti, qui deuixerit viuente Patre; non tamen inde ius sanguinis stabilitur, quia excluso Regis nepote, sufficitur secundus filius, non quà propior primo institutori, sed quà propior vltimo possessori: vnde si esset possibile, quòd nepos esset propior primo institutori, adhuc esset excludendus; quia propinquitas solùm consideratur respectu possessoris vltimi. Hinc patet, in regno Lusitanico non habere locum fictionem illam politicam, quam beneficium Repræsentationis nominant: sed de hoc in huius Libri quinti vltimâ Disputatione vberiori calamo tractabitur.

CONCLVSIO.

MAneat igitur integrum: Primò, Regna, Algarbicum & Lusitanicum, non iure sanguinis, sed hereditario potiùs ad posteros delatum iri.

Secundò, Galliæ Reginam Christianissimam non posse hoc iure adspirare ad Regnum Lusitaniæ.

NOTA.

Regina Galliæ non descendit ab Afonso III.

CEterùm, condonemus Scriptoribus Galliæ, Portugallense Regnum non hereditario, sed sanguinis iure deferri. Inde quid pro Heroïde Christianissimâ? Ipsa non ducit originem ab Afonso III. & Mathilde, vt credit; ac perinde toto cælo dissidet à genealogiâ Lusitanicâ. Eam non prouenire ab Afonso demonstraui superiùs clarissimis analogismis, nempe Libr. 1. cùm agerem de Afonso III. Lusitaniæ Rege.

QVÆ-

QVÆSTIO IV.

Vtrùm hereditario iure valeat Catharina Christianißima Regina Galliæ succedere Regi Cardinali?

DEmonstrauimus, successionem Regnorum Lusitaniæ esse hereditariam, nullumque Regem coronatum fuisse iure sanguinis; ergo Galliæ Regina tenebitur vel causâ cedere, vel aspirare ad Lusitaniæ sceptrum titulo iuris hereditarij. XCI.

ARTICVLVS I.

Illam non esse heredem Henrici Lusitanorum Regis.

SVccessor ex iure hereditario est ille qui propinquior fuerit vltimo possessori; ergo in lite quam agimus, qui Henrico. *tex. in l. 2. §. Hæc hereditas. ff. de Suis & leg. in princ. Inst. de Leg. agn. success. l. 2. tit. 15. & l. 9. tit. 1. Par. 2.* Atqui Regina Christianissima non est propinquior Regi Henrico, quàm alij omnes Coronæ candidati; ergo non est Regni heres. Probatur Minor: Christianissima Regina non est neptis Emanoëlis inuictissimi Regis, ac perinde non est in tertio gradu cum deuiuente Rege, in quo reliqui prætensores. XCII.

Regina Christianissima non est Consanguinea Henrici Regis.

Cur hoc non adderem? non constat illam esse Regis Henrici consanguineam; quia hoc consistit in facto nondum probato à Gallis: ideò consanguinitas illa, si leuiter asseritur, cur non facilè venit neganda? In tanti ponderis negotio non est habenda resolutio ex fabulis adulationis gratiâ compositis, sed ex Historijs fide dignis. *l. Non nudis. C. de Probation. & c. Licet ex quadam.* imò nec sufficeret fama, vt edisserit acutè Bartolus *in l. de Min. §. Si plurium. num. 30. vers. Si vero. ff. de Quæstion.* quem sequitur Hippolytus *num. 50. & 54.* vbi recenset alios plures.

Esto, probent Reginæ consultissimi Procuratores, eam XCIII.

descendere ab Afonso III. Lusitanorum Rege, atque Boloniæ Comite, exque Mathilde Comitissâ, eiusdem Serenissimâ Vxore, distabit per plurimos gradus à Cardinali Rege; & ideò non poterit præponi eiusdem Henrici Regis Consobrinis.

Herculè, hæc genealogia Christianissimæ Reginæ perperàm ab Afonso deducitur; quia ille Robertus, qui à Gallis asseritur Afonsi Filius, non probatur verè fuisse ipsius Afonsi Filius. Quid si comprobaretur? restaret probare, fuisse legitimum, ac perinde successisse in ipso Boloniæ Comitatu. Præterquam quòd ille, si admittitur, Filius Afonsi Regis ex Mathilde (testor Chronicon Afonsi III. cap.3.) venit ad Lusitaniam; inque eâ nutritur, & ducit Vxorem Filiam Petri Infantis Castellani; & aliunde non constat, quòd post Matrimonium ad Boloniæ partes reuersus fuerit: quin imò Garibayus *libr.*34. *cap.*20. affirmat, sepultum fuisse in Monasterio S. Dominici Vlysipponensi. Igitur non est vero simile, Christianissimam Galliæ Reginam à dicto Afonso atque Mathilde prouenire. Confirmatur: Post mortem Ferrandi Lusitanorum Regis fuit interregnum, celebrantur Comitia, & creatur Ioannes I. Constat ex Chronico eiusdem primi Ioannis *p.*1. *c.*179. *&* *c.*185. Hîc ego: Certum est, in Comitijs illis potuisse agi de Boloniæ Comitibus, si hi traxissent originem à Lusitaniæ Regibus. Quòd si in Comitijs nulla esset Boloniorum memoria, cur ipsi Boloniæ Comites, audientes Lusitaniam ardescere discordijs summis, intrinsecis atque extrinsecis bellis, laborare interregno, conuocare Status, celebrare Comitia, non miserunt Procuratores, vt suum ius exponerent, & de negatâ iustitiâ legitimam protestationem facerent, iuxta regulam textus *in l. Cùm de indebito. ff. de Probation.*? Nec sufficiet dicere, se non audiuisse Ferrandum esse mortuum, atque carere successore: ratio est, quia Regum obitus & bella Regionum sunt semper publica, & vbique terrarum cognita; & quæ vix Scytha ignoraret, quamlibet remotissimus.

Mathildis filius an verus?

Non

Non est censendus non audiuisse Boloniensis, qui paucis diebus dissidet à Lusitaniâ, & coniungitur multo commercio. Hæc ponderatio fit robustior *ex c. Quosdam. & c. Quanto. de Præscript. iuncto c. vltimo. 16. dist. & c. 1. vers. Cùm & contra. de Postula. Prælat.* Lege ea quæ dixi Libro 1. in Vitâ tertij Afonsi tractans hanc controuersiam ex professo.

Ex hac ponderatione argumentor sic: Vel Regnum Lusitaniæ defertur iure sanguinis, aut hereditatis: atqui neutro modo poterit succedere Regina Galliæ; ergo cessat quæstionis controuersia. Probatur Minor: Regina Galliæ neque est consanguinea vltimi possessoris, neque institutoris primi: ergo propter primum non debet adspirare ad Coronam hanc iure sanguinis; ergo propter secundum excluditur à iure hereditario: oportet igitur vt causâ cedat. XCIV. *Dilemma.*

Præterea, quamuis probaretur, descendere hanc Reginam ab Afonsi III. Filio Roberto, non sequeretur in plurimorum Auctorum opinione, eam aliquid iuris habituram esse ad Regnum. Ratio desumetur ex quopiam principio per se noto, quod Peripatetici circumferunt his verbis: *Propter quod vnumquodque tale, & illud magis.* Sanè axioma certissimum non modò in physicâ, sed & præcipuè in re morali. Amo Ioannem propter Petrum; ergo censeor magis hunc diligere quàm illum. Hinc ad nostram quæstionem deueniamus. Regina Catharina habet ius ad Coronam Lusitaniæ propter Robertum Tertij Afonsi Legitimum (vt suppono) Filium; ergo maius haberet ille, si superesset: atqui ille haberet nullum, ergo non poterunt Roberti posteri aliquod prætendere. Consequentia est euidens, Maior à contrarijs asseritur. Restat Minor probanda. Si Robertus fuisset Afonsi Filius (quod nuspiam credam) necesse est fuisse Filium Afonsi nondum Regis; quia Afonsus cùm primùm coronatus fuit, duxit Beatricem; exque eâ habuit Infantem Dionysium, vt notauit sedulus antiquitatum inuestigator in Chronico eiusdem *c. 2. &* 4. atqui, iuxta regulas iuris, primo Filio qui nascitur Regi, postquam Rex fuerit, debetur XCV. *Robertus Filius nondum Regis.*

betur Regnum, non prioribus. Ita reſoluit Gloſſa Acurſij *ſch.*1. *in l. Jmperialis. §. Illud. C. de Nuptijs.* quem ſequuntur Bartolus & Baldus *ibi n.*3. & idem Bartolus *in l. Si Senator. C. de Dignit. libr.*12. *& in l. Cùm ſatis. ad finem. C. de Agricol. libr.* 11. & alij plures, quos refert Tiraquellus *de Iure primogen. q.*31. *num.*2. *& ſeq. & num.*8. Ceterùm, hanc eſſe aſſerunt Doctorum communem opinionem Dec. & Rip. & cum eis Couarruuias *libr.*2. *Reſol.c.*8. *num.*5. *verſ. Tertiò.* Antonius Gomez *in l.*40. *Tauri num.* 67. Perez *in d. l.* 5. *tit.*1. *libr.*4. *Ordin.* Villalobos *libr. Comm. verb. Filius natus.* Palaez *d.* 2. *p. q.*4. *illat.* 5. *n.* 1. Ergo Robertus nullum ius habere potuit ad Luſitaniæ Regnum.

XCVI. Nec valet dicere, contrariam opinionem etiam eſſe probabilem, defendique à Claſſicis multis auctoribus. Primò, quia licet ſit probabilis quoad alia Regna, verè improbabilis eſt quoad Regnum Luſitaniæ, in quo *ex Ordin. libr.* 2. *tit.*5. tenentur admittere Acurſij Gloſſam, atque ſententias Bartoli, & his deficientibus ſequi communem opinionem; atqui noſtra reſolutio eſt communis, vt probaui ex Dec. ex Rip. ex Couarr. ex Ant. Gomezio, Palaez, & Villalobos ſuprà citatis: propugnant eam Acurſius & Bartolus; ergo debet admitti in Regno Luſitaniæ.

Prætereà, eſto, ſit probabilis contraria ſententia, lege Luſitanicâ reddita fuit improbabilis; quia legitimè & ſine controuerſijs ſucceſſit deuiuenti Afonſo non Robertus Filius maior ex Mathilde, ſed Dionyſius, qui ex Beatrice, vt conſtat ex Chronici capite 1. Ergo ex hoc facto conſtat ex Luſitano iure Roberto Coronam non deberi; quia aliàs hæc ei daretur, vel ſaltem ipſe iure aut armis prætenderet tyrannicè vſurpatam; quæ omnia accidere non poſſent, & nulli libro commendari: ſaltem accidiſſe non conſtat, & ideò præſumuntur non fuiſſe, quouſque demonſtrentur à Iureconſultiſſimis Gallis. Nec valet dicere, Ferrandum I. fuiſſe filium Petri nondum Regis, & nihilominùs in Regno ſucceſſiſſe. Ratio eſt, quia (vt in principio ſupponebatur) Petrus

trus non habuit alios filios legitimos; quia in hoc quinto Libro ſupponitur, D. Agnetem de Caſtro fuiſſe pellicem. Quòd ſi hæc vera vxor in tuâ opinione ſit, ſolus Rex Catholicus habet ius ad Luſitaniæ Regnum, vt Libr. 3. & 4. demonſtraui.

Ceterùm, cùm ego ſentiam, Filios Principum nondum Regum, quorum Patres reuerà fuerunt Reges, debere anteponi iunioribus; non condono contrarijs, Robertum, qui dicitur Chriſtianiſſimæ Reginæ progenitor, fuiſſe Filium Afonſi Regis Portugalliæ. Nota, quòd Sancius II. naſcitur anno M.CC.VII. anno ſequenti Pater eius Regni habenas ſuſcipit; & tamen Sancius præponitur Afonſo III.

ARTICVLVS II.

Achilles propugnans Chriſtianiſſimæ Reginæ partes validiùs debellatur.

TVentur Reginæ partes Galli ratione in ſuâ ſententiâ efficaciſſimâ, ac perinde à nobis explicandâ. Robertus debebat Tertio Afonſo ſuccedere, non Dionyſius: ergo huius poſteri tyrannicam habuerunt Monarchiam, & veniunt, cùm primùm liceat, armis aut pace eliminandi. Probatur Aſſumptum: quia Dionyſius non fuit legitimus, ſed verè Filius nothus, habitus ab Afonſo Rege ex Beatrice, cùm adhuc Mathildis legitima Regis Vxor Afonſi ſupereſſet. Conſtat ex omnibus Hiſtorijs. XCVII. *Dionyſius an nothus?*

SATISFACTIO.

ADmiſi vrbanitatis gratiâ, fuiſſe Robertum Afonſi III. Filium, & hunc legitimum, ex Mathilde Comitiſsâ Boloniæ; ſi me fueris ſeuerior, nega hoc Gallis, & liberaberis ab iſtâ controuerſiâ. Ceterùm, cùm ingenium ſit mihi vrbanè-dulce, concedam inimicis etiam fallentibus quidquid potero, dummodò intentum non concedam. Eſto, ſit Robertus Filius, vt dicitur, legitimus Afonſi III. an ideò Dionyſius illegitimus? XCVIII.

XCIX. Vt probent hunc fuiſſe legitimum Afonſi Filium, habent fortiſſimas rationes Luſitani. Prima ſit: Clemens IV. Summus Pontifex diſpenſauit in Matrimonio ſecundo, quod fuerat contractum ſuperſtite Mathilde primâ Vxore, & id reddidit validum; atque addidit expreſſam clauſulam, in quâ declarabat legitimos Afonſi atque Beatricis Filios, vt in Regno ſuccederent. Conſtant omnia ex Tertij Afonſi Chronico, *cap.*4. & ex Garibayo, *capite* 20. *& ſeqq.* Ceterùm, quando Pontifex declarat Matrimonium fuiſſe legitimum, ex vi talis diffinitionis filij remanent legitimi, non legitimati; ac propterea habiles vt ſuccedant in regno; quia iam ſunt parentum filij coniunctorum legitimo nexu Matrimonij. Ita reſoluunt Abbas *in cap. Per venerabilem. n.*2. *qui fil. ſint leg.* & Ioannes Andreas *ibidem* Card. & Ancharſius, & alij, quos refert & ſequitur Couarruuias *de Sponſal.* 2. *p. c.* 8. *n.* 13. Celſus *in Conſil.*31. *n.*78. *& ſeqq.* Ex quorum ſententiâ ſequitur, Infantem Dionyſium, vtpote legitimum Filium, & natum poſtquam eius Pater fuit Rex, iure optimo ſucceſſiſſe Patri ſuo Afonſo III. deuiuenti.

Matrimonium fuit validum.

C. Hæc ratio, ſi eſt efficax, iam obiectioni ſatisfecit. Reliquùm, in meâ ſententiâ, nullatenus veriſimilis eſt iudicanda. Multa confunduntur, quæ debuiſſent explicatiùs altiuſque examinari. Dico, illa Bulla Pontificis vel fuit declaratio, aut diſpenſatio; neutra valida: ergo non proderit Dionyſio defenſando. Probo non fuiſſe legitimam & validam diſpenſationem; quia Pontifex non poteſt diſpenſare cum aliquo, vt duas habeat legitimas Vxores: ergo non potuit cum Afonſo, vt Beatricem duceret adhuc viuente Mathilde Vxore primâ. Præterea, eſto, potuiſſet diſpenſare, quod eſt improbabile, verè non diſpenſauit: ergo verè ſecundum Matrimonium Mathilde ſuperſtite non tenuit; ergo fuit inualidum. Atqui ad præteritum non eſt potentia, ſaltem * conceſſa creaturæ: ergo non potuit Pontifex facere quòd fuerit legitimum, cùm reuerà non fuiſſet. Explicatur: Clandeſtina voluntatum expreſſio eſt impedimentum annul-

Cenſura ſeuerior.

** Deo enim concedo potentiam ad præteritum.*

annullans Matrimonium in his locis, vbi admiſſa eſt auctoritas Concilij Tridentini: quod impedimentum, cùm ſit de iure poſitiuo Eccleſiaſtico, quis dubitet à Pontifice potuiſſe tolli? Sanè poterit Pontifex diſpenſare, vt Petrus & Maria clandeſtinè contrahant: quòd ſi hodie ſine Pontificis auctoritate clandeſtinè contraxerint, non poterit cras Pontifex diſpenſare vt Matrimonium fuerit validum hodie; quia ad præteritum potentia nemini; poterit autem concedere, vt iterùm contrahant ablatis aut poſitis his conditionibus. Similiter Pontificis illa conceſſa diſpenſatio non potuit facere, quòd Matrimonium illud, quod per duodecim annos ante diſpenſationem fuerat nullum, per eoſdem duodecim annos fuiſſet validum; potuit autem benè facere vt in poſterum validum eſſet, hoc eſt, vt iterùm contraheretur: & in hoc ſimilem auctoritatem haberet etiam Parochus, ni fortè eſſet aliquod impedimentum remanens, de quo non conſtat.

Hinc ſequitur, Pontificis illam declarationem (ſi exponenda eſſet vt volunt plurimi) minùs fuiſſe legitimam, & veram. Quia ſi reuerà Matrimonium fuerat inualidum, & declaratur fuiſſe validum, eſt declaratio mendax, atque indigna Pontifice; qui ſupponitur fidelis, & verax. CI.

Pontifex non poteſt legitimare ad Ciuilia in Regno Luſitaniæ.

Illud, quod additur de clauſulâ expreſsâ Filios legitimante, etiam omitti poſſet, quà inutile: non enim Pontifex poteſt Filios politicè-legitimos facere, niſi in ijs ſolùm locis in quibus habet dominium temporale, vt ſuperiùs vidimus, cùm de Antonij legitimatione tractaremus.

Quid igitur dicendum erit? Pontificem errauiſſe? minimè: & licet hoc diceretur, nihil exponeretur nouum. Non habet in rebus practicis Romanus Pontifex infallibilem ſecuritatem, vt contra nos & contra veritatem imponunt noſtræ doctrinæ Hæretici. Poteſt herclè in decretis politicis, qui non poteſt falli in Eccleſiaſticis diffinitionibus, ſaltem ex parte conſequentis, vel in ſenſu compoſito, vt loquuntur Theologi antiquiores. Nihiloſeciùs in hac diſpen- CII.

ſatione non fallitur. Diſpenſat cum Afonſo Tertio: & ſanè validè; non tamen circa Matrimonium inualidum, vt legitimum fuerit illis duodecim annis, quibus fuit illegitimum; hoc etenim eſſet impoſſibile, vt iam probaui; ſed vt ſecundum Matrimonium fiat. Quia ex iure contractus adulterinus de futuro (putà quando aliquis coniugatus promittit ſe ducturum eſſe talem feminam poſt mortem ſuæ vxoris) dirimit futurum Matrimonium; atque ideò contractus Afonſi & Beatricis non poterat non dirimere Matrimonium contrahendum poſt Mathildis obitum; quia cùm hi eſſent Catholici, non eſt credendum voluiſſe contrahere Matrimonium de præſenti, quod ſciebant in Catholiciſmo eſſe impoſſibile; ergo contraxerunt Matrimonium de futuro, hoc eſt, promiſerunt ſe contracturos id eſſe poſt mortem Mathildis primæ Vxoris: ergo ex hoc impedimento non poterant contrahere illud Matrimonium poſt Mathildis patientiſſimæ Reginæ obitum. Quid faciendum igitur? conſulitur Pontifex Summus; ipſe diſpenſat in hoc impedimento, ipſi legitimum agunt connubium; & inde incipit eſſe verum, quod nondum tale. Vnde aſſerendum eſt, hanc Pontificis Bullam fuiſſe diſpenſationem, non declarationem; atque ideò, vt explicui, intelligendam eſſe.

Eſt ſuſpectus de morte coniugis, qui ſpondet ſe poſt mortem ſuæ vxoris ducturum eſſe talem.

Ex hac Pontificis diſpenſatione Matrimonium redditur legitimum, licet antè non fuerit; ac perinde Filij redduntur legitimi, quamuis antè non fuiſſent; & conſequenter fiunt heredes qui nondum erant. Pontifex autem nihil Politicum directè attingit, ſed ſolùm indirectè.

ARTICVLVS III.

Vtrùm eadem Regina Chriſtianiſſima habeat aliquod ius ad Regnum alterutrum Algarbicum.

CIII. DEmonſtrauimus, Galliæ Reginam nullum ius habere ad Regnum Luſitaniæ, demonſtraturi eamdem habere

bere ad Algarbica ius omnino nullum. Vel Reges Lusitaniæ ante Alfonsum Sapientem Castellæ Regem possidebant Algarbiam, vel non. Respondet Antonius Brandão *in Monarchia Lusit. Part.*3. *l.*8. *c.*9. *§. Entrò.* affirmatiuè, & probat *c.*10. *§. Que el Rey.* ergo eodem modo de Regno Algarbico philosophari oportet atque de Lusitano. Quòd si sequamur sententiam communiorem, contra Christianissimam Dominam erit penitior demonstratio. Regna Algarbica pertinebant ad Castellæ Reges, non ad Lusitanos; & Alfonsus cognomento Sapiens, Castellæ, Legionis atque Algarbiæ Rex, Afonso III. Mathildis Comitissæ Boloniæ marito, Lusitanorum Regi, dedit Beatricem Filiam suam in Vxorem, & Algarbicum Regnum in dotem, vt constat ex Tertij Afonsi Chronico cap.10. & ex donationis litterâ; vbi expresse conceditur Algarbiæ Regnum Beatrici Alfonsi Filiæ, & Regi Lusitaniæ Genero, atque ipsorum posteris & successoribus. Ex quâ iam ratâ veritate arguitur sic: Regina Christianissima non prouenit à Beatrice, licet afferatur prouenire ab Alfonso; ergo non habet ius ad Algarbiæ Regna. Patet Consequentia; quia standum est litteræ donationis. Constat ex *l. Vt inter.* (*ibi*, iuxta pacti tenorem) *C. de Inutil. stip. l. Si operas.* (*ibi*, pacti tenor) *C. de Solutio. c.*1. (*ibi*, propter tenorem inuestituræ) *de duobus fratribus.* & ex alijs locis, quæ citat Tiraquellus *in l. Si vmquam. verb. Libertis. n.*7. *&* 9. Donationis littera exprimit futuros esse Algarbiæ heredes non alios, quàm Afonsi atque eiusdem Beatricis Successores. *Coniunctio Regni Algarbici & Lusitani.*

Prætereà, quidquid sit de bonis mobilibus, in Maioratibus saltem Filij primæ vxoris non sunt heredes dotis secundæ, vt constat ex communi Doctorum omnium resolutione. Atqui Regnum Algarbiæ est dos Beatricis Vxoris secundæ Afonsi Regis Lusitaniæ: ergo Robertus Filius Mathildis primæ Vxoris non habuit ius aliquod, vt adspiraret ad Coronam Algarbicam; ergo neque Regina Christianissima. Liquet hoc vltimum; quia totum huius Reginæ ius CIV. *Dos vxoris secundæ non pertinet ad Filios primæ.*

ius dimanat à Roberti iure: ergo si is nullum habeat, hæc à fortiori est habitura omnino nullum.

CONCLVSIO.

SIt igitur ex dictis conspicuum vniuersis, Reginam Christianissimam hereditario iure non posse prætendere Coronam Lusitaniæ, aut Algarbiæ.

DISPVTATIONIS RESOLVTIO.

CV. MAneat igitur liquidum, *Catharinam, Gallorum Reginam Serenißimam, nullum habere ius ad Regnum Lusitaniæ, aut Algarbicum.* Demonstro sic:

Si deuiuenti Henrico Regi Cardinali succedere debeat Regina Catharina, maximè vel iure sanguinis, aut hereditario. Atqui Regnum Lusitaniæ non defertur iure sanguinis: ipsa non habet ius sanguinis, nec hereditarium; nullum igitur ius habere poterit ad Regnum Lusitaniæ.

Ex his constat, litem hanc controuersum iri solummodò inter Legitimos Magni Emanoëlis, inuictissimi Lusitanorum Regis, posteros.

DISPVTATIO V.

Iacobi Cassani examino paralogismos: demonstro ipsius rationes, si alicuius sunt ponderis, pro Catholico contra Christianißimam Reginam militare.

I. *Neotericorum in scribendo leuitas.*

EÒ venit aut Scriptorum adulatio, aut Principum ambitio, vel potiùs vtrorumque temeritas, vt Austriacæ domus celsitudinem, quam armis subuertere non possunt, ambiant libellis impugnare. Hi, si rationum efficaciâ armantur, turbant semper, & aliquando legentium vincunt animos; negotio autem facili is præerit corpori, qui dudum menti. Libelli etiam, si rationum destituantur pondere,

dere, ſunt auctoribus ſuis ignominiæ; & penitiùs partes illas debellant, quas inſtituebant propugnare. Huius vltimi generis illi omnes ſunt, quos edidit à paucis annis Gallia: inter alios excellunt Arroyus & Caſſanus.

Reſpicis cælum turbidum nubibus variegatum? aura lenis, quæ te recreat, has diſſipat confunditque. Ecce aliæ aliarum humeris inſident, & elatiores incorruptibile elementum appetunt; ſed in pluuias, antequam id attingant, diſſoluuntur. II.

Nulla eſt in toto cælo nubecula, quæ non imaginet vnum aut alterum Galliæ ſcriptorem. Ecce Arroyus, Caſſanus; ventus, fumus: tot nubes edunt quot periodos, maculaturas ſereniſſimum Cælum veritatis. Fortunæ dulcis aura, fauens Auſtriacæ familiæ, meritis recreat, confirmat, animat omnes virtutis ſtudioſos, vt Principum Auſtriacorum exemplo proponant ſibi Ducem Deum, quem ſequi nequeunt ſine felicitate. Eadem aura leues Arroyi atque Caſſani mentes, ſinceritatis nubeculas, exagitauit. Arroyus totus fumus ab ambitionis camino exhalabatur; Caſſanus fumo leuior, labenti alîus capiti inſiſtens, ſurrexit contra incorruptibilem regionem veritatis. Nubes Caſſanus fuit, exorta ab ambitionis fumo, inſtructa adulatione, quam leuitas natiua perdidit. Si eum reddit pertinacia inſenſibilem, & mearum rationum efficaciam non percipit, ſciet ſaltem pulchritudinem ſuorum librorum eſſe vegetam, ac propterea caducam; folia etenim, quæ à vegetâ radice profluunt, Autumnus deijcit, diſpergit, & conuertit in cineres. Eſto Caſſanus vanè-glorioſa Platanus, experientur me Autumnum illa folia, quæ adulatione maculauit.

Legeram olim in Arroyo: *Il poſſedoit tous les mons, & de l'Eſpagne ce qui eſt deçà la riuiere d'Ebro.* hoc eſt: *Ipſe poſſidebat Pyrenæos montes, & Hiſpaniæ partem cis Iberum.* Laudaueram ſcriptoris modeſtiam, qui pepercerat reliquæ Hiſpaniæ. Ægrè tulit Caſſanus, &, edito nouo volumine, tranſit ad Caſtellam & Luſitaniam, & per has ad mundos nouos, III. Arroyus folio 110. *Audentior Arroyo Caſſanus.*

nouos, quos Castellani & Lusitani quæsierunt, inuenerunt, & pectore Herculeo subiugarunt. Inuadit Nauarram, Aragoniam, & per has Siciliam, Malorcam, Neapolim, Sardiniam, Mediolanum. Extendit Gallicæ iurisdictionis terminos sine termino, & omni legi iniurius conatur Iusti Regis pedibus totum Orbem supponere. Aut fallor, aut Christianissimus Monarcha, qui IVSTVS iustè dicitur, huiusmodi ineptias parui facit. Statueram, silentio & risu potiùs quàm calamo contra Cassanum agere; timens tamen, ne vulgus incipiat magnifacere quem doctiores contemnunt, decreui rationum pondere deprimere adulatoris leuitatem. Non est animus totum Iacobi Cassani volumen castigare, id enim sigillatim faciam; sed solùm capitulum tertium libri primi, vbi materiam ipse, quam nunc edisserui, tractat.

ARTICVLVS I.

Ostendo clarissimè sophismatis, quod Cassanus præmittit, leuitatem.

IV. Electissimos milites debere præcedere, docuerunt institutiones bellicæ: aciem ordinat Cassanus subacturam regiones Lusitanicas; præmittit Achillem, nempe omnium fortissimum syllogismorum. Attendamus, obsecro, rationis principis virtutem, & efficaciam cognoscamus.

Cassani Achilles.

La couronne de Portugal, ait pag. 113. *qui dés son commencement a ceint les testes des Princes François, n'a depuis dans le cours des siecles esté rauie à leurs Successeurs legitimes, que par l'iniure de la fortune, & la violence d'vne vsurpation: car les premiers Roys, qui ont commandé en Portugal, sont sortis de la maison de France.* Vt fortior ratio huiusmodi sit, ad Dialecticam normam reducamus.

V. Arguit Cassanus sic: Corona Lusitanica à suis primis principijs cinxit tempora Principum Gallicorum; ergo pertinet ad Regem Galliæ: ergo si hoc diademate carent, in caussâ est Fortunæ iniuria, & tyrannicæ violentia vsurpationis.

nis. Aſſumptum probat: quia primi Reges Luſitani (nempe Afonſus, Sancius, &c.) oriundi ſunt ex domo Francicâ.

VI. Pace tuâ, excellentiſſime conſequentiarum textor, ſingula reſumam & expendam. Primò, falſum eſt, primos Luſitanorum Reges eſſe ex ſanguine Gallico: non enim Afonſus Henriquez fuit primus Luſitanorum Rex. Ante Comitem Henricum, Regis Afonſi Patrem, reperio plurimos Portugallenſium Reges; quod & in Procemio huius Operis ex optimis Hiſtorijs & monumentis demonſtraui. Secundò, eſto, Luſitanorum Reges ſint oriundi à Gallis, ſequitúrne inde, Portugalliam ad Chriſtianiſſimum Regem pertinere? Quis non videat hanc eſſe ineptam Conſequentiam; nempe, Comes Henricus oritur ab Hugone Capeto, Chriſtianiſſimus etiam Rex ab eodem Hugone prouenit; ergo Portugallia, quæ data eſt Henrico in dotem, pertinet ad Regem Chriſtianiſſimum?

Ante Afonſum I. habuerat Reges Portugallia.

Caſſani argumentatio inefficax.

VII. Ecce Caſſani Achilles! Condoleo meo calamo, quem cogo inuitum ſatisfacere argumento tam leui. Dico igitur, Regnum Portugalliæ deferri ad poſteros hereditariò: ſemper heredes ſunt qui ſucceſſores; ac propterea non debet hæc prouincia ad Henrici cognatos deuenire, quamdiu ſuperuiuant ipſius Henrici poſteri. Atqui hodie Henriceorum familia (quam *Henriquez* Hiſpani nominant) eſt locupletiſſima: eius caput eſt Philippus Magnus Catholicus Hiſpaniarum Rex: ergo, quouſque tollantur omnes qui Henriceam Genealogiam nobilitant, & nullum relinquant ſucceſſorem, non debent Henrici cognati ad Luſitanicam Coronam adſpirare.

VIII. Hoc etiam obiter adiungo. Si omnes Henriceos Deus de medio tolleret, Henrici Comitis cognatus aliquis deberet vltimo poſſeſſori ſuccedere; non tamen adhuc in tali caſu Rex Galliæ, ſed qui eſſet ipſi Henrico propinquior: ceterùm, eſſe plurimos ipſi Comiti Henrico propinquiores, quàm Regem Galliæ, demonſtrat Genealogia, quam in Libri I. limine præpoſui, cùm de Henrico agerem.

ARTICVLVS II.

Secunda ratio debellatur.

IX. POſtulauerat ſuo Regi Coronam Portugalliæ Caſſanus; quia Ludouicus XIII. & Comes Henricus proueniunt ab Hugone Capeto: verùm, ſuo honori prouidens, miſſam fecit rationem hanc ridiculam; & ad recentiora tranſmeans, Dionyſium de tyrannicâ vſurpatione accuſat, & aſſerit, Coronam Luſitanicam ad Catharinam de Medicis, Henrici II. vxorem, pertinuiſſe; ac propterea nunc ad Chriſtianiſſimum Monarcham pertinere.

Caſſani altera ratio.

X. Vt probet, Catharinam de Medicis eſſe *heredem Regni*, multa conglomerat; quæ indigerent examine diligentiore. Aſſerit (pag. 119.) Afonſum II. habuiſſe duos Filios ex Vrracâ vxore, nempe Sancium & Afonſum. Addit, Afonſo II. ſucceſſiſſe Sancium, &, poſt huius obitum, habenas Regni ſuſcepiſſe ipſius fratrem Afonſum, huius nominis Tertium. Subiungit, hunc Afonſum III. ex Mathilde Boloniæ Comitiſsâ habuiſſe duos Filios, Petrum & Robertum: quorum ille obijt Vlyſſippone, hic ſucceſſit Matri in Comitatu; non tamen Patri in Regno: fuit enim iniuſtè excluſus à Dionyſio *notho* Afonſi III. ex Beatrice, filiâ naturali Alfonſi cognomento Sapientis, quam duxerat Afonſus Rex ſuperſtite Mathilde; ac propterea Matrimonio inualido. A Roberto proueniunt omnes Boloniæ Duces; ex quibus Catharina de Medicis Regina Chriſtianiſſima. Omitto alia quæ inutiliter coniungit; quæ eſſet ineptum impugnare, ſuperuacaneum recenſere.

XI. Primò, Afonſum III. poſt Sancij mortem Coronam ſuſcepiſſe, falſum eſt: ſuſcepit enim duobus annis ante obitum Sancij, hunc iniuſtè deponens. Teſtantur bella Sancij & Afonſi, quorum apud Hiſtoriographos magna eſt memoria: teſtatur hodie cadauer ipſius Sancij; qui, vt Libro I. diximus, denatus fuit exul in Caſtellâ. Huic errori ſimiles habet plurimos, qui publicant, hunc hominem hiſtoriam, de quâ diſſerit, numquam legiſſe.

Caſſani error pag. 119. Afonſe III. du nom, qui regna apres la mort de ſon Frere.

Secundò,

Secundò, Robertum Boloniæ Comitem non fuisse Filium Mathildis, suprà, cùm de Afonso III. agerem, non solùm ostendi, sed & demonstraui. Catharina de Medicis me demonstrante non est oriunda ex Lusitanorum Regum progenie; ac propterea nullo titulo adspirare potuit ad Regnum Portugalliæ. XII. Libr. 1.

ARTICVLVS III.

Etiam si Catharina Galliæ Regina habuisset legitimum ius ad Coronam Regni Lusitanici, tenebitur Cassanus confiteri, hoc Regnum non ad Christianissimum, sed ad Catholicum Monarcham spectare.

IAm ad meam antiquam suauitatem redeo, qui hucusque asperior, sed leuitas Cassani in caussâ. Catharina de Medicis, Henrici II. Vxor, Regina Portugalliæ asseritur: esto; quid inde? infert Cassanus, Ludouicum Iustum esse Monarcham Portugalliæ: *Non obstant toutesfois cete vsurpation*, ait, *les droicts & les pretensions de la Reyne Catherine sur le Royaume de Portugal, furent transmis aux Roys de France ses enfans, & à la Reyne Marguerite, derniere de sa Maison; par la quelle le Roy heureusement regnant a esté institué heritier general & vniuersel; qui par ce moyen a recueilly tous les droicts qu' elle & les Comtes de Boulongne auoient tant sur le Royaume de Portugal, que sur tous leurs biens, terres & Seigneuries.* Vt peregrinis seruirem, nonnumquam Latinitate donaui clausulas Lusitanicas; modò, vt nostris faueam, ero interpres Cassani: *Non obstante vsurpatione huiusmodi, ius, quod habebat ad Regnum Lusitaniæ Regina Catharina, fuit transmissum ad filios ipsius, Franciscum II. Carolum IX. & Henricum III. Galliæ Reges, &, post eorum obitum, ad Reginam Margaretam huius genealogiæ vltimam, quæ instituit in heredem ex asse Ludouicum Regem: vnde is recepit totum ius quod Margareta & Bolonienses Comites habebant non solùm ad Lusitaniæ sceptrum, sed etiam ad reliqua bona, quæ censentur pertinuisse ad Afonsum III. Regem Lusitanorum.* Vt meliùs percalleas veritatem, proderit Genealogiam Gallicæ domus intueri. XIII. Cassanus pag. 156.

GENEALOGIA R

- S. LVDOVICVS Rex Franciæ.
 - Philippus IV. Audax Franciæ Rex.
 - Ludouicus.
 - Philippus Pulcher Franciæ & Nauarræ Rex.
 - Ludouicus X. Franciæ & Nauarræ Rex.
 - Ioannes I. Franciæ & Nauarræ Rex.
 - Philippus V. Longus Franciæ & Nauarræ Rex.
 - Carolus Comes Valesius.
 - Philippus VI. Rex Franciæ.
 - Ioannes II. Rex Franciæ.
 - Carolus V. Sapiens Rex Franciæ.
 - Carolus
 - Ludouic Francus Aurelien
 - Ludouicus I. Dux Bourbonius.
 - Ioannes Comes Marchiæ.
 - Ludouicus Bourbonius Comes Marchiæ.
 - Ioannes Bourbonius Comes Vindocinensis.
 - Franciscus Comes Vindocinensis & S. Pauli.
 - Carolus Bourbon Dux Vi cinensis.
 - Iacobus.
 - Ludouic
 - Francisc
 - Antonia.
 - Ludouic
 - Ludouicus Princeps Rupis ad Ionam : à quo Duces Montpensierienses.
 - Ioanna.
 - Catherina.
 - Ioanna.
 - Carlotta.
 - Renéa.
 - Isabella.

…EGVM GALLIÆ.

VI.

- Carolus.
- Carolus.
- Ludouicus.
- Ioannes.
- Carolus VII. Rex Franciæ.
 - Ludouicus XI. Galliarum Rex.
 - Ioachimus.
 - Carolus VIII. Franciæ Rex.

…is Dux …is.

- Carolus Dux Aureliensis.
 - Ludouicus XII. Rex Franciæ.
 - Claudia Franciæ Regina.
- Ioannes Aureliensis Comes Angolesmensis.
 - Carolus Comes Angolesmensis.
 - Franciscus I. Franciæ Rex.

Coniuges.

- Franciscus Delphinus.
- Henricus II. Rex Franciæ duxit Catharinam de Medicis; quæ dicitur à Cassano Regina Portugalliæ.
 - Franciscus II. Franciæ Rex.
 - Carolus IX. Franciæ Rex.
 - Henricus III. Franciæ & Poloniæ Rex.
 - Franciscus Francus Dux Andegauensis & Alençonius.
 - Isabella vxor Philippi II. Hispaniarum Regis.
 - ISABELLA-CLARA-EVGENIA Alberti Archiducis Vxor, mater pauperum, & fautrix litterarum.
 - Claudia Lotharingiæ Ducissa.
 - Margareta Regina.

Coniuges.

…ius …do-

- Ludouicus Comes Marlensis.
- Antonius Bourbonius Comes Vindocinensis.
 - Henricus Dux Bellomontensis.
 - Henricus IV. cognomento Magnus; Franciæ & Nauarræ Rex. Habuit duas vxores, nempe Margaretam Henrici II. Regis Filiam: ex quâ non habuit proles, & ob id duxit secundam Mariam de Medicis.
 - Coniuges.
 - Maria de Medicis ex Florentiæ Ducibus.
 - Ludouicus XIII. cognomento Iustus, Franciæ Rex.
 - N. Dux Aureliensis.
 - Gaston Dux Aureliensis.
 - Isabella Regina Hispaniæ.
 - Christina Princeps Pedemontana.
 - Henrica Maria Regina Angliæ.
 - Ludouicus Carolus Comes Marlensis.
 - Catharina Ducissa Barensis.
- Franciscus.
- Ludouicus.
- Carolus.
- Ioannes.
- Ludouicus Princeps Condæus.
- Maria.
- Margareta.
- Magdalena.
- Catharina.
- Renéa.
- Leonora.

Filiorum Catharinæ de Medicis obitus legitimè determinati.

XIV. IVs non transmittitur in heredem ante mortem politicam aut naturalem; quia heres habet præsens ius in rem futuram, possessor solus habet præsens ius in re præsenti. Vt quispiam litiget, debet habere ius in rem præsentem. Ergo ante Catharinæ de Medicis obitum (quæ disputationis gratiâ conceditur Regina Portugalliæ) nemo habuit ius in Regnum Portugalliæ. Determinemus igitur dies in quibus singuli fuerunt denati.

Henricus II. Franciæ Rex obijt anno M.D.LIX. Ita Scheuola & Ludouicus de S.Marthâ *Tom.*I. *Hist. domus Francicæ libr.*10. *c.*5. Iacobus Aug. Thuanus *Hist. sui temporis Tom.*I. *libr.*22. Genebrardus *in Chronicô*, Ioannes du Tillet *in Epitome Regum Franciæ & in Chronicô*, Heluicus *in Theatro Hist. tab.*38.

Catharina de Medicis obijt v. Ianuarij anni M.D.LXXXIX. teste Scheuolâ & Ludouico de S.Marthâ *libr.*10. *c.*5. Thuano *in Hist. sui temp. Tom.*IV. *libr.*94. Petro Victore Palma Caietano *in Appendice ad Chronologiam Genebrardi*, Ioanne du Tillet *in Chronico.*

Franciscus II. Franciæ Rex obijt anno Domini M. D. LX. Scheuola & Ludouicus *libr.*10. *cap.* 6. Thuanus *Tom.* I. *libr.*26. Genebrardus *in Chronico*, Ioannes du Tillet *in Epitome Regum Franc. & in Chronico*, Heluicus *in Theatro Hist. tabul.*38.

Carolus IX. Franciæ Rex denascitur anno M. D. LXXIV. asserentibus Christophoro Heluico *vbi suprà*, Scheuolâ & Ludouico de S.Marth. *ibidem, cap.*7. Thuano *Hist. Tom.*II. *libr.*57. Ioanne du Tillet *in Chronico & in Epitome Reg. Franc.*

Henricus III. Franciæ & Poloniæ Rex, fugiens ex Poloniâ in Gallias redijt; vbi regnauit quasi per annos sedecim,

cim, & deuixit die ſecundâ Auguſti anni M. D. LXXXIX. Referunt Heluicus *in Theatro*, Scheuola & Ludouicus de S. Marth. *vbi ſuprà cap.* 9. Petrus Victor Palma Caietanus *in Appendice ad Genebr.* Ioannes Tilletius *in Epitome, & in Chronic.*

Franciſcus de Franciâ, Dux Andegauenſis & Alençonius, denaſcitur anno M. D. LXXXIV. Scheuola & Ludouicus *citati Tom.* I. *libr.* 10. *cap.* 10. Thuanus *Tomo* III. *libr.* 79. Tillet *in Chronico.*

Iſabella Vxor Philippi II. moritur anno M. D. LXVIII. Scheuola & Ludouicus de S. Marthâ *libr.* 10. *cap.* 5. Ioannes du Tillet *in Regum Franciæ Chronico.*

Claudia Lotharingiæ Duciſſa óccidit M. D. LXXV. Scheuola & Ludouicus *Tom.* I. *libr.* 10. *cap.* 5.

Margareta Regina, Vxor Henrici IV. obijt anno M. DC. XV. Scheuola & Ludouicus de S. Marthâ *ibidem.*

OBSERVATIONES.

IN hac Regum ac Principum Gallorum ſerie multa venirent obſeruanda, ſi vellem reprehendere & corrigere errores neotericorum Scriptorum. Aliàs ducam Caſſanum relecturum quæ ſcripſerit, cùm de alijs agam Regnis; nunc me materia & operis argumentum detinet, vt contempler tranſmiſſionem illam iuris, quam Catharina fecit in ſuos Filios Franciæ Reges. Hîc Hiſtoriæ ignarum ſe exhibet Caſſanus, vt vbilibet. Denaſcitur Catharina de Medicis anno M. D. LXXXIX. vt vidimus: Franciſcus & Carolus obierant ante Matrem; & ſubinde non reliquit poſt ſe Filios Reges, ſed Filium & Filiam, nempe Henricum III. Franciæ actualiter Regem, & Margaretam, quæ poſteà fuit Regina. Errat igitur Caſſanus *pag.* 157. affirmans, Catharinam ius in Filios Reges & Margaretam tranſmiſiſſe. XV.

Caſſani error.

Cautior hac admonitione ſe corrigat; & argumentum XVI.

ſuum

ſuum maritans veritati Hiſtoricæ, oſtendat mihi obſecro, quo tramite ius hoc Luſitanici ſceptri tranſmiſſum fuerit in Ludouicum XIII. Regem Galliarum.

Reſpondebit ſic: Catharinæ de Medicis heres fuit Henricus III. qui Franciæ, Poloniæ, & Portugalliæ Rex. Habuit Gallicæ Coronæ poſſeſſionem: reſpectu Coronæ Luſitanicæ & Polonicæ habuit ius in rem, non in re. Omittamus Poloniæ Regnum; in quo, poſt Henrici fugam, creatur Monarcha Stephanus Bathori Tranſiluanus anno M. D. LXXXVI. teſte Heluico *in Theatri Hiſtorici tabulâ* XXXVIII. quia liberum fuit eis quemcumque alium eligere poſt clandeſtinum diſceſſum proprij Regis. Veniamus ad Regna Galliæ & Luſitaniæ: quorum vtrumque, ſi Caſſani rationes ſequamur, debetur noſtro Regi Catholico. Henrico III. in Regno Luſitanico ſucceſſit Margareta, ait Caſſanus, quæ fuit vxor Henrici IV. Patris Chriſtianiſſimi Regis Ludouici.

XVII. Occurro ſtatim: Ludouicus non eſt Filius Margaretæ; ac propterea nec à Reginâ Catharinâ oriundus. Reſpondet tamen, Margaretam, cùm denaſceretur, totum ius, quod habebat, ceſſiſſe Ludouico tertio decimo huius nominis Galliarum Regi.

Caſſanus pag. 122. Margarite, qui a laiſſé le Roy heureuſement regnant ſon heritier. *& pag.* 157 Par laquelle le Roy heureuſement regnant a eſté inſtitué heritier general.

Doceri nihiloſeciùs vellem; Vtrùm Regna & Maioratus poſſint legari in Teſtamento. Magiſtrum, Caſſane, inpræſentiarum agis; me hodie tuum profiteor diſcipulum. Eſto, Regna legentur vltimâ voluntate. Ergo ex hac hypotheſi demonſtratiuè ſequitur, te, Me, & Luſitanos habere vnicum Regem, nempe Philippum IV. Habear ineptiſſimus Dialecticus, ni demonſtrauero. Henrici III. non fuit heres in Galliâ Henricus IV. ſicut neque Margareta in Luſitaniâ; ſed in vtroque Regno fuit heres Iſabella Clara Eugenia Hiſpaniæ Infans, & ſelectiſſima Archiducis Alberti Coniux. Ipſa repræſentabat Iſabellam ſuam Matrem, Henrici III. ſororem, Vxorem Philippi II.

Bene-

Beneficium repræsentationis recenset Cassanus *pag.*152. & admittit summâ cum latitudine *pag.* 120. *& alibi*: vbi vult, Catharinam de Medicis, potiùs quàm alium successorem Roberti Boloniensis Comitis, esse heredem Regni Portugalliæ; quia ipsa processit per lineam rectam primogenituræ. Atqui Infans Isabella est filia Isabellæ Reginæ Hispaniæ filiæ natu maioris Margaretâ: ergo ipsa debuit anteponi ipsi Margaretæ: ergo non Margareta, sed Infans Isabella debebat asseri Regina Portugalliæ. XVIII. Par droit de representation, *ait*, elle le deuoit emporter sur les autres.

Confirmo meum intentum, atque simul ex Cassani verbis demonstro. Nullus fuit qui haberet minus ius, ait, quàm Philippus Rex, qui comparatus cum Principe Parmensi deberet illi cedere; quia Rainutius descendebat ab Emanoële Rege per filium Eduardum, qui deberet præponi Philippo Regi & Isabellæ matri suæ. Legar igitur cum attentione. Isabella filia Emanoëlis & ipsius heres Philippus Rex debent postponi Rainutio Principi Parmensi; quia is descendit ab Eduardo Fratre Isabellæ, qui deberet præponi ipsi Isabellæ. Esto. Atqui, mi Cassane, Isabella Alberti Vxor est filia Isabellæ quæ debet præcedere Margaretam, vtpote natu maior: ergo, te iudice, nostra Isabella Hispaniæ Princeps debuit præponi Margaretæ, & eius heredi Ludouico. Ergo Isabella, ex tuis principijs, debet potiùs asseri Regina Portugalliæ, quàm Ludouicus Rex. XIX. D. Philippes, *ait pag.* 150. n'auoit pas aussi grand droit sur le Royaume de Portugal, pour estre le plus esloigné de tous les Princes qui y pretendoient.

Hæc Infans in Testamento suo omnia quæ habebat in re vel in iure, legauit Philippo IV. Regi Hispaniæ: ergo tuo argumento conuincitur, hunc esse legitimum & verum Lusitanorum Regem; supponis enim tamquam ratum, Regna legari posse.

ARTICVLVS IV.

Regem Catholicum Philippum IV. non autem Ludouicum esse legitimum Caroli Magni heredem, ac propterea verum Monarcham Galliæ, ex fundamentis Cassani demonstratur.

XX. *Idem est Galliarum & Lusitaniæ Rex ex Cassani sententiâ:* COniunxit vir Clarissimus Iacobus Cassanus Lusitaniam & Galliam: asseruit, vtramque ad vnum ac eumdem Regem pertinere: vnus ergo & idem est, si Cassano credimus, Galliæ & Hispaniæ Rex. Ciuilitatem magnifacio; & ideò, qui plurima Cassano concessi, hoc vltimum cur negem? Totam Hispaniam pertinere ad Regem Galliæ affirmat? assentior, ei subscribo. Glorior me esse subditum Regis Galliæ, atque Cassano haud dissimilem in opinionibus. Ergo, Cassane mi, cùm tandem tecum conueniam in quæstionis substantiâ, & mihi persuaseris, eumdem virum esse Regem Galliæ & Lusitaniæ; liceat mihi per te ex tuis principijs vnam tantummodò examinare circumstantiam: nempe, Quisnam sit ille, qui simul sit Galliæ & Lusitaniæ Rex.

XXI. Magnus Carolus habuit imperium quale Aroyus descripsit. Post generationes aliquot fuit Gerberga, Vxor Lamberti, Comitis Brabantiæ & Louanij, heres Coronæ Gallicæ; ac propterea Philippus IV. Hispaniarum Rex, qui est heres legitimus ipsius Gerbergæ. Ergo Rex Catholicus eo iure, quo est Dux Brabantiæ, est etiam Franciæ Rex. Fuit Gerberga Filia Caroli, & Ludouici Vltramarini Regis Galliarum Neptis. *nempe Rex Catholicus.*

XXII. Ecce breuibus verbis Rex Catholicus Caroli Magni legitimus heres demonstratur. Cassanus, vt possit saltem verbis videri quæstioni satisfacere, ad legem Salicam appellat; quam tamen non ostendit, nec certâ aliquâ ratione confirmat. Certè Salicam legem chimæricam esse dilucidè demonstrauit Armacanus in Marte Gallico: optimè

optimè eam refutat Zypæus contra Caſſanum. Sed ne ipſi quidem Galli poterunt lege Salicâ vti, vt ius Hugonis Capeti tueantur. Excluſâ Gerbergâ, Hugo Capetus Regno præficitur, qui, teſtibus Scheuolâ & Ludouico de S. Marthâ *in Hiſt. Domus Franc. libr.* 5. *cap.* 4. *&* 5. per feminam & illegitimum ad lineam Carolinam reducitur. Conſidera Gerbergæ & Hugonis Capeti Anteceſſores.

GENEALOGICA DEDVCTI

CAROLVS MAGNVS Franciæ Rex, & Imperator, duxit Hermengarden de Lombardiâ: repudiauit, & duxit Ildegarden filiam Hildebrandi Ducis: tertiò, Fastradam filiam Radulphi Comitis: quartò, Luthgarden filiam Friderici. Obijt 28. Ianuarij ann. 814.

- *Ex primâ vxore* nullus.
- *Ex secundâ,*
 - Carolus Alemaniæ Rex.
 - Pipinus Rex Italiæ: obijt sine prole legitimâ anno 810. Iulij 8.
 - Ludouicus Bonus, Imperator & Rex Franciæ.
 - *Ex primo matrimonio,*
 - Lotharius Imp. & Rex.
 - Pipinus Rex Aquitaniæ.
 - Ludouicus Rex Germaniæ, Bauariæ, Vngariæ, &c.
 - *Ex secundo matrimonio,*
 - Carolus Caluus Rex Franciæ, Italiæ, Burg. Lothar. & Imperator. Duxit Ermen filiam Bodonis Comitis, & posteà Richildin sororem Bosonis Regis Prouinciæ. Obijt anno 877.
 - *Ex primâ vxore,*
 - Ludouicus Balbus, Imperator & Franciæ Rex. Duxit Ansgardam, & pòst Aleidem. Obijt 11. Aprilis anno 879.
 - *Ex prim[...]* *mo[...]*
 - Ludouic[...] Franciæ [...] mense A[...] anni 88[...]
 - Carlom[...] Rex Fr[...] obijt D[...] 884.
 - *Ex sec[...]* *trim[...]*
 - Carolu[...] plex F[...] Rex: d[...] mò Fr[...] secund[...] nam [...] Eduar[...] Angli[...] 7. Oc[...]
 - Lotharius Abbas.
 - Carolus.
 - Carlomannus cæcus.
 - Iuditha vxor Etelulphi Regis Angliæ; & posteà Balduini Comitis Flandriæ.
 - Rothilidis.
 - *Ex secundâ vxore,*
 - Ludouicus.
 - Carolus.
 - Lotharius ex eodem partu cum Ludouico natus.
 - Rotrudis.
 - Gisla monialis.
 - Hildegardis.
 - Adeleisa.
 - Bertha.
 - Landrada.
- *Ex tertiâ vxore,*
 - Thedrada Abbatissa.
 - Iltrudis.
- *Ex pellice N.*
 - Hugo cognomento Magnus, Burgundiæ Dux, Abbas S. Martini Turonensis.
 - N. filia Hugonis, vxor Roberti Saxonis.
 - Robertus Fortis, Dux & Marchio Franciæ.
 - Vdo [...] ciæ.
 - Robe[...] Dux [...] Coro[...] eâ pri[...] nomi[...]
 - N. F[...]
 - Hugo cognomento Abbas, Dux Franciæ.
 - Perenilla, vxor Turtuli Comitis Gastinensis.
 - Ingelgerus Comes Gastinensis.
 - Foca[...] mes [...] sis.

T CHRISTIANISSIMI
O EX CAROLINA STIRPE.

no matri-
nio,
:us Rex
: obijt
August.
2.
annus
ranciæ :
Decembr.

ndo ma-
onio,
s Sim-
ranciæ
luxit pri-
eduinam,
ò Otgi-
ororem
li Regis
:. Obijt
.ann. 929.

Ex primo matri-
monio,
Giſla, Rollonis Ducis Northmandiæ vxor.

Alij filij.

Ex ſecundo,
Ludouicus Vltramarinus Franciæ Rex. Duxit anno 939. Gerbergam Saxonicam filiam Henrici I. Cæſaris, Viduam Giſleberti Lotharingiæ Ducis. Obijt 15. Oct. ann. 954.

Lotharius Rex Galliæ, natus anno 940.

Carlomannus, natus anno 947. obijt 954.

Ludouicus.

Carolus, natus anno 953.

Henricus ſimul natus cum Carolo.

Mathildis.

Ermentrudis.

Alberada.

Iliardis.

Gerberga vxor Lamberti Comitis Brabantiæ & Louanij, qui obijt in prælio anno 1015. Hæc fuit legitima Regni Gallici heres. Ab hac per lineam legitimæ hereditatis procedit.........

Philippvs cognomento Magnus, Hiſpaniarum, atque etiam ex Caſſani principijs Galliarum Rex. Hodie anno 1639. ſupereſt, quem Deus nobis conſeruet longos annos.

Rex Fran-

Arnoldus Rex Aquitaniæ.

tus III.
Franciæ.
natur poſt-
mus huius
is Rex.

lia.

Rufus Co-
Andegauen-

Hugo Magnus, Dux Franciæ, Comes Pariſienſis.

Emma Regina Galliæ.

Hildebrantia Veromanduorum Comitiſſa.

Hugo Capetus Rex Franciæ. Coronatur, illegitimè excluſâ Gerbergâ Regni herede. Ab Hugone Capeto orti ſunt vltimi Reges Franciæ, vſque ad

Lvdovicvm XIII. cognomento Iuſtum, Galliarum Regem.

Ecce

XXIII. *Lex Salica prorsus chimærica.* Ecce lex Salica non admittitur ab Hugone Capeto, à quo Ludouicus Iustus, qui est hodie Christianissimus Rex: quia si seruaretur lex Salica, iniustè promoueretur Hugo, qui per Magni Caroli neptem reducitur ad lineam Carolinam. Semel exclusâ lege Salicâ, quam excludere debet Cassanus vt faueat Hugoni, non iam Regnum ad ipsum, sed ad Gerbergam pertinet; & remanet is tyrannicus sceptri vsurpator.

XXIV. *In materiâ Regni non est admittenda præscriptio.* Nec iuuat ad præscriptionem recurrere; tum quia hanc in Regni materiâ vix admitto; tum etiam præcipuè, quia nec eam admittit Cassanus, contra quem ago: dicit enim citati Operis libr.1. cap.3. pag.145. *La prescription n'a point de lieu contre les Roys.* Ergo Capetus Coronam vsurpauit, & eius successores non potuerunt contra Brabantiæ & Louanij Comites præscribere.

XXV. *Conclusio.* Ecce, Domine Cassane, Regem Catholicum legitimum & verum Magni Caroli heredem: si huius Imperatoris iurisdictio ad legitimum heredem delata est, vt asseruit Arroyus, cui subscribis, omnia quæ ad Caroli Magni imperium pertinuerunt, te iudice, non iam ad Ludouicum XIII. sed ad Catholicum Regem Philippum IV. pertinent.

ARTICVLVS V.

Ex hypothesi, quòd exclusâ lege Salicâ Hugo Capetus fuerit legitimus Galliarum Rex, non ad Henricum IV. sed ad Isabellam Hispaniæ Principem Gallicum sceptrum pertinuisse; atque ex Cassani mente nunc ad Catholicum Regem pertinere.

XXVI. *Corònatur Hugo Capetus contra legem Salicam.* CApetus, qui per neptem Magni Caroli reducitur ad lineam Regum, docuit nos, non admittendam esse legem Salicam. Ostendi, doctus à Cassano, illum intrusum fuisse; hereditate iniustè Gerbergam, ac propterea nostrum Philippum IV. exspoliasse. Volo adhuc concedere exercendæ mentis gratiâ, Capetum fuisse legitimum Galliæ

Regem;

Regem; ac Catholicum Regem non habere ius in Galliam, quà Gerbergæ atque Lamberti ſucceſſorem. Dubito, an mortalium aliquis Iſabellam Alberti Vxorem, atque Philippi II. Filiam, legitimè valeat excludere à Galliæ Coronâ. Dubito, vtrùm ſaltem Caſſanus ex ſuis principijs poſſit defendere, non deberi Catholico Regi ſceptrum Galliæ.

Obijt anno M. D. LXXXIX. Henricus III. non reliquit poſteros: in Galliâ de ſucceſſore tractabatur. Adſpirauit Henricus conſanguineus quaſi vndecimo gradu vltimi poſſeſſoris. Conſidera ſtemma genealogicum. XXVII.

- S. LVDOVICVS Rex Galliæ.
 - Philippus IV. Franciæ Rex: à quo nonâ generatione prouênit
 - Henricus II. Franciæ Rex duxit Catharinam de Medicis.
 - Henricus III. Franciæ & Poloniæ Rex.
 - Iſabella Vxor Philippi II. Hiſpaniæ Regis.
 - ISABELLA Clara Eugenia Hiſpaniæ Infans.
 - Ludouicus Dux Bourbonius: à quo ſeptimâ generatione proceſſit
 - Henricus IV. cognomento Magnus: qui, exclusâ Iſabellâ Clarâ Eugeniâ, coronatur Rex.

Vltimus Regni poſſeſſor fuit noſtræ Iſabellæ Auunculus, Henrico Bourbonio affinis remotiſſimus; Henrico igitur præponi debuit Iſabella. Hæc ratio, ſublatâ lege Salicâ, contra omnes conuincit.

Addo contrà Caſſanum: Regna, vt is aſſerit, poſſunt legari in Teſtamento: ergo Iſabella, quæ ſublatâ lege Salicâ erat legitima Regina Galliæ, potuit hanc Coronam relinquere cui vellet: atqui legauit Catholico Philippo IV. ergo is ſit legitimus Galliarum Rex. Minorem probo: quoniam Philippus fuit Iſabellæ ex aſſe heres. Nec valet dicere, in Teſtamento Iſabellæ non reperiri expreſſam clauſulam Regnum Galliæ legantem noſtro Regi Catholico: tum quia, cùm aliquis inſtituitur heres vniuerſaliter, ſingularum rerum eſt heres, licet ſingulæ non exprimantur; tum etiam (& hoc à Caſano ſumo argumentum efficacius) XXVIII. *Illatio ex doctrinâ Caſſani.*

quia

quia aſſeritur ab hoc Auctore Ludouicus XIII. Rex Portugalliæ, eò quòd fuerit Margaretæ ex aſſe heres: ergo ſimili ratione Infans Iſabella Auſtriaca legauit Philippo IV. Galliæ Regnum, cùm illi legauit omnia ſua. Hac ratione Caſſanum torqueo, & cogo confiteri quod nec ego ſentio; vt videant Galli, quanti faciendus ſit Primarius Aduocatus, qui talia effutit, vt cogatur aut non ſtare conceſſis, aut plura contra Chriſtianiſſimum dicere, quàm Hiſpani aſſerimus, qui credimur illorum hoſtes.

CONCLVSIO.

XXIX. OMiſſis igitur Caſſani aſſertis ſe mutuò debellantibus, ex veritatis viſceribus hæ naſcuntur aſſertiones veriſſimæ.

I. *Catharina de Medicis, Regina Chriſtianiſſima, non prouenit à Luſitaniæ Regibus, ac propterea non eſt Portugallenſium Regina.* Demonſtraui Libr.I. cùm de Afonſo III. diſputarem.

II. *Si hæc Chriſtianiſſima Virago fuiſſet Regina Portugalliæ, ſuccederet ipſi Henricus III. & poſt hunc Auſtriaca Iſabella.* Oſtendi Art.III. huius Diſputationis.

DISPVTATIO VI.

Vtrùm Dominus Rainutius Parmæ Dux habuerit ius ad Regnum Luſitaniæ.

I. *Eduardus Emanoëlis Filius.* EMANOEL Luſitanorum Rex habuit Filium Eduardum, qui duxit Iſabellam Theodoſij Ducis Bargançæ Filiam. Ex hac ipſi Eduardo naſcitur Maria, quæ ducitur ab Alexandro Farneſio Parmæ Principe, atque Placentiæ Duce. Horum Filius Primogenitus eſt iſte Princeps Rainutius, prætenſor Coronæ Luſitaniæ.

II. Rationibus pro Chriſtianiſſimâ Reginâ allatis ſatisfeci, &, vt vidiſti, demonſtratiuè: immediatè ad arenam iudiciariam

ciariam Principem Rainutium prouoco; vrbanitas enim, quam magni facio, dictat, vt primò satisfiat & exteris & peregrinis.

Non erit necessarium in huius controuersiæ examine diutiùs hærere; quia potiora inferri euidenter poterunt ex disputatis. Proderunt Theoremata sequentia.

THEOREMA I.

Dominus Rainutius, quà Filius Filiæ, non est inhabilis vt succedat Regi Cardinali Henrico in Regno bellipotentis Lusitaniæ. III.

Multi sunt hodie in eâ sententiâ, vt credant, à Portugalliæ sceptro mulieres eliminari. Hi consequenter tenerentur asserere, Dominum Rainutium in nullo casu potuisse succedere Monarchæ Henrico: quia si potuisset succedere, maximè propter suam Matrem; atqui hæc nullum habebat ius ad Regnum Lusitaniæ, ergo nec Dominus Rainutius. *Mulieres non excluduntur à Regno Lusitaniæ.*

Hæc hypothesis non solùm hunc à Regno excluderet, sed & Dominam Catharinam, quà Feminam; & Catholicum Regem, nec non Emanuelem Philibertum Sabaudiæ Ducem: vterque etenim adspirabat ad Regnum ratione Matrum: hic enim nascitur ex Beatrice, ille ex Isabellâ, Filiabus Emanoëlis Regis. IV.

Ceterùm, hoc titulo nemo excludendus est à Regno: probaui siquidem ex Lusitanis legibus atque receptis vsibus Feminas posse succedere in Regno Portugalliæ. Vide suprà Disputatione secundâ, Quæstione primâ, per totam.

THEOREMA II.

Regnum Lusitaniæ non defertur ad Posteros iure sanguinis. V.

Id demonstraui superiùs eiusdem Disputationis secundæ Quæstione tertiâ, Articulo primo, per totum.

THEOREMA III.

VI. *ETiamsi Regnum Lusitaniæ deferretur ad Posteros sanguinis iure, non debuisset Dominus Rainutius adspirare ad illud.*

Demonstro sic. Iure sanguinis heres est Regni, qui propinquior Magno Regi Emanoëli, ac per hunc Principi Institutori. Atqui Dominus Rainutius plus distat à primo Institutore quàm reliqui; igitur iure sanguinis non potest adspirare ad hoc sceptrum. Minorem euidenter elicio. Exclusâ Christianissimâ Reginâ Catharinâ, quam nullo potuisse iure Coronam huius Regni prætendere, clarissimè secundâ Disputatione probauimus; collitigantes reliqui sunt Nepotes Altissimi & Inuictissimi Emanoëlis Regis, solus Rainutius Neptis Filius: ergo Dominus Rainutius plus ab Emanoële, ac perinde à primo distat Institutore, quàm Rex Catholicus, Sabaudiæ Dux, & Infans Catharina; quod fuerat demonstrandum.

THEOREMA IV.

VII. *HÆc Regna deferuntur ad Posteros iure hereditario.*

Probo sic. Non deferuntur iure electionis, vt demonstraui Disp.1. Quæst.1. Art.2. per totum. Non iure sanguinis, vt Theoremate II. huius Disput. & Disp.2. Quæst.3. primo Articulo demonstrabamus: ergo superest ius hereditarium. Quamlibet hæc vnica probatio sufficeret, vt assentires Theoremati præposito; probaui positiuè hoc Regnum ad posteros venire hereditario iure, relegendus Disp.1. Quæst.1. Art.2. Ceterùm, vt eamdem veritatem iterùm probem, citabo Legem 13. cuius meminit Costa *de Success. Regn. pag.* 131. incipientem sic: *Que auendo respeito aas duuidas, que muitas vezes se mouian sobre a soccessam dos Morgados, & bens vinculados, se soccederà o parente mais chegado a o primero instituidor, se o mais chegado a o vltimo possuidor? * * * * * Hei por bem, & me praz, que daqui em diante*

diante nos Morgados, & bens vinculados de qualquer qualidade socceda o parente mais chegado a o vltimo Possuidor, quando o primeiro instituidor o não declarar, ou dispoſer em outra maneira. Quæ legis verba poterunt donari Latinismo sic: *Consideratis dubijs examinantibus, vtrùm in bonis vinculatis & Maioratibus debeat succedere, qui propinquior fuerit primo institutori, an vltimo Possessori? * * * * Decerno, & indico, vt in posterum in ijsdem bonis vinculatis aut Maioratibus quibuslibet succedat ille, qui propior vltimo possessori, nisi fortè institutor disposuerit contrarium.* Ergo hereditario, & non sanguinis iure succedunt posteri in Regno Lusitaniæ. Consonat Lex 9. tit.1. Part.2. nempe: *Hereda los Reinos el Fijo mayor, o alguno de los otros, que son mas propincos parientes a los Reyes al tiempo de su finamiento.* hoc est: *Successor sufficitur in Regnis Filius maior, aut alius qui propinquior fuerit Regi cùm deuiueret.* Item Lex 2. tit.15. Part.1. *Debe heredar el Reyno el mas propinco pariente, que ouiese.* scilicet: *Debet succedere in Regno propinquior, & non alius.*

THEOREMA V.

Omnes Regiæ Coronæ Candidati, propinquiores sunt Regi Henrico vltimo Possessori quàm Dominus Rainutius. VIII.

Demonstratur. Rex Catholicus, atque Sabaudiæ Dux erant Sororum Filij, Infans Ducissa Catharina Filia Fratris, Dominus Rainutius Fratris non Filius, sed Nepos; ergo & remotior erat ab Henrico quàm reliqui. *Rainutius remotior omnibus.*

IX. Ex his principijs formo fortissimum Analogismum. Ille succedit hereditario iure, qui est affinior vltimo Possessori, *tex. in princ. Inst. de Legit. agnat. success.* atqui reliqui collitigantes sunt Fratris siue Sororum Filij, & ideò sunt in tertio gradu, *l. Iurisconsultus. §. tertio. ff. de Gradibus. §. tertio. Instit. eodem.* & Dominus Rainutius est Fratris Nepos, ac propterea est in gradu quarto, *d. l. Jurisconsultus. §. quarto. text. in quarto. Inst. eodem.* ergo Dominus Rainutius postponendus est reliquis.

X. *Obiectio.* Dicis pro Domino Rainutio, ipſum titulo Repræſentationis induere perſonam Matris ſuæ Mariæ, Sororis Infantis Catharinæ, verùm maioris natu; ac ideò præferendum eſſe Infanti Catharinæ, quia agit perſonam ſuæ Matris: quæ reuerà, ſi ſupereſſet ſorori, eſſet prælata, quia maior natu. *l. vltim. ff. de Fide inſtr.* Subiungis: Dominus Rainutius ex Repræſentationis beneficio præfertur Dominæ Catharinæ: atqui hæc potiore iure ad Regnum adſpirat quàm Monarcha Catholicus, atque Sabaudiæ Dux; ergo Dominus Rainutius à fortiori reliquis omnibus præponi debet.

XI. Audiui, ſed breuiter ſatisfacio. Dico: Repræſentationis beneficium vt plurimùm conceditur Filijs Fratrum vltimi Poſſeſſoris. *§. ſecundo. Inſt. de Gradib.* cumque D. Rainutius non ſit vltimo Poſſeſſori Filius Fratris, ſed Fratris Nepos, non poteſt ſceptrum prætendere ex Repræſentatione. Addo, ex Repræſentationis beneficio reliquos propinquiores fieri, D. Rainutium non item. Ratio eſt: Quia cùm huic non faueat Repræſentationis beneficium, inde erit quòd remaneat in gradu quarto; reſpectu Poſſeſſoris vltimi. Reliqui erant in gradu tertio, & ratione Repræſentationis conſtituerentur in ſecundo; ergo eſſet magis prolixior differentia.

XII. Condono inſuper, contra Luſitana atque Cæſarea iura Repræſentationis beneficium non ſolùm prodeſſe Fratrum Filijs, ſed & Nepotibus. Inde D. Rainutius conſtitueretur in tertio gradu, quia repræſentaret Infantem Mariam ſuam Matrem; reliqui conſtituerentur in ſecundo, quia repræſentarent ſuos Patres, qui eſſent Fratres Altiſſimi Regis Henrici: ergo ſi D. Rainutius erat in tertio gradu, & in ſecundo reliqui, erat alijs omnibus is poſtponendus. Reliquùm, in quæſtione de Regno beneficium Repræſentationis non cognoſcitur in Luſitaniâ: probaui ſuprà hoc Libro 5. Diſp. 4. Quæſt. 3. num. 90. probabo vberiùs Diſp. vltimâ, Quæſt. 2. per totam.

THEO-

THEOREMA VI.

D *Rainutius ex Repræsentationis beneficio non acquirit legitimum ius ad Regnum Portugalliæ.* XIII.

Patet ex his quæ ſuprà diſſerebamus *num.*10.11. *&* 12.

THEOREMA VII.

I *Vs Tranſmiſſionis non poterit D. Rainutio prodeſſe in prætenſione ad ſceptrum.* XIV.

Viderant Parmenſes Scholiaſtæ, ſe debuiſſe vel cauſsâ cedere, vel nouam viam ingredi vt ſceptrum Rainutio procurarent: confitentur, illum ſolo titulo Tranſmiſſionis poſſe ſceptrum prætendere, hunc ſufficientem eſſe; ideò argumentabantur hoc modo: *De iure Tranſmiſſionis.*

Infans Eduardus, ſi ſuperfuiſſet, debuiſſet præferri huiuſcemodi Prætenſoribus, imò & eorum Matribus, vt de ſe patet. Atqui Eduardus tranſmiſit ius Filiæ ſuæ Primogenitæ iure ſanguinis, *l. vnica. C. de His qui ant. apert. tabul.* & Infans Maria iam Eduardi heres tranſmiſit hoc idem ius Primogenito ſuo Rainutio titulo Suitatis, *text. in l. Apud hoſtes. C. de Suis, & leg.* ergo Dominus Rainutius idem ius habet quod Infans haberet Eduardus, ſi nondum deuixiſſet: Eduardus reliquis debuiſset anteponi; ergo & Rainutius.

Hæc ratio magis eſt acuta quàm ſolida: vrgere poterit mentes politicas, non legum & iurium cognitione inſtructas & diuites: ſupponit plurima, quæ falſa in omnium opinione. Probaui ſuprà *Diſp.*1. *Art.*2. hæc Regna deferri ad poſteros hereditario iure; atque nullus ignorat, neminem poſse tranſmittere hominis ſuperſtitis hereditatem, quamuis ſit ipſe talis, qui ſuffici deberet deuiuenti. *Ex tex. in l.*1. *ff. de Hered. vel act. vend. l. Neminem.*27. *ff. de Acquir. hered. iunctâ d. l. Apud hoſtes.* (*ibi*, Patre defuncto) *& d. l. vnica. C. de His qui ant. apert.* (*ibi*, Defuncti.) Prætereà, ignorante nemine, qui ſaltem leges à longè ſalutauerit, ad Tranſ- XV. *Solutio.*

 miſſionem

missionem requiritur hereditatem esse defuncti, & ab herede legitimo nondum acceptatam, vt constat *ex text. in l. Si ex pluribus. in princ. ff. de Suis, & leg. d. §. In nouissimo. vers. Hereditatem.* exque alijs locis, quæ curiosè expendit Antonius Gomezius *Tom.1. cap.9. à princ.* Hanc regulam limitatam video priuilegio speciali concesso posteris; ex cuius vi si sint Heredes *sui* ipsimet defuncto, poterunt transmittere hereditatem ad heredes quoslibet iure suitatis, dummodò hereditas fuerit delata, & ipsi nullâ actione visi sint illam acceptasse. Constat *ex d. l. Apud hostes. l. 3. C. de Iure delib.* exque alijs textibus, quos edisserit D. Antonius Gomez vbi suprà *n.20.* Tiraquellus *in Tract. Le mort. p.2. decl.5. n.22.* Menchaca *lib.1. de Success. res. §. 7. à princ.* Dabo & ampliationem istius Regulæ, quæ apud aliquos commendatur in praxi. Si posteri non sunt *sui* heredes defuncto, etiam poterunt iure sanguinis transmittere hereditatem ad posteros, dummodò delatam & acceptatam nondum. Ex *d. l. vnica. C. de His qui ant. apert. d. §. In nouissimo. vers. Exceptis.* Id declarat acutè Antonius Gomez vbi suprà *à nu.41.* Ceterùm hæc ampliatio limitatur textu *in l. Cùm in antiquioribus. Cod. de Iure delib. & in dict. §. In nouissimo.* exque alijs huiuscemodi, quos recenset & explicat Antonius Gomezius vbi suprà *num.51.* Tiraquellus *d. decl.5. n.21.* Sed limitatio quæ? Quòd quicumque heres hereditatem quamlibet transmittat ad successorem, dummodò transmissor deuiuat ante annum supputandum à die in quo hereditas fuerit delata.

XVI. Volui ius Transmissionis ex certissimis fundamentis expendere, vt clariùs innotesceret, non fauere Rainutio. Probo sic: Quando Eduardus Infans translatus est ad cælitus-empyream vitam, nondum Cardinalis Henricus fuerat Rex Portugalliæ; hanc igitur transmittere non potuit. Addo: Etiam si Eduardus sub Henrico Rege deuixisset, non potuisset Regnum transmittere, quod nondum ad eum erat delatum; cumque delatum non fuisset,

fuiſſet, non id poterat tranſmittere iure vel ſuitatis, vel ſanguinis.

Subiungam dignius quidpiam: Etiamſi Henricus ante Eduardum anno incompleto moreretur, & Regnum delatum eſſet ad Eduardum nondum acceptantem, non poterat is hoc tranſmittere ad Filiam nec ſuitate, nec ſanguine: ratio, quia Eduardus Infans non deſcendebat ab Henrico. Hæc ratio ſumit efficaciam ex textu *in l. Quoniam ſororem. C. de Iure deliber.* ac propterea D.Maria non poterat tranſmittere ad Rainutium titulum quem non acceperat: ergo in hoc caſu beneficium Tranſmiſſionis eſt nullum. XVII.

Inſtare poterunt Parmenſes: Primogenitus Regis adhuc Patre ſuperſtite habet in habitu, vt dicunt Iuriſconſulti (ſi in radice dicerent, fortaſſe loquerentur aptiùs) ius certiſſimum ad Regnum titulo Primogenituræ: ſi obeat ante Patrem, hoc ius tranſit ad eius Filios (hi ſunt Regis Nepotes.) Ita ex Oldrado & alijs Molina *libr.*3. *c.* 6. *num.*37. Atqui idem ius, quod haberet Primogenitus reſpectu Patris, habebat Eduardus Infans reſpectu Regis Henrici; erat enim Frater ipſius, ac Regni heres. Ergo, ſicut Primogenitus tranſmittit ius ad ſuos Filios; ita & Eduardus ad Infantem Mariam Filiam ſuam, & hæc ad D.Rainutium. XVIII. *Obiectio altera.*

Reſpondeo, hanc inſtantiam ex multis titulis iam antè expoſitis §.10. claudicare; præter quos obiectioni bifariàm ſatisfacio. Primò, nego paritatem: quia Primogenitus deſcendit ex Rege, non Frater; & ad Tranſmiſſionem deſcendentia requiritur, vt §.17. ſuperiùs demonſtraui. Secundò, admitto gratis paritatem: inde quid? Nepos non ſuccedit auo titulo Tranſmiſſionis. Ita docet Ioannes Andreas *ad Specul. tit. de Feud. ad finem.* Conſentit Abbas *Conſ.*85. *col.*2. *libr.*1. & poſt hos Præpoſitus, Aluarus Vaz *de Iure emph. q.*50. *n.* 44. *col.* 2. *in fine.* Lucas de Pennâ, & Matthæus de Afflict. quos refert & ſequitur Coſta *de Succeſſ. Regn. pag.*22. *verſu, Vnde.* & *pag.*109. & 185. vbi in ſpecie loquens de Regno hereditario (tale eſt Portugallenſe) docet, non poſſe XIX.

acquiri

acquiri ex Transmissione. Eiusdem est sententiæ Antonius Gomez *in l. 40. Tauri num. 65. versu sexto.* Antonius à Gamâ *decis. 174. num. 19. & decis. 95. num. 2.*

DISPVTATIONIS RESOLVTIO.

XX. Sit igitur ab vniuersis cognitum, *Dominum Rainutium nullo iure posse prætendere ista Regna.* Demonstratur: Si Regi Henrico suffici debuisset Rainutius, maximè iure vel sanguinis, vel hereditario, siue titulo vel Repræsentationis vel Transmissionis; vt de se patet. Non iure sanguinis (probo Theor. 2. & 3.) non iure hereditario (expendo Theor. 4. & 5.) non Repræsentationis beneficio (elicio à num. 10. ad 13.) non Transmissionis titulo (demonstro Theorem. 7.) ergo nullo.

Ergo demonstratiuè exclusis D. Antonio, Christianissimâ Reginâ Catharinâ, atque Rainutio, pauciores remanent qui de Sceptro decertent, nempe Rex Catholicus, Sabaudiæ Dux, & Infans Ducissa Catharina.

DISPVTATIO VII.

Vtrùm Emanuel Philibertus Sabaudiæ Dux habeat ius ad Sceptrum inuictæ Portugalliæ.

NOLVIT Serenissimus Sabaudiæ Dux se intermiscere in controuersijs istis: ingenio etenim felici præditus, cognouit euidenter in hac se caussâ omni iure destitui. Hoc omnes cognouerint clarissimè, si sequantur me ducem.

Emanuel Philibertus quis. Erat D. Emanuel Philibertus ætate iunior quàm Philippus Catholicus Castellæ Rex: erat Filius Infantis Beatricis iunioris Imperatrice, Matre Philippi Regis. Hoc constat ex historijs & apologijs vniuersis. Hoc supposito, euidenter concluditur, Altissimum Regem Catholicum potiùs ius habuisse quàm Ducem Sabaudiæ Philiber-

libertum ; & ideò in actione ad Portugalliæ ſceptrum à Caſtellano Monarchâ ſuperari.

ILLATIO.

ERgo iam tandem Oceano vaſtiſſimo emenſo, deueni ad exitum difficultatis. Superſunt Collitigatores duo, Rex Catholicus, atque Dux Infans Catharina. Igitur ſi ſemel demonſtratiuis rationibus & analogiſmis Infantem Catharinam excluſero, remanebit (vt pollicebar in initio) Philippus Prudens, Quinti Caroli Filius, Luſitaniæ, Algarbiæ, Indiæ & Braſiliæ, Littorum Aſiæ & Africæ, nec non Inſularum Oceani legitimus Rex demonſtratus.

DISPVTATIO VIII.

Vtrùm Philippus Caſtellæ Rex, vel Catharina Bargançæ Duciſſa, habeat legitimum ius ad Regnum Portugalliæ?

QVINARIVS numerus in Regno Luſitano ſacer. Quinque Libros inſtitui, vt de Regno hoc agerem, intentione, mente, animo, & numeris non niſi ſacris. Veni tandem ad vltimam vltimi Libri controuerſiam, quam hac Diſputatione medullitus examinabo. Abſit adulationis ſuſpicio qualiſcumque, abſit inuidiæ nota: non enim gliſcit animus vel fauere Philippo, vel detrahere Catharinæ, ſed inuenire veritatem. Sit excurſus Deo ſacer, vt ipſe opituletur, & addat examini prudentiam, & iſti certiſſimam reſolutionem.

I. *Quinarius Portugallenſibus ſacer.*

QVÆSTIO I.

An Infans Ducissa Catharina quà Femina debeat excludi à Sceptro Lusitaniæ?

II. *Mulieres admittuntur in successione Regni Lusitanici.*

HAnc difficultatem excitaui, examinaui, resolui superiùs Quæstione primâ secundæ Disputationis: inibi decreui, mulieres non excludi à Coronâ inuictè-Lusitanâ: ac ideò resoluo nunc ex demonstratis, Infantem hanc non debere à successione excludi quà Feminam; eosque, qui illam isto titulo eliminant, esse omninò imperitos legum Lusitanarum, quas specialiter debemus sequi.

QVÆSTIO II.

An Repræsentationis beneficio Catharina Philippo debuerit anteponi?

REpræsentationis beneficium est moralis quæpiam Patris & Filij identificatio, quâ superstes Filius induit Patris personam, atque politicè censetur suus Pater.

ARTICVLVS I.

An Repræsentationis beneficium admitti debeat in Successione Regnorum Lusitaniæ?

III. *Repræsentatio excluditur.*

REspondeo negatiuè. Ratio; quia Repræsentationis beneficium solummodò habet locum in hereditate diuisibili, non in Maioratibus, qui indiuidui sunt, & toti vnico debentur Successori. In hereditatibus diuiduis esset summa confusio, si deficeret Repræsentatio; verùm in Maioratu nulla. Suppono verbi gratiâ Ioannem & Paulum esse Petri Filios, illum habere duas proles, istum quatuor; exque morte Petri superesse aureos mille. Si Ioannes moreretur

tur ante Petrum, vel essent excludendi duo Ioannis Filij, qui erant Petri Nepotes; & hoc esset tyrannicum; vel deberent admitti. Si admitterentur, heredes essent Paulus atque Ioannis duo Filij; ergo singuli haberent ex hereditate 333⅓ aureos: ergo Ioannis filij plus ab auo obtinerent quàm obtinuisset ipsorum Pater Ioannes, si non obijsset: ergo, vt obuiàm iret Politia istis inconuenientibus, inuenit Repræsentationis beneficium, quo Ioannis Filij referant suum Patrem, & sic Paulus accipiat 500. aureos, & omnes Ioannis Filij alios 500. ac perinde singuli 250. Hæc inconuenientia non reperiuntur in Maioratibus, atque ideò in illis admitti non debet huiuscemodi Repræsentatio.

Hanc esse legitimam Repræsentationis acceptionem constat ex textu *in l.1. §.1. vers. Si filius. §. de Suis & leg.* (*ibi*, in eiusdem partem succedunt omnes nepotes neptesque ex eo natæ) *l.2. cum seqq. C. eodem tit. §. Cùm filius. Inst. de Hered. quæ ab intestato* (*ibi*, nepotes neptesque in patris sui locum succedere) *§. vlt. Inst. eod. tit.* (*ibi*, portionem sine vllâ diminutione consequantur) *Auth. de Hered. ab intest. ven. in princ. coll.9.* (*ibi*, illius filios, aut filias, aut alios descendentes in proprij parentis locum succedere, tantam de hereditate morientis accipientes partem) *& in §. Si igitur 2.* (*ibi*, tantam ex hereditate, &c.) *& iterùm* (præponantur, sicut & eorum parens præponeretur, si viueret) *& aliàs* (vt in suorum parentum iure succedant.) Vbi notandum est, hoc Repræsentationis beneficium tam viris quàm feminis concessum esse, vt colligitur satis clarè ex text. *in d. §. Cùm filius. & d. §. Igitur.* (*ibi*, siue masculi siue feminæ sint.) *& iterùm* (filijs aut filiabus.)

ARTICVLVS II.

Repræsentationem excludi à Maioratibus, ni in eorum erectione admittatur.

COmmunis doctiorum resolutio est, in vinculatis bonis, quæ sunt indiuidua ac maiori debentur, non ha- IV.

bere locum Repræſentationis beneficium. Ita reſoluunt inter alios plurimos ex textu *in l. Tutela. §. Si duo. ff. de Legitimis tut. & in l. Si libertus præterito. §. 1. ff. de Bonis liber.* Nicolaus de Mauterel *in l. vltim. C. de Iuriſdict. omn. iud.* Baldus *in l. Liberti, libertæq. nu.*18. *C. de Operib. lib.* & alij quos citat Coſta *de Succeſſione Regni pag.*33. *in fine, cum ſequentibus.* Tiraquellus *de Iure primogenit. q.*40. *à num.*152. Aluarus Vaz *libr.*1. *Iur. emph. q.*50. *à num.*30. Molina *libr.*3. *cap.*6. *num.*4. *& cap.*8. *num.*11.

In fidei commiſſorum ſucceſſione non capi Repræſentationis beneficium reſoluunt Baldus, & Cũma; & *poſt* hos alij *in l. Cùm ita. §. In fidei commiſſo ff. de Leg.*2. Hancque opinionem eſſe communem aſſerunt Aluarus Vaz *vbi ſuprà à num.*32. *verſ. Sed hoc.* & Antonius à Gamâ *deciſ.*59. *num.*3. *contra Gloſſam verb. Proximo. in d. §. In fidei commiſſo.*

Fateor eſſe Maioratus aliquos in quibus habeat locum Repræſentatio, ſed hunc non ex communi iure, ſed ex inſtitutione ſingulari.

V. Aſſeris, ex opinione Oldradi *Conſ.*224. Abbatis, & aliorum Doctorum, in Maioratibus Repræſentationis titulum admitti poſſe; quod probare videntur ex textu *in cap. Licet. de Voto.* quibus ſubſcribunt Guillelmus *in cap. Rainutius. verb. Et vxorem nomine Adelaſiam. num.*619. Antonius Gomez *in d. l.*40. *Tauri num.*65. Alciatus *libr.*8. *Parerg. cap.*15. Coſta *vbi ſuprà pag.*164. Aluarus Vaz *dict. q.*50. *num.*2. 8. *&* 12. Ioannes Garcia *de Impenſ. c.*16. *num.*16. *ad medium,* Molina *libr.*3. *c.*6. *à num.*3. *&* 9. Bartolus *in Authenticâ Poſt fratres. Cod. de Legit. hered.* & alij quos citant Tiraquellus *vbi ſuprà num.*12. Antonius Gabriel *nu.*16. Antonius à Gamâ *d. deciſ.*307. *num.*14. Antonius Gomez *d. num.*65. Peralta *in Rub. ff. de Her. inſt. num.*121. Couarruuias *in Pract. cap.*38. *num.*6. *verſ. Vndecimò.* Coſta *vbi ſuprà pag.*189. *verſ. Secundò.* Rojas *d. num.*36. Rolandus *in reſponſo pro Triuultijs num.*72. Burſatus *Conſ.*67. *num.*13. *lib.*1. Iacobinus *in Tract. de Feudis col.*13. *& Addition. ad Alex. Conſil.* 4. *libr.*4.

Exque

Exque hac opinione iudicatum videmus fuisse sæpiùs Tolosæ, Neapoli, Burdigali, Parisijs, inque alijs Parlamentis & Consistorijs, testibus Grammat. *decis.* 1. Costâ *vers. Secundò.*

Respondeo, nusquam fuisse mentem meam, hanc conclusionem esse extra omnem controuersiam; quia si talis esset, cur resumerem calamum? quæstio est sanè difficilis, & habet vtrimque propugnantes. Ideò respondeo, in Consistorijs illis Senatores vel respexisse specialia Maioratuum iura, vel operatos fuisse iuxta proprium dictamen; cui nusquam subscribere tenemur. Sufficit nobis habere Auctores illustrissimos, fortissimaque fundamenta. Sed esto, militet contra me non solum probabilis, sed vera sententia. Concedamus ipsis, posse ex iure communi, imò debere admitti Repræsentationem: & inde quid? A Maioratu Regni Lusitanici exploditur particulari lege; quam iam expendo. VI.

ARTICVLVS III.

Repræsentationis titulum non habere locum in Regum Lusitanorum successione.

REgna sapiunt naturam Maioratuum, ac ideò eodem modo de his & illis debes philosophari. Constat ex textu *in cap. Licet. de Voto. dict. cap. Grandi. de Suppl. negl. in 6. iuncto c. Intellecto. de Iur. iur.* Atqui in Maioratibus non habet locum Repræsentatio, nisi in institutione admittatur; ergo nec in Regnis. Atqui in institutione Lusitanici non reperitur clausula quæ illam admittat: igitur in Regno Lusitanico non debet cognosci admittíve Repræsentatio. VII.

In Regni Portugallensis erectione non solùm Repræsentatio non exposcitur, sed & expresse excluditur. Dabo leges Regni in Comitijs Lamegensibus latas, publicatas ab Ant. Brandão Cistertiensi, Vlyssiponensis Monasterij Abbate, Viro diligentissimo, *in Monarchiæ Lusitanicæ Part.* 3. *libr.* 10. *cap.* 13. vbi sic:

VIII. LEX III. *Viuat Dominus Rex Afonsus, & habeat Regnum. Si habuerit Filios Varones, viuant, & habeant Regnum, ita vt non sit necesse facere illos de nouo Reges. Ibunt de isto modo: Pater, si habuerit Regnum cùm fuerit mortuus, Filius habeat, posteà Nepos, posteà Filius Nepotis, & posteà * Filios Filiorùm in sæcula sæculorum per semper.*

* *Magis Latinè diceres*, Filij Filiorum

LEX IV. *Si fuerit mortuus primus Filius viuente Rege Patre, secundus erit Rex; si secundus, tertius; si tertius, quartus; & deinde omnes per istum modum.*

IX. Ecce Regalis Maioratus institutionem. Heres est Filius Patris, qui habebat Regnum cùm moreretur: ergo excluditur Repræsentatio; quia virtute huius etiam potuisset succedere Auo Regi Filius Primogeniti ipsius Regis: qui Primogenitus nondum habebat Regnum cùm moreretur. Præponit *Lege* 4. Filium secundum Nepoti ex primo: ergo euidentissimè colligitur, Repræsentationis beneficium excludi à Regno Lusitanico.

Hinc infero, etiam admissâ illorum opinione, qui existimant, de iure communi debere admitti in Maioratibus Repræsentationem, hanc esse eliminandam à Maioratu Regni Portugallensis; quia, vt vidimus, exploditur iure speciali. Obijcis: Lex linguâ Lusitanicâ non dicit, *Pater, si habuerit Regnum cùm fuerit mortuus, Filius habeat*; sed, *Por morte do Pay heredarà o Filho.* hoc est, *Ob mortem Patris hereditariò succedet Filius.* Ergo, licet Pater non sit Rex, poterit Filius succedere Auo Regi, excluso Filio Regis secundo. Hac ergo lege Lusitanicâ non excluditur Repræsentatio.

Respondeo, Antonium de Brandão *Monarch. Lusit. Part.*4. *libr.*10. *c.*13. transtulisse hoc modo, sed fortè habuit ab alio; quia habeo manuscriptum antiquius, in quo eadem Comitiorum translatio. Reliquùm, translator, quisquis sit, non est assecutus sententiam nec periodi sensum; & ideò, relictâ translatione, standum est protocolo, dato vt vidimus in Latinâ linguâ. Si placeat legere omnes Comitiorum Lamegensium leges, habes suprà Libr.2. Disp.1. Art.4.

AR-

ARTICVLVS IV.

Hanc Legem in Comitijs primis ac Regni institutione latam esse iustissimam, iuri communi consonam, atque rationi consentaneam.

LEx illa citata, est tam expressa, vt non indigeat aliquâ expositione: ceterùm, doctrinæ penitioris caussâ potuisse, imò debuisse in illis Comitijs celeberrimis, vbi creabatur Rex Afonsus Henriquez, tale ius instituere, breuiter demonstrabo. X.

RATIO PRIMA.

POpuli ante electionem Regis erant totius auctoritatis atque Coronæ Domini, vt non viderit nemo. Coronam atque auctoritatem donauerunt Regi & ipsius Successoribus. Textus *in l.1. ff. de Consti. Princ.* (*ibi*, Populus ei & in eum omne suum imperium & potestatem contulit.) Ergo in Coronâ Lusitanicâ non habet Repræsentatio locum. Patet Consequentia; quia Repræsentatio non cognoscitur in rebus quæ habentur ex concessione Dominicâ. Ita resoluit Bartolus *in Auth. Post fratres.* 2. *C. de Leg. hered.* cui subscribunt Fulgosius, Cornelius, Paulus, Cumanus *in d. §. In fidei commisso; in fine.* & alij, quos refert Aluarus Vaz *vbi suprà num.* 13. *& num.* 12. *vers. Postremò.* Molina *libr.*3. *c.*7. *num.*12. *&* 13. XI.

Populus Coronæ dominus quando?

RATIO SECVNDA.

COnfirmatur eadem lex ex Ord. *libr.*2. *tit.*17. *§.*1. Agitur inibi de successione in bonis Coronæ; & ait, deuiuenti vltimo possessori debere suffici Filium maiorem natu inter eos qui supersint: vnde clarissimè excludit Nepotes. Ergo in Sceptro Lusitanico non cognoscitur Repræsentatio; quia aliàs contempto nepote postumo ex Filio maiore, non deberet Rex audire secundus siue tertius Filius. XII.

Hunc

Hunc textum feliciter ponderat Coſta *ſuprà pag.*29. *&* *pag.*37. *&* 164. *in princ.* Aluarus Vaz *d.q.* 50. *num.* 13. Gama *deciſ.*174. *num.* 2.

XIII. Præterea in fidei commiſſis, quæ Regnum redolent ſuo modo, decernitur ab Ord. *libr.* 4. *tit.* 62. *§.*3. nec Nepotem nec Neptem Auo ſuccedere, ſed ſecundum Filium; ac perinde excludit clariſſimè beneficium Repræſentationis. Hanc excluſionem adnotarunt Coſta *pag.*173. *verſ. Diuerſum.* Aluarus Vaz *d. q.*50. *in fine, cum ſeqq.* Antonius à Gamâ *deciſ.*307. *num.* 24.

Denique Lex 13. *titul.*1. *Extrauagantium ſextâ parte* diſponit, in bonis vinculatis ſuccedere propinquiorem vltimo poſſeſſori, atque ideò præponit Filium ſecundum Filio Filij primi; quia propinquior eſt vltimo poſſeſſori Filius alter quàm Nepos. Hanc legem militare expreſsè contra Repræſentationem docuerunt Coſta *paginâ* 131. Antonius à Gamâ *deciſ.*307. *num.*4. *&* *deciſ.*385. *num.*3. Aluarus Vaz *vbi ſuprà num.*34. *ante finem.* Et ita ſæpè iudicatum vidimus fuiſſe in hoc Regno, vt notat & recenſet Antonius à Gamâ *d. deciſ.*307. *num.*2.3. *&* 24. *cum ſeqq.* *&* *deciſ.*174. *num.*2. 9. *&* 11. vbi aſſerit, ita reſpondiſſe conſultum Emanoëlem Luſitanorum Regem; *&* *deciſ.*385. *num.*3.

RATIO TERTIA.

XIV. *Repræſentationis ius eſt nouum.* Repræſentationis beneficium priuilegium eſt, quod conceditur poſteris contra regulas antiqui iuris. Conſtat ex tex. *in Auth. de Hered. ab inteſt. ven. §. Si igitur.* 2. *verſ. Huiuſmodi autem priuilegium.* *&* *in §. Si autem cum fratribus. (ibi,* tale priuilegium dedimus*) collatione* 9. vt optimè notarunt Aluarus Vaz *quæſt.*50. *num.*4. *&* 6. *verſ. Et cùm ius.* & Antonius à Gamâ *deciſ.*174. *num.*15. Illud autem beneficium quid? iam anteà expoſui *in primo Articulo, num.*3. ſed iterùm breuiter: Repræſentationis beneficium eſt fictio quæpiam Metaphyſica, & veritas rata moralis. id enim Patrem & Filium politicè identificat, qui

physicè

physicè distinguebantur; ideò qui aliàs essent duæ hypostases, virtute Repræsentationis vniuntur hypostaticῶs; hocque in sensu non naturali, sed politico. Ita resoluit Baldus *in d. l. De tutelâ. §. In fine.* Tiraquellus *de Iure primogen. q.*40. *num.*134. *&* 228. Couarruuias *in Pract. cap.*38.*num.*4.*vers.*3. *Ad intellectum.* Aluarus Vaz *d.vers.Et cùm ius.* Antonius à Gamâ *decis.*59. *num.*3.

Fictionis priuilegia non debent admitti nisi in casibus, qui illa specialiter petant, manifestâ expressione. Constat ex textu *in l. Quod verò. l. Ius singulare. ff. de Legibus. l.*1. *in fine. ff. Const. Princ. cap. Sanè de Priuil.* Asserunt Baldus *in l.*1. *in princ. C. de Legibus.* Iasonius *in l. Non tantùm. vbi Alex. in princ. ff. de Re iudicatâ.* Corsetus *sing. extensio. incip. Disposit. col.*2. Rochus *de Iure Patris. verb. Ipse vel is. num.*81. *cum seq.* Fauent satis efficaciter *l. Lex Cornelia. iunctâ glossâ, verb. Non existimo. ff. de Vulg. l. Pater instituto. §. vltimo.* & hîc Doctores *ff. de Captiuis.* Ita resoluunt Alexander *Cons.*10. *nu.*5. *lib.*1. Chassenius *in Consuetudinibus*, Burgos *rubr.*7. *§.*4. *gloss.*3. *num.*8. Confirmatur validè & expresse ex textu *dicti vers. Huiusmodi.* (*ibi*, nonnulli alij) vbi & id notat glossa. XV. *Est fictio.*

In hereditatibus diuiduis (sic eas Iurisconsulti nominant, quæ inter heredes diuiduntur; sicut & indiuiduas, quæ vni, huicque maiori, ac propiori debentur, quales sunt Maioratus) expresse admittitur Repræsentatio. *§. Cùm filius. Inst. de Hered. quæ ab intestato. d. Auth. de Her. ab intest. ven. §.*1. XVI.

Item admittitur hoc beneficium in Feudorum successione, nempe in illorum quæ in suâ erectione atque institutione fuerunt talia, *c.*1. *§. His verò. de Success. fratr. c.*1. *in princ.* & inibi glossa *verb. Solus. de Naturâ success. feud.* Ita intelligunt textus huiusmodi. ex illis resoluunt Nicolaus *in d. l. vltim.* Angelus, & alij, quos citat & sequitur Costa *de Success. Regn. pag.*34. *&* 184. vbi & asserit hanc esse communiorem sententiam. Consentiunt Aluarus Vaz *d. q.*50. *nu.*4. *&* 7. Molina *libr.*3. *cap.*6. *num.*47. subscribentes Præ- XVII.

 posito

posito *in cap.1. num.10. vers. decimo nono. de feud. March.* & alijs, quos citat Tiraquellus *de Iure primog. quæst.40.num.20.*

XVIII. Ex his principijs demonstratis clarissimè breuis analogizo: Repræsentationis beneficium est quodpiam fictionis priuilegium; (probaui num.14.) hoc habet locum in hereditatibus diuiduis, (num.16.) & in feudis, si ab institutione sint talia, (nu.17.) non alibi, nisi expressâ clausulâ exigatur; (num.15.) Atqui Regnum Lusitanicum non est diuidua hereditas; est etenim Regalis Maioratus, qui indiuisibilis vni debetur: in suâ institutione non fuit feudum; non enim est acceptum à Rege Castellæ vt feudum, sed vt Dos *Tarejæ*, vxoris Comitis Henrici, Matris Afonsi, primi Lusitanorum Regis. Ceterùm, expressâ clausulâ non exigit hoc beneficium, imò expressâ lege eliminat, vt vidisti (num.8.) ergo Repræsentationis beneficium non cognoscitur in successione Coronæ Lusitaniæ.

XIX. *Obiectio.* Considerans rationis huius efficaciam, asseris, Repræsentationis beneficium iure concessum esse illis omnibus hereditatibus, quæ ab intestato deferuntur, *d. Auth. de Hered. ab intest. in principio (ibi,* omnes simul ab intestato cognationum successiones) in quibus verbis non comprehendi non potest Regum successio, ni contrarium fuerit lege particulari latum: quia hoc beneficium omnibus debet competere, quibus lex in verborum proprietate conueniat. Textus *in cap. Ad audientiam. de decimis. l. Cum lege. ff. de Testam.* vbi optimè notauit Aret. & Dec. *in c. Caussam quæ. n. vlt. de Rescript.* atque post alios Couarr. *2. Part. de Spons. cap.8 §.8. n.8.* Parisiensis *Cons.22. n.6. & Cons.73. libr.4.* Aldobrandus *num.47. in princ. Instit. de Excusat. tut.* Molina *libr.4. c.5. num.28.* Subscribunt plurimi, quos citat Tiraquellus *de Iure mariti, gl.5. n.76. & in Tract. Le mort. part.2. decl.4. n.8.* Couarruuias *d. num.8.* Baldus *in l.2. C. de Iure aurei annuli.* ex textu *in l.2. in princ. ff. de His qui not.*

XX. *Satisfactio.* Respondeo, istam legum extensionem non vbicumque admitti ab illis qui textum *in d. c. Statutum. de Elect. in 6.* fuerunt

fuerunt ſpeculati. ibi lego, *declaramus non extendi.* & iterùm, *cùm ſit perſonale, reſtringi potiùs conuenit quàm laxari.* Repræſentatio autem non niſi perſonalis eſt.

Ceterùm, quidquid ſit de ampliatione legum, eſt in opinione omnium certiſſimum, non poſſe extendi contra tenorem legis Prouincialis. Ideò ius Cæſareum, & commune, limitandum, explicandum, reſtringendum ampliandumque venit legibus Luſitanis in hoc Regno, non autem è contrario. Atqui lege Luſitanicâ (num. 8. edidi) exploditur Repræſentatio: ergo contra hanc Prouincialem & ſpecialem legem non debet ius commune ampliari. *Iuris Cæſarei limitatio.*

Dices, hanc legem non eſſe euidentiſſimæ, ſed ſolùm probabilis auctoritatis, atque ideò non admittendam eſſe. XXI. *Obiectio.*

Reſpondeo ex Doctore Antonio Brandão, Vlyſſiponenſis Monaſterij Abbate, *in Monarchia Luſitanæ Part.* 3. *libr.* 10. *cap.* 3. *§.* 1. aliquos hanc & alias leges latas in Comitijs Lamegenſibus, creantibus primum Luſitanorum Regem, credidiſſe non ſolùm eſſe indubitatæ auctoritatis, ſed & maiore dignas fide, quàm alia autographa, quæ in archiuis atque Turre *do Tombo*, inque alijs publicis locis conſeruantur: cur igitur eis non ſubſcripſeris? *Reſponſio.*

Reliquùm, eſto; ſubſcribere teneamur ipſi Brandão aſſerenti, has leges ſaltem eſſe probabilis auctoritatis. An non in rebus politicis atque moralibus ſufficit probabilitas? aut ſi eſſet neceſſaria euidentia, quis mortalium leges diceret, ſiue ſententias ferret? Angeli præficerentur Tribunali, non homines: hi enim rationales ſunt, & probabilibus motiuis ducti, non niſi probabilia decernunt. Ideò optimè Doctores aſſerunt, ſententiam, quæ ſit probabilis ſcholaſticè, eſſe in moribus demonſtratiuè veram: improbabile enim eſt, eum peccare qui ſequitur partem probabilem. XXII. *Probabilitas in conſcientiâ ſufficit.*

RATIO QVARTA.

PRæterea Repræſentationis beneficium liquidiùs innoteſcet, ſi examinemus cauſſam & finem. Id concedi- XXIII.

tur, vt nepotes defuncti essent in æquo gradu cum defuncti filio, illorum patruo, ne remanerent exheredes. Constat ex textu *in d. §. Cùm Filius.* (*ibi*, pariter ad hereditatem aui vocantur) *dictâ Auth. de Heredibus ab intest. in princ.* (*ibi*, cum Filijs & Filiabus, &c. Nepotes vocari sancimus) *l. Vt intestato. C. de Suis, & legit.* (*ibi*, pariter succedant) ita vt intentum legum sit, quòd Nepotes participent ex bonis, quæ aliàs deberentur vni Patruo; non autem concedunt Nepoti, quòd excludat Patruum ab hereditate, vt clarissimis verbis docuerunt ex his textibus Cyn. & Salyc. *in l. Si viua. Cod. de Bon. mat.* Regnum est indiuiduum, ac vni solummodò debetur, *c. Imperialem. §. Præterea Ducatus. de Prohib. feud. alien. per Fred.* Atqui si in his Regnis admitteretur Repræsentatio, Nepos non participaret ex Regno, quod aliàs debitum esset Patruo, sed hunc omnino excluderet: ergo non debet admitti Repræsentationis beneficium.

RATIO QVINTA.

XXIV. *Legum anima est æquitas.* REpræsentationis beneficium vel innititur æquitati, aut non: si non, eliminandum igitur; non enim leges iniquas tenemur tolerare: si in æquitate situm sit, est necessarium, quòd ad Maioratus (in quorum erectione non exigitur) non extendatur. Ac ideò excurro sic:

Repræsentatio est fundata in summâ iuris æquitate. Colligo ex textu *in d. §. Cùm filius.* (*ibi*, æquum enim) *l. 1. §. Si Filius.* (*ibi*, quod naturali æquitate contingit) *ff. de Suis, & leg.* vt optimè post Fortunatum notat Costa *de Success. Regn. pag. 152. vers. Nec retrahere.* Ergo cessante æquitate, cessat Repræsentationis fictio. Colligo ex *lege Postliminium. in princ. ff. de Captiuis. l. Nec vtilem. ff. Ex quibus caussis. l. Qui in vtero. ff. de Stat. hom.* Ita post alios resoluit Tiraquellus *in Retract. cessante caussâ. primâ par. n. 110.* & agens de Repræsentatione, *d. q. 40. num. 218.* Ceterùm, quis non videat magis esse æquum, vt Regi Filius alter succedat, quàm Nepos? Filius etenim deuiuenti Regi propior est. Proderit vidisse

diſſe *l. Eius militis. §. Militia. ff. de Milit. teſt. iunctâ gloſſ. verb. Quocumque modo. & text. in Authent. De non alien. §. Quia veroſimile. in fine.* Ex quibus locis meæ ſententiæ accinunt Tiraquellus *de Cauſſâ ceſſ. limit.* 11. *num.* 4. Pinellus *in l.* 2. *C. de Reſc. vend. Parte* 3. *c.* 1. *num.* 15. Molina *libr.* 4. *c.* 3. *à nu.* 9. Ideò æquiſſimè Lamegenſium Comitiorum Lex 3. (dedi num. 8.) alijs omnibus præponit Filios Regum. Ideò ſanctiſſimè in noſtrâ Hiſpaniâ in pluribus Maioratibus Filius alter præponitur Nepoti vel Nepti.

RATIO SEXTA.

IVuat hiſtorias recenſere, & praxim antiquiſſimam examinare. Carolus Siciliæ Rex habuit duos Filios, nempe Carolum Martellum, & Robertum. Carolus Patre ſuperſtite promouetur ad Coronam Vngariæ, & genuit Carolum etiam Vngariæ Regem. Moritur Carolus Martellus adhuc viuente Patre. Et ſuperſunt Carolo Regi Siciliæ Filius alter, & Nepos: collitigant hi de Regni ſucceſſione. Quis Iudex? vtrique equidem communis nemo. Concordi animo Bonifacium VIII. Pontificem Maximum eligunt, & omnes Cardinales. Coniungitur Purpuratorum Conſiſtorium: cauſſa examinatur; ratio iuris expenditur. Decernitur, in Regnorum ſucceſſione non debere admitti Repræſentatiuæ fictionis titulos, ac perinde Siciliæ Regnum deberi non Nepoti, ſed ſecundo Filio, videlicet ipſi Roberto. Sententia mandatur executioni, & Robertus à Siculis ſufficitur poſtumo Patri. Huius ſententiæ æquitas conſtabit liquidò ex textu *in Clem. Paſtoralis. de Re iudicatâ.* Expendit curioſè Bartolus *in Auth. Poſt fratres.* 2. *C. de Legit. hered.* Baldus *in l.* 3. *C. de Suis, & legit.* poſtque alios plurimos Matthæus de Afflic. *in c.* 1. *in princ. num.* 60. *de Alien. feud.* Tiraquellus *d. quæſt.* 40. *n.* 10. *& n.* 162. Iacobus à Saa *num.* 15. Coſta *de Succeſſ. Regn. pag.* 183. Antonius Gabriel *libr.* 4. *Comm. tit. de Succeſſione ab inteſt. concl.* 2. *num.* 2. Antonius à Gamâ *dict. deciſ.* 307. *num.* 14. *col.* 5. *& deciſ.* 385. *num.* 1. XXV.

XXVI. Similis lis agebat animos in Aragoniâ. Adſpirabant ad Coronam Regis poſtumi Filius & Nepos. Eligitur Dionyſius Luſitanorum Rex Iudex in cauſsâ, exque ipſius decreto acclamatur Aragoniorum Rex Filius, non Nepos. Ita notauit Antonius à Gamâ *in dict. deciſ.*307. *num.*4.

XXVII. *Analogiſmus.* Ex his duabus ſententijs analogizo ſic: Leges Luſitaniæ vel admittunt Repræſentationem, vel eliminant, vel de illâ nihil ſtatuunt affirmatiuè aut negatiuè. Si primum dixeris, da legem Repræſentationem approbantem: herculè nec reperies vnam. Si ſecundum aſſeras, poteris oſtendere Lamegenſem (num.8. citatam) & Ordinationes (quarum num.12. memini) ſed & ſubſcribes mihi, Repræſentationis beneficium à Regum Luſitanorum ſucceſſione ſeuerè eliminanti. Si affirmes tertium, eſto; aſſentior gratis. Nihil de Repræſentatione leges Regni diſponant; nihilominùs Luſitanorum Regum ſententiæ debent nobis eſſe ceu leges. Doceor à *cap.*1. *de Nouis oper. cap. In cauſſis. de Sent. & re iud.* Sequor in hoc iudicio Tiraquellum *d. q.*40. *n.*162. & præcipuè in Regno Portugalliæ, propter Ordin. *libr.*2. *tit.*5. *§. vlt.* Coſtam *de Succeſſ. Regn. pag.*185. *verſ. Ergo.*

Præter hos Auctores, Filium alterum Nepoti præferendum eſſe in cauſsâ Regni, docuerunt itidem Bartholomæus de Capuâ apud Matthæum de Afflict. *vbi ſuprà num.*88. & alij duo, quos refert Tiraquellus *dict. q.*40. *num.*15. Cuiacius *libr.*2. *de Feud. tit.*11.

ARTICVLVS V.

Aliquorum Argumentis reſpondeo.

XXVIII. NIhil tam certum, quod non habeat rationes, quibus in dubium reuocetur. Ideò Catharinæ Infantis aduocati, cùm viderent ſolâ Repræſentatione procedere potuiſſe, nullum non mouerunt lapidem, vt conuincerent, hanc neceſſariò admittendam eſſe. Subijciam argumenta potiora, & illis ex ſolidiſſimis principijs ſatisfaciam.

OB-

OBIECTIO PRIMA.

SVmma erat æquitas, vt in omni ſucceſſione Repræſentatio poneretur: hanc conſiderat textus *in d. c. Cum Filius. verſ. Æquum.* Hoc Repræſentationis beneficium non videtur nouiſſimis annis introductum; quia *Eccli.*30. legimus: *Mortuus eſt Pater eius, & quaſi non eſt mortuus: ſimilem enim reliquit ſibi poſt ſe.* cui conſonat *l. vlt. ad fin. Cod. de Impub. cap. Iam itaque.* (ibi, *vnus erat cum illo*, nempe Pater cum Filio) 1.*q.*4. Et optimè reſoluit Tiraquellus *in l. Si vmquam. in Præf. num.*15. *& d. q.*40. *num.*34. ideò viſum fuit conueniens, vt Filius Patri in iure ſuccederet, & haberet quantum ipſius Pater ipſiſſimus, ſi ſuperuiueret. *d. §. Cùm Filius. d. Auth. de Hered. ab inteſt. §. Si igitur.* 2. *l. Vnica. in fine. Cod. de His qui ante apert. tab. in princ. verſ. Et prius. Inſt. de Senatuſconſ. Tertull.* Et hæc ratio non ſolùm conuincit de rebus diuiduis, ſed de Maioratibus, & ipſis Regnis. XXIX.

RESPONDEO, teſtimonium illud Eccleſiaſtici non agere de Repræſentatione in iure politico & ciuili, ſed de illâ quæ conſiſtit in morum virtutumque ſimilitudine; atque ideò perperàm ex illo infertur æquitas huius beneficij.

Præterea, nuſquam dixi beneficium Repræſentationis eſſe vbique iniquum, ſed in Regnorum ſucceſſione. Quòd ſi nec in Regnorum ſucceſſione eſt iniuſtum, ſaltem nondum eſt iuſtum, quia nondum legitimo decreto latum. Ceterùm, in Regno Portugallenſi tale beneficium eſſe iniquum, quis ambigat, cùm videat id eſſe contra huius Regni Leges, vt ſuprà non ſemel demonſtraui?

OBIECTIO SECVNDA.

EXempla reperiuntur plurima in Regnis peregrinis, vt probetur admitti titulum Repræſentationis. XXX. *Obijciuntur exempla.*

Nepotem præferendum eſſe ſecundo Filio, decretum eſt in ſucceſſione Regum Angliæ, vt refert Baldus *in l. Ex hoc iure. ff. de Iuſt. & in d. Liberti. num.*18. Afflict. *in c.*1. *in princ. num.*117.

*num.*117. *de Nat. ſucceſſ. feud.* Grammat. *deciſ.*1. *num.*17. Iacobus à Saâ *d. Tract. nu.*15. Coſta *dè Succeſſ. Regn. pag.*190. Cuiacius *libr.*2. *de Feud. tit.*11.

Id ipſum iudicatum eſt à Galliarum Rege, teſte Grammat. *vbi ſuprà*, & Tiraquello *d. q.*40. *num.*11.

Id ipſum practicatur in Hungariâ Regum decreto, vt conſtat ex Tiraquello iam citato.

Etiam Repræſentationis beneficium admiſſum eſt ſententiâ publicâ in Britanniæ Ducatu, & alijs locis. Legi in Cuiacio *dict. tit.*11.

Respondeo, nos non teneri ſubſcribere decretis peregrinis. In illis prouincijs, eſto, titulus Repræſentationis admittatur: ergo & in Luſitaniâ admitti debet? non valet Conſequentia: non enim debet hoc Regnum legibus ſubeſſe peregrinis, & temerare proprias: ex Angliâ enim, Galliâ, Hungariâ, Britanniâ, non veniunt ad Hiſpaniam Leges.

OBIECTIO TERTIA.

XXXI. *Obijciuntur Hiſpanorum leges.* VIs vrgere me legibus Hiſpanis, vt tandem cedam. Ais, Repræſentationis beneficium admiſſum eſſe in Hiſpaniâ, docuerunt Paulus Caſt. *Conſ.*164. Couarruuias *verſ. Vndecimò.* Coſta *vbi ſæpè pag.*165. *verſ. Vnde.* Peralta *in d. Rubr. num.*122. Molina *d. c.*6. *n.*3. *&* 9. Antonius Gomez *in d. l.*40. *num.*65. *in fine*, Rojas *d. c.*5. *n.*38. Ioannes Garcia *vbi ſup. c.*16. *n.*26. omnes ex Lege 2. *tit.*5. *Part.*2. vbi dicitur: *Y aun mandaron, que ſi el Fijo mayor murieſe antes que heredaſe.* cui iunge verſ. *Pero con todo*, &c. Hanc legem reſpexiſſe videtur Dominus Iames Aragoniorum Rex, cùm fecit iurari in ſucceſſorem Petrum nepotem ſuum ex Infante Alfonſo primogenito; ne eſſent quæſtiones poſtumæ, ſi Alfonſus deuiueret ante ipſum Iamam. Ita refert Curita *libro Annalium ſexto c.*57. Vnde arguis ſic:

Repræſentationis beneficium admiſſum eſt in Hiſpaniâ: Luſitania Regio Hiſpaniæ eſt; ergo & in illâ fuit admiſſum.

Respondeo, in Peninſulâ Heſperiâ tres comprehendi Hiſpa-

Hiſpanias, Luſitanicam, Bæticam atque Tarraconenſem; quarum prima diuerſis legibus & conſtitutionibus quàm reliquæ gubernabatur. Ideò dico ex horum Doctorum teſtimonio, eſſe liquidum, Repræſentationem admiſſam fuiſſe in Hiſpaniâ Bæticâ atque Tarraconenſi, non verò in Luſitanicâ: nam ante Philippum II. nomine Hiſpaniæ vix intelligebatur Portugallia.

OBIECTIO QVARTA.

VEnis ad ipſam Coronam Luſitaniæ; inque eâ debere habere locum Repræſentationis beneficium probas ex Regis Ioannis I. Teſtamento, in quo legitur: XXXII.

Item fazemos noſo Teſtamenteiro, & compridor de todalas couſas, que aqui em eſte Teſtamento mandamos, & eſtablecemos o Infante Duarte meu Filho primogenito, & herdeiro, que prazendo a Deos deſpois de noſſos dias ha de ficâr por Rey & Senhor deſtes Reynos & Senhorios; ou ſeu Filho, ou Neto lidimo deſcendente per linha direita, ſegundo ſe requere per direito & coſtume em ſocceſſam deſtes Reinos & Señorios; ou algum de meus Filhos per ſua direita ordenança: ſ. primeiramente o Infante Dom Pedro, & deſpois de ſua morte ſeu Filho, ou Neto na maneira dita. *Teſtamentum Ioannis I.*

Audi D. Ioannem meâ induſtriâ iam Latinè loquentem:

Inſtituimus noſtrum Teſtamentarium, exſecutoremq; omnium legatorum, quæ in hoc Teſtamento exponuntur, Infantem Eduardum Filium meum primogenitum, heredemq;, qui Deo auſpice ſuccedet mihi deuiuenti Rex & Monarcha in his Regionibus Prouincijsq;; aut eius Filium, aut Nepotem legitimum per rectam ſeriem deſcendentem, vt requiritur ex iure & vſu in ſucceſſione horum Regnorum; aut ex meis Filijs aliquem per rectum ordinem: ſcilicet primò Infantem D. Petrum, & poſt eius mortem ipſius Filium aut Nepotem, iuxta normam expoſitam. *Prima traductio.*

Iuriſconſultis D. Infantis Catharinæ hoc teſtimonium videbatur intentum penitus conuiciſſe; ſed, vt vidiſti, de XXXIII.

Teſtamentarijs agit, non verò de ſucceſſione in Regno. Idcircò Teſtamentarium nominat Eduardum, vel eius Filium Nepotémve, vel ſuum Filium alterum Petrum, eiúſve Filium aut Nepotem.

Secunda. Dicis, poſſe aliter Luſitanicum textum Latinum fieri, nempe: *Inſtituimus noſtrum Teſtamentarium, legatorumq́ omnium exſecutorem * * * Infantem Eduardum Filium meum primogenitum, heredemq́; qui Deo auſpice ſuccedet mihi poſtumo Rex & Dominus in his Regnis Dominijſq́, aut eius Filius, aut eius Nepos legitimus deſcendens per lineam rectam, vt requiritur ſecundum ius & vſum in horum Regnorum ac Dominiorum ſucceſſione; aut aliquis ex meis Filijs per eorum rectam categoriam: ſcilicet, primò Infans D. Petrus, & poſt eum ipſius Filius aut Nepos, iuxta modum expoſitum.*

XXXIV. Torquetur ſenſus ad ſucceſſorem decernendum, qui tantùm Teſtamentarium deſignabat. Ceterùm, eſto, determinet qui debeant ſibi deuiuenti ſuccedere. Ait ſibi poſtumo aut Eduardum, aut eius Filium, aut Nepotem, aut ſuum alterum Filium Petrum nomine, aut huius Filium, aut Nepotem ſufficiendum eſſe. An non hoc quomodocumque verum? Diſiunctiua Propoſitio eſt: illa autem diſiunctiua eſt vera, cuius altera pars eſt vera. Ideò ex hoc Teſtamenti textu nihil colligitur contra iam datam reſolutionem; quia ſiue admittatur Repræſentatio, ſiue non, ſemper verborum tenor poterit proprijſſimè verificari.

Diſiunctiua Propoſitio eſt vera, cuius altera pars eſt vera.

XXXV. Cur hoc non addam? Etiam ſi littera eſſet expreſsè contra nos (quæ, vt vidimus, nec impugnat nec fauet, ſed decernit ſucceſſorem eſſe futurum hunc vel alterum, iuxta regulas iuris decernendum) vnde ſcimus illam eſſe authenticam? an credere debemus aduerſarijs Archiuorum poſſeſſoribus, qui ſaltem potuerunt omnia autographa inuertere, alterare, mutare? Accedit, quòd Antonius à Gamâ dubitet de veritate huius Teſtamenti *deciſ.* 174. *num.* 14. & alij multi: ideò impunè potuiſſet reijci, ſi aliquid contra nos iudicaretur ſtatuere.

Teſtamentum hoc eſt incertum.

O B-

OBIECTIO QVINTA.

EXtat epiſtola Regis Afonſi V. ad Comitia Regni, cuius fit mentio in allegationibus pro Infante Catharinâ *q*. 1. *num*. 42. *&* *quæſt.* 2. *num*. 23. *&* *quæſt*. 3. *num*. 16. in quâ declarat eſſe voluntatem ſuam, quòd Ioannes, aut ipſius Filius, aut Nepos in Regno ſuccederet; non tamen ſuus alter, quem fortè ſuſciperet ex ſecundâ Vxore, quam ducere determinauerat. XXXVI. *Afonſi V. Epiſtola.*

RESPONSIO. Proh dolor! quid facturi ſumus, dicturi quid? iam bella mouent aduerſarij non legibus; his enim demonſtratiuè ſatisfecimus; non iure, quod pro nobis ſtare, ſicut & illas, demonſtrauimus. Quærunt litteras, quibus nos debellent. O ambitionis immenſam cæcitatem! Non nego Regum Epiſtolis auctoritatem, quibus aliquando meam ſententiam corroboro: concedo tamen debilem, ſufficientem concipiendæ opinioni, non firmandæ. Reliquùm, me duce, Epiſtolæ huius littera non hoſtibus, ſed nobis fauet. Egeo attentione. Volebat Luſitanorum Rex Afonſus V. ducere Vxorem alteram: Primogenitus timet, ne, ſi ipſe ante Afonſum deuiueret, ſecundæ Vxoris Filius Patri Afonſo, excluſo Primogeniti Ioannis Filio, heres ſufficeretur; alterum Matrimonium impedit. Afonſus vt compos intenti fieret, ſecundæ Vxoris Filium declarat exheredem: ergo cæci non videre non poterunt, Afonſi Primogenitum atque Primores Regni in Comitijs in eâ fuiſſe ſententiâ, vt aſſererent, poſſe contingere vt Filius ſecundæ Vxoris Patri Afonſo ſuccederet, non Filius Ioannis Auo. Hæc igitur Epiſtola potiùs contra ipſos militat; exponit enim Senatorum ſententiam (quæ & noſtra) cui obuiàm ibat Afonſus iſtâ proteſtatione: quæ cùm ſit per modum Epiſtolæ, contra leges; in damnum tertij, & ſine cauſâ, nullam poterit habere auctoritatem. Ad penitiorem huius Epiſtolæ intelligentiam adnotato, in Rege duas poſſe Perſonas conſiderari, publicam, & priuatam. Tunc Rex operatur vt perſona *Epiſtolarum Regum auctoritas.*

publica, cùm in Concilio, vel conſulto Senatu; tunc vt priuata, cùm proprio Marte. Leges, inſtituta, edicta, conſtitutiones ſemper ferre præſumitur tamquam perſona publica, non tamquam priuata & peculiaris. Teſtamentum etiam vt perſona publica condit; quia hoc eſt inſtrumentum publicæ auctoritatis. Epiſtolas aliàs mittit vt particularis homo, aliàs vt publicus. Diſcrimen cognoſcitur à litterarum argumentis. Si ſint de rebus perſonalibus, priuatum indigitant auctorem; ſi de communibus, non ſemper publicum, ſed cùm à Concilio Regis nomine, vel à Rege conſultis Senatoribus. Reſcripta Regum, cùm hi operantur tamquam perſonæ publicæ, habent vim legum; non tamen cùm hi operantur vt homines particulares. Ceterùm, Afonſus V. ad Comitia Regni ſcribens pro Filio ſuo, agit de rebus perſonalibus contra Comitiorum ſententiam; ac ideò velut homo priuatus: ac perinde hæc Epiſtola non habet politicam auctoritatem; haberet tamen, ſi cenſeretur à Concilio vel conſulto Senatu fuiſſe miſſa. Ex hac obſeruatione, quæ ſolidiſſima eſt, intelligendus & exponendus venit Bartolus *lib.2.C.de Leg.* Decius *in Rubr.de Reſcript.in princ.* Paulus de Caſtro *l.1.ff.de Conſtitut.Princip.* qui videntur diminuere Epiſtolarum auctoritatem; & Suarius *lib.3. de Leg. c.15.n.22.* qui videtur augere. Vide Iaſonem, Angelum, Felinum, Burgos de Paz, quos refert & ſequitur citatus Suarius.

OBIECTIO SEXTA.

XXXVII. *De Rege Sebaſtiano.* SEbaſtianus I. Ioannis III. ex Filio Ioanne Nepos, ſuccedit Auo. Ergo iam in Regno Luſitaniæ datur Repræſentationis beneficium, quo Nepos Auo ſufficiatur.

RESPONDEO, nullum ſuperfuiſſe Ioannis III. Filium cùm deuiueret; quia Afonſus, Catharina, Beatrix, Emanuel, Philippus, Antonius, & alter Afonſus ab ineunte infantiâ è medio, vel, vt aptiùs loquar, à vitæ limine ſublati ſunt. Filius vltimus fuit Ioannes, Pater Sebaſtiani, qui ſuperuixit Auo; ac perinde ſine litis aut controuerſiæ

trouersiæ aliquâ occasione hereditario titulo Regi postumo suffectus est.

CONCLVSIO.

COnstet igitur liquidò, Repræsentationis beneficium non habere locum in successione Regni Lusitanici, ac perinde non debere Infantem Ducissam Catharinam hoc titulo Catholico Regi anteponi.

QVÆSTIO III.

An eadem Infans Dux debeat Catholico Regi præponi quà Agnata Regis Cardinalis.

VOluerat Excellentissima Ducissa Bargançæ Catharina Patrem induere & repræsentare; vt fictione illâ politicè-virilis facta, Catholici ius debellaret: ceterùm, intentum non obtinuit. Omissis ergo Patribus, quos repræsentare in hoc casu non licet, secundùm circumstantias Personales debemus discurrere, pro illoque iudicare cuius sit potius ius, & euidentior actio. XXXVIII. *Femina politicè vir quæ?*

ARTICVLVS I.

Agnatos Cognatis anteponendos esse.

AGnatorum atque Cognatorum distinctio magna in iure, & eius apud Scholasticos notitia multa. Agnatos dicimus qui veniunt per lineam masculinam, *l. Sunt autem. ff. de Leg. tut. vers. Sunt autem.* Cognatos illos, in quorum lineâ Femina quæpiam reperiatur, *l. Inter agnatos. ff. Vnde cognati. text. in princ. vers. Sunt autem. Inst. de Leg. agnat. tut.* XXXIX. *Cognati & Agnati distinctio.*

Agnatos Cognatis anteponendos esse in successione, doceor à textu *in l. 1. ff. Quis ordo in bon. poss. l. Ad intestati. 5. l. Patruo. 7. C. de Legit. hered. text. in princ. Inst. de Success. cognat.*

 Dicis,

XL. *Obiectio.* Dicis, diſcrimen illud, quod ius antiquum cognouerat & ſtatuerat inter Agnatos & Cognatos, iam hodie reuocatum eſſe à textu *in d. Auth. de Hered. ab inteſtato. §. Si verò neque. verſ. Nullam. & verſ. Sed in omnibus. & in Auth. Poſt fratres.* 1. *in fine, C. de Legit. hered.*

Satisfactio. Sed reſpondeo ex Molinâ *libr.*3. *cap.*41. *n.*2. & 4. ſublatam eſſe differentiam in hereditate diuiſibili, videlicet in illâ ad quam vocantur Agnati atque Cognati futuri participes; atque ideò decernitur, vt tam illi quàm hi recipiant æqualem partem. Reliquùm, in hereditate indiuiſibili, qualis eſt Maioratus, Comitatus, Ducatus, Regnum, non vocantur participaturi omnes heredes, ſed ſolummodò vnus, nempe propior & dignior; atque ideò in tali caſu Agnatus eſt anteponendus.

XLI. *Satisfactionis confirmatio.* Reſolutionem hanc manifeſtiorem facio ex ſpeculatione aliquot textuum, nempe *in l. Lege. C. de Legit. her. §. Ceterùm. Inſt. de Leg. agn. ſucceſſ.* Decernebatur, vt vir etiam in rebus diuiſibilibus præponeretur feminæ, ita vt in diuiduâ hereditate pars maior, melior & potior viro cederet; minor atque ignobilior feminæ. *l. Maximum vitium. C. de Lib. præter. & d. l. Lege. d. §. Si verò. verſ. Nullam.* reuocant illum abuſum, & tollunt talem diſtinctionem, decernentes, virum feminæ non debere anteponi, ſed hereditatem æquè vtrique deberi, ac perinde hunc & illam æqualem portionem recepturos. Nihilominùs, licet ſublata ſit viri & feminæ differentia; in rebus indiuiduis hereditario iure poſſidendis ſi concurrant, ille præfertur feminæ, ex omnium opinione, quamlibet ſeniori. Ita diſpoſuit Ord. *libr.*4. *tit.*62. *§.*3. & *l.*12. *titul.*1. *p.*6. *Extrauag.* & diffinit Molina *lib.*3. *c.*4. *n.*4. Hinc Argumentum. Diſtinctio inter virum & feminam antiquo iure ſtabilita tollitur à recentiore lege; & nihilominùs in Maioratibus vir præponitur feminæ. Ergo ſimili modo, quamuis diſcrimen inter Agnatum & Cognatum, quod veteres leges ſtatuerant, auferatur à neoterico iure, in Maioratibus cognato agnatus erit anteponendus.

AR-

ARTICVLVS II.

Feminis Cognatis Agnatas anteferendas esse.

AGnationis prærogatiuam celeberrimam non solùm in viro considerem, sed in muliere. XLII.

Inueheris contra resolutionem hoc ratiocinio: Illa persona est agnata, in cuius rectâ lineâ nulla femina valeat reperiri; atqui hoc in feminâ non verificatur: ergo non dantur feminæ agnatæ, sed hæc qualitas competit viris. Consequentia est legitima. Maior est certa ex his quæ suprà prælibauimus. Minorem probas: In illâ rectâ lineâ reperitur illa ipsamet femina; ergo iam illa linea non est agnationis, sed cognationis: non enim omnes, quos continet, sunt viri. *Obiectio.*

Nec valet dicere, à feminâ vltimâ præscindendum esse, & reliquos considerandos. Probas à simili: Dubitant Theologi, vtrùm possit dari aliqua substantia quæ sit supernaturalis, hoc est super omnem naturam. Respondent negatiuè: ratio, quia illa est natura; cumque non sit super se ipsam, non poterit esse super naturam omnem: quia datur aliqua natura (nempe eadem substantia) supra quam non fuerit. Ergo similiter non poterit dari femina, in cuius rectâ serie non sit femina: est enim opus quòd sit ipsa; & hoc sufficit vt illa series dicatur habere feminam; ac perinde non esse agnationis, sed cognationis meræ.

His non obstantibus, leges contrarium disposuerunt, decernentes, in genealogijs, vt agnatio à cognatione distinguatur, vltimas personas non considerandas esse, sed solùm intermedias: atque ideò dari poterunt agnatæ feminæ. Constat euidenter ex textu *in l. Pronuntiatio. ad finem. ff. de Verborum significat. §. Ceterùm. Inst. de Leg. agn. success.* Accinit Parisiensis *Cons.* 35. *in princ. & n. vlt. l.* 3. Hinc ad argumenta in contrarium dicendum, in agnatione non iri consideratum Personam vltimam, sed solùm intermedias. XLIII. *Responsio.*

Femina agnata etiam si ducatur Vxor, agnata remanet:

l. Volun-

l. Voluntas. C. de Fidei commiss. vbi Paulus & Iasonius *in princ.* Molina *lib.*1. *c.*6. *num.*39.

Si habeat Filios, etiam agnata remanet, sed Filij erunt cognati. Patet; quia in horum ascendentiâ rectâ reperitur femina: *d.l. Pronuntiatio.*195. *§. Familiæ. in fine. vbi gloss. cum l. seq. ff. de Verb. significat. d. §. Sunt autem.* Videantur Annal. Dec. Curt. & qui post eos Molina *libr.*1. *c.*6. *num.*40. *& deinceps, & libr.*3. *c.*5. *n.*1. *&* 69.

Hinc constat, Feminas cum Feminis, vt Viri cum Viris, in hoc debere comparari.

ARTICVLVS III.

Agnata non debet Cognato præponi, si vterque in eodem gradu existat.

XLIV. *Res indiuisibilis, quæ?* DEcernitur atque expresse diffinitur textu *in c.*1. *De eo qui sibi, & hered. in vsibus.* ibi asseritur, in rerum indiuisibilium successione (talia sunt feudum, Maioratus, Regnum) in quibus feminæ possunt succedere, si concurrant vir & femina in eodem gradu, semper illum debere præcedere, quamlibet cognatus fuerit, & illa agnata.

Subscribunt huic resolutioni ex eisdem principijs Petrus ab Anchar. & Florianus *inter Consil. Anchar. Cons.*359. & alij, quos citat Tiraquellus *de Iure primogen. quæst.*13. *num.*5. Huic etiam Conclusioni subscribit Euerardus *Cons.*228. & pro se allegat Gasparem Caldr. & Andream Irsenium, *in Ærar. verbo Feudum.* Antonius Gomez *ad Legem* 40. *Tauri n.*63. vbi citat Baldum *in c. Significauit. Extra. de Rescriptis.* 1. *colum. in medio*; dicitque communiter feudistas ita tenere.

Probatur id etiam *ex cap.*1. *§. Quin etiam Episcopum, vel Abbatem in vsibus feudorum.* vbi dicitur; quod si quis accepit feudum pro se & suis descendentibus masculis & feminis, semper masculus præfertur, & eo extante femina excluditur. Valere autem argumentum à feudo ad Maioratum probat idem Gomesius *vbi suprà num.*65.

CON-

CONCLVSIO.

SIt igitur omnibus manifestum: Primò, Regem Catholicum esse cognatum Henrici Cardinalis Regis. Patet; quia erat coniunctus illi ratione Matris Imperatricis Isabellæ.

Secundò, Infantem Ducissam Catharinam esse eidem Henrico vltimo Regni possessori agnatam. Liquet; erat enim Filia Eduardi Fratris Henrici Regis.

Tertiò, eamdem Viraginem Catharinam non debere anteponi Catholico Regi, quà agnatam. Ratio: Erant in eodem gradu; & in eodem agnatæ cognatus præponitur, vt probauimus suprà in Art.3.

QVÆSTIO IV.

An Rex Catholicus excludendus sit à successione Lusitaniæ quà alienigena?

REspondeo negatiuè. Ratio; quia Catholicus Rex natus est ex sanguine Lusitanico: habuit enim (præter alios antecessores) Matrem Serenissimam D.D. Isabellam Germaniæ Imperatricem, atque Reginam Hispaniarum: quæ erat Lusitana, Filia Emanoëlis Portugalliæ, Indiarum & Brasiliæ Monarchæ potentissimi. XLV. *Isabella Mater Philippi Lusitana.*

ARTICVLVS I.

Obiectioni, quæ contra Imperatricem, demonstratiuè satisfacio.

ANtequam auderent antagonistæ contra personam Catholici Philippi Regis, priùs contra ipsius Matrem Serenissimam Imperatricem inuehebantur; vt persuaderent mundo, illam propter defectus personales fuisse Regni exheredem. Ceterùm, argumentabantur hoc modo:

Est Lex Lusitanica lata in Comitijs Lamegensibus à to- *Obiectio ex Lege Lamegensi.*

to Regno, Regis Afonſi Henriquez munita iuramento, & populi acceptatione, hæc:

§.VI. Dixerunt: Etiam Filiæ Domini Regis ſunt de lumbis eius, & volumus eas intrare[a] *in Regno, & quòd fiant leges ſuper*[b] *iſtud. Et Epiſcopi & Nobiles fecerunt leges iſto modo.*

[a] Magis Latinè, *in Regnum*, [b] *hoc*.

§.VII. Si Rex Portugalliæ non habuerit Maſculum, & habuerit Filiam, iſta erit Regina poſtquam Rex fuerit mortuus, de iſto modo: Non accipiet virum niſi de Portugal: Nobilis & talis non vocabitur Rex, niſi poſtquam habuerit de Reginâ Filium Varonem. Et quando fuerit in congregatione, Maritus Reginæ ibit in manu[c] *mancâ, & Maritus non ponet in capite*[d] *corona Regni.*

[c] *ſiniſtrâ*, [d] *coronam*

Ex lege ratio.

Ex hac lege argumentum. Imperatrix Iſabella non fuit nupta viro Luſitano, ſed Belgæ, putà Carolo Gandauenſi, iſtius nominis Quinto Germaniæ Imperatori. Ergo eadem remanet exheres Regni. Atqui Filius exheredis eſt etiam exheres; igitur Rex Catholicus nullum ius habet ad Sceptrum armipotentis Portugalliæ.

XLVI. *Legi atque rationi reſpondetur.*

SATISFACTIO. Dico igitur primò, in Legis *§.6.* vt vidimus, declarari feminas eſſe habiles, vt ſuccedere poſſint in Regno. Addo, Legem *§.7.* non contra omnes feminas indici, ſed contra Filiam Regis non habentis maſculum; ac perinde non contra Imperatricem Iſabellam, quæ habebat Fratres dum duceretur à Carolo V. Imperatore. Aſſumptum liquet ex Legis expreſſiſſimis verbis.

Dico ſecundò, eamdem Iſabellam accepiſſe iuxta Legis decretum virum de Portugal; quia Carolus V. erat Auſtriacus de Portugal: vel qui dubitas, Hiſtorias legito. Eduardus I. Luſitanorum Rex genuit Leonoram; hæc Maximilianum I. Imperatorem; hic Philippum I. Auſtriæ Archiducem, Flandriæ Comitem, Regem demum Hiſpaniæ; hic Carolum de Auſtriâ-Portugal, qui & Hiſpaniarum Rex, ac Germanorum Imperator. Nec ſufficit dicere, Carolum V. non fuiſſe in Luſitaniâ natum; quia Lex non dicit, quòd talis femina accipiat virum natum in Portugal,

ſed de Portugal; hoc eſt, de gente atque aſcendentiâ Luſitanâ.

Supereſt igitur, ob nullam cauſſam arcendam eſſe, ſi ſupereſſet, Iſabellam à Coronâ & Sceptro Luſitaniæ.

ARTICVLVS II.

Obiectis, quæ contra Catholicum Regem, ſit ſatis.

PRIMVM.

Regia auctoritas, atque rerum ſuprema iuriſdictio, inuenta eſt ad Populi conſeruationem, vt optimè reſoluit Matthæus de Afflict. *in c.*1. *§. vlt. n.6. de Alien. feud.* poſt Lucam de Penâ *in l. Nepotes. C. de His qui num. liber. lib.* 10. *& in l. vltim. C. de Tyron. libr.* 12. & colligitur ex Stagiritâ *Polit. libr.*1. *cap.*1. *&* 2. Expendit Sotus *libr.*4. *de Iuſt. & Iur. quæſt.*4. *art.*5. Victoria *de Pot. ciuili, nu.*5. Couarruuias *Pract. c.*1. *num.*2. Atqui Coronam transferri ad alienigenam & peregrinum, ſumma eſt Regni calamitas. Non ergo conueniebat permittere, ſufficeretur Henrico Rex Catholicus, vtpote externus & peregrinus. Minor probatur ex varijs ſacræ Scripturæ teſtimonijs. Eccli. 11. *Admitte ad te alienigenam, & ſubuertet te in turbine, & abalienabit te à tuis proprijs.* & Ierem. Thren. c. 5. *Hereditas noſtra verſa eſt ad alienos, domus noſtræ ad extraneos.* Iſaiæ cap. 1. *Regionem veſtram coram vobis alieni deuorant.* Eccli. 10. *Regnum à gente in gentem transfertur.* Ita notauit D. Thomas 1.2. *quæſt.*105. *art.*1. *ad* 2. Anchar. *dict. Conſ.*339. *n.*9. XLVII. *Reges cur eligantur?*

Hoc reſpiciebat Ius, indicens, ne Officia, Beneficia atque Reipublicæ adminiſtratio peregrinis & exteris committerentur, ſi habiles & capaces indigenæ reperirentur, *l. in Eccleſijs. C. de Epiſc. & cler. l. Vnica. C. Non lic. habit. lib.* 11. *c. Nullus. c. Obitum.* 61. *diſt. c. Bonæ.* 2. *verſ. Intelleximus. de Poſtul. Præl.* Vbi legimus: *Non poteramus ſaluâ conſcientiâ eidem Eccleſiæ in aliâ perſonâ, niſi quæ de regno Hun-* XLVIII. *Peregrini excludendi cur? vbi? in quibus?*

 gariæ

gariæ originem duceret, congruè prouidere, nec vellemus ei præficere alienum. Consonant alij textus, quos esset prolixum recensere: ex quibus elicit hanc resolutionem Glossa *in c. Cùm inter. verb. Aliam. de Elect.* & plurimi Iurisconsulti, quos refert Carolus de Grassalio *libr.2. Regul.* Franc. *iure* 8. Rebuff. *in Praxi, tit. de Rescript. mixtis, à num.7. & in reg.20.* Cancellar. *gl.1. in princ.* Mendoza *reg.17. quæst.39.* Couarruuias *Pract. c.35. n.5.* Gregorius Lopez *in l.1. titul.11. verb. De los suyos. & in l.1. tit.18. Part.2. verb. De fuera.* Dueñas *reg.202.* Burgos *in l.3. Tauri, 1. p. num.374.* Apud quos curiosus videre poterit leges pragmaticas, autographa Hispana interdicentia collationes quæ fiebant peregrinis. Hoc ipsum est expresse decretum in Regno Portugalliæ *Ord. libr.1. tit.1. in princ.* Ibi legitur: *Nosso natural, que como bom, & leal nos deseje seruir, & ame perfeitamente.* hoc est, Sit habilis vt vacet tali aut tali regimini. quis? *Nostras, qui vt bonus ac fidelis nobis ambiat seruire, perfectoq́ue amore prosequatur.* Consentit textus *in tit.29. in princ.* & confirmatur *l.1. titul.12. Part.4. Extrauag. & c. Fundamenta. §. Dignè. de Electione. in 6.* (ibi, *quæ incolis nota dispendia intulerunt hactenus peregrina regimina) c. Peregrina. c. Leges. c. Vnaquæque. 3. Quæst. 6.* Ergo remanet probatum, Officia politica, Magistratus, & à fortiori Sceptrum concedi non debere extraneo.

Collationes non possunt fieri peregrinis.

SECVNDVM.

XLIX. Considerari postulant Antagonistæ textum Deuteronomij extractum ex c.17. nempe: *Constitues Regem, quem Dominus Deus tuus elegerit de numero fratrum tuorum: non poteris alterius gentis hominem Regem facere, qui non sit frater tuus.* Quem fortè respiciebat Concilium Toletanum, indicens, ne in Hispaniâ alienigena Monarcha eligeretur. Patrum verba: *Nullus, &c. vel extraneæ gentis homo promoueatur ad apicem Regni.* Hæc verba citat Molina *libr.1. c.2. num.11.* vbi citat *l.1. & l.2. Proœmij libri do Foro iuzgo.*

Gotto-

Gottorum enim tempore ipſiſſimum prohibebatur. Ergo in Luſitaniâ non expedit admittere Monarcham peregrinum.

TERTIVM.

PElaij Regis tempore decretum eſt, quòd Feminæ, quæ potuiſſent ſuccedere in Hiſpanorum Regno, Gotto nuberent, non peregrino. cauſſa, ne Corona daretur exteris. Legis verba ſunt hæc: *Illa* * *Magnatorum Gottorum Prouidentia de nobilioribus Gottis accipiat virum, de quo Regalis poſteritas conſeruetur. Prouidentia* titulus eſt Infantum, vt Maieſtas Regum; atque ideò Prouidentiſſimæ in concreto, & Prouidentiæ in abſtracto ſæpiùs appellantur. L.

* Aptiùs, *Magnatum*

QVARTVM.

SAncius huius nominis ſecundus moderabatur habenas Imperij Luſitanici, ſed, vt multi aſſerunt, incuriâ ſummâ; atque ideò in cauſsâ, quòd contra populos iniuria frequens repeteretur. Coniunguntur Regni Status, & legant Nobilem ad Pontificem Maximum, Innocentium IV. Concilium Lugduni celebrantem, poſtulantes, quatenus Regni calamitati mederetur; & Rectorem eligeret, qui gubernaret Portugalliam. Papæ & Patrum fuit reſolutio: *Præponite Rectorem Regi illum quem malueritis, dummodo ſit ex Luſitanis.* Ita legitur in Chronici capite 4. ergo diffiniuit Pontifex, non poſſe hoc Regnum à peregrinis gubernari. LI.

Pontificis reſolutio.

QVINTVM.

REliquamus, ſi placeat, politicas hominum leges, ciuileſque conſtitutiones, reperturi, cautum eſſe diuinâ apocalypſi non ſemel, ne peregrini & exteri in hoc Regno inuicto coronentur. Apparuit Angelicis ſtipatus cohortibus Chriſtus Dominus Afonſo Henriquez primo Luſorum Regi, atque promittit illi Coronam conſeruandam in gente Luſitanicâ. Conſtat ex Chronico eiuſdem Regis *cap.*15. Notauit Nauarrus *in Rep. c. Nouit. not.*3. *num.*151. *de Iudic.* LII.

Afonſi primi Regis apocalypſis.

 Eadem

Eadem apocalypſis fuit cælitus communicata ſocio cuipiam S.Franciſci homini ſancto.Liquet ex eodem Chronici iam antè citati capite. Idem prophetizauit S.Franciſcus, vt legitur in Minorum Chronico *Part.*1. *cap.*45.

RATIO APPENDIX.

LIII. EX his omnibus obiectionum præmiſſis hæc inſtantia contra Regem Catholicum poterit acriùs efformari. Regni Luſitaniæ non poteſt clauum tenere externus & peregrinus; Rex Hiſpaniarum eſt extraneus; ergo is eſt impos & incapax talis Coronæ. Conſequentia eſt *euidens:* Maior liquet ex dictis: Minor eſt clara, quia Rex Catholicus non erat Luſitanus.

OMNIBVS OBIECTIS SATISFACIO.

LIV. *Prædictis occurritur.* AD hanc vltimam rationem obiectionum aliarum appendicem ſatisfacio ſic: Concedo Maiorem, atque Minorem nego. Ad probationem dico, Regem Catholicum non fuiſſe exterum, ſed Luſitanum: fuit enim Luſitanæ Filius; & habet in ſuâ genealogicâ ſerie ſanguinem Luſitanicum decorantem ſtemmata in varijs locis repetitum. Non erat in Luſitaniâ natus, fateor; ſed non ideò cenſendus eſt alienus. In textu citato in obiectione primâ non creditur alienus in Hungariâ, qui de Regno Hungariæ originem duceret, vt vidimus; ergo nec alienus poterit iudicari in Portugalliâ, qui habuerit Matrem & plurimas Auias Luſitanas.

CONCLVSIO.

INnoteſcat igitur omnibus, Regem Catholicum eſſe verè Luſitanum, non autem alienigenam; ac perinde non potuiſſe quà alienigenam excludi à Sceptro Portugalliæ.

RE-

RESOLVTIO TOTIVS DIFFICVLTATIS.

Legitimus Lusitaniæ Regni Heres Catholicus Rex demonstratur.

IAM tandem Deo auspice deuenimus ad terminum difficultatis, ad controuersiæ limitem, & exitum desideratum. Manet nos verus ac legitimus Lusitanorum Rex breui Analogismo (quem peperit immensus labor) demonstrandus. LV.

Præmitto primò, in controuersijs huiuscemodi considerari debere LINEAM, GRADVM, SEXVM, ÆTATEM. De primâ tractat textus *in c.*1. *de Naturâ succeß. feud.* de secundâ textus *in l.Cùm ita.* §. *In fidei commisso.ff. de Legatis*.2. De Sexu disputat textus *in l.vltim. ff. de Fide. instr.* vbi etiam plurima de ætate. De omnibus agit curiosè-sedulus Molina *libr*.3. *c*.4. *num*.13. *&* *cap*.6. *num*.50. vbi expendit omnes præcedentiæ & antelationis qualitates. *Considerare oportet Lineam, Gradum, Sexum, Ætatem.*

LINEA.

LIneam Iurisconsulti nominant, quam Politicus Græcè Γενεαλογίαν diceres, Latinè Seriem successionis. Lineæ principium debet esse Persona quæ habuerit talem hereditatem (nempe Maioratum, aut Regnum) textus *in c. primo, de Succeßione feud. & in cap.*1.*de Succeßione Fratrum, & grad.* Molina *libr*.3. *c*.6. *n*.34. vel debet saltem insigniri Primogenituræ attributo, vt det Lineæ principium, vt communiter Doctores adnotant, quos citat Afflict.*num*.27. Molina *libr*.3. *c*.4. *num*.14. Couarr. *in Pract. d.c*.38. *num*.6.*vers. Etenim.* His positis sit Conclusio: LVI. *Linea quid?*

Exceptâ Reginâ Christianißimâ, quæ nullum ad Regnum habuit ius, vt secundâ Disputatione efficaciter est demonstratum, *Regina Franciæ nullum habet ius.*

omnes

omnes collitigantes fuerunt in eâdem Lineâ, quâ Possessor vltimus Regiæ hereditatis Henricus, nempe in Lineâ Regis Emanoëlis.

Caput Lineæ. Probatur. Emanoël fuit Lusitanorum Rex, ac perinde capax vt esset Caput Lineæ: Rex Catholicus, Sabaudiæ Dux, & Dominus Antonius, fuerunt ipsius Nepotes, & Infantes Catharina atque Maria Neptes; & D. Rainutius Filius fuit Mariæ Parmensis Principis.

Hîc hallucinatio eorum, qui partes Infantis Catharinæ tuebantur, innotescit. Non constituunt Regem Emanoëlem caput Lineæ huius genealogiæ, sed ipsius Filios, vt tot inueniant Lineas quot fuerint Emanoëlis soboles: & toto cælo deuiant, vt dicitur, à veritate. *Capitis character.* Ratio; quia Caput Lineæ debet ius influere in reliqua membra: ergo debet habere tale ius vt influat: si enim non præhabuisset, quî influeret? Ergo Caput Lineæ Regiæ debet esse Rex, vel saltem Regis Primogenitus, vt iam anteà expressâ lege probabamus. Vel, esto, non requiratur talis qualitas in Lineæ Capite: cæcutiant omnes Iurisconsulti: cur igitur potiùs determinantur Linearum Capita Filij Emanoëlis quàm Nepotes, cùm eadem sit ratio vtrorumque? Si Nepotes sint Linearum Capita, meliorem Lineam occupat Maria, & eius posteri, quàm Catharina & ipsius progenies: ergo si hæc doctrina quodammodò sustineri posset Patronis Catharinæ testibus, non iam hæc Infans Dux, sed Princeps Rainutius, qui in meliore constituitur Lineâ (Mater Rainutij fuit maior Catharinâ) debuisset coronari.

LVII. *Condonatio.* Demus iterùm, Serenissimam Infantem Catharinam fuisse ex Lineâ Infantis Eduardi, non ex Lineâ Cardinalis Regis: ergo consideremus textum *in c.1. de Success.* dabo formalia verba: *Ad solos & ad omnes, qui ex illâ Lineâ sunt, ex quâ iste fuit.* Ergo, deuiuente Rege Cardinali, extendebatur hereditarium ius ad omnes, eosque solos qui ex Lineâ fuerint, ex quâ idem Henricus. Infans Catharina, ipsius Patronis confitentibus, non est ex Lineâ Henrici; ergo ad D. Infantem Catharinam ius hereditarium non extenditur: vel

vel ſi extenditur, non iam illa ex Lineâ Eduardi, ſed ex Lineâ Emanoëlis, ex quâ & Rex Henricus, & reliqui Collitigantes, vt in initio ex principijs ſolidis ſupponebatur.

GRADVS.

VIdimus omnes Collitigantes fuiſſe in eâdem Lineâ, ac perinde hoc titulo nullum alteri anteferendum eſſe: ſupereſt Gradus conſiderandus. Doceor à textu *in d. §. In fidei commiſſo.* (vbi: *Qui ex proximo gradu procreati ſunt.*) Ergo Gradus titulo excludendus eſt D. Rainutius, qui eſt in remotiore Gradu quàm reliqui: tam reſpectu Capitis Lineæ, nempe Emanoëlis, quàm vltimi Regni Poſſeſſoris Henrici Cardinalis. Gradus conſiderationem tanti faciendam eſſe docuit Couarruuias *libr.* 3. *Var. c.* 5. *n.* 5. *verſ. Rurſus ſeptimò*, vt munitus plurimis auctoritatibus defendat, proximiorem feminam remotiori viro anteponendam eſſe, nullâ habitâ ratione Lineæ. Vide Michaëlem Aguirre *in Apologia pro Philippo II. Part.* 2. *num.* 209. apud Chriſtophorum Beſoldum *Conſ.* 1. Remanent igitur in eodem Gradu Rex Catholicus, Sabaudiæ Dux, D. Antonius, & D. Catharina: ac perinde hæc quæſtio inter ipſos aliunde eſt dirimenda. LVIII.

D. Rainutius in Gradu remotiori.

SEXVS.

ANteponendum eſſe Virum iuniorem ſeniori Feminæ, ſi vterque in eodem gradu, leges omnes edocent, quæ ſunt in praxi; conſtat in ſingulari ex communi Luſitanorum vſu, itemque ex textu *in d. l. Vltim. de Fid. inſtr. Ord. libr.* 4. *tit.* 62. *§.* 3. *l.* 12. *tit.* 1. *Part.* 6. *Extrauag.* Ergo cùm in hac Lineâ, in eodem Gradu dentur & Viri & Feminæ, demonſtratur has excludendas eſſe. Ergo iam tandem D. Infans Ducissa Catharina litem perdidit, & Regni exheres remanet demonſtrata. Reliquùm, pro ſuâ munificentiſſimâ liberalitate Catholicus Optimus Rex Philippus, vt quieſceret, & titulos nouos non ſomniaret, dedit illi redituum magnam ſummam ſub hac conditione, vt de hac contro- LIX.

Anteponendus Vir Feminæ.

uersiâ in posterum non disputaret: vnde si quod ius habuisset (nullum habuisse iam demonstratum est) iam esset Regni exheres, quia vendidit.

ÆTAS.

LX. SVpersunt in eâdem Lineâ, in eodem Gradu, in eodem Sexu Altissimus Monarcha Hispaniarum Philippus, Filius Imperatoris Caroli, & D. Emanoël Philibertus Sabaudiæ Dux, & Dominus etiam Antonius. Superest examen ab ætate. Textus *in d. l. vltim. d. Ordin. §. 3. vers. E onde.* vbi disertis verbis: *O maior dos Filhos, ou a maior das Filhas.*

Rex Catholicus vniuersorum senior.

Atqui inter hos senior est Altissimus *Castellæ* Rex, Antonius minimus, Dux Sabaudiæ intermedius.

Ergo etiam, suppositis legitimis natalibus Domini Antonij (quæ non fuerunt vspiam demonstrata) remanet Isabellæ Lusitanæ filius Philippus cognomento Prudens Lusitaniæ, & omnium Orientalium Occidentaliumque regionum, quæ huic subsunt, legitimus Rex demonstratus.

CONCLVSIONVM
CONCLVSIO.

LXI. SIt igitur hinc notum vniuersis, Altissimum Regem Catholicum Philippum fuisse legitimum Heredem Henrici Monarchæ Cardinalis, ac perinde Lusitaniæ, Algarbiæ vtriusque, Brasiliæ, Indiæ, Guineæ Monarcham, huius nominis in Portugalliâ Primum, Secundum in citeriore Hispaniâ; Expeditionum, & Classium in Æthiopiam, Arabiam, Persiam, inque Oceani Chilensis Insulas verum Dominum; & Orientalium plurimorum Regum & Principum legitimum Imperatorem.

Eumdem Philippum Castellæ Regem esse aliorum quoque Regnorum, præcipuè Neapolis ac Nauarræ, legitimum possessorem, fidelis hic calamus, si per tempus licuerit, est clarissimè demonstraturus.

INDEX ET ORDO
HVIVS OPERIS.

PROOEMIVM.

§.1. Brevis descriptio Lusitaniæ. 1.
Comitatus Lusitaniæ. 4.
§.2. Ante Afonsum Henriquez, qui audit primus Lusitanorum Rex, fuisse alios Reges plurimos in Lusitaniâ. ibid.
Regis Garciæ Epitaphium. 7.
Proreges, Interreges, Vicarij, Consules, Domini, Comites, & Duces, qui toti Lusitaniæ praerant iurisdictione absolutissimâ ante Afonsum Henriquez primum in hac serie Lusitanorum Regem. ibid.

LIBER I.
GENEALOGICVS,
Originem, res gestas, successionem Regum Lusitaniæ recenset ex monumentis fidelissimis. 11.

Henricvs Lusitaniæ Comes Regumque parens. 13.
Afonsvs I. Lusitaniæ Rex. 17.
Sancivs I. Lusitaniæ Rex II. 19.
Afonsvs II. Lusitaniæ Rex III. 21.
Sancivs II. Lusitaniæ Rex IV. 25.
Afonsvs III. Lusitaniæ Rex V. 27.
Qvæstio incidens. Vtrùm Afonsus III. ex Mathilde Bononiæ Comitissâ habuerit successionem. 28.
Qvæstio altera. Vtrùm si Afonsus III. ex hypothesi habuit ex Mathilde liberos, Regina Christianissima originem traxerit aut ab ipso Afonso aut alio Lusitanorum Rege. 32.
Bononiensium Comitum genealogia. 33.
Diploma Mariæ olim Imperatricis. 35.
Epistola eiusdem Mariæ ad Regem Galliæ. 35.
Diploma VVillelmi Comitis VVesemaliæ & Aleidis Vxoris ipsius. 36.
Dionysivs I. Lusitaniæ Rex VI. 39.
Sancta Isabella Lusitaniæ Regina. 41.
Afonsvs IV. Lusitaniæ Rex VII. 45.
Petrvs I. Lusitaniæ Rex VIII. 47.
Ferrandvs I. Lusitaniæ Rex IX. 49.
Ioannes I. Lusitaniæ Rex X. 51.
Edvardvs I. Lusitaniæ Rex XI. 55.
Ferrandvs Lusitaniæ Princeps, Ioannis I. Filius. 57.
Afonsvs V. Lusitaniæ Rex XII. 61.
Ioanna Lusitaniæ Princeps. 63.
Ioannes II. Lusitaniæ Rex XIII. 67.
Emanoel I. Lusitaniæ Rex XIV. 69.
Ioannes III. Lusitaniæ Rex XV. 73.
Sebastianvs I. Lusitaniæ Rex XVI. 75.
Henricvs I. Lusitaniæ Rex XVII. 79.
Philippvs I. Lusitaniæ Rex XVIII. 81.
Philippvs II. Lusitaniæ Rex XIX. 85.
Philippvs III. Lusitaniæ Rex XX. 89.
Ferdinandvs Hispaniæ Infans, Belgij Prorex, S. R. E. Cardinalis. 91.
Coronis. 93.
Synopsis totius difficultatis. 94.

LIBER II.
Demonstrat, Alfonsum VI. Thareiæ Henrici Comitis Vxoris Patrem, ipsiusque posteros Legionensium Reges vsque ad Austriacum Philippum IV. Hispaniæ Regem fuisse legitimos Monarchas Lusitaniæ. 95.

In hoc Libro nihil suppono; sed ex veritatis visceribus eruo resolutiones securissimas.

Dispvtatio. Vtrùm Rex Catholicus, quà Alfonsi VI. Castellæ atque Legionis Regis Successor, Recuperationis titulo occupare potuerit Lusitaniam. 97.
Qvæstio I. Vtrùm Afonsus, Filius Henrici Comitis, fuerit legitimus Rex Lusitaniæ. 98.
Articvlvs I. Quibus conditionibus data fuerit Portugallia Comiti Henrico, Regum progenitori. ibid.
Epistola Alfonsi Imperatoris ad Henricum Generum suum. ibid.
Articvlvs II. Afonsus Henriquez coronatur Lusitanorum Rex inconsulto suo supremo Domino Legionis Rege; atque propterea inualidè. 100.
Articvlvs III. Coronatur Afonsus à Summo Pontifice: & quis effectus istius coronationis. 102.
Articvlvs IV. Vtrùm validè Regum titulū confirment Comitia Lamegensia. 104.
Diploma. Datum in primâ congregatione Regis Afonsi, Henrici Comitis filij, &c. in quo feruntur leges, & agitur de Regni negotijs, & multis alijs rebus magni ponderis

deris & momenti. 104.
Vocum aliquot, quæ minùs Latinæ sunt, declaratio. 109.
ARTICVLVS V. *Comitiorum Lamegensium leges: Censor rélego, Index relêgo.* 110.
ARTICVLVS VI. *Nihil referre, licet vnus vel alter Pontifex titulum Regium confirmarit.* 113.
ARTICVLVS VII. *Vtrùm Afonsus Henriquez fuerit creatus Rex immediatè à Deo Optimo Maximo?* 114.
Afonsi Lusitaniæ Regum primi sacramentum Regiè-militare. ibid.
ARTICVLVS VIII. *Sitne hæc Scriptura Authentica, vel non?* 118.
Resolutio huius difficultatis Art. VII. propositæ. 121.
Conclusio. 122.
QVÆSTIO II. *Vtrùm Afonsi primi Lusitaniæ Regis posteri præscripserint in Regno Portugalliæ.* 124.
ARTICVLVS I. *Rationibus & testimonijs stabilitur præscriptio in Regno Lusitaniæ.* 125.
Epitaphium Emanoëlis Regis. ibid.
ARTICVLVS II. *Nulla præscriptio in iure naturali, in positiuo multiplex.* 127.
ARTICVLVS III. *Resolutionem istius difficultatis non à Pontificio iure, aut Cæsareo, sed à Naturali solummodò petendam esse.* 129.
Conclusio. 132.
Disputationis resolutio. ibid.
DVBIVM *incidens. Vtrùm Recuperationis titulo non Lusitania solùm, sed etiam Algarbia, Brasilia & India ad Catholicos pertineant Reges.* 133.

LIBER III.

Supponit Afonsum Henriquez, & ipsius successores vsque ad Ferrandum I. inclusiuè, fuisse veros Lusitanorum Reges. Probat Agnetem de Castro legitimè nupsisse Petro I. Portugalliæ Regi: inde demonstrat ad Agnetis Reginæ posteros, Castellæ Reges, pertinere Coronam Lusitaniæ. 135.

Latas Lamegi leges non admisi antecedenti Libro, qui nec Comitia legitima cognoui, nec verum Regem. Suppono in hoc secundo Libro fuisse Afonsum Henriquez verum Regem; ergo & supponere tenemur dicta Comitia fuisse congregata legitimè, & leges in eis latas habere auctoritatem. Hæc adnoto, ne inconsequentiæ arguar, cùm summæ studeo consequentiæ.

Supposui Afonsum I. fuisse Lusitanorum Regem, vel vrbanitate vnâ ductus, vel saltem subscribens aliquibus, ex quorum testimonijs affirmat Michaël de Aguirre *in Apologiâ pro Philippo II. §. Facti species*, apud Christophorum Besoldum *Cons. I.* quòd ob incredibilem Regis Castellæ & Leonis liberalitatem Afonsus obtinuerit Regis titulum, & quòd à tributi onere liberaretur; quia illi qui Regum Lusitanorum tuentur partes, cùm nequeant negare Afonsum fuisse subditum Legionensis Regis, cumque nequeant asserere, potuisse inuito Legionensi ad Regni fastigium promoueri; affirmant, liberali Regis Alfonsi munificentiâ fuisse Afonsum & à tributis exemptum, & Regiâ dignitate donatum. Ergo hac admissâ Hypothesi oritur noua difficultas: nam adspirat ad Lusitaniæ Coronam Rex *Catholicus* nouo iam titulo, videlicet quà successor Regis Petri I. & Reginæ Agnetis: hanc dissoluunt resolutiones subsequentes.

DISPVTATIO. *Vtrùm Filij Agnetis de Castro iure an iniuriâ fuerint exclusi à Regno.* 137.
QVÆSTIO I. *Vtrùm Agnes de Castro fuerit vxor legitima Principis Petri.* 138.
ARTICVLVS I. *Quæ & qualis fuerit D. Agnes de Castro, ex decreto Regis Afonsi IV. iniustè occisa: qui eiusdem occisores; & quas dederint pœnas.* ibid.
Genealogia Reginæ Agnetis. ibid.
ARTICVLVS II. *Declarat Petrus Rex, Agnetem sibi non pellicem, sed legitimam vxorem fuisse.* 140.
Conclusio. 141.
QVÆSTIO II. *Vtrùm Ioannes primus fuerit legitimus Rex Lusitaniæ.* ibid.
ARTICVLVS I. *Regis Petri ex Agnete de Castro liberi, & eorum successio copiosissima.* 142.
ARTICVLVS II. *Petri successor Ferrandus, Ferrandi Beatrix. Creando Ioanni Auisensium Magistro nullus locus.* 144.
Conclusio. 146.
QVÆSTIO III. *Vtrùm Magister Auisensium Ioannes, aut ipsius successores, in Lusitaniæ Regno contra Castellanos præscripserint.* 147.
ARTICVLVS I. *Ioannem I. Lusitanorum Regem possessorem fuisse malæ fidei, ac perinde non potuisse contra Regni heredes præscribere.* 148.
ARTICVLVS II. *Supponendo disputationis gratiâ Ioannem I. fuisse possessorem bonæ fidei, ostendo nihilominùs non præscripsisse contra Castellanos.* 150.
Disputationis resolutio. 152.

DV-

Dvbium incidens. Quisnam ex posteris D. Agnetis de Castro sit verus heres vltimi possessoris. 153.
Regnum Algarbiæ, Indiæ & Brasiliæ pertinet ad Catholicum Regem: quo iure? 154.
Conclusio. ibid.

LIBER IV.

Ex hypothesi, quòd Agnes de Castro fuerit Petri pellex, non vxor, demonstrat, nec Ioannem I. Magistrum Auisensium, nec ipsius posteros fuisse legitimos Monarchas Portugalliæ: illudq́; Regnum Recuperationis iure ad Reges Castellæ pertinere. 155.

Defendo ius Regis Catholici contra Ioannem Magistrum Auisensium: ostendo Mariam Castellæ Reginam fuisse heredem Regni; & ideò eius nepotem septimum Philippum Catholicum potuisse recuperare Lusitaniam.

Dispvtatio vnica. *Vtrùm ex suppositione, quòd filij Petri Principis, & posteà Lusitaniæ Regis, & Agnetis de Castro, fuerint nothi, potuerit populus donare Ioannem I. Coronâ Lusitanicâ.* 157.
Articvlvs I. *Successio Afonsi Lusitanorum Regis.* ibid.
Articvlvs II. *Quis post Beatricem, Ioannis Castellæ Regis Vxorem, demortui Ferrandi Primi Regis fuerit verus heres Lusitaniæ.* 159.
Disputationis resolutio. ibid.

LIBER V.

Supponit, omnes Lusitaniæ Reges ab Afonso Henriquez vsque ad Henricum I. fuisse legitimos ac veros Portugallensium Reges: demonstrat nihilominùs, hoc Regnum, ad Catholicum Hispaniarum Monarcham hereditario iure pertinere. 161.

Obsoletos titulos exposui, à Gallis excitatus, qui tuebantur partes suæ Catharinæ de Medicis titulis obsoletis. Hinc incipio seueriori stylo examinare controuersiam, prout inter Regni Competitores anno M. D. LXXX. disputabatur.

Prooemivm. 163.
§. I. *Emanoëlis Lusitanorum Regis numerosa posteritas.* ibid.
§. II. *Instituitur Lis de Regno Lusitaniæ.* 166.
§. III. *De Christianissimâ Galliæ Reginâ.* 168.
§. IV. *De Controuersiæ huius Scriptoribus.* 169.
Auctores qui pro Antonio scripsere. 170.
Apologia pro Catherinâ Ducissâ Bragança. 175.
Populi propugnator. 176.
De Iure Reginæ Christianissimæ. ibid.
Libri pro Catholico Rege. ibid.
Peroratio. 178.
Dispvtatio I. *Vtrùm Gregorius XIII. Pontifex Maximus habuerit ius ad Coronam Regni Portugalliæ.* 179.
Qvæstio I. *De Feudi naturâ, ingenio, & proprietatibus.* ibid.
Articvlvs I. *Feudum quid? quotuplex? eius materia quæ?* ibid.
Articvlvs II. *Feudi character quis?* 180.
Articvlvs III. *Feudum diuiditur in spirituale & temporale.* 181.
Articvlvs IV. *De Feudi successione.* 182.
Qvæstio *altera. Sitne Lusitania Pontificis Romani feudum.* 183.
Articvlvs I. *Lusitaniam Ecclesiæ feudum esse.* 184.
Diploma Regis Afonsi. ibid.
Bulla Innocentij Papæ. 185.
Articvlvs II. *Authentica esse hæc Diplomata.* 186.
Articvlvs III. *Quamdiu hoc tributum Monarchæ Lusitani soluerint Pontificibus Maximis.* 188.
Articvlvs IV. *Afonso Henrici Filio Corona Regia iteratò conceditur, & confirmatur, & Feudatarij titulo insignitur.* 189.
Bulla Alexandri Papæ. ibid.
Articvlvs V. *Afonso II. Regis titulus iteratò conceditur ab Innocentio III. Pontifice Romanæ Ecclesiæ Maximo.* 192.
Bulla Innocentij III. ibid.
Articvlvs VI. *Lusitaniam esse Romanæ Ecclesiæ feudũ aliundè demonstratur.* 193.
Bulla Innocentij Papæ. 194.
Bulla eiusdem. 196.
Bulla eiusdem. 201.
Articvlvs VII. *Lusitaniam feudum esse, sed spirituale; ipsius Monarchas Regum titulum, spiritualem tamen, à Romano Pontifice, quà tali, recepisse.* 204.
Conclusio I. 205.
Conclusio II. ibid.
Conclusio III. 207.
Articvlvs VIII. *Obiectis aliquibus fit satis.* 209.
Articvlvs IX. *Penitior quæstionis resolutio.* 212.
Conclusio. 213.
Coronis de tributo. ibid.
Dispvtatio II. *Vtrùm Claræ-uallis Ab-*

bus potuerit adspirare ad Regnum Augustæ Portugalliæ. 215.
QVÆSTIO *vnica. Fuerintne Lusitanorum Reges feudatarij Abbatis Claræ-uallis?* ibid.
ARTICVLVS I. *Regna monasterijs feudataria.* 216.
DIPLOMA *Alfonsi VI.* ibid.
DIPLOMA *Afonsi Regis.* 218.
ARTICVLVS II. *An vtile Regibus, se & sua Regna subijcere in feudum monasterijs.* 220.
ARTICVLVS III. *Feudum hoc spirituale non aperitur Domino Claræ-uallensi.* 223.
Conclusio. 224.
DISPVTATIO III. *Vtrùm Serenissimi Infantis Ludouici Filius Antonius fuerit verus legitimusque Rex Lusitaniæ.* 225.
QVÆSTIO I. *An Dominus Antonius, quà creatus à populo, sit legitimus Rex Lusitaniæ.* 226.
ARTICVLVS I. *Sebastianus transfretat in Africam: pulchrâ morte occiditur. Succedit illi Abbas Cardinalis Henricus. Albanus Lusitaniam ingreditur. Sanctaremenses creant Antonium Regem.* ibid.
ARTICVLVS II. *Populus non habuit auctoritatem vt eligeret Regem.* 229.
ARTICVLVS III. *Obiectiones aliquot instituuntur dissoluunturque.* 238.
Vtrùm defensio politica sit naturalis. ibid.
An Rex potior Regno. 240.
Vtra aptior, an successio, an electio. 241.
Vtrũ Reges potuerint eligi in Hispaniâ. 244.
ARTICVLVS IV. *Etiamsi populus habuisset ius creandi Regem, Antonius, quà electus, non esset Lusitanorum Rex.* 250.
Conclusio. 257.
QVÆSTIO II. *Vtrùm D. Antonius fuerit legitimus Principis Ludouici atque Iolentæ filius; ac perinde legitimus Monarcha Portugalliæ.* 259.
ARTICVLVS I. *Præmittitur status controuersiæ. Certior fit Antonius matrimonij à suis parentibus contracti.* ibid.
ARTICVLVS II. *Rationes, quibus Antonij Procurator in Curiâ Ecclesiasticâ D. Emanoëlis Dalmada, Angriensis Episcopi, Iudicis-conseruatoris priuilegiorum Ordinis Melitensis, nitebatur conuincere, Ludouicum duxisse Iolentam legitimi sub nexu matrimonij.* 261.
ARTICVLVS III. *Episcopum Emanoëlem iudicem incompetentem esse.* 262.
ARTICVLVS IV. *Comitijs Generalibus Lusitaniæ aliàs competere in quæstionibus de Regno diffinire, in præsenti non item: quid caussa? Pontifex illegitimus Iudex; Henricus Rex non competens, quia pars.* 264.
ARTICVLVS V. *Iudex competens in hac difficultate quis?* 267.
ARTICVLVS VI. *Rationibus Art. II. adductis, conantibus probare, Antonium legitimo matrimonio natum esse, fit satis.* 269.
Conclusio. 271.
QVÆSTIO III. *Vtrùm Antonius, quà legitimatus, habeat ius ad Regnum Lusitaniæ.* 273.
ARTICVLVS I. *Status Controuersiæ. Legitimationis efficacia quanta?* ibid.
ARTICVLVS II. *Non sufficere Pontificis legitimationem.* 276.
ARTICVLVS III. *Regum Lusitanorum legitimationem non prodesse.* 278.
Conclusio. 285.
QVÆSTIO IV. *Vtrùm Antonius, quà illegitimus, habeat ius ad Coronam inuictæ Portugalliæ.* 286.
ARTICVLVS I. *Illegitimos non habere ius ad Regnum Lusitaniæ.* ibid.
ARTICVLVS II. *Aliquot rationes enodantur.* 297.
Disputationis resolutio. 298.
Cognitione dignissima Hypothesis. ibid.
Appendix. 299.
Coronis. ibid.
Consilium. 301.
DISPVTATIO IV. *Vtrùm Regina Christianissima D. Catharina habuerit ius legitimum ad Coronam Regni Portugalliæ.* 303.
QVÆSTIO I. *An Christianissima Regina Galliæ, quà mulier, veniat excludenda à Coronâ Lusitaniæ.* ibid.
ARTICVLVS I. *Debere admitti feminas in successione Regnorum Lusitaniæ.* 304.
Feminæ Dominæ Regnorũ proprietariæ. 307.
Bulla Innocentij Papæ. 313.
ARTICVLVS II. *Obiectis satisfacio.* 320.
An feminæ possint habere officia publica. 320. 324.
Clerici succedere possunt in Regno. 323.
Conclusio. 334.
QVÆSTIO II. *An eadem Regina Christianissima propter aliquód impedimentum personale debeat excludi à Regno?* 335.
An possit excludi ratione mariti. ibid.
Conclusio. 337.
QVÆSTIO III. *Vtrùm Regina Galliæ Catharina iure sanguinis debeat Henrico Regi Cardinali succedere.* 338.
ARTICVLVS I. *Non deferri ad posteros iure sanguinis Regna Algarbica, nec Lusitana.* ibid.
Regum testamenta obligant successores. 339.
Filij Regum possunt exheredari. 342.
ARTICVLVS II. *Argumenta aliquot obiecta*

cta dissoluuntur. 351.
Conclusio. 360.
QVÆSTIO IV. *Vtrùm hereditario iure valeat Catharina Christianissima Regina Galliæ succedere Regi Cardinali?* 361.
ARTICVLVS I. *Illam non esse heredem Henrici Lusitanorum Regis.* ibid.
ARTICVLVS II. *Achilles propugnans Christianissimæ Reginæ partes validiùs debellatur.* 365.
ARTICVLVS III. *Vtrùm eadem Regina Christianissima habeat aliquod ius ad Regnum alterutrum Algarbicum.* 368.
Conclusio. 370.
Disputationis resolutio. ibid.
DISPVTATIO V. *Iacobi Cassani examino paralogismos: demonstro ipsius rationes, si alicuius sunt ponderis, pro Catholico contra Christianissimam Reginam militare.* ibid.
ARTICVLVS I. *Ostendo clarissimè sophismatis, quod Cassanus præmittit, leuitatem.* 372.
ARTICVLVS II. *Secũda ratio debellatur.* 374.
ARTICVLVS III. *Etiam si Catharina Galliæ Regina habuisset legitimum ius ad Coronam Regni Lusitanici, tenebitur Cassanus consiteri, hoc Regnum non ad Christianissimum, sed ad Catholicum Monarcham spectare.* 375.
Genealogia Regum Galliæ. 376.377.
Filiorum Catharinæ de Medicis obitus legitimè determinati. 378.
Obseruationes. 379.
ARTICVLVS IV. *Regem Catholicum Philippum IV. non autem Ludouicum esse legitimum Caroli Magni heredem, ac propterea verum Monarcham Galliæ, ex fundamentis Cassani demonstratur.* 382.
Regum Catholici & Christianissimi genealogica deductio ex Carolinâ stirpe. 384.385.
ARTICVLVS V. *Ex hypothesi, quòd exclusâ lege Salicâ Hugo Capetus fuerit legitimus Galliarum Rex, non ad Henricum IV. sed ad Isabellam Hispaniæ Principem Gallicum sceptrum pertinuisse; atque ex Cassani mente nunc ad Catholicum Regem pertinere.* 386.
Conclusio. 388.
DISPVTATIO VI. *Vtrùm Dominus Rainutius Parmæ Dux habuerit ius ad Regnum Lusitaniæ.* ibid.
Theorema I. 389.
Theorema II. ibid.
Theorema III. 390.
Theorema IV. ibid.
Theorema V. 391.
Theorema VI. 393.
Theorema VII. ibid.
Disputationis resolutio. 396.
DISPVTATIO VII. *Vtrùm Emanoel Philibertus Sabaudiæ Dux habeat ius ad Sceptrum inuictæ Portugalliæ.* ibid.
Illatio. 397.
DISPVTATIO VIII. *Vtrùm Philippus Castellæ Rex, vel Catharina Bargança Ducissa, habeat legitimum ius ad Regnum Portugalliæ?* ibid.
QVÆSTIO I. *An infans Ducissa Catharina quà Femina debeat excludi à Sceptro Lusitaniæ?* 398.
QVÆSTIO II. *An Repræsentationis beneficio Catharina Philippo debuerit anteponi?* ibid.
ARTICVLVS I. *An Repræsentationis beneficium admitti debeat in successione Regnorum Lusitaniæ?* ibid.
ARTICVLVS II. *Repræsentationem excludi à Maioratibus, ni in eorum erectione admittatur.* 399.
ARTICVLVS III. *Repræsentationis titulum non habere locum in Regum Lusitanorum successione.* 401.
ARTICVLVS IV. *Hanc Legem in Comitijs primis ac Regni institutione latam esse iustissimam, iuri communi consonam, atque rationi consentaneam.* 403.
ARTICVLVS V. *Aliquorum Argumentis respondeo.* 410.
Conclusio. 417.
QVÆSTIO III. *An eadem Infans Dux debeat Catholico Regi præponi quà Agnata Regis Cardinalis.* ibid.
ARTICVLVS I. *Agnatos Cognatis anteponendos esse.* ibid.
ARTICVLVS II. *Feminis Cognatis Agnatas anteferendas esse.* 419.
ARTICVLVS III. *Agnata non debet Cognato præponi, si vterque in eodem gradu existat.* 420.
Conclusio. 421.
QVÆSTIO IV. *An Rex Catholicus excludendus sit à successione Lusitaniæ quà alienigena?* ibid.
ARTICVLVS I. *Obiectioni, quæ contra Imperatricem, demonstratiuè satisfacio.* ibid.
ARTICVLVS II. *Obiectis, quæ contra Catholicum Regem, fit satis.* 423.
Ratio Appendix. 426.
Omnibus obiectis satisfacio. ibid.
Conclusio. ibid.
RESOLVTIO TOTIVS DIFFICVLTATIS. *Legitimus Lusitaniæ Regni Heres Catholicus Rex demonstratur.* 427.
Linea. ibid.
Gradus. 429.
Sexus. ibid.
Ætas. 430.
Conclusionum conclusio. ibid.

AVCTO-

AVCTORES

præcipui, quorum testimonijs subsumptæ Resolutiones roborantur.

ACursij Glossa.
Ægidius Romanus.
Afonsus de Alburquerque.
Afonsus de Castro.
Afonsus de Lucenâ.
Aguirre.
Aimon Crabet.
Albericus.
Alciatus.
Alexander.
Allegationes Iuris contra Texeiram ex Lucenâ.
Almainus.
Aluarus Dandrade.
Aluarus Vaz.
Ambrosius de Morales.
Ancharanus.
Andreas du Chesne.
Andreas Irsenius.
Andreas Siculus.
Angelus.
Angelus Manrique.
Anonymus Benedictinus.
Anonymus pro Antonio.
Anonymus pro Christianissimâ Reginâ.
Antonius Brandão Cistertiensis.
Antonius de Córdoua.
Antonius Corsettus.
Antonius Gabriel.
Antonius à Gamâ.
Antonius Gomez.
Antonius de Padillâ.
Antonius de Portugal Regis Emanoëlis nepos,
Antonius Quesada.
Antonius Vasconcellius Iesuita.
Antonius Velasco Cabaço.
Aretius.
Aristoteles.
Armacanus.
Arroyus.
Auendaño.
Augustinus de Anchonâ.
Augustinus Berous.
Augustinus Laud.

Baldus.
Bancius.
Baronius.
Bartolus.
Benedictinus Anonymus.
Bernardus Brito Cistertiensis.
Bernardus Busti.
Berous.
Besoldus.
Boërius.
Borch.
Brandão Cistertiensis.
Breuiarium Ecclesiæ Bragensis manuscriptum.
Brunus.
Burgos.
Burgos de Paz.
Buridanus.
Bursatus.
Bzouius.

Cæsar Baronius.
Capycius.
Cardinalis Parisiensis.
Carolus de Grassalio.
Cassanus.
Cephalus.
Chassanæus.
Christophorus Besoldus.
Christophorus Butkens Cistertiensis.
Christophorus Ioannes.
Chronica Hispana.
Chronicon Lusitanicum.
Christophorus Heluicus.
Chronicon Regis Fernandi.
Cinus.
Clammerus.
Cornelius.
Corsetus.
Cosmus.
Couarruuias.
Crauetta.
Cuiacius.
Cũma.
Curita.
Cygnus.
Cyprianus Figueredus.

Damianus à Goës.
Decianus.
Decius.
Diodorus Siculus.
Dominicus Soto.
Duarte Nuñez.

Dueñas.

Dueñas.

Eduardus Galuaus.
Emanoël da Coſta.
Emanoël Fonſeca.
Emanoël Pimenta.
Emanoël de Portugal D. Antonij filius.
Emanoël Soarez.
Euerardus.

Fachina.
Felinus.
Felix Texeira.
Ferdinandus Vazquius de Menchaca.
Ferrandus de Pina Marecos.
Ferrarienſis.
Florianus.
Franciſcus Albertus.
Franciſcus Rabello.
Fredericus de Senis.

Gagnolus.
Garcia Loiaiſa Archiepiſcopus Toletanus.
Garibayus.
Gaſpar Aluares de Louſada.
Gaſpar Caldeira.
Gaſpar Iongelinus Ciſt.
Gaſpar Velaſquez.
Genebrardus.
Gottorum Hiſtoria.
Graſſalius.
Gregorius Lopez.
Guido.
Guillelmus Benedictus.
Guillelmus à Monſerrat.
Gundiſaluus Ægidius.

Hadrianus.
Heluicus.
Hieronymus de Frachi Conneſtagius.
Hippolytus.

Iacobinus.
Iacobus Auguſtus Thuanus Pariſienſis Parlamenti Præſes.
Iacobus Butricar.
Iacobus à Saa.
Iaime de Moraïs.
Iaſonius.
Ieremias.
Ileſcas.
Ioannes Andreas.
Ioannes le Cerier.
Ioannes Garcia.
Ioannes Martinez.
Ioannes Neuizanius.
Ioannes das Regras.
Ioannes du Tillet.

Iodocus Damhouderius.
Ioſeph Texeira Dominicanus.
Iſidorus.
Iulius Clarus.
Iuſtinus.

Kirchouius.

Leoninus.
Lucas Ludouicus.
Lucas de Penna.
Ludouicus Baſto de Brito.
Ludouicus Correa.
Ludouicus Gomez.
Ludouicus de S. Marthâ.

Mainerus.
Marinæus Siculus.
Marizius.
Martinus Laud.
Martinus del Rio.
Martyrologium Eccleſiæ de Carquere.
Matthæus de Afflictis.
Meichſnerus.
Menchaca.
Menochius.
Michaël de Aguirre.
Minſingerus.
Molina.

Nauarrus.
Neuizanius.
Nicolaus Boër.
Nicolaus Tuldenus.
Nicolaus Vernulæus.

Oldendorpius.
Oldradus.
Oſaſcus.

Padilla.
Palacios.
Palaëz.
Panormitanus.
Pariſienſis.
Paulus de Caſtro.
Pellitierus.
Peralta.
Perez.
Petrus de Alpoim.
Petrus Beloy.
Petrus Dueñas.
Petrus Lopez.
Petrus del Monte.
Petrus Pithœus.
Petrus Venerabilis.
Petrus Victor Palma.
Piſcina.

AVCTORES.

Pinellus.
Piſtor.
Plato.
Plautus.
Plinius.
Præpoſitus.
Prudentius de Sandoual.

Rebuffus.
Reſtaurus Caſtaldus.
Rochus de Curte.
Rodericus Archiepiſcopus.
Rodericus Lopez de Veiga
Rodericus Soarius.
Rogerius Ouedenus.
Rojas.
Rolandus.
Ruinus.

Sandoual.
Scheplitzius.
Scheuola.
Schrad.
Scipio Dupleix.
Scipio Figueredus.
Sebaſtianus Bancius.
Simancas.
Socinas.
Surdus.

Tertullianus.
Texeira.
Theodorus Godefroyus.
Thomas Aquinas.
Thuanus.
Tycho Brahæus.
Tiraquellus.
Tullius.
Turrecremata.

Vantius.
Vaſconcellius.
Vazquez.
Victoria.
Villalobos.

Weſembecius.
Weremſer.

Yepez.

Zaſius.
Zicardus.
Zypæus.

AVTOGRAPHA

QVIBVS SVM VSVS.

Habui, dum hæc ſcriberem, Protocola indubitatæ auctoritatis, & aliarum ſcripturarum Autographa, quæ profuerunt huic Operi. Dabo præcipua.

DIPLOMATA.

Diploma Regium conceſſum Eccleſiæ Bracharenſi. pag. 6.
Diploma conceſſum Aurocenſibus xv. Kalendas Ianuarij Æræ 1133. 10.
Diploma, quod S. Seruandi Monaſterio conceditur ab Alfonſo Legionenſium Rege, & confirmatur ab Henrico Luſitaniæ Comite anno Domini 1095. ibid.
Diploma Afonſi I. ſe titulo ſpiritualis feudi Summo Pontifici ſubijcientis anno 1142. 184.208.
Diploma Alfonſi VI. Caſtellæ & Legionis Regis conceſſum Cluniacenſibus anno 1088. 216.
Diploma Afonſi I. ſe feudatarium diui Bernardi Claræ-uallenſis Abbatis exhibentis anno 1142. 218.
Diploma Siſnandi Comitis & Conſulis Luſitanorum in fauorem Roderici Preſbyteri. 8.
Diploma conceſſum Bragenſi Eccleſiæ anno 1082. 9.
Diploma Mariæ quondam Imperatricis anno 1258. 35.
Diploma Comitiorum Lamegenſium. 104. 235. 249. 252. 317. 328. 336. 337. 341. 359. 402. 422.
Diploma Comitiorum Conimbricenſium. 293. 328. 348.
Diploma Sancij II. Luſitanorum Regis. 194.

BVLLÆ.

Bulla Innocentij II. 313. 347.
Bulla Innocentij III. 17. 234. 314. 347.

Bulla

AVTOGRAPHA.

Bulla alia eiusdem Innocentij III. 185. 208.209.
Bulla eiusdem Innocentij III. titulum Regis Ecclesiastici iterùm Afonso concedentis. 192.
Bulla Innocentij concessa Magistro & Fratribus Ordinis militaris S. Iacobi. 194.
Bulla Innocentij IV. Sancium Regem deponentis anno 1247. 196.287.
Bulla Innocentij III. Sorores Afonso I. reconciliantis. 201.
Bulla Alexandri Papæ III. 189. 208.209. 347.
Bulla Bonifacij IX. 151.348.
Bulla Gregorij XIII. 274.302.

EPISTOLÆ.

Epistola Primatum Lusitaniæ ad Vrbanum IV. 30.
Epistola Mariæ quondam Imperatricis ad Regem Galliæ. 35.
Epistola D. Antonij ad Gregorium XIII. 275.
Epistola Afonsi I. ad Innocentium II. 315.316.
Epistola Afonsi V. Lusitanorum Regis. 293.319.349.
Epistola Alfonsi Sapientis Castellæ Regis ad Afonsum III. Portugalliæ Regem. 348.

EPITAPHIA.

Epitaphium Garciæ Lusitanorum Regis mortui in vinculis. 7.
Epitaphium Lianoræ Reginæ. 22.23.
Epitaphium Infantis Ioannæ. 22.
Epitaphium Afonsi I. à Rege Emanoële descriptum. 125.

IVRAMENTVM,

Quo Afonsus I. exponit cælitus habitam reuelationem, Lusitanorumque victorias ennumerat. 114.

PATENTES LITTERÆ.

Litteræ Henrici Regis Cardinalis. 166.
Litteræ Gundisalui Apostolici Nuntij. 188.
Priuilegium concessum D. Antonio. 271.

TESTAMENTA.

Testamentum Fernandi I. Legionis, Castellæ & Portugalliæ Regis. 345.
Testamentum Alfonsi VI. quo filiabus suis hæc Regna legat. ibid.
Testamentum Henrici III. Castellæ Regis. 346.
Testamentum Dionysij Lusitanorum Regis. 318.
Testamentum Regis Alfonsi VIII. 345.
Testamentum Alfonsi cognomento Sapientis Filium suum exheredem declarantis. 346.
Testamentum Mathildis Reginæ Lusitaniæ. 29.318.
Testamentum Afonsi II. Lusitanorum Regis. 193.
Testamentum Afonsi III. Regis Lusitaniæ. 209.
Testamentum Ioannis I. Portugalliæ Regis. 293.331.332.348.413.414.
Testamentum Sancij II. Lusitanorum Regis. 201.209.
Testamentum Infantis Ludouici. 270.
Testamentum D. Antonij. 295.300.
Testamentum Ruy Celemæ. 270.

CATALOGVS,

Propria Pontificum, Cardinalium, Episcoporum, Imperatorum, Regum, Principum, Ducum, Marchionum, Comitum, & Heroum, qui recensentur in hoc Opere, nomina complectens.

Abbas Alcobaciæ Cistert. 193.
Abbas Claræ-uallis Cistert. 215. 223.
Abbas de Spinâ Cistert. 201.
Abbas de Vrsariâ Cistert. ibid.
Abdala Rex Fezij. 75.
Abdel-Melec. ibid. & 76.
Abdel-Munen. 75.
Adeleisa Galliæ Infans. 384.
Adolphus Dux Cliuiensis. 52.
Ægidius nothus Afonsi III. 27.
Ægidius Sanchez de Portugal. 19.
Æmilia de Nassau. 71.164.299.
Afonsus I. Portugalliæ Rex. 7.14.17.91. 94.97.98.100.101.102.103.104.110. 111.112.113.114.117.119.121.122. 124.125.133.163.184.185.186.187. 188.189.205.208.214.219.224.230. 233.234.235.236.239.245.246.290. 291.313.315.316.317.333.341.347. 348.351.352.353.373.403.406.425.
Afonsus II. Portugalliæ Rex. 19.21.25. 28.192.193.230.237.287.317.319.374.
Afonsus III. Portugalliæ Rex. 21.27.28. 29.30.31.32.33.34.41.47.57.94.168. 176.189.204.209.230.237.317.348. 359.360.362.363.364.365.366.368. 369.374.375.388.
Afonsus IV. Portugalliæ Rex. 39.45.47. 52.57.138.157.158.159.
Afonsus V. Portugalliæ Rex. 52.55.58. 61.63.67.70.123.131.151.319.320. 330.331.415.416.
Afonsus Princeps. 158.
Afonsus Infans. ibid.
Afonsus Ioannis III. filius. 70.73.
Afonsus Afonsi IV. filius. 45.157.
Afonsus Regis Petri filius. 47.143.
Afonsus Ferrandi I. filius. 49.
Afonsus Archiepiscopus Abbas. 70.
Afonsus de Lancastro. 67.
Afonsus Ioannis I. filius. 52.
Afonsus Ioannis II. filius. 67.
Afonsus Bargançæ Dux I. 52.
Afonsus S.R.E. Cardinalis. 165.
Afonsus Dominus de Portalegre. 27.
Afonsus Egea. 219.
Afonsus Martins Chichorro. 21.
Afonsus Menendus. 117.
Afonsus Sanchez Dominus de Albuquerque. 39.
Afonsus Tellez. 19.
Afra. 27.
Agnes de Castro Regina Portugalliæ. 45. 47.53.94.137.138.139.140.141.142. 143.148.151.152.153.157.158.249. 294.365.
Agnetis Reginæ proles. 138.158.
Albanus Dux. 228.
Alberada Galliæ Infans. 385.
Albertus Archidux Austriæ. 42.82.164. 377.380.387.
Albertus Cancellarius. 347.
Alderada Comitissa. 14.
Aldonsa Portugalliæ Regina. 19.
Aldonsa Valenciæ Comitissa. 143.
Aleis Flandriæ Comitissa. 14.
Aleis Bononiæ Comitissa. 33.36.37.
Aleis Imperatrix. 384.
Aleis Comitis Reinaldi Coniux. 14.
Aleis Comitissa Tolosana. *ibid.*
Aleis Aluerniæ & Bononiæ Comitissa. 33.
Alexander Farnesius Parmæ ac Placentiæ Dux. 70.71.165.336.338.
Alexander Magnus. 92.
Alexander Papa. 17.186.187.189.191. 208.209.314.347.
Alfonsus Castellæ Rex. 6.13.21.27.28.45. 47.55.94.97.98.101.104.132.143. 154.158.216.221.235.309.313.317. 345.348.369.
Alfonsus Fernandi Magni filius. 6.7.
Alfonsus de las Nauas de Tolosa, Rex. 310.
Alfonsus Aragoniæ Rex. 143.153.158. 412.
Alfonsus I. Legionis Rex. 310.345.359.
Alfonsus II. Ouiedi & Legionis Rex. 320.
Alfonsus Hispaniæ Infans. 85.
Alfonsus Legionis Rex. 9.10.13.
Alfonsus Comes de Gyon. 49.
Alfonsus de Acuña. 143.
Alisa Regina. 14.
Alisa filia Comitis Campaniæ. ibid.
Aluarus. 67.
Aluarus Gonzaluez. 140.

Aluarus

CATALOGVS PROPRIORVM NOMINVM.

Aluarus Perez Comes de Arayolis. 138.
Amurates. 75.76.
Andreas Dux. 307.
Angelus Manrique Cistert. 86.
Anna Hispaniarum Regina. 82.164.
Anna Galliæ Regina. 14.
Anna Mauritia Galliæ Regina. 85.
Anna de Velasco. 71.
Anna Princeps de Lobkovvitz. 21.22.
Anna Mendoza. 67.
Ansgarda Imperatrix. 384.
Antonius Infans. 70.73.165.
Antonius-Carolus. 261.
Antonius Crati Prior. 77.94 164.166.
167.170.171.172.173.174.175.ad 303.
367.396.428.429.430.
Antonius Borbonius Comes Vindocinensis. 377.
Ardecio S.R.E. Cardinalis. 191.
Arduinus S.R.E. Cardinalis. ibid.
Argeliæ Prorex. 76.
Arnoldus Aquitaniæ Rex. 385.
Attases Lusitaniæ Rex. 5.
Aurelius Legionis Rex. 310.

Balduinus Ierosolymæ Rex. 33.
Balduinus Constantinop. Imp. 17.
Balduinus IX. Comes Imperat. 19.
Balduinus Flandriæ Comes. 14.384.
Balthasar-Carolus-Dominicus-Lucas-Philippus. 89.
Barbara Poloniæ Princeps. 273.
Baretus Legatus. 209.
B.Colimbriensis Episcopus. 185.
Beatrix Portugalliæ Regina. 27.30.45.
138.154.363.365.366.368.369.374.
Beatrix Castellæ Regina. 49.53.143.144.
145.147.158.159.294.311.312.313.
319.329.337.
Beatrix Ferrandi Vxor. 55.
Beatrix Infans. ibid.
Beatrix de Portugal Dña de Albuquerque.
47.142.143.147.
Beatrix Bargançæ Ducissa. 52.
Beatrix Ducissa de Viseu. 55.70.
Beatrix Comitissa de Arundel. 52.
Beatrix Domina de Rauenstein. ibid.
Beatrix Emanoëlis Regis Filia. 167.
Beatrix Ducissa Sabaudiæ. 70.337.389.
396.
Beatrix Infans. 70.73.
Beatrix Comitissa de Marialua. 165.
Beatrix Comitissa Hueluæ. 143.147.
Beatrix notha. 143.
Beatrix Aluari filia. 67.
Berenguela Alfonsia Castellæ Regina. 310.
Berenguela Sancij I. filia. 19.
Bermudus tertius Legionis Rex. 310.323.
Bernardus Claræ-uallensis Abbas. 102.
219.223.289.
Bernardus S.R.E. Card. 191.
Berta Franciæ Regina. 14.
Berta Galliæ Infans. 384.
Bertoldus Zeringiæ Dux. 33.
Bertrandus Comes Tolosanus. 14.
Blanca Nauarræ Regina. 143.153.309.
Blanca Ordinis Cistert. Abbatissa. 27.
Blanca Infans. 52.
Blanca Infans. 143.
Blanca Sancij I. filia. 19.
Blanca Petrianez. 39.
Bodo Comes. 384.
Boëmundus Antiochiæ Princeps. 14.
Bonifacius Papa. 151.294.348.409.
Bononiæ Comites. 33.199.375.
Boso Prouinciæ Rex. 384.
Bracharensis Archiepisc. 200.

Cæsar Baronius S.R.E. Cardinalis. 186.
Carlomannus Galliæ Rex. 385.
Carlomannus Cæcus Galliæ Infans. 384.
Carolus V. Imperator Rex. 7.42.55.69.
70.73.79.82.85.94.143.151.154.158.
159.164.166.262.330.336.397.422.
Carolus Magnus Imperator. 382.384.
386.
Carolus Caluus Imperator & Franciæ Rex.
384.
Carolus Martellus Vngariæ Rex. 409.
Carolus Siciliæ Rex. ibid.
Carolus IX. Galliæ Rex. 375.
Carolus V. Sapiens, Franciæ Rex. 376.
Carolus VI. Franciæ Rex. ibid.
Caroli VI. Franciæ Regis filij. 377.
Carolus VII. Franciæ Rex. ibid.
Carolus VIII. Franciæ Rex. ibid.
Carolus IX. Galliæ Rex. ibid.& 378.
Carolus Alemaniæ Rex. 384.
Carolus Simplex Franciæ Rex. 385.
Carolus III. Nauarræ Rex. 309.311.
Carolus Dux Aurelianensis. 377.
Carolus Comes Valesius. 376.
Carolus Comes Angolesmensis. 377.
Caroli Borbonij Ducis Vindocinensis proles. ibid.
Carolus Galliæ Infans. 384.
Carolus Archidux Austriæ. 85.
Carolus Hispaniæ Princeps. 71.82.
Carolus Portugalliæ Princeps. 166.
Carolus Nauarræ Princeps. 143.
Carolus Sabaudiæ Dux. 164.
Carolus Emanoël Sabaudiæ Dux. 71.
164.337.
Carolus Philippi II. filius. 82.
Carolus Infans. 70.
Carolus Hispaniæ Infans. 85.

Catharina Auſtriaca Algar. & Portugalliæ Regina. 70.73.
Catharina de Medicis Galliæ Regina. 28. 33.94.168.171.176.303.335.336.337. 361.363.370.374.375.377.378.381. 387.388.390.396.
Catharina Ioannis I. filia. 73.
Catharina Sabaudiæ Duciſſa. 82.164.
Catharina Infans. 55.158.
Catharina de Vendoſme Comitiſſa de la Marche. 330.
Catharina Caſtellæ Infans. 158.
Catharina Lancaſtre. 159.
Catharina Barenſis Duciſſa. 377.
Catherina Bragançæ Infans Duciſſa. 70. 81.94.165.167.172.174.263.293.304. 317.328.336.348.390.392.396.397. 398.410.413.417.421.428.429.
Catholici Reges. 47.148.
Chriſternus Daniæ Rex. 22.
Chriſtina Princeps Pedemontana. 377.
Chriſtophorus Antonij filius. 71.164. 173.296.299.300.301.302.
Chriſtophorus Butkens Antiſtes Cœnobij S. Saluatoris Antuerp. Ciſtert. 34.35. 159.
Cicius S.R.E. Cardinalis. 191.
Claudia Franciæ Regina. 377.
Claudia Lotharingiæ Duciſſa. 377.
Clemens IV. Papa. 27.366.
Cluniacenſes Monachi. 222.
Colimbrienſis Epiſcopus. 198.
Colomanus Epiſcopus Rex. 323.
Comes de Requena. 216.
Comites Bononiæ. 37.
Comites de Sofa. 27.
Comites de Villar do Pardo. 143.
Compoſtellanus Archiepiſcopus. 203.
Conradus Imperator. 14.
Conſtantia Portugall. Regina. 45.47.137. 142.144.158.159.
Conſtantia Regina Regis Hiſp. filia. 14.
Conſtantia Caſtellæ Regina. 13.14. 39.47.143.
Conſtantia Antiochiæ Princeps. 14.
Conſtantia Afonſi III. filia. 27.
Conſtantia Aragoniæ Regina. 39.
Conſtantia Duciſſa de Lancaſtre. 158.
Conſtantia Valenciæ Duciſſa. 142.143.147.
Conſtantia Comitiſſa Toloſana. 14.
Conſtantia Sanchez Monialis. 19.
Conſtantia Bononiæ Comitiſſa. 33.
Cyprianus. 99.295.

Didacus Botellus. 295.
Dionyſius I. Portugalliæ Rex. 27.29. 31.32.39.41.43.45.94.155.317.319. 363.364.365.366.374.410.
Dionyſius Afonſi IV. filius ſepultus in Alcobacia. 45.
Dionyſius Petri I. filius. 137.139.142. 294.
Dionyſius de Portugal y Caſtro. 47.
Dionyſius Monachus Ciſtert. 71.165.
Dionyſius Dominus in Alba de Tormes. 143.147.
Drakus Dux Generalis. 174.
Duarte Dux Guimarães. 165.
Duces de Aueiro. 67.
Duces Bargançæ. 138.
Duces Mompenſierenſes. 376.
Dux Aurelianenſis. 377.

Eduardus I. Portugalliæ Rex. 52.55. 58.61.70.348.413.414.422.429.
Eduardus III. Britanniæ Rex. 57.158.
Eduardus VI. Angliæ Rex. 311.325. 385.388.
Eduardus Cardinalis. 71.
Eduardus Infans. 165.167.263.393. 394.395.
Eduardus Dux de Gumarens. 70.
Eduardus. ibid.
Egas Curiæ Præſes. 219.
Egas Ermiguius. 9.
Eleonora Anglica Caſtellæ Regina. 19.
Eliſabetha Angliæ Regina. 174.311.325.
E.Luigo S.R.E. Cardinalis. 191.
Emanoël I. Portugalliæ Rex. 55.67.69. 70.87.163.164.165.166.170.259.285. 287.361.370.381.388.390.428.
Emanoël Portugalliæ Rex. 79.82.94.167.
Emanoël Infans. 70.73.
Emanoël Philibertus Sabaudiæ Dux. 71. 94.164.166.167.336.389.396.430.
Emanoël de Portugal. 71.164.171.173. 259.261.295.296.299.300.301.302.
Emanoëlis Filiæ. 71.
Emanoël de Portugal poſteà Felix. ibid.
Emanoël Dalmada. 261.262.263.267.
Emanuël Caſtellæ Infans. 27.
Emma Galliæ Regina. 385.
Ericus Daniæ Rex. 52.
Ermentrudis Galliæ Infans. 385.
Ermes Imperatrix. 384.
Erneſtus Auſtriacus. 164.
Erus Zachariæ filius. 9.
Etelulphus Angliæ Rex. 384.
Eulalia Perez. 19.
Euſtachius Comes. 14.
Euſtachius Comes Bononienſis. 33.
Euſtachius Bononiæ Comes Mathildis Filius. 33.

Fadricus Caſtellæ Infans. 144.
Faſtrada Galliæ Regina. 384.

Fauila

Fauila Ouiedi & Legionis Rex. 310.
Ferdinandus I. Castellæ Rex. 345.
Ferdinandus III. Castellæ Rex. 27.
Ferdinandus IV. Castellæ Rex. 39.45.
70.
Ferdinandus Aragon. Rex. 55.143.158.
Ferdinandus Legionis Rex. 17.131.151.
310.
Ferdinandus Princeps Cardinalis. 85.91.
118.
Ferdinandus Philippi I. filius. 82.
Ferdinandus Aragoniæ Princeps. 47.
Ferdinandus Dux de Peñafiel. 148.153.
Ferdinandus Tortosæ Comes. 143.
Fernandus Aragoniæ Infans. 142.
Fernandus Magnus. 6.230.
Fernandus V. Aragoniæ Rex. 67.69.86.
152.
Fernandus de Lara. 21.
Ferrandus I. Portugalliæ Rex. 47.49.51.
53. 137. 142. 143. 144. 147. 149. 153.
154.158. 159. 160. 237. 247. 255.294.
311.312.328.333.337.351.362.364.
Ferrandus Afonsi II. filius. 21.
Ferrandus Afonsi III. filius. 27.
Ferrandus Afonsus de Portugal, Afonsi III. nothus. 27.
Ferrandus Infans. 55.57.58.59.67.165.
Ferrandus Infans de Serpa. 21.
Ferrandus Flandriæ Comes. 19.
Ferrandus de Portugal. 143.147.
Ferrandus Dux de Viseu. 55.70.
Ferrandus Comes de Arayolis. 52.
Ferrandus Mendez. 14.
Ferrandus Auisensium Magister. 52.
Ferrandus. 28.70.
Ferrandus Sanchez de Portugal. 39.
Ferrandus Petri. 117.
Ferrandus de Pina. 269.
Flacentius. 9.
Flauius Egica Galleciæ Rex. 6.
Florentius Hollandiæ Comes. 33.
Focas Rufus, Comes Andegauensis. 385.
Franciscus Franciæ Rex. 330.375.377.
Franciscus Delphinus. 377.
Franciscus Comes Vindocinensis. 376.
Franciscus Comes de Marialuâ. 70.165.
Franciscus Dux Andegauensis. 377.379.
Fredelanus. 217.
Fredericus Imperator. 39.59.
Fredericus Castellæ Infans. 311.312.
Freduina Galliæ Regina. 385.
Fuas Ropinius. 219.

Galindus Aluitiz. 9.
Garcia Fernandi Magni filius, Portugalliæ & Galeciæ Rex. 6.7.9.345.
Garcia Castellæ Comes. 310.
Garcia Ximenes Nauarræ Rex. 245.246.
Garcia de Sousa. 27.
Gasto Comes de Foix. 143.
Gasto Dux Aureliensis. 377.
Gaucherius de Chastillon, Dominus de Monjoy. 30.33.
Gauinus Froilas. 9.
Georgius Russiæ Rex. 14.
Georgius Cister. de Auis Magister. 67.
Gerardus Gelriæ Comes. 33.
Gerberga Franciæ Regina, Lamberti Comitis Brabantiæ & Louanij vxor. 382.
383.385.
Gisla Hugonis Capeti filia. 14.
Gisla Caroli Magni filia, Monialis. 384.
Gisla Northmandiæ Ducissa. 385.
Gislebertus Lotharingiæ Dux. ibid.
Godefridus Ierosolymæ Rex. 33.
Godefridus Dominus de Herstal. ibid.
Gratianus S.R.E. Cardinalis. 191.
Gregorius IX. Papa. 21.41.
Gregorius XIII. Papa. 94.179.226.274.
275.302.
Guido Archiepiscopus Viennensis. 33.
Guido S.R.E. Cardinalis. 101.
Guillelmus-Ludouicus de Portugal, Nassau & Saxoniâ. 303.
Gundisaluus S. R. E. Cardinalis. 184.
188.214.317.
Gundisaluus de Sousa. 117.219.
Gundisaluus Comes. 27.
Guiomara Coutinho. 70.165.

Haborans Cardinalis. 191.
Hadiorchis Hannoniæ Comitissa. 14.
Hameth. 75.76.
Harmenericus Galleciæ Rex. 5.
Hela de Gemur. 14.
Helena Ordinis S.Iacobi Commendataria.
67.
Henrica Maria Angliæ Regina. 377.
Henricus I. Cardinalis Rex. 70.79.81.
94.97.163.165.166.167.168.170.213.
228.237.239.250.257.259.260.264.
265.267.268.269.273.278.280.287.
291.297.304.317.323.342.351.355.
361.370.389.392.394.395.396.421.
428.430.
Henricus Constantinop. Imperat. 17.
Henricus I. Castellæ Rex. 19.142.143.
Henricus II. Castellæ Rex. 49.
Henricus III. Castellæ Rex. 52.346.
Henricus IV. Castellæ Rex. 55.158.
311.
Henricus Angliæ Rex. 21.
Henricus I. Rex Galliæ. 14.
Henricus II. Galliæ Rex. 28.52.82.374.
375.377.378.387.

Henricus III. Galliæ & Poloniæ Rex. 28.199.375.377.378.380.387.388.
Henricus IV. Galliæ Rex. 89.377.378. 380.386.387.
Henricus Nauarræ Rex. 309.
Henricus Princeps Burgundiæ. 14.
Henricus Cæsar. 385.
Henricus Comes Regum Portugalliæ genearcha. 7.10.13.14.15.98.104.114. 130.163.230.233.240.313.351.359. 373.374.406.
Henricus Princeps Monachus Claræ-ual. 14.
Henricus Stuard, Reginæ Scotiæ maritus. 330.
Henricus Petri Regis filius. 14.
Henricus Infans. 17.58.385.
Henricus Sancij I. filius. 19.
Henricus Odonis Ducis filius, Monachus Cistertiensis. 14.
Henricus Aragoniæ Infans. 158.
Henricus Lotharingiæ & Brabantiæ Dux. 33.
Henricus II. Lotharingiæ & Brabantiæ Dux. ibid.
Henricus III. Lotharingiæ & Brabantiæ Dux. ibid.34.35.36.
Henricus Dux Bellomontensis. 377.
Henricus Dux de Viseu. 52.
Henricus Comes de Albuquerque. 143.
Henricus Valenciæ Comes. ibid.
Hermengardis Franciæ Regina. 384.
Hildebrandina Veromanduorum Comitissa. 385.
Hildebrandus Dux. 384.
Hildegardis Galliæ Regina. ibid.
Hildegardis Galliæ Infans. ibid.
Honorius II. Papa. 187.
Hugo Capetus Rex. 14.373.374.383. 385.386.
Hugo Rex, Roberti filius. 14.
Hugo Dux Burgundiæ, & pòst Monachus Cluniacensis. ibid.
Hugo Dux Burgundiæ Odonis filius. ibid.
Hugo Viromandiæ Comes. ibid.
Hugo Roberti Ducis Filius. ibid.
Hugo Abbas-Dux sancti Martini Turonensis. 384.
Hugo Comes de Challon. 14.
Hugo Magnus Dux Franciæ. 385.
Humbertus Comes. 14.

Iacintus Diaconus Cardinalis. 191.
Iacobus Cardinalis-Archiepiscopus. 52.
Iacobus Bargançæ Dux. 70.
Iacobus Borbonius Princeps de Tarento, posteà Minorita. 330.
Iacobus Dux de Viseu. 55.
Iacobus Comes de Ourem. 52.
Iaimus Rex. 345.
Iames Aragoniæ Rex. 412.
Ianus Daniæ Rex. 22.
Ida Bononiæ Comitissa. 33.37.
Ildegardis, *vide* Hildegardis.
Iliardis Galliæ Infans. 385.
Ingelgerus Comes Gastinensis. 384.
Innocentius Papa. 17.113.185.186.187. 194.196.201.207.234.237.290.313. 314.315.346.347.425.
Ioachimus Galliæ Infans. 377.
Ioanna Nauarræ Regina. 309.311.
Ioanna Austriaca. 70.73.79.
Ioanna Bononiæ Comitissa. 33.
Ioanna Castellæ Regina. *52.55.143.153.* 158.*164.309.*
Ioanna Castellæ Infans. 142.
Ioanna Domina in Alba de Tormes. 143. 147.
Ioanna Domina Salmillæ. 143.
Ioanna II. Siciliæ Regina. 330.
Ioanna Emanoëla. 55.
Ioanna Flandriæ Comitissa. 19.
Ioanna Henriquez. 153.
Ioanna Monialis. 61.
Ioanna Nauarræ Regina. 143.
Ioanna Portugalliæ Princeps. 63.
Ioannes I. Papa. 213.
Ioannes Cardinalis S. Marci. 191.
Ioannes Cardinalis SS. Ioannis & Pauli. 191.
Ioannes Cardinalis S. Anastasiæ. ibid.
Ioannes Cardinalis S. Angeli. ibid.
Ioannes I. Portugalliæ Rex. 47.49.51. 52.55.70.94 141.142.145.146.148. 149.150.151.152.154.158.160.165. 237.255.256.257.293.294.328.329. 331.333.337.346.351.362.413.
Ioannes II. Portugalliæ Rex. 55.61.67. 70.87.143.285.294.415.416.
Ioannes III. Portugalliæ Rex. 43.57.70. 73.79.164 262.284.416. eius proles. 460.
Ioannes II. Castellæ Rex. 49.51.53.143. 146 149.158.312.329.337.346.
Ioannes Nauarræ Rex. 143.153.*310.* 376.
Ioannis Aragoniæ & Nauarræ Regis proles. 143.
Ioannes Antiochiæ Princeps. 52.
Ioannes Princeps. 73.79.
Ioannes Afonsez Infans. 21.
Ioannes Afonsi IV. filius sepultus in Monasterio de Odiuellas Ordinis Cistert. 45.157.
Ioannes Afonsi V. filius. 61.

Ioannes

Ioannes Bragançæ Dux. 165.
Ioannes Granadæ Infans. 67.
Ioannes Marchiæ Comes. 330.376.
Ioannes Infans. 70.
Ioannes Ferrandus de Souſa. 115.
Ioannes Emanoëlis filius. 71.
Ioannes Laurentius de Acuña. 142.144.
Ioannes Borbonius Comes Vindocinenſis. 376. eius filiæ. ibid.
Ioannes S.Iacobi Magiſter. 52.55.
Ioannes Aurelianenſis Comes Angoleſmenſis. 377.
Ioannes Emanoël Septæ Epiſc. 55.
Ioannes Conimbriæ Dux. ibid.
Ioannes Arch.Bracharenſis. 185.
Ioannes Dux de Lancaſtre. 158.
Ioannes Rodriguez. 59.
Ioannes de Portugal. 47.142.143.147. 148.258.
Ioannes Aluares. 59.
Ioannes Lancaſtriæ Dux. 57.
Ioannes-Afonſus de Portugal. 39.
Ioannes Dux de Aueiro. 67.
Ioannes Comes de Vrgel. 70.
Ioannes Tellez. 258.
Ioannes I. Papa. 213.
Ioannes Cardinalis S.Marci. 191.
Ioannes Cardinalis SS.Ioannis & Pauli. 191.
Ioannes Cardinalis S.Anaſtaſij. ibid.
Ioannes Cardinalis S.Angeli. ibid.
Ioannes I. Portugalliæ Rex. 47.49.51. 52.55.70.94.141.142.145.146.148. 149.150.151.152.154.158.160.165. 237.255.256.257.293.294.328.329. 331.333.337.346.351.362.413.
Iolenta Duciſſa. 14.
Iolenta Mater Antonij. 174.260.261.262. 270.272.273.274.
Iorgius. 285.294.
Iſabella Portugalliæ Regina. 27.29. 39.41.42.43.52.61.63.67.69.70.163. 263.388.
Iſabella Imperatrix. 70.82.166.167.304. 336.337.
Iſabella Aragoniæ Regina. 42.143.158.
Iſabella Caſtellæ Regina. 89.158.309. 310.325.377.378.380.381.387.
Iſabella Angliæ Regina, *vide* Eliſabetha.
Iſabella Clara Eugenia. 42.82.325.377. 380.381.387.388.
Iſabella Infans. 70.
Iſabella de Portugal. ibid.
Iſabella de Aragon. ibid.
Iſabella Aragoniæ Infans. 67.
Iſabella Burgundiæ Duciſſa. 52.
Iſabella Bargançæ Duciſſa. 55.
Iſabella Comitiſſa de Gyon. 49.
Iſabella d'Aualos. 143.
Iuditha Angliæ Regina. 384.
Iulianus Comes. 6.
Iulius III. Papa. 311.

Ladiſlaus Vngariæ Rex. 323.
Landrada Galliæ Infans. 384.
Laurentius Hiſpaniæ Infans. 82.
Laurentius Alcobaciæ Abbas. 118.
Laurentius de Cueto Abbas Ciſtert. 23.
Laurentius Venegas. 105.317.
Lazeraquius Princeps. 59.
Leo X. Papa. 43.
Leonora Portugalliæ Regina. 55.61.67. 69.70.143.144.166.
Leonora Caſtellæ Regina. 21.
Leonora Imperatrix. 55.
Leonora Nauarræ Regina. 310.
Leonora Aragoniæ Regina. 45.47.52.143.
Leonora Caſtellæ Infans. 158.
Leonora Aquitaniæ Duciſſa. 14.
Leonora Valenciæ Comitiſſa. 143.
Leonora Lunæ Domina. ibid.
Leouigildus Gottorum Rex. 6.
Lianora Aragoniæ Regina. 157.158. 159.160.
Lianora Portugalliæ Infans. 21.22.
Lianora Daniæ Regina. 21.22.23.
Lianora Tellez Port. Regina. 49.142.144.
Lianora Infans de Serpa. 21.
Liber Pater. 1.
Lobkovvitzij Principes, Duces, Comites. 21.22.
Lotharius Imperator Galliæ Rex. 384.
Lotharius Galliæ Rex. 385.
Lotharius Abbas. 384.
Lotharius Galliæ Infans. ibid.
Ludouica Monialis S.Franciſci. 71.
Ludouicus Balbus Imperator & Franciæ Rex. 383.
Ludouicus Rex Germaniæ, Vngariæ, & Bauariæ. ibid.
Ludouicus VI. Franciæ Rex. 14.33.
Ludouicus VII. Franciæ Rex. 14.
Ludouicus IX. Franciæ Rex. 35.
Ludouicus Bonus Imperator & Galliæ Rex. 384.
Ludouicus X. Franciæ & Nauarræ Rex. 376.
S.Ludouicus Rex Franciæ. ibid.& 387.
Ludouicus XI. Galliæ Rex. 63.377.
Ludouicus XII. Galliæ Rex. 377.
Ludouicus XIII. Galliæ Rex. 89.374. 375.377.380.382.385.386.388.
Ludouicus I. Dux Borbonius. 376.387.
Ludouicus Francus Dux Aurelienſis. 376.
Ludouicus Philippi Audacis filius. ibid.
Ludouicus Princeps Rupis ad Ionam. ibid.

Ludouicus Borbonius Marchiæ Comes. ibid.
Ludouicus Marlensis Comes. 377.
Ludouicus Carolus Comes Marlensis. ibid.
Ludouicus Portugalliæ Infans. 47.164. 166.174.225.261.262.270.272.273. 274.278.281.302.
Ludouicus Dux de Beja. 70.
Ludouicus Infans. 94.167.
Ludouicus de Portugal, Nassau & Saxonia. 303.
Ludouicus Ioannis II. Lus. Reg. Fil. 67.
Luigo S.R.E. Cardinalis. 191.
Luisia Osoria. 71.165.
Lupinus Abbas Claræ-uallis, Ordinis Cistertiensis. 94.215.
Lupus Diaz de Haro. 25.
Lusus Rex. 1.
Lutgardis Galliæ Regina. 384.
Lysa Liberi Patris socius. 1.

Macolmus Scotiæ Rex. 33.
Mafalda Castellæ Regina, Monialis Cistertiensis. 19.
Mafalda Barcinonæ Comitissa. 17.
Magdalena de Granada. 67.
Manfredus Siciliæ & Neapolis Rex. 39.
Margareta Sabaudiæ Ducissa. 71.164.
Margareta Galliæ Regina. 375.377.378. 380.388.
Margareta Hispaniæ infans. 85.
Margareta Aldobrandina. 71.
Margareta Gelriæ Comitissa, 33.
Margareta Monialis. 164.
Margareta Hispaniæ Regina. 85.
Margareta Romanorum Imperatrix. 164.
Maria Portugalliæ Regina. 69.70.164. 165.170.287.
Maria Imperatrix. 33.34.35.36.37.82. 85.94.164.421.
Maria Hispaniæ Regina. 70.
Maria Castellæ Regina. 158.249.
Maria Angliæ Regina. 272.311.325.
Maria Ioannis II. Castellæ Regis vxor. 158.
Maria Alfonsi II. Castellæ Regis vxor. 45.94.158.
Maria Stuard Scotiæ Regina. 330.
Maria Hispaniæ Infans. 82.85.
Maria de Ribeira. 27.
Maria Infans. 70.
Maria Medicæa Galliæ Regina. 23.89. 375.377.
Maria Afonsi IV. filia. 158.
Maria Aragoniæ Regina. 157.159.160.
Maria Aragoniæ Princeps. 47.137.
Maria Eduardi filia. 263.336.
Maria Ducissa Parmensis. 70.165.166. 167.337.388.392.395.428.
Maria Tortosæ Comitissa. 143.
Maria Valenciæ Comitissa. ibid.
Maria Bononiæ Comitissa. 33.
Maria de Portugal. 147.
Maria Domina Mechliniensis. 33.
Maria Monialis Cistert. 39.
Maria Domina de Frisse. 21.
Maria de la Zerda. 39.
Maria Tellez. 142.143.147.
Martinus nothus Afonsi III. Lus. Regis. 27.
Martinus Peres Regius Sacerdos. 29.
Martinus Vlyssiponensis Episcopus. 51.
Martinus Vazquez Valenciæ Comes. 147. eius filij. ibid.
Martinus Sanchez de Portugal. 19.
Martinus Valenciæ Comes. 143.
Martinus Dominus Matadionus. ibid.
Mathildis Portugalliæ Regina. 27.33.94. 176.360.362.364.366.368.369.374. 380.
Mathildis Franciæ Regina. 14.
Mathildis Galliæ Infans. 385.
Mathildis Angliæ Regina. 33.
Mathildis Lotharingiæ & Brabantiæ Ducissa. ibid.
Mathildis Abbatissa. ibid.
Mathildis Flandriæ Comitissa. 17.
Mathildis Hollandiæ Comitissa. 33.
Mathildis Bononiæ Comitissa. 28.29. 30.31.32.33.34.35.37.168.
Matthæus S. Marcelli Cardinalis. 191.
Matthæus Cardinalis tit. S. Mariæ. ibid.
Matthæus Bononiæ Comes, Coniux Mathildis. 33.
Matthæus Comes de Dammartin. 37.
Matthæus Idæ Comitissæ Coniux. 33.
Matthias Austriacus. 164.
Mauregatus Legionis Rex. 323.
Mauritius Princeps Auriacus. 71 164.
Maximilianus I. Imperat. 55.82.
Maximilianus II. Imperat. 164.
Melitensis Conseruator. 265.
Menendus Petri. 117.
Menzia Portugalliæ Regina. 25.
Menzia Valenciæ Comitissa. 143.
Michaël Portugalliæ Infans. 70.164.
Monius Viegas. 9.
Muleyus Malucus. 75.76.226.227.
Muleyus Mahomed. 75.76.226.
Myron Lusitanorum Rex. 5.

Nonius Alures Pereyra. 52.
S. Norbertus. 43.
Noriz Anglorum Archithalassus. 174.
Nuña-Eluira Nauarræ Regina. 310.
Nuñus Mendez. 9.

Odisinda Legionis Regina. 310.
Odo

Odo Burgundiæ Dux Gistert. Monast. Fundator. 14.
Odo. ibid.
Odorius Tellez. 9.
Ordonius Portugalliæ & Galleciæ Rex. 6.
Ormisenda Ouiedi & Legionis Regina. 310.
Otgina Franciæ Regina. 385.
Otto IV. Imperator. 33.34.

Παν, veri Dei nomen. 1.
Paius Goterres. 9.
P. Episcopus Portucalensis. 185.
Pelagius Menendus. 117.
Pelagius Ouiedi & Legionis Rex. 245. 246 308.
Pelagius Petri Magister S. Iacobi. 194. 195.
Pelagius de Sausa. 219.
Perenilla Comitissa. 384.
Petronilla Comitissa. 19.
Petrus Cardinalis S. Stephani. 191.
Petrus Tuscul. Episc. ibid.
Petrus Cluniacensis. 217.
Petrus I. Portugalliæ Rex sepultus in Alcobacia. 45.47.53.57.94.137.138. 139. 140. 142. 143. 144. 147. 148. 153. 157.158.159.249.294.
Petrus Aragoniorum Rex. 27.39.41.
Petrus IV. Aragoniorum Rex. 45.52. 158.
Petrus Castellæ Rex. 158.140.
Petrus Infans. 29.61.137 362.
Petrus Portugalliæ Infans Monach. Cistertiensis. 14.
Petrus Afonsus militiæ Rhodiensis Magister. 17.
Petrus Dux de Coimbra. 70.
Petrus Comes Barcelli. 39.
Petrus Fernandez de Castro. 47.138.
Petrus Pelaides. 219.
Petrus Engelbertus. 220.
Petrus Comes de Huelua. 143.
Petrus de Ioca. 221.
Petrus Dux de Conimbrica. 52.61.
Petrus Pelayi. 117.
Petrus Portugalliæ Comestabilis. 52.
Petrus Ninus Eluæ Comes. 147.
Petrus Dionysius. 47.
Petrus Comes Vrgelensis Balearium insularum Rex. 19.
Petrus Comes de Lancastro. ibid.
Petrus Dominus de Courtenay. 14.
Petrus Valenciæ Comes. 143.
Petrus Colmenarez Dominus. ibid.
Petrus Lunæ Dominus. ibid.
Petri Lunæ Domini proles. ibid.
Petrus Velez Dominus Salmillæ. ibid.
Petrus-Fernandus Aragoniæ Infans. ibid. 137.
Philippa Portugalliæ Regina. 57.
Philippa Daniæ Regina. 52.
Philippa Infans. 55.
Philippa Monialis Cistertiensis in Monasterio de Odiuellas. 52.
Philippa Monialis Cistertiensis in Loruan. 71.
Philippus I. cognomento Pulcher, Castellæ Rex. 153.164 309.
Philippus Prudens I. Portugalliæ, & II. Castellæ Rex. 7.29.42.55.71.77.81. 82. 94. 97. 143. 151. 154. 157. 158. 159. 160. 163. 164. 166. 167. 168. 173. 176. 177.178.227.263. 264. 284. 285. 304. 308.
Philippus Prudentis filius, Castellæ & Lusitaniæ Rex. 71. 82. 85. 86. 91. 164. 299. 330. 336. 377. 381. 396. 397. 398. 421.429 430.
Philippus Magnus, qui hodie Hispaniarum Rex. 71.85.89.158.299.373. 380 381.382.385.386.387.388.
Philippus I. Franciæ Rex. 14.
Philippus II. Franciæ Rex. 19.33.
Philippus Pulcher, Franciæ & Nauarræ Rex. 376.
Philippus IV. Audax, Franciæ Rex. ibid.
Philippus V. Longus, Franciæ & Nauarræ Rex. ibid.
Philippus VI. Franciæ Rex. ibid.
Philippus Archidux Austriæ. 55. 143. 158.
Philippus Infans. 30.70.73.
Philippus I. Flandriæ Comes. 17.
Philippus Comes de Clermont. 33.
Philippus III. Burgundiæ Dux. 52.
Pipinus Italiæ Rex. 384.
Pipinus Aquitaniæ Rex. ibid.
Portucalensis Episcopus. 185.198.199.
Prior Prædicatorum. 199.

Radulphus Comes. 384.
Raginardus Hannoniæ Comes. 14.
Rainerus Cardinalis S. Gregorij. 191.
Rainerus Card. S. Adriani. ibid.
Rainucius Parmæ Princeps. 71.94.166. 167. 304. 381. 388. 389. 390. 392. 393. 395.396.428.
Ramirus Aragoniæ Rex. 19.
Ramirus Infans. 320.
Ramon Berengarius Comes. 19.
Rapansianus. 5.
Raymundus Comes. 14.
Raymundus Berengarius Barcinonæ Comes. 17.
Raymundus Vltrasaonensis Comes. 13.

Raynaldus Flauiniacenſis Abbas. 14.
Raynaldus Comes de Dammartin. 33. 37.
Reges Catholici. 47.148.
Reignaldus Comes. 14.
Rigildis Imperatrix. 384.
Robertus Siciliæ Rex. 409.
Robertus Franciæ Rex. 14.385.
Robertus Fortis, Dux & Marchio Franciæ. 384.
Robertus Burgundiæ Dux. 14.
Robertus Burgundiæ Comes. 13.
Robertus Ducis Burgundiæ filius. 14.
Robertus Lingonenſ. Epiſc. poſteà Monachus Moliſmenſis. ibid.
Robertus Saxo. 384.
Robertus Bononiæ Comes. 33. 37.94. 362.363.364.374.375.381.
Robertus Comes Drocenſis. 14.
Rodericus Rex. 6.
Rodericus Sanchez de Portugal. 19.
Rodericus Preſbyter. 8.
Rodolphus Imper. 164.
Rodrigus Velazquez. 9.
Rollo Northmandiæ Dux. 385.
Rothildis Galliæ Infans. 384.
Rottrudis Galliæ Infans. ibid.
Rudolphus Euſtachij filius. 33.
Ruy Zelema. 261. 270.

Sabinenſis Epiſc. 197.
Salema. 261.
Sancia Legionis Regina. 310.
Sancia Domina Alenquer fundatrix Cellenſis Monaſterij Ordinis Ciſtertienſis. 19.
Sancia Fernandez. 21.
Sancius I. Portugalliæ Rex. 17.19.187. 188. 194. 195. 200. 201. 209. 210. 230. 330.331.374.
Sancius II. Portugalliæ Rex. 21.25.28. 185.237.287.365.
Sancius Caſtellæ Rex. 47.138.345.
Sancius Nauarræ Rex. 310.
Sancius Caſtellæ Infans. 345.
Sancius Dominus de Albuquerque. 47. 142.143.147.
Sancius Fernandi Magni filius. 6.7.
Sancius Moniz de Souſa. 17.
Sancius Tellez. 4.
Sancius Engelberti famulus. 220.
Salabenzala Tingis & Arzillæ Princeps. 58.59.
Scipio Figueredus. 295.
Sebaſtianus I. Portugalliæ Rex. 32. 70. 73. 75. 76. 79. 81. 164. 166. 171. 226. 228. 249. 250. 259.284.323. 416.
Sebaſtianus Braſius. 261.
Selimus Turcarum Imperator. 75.
Sibylla Flandriæ Comitiſſa. 17.
Simon Ducis Burgundiæ filius. 14.
Siſnandus. 8.
Siuilla Burgundiæ Duciſſa, pòſt Monialis. 14.
Stephanus Comes Rex. 33.
Stephanus Bracharenſis Epiſc. 189.
Suer Martini. 117.

Tareia, *vide* Thareia.
Texeira. 18.
Thareia Flandriæ Comitiſſa ſepulta in Clara-ualle. 17.
Thareia Henrici filia. 14.
Thareia Portugalliæ Comitiſſa. ibid.313. 351.406.
Thareia Regina Legionis, pòſt Monialis Ordinis Ciſtertienſis. 19.
Thareia Afonſi I. notha. 17.
Thareia Laurentia. 142.145.
Thareia Sanchez de Portugal. 19.
Thareia Comitiſſa. 7.10.104.232.
Theodinus Portuenſis. 191.
Theodomirus. 5.
Theodoricus Flandriæ Comes. 17.33.
Theodoſia Bragançæ Duciſſa. 165.
Theodoſius Bragançæ Dux. ibid.388.
Turtulus Gaſtinenſis Comes. 384.

Vaſcus Sancius. 219.
Vbaldus Oſtienſ. Epiſc. 191.
Vdo Rex Galliæ. 385.
Velaſcus Sancij. 117.
Veremudus Comes. 14.
Vincentius Gonzaga Dux Mantuanus. 71.
Vincentius Infans. 21.
Violans Caſtellæ Infans. 27.
Violans notha. 47.
Violantia. 138.
Violantia Iſabellæ Auia. 41.42.
Violantia, *vide* Iolenta.
Vngariæ Rex. 309.
Vrbanus IV. Papa. 30.
Vrraca Caſtellæ Regina. 309.
Vrraca Aragoniæ Regina. 143. 148. 153.
Vrraca Portugalliæ Regina. 317.374.
Vrraca Regina Legionis. 17.
Vrraca Alfonſi VIII. Filia. 21.
Vrraca Comitiſſa. 9.14.
Vrraca Sancij I. notha. 19.
Vſenda Legionis Regina. 310.

Walterus Bertholdus, Dominus Mechliniæ. 33.

Wetiza Galleciæ Rex. 6.
Willelmus Comes-Dux. 14.
Willelmus Comes de Potiers. ibid.
Willelmus Comes de Mortain. 33.
Willelmus de Warenne. ibid.
Willelmus Aluerniæ Comes. ibid 36.
Willelmus de Aluernia designatus Episcopus Leodiensis. 33.
Willelmus de Portugal, dictus Ludouicus. 71.
Willelmi filij. ibid.
Willelmus Eques, Dominus de Wesemael. 36.

Zacharias. 9.
Zamorensis Episcopus. 203.

Præter hos Heroas commendatione dignos, occurrunt aliqui homines scelerati, quos cognouisse proderit: eos è Catalogo expunxi, ne splendores Politici vmbris admiscerentur.

Aluarus Gonzaluez Agnetem de Castro, Lusitaniæ Reginam, Principis Petri vxorem, interemit. 140.
Antonius Soares cædibus aliorum alebatur: pretio conducitur ab Antonio, & Fernandum de Pinâ occîdit. 258. 269.
Bernetius est ille iniquus Iudex, qui condemnatus fuit diuinitus, teste Engelberto. 221.
Gundisaluus Anes & Vincentius Anes insani & seditiosi, in caussâ vt multi innocentes de medio tollerentur. 51.
Madrigalensis ille pistor, qui egit personam difficilem Regis Sebastiani. 77.
Petrus Coëllo Aluari socius, qui Agnetem crudelissimè sustulit. 140.

INDEX RERVM.

Acclamatio non est electio. 256.
Actio publica qualis. 110.
Agnata Cognato non præponitur. 410.
Agnatos Cognatis anteponendos esse. 417.
Agnetis funerea pompa. 140.
Alfonsus Rex à Purgatorio liberatur. 221.
Annales scribuntur cur? 57.
Antiquitas magni facienda. 244.
Apparitio Sancij iam mortui. 220.
Auctores pro Rege Catholico. 176.
Auctores pro Reginâ Christianissimâ. ibid.
Auctores pro Catherinâ Ducissâ Bragança. 175.
Auctores pro D. Antonio. 170.
Auctor pro populo. 176.

Bella interrumpunt præscriptionem. 152.
Belli tempus non est politicum. ibid.
Bellum Sancij & Ferdinandi contra Afonsum, an iustum. 25.204.
Bona propria quomodo deferantur. 231.

Cassanus impugnatur. 370.
Castella feudũ Monasterij Cluniacensis. 216.
Census æternus. 182.
Lusitanicus an pendendus Pontifici. 316.
Cognatis Agnatos anteponendos esse. 417.
Consuetudinis vis. 309.350.
Character boni Principis. 116.
Character mulieris ex Plauto. 324.
Circularis vita. 79.
Clerici succedere possunt in Regno. 323.
Cometa. 64.
Comites Lusitaniæ. 7.98.
Competitores ad Regnum Lusitaniæ. 94.
Concilium Lugense. 5.
Concilium Toletanum quartum, quintum, duodecimum. 245.
Confœderationes sæpè non liberæ. 132.
Consules Lusitaniæ. 7.
Contractus Castellæ & Portugalliæ. 144.
Corona Regum veterum Gottorum. 105.
Coronationis Pontificiæ vis. 103.113.
Corpus Isabellæ incorruptum. 43.
Corpus Ioannis II. incorruptum. 67.

Defensio omnibus est naturalis. 238.
Demonstratio à posteriori efficax. 341.
Depositio Sancij II. 195.
Dionysius I. an nothus. 365.
Disiunctiua propositio quando vera. 414.
Domini Lusitaniæ. 7.
Dos est filiorum hereditas. 359.
Dos vxoris secundæ non pertinet ad filios primæ. 369.
Duces Lusitaniæ. 7.

Eclipses. 19.
Electio an melior successione. 241.423.
Epistolarum Regum auctoritas. 415.
Expeditio Africana. 226.
Expeditio Gallorum in Hispaniam. 2.

Feminæ an possint habere officia publica. 320.389.398.

Fœmina an possit fieri politicè vir. 416.
Feudi natura & materia. 179. character. 180. grauamina. ibid. diuisio. ibid. 181. 290. successio. 182.
Feudi & sceptri differentia. 323.
Filij in verum & politicum distinctio. 272.
Filij Regum tenentur satisfacere Testamento Patris. 339.
Filius primogenitus nondum Regis, an Regni heres. 363.
Flandria numquam fuit feudataria Regum Galliæ. 181.

Gallorum expeditio in Hispanias. 2.

Illegitimi exclusi à Maioratu. 282. 286. ad 302.
Illegitimi non habent ius ad Regnum. 286. ad 300.
Indiuisibilis res quæ? 420.
Interreges Lusitaniæ. 7.
Iudex verus qualis. 264.
Iuris Pontificij & Cæsarei auctoritas. 129. 130. 247.
Ius politicum priuato anteponitur. 128.
Ius sanguinis. 338. 389. 390.

Legio feudum Cœnobij Cluniacensis. 216.
Legitimati non habent ius ad Regnum. 276. ad 285.
Legitimatio in quibus prosit. 275.
Legum extensio. 406.
Legum maxima æquitas. 408.
Linea genealogica quid. 427.
Lineæ caput. 428.
Lineæ character. ibidem.
Lusitania Ecclesiæ feudum. 179. ad 215. spirituale tamen, non temporale. 203.
Lusitania non tenetur pendere tributa illa quæ Afonsus I. Rex instituit. 214.

Maioratuum & Regni connexio. 333.
Marabitinorum antiquus valor. 289.
Maritus Reginæ an Rex. 329.
Martyres nobiles. 107.
Matrimonium de futuro. 368.
Maurorum expeditio. 6.
Miracula non semper vera. 257.
Mulierum laus. 325.
Mundi noui detecti. 67.

Naturales filij. 288.
Nobilitas virtutum parens. 57.
Nobilitas quomodo perditur. 107.

Officium Romanum admittitur à Lusitanis. 165.
Officium Sarisberium. ibid.

Oraculum de Indijs. 116.

Patrimonialium bonorum cura maior. 241.
Peregrini an capaces Sceptri. 413.
Philippus IV. Hispaniarum & Galliarum Rex ex sententiâ Cassani. 382.
Pompa funerea Agnetis Reginæ Portugaliæ. 140.
Pontifex non potest legitimare ad Ciuilia directè. 367.
Pontificis persona duplex. 205. 276.
Pontificis in merè politicis auctoritas directa quanta. 314. 349.
Populus an Coronæ sit dominus. 403.
Possessor malæ fidei non præscribit. 150.
Potentia ad præteritum. 366.
Præscriptio. 124. in Regno nulla. 130. 205. 386.
Probabilitas physica est certitudo moralis. 407.
Procella in natiuitate Ioannis III. 73.
Promissio ex metu inualida. 266.
Propositio disiunctiua quid requirat vt sit vera. 414.
Propositio certa potest esse improbabilis. 272.
Proprietates naturæ indices. 355.
Proreges Lusitaniæ. 7.
Pythagoræ palingenesia. 42.

Quinarius numerus in Lusitaniâ sacer. 397.

Reges Hispaniæ veteris an fabulosi. 4.
Reges antiqui Lusitaniæ. 5.
Reges in Hispania electi. 246.
Regum auctoritas à populis. 340.
Regum declarationes quantam auctoritatem habeant. 349.
Regum Gottorum veterum corona. 105.
Regna legari non possunt. 355 380. 381. 387.
Regnum principalius Rege. 240.
Regnorum dominæ proprietariæ. 309. 310.
Repræsentatio. 359. 381. 392. 398. 404.
Reuelatio priuata in tribunalibus quanti facienda. 121.
Rex alius Ecclesiasticus & alius sæcularis. 103. 204. 330.
Rex debet esse socius, non tyrannus. 105.
Roma senectus. 5.

Salica lex chimarica. 386. recentior Hugone Capeto. ibid.
Sanguinis ius. 338.
Sceptri & feudi differentia. 323.
Scutum Lusitanicum. 17. 116. exponitur ante Proœmium.
Successio an electione melior. 241.
Successio directa & indirecta. 297.

Successionis modus triplex. 229.
Sueuorum terminus. 6.

Tabellarij publici. 187.
Testamenta Regum obligant successores. 339.344.

Titulorum superstitio. 238.
Transmissionis ius. 393.

Veritas semper audienda. 97.
Vicarij Lusitaniæ. 7.
Victoria Ferdinandi ad Nortlingam. 91.

INDEX

dictionum Arabicarum, Græcarum, Latinarum, Lusitanarum, Hispanarum, quarum proprietas in hoc Libro explicatur.

ADiuuo, as, *habet in præterito* Adiuuaui, *pro* Adiuui. 110.
Adiuto,as,are. ibid.
Alcaide, *Gubernator castri.* ibid. vox est Arabica.
Alcalde, *Senator Parlamenti.* ibid. est dictio Arabica.
Aldonza, *Dulcis.* 19.
Alguacil, *Apparitor.* 109. Arab.
Alterco, *actiuè.* 106.317.
Alüacil, *Apparitor.* 109. Arab.
Alüacir, *Apparitor.* ibid. Arab.
Auere, *substantia, diuitiæ.* 110.
Authorigo, as, are, *ratum habere, auctoritatem dare.* 99.100.

Bathalla, *bellum,* Hispana vox est. 109. *Lusit.* Batalha.
Bellum *in genere masc.* 115.
Brauo, *strenuus* Hispanè. 157.

Capello, Sancij II. agnomen. 25.
Caso,as,are, *Hisp.* Casar, *nubere.* 110.328. 335.
Caldum, *calidum.* 109.
Collo de Garça, *Agnetis agnomen.* 138.
Confarreari, *coniungi matrimonio.* 262.
Confirmare, *in foro Lusitanico est* Atteſtari. 100.185.210.
Conquistar, *Hispanica vox,* Latinè *recuperare.* 101.
Corona *in accusandi pro* coronam. 109.422.
Cortes, *Comitia.* 110.
Cyprião, Cypião, *similia nomina.* 295.

Dare ad aliquem, *pro hoc quod est,* dare alicui. 99.
De *nota possessionis.* ibid.
Dialectus Gallica vetus. 36.
Eluscere, *elucescere.* 219.
Enderezare, *Hisp.* Lat. *dirigere.* 99.
Espada *Hisp.* Lat. *Ensis.* 109.
Estandarte, *vexillum, labarum.* 110.
Estraneus, a, um, *Hisp.* Estraño. *Extraneus.* 109.328.335.
Et *pro* vt. 184.

Falo,as,are, *Lusit.* fallar, *loqui.* 109.
Ferrum moludum, *Hisp.* amolado, *acutum.* ibid.
Filios *in nominandi, Lusit.* Fillos. 110. 341.402.
Filius *vox politica comprehendit masc. & fem.* 331.
Filias *in nominatiuo pro* Filiæ. 109.110.317.
For *Hisp.* fuera, Lusit. fora, *præter, foras.* 109.335.
Forçar *Hisp.* Lat. *violare.* 109.

Ganar *Hisp.* Lat. *adipisci.* 109.
Ganco,as,are, *Lusitanicè* Gancar, *adipisci.* 109.

Hispaniæ etymon. 1.
Hostis, *hospes.* 114.
Hueste, *exercitus peregrinorum.* ibid.
Hijos, *filij.* 110.

Iolenta, *Violantia.* 260.

Λευκαθικος morbus. 225.
Leo, *Legio, Regnum est in Hispaniâ; nunc dicitur à Castellanis* Leon, *& à Lusitanis* Leão. 110.
Lignum troncudum, *truncatum.* 109.
Linaje, *genealogia.* 358.
Lis, lidis, *bellum.* 109.
Lysitania, *Lusitania.* 1.

Magnatus, *Magnas.* 327.425.
Malfairo, *adulterium.* 110.
Manus manca, *sinistra.* 109.422.

Marabetinus *monetæ genus.* 109.
Mato,as,are, *occidere.* ibid.
Μητρόξενον. 262.

Ordinare, *disponere.* 225.
Ou *pro* aut. 110.

Pagar pecho, *est rusticorum proprium.* ibid.
Πᾶν nomen Dei. 1.
Πάνθειον nomen ædificij. 85.
Pares *Hispanè,* Lat. *secundæ.* 41.
Parietes vetulæ, *Hispanè* Paredes viejas, *Lusitanicè* Paredes viellas, *nomen oppidi.* 109.
Pechare, *Hisp.* pechar, *pendere tributa.* 110.
Prouidentia titulus est Sereniſſimarum Principum apud Gottos Hiſpaniæ. 327. 425.
Quærere benè, *amare*, Hiſpanè *querer bien.* 99.

Regnum *masc. gen.* 218.
Remiſſorium, *dormitorium.* 115.
Ricos homes, *Magnates.* 195.
Roxo *Hispan.* Lat. *color purpureus.* 109.
Roxum, *vulnus.* ibid.

Secundæ. 41.
Senſus, *census.* 190.
Sforciare, *violare.* 109.
Spata, *Hisp.* Eſpada, *Ensis.* ibid.
Synodus *masc. gen.* 6.

Varo, onis, *Hisp.* varon, *Lusit.* varão. *vir, masculus.* 110.
Vaſallus de Cubiculo, *Camerarius.* 115.
Venire in mente, *cogitare.* 90.

LECTORI.

Amanuensis negligentiâ hæc menda in copiam irrepserunt, quæ digneris corrigere.

In præludio ad Lectorem paginâ 4. *lineâ* 14. *pro* non cognoſci, *leg.* cognoſci.

Ibid. lin. 23. eliminat, *leg.* non eliminat.

Pag. 61. *lin.* 17. adminiſtrationi reſtituitur, *leg.* adminiſtratione deſtituitur.

Pag 137. *lin.* 19. filio, *adde*, quem alij Petrum-Fernandum nominant.

Pag. 274. *lin.* 33. Innocentius, *leg.* Gregorius.

Pag. 290. *lin.* 3. ſex, *leg.* ſexaginta.

Ibid. lin. 7. duos trientes, *leg.* trigeſimam partem.

Pag. 294. *lin.* 14. & Regis Petri, *leg.* & filios Regis Petri.

Pag. 347. *lin.* 38. quod contra, *leg.* exprimi contra.

FACVLTAS ORDINIS.

Nos D. Bernardus Campmans, humilis Abbas Monaſterij Beatæ Mariæ de Dunis, Ordinis Ciſtertienſis, ex commiſſione Reuerendiſſimi Domini D. Abbatis Claræ-uallenſis, eiuſdem Ordinis per Belgium Vicarius Generalis, &c. poteſtatem concedimus, vt Liber, cui titulus, *Philippus Prudens Caroli V. Imperatoris Filius, Luſitaniæ, Algarbiæ, Indiæ & Braſiliæ legitimus Rex demonſtratus*, compoſitus ab Eximio & admodum Reuerendo Domino Ioanne Caramuel Lobkowitz, Ordinis ac Monaſterij nóſtri Religioſo, S. Theologiæ Doctore Louanienſi, & Melroſenſi Abbate, à grauiſsimis Theologis & Iuriſperitis examinatus & approbatus, lucem videat; vt docti omnes agnoſcant, quanto iure Catholica ſua Maieſtas Regna illa poſsideat. In cuius rei pleniorem fidem has manu propriâ ſubſignatas, & minori noſtro ſigillo munitas dedimus Brugis in noſtro Dunenſi Monaſterio VIII. Iunij, anno M. DC. XXXIX.

Bernardus Abbas Dunenſis.

IVDICIVM

Reuerendi admodum Domini CHRISTOPHORI BVTKENS *Antiſtitis in Cœnobio Antuerpienſi ſancti Saluatoris.*

PERLEGI Opus, cui Epigraphe, PHILIPPVS PRVDENS CAROLI V. IMP. FILIVS, LVSITANIAE, ALGARBIAE, INDIAE ET BRASILIAE LEGITIMVS REX DEMONSTRATVS, partum Ingenij maximum, argumentum tanto vindice dignum; qui veteribus & iunioribus quibuſque, ſi conceptus ſpeculer, ſuſpicitur acutior; ſi verba, floridior; ſi robur argumentorum, efficacior. Pictores celeberrimi donant imagines proprijs nominibus, vt ſint ipſæ cognito penicillo laudi. Carent Auctoris nomine, Apellis artificis ſummi tabellæ: ſed cur? Lineæ cuiuſcumque perfectio indigitat expreſsè Auctorem. Si Libri huius inſcriptio nomen Auctoris ſubticeret, exprimerent conceptus ipſi, acumina manifeſtarent. Periodi ſingulæ exuberant ingenio Auctoris. Hæc eſt ſententia mea: Auctor & Liber Reipublicæ ſunt non ſolùm vtiles, ſed neceſſarij. Sileat

æmula

æmula ambitio, non audeat detrahere honorem debitum Regi iam demonſtrato. Pendat Demonſtratori Hiſpania obſequia, non laudes: nulla enim maior, quàm inuitâ Inuidiâ ius Catholici demonſtrauiſſe. Modeſtia Auctoris applauſu maior redditur, cùm laudem non ambit; eſt enim meruiſſe, quàm laudes audiuiſſe, excellentius. Non audeat extrinſecas; ſiquidem eius Ingenio profundiſſimo ſunt periodi encomio, acumina laudi, conceptus famæ, demonſtrationes nomini, libri ſplendori, opera æternitati. Sic ſentio, ſic cenſeo,

Fr. Chriſtophorus Prior Cœnobij S. Saluatoris.

CENSVRA.

Hoc Opus Reu. & Exim. P. Ioannis Caramuel, magno ſtudio & diligentiâ congeſtum, iudicio & ingenio digeſtum, eruditione pictum ac varium, materiæ faſtigio excelſum eſt: Titulos & Ius Catholicæ Maieſtatis in Portugalliæ Regnum, contra tot riualium ambitus perſpicuè demonſtrat: omnium (præcipuè Regum, & qui circa ipſos) oculis, ac publicâ luce digniſſimum eſt. In illud (ingenua Auctoris confeſsio eſt) plurimum contulit Excellentiſſ. D. Emanuel de Portugal D. Antonij Filius, qui defenſas & tandem victas armis olim paternorum Titulorum vmbras, quâ luce etiam argumentorum vincerentur, iam docuit. Et quia rerum magnarum vmbræ etiam magnæ ſunt, verè ſe magnum & Regem, cùm animo vltra eas ſurgere & poſſe calcare, oſtendit.

Lib. Fromondus S. Th. D. & in Acad. Louan. ſacr. Litter. Prof. Regius.

SVM-

SVMMA PRIVILEGII
REGIS CATHOLICI.

PHILIPPVS IV. Hiſpaniarum & Indiarum Rex Catholicus, ac potentiſſimus Belgarum & Burgundionum Princeps, Diplomate ſuo ſanxit, nequis Librum cui titulus eſt, PHILIPPVS *Prudens*, CAROLI V. *Imp. Filius, Luſitaniæ, Algarbiæ, Braſiliæ legitimus Rex demonſtratus à D. Ioanne Caramuel Lobkovvitz*, præter Balthaſaris Moreti voluntatem vllo modo intra nouennium imprimat, aut alibi terrarum impreſſum in Inferioris Germaniæ ditiones importet, venalémve habeat. Qui ſecùs faxit, confiſcatione Librorum & aliâ graui pœnâ mulctabitur, vti latiùs patet in litteris datis Bruxellæ xxx. Iulij M. DC. XXXIX.

Signat.

Loyens.

2. 2.

BSB Bayerische StaatsBibliothek
MDZ Münchener DigitalisierungsZentrum Digitale Bibliothek

Caramuel Lobkowitz, Juan,

Philippus prudens

Antverpia 1639

Res/2 Port. 7
urn:nbn:de:bvb:12-bsb10871075-0